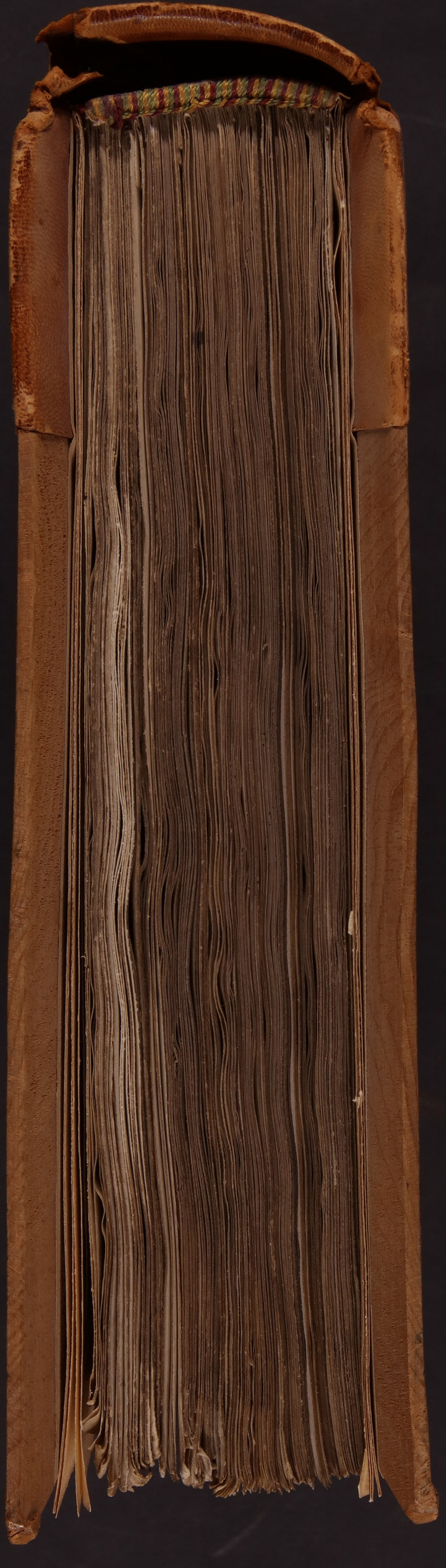

Manoscritti
Conventi
B
VI
912

Manoscritti
Conventi
B
6
912

N° 912 B 6

XIV

1

n° 262

Iste liber est conventus sancte crucis de florentia ordinis minorum

Questiones de disputate

N° 584

Questiones disputate

Iste questiones sunt ad usum fratris [illegible] de L[illegible]

n° 262

a Ad euidentiam eorum que in simbolo fidei continentur querebatur primo quantum ad ipsa fidei et querebantur tria. primo utrum ad ea que sunt fidei possit naturale ingenium proprio conatu pertingere. Et quia non debatur quod actualis cognitio [illegible] ... non excedat saltem per ipsum intellectum ... [illegible]

[illegible]

MSS

omnu ee no pot rō sine gra. intelcis e fantasiam
bz se imiscet io ō velleta sut oie bz aug. xx. o
t. c. vii. & i plibz alus locis. Ad io qd obi ul
tio dō q sacius est ō pncis oibz seu gnalibz ac
tibz qui respiciunt apparata credendis. pō s. bonita
te & sapienciā & ō pncis scitur ē gnare & hs. q ad
ista pot ipnal' certitudina p ea q̄ scia sut manu
ducta. ad i aut nō. q ii bint sic sibe icata. ul p
dca sm aplm qd si aq̄ alie incidit ds illi reue
lauit. vn ille plonic l'bi fico alic liis illustr
dixit ē ubu. ul tm intellecerit p illa uba onde
p sta reflexione intilles diui sup se. vn ad pre
dcnc gnoms attinge nō potuit. Ad obi inqirz
gra q clams ocedi pset nimis extendi. dd est
qd p q ē p fide intilles eleuat nō excedit act sp
p cui sbm q nō ei possibz ē pcare. Quod obiit
de intell' & sbu. n uz q hz sm ee reale mag. excedā
tē dibiles intellem q intelle sbm. tm nō ē hōc uz
q ad com obi & oximez potencie ad obm pō e
ficiā n actuales n virtuales ozdine. hz ad actu
intellum n ad itelles obm sad aliud p dca q
p fide efficitur credibile q pses int fidez.

Secundo qrebat ō obō fidei.

Sucet ō opletu l'iopletu. et q opletum.
vicet q assentire cogitando & assere p sitendo
nō ē n ō opleto. sz illis actu fidei. ō p. au. de p.
do cdere ē cu assencone cogitare. ō scdo bn. l. i.
p. x. c. i. alii inqt ō alterz ptez opplebit ut ei ap
ptom & in alteram assumat bn st cdentes. g &
c. Ct error api fidi e ct opletiuit pz ō & fides
Ct ē inoplex inq bn vinsolt se heat ad omis
t poi tpa. si fides ē ō in opleto nlla ē dm in
p fessione fidei int antiquos fideles an tpe
gre & fideles sub tpe gre. sz pz q nnc est ne
tere incarnacoez ia factā & x ia passu & hz q
nō debat illi tepi. Ct p c fides sit ac sic di
cit he. xi. & dibile p fide oclusu seu p batu
sz oune tale ē oplex. g & c. Ct q si fides ē de in
opō n fides est indubitant eta q ct oplexu
actu l actu hz duo. sz uni fort. una q enu
ciabile p tpa uariat. sz fides ō debat ee idu
bitabilis et eade est fides antiq & modn. sic
dic au. in plibz locis. et hu. ocludit istud
l. i. p. x. c. v. g & c. Ct fides tendit in dm sic
i pncipue obm ō uisio ei. intis fidei q ostat
q in dd nlla ē opleto illa & uisio sb oimoda
simplie. c. g & c. Ct Ro dico q fidei obm ē oplex
& dibile p q hz ad atbucois iduit. Et pbat
pmo act ad fide p ambulus qui di uc efficax
p sua sio ut euide s i ctro q̄ & uocat a nōie
catechizacō ō pmo dic ysid. l. i. ō sū. lo. c. ij. fi
des nō sit extorquetur sz rōne & ex suadet
ō fo het ad au. ml. ō cur. nul. cui ē aut

q u p suasio n hi insticio fit ō puro iopleto
n ē n ct illa q̄ oñ dimit affirmacā sēul negā
da sic appz p form exterizācā q̄ dam ab au.
in fine li. p dicti. Ct pbat hec. sō. act qui est fidi
intium ipe. s. intelor assens ō quo dic ad ius
ticiā iste aut act ē sic ut i p scedēti qone dcz
ē excellentis & laudabilis credulitatis. cpz q
sic sb aq dca actbucōnis. q ē ardiu icelligē
i ostdacone hi iopleta qd ē incarnō l' pas
sio l' hi. n corde assam ul ee ul fore l' fuisse.
Et q di i glo sr ro. x. si ostitearis i ore tuo do
minu ihm & i corde tuo credis q ds illu exci
tauit a mor. sal. eris hi ē inqt sol. laus fidei
di credis q dns ē ihs et q resurex. Ct pbat
hec cto act fidi ō claratis qui ē ipa clara &
mas festa. p fessio ō q sb dic aps ore aut ofessio
fit ad salutem. ostat aut q ista p fessio de
d'o plexo ē ut pz p testin martiru & negom
ei oiam sic dicit i glosa pones q m ite; sq
ō obicit in dzm ō titutione fidi. dd q q tale
oplexu manente lune fidi nō hz locu duo.
tentes in errorez & ete sic et in oplexu nō
ē dubio. ita n assrō. Ct sz q dic ō unitate. Sed
q tu p fide sit p vino coi instici ad cap sim
a e x. sic dic hu. n. l. p. n. c. i. p fide iste accipim
vnitez. ipa inmo inta dz toti coi instica.
sic & e hz inri insti. ada. ij. & he. x. iust ex fide
uiuit. sic g i cor huano e copat q coi instic
. i. co. xij. ē ipm osido ut ab aia uiuifie ē una
inta. cu aut osido ptes orgamitas ē in sigtis
pa rō pticipandi inta het ē cplz in bru ppaz
infirmiā. sic dic aut. inuite inlibz. ita. & tou
coi instica assignat fidi p obō oplexu q est
gue oin tpi n p tpa uariat. sic e x. fuisse
passum. hoc ei oes fideles & codunt & credidit q
sidemdo aut diu sos stat sm diusa tpa alig
nabz opu tpi oē ac q credi ostagnd te
nēt fideles illi tēpis. sic tepe leg. n & leg
scripte erat fides ō x passure i tpe aut legis
gre ō x passo. hz q fides p una ostdacones
acpte obi sui vni tuart p acisidacone oz
dinatā distinctōez. Ad io qd obi de dina si
pli. & uisione impata dd q hz dō sit sume sip
cu ab intellcu huano sb aliq oplexione ap
bndē nō pot intelles istam apione in dina
simpli sz in se ipō q sua in p fone nō est
i fide ō uisione patē que ē p m mediatu
ocinctā & ō uisione fidi que ē p inadutco
nē p speculum.

Tercio qrebat ō fō q ad ei sbm i q. s.
pō aie sic tacti in fō. vt. s. cognitiua
ul affectiua. l' i utz. Et q in cognitiua sū
in intellcu in q. quo aia cedit i aliud eo

qm esset in illo. sz p actu cogi tendit aia in
p intate g p eud quiesset in illa sz tendē i uz
& qm est in copimet ad fide g & c. Ct p actu
cogtiue q ē dictare hi ee uim differt fides a spe
& cari. & g act s e pnl. sz in ea pō dz ee fides e
ē ille act g & c. Ct fides ē media int sciāz &
opnom. sic dic hu. l. i. p. x. c. i. sz scia & opo st
i cogitā. g fides ē ct & dm sbm assignet mediu
& exma. Ct q aut sit i affciua hi ex p sla aut
au. ad bns. eptim fides inquid i credendu uolu
tate ositu. p bu. i pte ptacta. c. ij. affert
igt ipe fides ē & pcoz p cede iassu ē. Ct sbm dz
assignari fidi ut ipā ē hit ē act ē uituos. sz ac
t n ē uirtuos n sit uolutari g & c. Ct q aut sit
i utz ur q p au. de p dest scdz cdere ē cu o sētie
cogitare. sz cogitare ad intellem ptinz osēe af
fcm g & c. Ct q au i utz ee n poss ur q ē hit
fidi sit actus & actus vnu n p ee i duobz sbis. Rō
q ex osideracōne act assignat qd sit sbm hit. nō
quid ex cōsidacōe act p ambuli n act ipiati. sz
act inimi est ipu. pō sci q q hz act ad fide pā
bul sic ē intilire qd ē q dz & ō eo sic intellecto co
gitare possit ee soll tōis ō quo actu dic au. de p
dest scdo. g inquit nō uideat pus ee cogitare
q cdere. & hu. l. i. p. x. c. ij. agm igt hi intelligi il
la que auditu solo p cipit & ex illoz signe mani
festat. & ansel ō hz eodem i uult tractatu. de cor.
expōit de hoc actu io apl ro. x. g fides ex auditu.
hz & act impat qui intus ē p sialiāz pō tm ac
t fidi pp qui ē uni seu assentire p intati pp
se & sb oia nō p ee sine hūliacōe affcts q ult
mag cdere dō q̄ cuiq alij & q sibi. hi ē uolūtas
ō q̄ dicit aug ad paulin. uidet igit uolūtatez
q accessit ad suscipiendā religionē. ad hit hu
milie sequit captiuacō intellcs q totali sb dz dine
quito ō q. ij. co. x. cap. omnez intellm i obsequ
x. Ct huic osistit & uolūtatis rectitudo. scm ei fdo
uelle cdere p rōis duic intellcs illuīacō sbdi ē p
intati ē p ce irrōnez inui inde ex quibz inagestate
tate colli q act fidi ie ē act uirtuos. q salubz
& ardius cedes auolūtate recta & inde illuīata
g hit sidi ex ō rectitudo uolu & lumie rōis io
p pz ō p dic ansel. ō concor. p cesf in ultio ō tam
ad inqt dicit fide ex auditu intelligō ē q fides
est ex hoc q ocipit inēs p auditu. nō ita pcep
cō intis faciat fide i hoie. sz q fides ee neqt sin
exceptione addita naz rectitudine uolēdi ocepto p
giaz. sic fides q ct q audit ē p pauca sb al
gīt inissio p dō audit. intellus n st n uelit uo
lūtas q inēs intellit q faē uolūtas nequit n
accepta rectitu. p hi q act fidi necō inuiz pote
ne actu i clud & fidi hit sic in utz rō respicit.
Dico q fides in utz pō ē. sic i imo oplete sbō
Ct g obi pmo q p actu cogi tēdit in p intat
te. pot dendi p ia dca q uō tedit su actu uolin

Ct pot dici q sō ista rōe q fides spālit expedit dif
fidi pō cogi respicit intellē ipaz cogitiua. io a multis
dz q fides est intellcu tacitq i sō aq i possit pp
hi quod erat pmo i intellcu speculatio & ex ona in
intellcu practico sz nimis stricte acciperit intellcm pētic
& nimis large speculatiuu. uocat ē ponci tm tu
extendit ad op exti exponentes sic ubu phi. iii. de
a. u. dicit q intelles intencione sui fit pctic & ex dut
speculatiuu qnoz ct oom p actu inferiore mouet.
hi au nō ocordat ē intencōne phi. n cu illo ct ad
ipmis phi libris accepto. ap. s. cognoscendo & mot re
ad aiaz in uolendo mot aie ad res q g tu i moti
ho ē n intilles captiui ē oungit affciua l ē iclinat ad
eo. l cu ipm inclinat. io ille dz melius et illius qui
tilles ē se extendit ul ad scm tm ul ad affcm & effti
u ē & dbz dca pticisad io q obz ō dca fidi ad as dd
nō solu p actu cogtiue diffe sz & act affectiue alī
se hit in fide & alus iuitibz. Ct vel p dca q nō seqt
i actu differt g ō ei pti sz q g medio dicend q fi
des eo q ē media inter illa ema. oount actu qui
ē cogtiue sc a io q inca est excepte affectiue ē sup utz
extremu. titutido eindariētie minore in fide & ex fid q
sic ex scia & opione. Ct ad illa q pbat q tm ē i af
fectiua pz ex. Ct ad p q. au. excludit p illa ista ac
tu cogtie. ad io ex aut hu. dd q i opat iungo actu
uolūtatis ad actu illu q ē pambulis in fide ō quo
actu ē sup & ille solu modo intl ē sic lecē plane
ostendit. Ct aliud an nō pbat dd n q cpz ut ocitat
act uolim & hi ē cedē. Ct io an q pbat q inuitz
ocedit p sic actu ē. Ct ad io q obz ō unitate sbi
q. s. debz ee unu subm uni actiuitas et hit fidi ē
actius. Ct sciendu ē q sbm assigit actuica p actu opico
nē & tpe. qm g actus ē hit ē hit sic inedi q expedi
te act eliciat absq q in fort nō dz tu ositari io pnq
ē hit i rōe sbi ut tinq ē actius. sz in rōne pn aqa p
cedit act q quide pncm i fort & p ficit hit. g qm
necō pla ul' ples pō ul qz alia pla ount ad p fcaz
rōnez scipm scca inī ee hz rōnē vni opleti sbi. sic
sip les requirant ad actu nauis. siopt ut toa in
ius ad ples thentes. ut in ipis est. sic dicim isti
trahūt. osidancō itutē quia tota nauis tint. sic
ples sr unu pn. ut erut ples. unu sbm. ē g ex pre
dis ostet rōnez & uolitatē ee unu p sm pn ac.
qui ē fidi ppus. nō ē mō inio ualde ō dz q sit
unu sbz ipi hit. hi aut ointitis possit. pmo apps
ex osidē simpli originis iuiuz sō. aia ē radix i qua
pō radicat. simp est. sō eintenor sit ex osidē orais
pō ad sō. ccdinat ei p actu sum rō ad nō. ioci di
rigit. uolūtas elegit. n ista salubi eliget. n illa
in fallibilit dirigeret. ut pz tac maifesti hi on dn
ex osi ne ppe act q st sat sup tactu ē abuiz sō eli
cit tgnalit f oue sō. una pfciz libtatē ostituit q
ē pn ois act uituosi. ita nō ē capioez mag. libu ar
bit. sbi oi itutu assignetur. ad hi & intellmo manu
ducim p sile inod q eq ino indicat & ita difficit ē

intellie quo una pro e sit simplex sit secundum diuisionem hi
tatum sic quod uni habit simplex sit in pluribus potentiis sic isto
uno tantum e autem quod lux pro sit simplex quod tamen e quanta uirtute
habet quandam spiritualem ut ita dicam amplitudinem per quam possit in ea
diuisi habitus assignari ita dico quod lux habitus fidei sit sim
plex tamen habet secundum modum suum quandam uirtualem amplitudinem per quam
potest duas uires que sub sua informatione colligere.

De in querebatur de ipsis articulis in simbolo contentis.
et quod primo occurrit dicatur circa scilicet i dominum erat quod
ut dominum esse sit articulus fidei et quod non ostendebatur quod nihil
in uisum presens quod autem articuli fidei quod fides est
non apparentium hebreorum xi et talium que a nobis absunt sic dicit
augustinus ad paulinam eorum inquit que absunt presens est fides
sed deum esse est uere uisum et est sit lux in tantum in deo
alia sic dicit augustinus et ipse soliloquia magis ipsa uidetur deus et
intimior est creature quam creatura. ergo sic habet viii de trinitate
c. vii. ergo etc. ¶ Contra cognoscere deum est insita naturaliter omnibus
sic dicit damascenus li. i. c. i. sed nihil tale est articulus fidei. preterea
tamen illud magis habet ergo etc. ¶ Contra dominum esse non est ab intellectu ca
to percipitur cum plures errauerunt circa intellectum quod intelli
gere. sed articulus secundum Ricardum est ueritas abdita preter ergo etc.
¶ Preterea fidem esse abditam unicuique cognoscitur. hoc non est cognitione cor
poralis non ymaginaria ergo intellectuali. Sed ista est certissima
sic dicit hic augustinus xii super genesim ergo etc. ¶ Contra credere quod
hebreorum xi. ergo est articulus dicitur quod ad id credendum artamur
hoc est tenemur. ¶ Preterea hic augustinus in quodam sermone de mar
tiribus dicit quod est deus pater et filius et spiritus sanctus ergo sic trinitatem
esse est credibile ut articulus fidei ita et deum esse. ¶ Preterea non ex
cludit obliquitas erroris non per rectitudinem fidei sed
sed deum esse fuerunt errores non per rectitudinem fidei sed contra
deum esse fuerunt errores innumerabiles ergo etc. tamen continet
hic per sapientiam et certam formam credendi et perfundendi. sed oportet
et hic esse articulum fidei ergo etc. ¶ Preterea sicut in aliis rebus ita
in uno et eodem articulorum oportet esse aliquid primum et minimum hoc est si
plicissimum ad quod alia reducantur. sed hoc non est [illegible]
[illegible] ergo etc. ¶ Deum esse in uno modo habemus pro
intelligibilis per hoc scilicet creature rationali innotum est
quod est ad ymaginem ut sit ad superius et tale quod non magis
in esse possit cum creatura totaliter sibi quod est sit
deus sed creatura rationalis cognitione oportet hoc unum quod est deum esse et
hoc est quod dicit damascenus i. li. c. iii. cognoscere deum naturaliter no
bis insita est. sic et procedit anselmus contra insipientem
in uno li. qui dicit non in superius hoc in dicit autem nobis
esse uniuersalem notitiam legis naturae in li. de uera religione
in ostenditur deus in ratione perfectionis et est cum cognoscere qui
ab interiori non tamen uehementer clamat in ueritas ut cor
humanum est in omnibus fidelissimis et paganissimis
numquam ab hoc potuit desistere cum a deo per deum constitue
ret unum uero in quod ab hiis qui foris sunt per hec ueritatem
rogentis testem credentis quod accipit. ¶ Alio modo deum esse habemus
quod sensibilis per hoc scilicet creatura rationalis per sensuum
sui et arte creaturarum ad notitiam et de intentione habet ueritatem
in mundo consideret conditorem per mutabilitatem rerum naturae
corporis creatura primum cum omnino incommutabilem omnis rei mu
tabilis primum conditorem et per considerationem multitudinis
pulcritudinis et ordinis primum omnino debet esse potentissimum
sapientissimum et optimum ut dicit apostolus ro. i. inuisibilia

dei per ea que facta sunt et creatura mundi intellecta conspiciuntur
sempiterna quoque uirtus eius et diuinitas et sapientia xiii. argu
entium uanitas et hebraico. non dicit a magnitudine
speciei et creature cognoscibiliter creator horum poterat uideri de
hoc et in indagatione loquitur diffuse et deuote bernardus cum in
x. confessionum et prosologion et anselmus monologion li. vi. et li. vii.
c. v. dicit quod mens ipsa potissimum ad inuestigationem huius ueri
tatis ualet sic inquit sola est mens rationalis inter omnes
creaturas que ad eius inuestigationem assurgere uale
at. ita nihilominus eadem sola est per quam maxime ipsa met
ad eiusdem inuentionem proficere queat. in isto in consideret
deus maxime in uero per illud perductus et hec cognitio est quam ab
infideli. ¶ Alio modo deum esse habemus quam dominum credibi
lis per hoc scilicet creatura rationalis diuine auctoritati subdita et
lumine fidei adiuta sentit imperium et per se et super omnia i
mittit et cui inseparabiliter adheret uacans et per fidem
et experientia de diuino esse sentiens quod scilicet deus est pater et
filius et spiritus sanctus. unde ubi bi. au. super ipsum allegatum i
opponendo tenendum uidelicet ut est auctor et dator sa
lutis de eterne collige quod iste modus quod apostolus est
fidei differt ab aliis duobus origine professione
et fine origine quod ortum habet a fide adiuta scilicet illus
tratione professione quod non solum stat in generali acceptione
sicut primus modus cum quo fuit innumerabiles errores ad
mixti et est unde dicitur naturaliter deum esse tunc
descenderunt ad hec multi ad illud constituebant
creaturam pro deo sicut scribitur xiii et xiiii sapientie et ro. i. non
stat in hac tamen quod deus sit cum omnibus sed exprimunt quod
cum eius et non ab eterno non de a uera errorem
philosophorum sed ex tempore et deo in celum et terram. ¶ Fine
differt quod non sic philosophi tumentes superbia propria glo
riam querunt de quibus dicitur ro. i. cum cognouissent deum non sicut deum
glorificauerunt tum fini sed ad gloriam tamen querit a quo ex
spectat salutem eternam. sic dicit quod i. petri ut inquit pro
bo fidei nostre inueniatur in laudem et gloriam et hono
rem et sequitur reportantes finem fidei nostre salutem
animarum uestrarum. patet ergo quod deum esse est uno modo ut in
tellectum alio modo ut scitum alio modo ut creditum. istos
tres modos ponit damascenus et isto ordine. li. i. c. i. non
dereliquit nos deus in omnimoda ignorantia sui omnibus
enim cognitio existendi deum ab ipso naturaliter insita est. ecce
primus modus sed et ipsa creatio et eius permanentia et gub
natio magnitudinem diuine predicat naturae. hoc ad secundum modum.
sed et per legem et prophetas post deinde per unigenitum filium
dominum et deum et saluatorem dominum nostrum ihesum christum.
secundum quod possibile nobis est sui ipsius manifestauit cognitionem in hac
expresse tangit tercium modum ¶ Ex hoc in satis possent con
cedi argumenta ad utramque partem in quod aliqua implicant
in aliquibus que ita non sunt. unde quod dicitur primo
quod non sit articulus quod lux in creata est summum iusti quod
magis uidetur est sit ratio intendendi non ut quod ratio intendendi in
quantum non est obiectum uisus. unde sed sic cum intendit ipsa
tamen non uidetur et scrutabitur quod quod uiui quorum et
magis deus quod illa ratio tenet ubi ratio est ratio totius
et sic patet per intentionem philosophi loquitur enim in de primo quod
sicut ratio sciendi omne et ipsa fuit scibilia tunc et non ratio
est cum effectus uero est cum effectus et secundum proprietatis. sicut

ignis est causa coloris et secundum caliditatis. sed autem in
proposito non cum dicatur deum ut lucem in creata esse uel
rerum sciendi quando sit patet quod ista una non habet rationem
obiecti quod et licet diceretur in de quod deus intimus omni rei et
sit animae et sic presens. dico quod est presens in ratione entis non
in ratione cognoscibilis. id tamen concedo illa una que dicta
est in solo primo. ¶ Ad deum intelli et sciri solutum fuit
in quo quod esse scilicet maior euidentia est intentio intelligibile
et scitum ad igne entis quod utrumque fitum sed non est unum de
deum ordinis sic ordinatur quod ad obiectum. ¶ Ad illud
quod ultimo obicitur de uisione intellectuali. dico quod augustinus
loquitur de illa uisione quam ad supremum singula de
quam res presentialiter aspiciuntur. uel dico quod uisio intellectu
alis potest accipi large quod scilicet res uidetur non per yma
ginem corporalem cum per quandam similitudinem et sic aliquid certe
diuina uidentur sicut et ipse deus et hic in una per similitudines
uidetur in fide cum in fide ipse et ueritates
hec in uidentur aliquando accipiuntur stricte quod fuit in rap
tu paulo de quo loquitur augustinus et est in patria ubi
res uidentur in esse sua et sic non uidetur deus per fi
dem. de sumitur large in uisio ymaginaria
cum res uidetur per similitudinem tamen quam distans sic est
uisio per fidem ymaginaria que in accipitur stricte
et est dicitur ymaginaria quando res uidetur per simili
tudinem corporalem. sic in accipit autem et hoc in non est uisio
per fidem ymaginaria. sed intellectualis eo sensu quo
dictum est.

Post modum querebatur aliquid est deum esse et
postea ut deum esse opinatur seu plurale esse.
hoc est quare ut sit plures dicit et omnino dicit quod est quod summi
boni summe se diffundere. sed diffusio est ad
aliquid quod non potest esse in creatura quod summe diffusionis
non est creatura capax ergo diffundet se non producat
ad aliquid quod habeat summum esse. et sit in creatura sed hoc est
deus ergo etc. ¶ Preterea inequalitas et deprehensione unum
si quod sic dicit au. lxxx. iii. q. [illegible] eius creatura
equalia non esset omnia et sic non esset uniuersum perfectum.
sed quod perfectius sit in creatura habet esse in deo ergo in
deo reperitur in equalitatis. sed in equalitas ponit
diuersitatem in se ergo etc. ¶ Preterea inequalitas habet cog
nosci per equalitatem ergo in equalitas causata admittit aliquam
equalitatem et hec sed quod est ad in equale deo est deus et quod
est quod ad deum ergo etc. ¶ Preterea dulcior sic omne gaudium
inmixtum sed deus immixtus et cum uniuersis dulcior uel alter
uius ergo et cum sum gaudium. sed constat quod excitet equalitas
deus est habent sic unam ergo etc. ¶ Preterea non excitare patrem in
diuinis non potest hoc desinit esse filius quod sic dicit an
selmus monologion c. xliiii. pater plus est per se et pater
filius per se est. sed talia quorum unum per esse sine alio
differunt per essentiam ergo etc. ¶ Preterea spiritus sanctus omne est agens
per formam producit ergo sibi simile per formam sed constat quod
spiritus sanctus non producit diuinam personam. et est esse ab
ire in in infinitum omnino personarum ergo producet diuinam

personam. et esse abire in infinitum omnino personarum ergo producet a
quod est sit persona ut per fidem simile ei deus ergo etc. ¶ Preterea potest
esse duo entis in entis ase et entis ab alio quod in eis uel per
se et deus in quantum certum et est sua persona quod per omnipotentia ma
gis differunt in nobis conuenit. sed ens per se et ens in a differunt
de est ergo in per sed diuinis assignatur per dico pater cui est
ase filius ab alio ergo etc. ¶ Si dicas quod non ualet uia
stat per suppositio est dico ens ab alio ad huc re
manet ratio quam cum ens cum per se et ens in quantum tamen in fide
differunt per esse sicut forma et causa ergo et ens ase et ens ab
alio a alioque dico differunt per esse. ¶ Preterea in creaturis est nobilis
ut aliquid possit pluribus suum generis maioris cum nobili est
ut homo possit ut pluribus hominibus quam pluribus alius aliter.
et quod nobilius est maxime ponendum est in deo ergo etc. ¶ Preterea si
diuina esse esset finita constat quod posset multiplicari
sic et aliud centum finita sed finita et sic non deum ergo est multi
plicabilis quod sit finita plurimo. si diuina esse et hoc et non
infinita est ergo sic hoc et non illud est finita. sed diuina esse
est hoc et non illud ergo etc. ¶ Contra communis animi conceptio
est quod deus est omnipotens sed tale omnino potest facere aliud ase.
potest ergo facere quod non sit. si ergo sic duo dii et hoc utrumque
sit unum scilicet alter alterum uenire et omnipotens quod quanti pot
non est omnipotens sicut uenit per omnium sequitur sicut autem sed per
tamen ille solus est etc. ¶ Preterea pluralitas in eodem genere ponit
quod illi generis esse ipsum est limitatum et finitum in ta
le est omnino comprehensibile ergo si sit plures dii quilibet
in parte et omnino comprehensibilis creatura sed hoc ratio conuincit reproba
bat esse falsum ergo etc. ¶ Preterea in quolibet genere in creaturis quod
est primum est unum ergo quod deus non sua est summe primum
et summe unum. sed hoc est deus ergo etc. ¶ Preterea si predicata
septem hoc quod timet. unum est ueritatis septem est in pa
rem contradictione excludunt statum pluralitatem eorum est deus
in principio creauit deus celum et terram. et in ipsa lege lactione.
hanc ueritatem expressit lex latine dicens. audi
israel. dominus deus tuus deus unus est deuteronomium vi. et ad ephesios
iiii. unus deus una fides etc. sed secundum per septem regula
fidei. timet quod ut esset plenior ueritatis perfectio.
dicitur in niceno simbolo. scilicet credo in unum deum. ¶ Con
non per una uice. quam philosophi ad hanc ueritatem manu
ducti. sentiebant ad quod nemo eorum sic ex hiis
eorum per colligi. hec eos de deo sensisse quod est cum per
ens immensum et summum bonum dignitas autem
esse perimplicitate confundit. unde non potest non unum
re. sic manifeste patet. ¶ Immensitas. pluralitate li
mitatur. si cum ponatur plura infinita. semper sunt im
mensa. dico infinita actu. in eodem genere. aliquis eorum
per hoc quod plura sunt. et esse differunt. sed habet unum quod habet alterum autem
esse centum omnino confusa. per hoc dico quilibet conueniunt esse finitum.
¶ Complemento summi boni pluralitate conuertitur. esse cum
unum deficiat quod habet alterum. dabit unum quod non debit alii.
et sic in habendo et in fide. uero est ipse et in perfectum.
quod summe bono debet non per. ratio uero est quod hoc per fidem et hoc
plenitudo. sic et stet in uno. uero est quod habet autem.

profert Platonem omnibus philosophis eo quod pervenit ad noticiam unius fidei, sicut habetur VIII De civitate Dei c. x, ubi recitantur duo precia s. primum s. tertium, ut dicitur. Sic hic inquit: eos esse ceteris preferamus, quia cum alii philosophi ingenia sua studiaque contriverint in requirendis rerum causis et quinam esset modus discendi atque vivendi, isti Deo cognito reppererunt ubi esset et causa constitute universitatis et lux percipiende veritatis et fons bibende felicitatis. Dico ergo quod divinum esse sufficienter et quod plures ex excellencie eius pertinent, patet quod non compatitur secum pluralitatem esse.

Ad primum quod obicitur in contrarium de summa diffusione, dicendum quod diffusio non includit in intellectu suo communicationem et distinctionem et talem distinctionem que non obviet communicationi. Summa autem communicatio non est nisi ostendatur que est equalis et essencialis. Sed summe bonum per bonitatem suam non potest communicare dando quod non dando partem sui; ergo oportet ut det eandem et totam. Non est ergo summa communicatio, necesse est ut sit unitas se et essencie et persona autem distincta, et quod habuit non obviat esse suppositorum per plures personas. Non ergo potest se communicare summe differenti per essentiam, sed non communicate. Communicat se tamen distincte persone, ut in persona communicat se summe. Summum bonum persone manente proprietate et unitate essentie. Hec est ergo proprietas summe diffusionis ut producat alium cui se communicat, non aliud.

Ad secundum dicendum quod inequalitas dicitur communicata imperfectione. Sicut enim in universo ad eius perfectionem requiritur rerum diversitas, quod non potest reperiri in uno sua plenitudine, ita requiritur inequalitas, quod non potest reperiri in equalibus debitum ordinem et decentem pulchritudinem universi. Unde super Genesim Augustinus c. i: Hec multiplicitas et variatio universorum est pulchritudo, quam non consisteret pulchra esse singula summe pulchra, cum non esset universa. De patet ex verbis Augustini ideo quod ergo habuit hic perfectionis absolute et simpliciter universus sicut in Deo, sic est ipsa plenitudo, quam autem habet perfectionis divine in perfectione ad invicem non debet reperiri in Deo divino.

Ad aliud dicendum quod sufficit in primo vel negotio perfectionis affirmare aliquid quam aliquem amorem respicit. Item quos inequalitas ipso cogitat unius perfectionis mutationem et cetera quia scilicet una est finita et altera alteri comparabilis sufficit possunt (?) unde inequalitas tale ad divinum, quod tamen finita et de infinito, et ideo hic non comparabilis est perfectionis quod est in divinis personis, posito ibi eciam in inequalitate.

Ad primum quod obicitur de unitate essencie et cetera, dicendum quod tenet in causis limitate virtutis et determinate actionis, et quod magis sunt in uno causatum cause quam sunt quam faciunt, quales sunt cause naturales in factione, sicut dicit beatus Augustinus V De civitate Dei c. ix et de talibus loquitur in philosophia, quam ubi dicit quod parentes conales sunt aliquorum causa; ergo ipsi ipso et causam dependent.

Ad aliud quod obicitur de illo auctoritate, dicendum quod auctoritate intelligendum capit per se non ut dicit esse separatum, sed ut dicit esse completum, quod quidem habet pater non ab alio, non causam ... ad esse filii, sed totum quod est suum plene dat filio et filius habet a patre, quantum per personas est in ipso, ita ut sit cum patre unum esse et sua persona manente distincte persone, quam ut ita dicitur facit origo, sicut dicit Richardus III De Trinitate c. xiiii et xv et xvi.

Ad primum quod obicitur quod spiritus sanctus est agens perfectum, dicendum quod scilicet in divinis est perfectione et non perfectiones producens, eo quod est sic duo perfecti modi producendi, unus per modum nature, alter per modum voluntatis. Perfectissime est et omnium dicitur in generatione filii, alius in spiratione spiritus sancti; non ergo debuit in illis amplius multiplicari. Sic ergo spiritus sanctus non producit, habet enim dicitur in eadem productione ipse est agens perfectum, quia perfectam intimitate cum una et eadem est cum patre et filio, modo quem requirit in productione eadem producit et ideo non cogitur quod producat equalem sibi.

Ad illud quod obicitur de materiali aequalitate dicendum, dicendum quod esse ab alio est, quod dico ab alio sumitur multiplicitatem per divisionem in esse. Sicut esse materia sed quod obicitur quod in sustineatur masculine, hic est accipiat per superius ad hunc differentiam per esse. Dicendum quod hoc non est in ratione actu intelligentis quod non habet esse idem in esse cum eo in inferiori; unde dico hoc est in alio est ipse accipitur esse in alio sicut patet.

Ad aliud dicendum quod pro esse pluribus secundum genere perfectionis in perfectione ad invicem sicut dictum est supra de inequalitate.

Ad ultimum est quod cum dicitur res esse hic vel ibi vel ubique, respicit in res quantitatem vel quantitatem ut pertingentem ab hoc loco ad locum illum secundum magis et minus, unde ideo esse in referitur ad divinam immensitatem acceptam est quasi per dimensionem longitudinis, sicut in uno modo exponit illud Ephesios iii, que sit longitudo latitudo et cetera, et sicut dicitur Sapientie viii, attingit a fine usque ad finem fortiter. Cum autem dicitur res esse hoc refertur ad essendi proprietatem, sed si ad immensitatem referatur magis accipitur intensive quam extensive. Esse hic ergo et non in quantum ad quantitatem respicit concludit limitationem per essentie, sed esse hic idem determinationem et distinctionem essencie. Ideo non dicitur esse de essentia quam esse limitatam, sed ab omni alia essencia differentem et distinctam.

Secundo querebatur utrum unitas divini esse compatiatur secum pluralitatem personarum. Et quod sic videtur quia unitas non est in opposita pluralitatis, non sic oppositum in Christo et in alio homine, ergo nec unitati non est in opposito pluralitatis personarum.

Item perfecte se scire et similitudinem gignere non est nisi de simplicitatis et excellentis virtutis, et tanto excellentioris quanto perfectiorem gignit similitudinem, ut patet in natura intellectiva. Sed ergo in Deo est summa simplicitatis esse per se non alteri quod ipse ad procedit. Sed hec ponit unitatem in esse distinctionem in persona, ergo et cetera. Et hoc ideo concordat cum illo Anselmi Monologion c. xxxviii et xxxix.

Item in diffusione per causam quam est est per se non ipsorum in creatura ergo multiplicat magis per se multiplicatur essentia, diffusio multiplicabitur et ideo sic non prestare unitas necessarium perficere pluralitate.

Item magis est unum quod est unum non supposito quam unitas in supposito aliquid unitas est non tamen. Sed in divinis est maxima unitas, sicut dicit beatus Bernardus V ad Eugenium; ergo sic non est non una non ita non nisi unum

suppositum.

Item sicut patrum reducitur ad prius in relativum ad solutum et distinctio relativa ad distinctionem absolutam, sed si communis ponatur pluralitas per naturam est quod sit distinctio relativa, ergo ponit diversitatem essencie; ergo pluralitas personarum infert pluralitatem essencie et sic et cetera.

Item quod in deo est summe in se. Origo est in distinctione prius est summa distinctio, sed maior est distinctio essencie quam suppositorum, differunt essencialiter; ergo et cetera.

Item summa simplicitatis in deo non compatitur secum aliquam compositionem non summa proprie aliquam multitudinem seu in ipso non bonitas aliquam maliciam vel sapientia aliquam ignorantiam; ergo non unitas compatietur aliquam pluralitatem cum includat oppositionem sibi et cetera.

Item in divinis non est minus simplicitatis quam in generis, sicut simplicitas non excludit pluralitatem esse, ita unitas per excludit pluralitatem personarum.

Item sicut divina vita est prima forma omnis alterius, quod non compatitur secum aliam ergo esse ei equale, ergo per divina vita est per compositionem omnis per quod nulla alia per erit ut esse posterior ei equale. Sed si plures sunt in divinis necesse est quod sint equales; ergo et cetera.

Contra testimonia scripture sacre, professio fidei christiane evidenter exprimit et continue diminuitur et continuatur hominis intentem: ipse est unigenitus qui est in sinu patris enarravit nobis et revelavit perfunditatem huius misterii quod in veteri testamento nec sub velamine figurarum nec sub similitudine visionum nec sub obscuritate verborum latebat absconditum. Ipsi eciam apostoli ab ipso unigenito edocti et illuminati in suis hoc expresse conferunt. Professio fidei christiane hoc expresse continetur per sanctos doctores ista sunt nobis explanata. Hoc autem vivati solvitur multiplex ratio circa est enim quod divini esse est summe unum unitate autem per se et proprie condignitatis originis, sicut colligitur ex pluribus ex libris beati Dionysii, libro De divinis nominibus c. v, in divinis omnis numerus preexistit et habet omnium numerum unitatis in se ipsa singulariter. Unitas nusquam vincitur quod in unitate dignitas autem originis de divino assignari non potest, quia prima vero principia ex productione creature. Creatura est non ab eterno produci potuit, non eius productio nominatur esse seu potest, cum magis dissimilis quam filius invenitur illi ad productum, sicut dicit Augustinus in pluribus locis. Necesse est ergo ut hec dignitas divino esse dat unitati non huius expresse parte ... non huius realiter differens, ideo tamen convenit quod illa res se ipsam gignat, ut habetur sicut dicit beatus Augustinus I De Trinitate c. i; ergo est unitate essencie. Necesse est ut inter producentem et productum sit distinctio aliqua. Sed secundum deus est non per se esse essencie non autem eciam est ergo persone in ut in hac emanatione unitas evidenter appareat, est scilicet unum procedit ab uno, filius videlicet a patre, et unum a duobus, quam duo unum sunt, spiritus sanctus ab utroque, patre et filio, sunt unum principium, sicut dicit Augustinus V De Trinitate c. xiiii.

Certum est eciam quod divinum est summe perfectum, ipse quod necesse est ut sit in eo plenitudo virtutis; plenitudo autem non est nisi in productione consilii.

Certum est ulterius quod esse divinum est summe pulcrum, ideo necesse est quod summe sit in eo decencia proportionis in qua absque dubio consistit pulcritudo, quod perfecte esse non potest in unitate sola, non in pluralitate dissimilitudinem, sed est in unitate naturata pluralitate per correspondentiam similitudinum in unitate concordante. Iuxta distinctionem pulcritudo nichil est aliud quam equalitas numerosa, et simile sicut patet in eo indicatur ymago pluralium vero in minori quantitate est distincta liniamentorum expressio circa est et proporcionem eorum que ad pulcritudinem conveniunt, scilicet tamen in diversitate unitatem convenire et quam in simplicitate per congruitate similitudinis reducitur ut sic aliquid vel minimum inde tollit decorem pulcritudinis fedet, sicut dicit beatus Augustinus XI De civitate Dei c. xxiii in speciem visibilis hominis summum ... super quam quod ipse modo inde corporis quod multum detrahit pulcritudini, quam non in mole constat esse pulcritudinem. Necesse est ergo in vero summa unitate in pluribus similitudinibus in confusa similitudinem (hec est quod dicit Richardus I De Trinitate c. xiii) ubi in quo est summa pulcritudo nulla per esse perfectio et conveniens ... mens sana nullatenus dubitare potest quod ... pluralitas omnino sit congenialissima venustate convincta et ordinatissima qualitate distincta. Eciam ut in divina illa pluralitate summe plurimum ordinatissima sit mutuo huius inde in alterum differens concordia ...

Ad illud quod obicitur quod in contrarium distinctione persone dicendum quod in dicatur non sub aliquo et quam sic sunt in distinctione non multiplicantur.

Ad illud quod obicitur quod magis est unum quod est unum non et suppositum, dico quod ubi unum se ipso impugnat quod quam sic unum fuit non est magis unum quod quoddam alia quam est plura non simpliciter non magis non unum unum. Principium respiciat naturam et essenciam unum ei est per conditiones entis unde assignatur unitas maior vel minor penes virtutes non aliquam ... sed posset dici quod auctoritas probat quod in divina persona est maxima unitas quod in natura et suppositum ipsum sunt.

Ad primum quod obicitur de relativo et absoluto dicendum quod communicatis in relatio actus est sed locum illa inductio vel potest dici quod in divinis est suo modo quod suppositum intelligo per modum absoluti quod quidem suppositum intelligo per relationem simul et cetera.

Ad secundum quod obicitur quod dicitur esse in divinis summa distinctio unitatem est nullo genere distinctionis, nulla eius supposita in confuse distinguntur sicut dicitur per hoc non quod per omnimodo sit in distinctione suppositorum ergo genere distinctionis est magis assignate distinctionis summe intensive, sed non ubi extensive.

Ad primum quod obicitur de oppositione simplicitatis et qualitatis ad pluralitatem in deo, dicendum quod non est simile non oppositio ... sunt penes idem accipitur. Unde sit et aliquo quod sit penes esse essencie vel suppositorum, sed ipso et in ipso contra idem se habent et sic de aliis. Sed unitas et pluralitas circa divina se habere possunt ut sit unitas in essencia, pluralitas suppositorum. Sicut videmus in causata unitate in supposito pluralitatem in essencia.

Item per divina unitas sit pluralitas, sed non secundum eadem non ut ... per tamen melius salvatur unitas in pluralitate quam simplicitas in compositione, et sic de aliis oppositis. Concludendum ergo est quod sic simplicitas

α ubi

Sic dux medicus sanat se ipsum etc. ¶ Consequenter ad alia manifestum est potentie et intellectus a deo esse dependet quam actus producendi quia a deo sicut a quo dependet generaliter dependet et primo. Prima autem divina dependet ab alio sicut nullus dicet quam etc. ¶ Quarta quarum est ad actum est ens dependibile quia ad assimilari entem magis dependet ab esse perfecto sicut nullus dependibilis potest esse dependens cum quam etc. ¶ Quinta ideo idem est esse et posse non est aliud ad alia quia non prius ad alia per sicut posse ad extra se est ad posse esse non posse producere ad extra se tollitur et diminuitur dependentie potentie posse quam hoc facere addere ad rationes prima quia si oppositum est cum opposito et propositum propositum quam intelligam potentem posse generare et dicam potentem posse creare sicut addit ad primum. Consequens non sit addicto necessaria est esse finitum non est quam nisi posse quam creare sicut autem forma est quam primus sicut quod posse facere ad extra se est non posse et sic etc. ¶ Sexta ab eterno non potuit

[illegible]

i tº agenti educo | imo mº pp imitacōm sit pº
v ingenie pere | d m plimitacōm mē illuītie
ut unu cor ē in plibz locis | eco m pº p uocēmois
conuāe in utz cimo et ad et ad ē ū face q io q
fuit | āeo m sz reglaz intatis ecne ut d' eorē
sit alīō et negō ul diā opp de eorē - q duo p p
sit dē nullus fidel dubitat - pmū ei pont i
natiuitate dñi f sacmta altaris - q aut eau
psit pbō q ggigent sit pst dina vtute in nō
eē mutan sicut dic ansel - dē eor et p cosst et
lubō arbitō msta sit pctā q ogingūt p c ma
nō ex nccitate gº salte ā p dē face ut nō sit
pctīn q suy cūctā ē possit pbat - q cū actuas
eē sit ince ū actus est et nō inest - i ē et nō est
sz in sacmto altaris et i sit actus p sbm - i ē
et nō ē gº et c - C p potes sz et nō ist e limit pº
sz si dē nō p oia p sz et nō d' gº e limitate pº
sz magnifice fcmo gº et c - C p deus p oup sz q posit
in intellige - sic dic ...

[illegible]

proprietatib[us] c[on]t[ra]rior[um] q[uod] q[ua]n[do]q[ue] i[m]p[os]s[i]b[i]le e[st] ... q[ue]
fuit no[n] fuit. et o[mn]ia h[ec] reducu[n]t[ur] ad p[ri]ncipi[um] p[ri]mu[m]
sic[ut] e[st] s[er]u[us] regula[rum] c[on]t[ra]rie i[m]utatis in q[uo] e[st] alia y[m]pea
bo[n]i[tas] t[ame]n et h[oc] et illi rei. q[uod] est bo[num] no[n] e[st] ali[u]d et
q[uod] e[st] ali[u]d no[n] e[st] bo[num] sic[ut] bo[num] sic[ut] bo[num] et ali[u]d e[st] bo[num] et
no[n] bo[num]. et sic e[st] de o[mn]ib[us] a[liis] q[ue] reb[us] sibi differentib[us].

Ad 10 reducat[ur]. si d[icitu]r facere de h[oc] q[uod] fuit q[uod] n[on] fu-
it tertiu[m] e[st] c[um] q[uo]d de eo q[uod] fuit in d[icitu]r hoc e[st] et de eo
q[uod] n[on] fuit in d[icitu]r hoc q[uod] no[n] est. sig[nifica]t de eo q[uod] fuit
faciat d[icitu]r et n[on] fuit ab[soluta] duo. q[uod] p[atet] u[nu]m c[on]stitam
ac[ci]d[un]t d[icitu]r in eod[em] in statu esse et no[n] esse. de sile
h[abe]t hu[ius] re[gula]. unde d[icitu]r ansel[mus] q[uod] d[icitu]r no[n] p[otes]t
facere p[re]t[er]itu[m] no[n] fuisse. ut c. d[icitu]r 10. c. xviii e[st] de
m[od]o q[uo]d fiat. ad postq[uam] f[ac]tu[m] e[st] iam no[n] p[otes]t no[n]
esse f[ac]tu[m] s[ed] s[em]p[er] u[er]u[m] est f[ac]tu[m] esse. n[on] n[ul]l[u]m ... i[m]p[os]s[i]b[i]le
bo[num] esse ut faciat q[uod] p[re]t[er]itu[m] e[st] no[n] esse p[re]t[er]itu[m]. meth[aphysica]
e[st] i[n] q[uo] apparet n[e]c[ess]itas n[on] faciendi aut i[m]p[otentia] facie[ndi]
dei. s[ed] d[e]i sola uolu[n]tas q[ue] u[bi]q[ue] ... q[uo]m[odo] ...
mutat e[st] in mutabile. sic[ut] est ul[tra] ce[lum] ...
assignat h[oc] ip[su]m q[uod] e[st] p[re]t[er]itu[m] iam no[n] sit facere q[uod] no[n]
esse. h[oc] est n[on] facere de no[n] ente no[n] esse et n[on] e[st] to[tum] h[oc] ...
q[uod] f[a]c[er]e. l. xxvi. e[st] d[icitu]r faciat q[uod] n[on] sit q[uo]n[iam] ... in
ue[ni]a[n]t de q[uo] fiat ueliut cu[m] aliq[ui]d q[uo] t[em]p[or]e esse nas
cendo fiat n[on] esse moriendo. q[ua]si d[iceret] ut id q[uod]
no[n] est faciat iam no[n] esse q[uia] e[st] p[re]t[er]itu[m] e[st] iam n[on] e[st].

Nec e[st] ... ei ... q[ua]p[ro]p[ter] ... ordine recedit
... p[re]t[er]itu[m] p[ote]st esse a[d] sic d[icitu]r dyo. iiii. de di. no.
n[on] excludit ex suppositionib[us] ... n[on]
in ... e[st] malu[m] n[on] malu[m] e[st] ... mota. s[ed] in
eo ... e[st] malu[m]. aut e[st] n[on] e[st] bonu[m] aut bona faciat
et bona p[ro]ducat malu[m] e[st] n[on] ... efficie[n]tis. s[ed] de-
ficientis. sic d[icitu]r au[gustinus] xii. de c[ivitate] d[ei]. c. vii. et dyo. eod[em]
ca. q[uia] sup[er] mali ... n[on] ... ne qui[s]
q[ui] efficiunt mala s[ed] ... s[ed] i[m]p[otentia] et infirmitas
... h[oc] o[mn]ia dicit ansel[mus] i. c. de ... c. x. et xx. q[uod]
... in ... est ... nu[m]q[uam] q[ue] ... q[uod] ad ... c[on]cedant
siue operatio[n]e agente s[ed] q[uod] ab o[mn]i i[m]p[otentia]. ab o[mn]i ...

Ergo
... q[uod] ... ol[im] q[uod] possit ... sup[er] p[re]t[er]itu[m] et f[utu]r[um]
... d[icitu]r q[uod] ubi[que] an[selmus] ... p[ro]p[ter] ...
... p[re]t[er]itu[m] ... no[n] esse q[uod]
c[on]tinge[n]s fuit ea esse et n[on] esse ... q[uod] p[re]t[er]ita s[unt]
... dici ... q[ui] logu[n]t[ur]
... fuisse c[on]tingentia. et si no[n] fuissent fa[c]ta n[on] fuisset
p[re]t[er]ita q[uod] d[icitu]r de d[ict]o d[ict]ore. s[ed] ... p[otes]t q[uod] no[n] e[st] affirmo
et nego ... actus ... q[uod] e[st] d[e] n[on] sunt
b[ene] i[n] esse. s[ed] q[uod] n[on] ... sup[er] ... p[ro]p[ter] ...
... actus ...
et ... q[uod] ... ui[de]t ...
... ut actus et actu[m]
no[n] i[n] esse ut actus. et actu no[n] i[n] esse ut ...

Ad d[ict]um
planu[m] est q[ui] logu[n]t[ur] de i[m]p[ote]ntia q[uod] excedit p[ro]p[ter] sua[m]
arduitate[m]. et sequi[tu]r ... eod[em] m[od]o p[ro]cedit.

Ad
m[od]o q[uod] obi[icitur] q[uod] si e[ssen]t ul[tra] fierent bona eue[n]t
de q[uo] adeo fie[re]nt. n[on] fuisset illa i[m]p[otentia] de q[ui]b[us] d[icitu]r
e[st] sup[er] iu[m] ... ponit ea esse talia et adeo si re-
cedat a po[ssibilitat]e.

Ad aliud q[uod] obi[icitur] de futuro et p[re]t[er]ito
d[icitu]r q[uod] u[er]itas e[nunciati]onis no[n] attendit[ur] penes extrinsecor[um]
c[on]tinentiaz. ut dico h[oc] uolo ul[tra] ma[n]. s[ed] penes ext[er]i-
or[um] c[on]tinentia[m] ... ubi[que] ph[ilosoph]i. vi.
meth[aphysice]. u[nde] d[icitu]r q[uod] u[er]u[m] et f[a]l[su]m no[n] s[un]t in reb[us]. s[ed] ia[m]
q[uod] ... p[re]t[er]ita. no[n] sit c[on]tinentia tu[m] ... ad
hoc p[ro]uidentiu[m] immutabiliter manet in sua ma
et in u[er]itate et[er]na. sic d[icitu]r b[eatus] au[gustinus] ex p[ro]p[ri]a ...
... fau[stum] no[n] e[st] ... q[uod] ... d[ominu]s fuisse. s[ed] id
... fuisse q[uod] in ma[iori] s[ecu]n[d]a ... est no[n] ...
re q[uod] ia[m] no[n] est. s[ecu]n[d]a ... q[uod] d[ominu]s ad fuisse id
u[er]a e[st] q[uod] no[n] e[st] ... u[er]itati q[uod] si ... u[er] sit ...
s[ecu]n[d]a p[ro] inuenit[ur] in ... m[od]o e[st] id ... et
d[omi]n[u]s s[ed] si de aio m[od]o ablata fuit e[st] id q[uod] ...
ob[li]uia ... i[n] ipa u[er]itate ...
fuisse q[uod] erat. dico ... lic[et] futuru[m] mag[is] ac-
cedat ad reale[m] entitate[m] q[uod] ia[m] fuit p[re]t[er]itu[m] ...
... q[uod] respiciat illa[m] c[on]tinentia[m] in q[uo] d[omi]n[u]s c[on]sistit
in mutabile[m] u[er]itate[m].

Ad 10 q[uod] obi[icitur] de cor[r]ec[tio]ne ...
... q[uod] illa oppo[si]ta. bonu[m]. s. et malu[m]. s[ed]
sunt ... sim[pliciter]. p[ro] q[uo] ... regula dia-
lecticor[um] de ... sic d[icitu]r aug[ustinus] i. enchi[ridion]. in diuiso
... e[st] in ... n[on] malu[m] ... m[od]o ...
moris.

Ad q[uod] obi[icitur] ... plurib[us]. d[icitu]r q[uod] si illi
plures ... ut ... no[n] ... q[uod] d[icitu]r
posset facere ... si fiat ... a m[od]o
est ... et n[on] ... et reduceret q[uod] ad i[m]
po[ssi]b[i]le sup[er] ... sui ... illi plures in absoluto
esse no[n] ... q[uod] d[icitu]r no[n] poss[u]nt a[d] in ...
illa ... q[uod] ... plures et sic q[uod]
c[on]stituere ... p[ro]p[ter] ... potentia[m] ...

Ad ... q[uod] obicit[ur] ... de ...
... libertate ... q[uod] no[n] est ... libera
eo q[uod] ... et ... notat ... an[selmus]
ut ... signat ... q[uod] ...
... posset uelle ... p[ro]p[ter] ...
... sic e[st] ... ad ...
uolu[n]tas ... sic d[icitu]r ph[ilosophu]s ... eth[ica] no[n] ...
q[uod] ... libere p[ot]est ... et ... e[st] ... immutate ...
et ... ob ... ad hoc q[uod] id q[uod]
... possit ... e[st] libera ...
p[ot]est ... ad h[oc] ... q[uod] ...
... ad ... sic d[icitu]r ... ix. ... v. c. ...
totu[m] ... n[on] e[st] libera ... ei ... et ...
attendat ... c[on]tine[n]te.

Ergo
illud q[uod] obi[icitur] ... de ... dicitur q[uod] ...
reb[us] ... e[st] ... effectiui. et

... cre[ato]r omn[iu]m ... causas de ...
a[d] sue excellencia[m] siue mirabilia ...
q[uod] ... no[n] sunt ... s[ed] i[n] ... uolu[n]tate.
... causas e[st] sol[um] ... ita ... de ...
aut ... sic ... ad ... p[ro]p[ter] ...
... et ... xxvi. c[ontra] faust[um] ...
d[icitu]r q[uod] ... no[n] nouum ... isti ...
... c[on]tra ... ea c[on]tra ... multa fa-
cere uolu[n]t ... c[ontra] faustum. ... n[on] ... c[on]g[nosce]re
... ad d[omi]n[u]m facere q[uod] ... id q[uod] nouum i[n] na-
tura ... appellant ... nobis e[ssen]t ... solu[m]
natur[a]e ... q[uod] ... facit magnalia ...
... legem ... remota
... ad ... in ... ca[usa] ... in fa-
ct[a] q[uod] ... no[n] facit.

Sequitur ... p[ro]cedit de ...
excedens arduitatis ... et de ... a
genus.

Ad ... q[uod] obi[icitur] de penetratione ...
... et alio ... sic sup[er] de ac
tione ... ut ... dicto[rum]
... p[ro]p[ter] legem dimensionu[m]
... duo ... ponere c[on]tradictio[nem]
... ambo ... ul[tra] a[liqu]o ...
... est in loco ... n[on] sue
et ad ... loco. ... no[n] remanz
... in sua ... no[n] e[st] ...
s[ed] h[oc] ... glorifi-
cati ... q[uod] ... no[n] ... q[uod] ...
te ad suos ... sic ...
... i[n] eode[m] puncto ... sine suav[itate]
... corporu[m] ... p[ro]cedunt
... dyo. de di. no. c. ii.

Ad ... q[uod] obi[icitur]
de reductione ... ad actu[m] ... q[uod] i[n] est ...
... exit ... ip[s]o
... ad ... reductione ad actu[m] ...
... ad illud q[uod] obi[icitur]
ultimo de p[re]t[er]ito. ... q[uod] s[ed] d[icitu]r ...
m[od]o q[uod] p[re]t[er]itu[m] restitueret no[n] ... q[uod] p[re]t[er]i-
tu[m] no[n] fuiss[e]t p[re]t[er]itu[m]. s[ed] q[uod] d[icitu]r q[uod] si p[re]sens est
no[n] p[re]t[er]it in differentiis t[em]p[or]is et ... ordine
successionis quo ordine futuru[m] ... p[re]se[n]s
i[n] p[re]t[er]itu[m]. ... i[n] u[er]itate ... p[re]sens i[n] p[re]t[er]itu[m]
sequitur p[ro] futuru[m] no[n] ... q[uod] ... de esse rei
... q[uod] ... sub ... t[em]p[or]is q[uod] ... no[n]
e[st] s[ub] p[re]sentia et ... e[st] ... fuit s[ub] p[re]t[er]ito n[on]
e[st] ... q[uod] si presens e[st] no[n] ... re-
... restituat ... p[re]t[er]itu[m]
s[ed] ... p[re]t[er]itu[m]. et ... fuit

Quarto q[ue]rebat[ur]. ut ... alio ...
... no[n] ... distant ... et i[n] ...
et finitu[m] et in finitu[m] q[uod] ens et no[n] ens ... no[n] p[ot]est
facere ex ... n[on] ex punctis lineam q[uod] puncta
... lineam una[m] n[on] de
finito infinitu[m] ...

Et sic d[icitu]r e[st] ens ... summe.
... s[ed] ... no[n] p[ot]est ... i[n] ...
... n[on] summe ... ad
...

Et ... e[st] ... i[n] eo q[uod] ... e[st] ...
... q[uod] ... s[ed] ... no[n] ... deo.
... e[st] ... e[st] ... s[ed] ... n[on] ... facere q[uod]
res no[n] sit ab a[liquo] ut effi[ciente] n[on] q[uod] no[n] tendat i[n] fine[m]

n[on] q[uod] no[n] p[ro]ducat ... q[uod] ... no[n] p[ot]est facere q[uod] no[n] sit
de alio q[uod] ... ad ... Et ... f[ac]tu[m] a d[e]o
h[abe]t ... s[ed] ... h[ab]et ... genitu[m]. s[ed]
... genitu[m] e[st] de ... a p[ri]mo e[st] ... no[n]

Et ... efficienti in q[uo] effi[ciens] ... effectu[m]
... efficienti in eo q[uod] efficitur e[st] bonu[m] et effic-
... e[st] infinita et effic[iens] e[st] infinit[um]. s[ed] ... e[st]
... effectu[m] ...

Et ... p[ro]g[re]ssu[m] ...
... facere ... ad ...

Et ...
... fac[er]e ad ens aut no[n] ens ... facit no[n] ens
q[uod] no[n] ens no[n] sit ... aut c[om]pletu[m] aut c[om]-
pletu[m] ... no[n] fa[cere] ... c[om]pletu[m]. q[uod] tale
... e[st] n[on] ... q[uod] ... no[n] ... ad
q[uod]. s[ed] ...

Et ... q[uod] dico ... no[n] ... sine ... hoc
p[ote]st. q[uod] n[on] nulli p[ro] esse ... n[on] ordinabilis q[uod] ordo
d[icitu]r h[abi]tudine[m]. s[ed] q[uod] ... e[st] n[on] h[abe]t ordine[m] ul[tra] h[abi]tu[dine]s
... e[st] u[er]a distantia i[n] ... extremor[um] mutatio media
e[st] i[n] f[ini]ta. ... posse ad infinitu[m]. ...
... actu ... q[uod] ... e[st] ... sit ...
et no[n] sit in deo ... in alio ...

Ad opp[osi]tu[m] ...
infinitam distantiam.

Et ... e[st] omnis ... no[n]
p[ro]cedendi. ... aut sile de ... aut
sile ... no[n] ... sic color ... sua et ... no[n]
... p[ro]cedere ... d[icitu]r ... p[ot]est.

Et uolu[n]tas
e[st] in possi[bilium] ... uolu[n]tas et act[us].

Et
... intellige[re] ... n[on] ut ... et ...
s[ed] d[icitu]r p[ot]est facere p[ot]est ... nos ... intellige[re] possu[mus]
...

Et ... d[icitu]r ... e[st] ... p[ro]p[ter] ... n[on] esse ... i[n] ...
... sit e[st] in esse ... q[uod] ... esse p[ro]p[ter] no[n] esse.

Ad ista ... q[uod] ... negauerunt ... no[n] ad
posse fi[nitum]. in ... e[st] istis ... ac ...
limitate[m] ... no[n] potuerit ... testi-
monio tu[m] ... facere ... et fide
catholica ... dei posse d[e] no[n] ad
facere et ... lator
... uerit[ate]m hoc ... p[ro]ducere ...
... sic ex ... e[st] in p[rin]c[ipio] ...
celu[m] et terram. ge[nesis]. i. e[st] nos oportet ... sic d[icitu]r b[eatus]
au[gustinus] xi. de c[ivitate] d[ei]. c. i. de in uisibilib[us] q[ue] ...
... remota sunt illius ... q[uod] s[ed] i[n] illo i[n]
... lumine disposita. ... ul[tra] ...
... u[er]itas ... manifestari.
... sic ... q[uod] ... e[st] ...
intelligi ... sic ... ansel[mus] ... in ...
au[gustinus] dicit ... no[n] e[st] dubiu[m] id no[n] in
s[ed] forte ... referu[n]t ad im[m]e[n]si[tatem] ...
ad infinitate[m] ... plene ...
... p[ro]ducere in ... et in ... no[n] ...
et e[st] no[n] in ... p[ro]ducere ...
... e[st] ... in p[ro]ductione ...
... dico filii et p[ro]cessu ... i[n] p[ro]duc-
tione ... p[ro] se tota age-
re n[on] poss[u]nt ad ... sic ... manifestabit
nulla ... in ... manifestat
i[n] ... ad ... ei tot p[ro]ducti
... in ... p[ro]ducere ... e[st] ... ad hoc
posset ... ille ...
n[on] ... claudi ... in ... e[st] d[e] no[n] ad
facere e[st] e[st] o[mn]e ... p[ro]ducens ... sit ...

infinita actiua dico. quod causa excedat. sed constat quod si reducta fuerit ad actum potentia in actu infinitum ut in finite potentia actiua que potest sic probari ergo quia potentia creature capax est potentia ad talem actum et sic infinitum non reduceret quin causa possit adhuc non facere. ¶ Ad primum per hoc quod dicitur quod maior diversitas. sed causa potentie in infinitum que est de contraria in contrarium sic patet per se. multo fortius potest in mutationem creature que est de contrario in contrarium sicut facit de non esse ad esse et ens esse. ¶ Contra non idem genus est in sua operatione potest esse capax potentie que est sufficientissima in suo actu. qualis est potentia factiua de nichilo sicut patuit in precedenti questione. sed esse agens creatum siue sit natura siue voluntas indiget materia sicut dicit anselmus de conceptu virginali capitulo x. unde sic dicit. sicut causa naturalis per se operari non facere nisi quod aliud accepit ita voluntas creature neque per se operari nisi quod natura adiuuat aut concedit. ergo non est causa capax huius potentie. ¶ Contra magnitudine in proportione agentis ad id unde fit eductio quod scilicet in operabilibus excedat virtutem agentis in potentia est ut causalia agente in ad producendum. sed causa quamuis sit nobilis in parte est et habet posse et esse limitatum. sed non est simpliciter suo non sibi quod infinita potentia ut dictum est. ¶ Ad id quod queritur ex magnitudine potentie ex parte diuinitatis cui est equale est talis modus producendi qui includit in producente potentiam infinitam et exclusio in ipso ut ab ipsa productione particularis separatione propter primum non potest creatura esse instrumentum ut sit in ipsa productione principium uel cooperans ut pars que eiusdem potentie est totum et per se producere de nichilo quare autem creatura ei subiecta in mense potentie. per hoc non excepta est que non est immensa potentia nec eius immensitas que de ratione sue immensitatis est principium actualissimum cum omni possibilitate. si creatura autem omnis esse sit eius in parte est finite et terminate et habet aliud preter se et ipsum ad minimum ad potentiam non sibi ipsi cum potuit esse quem autem quod esset constat quod fuit possibile. propter hoc dicit anselmus monologion xxxvi capitulo quod solius summe essentie est creare. summe in quo essentia non est nisi unica sola creat et solum principium est omnium que facta sunt propter quod sola facit non per aliud sed per se omnia ex nichilo. propter hoc non habet locum in productione creature ministerium sicut dicit beatus augustinus in iii de ciuitate dei capitulo xxv. unde insinuat uel sed et exprimit per proprietatem et inquit fieri primum angelum esse ministerium perhibuerit creatori cuiuscumque facienti nescio. non credere illud audio quod forte non possit nisi debeo denegare quod possit creatorem cum contradictionem quia omnia non que fuit ut dico non sit una de eius cum se ipsa et de hoc quod fit est gratie actione uoluntatem. si non dicatur ministerium aliquod secundum uel ubi consecratur facta uel deo ordinatus ut hec uel uindicaret sic inuentum tamen non quod inuenit tamen non quod cor huius non organizato et primum non iudicanda forte quia est anima et in sufficiendo creature et in fundat. ¶ Ad primum et minor uirtus per gratiam datur de te datur. dum est sufficiendo quod in se est gratia eius in fundit. ¶ Dico quod tale quod potuit creature et in illis quod causa sunt et in similibus

creatum est non quod causa creature fuit capax potentie eadem in ratione principii efficientis sui totius sui partem sui comparando non conditum operis sustinet quod fuit creature creatura ista potentia in re nisi ministerium seu per pabulum seu ferentias in ipsa operatione. sed potuit hec suscipere sed re esse essentias ordinans ut ad hoc ministerium sequeretur prouiso uirtutem et primum dei sic disponentis et quod probatum quod non potuit creatum in ipsa sua precedit temporatio sed accedenda. ¶ Ad id quod obicitur in contrarium de uerbo anselmi dicendum quod ratio dei omnipotentis siue uoluntatis non sua sed dei potentia et uoluntas in omnibus sunt conformes non uel posset creatum illud posse quod cederet in iniuria diuine omnipotentie quod esset si aliquid quod deo diceret in quantitas potentie. ¶ Ad illud de iustificatione impiis ex parte non quod dicatur de actiue est esse est in esse. sed naturalis. quod non actus habet ordinem aptitudinis sibi competentem ut insit et cum ut sit. non autem aliquem tribuat originem. sicut gratia luce per modum suscipientis causa sit accidentia modo cum non in sit non preest cum non sit. possumus dicere quod dicit actiua uirtute uel gratia esse ita et in esse ipsa ei gratia ante complacentie est ut nullum corpus quod animus diuinus possit se ei negare sicut dicit beatus augustinus de predestinatione sanctorum sed in quod gratia que uirtute humanis cordibus diuina largitate tribuitur nullo duro corde respuitur. ideo quippe tribuitur ut cordis duricia primitus auferatur. ¶ Ad illud quod obicitur de ratione mutationis dicendum quod non est omnino sui simpliciter non est ratio eius mutationis sed non eius hec ut id quod refertur ad causam primam quod est prima suppositis aliis duobus que sunt materia et forma de quibus agit philosophus in physicorum probatur. ¶ Ad id de potentia in dicit quod non habet potentia passiua infinita. sed potentia passiua habet receptiua respectu infinitatis uirtutis actiue sed potentia finita secundum gradus naturae rei respectus ad formas finitas sunt in rebus create et tamen potentia naturalis a deo non maior in ea sit potentia in dispositione respectu uirtutis diuina quod tot potentia possit de potentia in eius plena. salua tamen obedientia creature ad deum cum quod causa habet nata ut de ea fiat quod ipse uoluit sicut dicit beatus augustinus xxvi contra faustum. ¶ Ad illa in de distantia infinita notandum quod distantia non accipitur hic secundum rationem spacii localis sed illa ratione quod est talis distantia sicut esse non possit de dominus aliquid distare magis quod est differentia et dissimilitudo et possumus notare hanc distantiam differentie et dissimilitudinis et sic accipit inglo super illud psalmi quantum distat ortus ab occidente dicit interlinearis glossa et sicut ei sic longe fecit a uobis distare et hic distantia que est extrema equa utrumque ad punctum aliquid dicimus distare magis quod sit dissimile ut sicut in oppositis non aliquid huius et hoc distat per deum differentie et in oppositis et terminatum in nomine in proportio et habet distantiam diuina infinita non quod sit in infinitum ut quod portat ad infinitum sed quomodo creature remotior et infinitum est allicitur in aliquo

modus creatura distantia quod istud in non quod et si aliud distantiam quod non illud et sic in infinitum quod est obiecto de accessu et recessu non ualet quod non per hoc locum non est distantia sed extrema creatum ut sicut istas uerba hic recipe dico quod causa non elongetur in infinitum cum ente nec accedat in infinitum ad esse sicut est esse finitum enim recte dicitur tamen ab infinito illud distare est tamen ne ab ente aliquid in infinitum sicut exemplum est distabat ante quod sit fiat in finitum in potentia in sua uirtute. in dico in finitum quod non in contrarium in esse est in quibus omnium aliquid in quod ad suppositum ab agente in finita uirtute dico quod mei finite non potuit tollere nisi agens potentia infinita. quod secundo obicitur illa distantia est propinqua. uerum est per infinitam. secundum est aliquod et simpliciter sicut si dicere hec est finitum infinitum ergo est finitum. ¶ Quod obicitur secunda quod distantia potuit proportionem quoniam est extreme enim. dicendum quod non est extreme entis absolute sed ut hic non extrema est in actu creata et ideo indicatur finitum extremorum est ei sunt terminum ut oppositum sed esse tunc ea si hunc modum in proportionatum enim capacem est in uirtute sicut sunt dicimus in precedenti questione quod obicitur per modum de illa immediatione. dicendum quod sicut in partibus sine situ immediatum tollet distantiam et ponit magis proximum sic patet et sic in proportionibus tollit contingentiam et ponit adequalitatem non est in medio cum uel in mediatum sicut sic est in partibus contradictionem contrariis in esse habet id est non ens. hic per hoc in fertur. et hoc de hiis predicatur in oppositis et mediatio tollit distantiam. hec est de ratione medii in quo posset cadere per hoc omnino distans maximum esse hec oppositum et sic in illis infinitio illa contradictionis quia neque oppositum est non est medium sed se unum aut magis creato oppositum. ¶ Ad id quod obicitur de causa et de stabilitate non ualet quod hec est deficiencia creature est uirtutis et de non ente in eius ad iter et eo sicut dicit hugo libro i parte vi capitulo xxxvii. ¶ Ad id quod obicitur de excellentia angeli potest dici quod deus infinite excellus hec in proportione quod est aliud genus uel est. dico sicut infinitum multiplicetur. non est possibile quod si essent infinita corpora sed si tot et sic infinite utrum simul caperet corpora in uno sicut et sic non pertinges ad actum infinitum. ¶ Ad illud quod obicitur de unione non ualet quod secundum damascenum in libro iii capitulo xv. quoniam est actio una et non una. unde si dicerent in ea. patet autem quod ministerium est unio formam quam magis. ¶ Ad id de damasceno quod creatio est temporalis dicendum quod licet contrarium sit temporale principium tamen est eternum. actio est quia agit deus ratione est quod ipse et quod talis effectus sequitur ad talem actum et non per creaturam finis. actio non finis effectus et creatio uniuersi ut dictum. ¶ Ad illud quod obicitur de potentia creature rationalis dicendum quod plus. sed non sequitur ergo sit plus. plus ergo potest in genere quod efficacia agendi et experientia. ¶ Ad aliud patet per experientias quod deus operatur miracula ecclesie causa tamen non quod deus agit ministerium aliquod et sunt miracula in quibus operatur uirtute infinita accellata per uirtutem angeli causa sicut de hiis habet diffuse in de trinitate. ¶ Ad illud de equitate dicendum quod ad in actu diuina potentia causa non per operationem sed per omnia quod non est creare in solo deo. ¶ Ad primum quod obicitur de recreatione potentia in ad actum dicendum quod plus per illud re

ducitur diuina potentia facere quod non possit actu semper per eam facere in fine. sed hec in finitatis non est capax creatura. ¶ Ad uerbum philosophi est dicendum quod contrarietas dicitur maxima diuersitas in genere quod differentiam habet infinitam sic dicit boetius in libro diuisionum. est autem in rationis contradictionis in hiis habet esse genus. eo quod negatiua in nichil est ponit non ente de omnino non ente et contrariorum quod non tamen respectu de maxima quod completa sit in diuinitate philosophus. et per hoc complenta quod utrum extremorum ponit aliquid et quod sub communi genere sunt ideo in genus sibi contrario respiciunt. ideo contraria sunt que sibi actio et passio mutuo se expellentia et sic habent diuersitatem in essendo et in creando quod nulli uni conuenit et in agendo.

Sexto querebatur utrum deus dicatur omnipotens propter potentiam infinitatem autem per possibilium immensitatem. quod sit omnia possit. et quod non dicatur omnipotens ratione uniuersitatis possibilium ostenditur primo. quod universitas possibilium in ea includitur quod non conuenit diuine potentie sicut dicit anselmus in proslogion capitulo vii. hec dicit si non potest in quantum corrupti et facere quod factum est non esse factum. quod potest omnia ergo et cetera. ¶ Preterea uoluntas possibilium solum est in potentia quia esset uel esse possent actu. erunt actu finita. sed ab eo quod tamen est in potentia non dicitur deus aliquis omnipotens ergo et cetera. ¶ Preterea uniuersalitas possibilium creatum sit in uirtute per partem est in parte. omnipotens autem quod dicitur. dicitur in toto. sed potentia hec quod est in parte non potest bene manifestari quare est maior ut non colligatur ideo hinc per id ergo et cetera. preterea per predicta plura potest creatum causa ut hic et inuicem non potest sic suppositum sit ergo magis per totum illud scilicet ad omnipotentia et sic et cetera. ¶ Preterea ratio et ordo dicit contrarius per rationem et ordinem intellectui hec est negatiuum deus quia dei sicut dicit beatus augustinus vii de ciuitate dei capitulo iii. sed per causas manifestationem ad intelligentiam eam que de deo sunt sic insinuat apostolus ad romanos i ergo excepta cognitioni et hoc dicendum constat autem quod uniuersitas possibilium excepto creature se tenet ergo et cetera. preterea deus non diceretur omnipotens nisi ad possibilia et se. sed ad uniuersitatem possibilium pertinet ergo et cetera. ¶ Preterea cum omnipotens et totum et perfectum et totum et plenum et perfectum ut per id excludat omnia de factis et ponat omnem sufficientiam. ideo sancti aliquid describunt diuinam potentiam per negationem per exclusionem scilicet omnis impotentie. ¶ Preterea obicitur que ex se in dicendo et sic dicit beatus augustinus libro x de simbolo ideo igitur omnipotens est quia deus non fecit quicquid fecit non ei accidit materies cum inuenit. ¶ Item quod dicitur unus expedite agendi quam potentiam retardante rem proficere et sic loquitur hugo libro i parte ii capitulo xxii. potestas in deo diuersa est alia ad agendum faciendo alia ad patiendo. secundum utrumque dicimus omnipotentes immutabiles est firma et quod non ad est quod ei ad patiendum corruptionem possit in se non aliquid ad faciendum in perfectionem accidere et per pauca subiungit. ideo non omnipotentes est quia impotentes esse non potest. ¶ Utrum quod dicatur per fatigationem sui ab actione de suo et sic loquitur beatus dyonisius de diuinis nominibus capitulo viii. diuinus sanctus quod ipse est deus eo quod nunquam potest ire et tanquam producere uirtutes et infinitam ipsi innate facientis uirtutes debilitariae ac conuenire. ¶ Causa autem describitur causa positiuo per expressionem scilicet omnis sufficientie quia in eo attendatur primo ex hoc quod non per eo quod est ibi non per participationem potentie est et sic accipitur hic potentia plenitudinis libro i capitulo xiiii. proprio tamen et

bẽ dio. d. ex. no. c. vm. dicam̃ maḡ q̄ dr̃ virt
ē sit om̃ez v̄tutem in se uō p̄ habẽs ⁊ sic ha
bens. dr̃ g̃ dr̃ oīpotes q̄ tot̃ est potẽs. ¶ E
ē in eo oīs sufficiencia q̄ oīa p̄ q̄ posse pote
ac ē. ⁊ hec ē q̄ dic̃ Ric. l. n. de. c. xx. sim̃ oīpotes
q̄ tot̃ ē potẽs ē oseqm̃ ⁊ uq̄ pot̃ ⁊ bẽ aug. xx
vi. c̃ faust. me plane oīpotes uē solus dr̃ q
uē ē in aq solo ⁊ dap̄ q̄ modo ē sine corpe sm̃
spuale. ¶ Ē ult̃ in eo oīs suffigencia quia
oīmodo p̄ modo dico quidigtati po nō derogeṫ
et hec insinuat bẽ dio. i ca. p̃dco dn̄s q̄ deus
ut ē eo q̄ sup pot̃ et infinite ⁊ infinitas an
as ab exceīitabz v̄tutibz v̄tutes p̄ducẽdo g̃
q̄ q̄ oīo posse resistat pō i inest̃ oia ⁊ om̃i
posse p̄ducabilium ⁊ modoz p̄ducendi v̄ltra
te. exclusio ḡ dimodo in pō ne ulto. nō ir res
[illegible] ⁊ eminencia oī potencia plene
penes ut̃ accipit̃ s̃ nō iz mag̃ accipi penes
i infinitatẽ potẽcie eminẽcia uō penes mult
po ⁊ modoz p̄ducẽdi. ⁊ p tanto p̄ cedi nō q̄
erat p̄ ista p̄te fad ist̃ q̄ obz m̃ ḡum de ulo
ansel. q̄ ē soluit ite ista q̄em an h̃ maḡ pos
se nō ē pō. sz in pō q̄ exponit p̄ea i diffusiō.
¶ Ad q̄d de possi huius nuositate q̄ ē in pō dr̃ q̄
ē in pō fact. ¶ Ad id q̄ obit̃ qui i ulitas est
mpte dr̃ q̄ nō ē bm ut referut̃ ad dinaz
pō. ñ ei tot. p̄ducit qui possit p̄la. ¶ Ad id q̄
obz q̄ tñe h maḡ dicit oīpo dr̃ q̄ iz ē i
te sine q̄ absz dubio ē in m̃ se pō. sz tam in
sine q̄ extẽsiue oī dm̃a oī pō. cū dico
dm̃ p̄se p̄la tñe ⁊ nō q̄n ad hūc p̄la.

6 ¶ Septio q̄rebat̃ ut oīpo p̄ sit dicurr tante
an soli deo dcat. et vr̃ q̄ possit dcari
te aug̃ in encli c̃ fine. dic̃ q̄ nō ob ad ē
omps̃ ñ q̄ p̄ q̄ uult sz posse q̄ nolent davi
sc̄is sic dic̃ ansel. p̄ sol. ca. xx. cuiz sq̄t oīpo
tetes nō sue g̃ ⁊c. ¶ Aug̃ de fide ad petr̃
dr̃ ē oīpotes q̄ fuit de nō ⁊ ē in p̄ li. d' simbo
lo post p̄m. sz aq̄ tota h p̄ g̃ ⁊c. minoz pro
bat p̄ h q̄ dic̃ an. 83. q. 81. q̄ i maḡ loq̄t ḡ
artificib ñ possit ad de nō fabricare q̄ p̄ cor op
ant. tota g̃ p̄ toz ñ opat̃ sic angl̄s p̄ d' nō
ad face an ñ alligiret dent cum h bẽ an
g̃ g̃ ⁊c. ¶ Et Ric. 3. li. de c. c. ¶ Dr̃ ē oīpotes
q̄ oīa pot. sz catura oīa p̄ g̃ ⁊c. p̄lo pō ina
se fi i pō le ē i fi ina ē ul fi. ō p̄la se ognosci
ad q̄ pō ina fi ab eō ut pz de sc̄u ⁊ h q̄ nū
ognoscit sz eī pō nō q. sz in fi eīs ñ se aq p̄la.
g̃ ē ognō sic p̄la pō fi ina erut. 83. ad i finita sep
extedere pō tota g̃ p̄ hec pō ad pō ut q̄ p̄sit oū
facē. ¶ p̄ ei ḡ oīpo ē ut ē i finita sz ḡ sz tante ñ
pote ictuā ē vr̃ i finita g̃ ⁊c. ¶ p̄lo mo
re. sup illa q̄one de cau̅s oīs ue̅ uinta dic̃

q̄ oz q̄ infinitũ p̄ q̄ ē medicina ē appinquũ uni
pō. ¶ p̄ ide om. ē deſtit̄ vnitas deſtit̄. i siccitas
[illegible] in tlm ñ destit̄. ē ē ut dic̃ a. d. d. q̄
nō diuidit̄ g̃ sic ē in finita ⁊ sic ⁊c. ¶ p̄ q̄ i ac
tu in p̄ alis q̄ aḡ setodo ⁊ i g̃ nisi ē in fite pō
⁊ sic oīpotentas. sz tota aq̄ ē hi p̄ pz in diffusio
ne lucis q̄ sic dic̃ aug̃. c. sup gen. in fine. diffū
dit se i instanti g̃ d' c. vi. l. c. l. ignis ⁊ splendor
deua sc̄. v̄n nullū instans cadit mediū int̃
ēē ⁊ agē. ¶ Sc̃dz p̄uat̃ sic dr̃ instati p̄ duc̃ cāt
am finitā. g̃ in q̄ se q̄ extedit in ifinitū ⁊ sic
⁊c. ¶ p̄ tota nouas rez ymagines fort ⁊ re
par sic p̄ ignone sp̄ei ab olō ⁊ sic expsse dic̃
aug̃. xi. de. t. c. ix. q̄ i q̄libz ouisione aie in
tlus m̃ sic q̄ i memo relicta noua sp̄ei gn̄
at̃ sz ostat q̄ h sp̄es nō ē de a ⁊ est. g̃ d' nō ⁊ sic
ut sup. ¶ p̄ sic sc̄ ē fite finita ita ut̃ q̄ in
finita ē fac̄e infinita ⁊ sic de sic i fi est tota i
fi. ¶ Conī oīpo dic̃ p̄mi te q̄ p̄ mtō ⁊ pleni nes
q̄ se extēdit ad oīa ⁊ sūma uni q̄ est pō in
fi. sz i odiatēs tante nō p̄sit gre q̄ oīo i tp̄z est
g̃ ⁊c. ¶ p̄ oīpo dic̃ pō in eē potissimo. ⁊ eē
potissimū ē sic in sūmo uni soli g̃ et maḡ
dr̃ g̃ ⁊c. ¶ p̄ d' tota ē finita opo fita g̃ ⁊ pō
media nec ē fi ina sz tal̃ ñ pot̃ ēē oīpo. g̃ ⁊c.
p̄ nō p̄ ad effecte ut ondaz g̃ mlto mi p̄ ēē d'
cep̄ omi potẽcie. ¶ p̄lo p̄me aug̃. v. d' c. c. viii.
q̄ ad faciēd actiuet de solo deo uniūne dr̃
⁊c ⁊c. ¶ p̄ si a tota ceī oīpotẽs h eēt maḡ
tota ronal̃ que opat̃ p̄ p̄gressẽs. ē g̃ si eēt oī
potẽs esset se ipām educe ante q̄ eēt. sz h
dic̃ ē absurd g̃ ⁊c. ¶ Ad ista q̄ez pz sc̄ ex
p̄dicis ē ē tota h g̃ ⁊ v̄tute ab alio depēde
at carere nō pot̃ oīmoda i pō. nū ei v̄tutis
in se huius ē sic i p̄te aliq̄ pot̃ ⁊ actam ti
pedit ē uō ⁊ ille. sic dic̃ bẽ au. m. de t. c. y
q̄ a sile sidoz pō nō q̄ siuate ul nō iguante ē
tota i sua actōne. de sicet cū ⁊ oīs tota q̄ p̄se
actiua dr̃. seu ac p̄ductiua hic sp̄ i actu eo
mitiū pō le nō ē tota potẽs se ipaz sile. q̄ ul ab
a p̄dua ius ē p̄ ducē nō p̄. mod̃ insi p̄ ducēdi
cane p̄ tantēmūi tante gre p̄ ut p̄ tatū ē sup.
g̃ ñ oia ñ oia ñ oīmummode pot̃ unite nllo m
ē sceptabil oīpo. io otedēde sc̄ roēs ad p̄te i
petentibe. m q̄ q̄ dr̃ de ulo au. mellis ē sp̄ po
ris sūma actep̄ tōe ei q̄ ē face. ut. s. mla q̄ p̄sit
obtiā ñ ab a ad pati. ¶ Ad illud q̄ obz in
q̄ ḡum de ulo aug̃. ⁊ ansel. dr̃ q̄ in deo fore q̄
ult ondit dine nō nec p̄tatiua h'titatẽ q̄ ipa
s. sic hlē ult i ulse ē p̄ m ⁊ tā oi huoz effectū ⁊
p̄ h dic̃ bẽ au. lxxxiii. q. q. hec sic dr̃ dtoiē q̄
sit deo uolente. sc̄i ā oī oīpotẽs uost sue
p̄ ei h formitatẽ ad diuiā p̄ q̄ possit q̄d uolit

⁊ sic oīpo dr̃ de deo ul' i eo p̄ se in sc̄is aut in
p̄tatiue. et sic p̄ difformitatẽ diuī dn. i dr̃ oī
potẽtes. ¶ Ad ad q̄ obz d' ca q̄ assignat
an. q̄ artifices nō p̄st tante. dr̃ q̄ ē p̄ ma de
q̄ loquit̃ sufficiẽs ca. sz nō tota. ¶ Ut p̄ oi
a q̄ i ē q̄uz. q̄ m ē p̄ instā i fuis ē ad nō
cante ñ ē seq ⁊ eō. g̃ q̄ appōita negote nō q̄
an p̄ instiā ē sc̄i ⁊ care ⁊ sic ē ascior adi
fiūs assit̃ rō ipz bn̄ q̄ sidant. ¶ Ad d' q̄ nōn
dr̃. q̄ p̄. s. tota omnia p̄. dr̃ q̄ sic alit diciuit oi
na pōm extede uolūtatẽ uē q̄notam ut
ē dicam̃ q̄ dr̃ p̄la p̄ q̄ yelit. cū ex h ñ seq̄
g̃ pō extēd uolūt i cog le oī extede pō le uē
mōi q̄ alr ē mod' cog'scendi ali mod' fac
ēdi. ⁊ ad q̄notat v̄nū ad alt̃. in m ē cog'
cēdi cognoto ex p̄te rei q̄ h'ẽt ymeā i eo
i m facīedi q̄ h'ẽt i caz. v' n cog'scible accipio
ut p̄ deam̃ t actu l' h'itū pō le ut eēz t actu
ul h'itu. v̄n nō ocludit maiorẽ inim. sz
aliū ⁊ aliū mod' ul' p̄ dia bz ul. q̄ cog'sci haw
do q̄ ei nō sc̄ pō ua sc̄ ēē q̄ pō ua q̄ defcūs ⁊ hi
adcadam p̄tinent. ⁊ p eantē yeam cog'sta
ē h bonū ⁊ malū ei oppō nū. oic̃ dic̃ bẽ au.
lxxxiii. q. lxx. p̄ūa mat inueniiz in re
gn̄is p̄ceptoz q̄s hr̃ uitas. g̃ ista cog' ina nigr
h' reducitur ad istā pō ha. ⁊ sic pz i d' sz q̄ p̄
mittit q̄ i pō le ē in fi ta ēē ul' fi sisit̄ q̄ dico
ñ ē in pō le ei ē aliud fi ul' ēē in fi ta. si dre
sta est. loquēdo d' dn̄a pō fi ta ē. i. ñ tot qn̄
p̄la pō le ē adeo fi sz d' fient ma ul' ista nō
erūt t fi ta sic sedētē pō le ē ambulare. sz si a
bilat iā nō sedet. ul' dr̃ q̄ infi ta sc̄ nō ut
fieda. sz ut pō ua p̄ i infinitatẽ dine pō. ¶ Ad
illud q̄ obz d' infi te instiācē. dr̃ q̄ loquit̃
d' ifi tō i g̃ne ñ dicit̃ infinitū q̄ opacite alioz
ē excedētis ⁊ excellẽtis v̄tutis. v̄nde in oppō
ne ista de cau̅s dicit̃. oīs v̄tus v̄nita maḡ
ē infinita. q̄ ⁊ i dr̃ de unitate. nō accipit̃ p̄
oīmoda in dis̃ te que opetit sūme simp
ul' sz p̄ maiori q̄ fortate ad ipm sūme v̄nū
qui q̄to tota ē ex q̄ fortate p̄ simplicioz tāto
dr̃ ēē maḡ v̄na ⁊ eī ut̃ ex hec maḡ infi.
Ad id q̄ obz d' diffusione lucis d' eo q̄
p̄sit dr̃ face rē in fi ta dr̃ ad p̄ m q̄ ul' nō est
illa lucis diffusio i d'. sz in tp̄e m p̄cepti
sic ut posse trahi ex ubi au. i oē t sidica
ē m i stati. sz dicet q̄ i est age ut eē q̄
diffusio lucis ē sc̄ ul' q̄ ē ei ut necessitas
v' sic tm̄ actōis quiddi intuitō ē u d' i id
age. in hec diffusione lucis et ista coeui te
ignis ad splendorẽ est icōm sc̄ ⁊ actū ēē.
ñ pot̃ dici fcm̄ ñ d' fac. sic dic̃ bẽ aug̃. vm.
sup gen. manifestas i q̄ aer nō dz dici illūa

q̄ remaū for i m sc̄ tota p̄sencia t fluencia. sz dz dici

q̄ illuiat̃. ¶ q̄ uō dicit q̄ dr̃ tēp̄ extra ifi ta
ñ iz tū q̄ dr̃ ñ agit s̃ mutat̃ i statis ul' tp̄is
in ⁊c q̄ q̄ dr̃ tēp̄ extedē i fi ta nō ē h'ui q̄ tēp̄
sit infinitū. sz q̄ nulla ē p̄porco i diui tō diui
blē. ul' q̄ in tp̄e sc̄ infinita. i stācia sc̄ tā
li fini ta pō. ñ actu ñ ad agẽs agit in tp̄e s̃
p̄ualitcēz s̃ in statū sz s̃ q̄ tēp̄ ē finitū at
tu. sic dr̃ de motu sp̄ sc̄ planū. nō ē mō sz
tactū machinū q̄ ē in d' sz s̃ tactū ñ lē qui
nō p̄ ēē ñ si fi ta nō iz ⁊ at̃ q̄ h actō q̄ dr̃ ef
ficere in fine ul' instati ul' tp̄e in actō q̄. ag
q̄ ē dē q̄ ipse insinuat̃ etīngere q̄ ulli tante
p̄ dre ⁊ i d' maḡ respiō i in si pō. ¶ Ad ifiud
q̄ obz de negnōne sp̄ez dr̃ q̄ sic in sbis oī
dant̃ in a ex q̄. i i actuūtabz in a in q̄. q̄ g̃ sui silatū ne
gn̄are vr̄ hec rom n̄alē ipā. re. ut. s. p̄o
ducat s̃ sile ⁊ q̄ in a ñ nec p̄ducat ⁊ aliū nō
psz ñ p̄ dici in p̄ d'co tacō. ¶ Ad id q̄ obz ulto
posiz v̄nit sendi q̄ sic tota h'c p̄ ducē fi. h
ē tot q̄ ñ p̄la i dr̃ ifi ta i q̄ ñ tot qn̄ p̄la possit
in q̄ ñ dr̃ p̄ p̄ducē ifi te iuse ē cū tota p̄sit fi tā
nō dr̃ q̄ de fcūs est expte d' cep̄ tus tante id expte
p̄uine potẽcie. ¶ p̄ sicut fuit tactū sup dr̃
p̄ducit infi te sal fi. q̄ tāto ē ap̄ i fi ta ut ē ifi i ē
ñ se tota agit ñ ad requirens ēē se ⁊ ū potẽs
sc̄ d'stiq in finitū.

¶ Octauo q̄rebat̃ ut oīpotẽcia dcat soli patri q̄
nō oīdebat̃. ansel. d' p̄cessione sp̄c sc̄i. q̄
dr̃ d' toto dō. dicit̃ d' tbz p̄sonis oīpotẽcia ē h g̃ ⁊c. — sup̄ q̄ ñ ut bi —
q̄ tbz sz tale ē oīpo ñ dic̃ dam. li. i. c. viii. sic i
pz g̃ ⁊c. ¶ p̄ aug̃. v. de t. c. viii. oīpotẽs p̄z. oīpo.
fili. o. s. s. ⁊ tn̄ ē pō respiciat ⁊ opōm ē sit una
sba sic pz. i opō sic dic̃ bẽ au. h. i. de. t. c. iiii. sic
inseparabil sūt ita i separabilit̃ opant̃ eīr pō
una ⁊ maḡ ñ pō sigtat ut sūme una sit sit
p̄ nom oī potẽcie sicut pz g̃ ⁊c. ¶ p̄ au. d' sy
bolo. li. iiii. negat filiū oīpotẽtẽ negat ⁊ p̄rez
⁊ seq sic sūt ⁊ sic opat̃. ⁊ sic ut p̄. ¶ Et ambro
sius. 3. li. d' sp̄u sc̄o sic p̄z ita ⁊ filī. ⁊ sp̄c. s. in
magulat̃ oīpotens. ¶ Et se fi te nō p̄ ēē pō in
fi ta g̃ ñ infi te g̃ eēt pō fi ta. sz eēt ñ eēt oīpo g̃
ē elz p̄ sit sba infinita q̄ oibz oīpo. ¶ p̄ Ric. li.
iii. c. xvi. nō ē plenit̃ do sapie sm̃ plenit̃ pō. sz ple
nit̃ do sapie ē in q̄bz g̃ ⁊. ¶ Et in eod li. ñ ē mag
ficētī q̄ q̄ hr̃ uelle q̄cāre sz p̄z h pō om magfic me
q̄ ñ tat sūme h nō eēt ñ eēt fili oīpotẽs sic pz
g̃ ⁊c. ¶ p̄ q̄ se ñ extedit sc̄ eīcē itatis ⁊ pō. sz
dine p̄ nllo in se extedit sic dic̃ ansel. monol.
ca. lix. g̃ ⁊c. ¶ p̄. au. xi. dei. ca. xxiiii. ē desi
gnāt q̄. vn̄ q̄sz ēē oīpotẽs sende. g̃ ñ solū sc̄
p̄z. sz ⁊ alius d' cui alu ñ eq̄nt̃ q̄ inīt ēē ab
eo ⁊ nō eē g̃ solus p̄z ē oīq̄r. q̄ excellen oz ē
pō dare ⁊ ñ recipe q̄ recipe tm̄. ¶ Et aliquid p̄
p̄z q̄ ñ fili q̄ posse ē nobilitatis nam posse

et ideo se per supponit. generatio enim non presupponit spirationem sed e converso. ¶ Et si sit esset qui intelligeret rationem intellectus eterne generationis quam unum esse valde [illegible] quia nec tamen potest esse sufficiens ideo ad magis secreta divina. et cui pater dimisisset cogitationem satisfactam de eterna dimisisset de generatione eterna quam plene permittitur est. ¶ Et intellectus non producit filium cum se intelligat. licet sui filium gignat quia unum esse per sui simpliciter quam simpliciter se producit [illegible] scilicet filius est intellectus divinus sit memorie actualis licet sui filium producat non tamen filium gigneret et sic non oportet aliquam generationem presupponere licet supponatur divinum intellectum. ¶ Ad quintum questionem facile et [illegible] sicut [illegible] intellectus per sapientiam dico et per spiritum sanctum [illegible]. [illegible] est sapientia rationis et per spiritum sanctum [illegible] expositam. sic sed exponentes [illegible] ubi sapientia producit [illegible] ut patrem omnium in [illegible] aliter esse non potest. sic supra probatum est et in [illegible] originem. quia patre intellectus sub nomine patris. [illegible] est de patris originans [illegible] patris quando loquitur non [illegible] de patre patris. sic dicit de se Io. viii. [illegible] nobis quidem filius una patre est [illegible] spiritus sanctus [illegible] est patris una est patre et filio. [illegible] ex modo loquendi [illegible] distinctio patris [illegible] non per unum esse una [illegible] in nomine patris intelligatur fecunditas sive origo. [illegible] non [illegible] in divinis [illegible] per spiritum sanctum. [illegible] quod licet [illegible] supponatur pro solo filio. potissime quia [illegible] sicut dicit beatus Augustinus [illegible] in fine. [illegible] propheta [illegible] dicit omnia in sapientia fecisti [illegible] evangelista Iohannes [illegible] dicit in principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. [illegible] in principio apud deum et [illegible] omnia per ipsum facta sunt. [illegible] filius et veritas verbum veritatis. dicit non potest filius a se quicquam facere nisi quod viderit patrem facientem. quecumque enim ille fecerit hec et filius similiter facit. Io. v. [illegible] ubi per [illegible] ad [illegible] intellectum verbi et omnes [illegible] processum eterne generationis. [illegible] filius [illegible] fecit [illegible] non [illegible]. ¶ [illegible] et ad questionem istam [illegible] intellectus manuducat [illegible] intelligam. [illegible] voluntarie de non producit [illegible] per [illegible] perfectissima [illegible] producit [illegible] processum [illegible] supponit [illegible] originationem [illegible] artificii [illegible] ab arte vel [illegible] supponit processum [illegible] artificis [illegible] [illegible] filii [illegible] ubi dei filius [illegible] per [illegible] ingenitum [illegible] producat unum

[illegible] fecisse. [illegible] opera [illegible] nulla [illegible] simili [illegible] verbi [illegible] productum est similitudo [illegible] imitatio non [illegible] dare imitationem per [illegible] in [illegible] est [illegible] et intellectum [illegible] ad [illegible] generatio eterna est productio perfectissima [illegible] supponit [illegible] et [illegible] per Augustinum de [illegible] in imitatione [illegible] concludit [illegible] esse debet unum [illegible] ab illo quod [illegible] ab illo igitur [illegible] similitudine [illegible] ab unitate descendit [illegible] dissimilitudine [illegible] ut [illegible] sicut [illegible] et [illegible] unitas et verbum [illegible] et verbum [illegible] generatio in [illegible] dicit [illegible] dicit dominus [illegible] ego unitas [illegible] intellectus [illegible] ratio [illegible] supponit processum eterne generationis. ¶ Ad [illegible] quod obiectum [illegible] est [illegible] significatum [illegible] ad notum [illegible] producat [illegible] per [illegible] ex [illegible] Augustinus xv. de trinitate [illegible] dicit [illegible] non [illegible] non [illegible] est potens. ut est sapiens ut est bona [illegible] intellectus generationem filii [illegible]. ¶ Ad [illegible] quod obiectum [illegible] de [illegible] respondendum [illegible] quod non [illegible] privata. [illegible] dicit Ricardus [illegible] latent nos ut dicatur quod philosophi non intelligunt ad plenum rationem [illegible] generationem eternam. ¶ Ad [illegible] quod obiectum de [illegible] dicendum quod non est in potestate [illegible] generare [illegible] non [illegible] perfectionis. ¶ Ad [illegible] quod obiectum de [illegible] [illegible] intellectus [illegible] productionis modus [illegible] est [illegible] sufficit ad talem effectum [illegible] requiritur [illegible] generationem eternam. ¶ Ad [illegible] de spiritu sancto. et ad quod [illegible] [illegible] non generat. [illegible] generationem [illegible] intelligere filium [illegible] patre [illegible] [illegible] generationem [illegible] plenitudinem [illegible] de [illegible]. ¶ Ad [illegible] quod obiectum de emanatione [illegible] supponit generationem. ¶ Ad [illegible] quod obiectum [illegible] intellectum generationis [illegible] plene intelligeret rationem intellectus generationem [illegible] rationem non solum intelligo [illegible] divinam [illegible] divinam naturam. sicut supra expositum est. ¶ Ad [illegible] quod obiectum [illegible] intellectum [illegible] est per [illegible] simpliciter [illegible] simplex est [illegible] nomen [illegible].

Post modum querebatur utrum sine sui mutatione potest aliquid novum producere. quod non [illegible] quod potest mutationem in eternitate potest mutationem

[illegible] ratio est [illegible] ratio non [illegible] ut [illegible] quod [illegible] non [illegible] potuit. [illegible] ratio est in [illegible] mutatio [illegible] sicut [illegible] Anselmus [illegible] de [illegible] est [illegible] eternitate. sed ratio est [illegible] quam non potest esse [illegible] et sic [illegible] ex hoc quod est in [illegible] bona [illegible] melior est actus [illegible] ratio bona sic [illegible] divinum ab eterno [illegible] actum quam posse [illegible] et sic ad hunc et mutatio in eternitate. ¶ Preterea [illegible] ad novum sit [illegible] mutatione [illegible] esse non potest esse [illegible] quod dicebatur quod motus non est in movente [illegible] actio in agente sic [illegible] novum potest [illegible] dicebatur quod [illegible] actio non [illegible] actu agens vel movens [illegible] quod nobile est in [illegible] actio [illegible] esse in agente. ¶ Preterea si sol fieret [illegible] non lucente [illegible] ratio in [illegible] fit [illegible] non [illegible] causa est [illegible] actio [illegible] actio [illegible] soli. ¶ Preterea si [illegible] non esset [illegible] mutatio. ergo [illegible] non [illegible] et [illegible] est mutatio. ¶ Preterea [illegible] est [illegible] Augustinus [illegible] xi confessionum. ergo est [illegible] causa est de [illegible] voluntate [illegible] est mutatum ergo [illegible]. ¶ Preterea [illegible] esse [illegible] mutabilis quod esse [illegible] non [illegible] ergo et cetera. ¶ Preterea si de non tali fit tale [illegible] est aliqua mutationem [illegible] sic [illegible] in movente et moto motum [illegible] non [illegible] ergo et [illegible] quod [illegible] mutatio fiat. [illegible] non [illegible] sit [illegible] quod mutatio est [illegible] non [illegible] mutationis [illegible] sic non dicebatur [illegible] non [illegible] ergo non dicetur [illegible] mutationis [illegible] et [illegible] ergo et cetera. ¶ Preterea [illegible] est [illegible] et [illegible] mutationem [illegible] producat de [illegible] ergo [illegible] mutatio de [illegible] dicetur mutatio. [illegible] non [illegible] ergo et cetera. [illegible] in suo intellectu [illegible] duo scilicet rationem actionis et rationem passionis. si ergo [illegible] significatio [illegible] est [illegible] dicebatur de [illegible] sic copulativa [illegible] tota est falsa. [illegible] ratio passio dicit mutationem ergo et cetera. ¶ Preterea [illegible] mutationis que est [illegible] actus [illegible] educitur [illegible] ergo [illegible] mutatio [illegible] mutatio [illegible] mutatur ergo et cetera. ¶ Preterea [illegible] est movens applicari ad operandum movens dico [illegible] non applicatum [illegible] applicatum [illegible] agere et [illegible] novum fiat [illegible] applicatum non applicatum dicit mutationem in [illegible] agente ergo et cetera. ¶ Preterea ad actionem agentis voluntarium [illegible] producto effectus. ergo [illegible] effectus [illegible] erat [illegible] de actione [illegible] agit [illegible] ratio [illegible] erat. ergo [illegible] agentis. erat [illegible] agere [illegible] mutationem in agente ergo et cetera. ¶ Contra [illegible] est [illegible] sui esse potissima [illegible]

[illegible] esse potissimum ut [illegible] non mutetur ergo et cetera. [illegible] mutatio non [illegible] in eternitate quod [illegible] ad [illegible] mutationem. ergo [illegible] mutatur [illegible] sua eternitate ergo [illegible] sua eternitas. [illegible] est ab [illegible] non est ex [illegible] mutationis ergo [illegible] sit mutatio vel in peius vel in melius vel in [illegible] et nullo [illegible] motor mutetur [illegible] Boetius [illegible] immutabilis. ¶ Preterea deus non est mutabilis ut est [illegible] Augustinus [illegible] de [illegible] est in eo mutatio [illegible] novitatis [illegible] ad [illegible] novum. [illegible] non est in deo mutatio [illegible] est [illegible] in rebus [illegible] sic Augustinus [illegible] ratione quorum [illegible] deo [illegible] eternitate ergo et cetera. ¶ Preterea aliquid agens [illegible] non mutatur [illegible] agit ut [illegible] in [illegible] in sole [illegible] liquescat ergo [illegible] agens [illegible]. ¶ Ad [illegible] questionem est [illegible] deo nulla cadit mutatio [illegible] ex nova [illegible] non cadit dico [illegible] mutatio [illegible] quod omnis mutatio est [illegible] ad [illegible] vel acquirit [illegible] est ad [illegible] vel amittit [illegible] xi. de [illegible] est [illegible] bonum solum [illegible] et ob hoc [illegible] ad [illegible] ad [illegible] nulla [illegible] ad dico [illegible] non [illegible] in eo [illegible]. ¶ Tertio [illegible] in eo mutatio [illegible] est [illegible] mutabilis esse [illegible] sic [illegible] motus esse in [illegible] alia est [illegible] immutata [illegible] ideo [illegible] movens in [illegible] quod omnis motus est ab [illegible] nolens [illegible] quod [illegible] manens [illegible] esse [illegible] spiritualis [illegible] movet [illegible] non [illegible] Augustinus [illegible] viii. [illegible] ergo [illegible] quod non [illegible] est [illegible] mutabilis [illegible] eternitate [illegible] omnia [illegible] ex quibus [illegible] temporalibus et localibus [illegible] quis intellectu [illegible] motus [illegible] immutabilis [illegible] non per [illegible] temporalis et localis [illegible] non [illegible] puto posse [illegible] intellectu [illegible] non [illegible] per [illegible] et [illegible] non cadit [illegible] in deo mutatio ex nova [illegible] producat [illegible] sua producens. ¶ Ad [illegible] modum [illegible] dixit [illegible] fiat lux et facta est lux et [illegible] dixit et facta sunt [illegible]. ¶ [illegible] modus voluntatis. sic [illegible] quo [illegible] voluisset [illegible] est voluntas [illegible] consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet et [illegible] voluntas [illegible] est [illegible] ad modum suam similitudinem [illegible]. Gen. i. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem [illegible] ex [illegible] de [illegible] et [illegible] de [illegible] mutabile est ad movens et [illegible] stabile [illegible] stabile [illegible] tres modi [illegible] nullam mutationem potest [illegible] modus

est ei res generat sui speciem. sicut color vel hoc nulla virtute ex hoc quod fit mutatio vel quod divinitas est eternum liberum. vel volentes eternum consilium seu propositum vel substituto ponatur propositionis in corde modum in processus ex nova productione nulla fit in productione mutatio de hoc dicit augustinus xi confessionum ultimam quoddam solvit. illo magis est in eterno sunt et se pretio dicens quod quod dicis et fit quidquid dicis ut fiat.

Secundo dicit hoc augustinus xii de civitate dei c. xvii. potest ad opus novum non novum sed sempiternum adhibere consilium. hic particularis [illegible] et temporalis in rebus pro non existentibus et presentibus existentibus fuit. in illo autem non alteram precedere alteram sed sequentem modo fiunt autem abstulit voluntatem. sed una eadem sempiterna et immutabili voluntate res quas condidit et ut prius non essent. ergo quod diu non fuerunt et tunc postea esse cepit que est reperit. de isto in satis planum est quod nulla ponit deo mutationem. que est omnino in perfecte creaturis quas condidit et nullo ad earum conditionem indigens ulla necessitate sicut videntes hoc nato rem generare sui speciem. sed sola gratuita voluntate bonitatem suam rebus creatis dans esse eis. secundum gradum suum. in quo quedam sic sunt ei similia ut dicantur eius vestigium quedam ut dicantur esse ymago seu ad ymaginem de qua gratuita voluntate et sciendum augustinus in primo capitulo de civitate hoc in quo deus qui talia unde [illegible] mutabili fortassis ostendens quod non eis indiguit. sed ea sua gratuita non condidit et sic ut esset unde bonitate sua carente in non minore bonitatis per manifestaret.

Concedende sunt rationes pro parte ista. ad primum quod obiicitur magnitudinem in mensura creationis dicendum quod mensura creature creationis sue et ea generata est tempus. in instanti mensuratur de tunc est in esse nec mensura eternitatis non sit mensura creature de successione tamen quod in instanti in fluxu est quod.

Ad primum quod obiicitur quod melior est actus dicendum quod quantum hoc sed hoc potest deficere ab actu. quod eo perfectius.

Ad sequentes patet solutio quod in novum quod fit et mutatio mundi sicut et in creaturis sicut patuit prius. unde augustinus super. xii de civitate dei quod dicit de motu dicendum quod motus est a movente tamquam a primo et tamquam in se quod est in perfectio. sed actio est in agente non est passionis in passio.

Ad duo sequentia de luce in sole et generante dicendum quod non est solum quod mutatio est respiciat esse in transitum ponet in re mutationem.

Ad primum quod obiicitur quod antequam creaturam faceret non operabatur et nunc est. sicut dicit augustinus xi confessionum ergo hoc non potuit ideo ad tantum quod ante conditionem creature non erat tempus in quo aliquid fieret vel fieri deberet. sed sua eternitate in omnitate manens potuit facere quod antea non fecerat. sicut dicit beatus augustinus et eodem est sic faciens creaturam et tempora sicut ab eterno preordinavit. unde dicit augustinus xii de civitate dei xvii. non tamen in quiete est novatione cogitatur. ignavia desidia in eternitate sicut nec in eius labor conatus in industria novit quiescens agere et agens quiescere unde non ut in magis proprie deum hoc est sicut quod tamen non fiebat vel non erat forma vel intelligatur mutatio ex parte creature vel non ex parte creatoris dei.

Ad quod obiicitur quod in sic mutationibus deus mutabilis dicendum quod habet eam per dici quod hoc eam ut patiatur nondum verbum ul alium quod deus dat esse. et quod sic mutabile hoc est defectum creature.

Ad primum quod obiicitur de illis mutationibus dicendum quod sufficit vel creatio vel alio ex motu fit mutatio saltem per creaturam et hoc in veniunt sed que est res creatas. sic est et mutatur. et quod ad et quod ad in generatur quod effectus non dat tempus ut causa sit.

Cum in eterno sed simul esset effectus id non potest causa. vnn causa est ei quod est saltem dici ex parte materia.

Ad primum quod obiicitur de materia predicacione. dicendum quod unum est sicut intellectus per papale. secundum significationem illam quod dico tamen et comotivum de deo predicantur in tempore. sed unum modo secundum eternum predicantur in isto unum deus est sua actio et sua potentia sed temporale per obliquum et connotatur ad ipsam sic causa. non sic ad formam dicendum secundum et ad sequentia autem.

Ad primum quod obiicitur de diffinitione mutationis dicendum quod mutatio proprie accipi autem quod tamen ut per quod ad mutatur et sic dicitur deo sed nullam ponit ex hoc in eo mutabilitatem sicut fuit dictum supra.

Ad secundo ultima est secundum quod omnis [illegible] est in agente liminitate virtus et ex necessitate agentis. vel dicendum quod ab eterno sic fuit deus volens creare in hoc tempore tamen volens creare in alio nunc non quod applicat tamen generatur in dignes mediatione. sed latio applicationis incipit secundum beneplacitum sue voluntatis quod ex nunc potentiam effectum. non necessitate alicuius coactionis sed immutabili necessitate in mea ex ordinatione sue voluntatis.

Postea querebatur utrum mundus habuit sive durationis initium vel sic ponere mundum esse ab eterno. quod ab eterno fuit non debetur primo sicut quod non potuit esse propter quod fuit ab eterno quod non potest ad dictio fieri diminutionem. sed mundus est hoc sicut dicit anselmus de casu dyaboli xii. non potuit igitur mundus esse antequam esset. ergo est sibi non possit sit addictio tenet prima.

Item alii non potuit sic in quo autem quod sit factus quod antea est per factionem vel eductionem in esse esset ponere vacuum. dicit commentator super 3 physicorum si mundus in receptaculis esset vacuum quod non potuit sic ea res preaat vel generationem locus sic tempus sed ostendit quod ante potius sic non esset ab eterno ergo et cetera.

Item omne agens non habens statum producat suum effectum cum est suo patet de vestigio. ut dicit augustinus x de trinitate. sed deus agens ab eterno. maior de claritate per ypo- c. de di. no. vel dicit sic in primo c. sic in sol non ratiocinans aut per eliges. sed per ipsum esse illuminat omnia participare lumine ipsius per propriam rationem valentia in quantum est bonum sic bonitas per quam est omnibus ex hominibus proportionalibus in mundum tota bonitatis radios.

Item boe. v. de consolatione ultimo fine dicit quod deus non precedat creatas quantitas temporis sed simplicitas est nature ergo et cetera.

Item privatio non mensuratur nobiliori mensura quam habitus sed primum non cepit non esse sed non quod potestas non mensuratur nisi eternitate ergo non erit esse aliqua mensura. Reddebit.

Item quod quod est dicitur sine fine sic durata ut videtur potest ab initio separari. sed in eterno mundi et primum durationis diffinitione et ratione sicut in nunc augustinus xi de civitate dei. c. x. ergo potest ab invicem separari ergo saltem sic potuit esse quod habet mundus nunc eternum et tamen in eo diuturnior potest. ergo sic potuit quod mundus ab eterno esse potuit.

Item augustinus sic sex dierum in eternum et tamen sic posset quod augustinus xii confessionum quod ergo mundus sic adeo fuit ut nunc dicet quia sic sit diuturnior tamen erit deus natura ei dari potest.

Item si deus non habet mundus posset esse mundum ab eterno ut patet de generatione filii. sed quod productio non voluntate non diminuit de fili dei unum ergo adhuc sic voluntate productio sit potuit esse coeternum deo.

Item nobilius est in agente naturali productio ad minus esse ab ipso ut patet de igne et splendore eius sed deus est agens nobilissimus et mundus est ad ipsum esse ab ipso ergo statim est fuit deus producere mundum sed deus est eternum ergo et cetera.

[n]

Item in perpetuis non differt esse et posse ut dicitur 3 physicorum. ergo in deo non differunt et sic non dubitabunt per se creare et causare sed ab eterno potuit deus creare ergo ab eterno creavit.

Item in bonis melior est actus potentia sic dicit philosophus ix metaphysicorum. ergo ab eterno melius fuit creare quam posse creare quam mundus esse quam posse esse.

Item iohannes dicit xi metaphysicorum quod in deo voluntas est actio eius sed ab eterno fuit in eo voluntas qua creavit mundum. ergo et actio et sic mundus fuit ab eterno.

Item si motus ceperit in esse aut in mobili facto et tamen precessit motum aliqua mutatio que cesse est tamen motus et sic fuit motus ante motum quod non est motus dictum aut in mobili eterno et est mobile et motus ipse erit ab eterno et hoc est contra philosophum viii physicorum.

Item divina bonitas debet se summe manifestare in productione creature manifestat ei dat totum esse et totaliter. sed non est summa manifestatio non ab eterno producta quod aliqui est summe dum esse et non producere ergo et cetera.

Cum nominatur est manifestatio non verum quod sic tamen. sed deceret deum summe manifestare.

Item isto in f. quod ad diminutionem summe se debet manifestari in ostendendo aperte per se et educendo summe se debet manifestare aperte ante.

Item si mundus non fuit ab eterno ergo fuit mundus non esse antequam fieret. ratio quia ista veritas in quod fuit sic in creatione esse est impossibile fuit ab eterno hoc tamen mundum esse eius in ipso duo contradictoria simul ante est ipso ergo relinquitur quod necesse est ponere mundum eternum esse.

Item ex hoc dicitur sic. sed necesse est supponeret mundus factus sic tamen est non quod si est dicitur deo modo sed querere et sic in ipsum. ergo non est factus sed quod est et non est factum est eternum ergo et cetera.

Item quod productum in eternitate et eternum. sed mundus est hoc quod non in tempore non in eterno potuit produci. quod ista ad mundum producendum pertinet. est eius dico mundum in eterno quod est et eternum et non est ad ab istis ponere a eterno ergo et cetera.

Item quod non sit mundus ab eterno vel quod eternus possit deficere non est ex parte mundi mundum non capax se esse vel sic non deficit potentiam aliquam que sit in mundo sed sua vel est in eo. sic dicit anselmus. de casu dyaboli. c. ii. non est defectus ex parte dei est eius dicitur deus esse infinitum ab eterno non patet in generatione eterna potuit dare et ab eterno esse finitum. videlicet non est causa hominis. sed quod non possit esse mundus eternum quod deus non est productum hoc est non repugnat in sua durationis ex parte per quod non est parte autem et sic est non sit aliquando alias deus mundi eternitatem est ponere quod fuit vel saltem quod esse potuit ab eterno.

Item potuit deus facere mundum uno die antequam fecit. et potuit quod sic fecisset. ad hoc potuit alia die ante et sic in infinitum ergo et cetera.

Item quod in creatione in sempiterna similiter est et omnino in potentia. sed mundus est ab eterno et productum ex non est hoc ergo et cetera.

Item si mundus fuit ab eterno ab eterno fuit unum ordine mundus fuit quod nunc non potuit dici nunc prius est. sed deo eo quod fuit non prius deus facere quod mundus non fuit ergo non potuit deus mundum non producere. hoc autem est absurdum dicere. plenum eius posse. hoc in esse vel non esse creare ergo et cetera.

Item si dicas quod non potuit non producere. sed ab eterno producit sic potuit et prius non predestinare quod ab eterno predestinavit. non vero quod predestinare connotat effectum in creatura de futuro sed producere et creare connotat effectum vel presentem vel preteritum. quod omnino si oppositum fieret poneret in ipso omne in ipse sic omne potest. sic habet si diceret prius creare non esse deum est ut s. sic esset et non esset et est ponere de futuro nullam in deo sequitur ut si dicam prius hunc dare gratiam vel gloriam ad hunc non dedit. vel prius sic habet est in quantum oculi.

Item hoc non esse prius esse. ut si res s. possit adnichilari sic repugnat simpliciter infiniti ex parte ante sed huiusmodi nec potuit esse ab eterno nondum autem fuit causa non. notatur augustinus confessionum potest sic patet hoc consideranti ergo et cetera.

Item tamen mundum ab eterno esse non possessi dicas quod non est simile de hoc quod deum est hoc non esse potest esse [illegible] potest non esse quod in hoc hoc ipso potest dici ordine durationis non sic esse desinit. sed in alio solum dicitur ordine causalitatis est s. dico. hoc esse potest non esse et ideo sed habet esse ab alio non tamen hoc ut esse primum. dicitur quod hoc esse de non esse colligit hoc esse ab alio divisio ab eo per esse. ergo sic habet esse potest non esse in durare prius non durare sic hoc hoc in causa dicendi et durationis et sic in est ordo durationis sicut in causalitatis.

Item posita qua diviso causa per cessionis creationem mundi non est dubium quin mundus habet esse potest non esse ordine durationis sicut hoc causa quam nunc causatur. quod ergo non hoc ordine in productione mundi non videtur esse quantum ideo non quod non precessit quantum duratio suum esse. nunc cum in quo possit dici mundus non est et tempore quod mundus totius duratio omnino caret. per istos non ut causa durationis tamen et non esse sic prius non erat et non esse. et tamen in est vetustissima mundus esse desinit quod si deus oppositum sic erit et non erit ergo ex parte aliqua et vetustissima mundus esse in tempore. per eternitatem vero et magis proprie dicitur nomen et ratione durationis quod aliter alii sine tempore ei eternitas sicut simplicissima tamen est ab initio ut ita dicam amplissima ut omnia per huiusmodi modo sint ei in comparabilis omnis duratio sic ex plusquam durationem. hoc augustinus xi de civitate dei xi. sed hoc tamen est quod deus precedit omnia tempora sicut dicit augustinus xi confessionum. ergo precedit vetustissima duratione per prolixissimum ordine durationis vel eandem hoc xii de civitate dei c. xv. sicut deus semper dominus fuit semper habuit creaturam suo dominatui subiectam veruntamen non de ipso genitam sed ab ipso de nichilo factam. non ei coeternam quod unus ullo tempore sine illa non esset spacio transcurrente sed manente perpetuitate prior esse debet. sed dicit quod in deo esse sui natura

et eius duratio sit una res licet differat in modo signifi-
candi. Et ideo sit una res licet eternitas dicatur precedere mun-
dum non intelligimus in ordine dignitatis et causalitatis
in quantum deus precedit mundum durative. Licet enim quod licet
sit idem in deo esse et durare ulterius tamen quod prece-
dit sua eternitate precedit et ut est in se duratione ut
sic licet et ordo in toto durationis. Contra licet certa
mitteret dicta nostra tamen ad equalitatem sed non in duratione ei
equabitur sed excederet eam si esset ab eterno genitus. Sed
dicitur quod non potest adequari deo ut omnino [illegible]
quia eternitas est tota simul. Hec autem successio proportionaliter ad-
veniret primo. Item vero quia licet non esset in simplicitate eter-
nitatis in coequanti simultate in ea qui hoc poneret diceret
deum esse quam diceret creaturam esse et quod contra conveniret [illegible]
de hoc negare non possit quin in infinitis preteritis spatiis
motus et infinite partes temporis fuerint esse actu que
quidem partes licet non sint tamen integratur motus esse et
esse temporis in sua successione sit preter permanentes
continuum constituunt sunt totum in sua simul. Unde
licet et motus et tempus habuerunt infinitam esse actu-
alis autem diceret quod continuum permanens habens partes
esse in nisi continuas hoc haberet adeo ut differet ad i-
na simpliciter. Ergo eque in continuis et in proposito esse motus ut quasi
habere in suo genere actualem infinitatem licet hanc a
deo licet differat ab eternitatis simplicitate. Contra si non
fuit primo impossibile est quod fuerit preventum ad istam. Sed si
mundus fuit ab eterno in proposito est eterno involvere
revolutionem aliquam esse primam. Ergo etc. Diceres forsitan
sicut dicit quidam quod hic tenet in ipsis infinitis quod habent
ordinem essentialem secundum habitudinem causalitatis in revolutionibus non est
ordo licet sit prius accidentaliter ad minus vite ordinate non
potius seu extrinsecus ab eterno motore et mobili ipso
sunt esse revolutionis in infinitum ad hoc non venerit suf-
ficienter licet enim non sit in revolutionibus essentialis ordo
causalitatis est tamen essentialis ordo successionis per has dictas ordinis
quod sit prius et posterius [illegible] in proposito est contra dictum qui nitendo unum
supponat aliud sicut dictas ordinis per habitudinem causalitatis
ideo sicut in causis in proposito est ponere infinitum in [illegible]. Contra philosophus
non dicit generatione dicit quod generando ita non procedit in infinitum
ut est dicendo homo ex homine licet illa generatio est de via motus et
temporis quia ita potuit extendi in infinitum. Contra ad hunc
forte redires ad quintum qui dicit esse finem viii phisicorum
quod in generatione hominis semen est sicut instrumentum et quod est cele-
stis actio quomodo quod plato vel socrates fundat semen licet
in ad hoc non valet quod licet quod ad hoc quod est motum vel generata
in sit semen et ideo non elementaris sit instrumentum respectu vir-
tutis celestis tamen in quantum non per virtute activa sibi produ-
cte non est divinum quando semen in quo est virtutis age-
ntie ut dico formata sit hic causa particularis et causa
non solum instrumentalis sed et vere virtus est ubi habitudo esse effi-
cientis viii phisicorum xv. de aliis comparat semen in arte artifi-
ci. Contra et si hec semen et eius filio sit accidentale ad
hoc et precedit ordine durationis ideo pater suum filium
istum. Contra in finitam extensione licet in aliquam partem
in linea lineam in superficie et ideo in finitam divisione
licet in tamen partes magnitudine ab uno esse et con-
tinuo sumpta sit divisio. Ergo in infinitum multiplicatione licet tamen partes
unum. Ergo in infinitam successione habebit tamen partem
infinitas sunt in finitam duratione in tamen esse temporis. Contra quod
dicatur de revolutionibus quod licet ordinem accidentalem
homines tamen habent ad homines essentialem habitudinem ut patet
per hoc non sit homo nisi ex homine non generato potuit defendi

et

qui saltem fuerint homines infiniti. Contra anima constat quod
est immortalis. Ergo si actu sunt anime infinite. Contra omnis
actualis infinitas omnino repugnat creature. Ergo creditur
quod est impossibile ponere mundum ab eterno. Forte diceres ad
hoc respondit philosophus quod ille agazalis quod anime separate
non habent de pertinentia. Averroys dicit quod omnes anime
sunt una anima sed ista absurda sunt et ex his motivi
quare responsiones non videtur in fugam quererent
ubi suo quia dato quod non potest demonstrari mundum
non esse ab eterno quia in ratione de infinitate animarum licet de infinito
saltem habent qui nesciunt animas remanere ut ad minus
non ostendit se scire non decet theologum ut recitat
ad errores philosophorum. Secundo quod dicit agazel. Similiter
anime seorsum in fugam non ei est dubium quin infinita
est habent esse ab absoluta corpore magis sit in toto
quod in parte et ex hoc facilius concludunt quod habetur in nisi
et sic esse similiter quod tenderet post creature repugnans est
et animarum non dignum est recitatione. Si ei est una
anima non rederet potest in propria forma et de eodem predica-
buntur opposita sicut istud et hic que in illa sunt per accidens
efficiuntur hec absurditas ex similari et sic absolute consideratis
quod videtur quod infinitum error pessimus totaliter eiiceres
quomodo quod est fidei sane. Contra est quod duratio potest fieri additio
in proposito est quod fuisset ab eterno. Sed duratio mundi esset licet po-
test esse deus et potest addere alterum ei quod erit limitata
ergo et cetera. Contra si dicas quod infinito non fit additio per tota-
lem successionem sed ad finitum ut habent vel illi quod
illo in finito continet potest fieri additio ut licet vel illa suc-
cessio possit ad esse plus vel maius. Dicas et quod ideo est
sophistica quod tollit in finitam additione minorem. Verbi gratia si
sic diceret aliquam species sunt excedentes denarium quem non ex-
cedunt centenarium. Ergo plures species excedunt dena-
rium quam centenarium et sic est ad maius in finito quamvis ut
quod infinitas species numeri non excedat centenarium quod tamen
est ista in nullo verum ista infinitat. Primo non con-
tradicto quod fiat additio ut alter ponens tamen in infinitum au-
ctari divina potentia. Non perveniet ad eternitatem ut non est
infinitatem mundi. Si habent [illegible] ponendo ut in dictam motus
vel temporis possit fieri additio. Sed de tota dico sic sermo.
Secundum multiplicatur in quantum qualis erit ut despiciat ut
ponat quod possit esse mundum in esse non forte diceres
quod est infinitum in illo eterno. Sed contra hec ad propositum. Contra per
philosophum in parte probatum est et possum manifeste ostendi
quod res infinite actu non possunt esse preteres simul. Contra tamen de illa
tione vero dico esse impertinentes quod ideo quod sit in tantum
solvere per illam una non procedit vel aliquis sed augmentum.
Sed hoc illato est necessarium aliqua species excedit centena-
rium. Ergo in plus excedit denarium et non eque. Contra non ad a-
deo habet omne est deo quia per eam de. Ut dicit augustinus xii
confessionum. Licet deus est in infinita quantitate et duratione et ad maius in-
finitate dico differentiam cum ut nullo tamen ei creature possit ergo
esset infinite non solum secundum virtute et duratione. Contra si dicas
quod non habet dictum in infinite. Sed est ab illa non licet. Contra
proposito est intellectu quod possit esse in finite ergo ut in multis quod continet habent ad
sic sunt super tantum per quod infinitum videtur mundum fuisse
ab eterno per intellectum. Primo ut dicatur fuisse ab eter-
no quod coeternum deo per durationis unitatem. Sicut dicimus
filium esse patri coeternum quod una et eadem est eternitas
utriusque. Secundo ut dicatur coeternus per durationis conformi-
tatem. Quia scilicet duratio mundi careret initio et fuit ratio-
ne esse quam esset ponere mundum esse et hic in-
non est eius in suum propria eternitas sed magis eternita-

tas in hoc quod deo non est conformis eternitati. Contra tamen primo intelliga-
fuisse ab eterno quod fuit semper ita quod eius duratio tem-
pus commensurabatur quod nunquam tempus fuit in esse potuit ante condi-
tionem creature. Primo in eo quod nullus philosophus non [illegible] qui
intellexit quia in proprietates divinas esse et esse creatam po-
suit mundum ab eterno. Contra forte manicheus qui po-
suit divina cum suam substantiam sui in omnibus sit periret
sicut credit et talis absurdissimis erroribus suis
positionibus. Secundo sive ipse sive alii hoc dixerint sanctus
facile rationibus efficacissimis refelleret. Contra se-
cundo quod est semper esse sicut deum est. Concedi debet eo modo
loquendi quo dominus hominem eternaliter puniri quod tamen fi-
nali sperat in sanguine eterno sperant et quod non est hoc primum
mensura debet mundus semper esse quod esse ab eterno in semper esse
non convenit ex pisse habetur augustinus xii de civitate dei c. xv. ubi
loquitur de angelis dicens an dicat non semper fuit
quod omni tempore fuit. Sed si hoc. Respondeo. Dicere in quo
ergo non certum creatorem si semper ille semper ubi fuerunt
quod et tamen sunt condita si semper fuisse intelligentur ad
hoc quod respondebitur. An quod est et semper eos fuisse quia
omni tempore cum cum tempore sunt sit autem et quibus facta sunt tem-
pora tamen creatos non et ipsa tempora esse creata negabimus. Contra si
omni tempore quod fuisse nemo ambigat si sic in-
tellexit philosophus non locus est de eternitate mundi hoc
dixit et hoc vel aliquem expresse de libris eius maxime
fine viii phisicorum non concludens quod intendat dicit quod
ergo motus semper erat omni tempore et quod post motus sempiterne
sed alibi non diffusius tractat de hoc iure tenere quod deum
est infra acceptione hec quod dico mundum est ab eterno
scilicet quia non motus non tempus et sic non mundus habuerit sue
durationis initium sibi primus fuit duplex motivum
ad propositum primum quod initium fuit ei quod ex non posset fi-
eri posuit materiam ingenitam et sic ea supposita
posuit deum sicut primum movens immobile ab eter-
no in actione. Secundum motivum ad est motum sequitur quod
quod sit de integritate mundi sensibilis et sic posu-
it mundo ab eterno sicut non est unum dicit in primo de
negeneratione quod mundus ab eterno fuit plenus aliis et plan-
tis in hac positione de fesione ad intentio in quibus
in proposito quod sequebatur ex infinitate revolutionum
et aliis non et potissime. homo. quam scilicet si non fuit po-
ne primum non sequitur et sic de aliis omnibus eis quia imitando
eum primam conantur invenit quod sit in se. Per se-
quens scilicet unum necessarium et prime est talis altius et talia pone-
non possunt unum sicut ipse philosophum in primo methaphysice sicut est in
causis. Et sicut in infinitam partibus que non sunt ad invicem
sic et tantum. ordinata habet causalitas et se habent ad existentiam et inte-
libus nostrum in quibus sequitur. Sicut non est sicut ipse intendit
manifestare hoc per exempla que ad in fine
viii. phisicorum et dicit quod homo ex homine sit hoc est sicut tum
vel ut quod per hoc non potuit evadere finitatem animarum
separarum esset in se posset in hoc omnes animas esse unam
animam sicut aut positionis. Scilicet quod mundus est ab eterno fu-
erit sicut expresse de hoc locutus augustinus xi et xii de
civitate. xii et xi. Contra. Sed motivum platonis fuit quod
est deus sit omnino immutabilis et ideo novum ab agente
de voluntario fieri non potest sine aliqua sui muta-
tione ut ingerebat eius [illegible] et nec hoc
et dicit quod de per longissima revolutionem ex-
cat in quod possit possit mundus ab eterno productum a
deo. Sic et scilicet quod habet initium sue constitutionis sicut
creationis et non in tamen quos [illegible] augustinus
x de civitate c. xxix et liber xi c. et hoc quod dicamus initium

durandi et in tamen esse in diuturnitatem huius positionis per quodam sim-
ile dicit plato dicens mundum ab eterno productum et coeternum
deo. Sicut esset vestigium pedis si ab eterno pes fuisset im-
pressus pulveri et eorum recitat augustinus x de civitate dei c. xxx. In defen-
sione huius positionis ut non cogeretur ponere actualem infinita-
tem quod dicebat ad divinam scientiam non posse quod huiusmodi posuit
circuitum unde dicit necesse est eadem semper repeta et eadem repe-
tendo transire. Sicut de hoc et de motivo huius positionis habetur
ex pisse xii de civitate c. xviii. Ex his videtur potest haberi
quod fuit motivum et quis modus et quod motivum harum
positionum quod philosophi ut de motu et anaxagoras et quidam alii
dixerunt de hoc sed tamen ab fonte et tam erronee ut non
sit a theologo recitanda et sufficere debet quod ab ipso philoso-
phorum efficitur refellitur. Non tamen et ipsi errant
sententiam asserere quod mundus careret initio quod
in nostrum firmare in parte et [illegible] et viii phisicorum et [illegible]
et exorbitavit in hoc licet fuit alias philosophus propinquior
veritati. Contra dicit augustinus viii de civitate c. x. horum ergo sententia
sic erronea reiicienda est et firmiter tenendum huius certis-
simum quod mundus habuit durationis initium ut in moy-
ses primus hec ponens de speciei non dignas repe-
titionis sua confutatione sicut errores. Contra primus in quantum
canit deus celum et terram in scripture indubitantissime
ad hoc est quod ei dixit deo revelante cognitum
unde augustinus xi de civitate c. i. sic dicit huius inquit ornos
esse quam [illegible] in illo in corpore huius disposita digiste-
rium vel in anima continere et [illegible] sequitur in primo scri-
ptum visibilium omnium maximus mundus est invisibilium omnium
maximus deus est. Sed mundum esse conspicimus deum esse credimus.
Quod autem deus fecit mundum nulli tutius quam ipsi deo non eum
audivimus misque intimum melius quam in scripturis sanctis ubi dixit
propheta eius in principio fecit deus celum et terram. Non [illegible] licet quod ab ipso
legis lucere per divinam illustrationem hec unitas credita
et cognita est debet dicere quod ista unitas quod communis non posset
demonstrari que ei communi iure fidei adiuvit philoso- Nota quod hec unitas [illegible]
phie probam et cum efficacie est unitas contra demi-
hs ut de fundissimo articulo fidei. Unde licet divinum dom-
inum et unum dicat. Ricardus libro i. c. iiii erit inquit inten-
tionis nostre in hoc opere ad ea que communi magister dominus de-
dit non modo probabiles immo et necessarias rationes adducere
et fidei nostre documenta explanatione veritatis temperare. Credo nam
dubio quin ad quorum [illegible] explanationem que necesse est esse
modo probabilia firmissime non augustinus primo de esse quam in illa
item contingat intelligentiam latere. Et sicut constat
Ricardus de illo articulo et de certitudine in magis perfecte at-
tingere. Ideo est dicendum absque dubio quod mundus non est ab eterno fe-
ctus quia ut confirmat xii de civitate c. xv. Non dico quod certam
aliquam certa esse firmitatis quod scientia comperimus. Contra secundo
est ille mundus de mirari quod ipso in probat. Nullus eius de-
mure meretur mundum non fuisse ab eterno probat quod sicut se
habet res in suo esse per se ita se habere debuerit in suo
fieri. Hoc est nature [illegible] quod sic per fidem solum
[illegible] respondens ita ad esse sicut per [illegible] per regulas
infallibiles et positiones [illegible]
[illegible] sufficientia nec [illegible] excellentia
ab hominibus recte intelligibus absque dubio in unitas de
nisi unum esse de proprio mittere in loco solitario quod ipse
ponit non fuit ad [illegible] per fidem credere et ante eam fides
intellectum scientia manifeste probat. Ad dicti et possunt
rationes ad hoc quod aliqui tacere sunt quas qui per errore
philosophorum et malum intellectum dicitur ratione tenet in fi-
ne per de visione quod ipse motivo aristotelis est in-
dicet quod de nobis non ex sufflatio per illa quam tamen sunt in

an

qrie n onsu e q d p de no ad pp plenitudine
itatis p sive vn pro maiq aq motu vmuta
tone media ad cate pductom. s3 sic pdixit
mutabile c sua mutatde z nisiua mutatois
sive motio z plonis z omitta de muctde ex pte
nos ome cia p illa q dat st e arebat ut dx
sine sin muta ad nouu ph pduce dico q
motu no hre i tau sive dimois sui ee ab etna
repugnat odcoi cate repugt z dgnt catois
sui p ee. repugt dico ephci pe cate q ab ipa
max sit ne mdem vniusu ee est in separabil
¶ p petas e q cata oms ex q se ut in se osidat
e mutabil oio ct eet sume elogata a no e ee
z ulli q a se debet sui ee t sc pp p eet sume ex.
pp secdu sume m depedes q sic ex pdois qbz
p colligi queire no pt cate mutabilitas q
e sit de fais ee ee ndo pont re mutablez ee ps
ad no ee. s3 ctu ee q res q in sua gigine ullm
h3 r ad no ee nllo m p ee ps ad no ee g ois q
p hre no ee p ee hunt ut hre pount eg p no
ee. s3 si q dico potuit accipiat p sola ps ageus
idm e ci p mo. e h. q e hre ee p n ee. si accipi
at p ps in ut p i e qa de ip mat nde ad
h3 de uenire q ip pn sui in sic sui ad habuit
ee p no ee ex istis g oclud q oia ista q no
exeuit i ee p huit ee pot oio no ee. cu arguo
q ht ee post no ee ex istis g oclud q oia ist
no exeuit ht durare z sic de ds oditoib3 enas
s3 ht ee p n ee pou mtu sb sistendi sui octioi
g durare p n durare pon3 iau durandi z
sic cata z q de no sca e ndo redit ab i tu
st dum i reced ab i m st recedit duciois dine
s3 ctu e q cate i ndo z ee coetnu do dic durom
ime sa ec b ioi attestat ubu bi aug. xii. qf.
ulo n etena s3 spuital z pticeps etm tue q
sit i ndo sca e e. p mutabi mot z tpus bus
sdata vz oio ee i ps e ht etni q singut mu
tabi e ista de eit p futuru cuties p pses i
ptiu. e g futu aquo icip ordo iste de ctus
d ie sua cad q h3 sive duiois i iau ut p3 ex
ppis ptab3 tpis i fui v opp hi etnitatis. totu
e e omi pres hnt sive duiois i iau n ut pso
cate i ndo. ¶ forsitan dicet q hi3 sigle pte i iui
n habeat ctu tm fined sui udent ex pte s
pdo q q m etnu derivet sigle ptes h est
sigsa ptita desinet ee s3 n to. z i ur. Alia
acti i ide p ca s3 no e sile qe ymagioz ex p
te au durois etni i i v oes ptes. tepis sc actu
accepte e n ymagio e pte pt oti3 agg pig
ut actu ad huc remanet accipiede i ps n g
st os ptes actu z os actu enate ndo est p h
z ndo ee actu ee enatu actu. n oz dre q n st actu
q ia tnsierut. mtoto e successiuo ut reputa
t ptes ei que ia actu fuerat sic in pmane
te e sil st z in actu sua pugnet. ¶ p. ex q os
ptes actu an accepte st z duise st. g ia tale
no e i si q p e ult accepiod z diri duise st
q ab s3 duo n pot ee actu tali n oio sunt ep
oia vniforn. vn p fide z racde logr e ph cde
ctz i fimta ptes ee i st s3 ptes hnt. z cre e duo
i finitas. sibi ubu pderetur tollo duisitatez

ptna q i st actu n e ad. ad sit satis expsse dic
qnit. m. ph q si i st ad ad edt s lat i se st
hret. p hoc z erro sibi distuat seip destr.
ad hnt mutabi tepis respexit bs au. xi. qf
e dic. nlla iqt tpa e coetna st q tu pmanes
z tu. de ci. c. xvi. qt inquit qm mobili cul
tiut etnitati m mu no p ee coetnu. ¶ Sa
pietas cate e lnitato sui finitas q dz i sep
tua in sua. sapie. xi. z ab au. uocat mod in
plib3 locis. et ph. i nou n dz i s de aia n
iqt ostitaut om e tu z io magni z aug. ad
hut qm errore de etern mundi ecc actual z infin
i st. q. aiaz a nedo poni st fuut i st [illegible]
n oz h p s ne signifid m frielu ut ilo q
oit agazal de pcedetia aiaz separataz. n i
auiors de uni intelle. qui ei se serut h ct
fuert z hodie st duces cetoz z qm fueru
sustinetes q da fudamta istoz erroz sic
q aia p coz idundiat z q i oils seu ipa aia
i tellettiua n e h ad sui in diuidui magna
actom dat ad errores in mnabiles ca g ad
cauz n p sui da fouea m q ille alg sge de m
est i opp i nllo mimur m ds de i st aiaz
¶ p. de pcedetia q assignat i qbz tiabz vntus
to3b3 no m pcnie ad ista qom n sit de pe
detia talis ulc ista q dic qm de ordine
ee n caz s3 dre q aia sit ca aie e dre q aia
e ex edute q n pot stare e qgtate yma
giuis sic tenet doctores com. ille error qm
de vni intellc qne spetali pp sius i pugt.
¶ Ad citure errore sequat i si nuqm actuas
nece e ei pone augm scire nuin aiaz in
finitu ad cau q hadi no p ult aiau i st
sic dic bs aug. xii. de ci. c. xvii. ad huc z
errore seqr actual i st m qm mok qui e sa
ne in telligit pont aia separata acabi ee
z suu u e i loco coz sic meli declarabz i qre
spali d h m st. s3 nece q m st aiabz sende
at m finita u in ofusione distructa. i ar
no pt assigie n m coz in finito. ¶ Ctia pp
tate e ordo q sb no pondis et onit. sap. xi.
z ordine ee m reb3 pbat ph. m. ce. i m. z do
ordine inquit rerti3 finat3 nun. ordo h cbros
i plria notat ro de qua dicit m so de aia
om e cn z ro sic sup h q e. ordo uo i de
tanisu vnn usi nequis. e dup ordo. s. succes
sionis z ordo cau q ex ub aug manifeste
colligit. v. s gen. i plib3 locis. utz au ordo
nedo e i ptbabil z m osulus sic ei m ordie
caz p suppont effcus ctm et ca pcioz cam
pore i m tond fuci p suppont tmu ptm
sine fine. dico i ips fuzu qeis ex quo p3
qnt3 in suo gne e cen. h ordo reuolutom
sui actonu q pcedut ab uno motore z ab
eod agete opat ad tale habitui no dicit abillo
om actutal. s3 simo i ndo caret n p stare
ordo cal hj expsse dic ph hnt ostett qm
sa ete n stabit ordo sugessionu q deeitt
p has dias que st p z pt supponat pus.
n p s nos phanos nlli seqs reuolucoe
n p pcedete tinata si apte au fuit inpo

e ymagmari q fuit p uetu ug3 ad i. vn
quonz une ia uenenosa ditu qm. p ex
datu de fab code z martell mitis. licz nus
martelloz no dicat ncu cae i culcelli
tu e in telligo istu frangi p aliu z sic inst
i si st suut frati au f. z si sic est ad huc i
no e fiate n franget m uita istoz. qui ex
i fidelui libet regrat. p3 g. q error iste poi
tata i muta i si actu z in ordinatu oio.
obuiat secdo s error digitati dine. p mo q
ad ps liber tau e no possit de face q fuit
n fuisse. si mud ab etno fuit. no potuit
de face q mud no fuit sic meli declaui
e in opp. secd q ad sapie dispom m q al
signat p uisiom z p sciam z pdestinacom
q oia sa ptestmat ab etno fuisse au odicioz
tate. sic dic de p uisione ite etne q b ista
acapit. bs aug. xii. deti. c. xvi. p totu dicas
sic m ph. c. q in quito secla pterut au q gen
humanu ostatuet me fateor ignorare no
tn dubito n oio catuire creatoa ee coetnu.
m quo ubo satis ondit aug. se no ee in
ponis. q dicit inchoacom mudi no posse de
man. de m expones illo ubu cap. t. i. q x
mtsit ds aut tpra. sb nig quo pmisit e
hoib3. no ucu pmisit q no du erat an
tpa etna. sive q3 ec micate ei m ubo ei
eid coetno ia pdestmacone sitru erat. q
suo tpe futu erat. ¶ Tercio q ad lomitas lib
als sui diffusione que max e q apparet in col
lone de bitudinis z tamq ex ppoito mai
festat p se imate punicoms. s3 simu
e ab etno m finiti st bi. si aliqui st z de
e ab etno i finiti st. bi mist. aut mist tu
sit amisia ad bi tacone. q oia ab siurdis
sima ee bi p3 osidanti z ct bebit locu u
bu i fidelui q recitat bs petr. ij. p. iij. ue
met in nouissimis dieb3 in decepcone il
lusores dicetes u e pmisio aut aduet
ei. ex quo e patres dormiert oia sic pse
uant ab in ido cate. z dic bn u est adue
t z pmisio q ab s3 du quicq fides tenet
de lapsu hois z repatone ei totu eua
cuat ista q st sidi me id q sicut ploma
in defensione erroris sui de reuolucde aiaz
q supponat u maz eet lus seu ua rex diui
to. c. s. aia pot redire ad coz z ad ad coz cuisi
ue sine aiti hois sui ad beaci n s ist m mo
d est ut ee pot na btauo sic dic bs aug.
xi. de ci. ca. iiij. illa nuq eos sq ab siurdi
tas ut z q sba dz i h itz no sit sba sifu
tag fua inisia z iuptaione pinder si
au n pindz n se tpe at infam fore s3 sbaz
lp existimat sta opone sic bea. qd diste
lorat n pot. no stat z e isto modo sic dom
e hois repacd. ideo dic bs aug. xii. de ci. c.
iii. p q explicauit ista reuolucom. ab
sit inq u nos cta cdami. sex e x mor. ep.
p. u. surges aut amoria no morit. mo
zs ult illi no do. z nos p i m sp e dno
erim p hnt g gne q fidei approbat et

illtup io q sedentae st iones pp te ista. s3 no
sic ois eqli efficacies ¶ Ad i q obz p i gni de
ubo ansel. dd q ansel in tedit onde q mu
d p ps sua n expn iee. s3 diuina. mud ei qn
q eet n erat n do potute d aut potuit si hz
addicto. i. u au fiet q fcus g p potute cate
potuit ei p iutute oige ps. ¶ Ad i q no dicat
q mud no potuit fi ali. dd q ista h3 duas
cas iuctis una e ali. i. i loco a q eet au q
mud fiziul eet ex mud no potuit ds mud
z ce pp iplicatom stam que h negat negat
ei aq locu ee ex mudu. ¶ a ta ut e q de n
potuit face aliu locu in q eet mu d sic e
mi z ce e falsa. sbe e z mdul z loc ei z qrpe
ei ome ps. eod m h3 ista duas ca suutaus no
potuit ds mud face a tpe. z a m z p3 i ar. Alia
oms. ¶ Ad i q obz q mud ille pduc mud
set ut m simulare bs dio. dd q bs dio i tedit
i onde q sumu bonu libe no tu p ua debi
bacde z libali nllius p accipies ad oia se
diffudit. hoc e q i dz sic m sol no rocinas n
p elegiens. oz p ip ee illuiat oia pticape sine
ipi p ppam roim ualetia i qd bonu si solu
p ppa3 ee3 oib3 exeitalb3 pporconali. mittit to
ti bonitatis radios istd g no actiuoz n ptcli
e ex uita. s3 nlr. h e ex sua eetili bo i m q
clud illa duo q dia hb. s. z libali. ¶ Ad illd
ubu boe. p3 h q sic no fuit q m q ds pce
det ducom s3 tpe sic illa etnitas q pcedit
etnitate dz pcede g simphas pre. ¶ Ad i q obz
de m lnra pmois sui negons dd q sic nego
p reductom e in gne iq z dz cog si ura z
dz m siurari au mudi g pductio h erat u
ds e z n ad adeo e. n alia m siura m siurabat.
ista negatua. u ad adeo e infert ista cata
no e q a msiura no m siurabi q illa negatua
ad q seqt q g m siura i q e etnitas d huit
negoi p affir no oz dia m hra negois s3
affirmatois. v n ee etns dz m siurari. ad qre
excedit s3 q ab ee dfita. ¶ Ad i q obz d uto
eendi z duradi dd q s3 i cata no distant s
uram accepcom z s ie q ad e ip res ad duro
n tn distiut i actu eendi sic ousu e i p re
i sola pna. vn diffe dre h ne id z h e siue
i. sic m ne sor n e h ut tu h3 ee actu vnu
sine ad z i ultia uptate ubu separatois
q eet ht ocludit. ¶ Ad i q obz d ubo aug.
q aq sit st duide ita q tu est ordo n tune u e p
ne iliut origine sic ind sonu z tatu st sole
z vadiu z h z u q e n h pporco sic iste z su
am siliutudine s3 u e oimoda diuersitas ince
z e pducto uolutaria z nlla pporco p aq
ad eqtone i h no tenz sic e in pporco. ¶ Ad
io q obz q u diminuit de nh im bu e ab
i ei potes e ds te at. sic ante. s3 mud ille
extludit mlu q e p mod n. ¶ Ad i q obz
de nobi te agentis dd q nobi ctu stati pduce
p exigetia pductois. ut sibi de g pduco.
nobi e ab agete uolutario. nobi e pduce
stati e ult pduce ostedz ei m s3 uolutas ei
plene sufficies. tato au. su pducto mudi

voluntaria est. Unde non patet illud. ¶ Ad 2ᵐ ubi philosophus dicit quod in perpetuis non differunt esse et posse, dicendum quod intelligitur hoc in rebus ordine originis sive exitu in esse quae perpetua, et quaecumque non exeunt in esse per motum in hunc plus in potentia quam fuit actu, tamen ad propositum non pertinet, non enim plus vidit quam quod deus statim cum fuit creare potuit. ¶ Ad aliud ubi philosophus quod melior est actus potentia, verum est ubi per actum ad perfectionem acquiritur. Hic autem quia creatura antequam fiat tantum est in potentia creatoris, non acquiritur creatura ex actu creandi. ¶ Ad sequens eidem quod voluntas est actio eius, verum est de actione qua agit, sed non de actione qua efficit quando incepit in productione mundi. ¶ Ad aliud quod obicit de ratione philosophi in VIII physicorum, dicendum quod ad hoc et ad omnia similia quae similiter fiunt de modo producendi, quamvis non videatur in ratione illa habere locum quia sic non potuit motus in tempore, sed si velit intelligere de quantum agente, [illegible] supposuit quod deus non indiget mutatione media, sed sua omnipotentia ipsum per motum de nihilo fecit, [illegible] variatione [illegible] motus incepit et tempus [illegible] sic deum fuit supra. ¶ Ad id quod obicit de summa manifestatione, dicendum quod est summa manifestatio esse non potuit ab aeterno quia non ad quantum bonitas divina capax fuit, sed secundum aliquid dicitur summa quia sola sua bonitate propter omnia non esse creaturae dedit esse quale creatura capere potuit summe et se manifestavit [illegible] beneplaciti voluntatis suae. ¶ Ad sequens simile, sed respondeo sicut supra quod non est simile de duratione a parte ante et a parte post. Et summe manifestavit a parte post in nullo derogat [illegible] quia hoc est a deo conservatur. Unde ibi apparet dependentia creaturae, non sic autem a parte ante ut manifestatum fuit in principio [illegible], non est summa manifestatio in duratione a parte post simpliciter. Quamvis potest capere creatura, capax est autem divinae [illegible] quod non potuit in ea actualem infinitatem eo quod non habet [illegible] quod futurum est sicut dicit Augustinus [illegible] sed divinitas a parte ante [illegible] non fuit capax [illegible] quam creata sit. Aliud autem est creaturam ab aeterno produci, aliud productum consummare. ¶ Ad id quod obicit de veritate huius propositionis 'mundus non est' antequam mundus fieret, dicendum quod ista enunciatio et consimiles de futuro habent causam veritatis suae in prima veritate, quae est dispositio et exemplar omnium rerum ut sunt futura sive non futura. Et si consideretur [illegible] istarum enunciationum veritate prima sicut causam veritatem non [illegible] attenditur sicut significatur et quod penes significata iudicatur veritas [illegible] dicitur magis istae enunciationes verae sunt ab aeterno, sed proprie loquendo non ab aeterno quia si aliquis esset qui sic enuntiaret verum diceret, propter hoc non sequitur quod sit aeternum, sed secundum quid et simpliciter procedit a dicto secundum quid ad dictum absolutum, et illud confirmatur per Anselmum in libro De veritate c. x, ubi exponit quod videbatur dixisse in Monologion, quod si hoc erit ab aeterno est, immo dixi quod non fuit verum quod futurum erat aliquid; non ita dixi ac si absque principio ista fuisset oratio quae asseret futurum esse aliquid aut iste veritatis esset deus, sed quod non potest intelligi quando ista oratio esset veritas illi deesset. ¶ Et quod dicit de duabus contradictoriis non valet quia si assignemus istam veritatem in deo, non ponit ad deum nullam habet relationem dictionem, novit tamen deus istas duas [illegible] esse contradictorias et cum fuit completum quod fuit in divina dispositione de productione mundi novit deus in re ipsa vel in ratione rei ipsius istam esse veram 'mundus est' et istam esse falsam 'mundus non est'. Novit deum eum dictum verum et quod diceret oppositum dictum falsum. ¶ Ad id quod obicit quod mundus non productus in aeternitate, dicendum quod mundus est sub mensura sua sicut dictum est supra, de qua mensura si

quaeras in qua mensura producta est, in aevo quod est quasi mensura non dicitur vel mensurae. Unde oportet stare vel in tempore. Potest dici quod aeternitas est illorum omnium mensura sicut exeuntis et sic est mensura ad quam non duratio vel rei creatae ad esse. ¶ Ad id quod est ex parte essentiae de statu suo [illegible] est in ratione principii quod est creaturae addictum est [illegible] cum hac aeternitate. Quamvis impotentia non dicitur ex parte creaturae ad perfectionem ut aliquid posse, sed magis defectum et recessum a summa perfectione. Unde patet quod dicit quod deus potuit dare esse finitum ab aeterno, patet ex praedictis quod esse ab aeterno non stat cum esse finito. ¶ Ad id quod obicit quod potuit deus facere mundum duorum annorum et [illegible] et sic [illegible] infinitum vel est quod et simpliciter quia per infinitum [illegible] potest concludi infinitum actu et si sic fuit tactum in oppositum. Si ponatur mundus ab aeterno nulla potest fieri additio ad durationem mundi ex alia parte quia absque dubio quod est infinitum actu est infinities quod sic patet quod si ab infinito tollas quantumcumque finita adhuc remanebit infinitum ut si tollas x vel xx vel c et sic in infinitum, sed illo cum infinitas per infinitas infinitatum absolutum finitorum non tollitur, sed adhuc manet infinitas infinitum. Ergo etc. Illud in secundo nulla est instantia quae datur de infinitate numerorum parium et imparium et de excessu denarii et centenarii quia vere una infinitas includit et infinitas aliam. Si enim esset actu infinitum addi quaeret divinae immensitati. Non valet quod aliquis voluit dicere quod licet quod sit non est [illegible] infinitum quod est in aliquo infinitum quod ad aliud esset infinitum in omnibus. Unde si corpus esset infinitum actu tamen quia esset determinatae speciei eo quod corpus est et sic esset finitum, possit tamen gradu ista infinitas actu ita quod non posset haberet adesse simpliciter divinae infinitati. Hoc dico non valet quia tamen esse determinatae speciei finitae in nullo derogat infinitati et non ponit hoc in re finitatem secundum durationem et divisibilitatem [illegible] ad aliud quod non est consimile [illegible] qui diceret deum esse finitum quia deus est deus et non est angelus. ¶ Et credo hoc posse plene demonstrari sicut tactum est aliquantulum quod infinitum actu est infinitum in omnibus. ¶ Ad id quod potest obici de [illegible] pedis et vestigii, licet [illegible] illud praestat forte tangit sua [illegible] in digniori, potest tamen dici quod in exemplo patet quod hoc contingit necessario et simul est applicatio pedis ad pulverem, quia applicatio in proposito dicitur beneplacitum suae voluntatis divinae. Unde ex hoc si [illegible] applicatur [illegible] non plus concluditur nisi quod si deus ab aeterno voluisset produxisse mundum ab aeterno produxisset et mundus ab aeterno fuisset, sed non voluit deus ab aeterno producere quia [illegible] debuit quae est aeterna veritas hoc contradicit. ¶ Et praeterea similitudo valde imperfecta est, impressio enim vestigii [illegible] est in subiecta materia et non posset pes non imprimere vestigium cum applicaretur pulveri vestigium et quod imprimit est corporale et suo [illegible] simile, sed originem quorum [illegible] convenit esse in productione mundi.

Post modum quaerebatur utrum sit unum et idem principium omnium bonorum et omnium malorum. Et quod sic videtur: quod est principium principii est principium principiati, sed liberum arbitrium est causa mali culpae sicut dicit beatus Augustinus in primo De libero arbitrio, sed deus est causa liberi arbitrii ergo et mali. Respondebatur quod non est eo modo liberum arbitrium causa mali quo est principium liberi arbitrii effectus omnium. Contra liberum arbitrium in eo quod liberum est causa peccati quia si non esset voluntarium non esset peccatum, sed in quantum est liberum est a deo ergo etc. ¶ Praeterea dicit magister [illegible] dicitur quod sicut ignis est causa caloris sic anima causa mali, sed anima bona est ergo bonum est causa mali et sic sicut ignis causa caloris, sed ignis est causa caloris in omni calido sicut philosophus in II Metaphysicae, ergo bonum est causa mali in omni malo et sic etc. ¶ Praeterea malum [illegible] non est causa, quod sic dicit philosophus [illegible] malum nihil est praeter potentiam, sed potentia a deo ergo malum est a deo. ¶ Praeterea est quod in indicio beneplaciti [illegible] est a deo, sed malum est huiusmodi sicut dicit Hugo libro I parte quarta c. x: causa est mali cum voluit ferrent esse sive permisit ut fierent et per factum fuit quam beneplacito aeterno in se non esset ergo etc. ¶ Praeterea sicut dicit Dionysius c. De divinis nominibus malum agit in virtute boni, dat ergo bonum malo virtutem et fortem et sic ut [illegible] fecit esse ergo deus est causa. ¶ Praeterea malum de se non potest et habet non posse quod si non potest non facit, et nullius est causa ergo malum non potest esse causa mali et est causa mali vel bonum ergo etc. ¶ Praeterea omne agens agit appetito et sic non cognoscens cognoscit quae bona et mala ergo [illegible]. ¶ Praeterea omnis est causa [illegible] omnis est causa motus ergo omnis forma [illegible] non est motus vel immotum [illegible] finis forma per id est in quiete et in forma esse, sed mali causa forma est ergo est [illegible] quod malum non est bonum non est forma [illegible] et peccatum non se habet aliter quod si non [illegible] peccaret [illegible] peccando fit malus non est. ¶ Praeterea tunc punietur [illegible] quod dominus eum puniit. ¶ Praeterea mala denominat quia dicitur malus habens ea, ergo est ad [illegible] quia sic esset ab aeterno. Ergo ab alio aut ergo a malo vel a bono. Non a malo quia ita quaerentur de illo malo a quo est et sic erit hoc in infinitum. Si a bono aut a bono per se aut per accidens. Si a bono per se ergo diabolo qui per se bonus est causa mali. Si a bono per accidens et omne per accidens reducitur ad per se ergo redit idem quod prius. ¶ Praeterea principium boni et mali non sunt in genere, sed genera [illegible] praedicamenta ergo ut praedicamenta principia principiata ergo etc. ¶ Praeterea omne verum est a spiritu sancto sicut dicit beatus Ambrosius, sed istud verum est [illegible] ergo a spiritu sancto et sic malum a spiritu sancto et sic malum a spiritu sancto. ¶ Praeterea omne iustum a deo, sed malum in eo quod malum est iustum quia est poena ergo etc. Quod autem sit poena dicit beatus Augustinus libro Confessionum: Iussisti igitur domine et sic est ut omnis inordinatus animus [illegible] sed in quantum inordinatus ergo in eo quod malus. ¶ Praeterea sicut Augustinus in Enchiridion fructus mali est a mala arbore et haec c. xii, sed hoc videtur esse a voluntate quae in se bona est ergo malum a bono. ¶ Praeterea quod dicebatur quod deus non est causa mali [illegible] quod omnia novit, unde in eo non est causa erroris. Contra quia peccatum dignum est poena et sic quod patiatur deus a nullo pati potest cum sit actualissimus. Contra quia agens [illegible] non potest esse causa sui contrarii. Obiciebatur contra ista. ¶ Ad primum sic quia [illegible] potestas se extendit ad bona et mala, sed et [illegible] novit. ¶ Contra quia cum deus non subsit legi non habet locum in eo quod si peccat puniatur et in causa nulla. ¶ Contra quod intellectus sit effectus qui hunc

[illegible] intentiones perfectiores divini esse ut esset [illegible] quod deus est causa eorum. ¶ Praeterea si deus non est causa mali ergo erunt plura principia quod falsum est. ¶ Praeterea quod est causa mali est causa tendentiae de esse ergo in non esse, et hoc est infinitae distantiae, ergo causa talis erit infinitae virtutis, nullum autem tale est nisi deus, ergo deus erit causa mali. ¶ Ad oppositum dicit [illegible] de libero arbitrio quod deus non est auctor mali culpae. Nullum agens agit quod est contrarium sui agentis sive actoris, sed deus agit quicquid agit sub ratione boni, ergo non potest esse causa mali. ¶ Item si deus est causa mali [illegible] bonum quia malum suum peccatum est [illegible] incommutabili bono adhaerere et sic se ipsum [illegible] ergo etc.

Item ad quod non se extendit divina voluntas non potest efficientia seu actio quia haec secundum Hugonem ordinata sunt, sed ad mala non potest se extendere divina voluntas quia tunc mala essent grata, non ergo potest actio. ¶ Item ab uno non est nisi unum, sed malum [illegible] per [illegible] ergo etc. ¶ Ad istam quaestionem est dicendum quod principium omnium bonorum non potest esse [illegible] quod est [illegible] a bono bonum, sed [illegible]. Unde non est bonum per participationem sed essentialiter sicut dicit beatus Augustinus VIII De trinitate c. 3. Notandum autem ut sic est bonum totaliter sit principium [illegible] hoc est per [illegible] similitudinem causalitatis quae pertinet ad principii dignitatem. Similitudinem dico causae efficientis ut sit in eo origo omnis diffusionis plena. ¶ Similitudinem causae formalis seu exemplaris ut appareat in eo omnis diffusionis ratio boni [illegible] in eo quod bonum habet se diffundere. ¶ Et quod ratio exemplaris conveniat bono satis expresse dicit beatus Augustinus VIII De trinitate c. 3: Animus igitur cum ita nobis placeat ut eum omni luce corporea cum bene intelligimus praeferamus, non in se ipso nobis placet, sed in illa arte qua factus est [illegible] hoc est veritas et simplex bonum. ¶ Similitudinem dico causae finalis ut sit in eo omnis diffusionis consummatio. Unde bonum est ergo sicut quicquid fit et hoc est intentio finis. Ideo philosophus dicit in II Metaphysicae quod qui negant finem destruunt naturam boni. ¶ Et de hac triplici similitudine dicit expresse beatus Dionysius c. De divinis nominibus: Bonum est initium omnium principium et finis sicut principium et sicut perfectum, cum ex ipso et per ipsum et in ipso et ad ipsum omnia. ¶ Praeterea [illegible] quia summe est bonum [illegible] et sic summum bonum non potest esse causa mali in se ipso. Est causa boni omnino immutabiliter. Si autem ad malum in ipsum incideret per aliquem motum eius inordinatum sic videtur in causa, tunc cum malum non sit nisi defectus boni seu recessus a bono a se ipso esse deficeret. ¶ Et hoc est quod dicit beatus Dionysius c. De divinis nominibus: causa immutabilitatis; igitur in hoc patet et [illegible] a se ipsum quod est omni [illegible]. Si autem in deo bonum esset [illegible] ex bono deus aliud quidem exiret aliud non exiret. ¶ Praeterea [illegible] quia est principium per triplicem similitudinem causae non potest esse causa mali in alio. Est enim quod quid ab illo est sit a bono et per bonum et ad bonum tale; igitur quod est principium boni et summum in effectibus eius ut illi sint non possunt esse reprehensibiles. Unde contra idem beatus Dionysius: non igitur ex deo malum nec in deo nec simpliciter nec per tempus. Quod est ergo principium omnium bonorum eo quod est bonum per summum et est bonum perfectum principium non potest esse principium alicuius mali et sic non potest esse unum et idem principium omnium bonorum et omnium malorum et pro tanto concedendae sunt rationes ad partem istam. ¶ Ad primum autem quod obicitur quod deus est causa [illegible] liberi arbitrii quod est causa mali, dicendum sicut tangebatur a respondente quod liberum arbitrium non est causa mali ut ipsum est a deo nisi ut liberum. Sed igitur vanum et deficiens quod habet a propria defectibilitate quia est bonum in parte. Sed quod obicit quia si non esset voluntarium non esset peccatum non valet. Libertas enim eo quod dominium in agere tribuit sui actus causa est ut actus iste inordinatus imputetur agenti non tamquam principium defectus, et nulla enim libertas est posse deficere, sed tamquam potentia principium actus quod potuit eligere vel dimittere, potuit enim per libertatem hoc facere vel non facere et ideo per istam nec laudatur nec vituperatur.

sic dicit de bono diuite c. xxxi. Cum potuit transgredi et c.
et hoc est quod dicit ms. ii. cant. dist. h. ca. x. angeli igitur non sunt lau
dandi de iustitia sua quia peccare potuerunt. sed quia per hoc quod
non a se habent quod peccare potuerunt. sed quia nec sunt in quo
aliquatenus similes sunt deo quod a se habet quicquid habet. dicit enim dare
illud quod non auferre quod non potest et facere esse aliud quod cum possit id ipsum
facere non esse non facit. unde liberalis magis se habet hic ut causa sui
quam nunquam ut causa per quam. Ad primum verbum duo plana sunt. Secundo quia primo po
nit interrogative dicens postea hoc verbum. Ad primum verbum philosophi solu
tio patet quia ibi sumitur potentia ut sonat in defectum sicut per hoc quod [illegible]
in potentia dicit in ea esse privatio tres quod prius sunt in potentia quod in actu
est res generanda et corrupta et haec corruptione nocent in philosophia mali
sicut patet ex verbis suis. Ad primum quod obicitur de divino beneplacito dicendum
quod beneplacitum divinum est ratio iuste permissionis non transgressionis
Ad primum quod obicitur de actione mali dicendum quod sicut malum non habet causam
efficientem [illegible] sed deficientem qui quidem defectus sicut est a bono
ita necessario oportet quod sit in bono ita malum non agit ef
ficienter. sed deficienter non generando sed corrumpendo sicut dicimus istum
recedentem sui avertere se a sole per istum recessum suum per ista
aversionem privari lumine et dicitur tunc recessus iste causa cor
ruptionis luminis. per hunc modum intellige mali quod non est agens quia re
cessus a bono esse causam corruptionis boni vel huiusmodi. Vel quod potuit
dici. haec corruptione quod dicitur quod actio habet malum facere ex se
sed non per se ex eius quia non est sine bono. Sic autem ex malo aliquid sequitur
per modum [illegible] sicut aliquis per unum maior ad malum quam non [illegible]
esse aliquid non quod in illo regente [illegible] inclinatur magis ad
malum quod est hoc privationis est a malo quod autem potentis a bono sortitur
quod est ipsa voluntas et actus mali per frequentationem introdu
cunt similia mala consuetudinem. Et hoc est quod dicit Anselmus de conceptu
virginali. quod non est iniustitia talis res quae inficiat et cor
rumpatur anima velut corpus veneno et quae faciat aliquid sicut vi
demus malitiosos mala facere opera. Ad hoc quod addit cum iumenta ferentia
rupti [illegible] discurrendo saeviunt et cum navis si guberna
tor dimisso gubernaculo dimittat eam ventis et motibus
vagatur et incurrit in qualiacumque pericula dicimus quod hoc facit absen
tia cathenae aut gubernaculi non quod absentia eorum aliquid sit
aut quicquam faciat. sed quoniam si adessent facerent ne ferum
saeviret aut navis periret ita cum malus homo sae
vit et in quaelibet pericula animae suae quae sunt mala opera impellitur
clamamus quia hoc operatur iniustitia non quod ipsa aliquid essentiae
sit aut faciat aliquid sed quoniam voluntas est subdita sunt omnes mo
tus [illegible] hominis absente iustitia diversis appetitibus
impulsa se et omnia sibi subdita in multa mala levis et ef
frenata et sine rectore praecipitat quod totum iustitia si
adesset prohiberet ne fieret. hinc autem attestatur Dionysius
q. de di. no. est igitur malum corruptio per se quidem
generationis autem per bonum. Ad sequens patet. Secundo quia malum
hoc causam non efficientem sed deficientem. unde sicut [illegible]
causandi alia appetentia esset in aliquo. Ad primum quod obicitur quod deus
cognoscat bona et mala dicendum quod cognitio quae assignatur in
agente appropriatio ut agens est scientia notitia approbationis
et haec tamen non novit deus nisi bona. unde et de hac intellige
verbum domini. ma. xxv. amen dico vobis nescio vos. Ad quod
obicitur quod mala etc. dicendum quod mala cum sint privationes quia
hoc cognoscuntur et nominantur ex comparatione ad suum habitum considerantur
et nominantur sub ratione et modo consimili quo habitus sibi
oppositus dicitur et consimiliter denominare suum subiectum non

non quia sunt sed tamen secundum unam acceptionem dicit quod forma et habet
actus formae et sic patet omnia ista obiecta. Ad quod dicit ultimo
quod nihil est bonum causa mali. Et videtur quod bonum deficiens
est causa mali non in quantum bonum sed in quantum deficiens et sicut
per accidens est bonum causa mali et quod dicit quod per accidens reducitur ad
per se non est intelligendum quod reducatur tamquam ad primum sub quo sit
sicut sub genere vel tamquam ad illud a quo sit tamquam a causa sed tamquam
ad primum a quo deficiat et per quod et per quod est consideratio huiusmodi cognita cau
sa quod privatio per habitum. Vel dicendum quod per accidens dicitur reduci ad per se
quia necesse est ut aliquid aliquid conveniat per se quod isti convenit per
accidens. unde dissignare quod per accidens convenit causae per se con
venit alio. ita et haec esse causam mali convenit bono per
accidens sed deficienti convenit per se ergo non quod omnis mali huius
causa. Ad quod dicebat quod nihil quod se habet homo post peccatum quod
ante. hoc non valet quia sufficit ad culpam quod nunc caret in
iustitia quam habebat ante. Ad id quod dicebat quod tunc puniretur
peccator pro non reddendo Anselmus de casu diaboli c. xv.
quod punitur homo quia caret debita iustitia quia carentia
digna est poena non bonae hoc quod est non habere iustitiam
tamen. Sed quia cum hoc est debitam habendi et sic punitur per aliquid *(margin: puniri)*
Ad primum quod obicitur quod bonum et malum sunt genera aliorum intellige
in moribus vel ad hoc duo omnia reducuntur et dicuntur genera ge
neralia. Ad secundum patet. Ad quod obicitur quod omne verbum est a spiritu sancto
et est dicendum quod id est [illegible] actionis ex na
turalitate [illegible] eius quod dicit iste [illegible] quia per accidens
per [illegible] sed actus in genere per transgressionem
sive per discordiam suam. Iste modus solvendi est quod
sit [illegible] brevior et [illegible] non ista assignatio [illegible]
est quae [illegible] quia cum [illegible] actionis [illegible] id quod est accidens
sed [illegible] necessitate [illegible] absque dubio
requirit [illegible] acceptionem [illegible] in illo ex va
riatione est [illegible] illorum [illegible] illatio. sed quia [illegible]
materialiter consistit [illegible] assignatur per [illegible] variatio
[illegible] Ad primum quod obicitur quod omne iustum est a deo dicendum quod ordo il
le iustitiae quo per consensum in unum peccatum punitur aliud a deo est
non ipsum peccatum. unde non est possibile [illegible] dicitur quod peccatum [illegible] poena
est sit a deo sed ipsa punitio iusta a deo est. Ad primum Augustinus
quod dicit in enchiridio patet solutio per verba eius ibidem. comparat
enim opera mali fructibus affectionem mala arbori voluntatem
ut est [illegible] differentia ad arborem bonam et ad ma
lam. Item [illegible] quod potest bona arbor vel mala nasci
voluntatis ipsa quae de se bona est [illegible] sui mutabilitate
potest bonum vel malum. Et cum bonum privat et cum magis deficit et
sic patet quod non in quantum bonum est causa mali. Ad id quod obicie
batur contra illam solutionem praeter [illegible] quod fere nihil habet appeten
[illegible] est enim quod dicitur ideo quod dicitur non puniret. dicendum quod si peccare
possit subiceret legi et non esset [illegible] Ad 3. quod est causa malorum *(margin: creata)*
[illegible] dicendum quod non est simile de aliis. finitum enim in actu non est
[illegible] a divina [illegible]
[illegible]
esset in [illegible] ut ipsa est a deo quia mala effectu redi
dit in causam non posset dici facere causativum mala quod [illegible] esset
mala quia sicut probatum est supra non [illegible] esse a bono in quantum [illegible]
est non bonum. Et hoc intellige de malo culpae. malum enim poe
nae respicit [illegible] vel illud quod [illegible] inferens et notat
aliud affectionem [illegible] aliud damnum
seu separationem ab aliquo delectabili. Quia ergo sunt multa rebus

est dicit iustitiae. Actio enim quae ad potentiam ut hic est a deo. Iu
stitia enim qua separatur iste ab isto bono vel eo privatur
a deo sed dicitur [illegible] causa mali poenae in quantum autem
hoc malum dicit causam defectum seu privationem vel refertur
enim ad causam suam meritoriam. sed quod est peccatum non dicitur deus causa
eius et sic accipitur in sapientia i. deus mortem non fecit nec laetatur
in perditione morientium. Ad primum quod obicitur quod tunc erunt plura
principia. dicendum quod procedit ex suppositione falsa quod sicut [illegible] unum principium
malorum sicut et bonorum. sed hoc non est inconveniens. Et contra
ista quae. sed est quod omnium bonorum est [illegible] et [illegible] principium
[illegible] probat [illegible] quod non est per excellenti
am nisi in uno. Vel cum principium dico in [illegible] acceptione
[illegible] principium non est nisi unum per quod [illegible] a quo omnia ab eo
hic in virtute principiandi. Item dicit Dionysius q. de di. no. omnis
igitur binarius non [illegible] est omnis binarii
principium [illegible] bonorum mutua concatio [illegible] ad in
vicem sunt bona amica et ullo modo [illegible] contraria.
Sicut dicit philosophus quod bonum non est bono contrarium. malum autem contra
rium est et bono et malo sicut ibidem dicit Dionysius et proceditur.
amica inquit bona et [illegible] omnia et unius vitae ge
mina et ad unum bonum coordinata et mansueta
et filia et se invicem [illegible] Unum vero malorum non
potest esse principium unum sufficiens et perfectum ita ut sit
tota causa mali in quolibet. Unde magister ipsius principii vel altitudinis
[illegible] dicitur enim hoc principium [illegible] non efficiens sed vocatur [illegible]
Augustinus in epistola ad Dioscorum [illegible] peccatum [illegible] voluntarium def
ectum [illegible] xii. de ci. dei ca. vi. ubi dicit quod malum non habet causam
efficientem sed deficientem sicut autem perfectio et substantia est in unitate
[illegible] et defectus in pluralitate. Et manifestat etiam hoc ipsorum ma
lorum [illegible] malum cum malo est [illegible] quia in malo
[illegible] privatio boni sicut ibidem dicit Augustinus [illegible] per
voluntarium defectum esse [illegible] ad [illegible] xiiii. de
ci. dei. ca. x. dicit quod malum vel peccatum est per se velle vivere. unde
licet alia bonum malum unanimes sint ad invicem tamen dissi
dent et sibi contrarii sunt. Ponit tamen unum principium malorum quodammodo
[illegible] omnium cor
ruptionis in genere humano et ad hoc cotidie conatur. Et hoc est
quod dicit beatus Dionysius. q. de di. no. daemonum inquit multitudo [illegible] *(margin: malitiam)*
nata ad [illegible] et ab angelica [illegible] desidium [illegible]
sa malorum universorum causa et sibi ipsi et aliis efficitur
quaecumque mala [illegible] ad ipsum et luciferum refert [illegible]
Iere. li. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrumpebas
universam terram. [illegible] non bonorum et malorum [illegible] valde dicitur
principium unum et eius dicitur principium omnium bonorum [illegible] et efficiens sic [illegible]
tensum est malorum non per [illegible] permissionem seu destructionem
et hoc est quod dicit beatus Augustinus li. xxi. perturbati inquit homines
non intelligunt in uno eodemque opere male [illegible] evenire
de [illegible] iustitia
[illegible] Cum dicitur fugit [illegible] genere dicitur desertio patet
[illegible] primo quod [illegible] tamen [illegible] hominis
[illegible] Ad ultimum patet. Secundo quod non est causa illius
tendentiae mali efficiens sed deficiens sicut planum est considerantibus

Utrum hoc quaerebatur utrum casualia et fortuita subsint divinae
providentiae. ita quod sit actor eorum et gubernator
quod sic videtur. Quae subsunt divinae voluntati subsunt divinae potentiae et provi
dentiae casualia sunt huiusmodi vel planum ergo etc. Item quorum
deus est causa subsunt divinae potentiae et providentiae. casualia sunt huiusmodi

quia autem habent causam per se et hoc reducuntur ad causam per se. Si per accidens
sed omne per accidens reducitur ad per se ergo etc. Item Ambrosius super [illegible] ad Cor.
quod negat magis domini curiosum eorum sunt dicendum malignosum
ergo etc. Item omnia futura subsunt divinae providentiae et sic est futurum sicut deus
praescivit esse futurum sicut dicit beatus Augustinus vi. super gene. sed casualia
et fortuita sunt futura. ergo vel subsunt divinae providentiae ita quod sicut ac
cidet sicut deus praescivit. sed hoc non eveniret sed divinam praescientiam
nisi deus ita futurum esse disposuisset. ergo et talia subsunt divinae provi
dentiae ergo etc. Item eorum deus est actor quae non est vilior causalibus *(margin: sed dicit non [illegible])*
quia per ista magis fit excusatio. ergo etc. Item quod potest in fortiori non
potest fortior causa. sed [illegible] agens est causa huius casualium ergo etc. Item
Dionysius q. de di. no. nec excitavit est in permissum et damnationem l. z. e.
.20. sed deus dat quae sunt ergo [illegible] dicunt divinae potentiae et providentiae
Contra casualia et fortuita sunt a deo in quantum casualia [illegible] contra
[illegible] sunt a libero arbitrio sed sunt mutabilia. Item tamen a divina [illegible]
ergo etc. Item Augustinus de [illegible] l. z. c. a. omnium deus est causa ergo etc.
Item quaecumque placere ordinatum est a deo est casualia sunt huiusmodi ergo etc.
Contra casualia subsunt divinae sapientiae ergo divinae providentiae. Item
deus intime regit omnia per essentiam et hoc sunt a deo in quantum huiusmodi sunt ergo
etc. Item [illegible] providentia [illegible] disponit. Item quod principaliter divinae
[illegible] subsunt divinae potentiae et providentiae. casualia sunt huiusmodi [illegible]
sunt ergo etc. Contra eorum quae sunt et erunt deus est causa sed casualia
sunt huiusmodi. Item deus est causa suprema et [illegible] omnium causarum et causatorum
[illegible] per se et per accidens. Item [illegible]
[illegible] est a deo casualia sunt huiusmodi aliquid agentem. Item casuale
in quantum casuale est [illegible] a deo ergo etc. Contra quod est praeter
intentionem et opinionem ab omni mente et agente omnia casualia *(margin: carent [illegible])*
sunt huiusmodi ergo etc. Contra sunt quaedam quae mox nominata [illegible]
sunt malo non dicuntur a deo esse. ergo quae mox nominata deordina
tionem dicunt. ergo non sunt a providentia dei. Item Augustinus .83. q. 76.
[illegible] quod casu fit temere fit. nihil temere a deo ergo etc. Item nihil est
[illegible] non [illegible] una causa [illegible] ergo non est a casu et fortuna
Item quae sunt omnino inordinabilia non sunt a deo casualia sunt huiusmodi
quia infinitas habent causas et ita inordinabilia. Item quae sunt omnino confusa
non sunt a divina providentia fortuita sunt huiusmodi ut dicit [illegible] z. [illegible] c. 21.
[illegible] de [illegible] diebus. omnia igitur [illegible] sunt [illegible] hominis ergo quae non
sunt ad usum hominis non sunt a deo. Item effectus dissimiles sunt
causae sed hi sunt per accidens ergo eorum causae per accidens. ergo quod non potest
habere [illegible] talem causam non potest esse causa huius. sed deus non potest habere in
tentionem talem causam ergo non potest esse causa illorum. Item quod est a divina provi
dentia [illegible] sed fortuita sunt contingentia ergo etc. Item quod contingit
praeter intentionem [illegible] non potest deo [illegible] sed omnia quae sunt a deo de
[illegible] Item damascenus li. ii. c. 21. quod [illegible] non [illegible] providentia
sunt sed liberi arbitrii sed quae sunt liberi arbitrii magis debent subesse divinae providentiae
quam ea quae sunt a casu ergo etc. Secundo supponitur divinae intentionem for
tunam et casum quam ponit philosophus in 2. phisicorum. scilicet quod fortuna est causa
in his quae a proposito seu voluntate fiunt. casus vero non solum in his sed et
in aliis quae fiunt [illegible]
tamen et esse ad [illegible] per [illegible] quod casus et fortuna
circa illa in quibus assignatur ponitur primo eventum [illegible]
[illegible] sui [illegible] et causae [illegible] In his enim quae raro acciderent
est fortuna et casus non in his quae semper vel frequenter sicut dicit philosophus in
[illegible] dicit quod fortuna est [illegible] et incerta. hoc idem dicit damascenus z. li.
ca. 2a. [illegible] sicut dicit [illegible] in [illegible] archadem
in [illegible] in rebus causam vocant nisi [illegible] vel causa secun
dum [illegible] dicit [illegible] de q. c. ix. Ideo ponunt finem [illegible]
[illegible] aliud et aliud sicut patet per exemplum [illegible] aliud [illegible]

fodiens i orto et ad q abscondat thesaurum q q thesaurus absconditus in
ueniret ab isto. iste eni intendebat ortum colere et alius alium thes
aurum seruare. Etiam potuit dici et contingenter effectum per causam concurrentium et
contingentiam. Ut cum contingenter sic effectus a causa procedit inuentio thesauri
ab hac fossione et illius repositione. Sicut hoc et una hic causa fuit illa que
latebat seu non erat debita seu non intenta. sicut realiter sic exposuit de hoc aug. x. de
ci. c. ix. Nos causas certas igitur q dicuntur fortuite unde et fortuna nomen ac
cepit non esse dicimus nullas sed latentes easque tribuimus ul deo uel
quibuslibet spiritui uero. Et igitur non sit inuentum dic per se. quia causa e per se fuit
ordo non est inuenitur dicit sic de au. i e. non sit ad inpunitum dispoi dic. dis
ponens enim omnia attingit a fine usque ad finem. sap. 8. non sit ad ag
ens non aliquam causam q dicatur et sic causa non et preter causam non cooperatur ut
dicit omnipotens. dico q causalia et fortuita subsunt diuine prouidentie et dicit po.
non sunt ei casualia et fortuita e ordo causarum causantis et a q e ois
aus quamque agentis iustus et per q optime ordinatur quamquam desup nobis ac
et a nobis q in huius omnibus desuper dicit ista fortuita et casualia acci
dere sic possum colligi ex uerbis bo. 4. q. de glo. unde inter alia multa dicit
sic de diuina prouidentia prouidentia inquit cuncta per quamuis diuisa quamuis
infinita complectitur hac autem fortuitasque hominum indissolubili causarum conexione
constringit et post pauca inquit diffinire casum esse inopinatum
ex confluentibus causis in hiis que ob aliquid geruntur euentum. concurrere
uero atque confluere causas facit ordo ille ineuitabilis conexione procedens
qui de prouidentie fonte descendens cuncta suis locis temporibusque dis
ponit. Et quia autem addit in quo idem ita. s. q sit eorum actor et eorum gubna
tor quantum ad id q est per uerbis in casu et fortuna unde est q dicit e istorum ac
tor efficiendo et gubernator conseruando. quantum non ad alia q dicuntur defectum
et peruanitates dicit est omnium talium potentissimus sapientissimus et iustissi
mus sic manifestabitur in solutione argumenti. ad quod per uerba quod per sequitur quod.
e. Et ad id quod per ob. quam subsunt po et prouidentie quam subsunt uo. dico quod
quantum pertinet ad bonitatem. s. effectum et ordinem debitum accedendi
simpliciter quantum uero ad defectum causarum quam includunt sic est ei ignorata
et inprudentia cum sic ac[illegible] adit. sed causa cum mito aliqui
forcamini incurrit dicuntur ista et similia subest dicit uero sic misse
permittentis ul desererenti et optime ordinantis et sic hunc modum sub
erunt potestati et prouidentie. Et ad id quod ob. quam dicit istorum causam pot
secundum dicit sic supra. quod unum est q ad id quod dixit ponis tum quod dicit
quod per accidens reducitur ad per se non ualet quia non est melius quod per se
sicut causa eius quod est per accidens. sed per tanto hic reducitur quia ab eo defi
cit per hoc quod dicitur per accidens reducuntur et quia quod hunc actum contra per accidens
natio aliam hic contra. Et ad id quod ob. quam esse futurum dicit per se causam
sed possumus dicere quod ista una procedit de quod nec determinatum est. eum id q dicit
quod id est a deo disponente quod euenit sic per se causam non habet uirtutem
non intellectum quod dicit disponit id quod ordinat qui a causa inordinate actum
e. Sed istud e unum quod dicitur per se causam et euentum et modum euenit sic
dic bo aug. de ci. c. ix. non plus ponit in uerbum quod dicebat per se euen
niet sic dicit per se causam. Et ad id quod per causam ob. quod dicit actor quamquam
non est ultor dicendum quod si hoc nomen quid teneatur relatiue. ua e et e
sunt aliquorum que non e dicit ultor e actor et est e talia quamuis
i aug. Si autem teneatur iste per se est et tunc ualet conditionale et sic
ulterius et sed. si istorum ul quamque dicit non e ultor eorum e actor et
tunc ualet ista. omnium quorum dicit non e ultor e actor non est
uerum quod dic quia desup sunt aliquam pure penales que hominibus in
putantur ul possent sic exponi. quorum dicit non est ultor e ac
tor et cetera. casualia uero et fortuita in quam hic ad ista non perti
net. Et ad id uerbum dyo. et dampnum. dicendum quod intellige per ea quam
dicta sunt omnia quam sequentur posse concedi excepto illo quod dicitur quod li.
ar. e innuendo et illo uerbo non dicit quod esse casuale in quantum hic est eius

ad q est plana ratio. Et ad per q li. ar. contrarie in eo q liberum
a deo e. sed in eo q de non uanum et innita. Et per q dicitur q esse
mutabile e a deo inmutabiliter naturaliter habent dicitur dicuntur tamen defectus quam
melius in ipsa mutabiliter attribuatur uanitati et in profundi certe
non omnipotens e omnia opera ut eo sunt perfecta sunt. Et ad a e ratio
q casuale magis causale fortuitum libertati legitimo cum excludat intentum
et debitum ordinem cause q procedebant ex intentione agentis et
ex non li appetitu rei magis sonat in defectum et recessum
ab entite quod de se dicitur ens. ul per o dicendum. q casuale in
in quantum causale dicit eius defectum et q e in entitatis a deo efficiente
et disponente e q autem e ibi defectus a diuina prouidentia ordinatur
ut sit ad decorem et pulcritudinem uniuersi sic dicit de mal
bo au. i ench. et in multis aliis locis. Et ad id quod ob. per in quam
q est preter opinionem et intentionem agentis dicendum q unum e de in
tentione agentis per ut hic ul illius hominis non tamen e sed ul preter
ordinem prouidentie illius. unde illa maior ratio e falsa. Et ad
id quod ob. quam ista mox nominata quieta sunt decordiatoi sic
quam alia mox nominata quieta sunt malo quia nullo modo possunt
de deo bonum ul contingenter dicitur. dicendum quod sic quamdam quam quieta sunt malo
possunt autem esse de deo recte subtrahi. Iuxta id amos. 3. si est ma
lum in ciuitate quod dominus non faciat. dicitur non esse a deo permissione
nunquam tamen de deo predicantur non cum dominus dominus intus sed actus lo
quendi ab eo sit et sed permittat hunc ul illum decernit consequentiam
sua. ita dico de casualibus et fortuitis quod de eis quod ponit
a deo sunt actore de eis quod peruanitates ul defectum dicuntur
a deo sunt permittente et ordinante. Ul potest dici quod illa quam
sunt quieta malo et decordiatiuum ex se et per se et sic simpliciter
non possunt aliquando contingere sub illo nomine contingenter dicitur esse a deo. sed quam sola
sunt decordiantem respectu agentis hic. tamen possunt aliquo contingere e tamen non
e quod sic sit casuale ul fortuitum. Et ad id uerbum aug. in illa
questione intelligi in quantum causa per se operatur totaliter ordinationem respectu cuiuscumque agen
tis sic per se uera sua in loco illo et tale sit casuale respectu dei
quod e ipso. Et ad id quod ob. quod non e e ortum ul esse causam legitimam non
poterit. dicendum quod unum est. sed aliud e causa latens agente cum
ob hoc quod ad intendebat dicit hoc ul id causam accidisse. dominum
autem nulla causa latet. unde prouidentiam e nullus euentus subterfugit
unde id uerbum o diuinam prouidentiam esse respectu omnium causarum et effectuum sic
dic bo au. i retractationibus uerbum per quod per quod [illegible] no
lebat probare omnem causam esse fatalem et per hoc excludebat
diuinam prouidentiam sic hic. q. de ci. c. ix per totum. Et quod per
ea ob. quod casualia habent causas infinitas et sic sunt inordinabilia
non ualet quia dicuntur cause cause infinite hoc est indefinite seu indetermina
te. quia hec ul illa causa potuit esse quod hoc factum e et tales infini
tas subest omni cause ut et cuius effectus cause immediate hoc est dic
uero et sic eius prouidentie et potestati. Et ad id quod obiicitur quod casualia sunt omnino
confusa dicendum sic dicitur ibi. ista indicantur confusa ab hominibus q
profunditatem diuinorum iudiciorum per quam ista omnia optime disponuntur
ignorant unde in per ista istorum stulte reprehendunt quia in hoc mundo bo
nis e male tamquam infortunatis et malis bene tamquam quibus arri
det fortuna. loquitur. sic salomon et cetera. postmodum in fine ca
pituli concludit. Sed cum non latet. non subterfugit non impedire posse
ordinem dic potestati prouidentie. Et quod ob. de uerbo hug. quod s.
omnia sunt ad usum hominis unum e quod e ex parte rei. tamen aliquando
homo eis abutitur. unde contingit quod aliquando accidat ad aduersum preter
intentionem suam. Et aliquando et ad preteritum quod erit ei occasio
grauioris casus. aliquando et bonus homo metuit. eo non
cogitante non potente prouidere per diuinam prouidentiam aliquo

casu fortuito uiuat multum fortem. quod ergo proueniunt res ad usus hominis
sed non semper ut per eorum sustinent sed semper per diuinam prouidentiam. unde iste
usus potest dici aliquando fortuitus et casualis comparando ad nos sed comparando
ad deum semper est ordinatus. ideo intimo e q dicit casualia non cedere
in usus hominum. Et id preterea obiicitur quod effectus debet assimila
ri sue cause unum e inquantum talis. unde casuale ut e casuale e
a causa per accidens. sed sic tamen e respectu dei non est casuale sed tamen respectu
cause. unde in illa e respectu causam per accidens sic patet. Et ad
id quod ob. quod illa que sunt a diuina prescientia sunt de necessitate. sed
natio eueniunt dicendum quod unum e de necessitate inmutabilitatis quia
quidem necessitas non e faciens ul cogens rem esse ul fieri sed intendens
rem sic futuram esse. unde sic dicitur sicut e necessitas conditionis non quoniam
sic manifeste dicit ans. de concor. prescientie. in prin. et au. satis
exposuisse. q. de ci. c. ix. et ista necessitas includit respectu contin
gentiam et li. ar. facilitatem. Et ad id quod ob. quod non possunt fieri
bona respectu que sunt preter intentionem dicendum quod non e uerum ul causa
hoc fieri ex parte alicuius intendentis. sed ex parte dei in talibus prouidentis
deuenit preter e dispositionem non fit. Et ad id quod obiicitur ulterius de uerbo dama
sceni. dicendum quod non intendit ea que sunt a li. ar. subtrahere dic
prouidentie. sed intendit omnia aliquando de aliqua quam prouidentia. quia
cum hic sunt in quantum aliqua sicut non sunt in potestate nostra. alia autem uero
ne possunt de aliqua a li. ar. quoniam que talia sunt ut hic sunt ita
sunt in nostra potestate ut simul eorum principium sic dixit idem. s. 2a.
causa et alludit uerbo aug. in li. questionum secundum peruentionem.
et habetur in glo. exo. ubi dicit q in potestate nostra non e quod nobis ac
cidat. sed cum occurrerit in potestate nostra e consentire uel dis
sentire. unde diuina prouidentia respicit ut hoc accipe quod autem
dicuntur nostram uero rationem autem li. ar. respiciat ea que consentiuntur
causa. in quibus ipsa precessit. Ul forte uult assignare differentiam
inter ea que sunt a diuina prouidentia et ea que sunt a li. ar. quia illa s. sunt
inmutabilia non impediri possunt ab aliquo. illa uero que sunt a li. ar. quam
non modo se habent.

Post modum querebatur utrum bonorum et malorum uisibilium
et inuisibilium sit pluralitas principiorum quod per quod non quia
malum non per se dyo. quod malum quod principium e non potest. sic principium per
se malum non. quod per et non potest. Item esse malum causa e uolu
tarium. Et esse malum tamen causa causa quam bene e ordinatum
sic dicit aug. 3. de li. ar. sed esse uoluntarium et esse
ordinatum e a deo quia non presupponit non quod non e bene ad
principium conditum quam bonum. Et dyo. 4. de di. no. malorum omni
igitur e bonum principium et finis. quod malum non e principium. Et ad oppositum. s. q
e bene principium malorum. aug. q. de c. c. 3. si non esset igitur
inmutabile bonum non esset bonum mutabile. quod similiter sic bonum
mutabile erit bene inmutabile quod pluralitas principiorum. Item malum et
bonum non sunt in genere sed sunt genera aliorum. sed in quolibet genere
e una prima contrarietas. sed due contrarietates non possunt reduci ad unum
principium. quod erit unum principium primum ad bonum et unum primum ad ma
lum. Et per pri. ui. dic quod sex sunt que odit deus. Et sap. xi.
de dio. nichil odisti eorum que fecisti quod hunc aliquam que non fec
dicis. quod ab alio principio sunt. Si dicas quod hoc e ratione deformitatis non
ratione sui. contra cap. xi. similiter odio sunt deo impius et impietas. Et
per accessum maiorem et minorem ad unum malum ut ponitur ad per
catum luciferi sicut unum maius. sed quecumque sunt per unum ac
cessum ad ad per magis et minus sunt ab illo sic a principio mala
sunt huius quod et cetera. Et quedam sunt per ipsum que mox nominata sunt
mala et sic deformitas inseparabilis. quod ab eodem principio sunt
et passio. sed deformitas non est a deo. quod non actio e est

deformitas. Et e uniuersitate bonum purum et bonum mixtum. dyo.
q. de di. no. quod et aliquod extremum. s. malum purum. Et quia utrum
uisibilium et inuisibilium sit unum principium quod sic aug. xii. de ci.
c. h. dicit inquit summe e. sed a summe ente e quod quod non e summe
quod. sed esse creatum e non ens summe quod et cetera. Et in eo idem si
unum esse quod per ipsas cuius e habere esse independens. sed datur ad ad principium
quod erit independens et sic erit dicit cum habeat proprietatem dei.
quod ad a deo e et cetera. quod dicitur non e dicitur ad oppositum in quolibet genere e
unum ad quod reducuntur ea que sunt in illo genere. quod in genere uis
ibilium quod ad et ad in genere inuisibilium. sed illa sunt principium quod et cetera. Et sicut
incorruptibilia reducuntur ad unum incorruptibilium ut ad principium. quod et sicut corruptibilia ad unum
corruptibilium ut ad principium. Et quia non oportet e esse diuisa principium proxima illorum
non potest esse unum principium quia inest agere in omnibus non agere. Sed uisibilium
et inuisibilium debet esse pluralitas principiorum e sicut contraria sed dicitur non per esse principium non
proximum quod et cetera. Item quod non habet in deo cum sit finale et simple quod ab
alio principio. Et ex intimo et intimo eterno et temporali fiunt. q. quod ob
nationes. s. eternum intimo ut dicitur temporale et intimo ut terra. Et
temporale et intimo sic ista corruptibilia quod contrarium. s. eternum et intimo. Sed
tale principium e a ad a principio sicut fides nostra ponit et cetera principium tale cum sit
eternum quod e ponere principium a quod ponit fides. Et quod e a ad a dio esse
et dissimile tali e a ad a dio posse sed uisibile e tale. quod dicitur non
per facere facere uisibile quia dicit e inuisibile. Et ad ista quod e ratio
quod per quamquam ponere pluralitatem principiorum simpliciter eque per e unde. dico autem simpliciter et
eque quia equiuoce possunt dicitur plura prima ita quod unum e primum principium. ad
dicitur principium deficiendo et sic natura per quod et sic ratio supponit effectum
alterius principii et per hoc in illo modo eque primum et hoc modo equiuocando principium
per possumus dicere plura principia per. unde omnium bonorum quod e simpliciter et
per se principium primum. ad sic principium malorum quod dicitur principium per quod. quia deficiendo non
per esse eque per eo quod malicia in ipso principio et in eo quod dicitur ab illo sic
e actio mala et in eo quod eius peruasione ul in ratione formam e
mali sic homo per dyabolum et e quilibet purus homo per adam ratio supponit
bonum sibi substratum cui nocet et aliquid ad adimit. aliter
enim non esset malum sic probat au. in multis locis et dyo. q. de
di. no. quod quidem bonum a deo e et sic per accidens quod dic dyo. q.
de di. no. de causa omnis mali sic supra tactum e et in esse. x.
initium omnis peccati superbia. et per genere humano id quod dicit ap. Ro. 5.
per unum hominem mors intrauit in hunc mundum. dico et simpliciter et
eque quia per analogiam possumus dicere plura principia prima sic dico per
causam per modum per ilium. hinc enim ordinem ista principia ad principium
increatum sic a quo sunt et sic per quod possunt sui dicitur in posse
per suam capacitatem eo quod eius propria e forma quidem capacitatis
ad dicitur quia a deo e sic dicit au. ad dyo. et de ua rel. et
xi. conf. Sed dicitur posse per hoc quod sit in ea formaliter per po. sic
dicitur in maximo istorum inferiorum quod o. ut aug. 3. de t. et super gen. in
multis locis non posse quod esse pluralitas principiorum cum prima bonorum et malorum
repugnante principii proprietate et primitatis dignitate quod duo ma
lo contra non possunt sic satis patet ex predictis non possunt et duo esse
prima principia esse uisibilium et inuisibilium per primi principii omnimodam sufficientiam
et per principiatorum debitum et suo modo ualere generationem. gratia enim
huius solet assignari per ratione quarum ponere pluralitatem principiorum. Insufficientia
enim e causa sui quod que sunt. q. cause necesse quam sunt ad generationem
hominis concurrit ut generans et ut solaris effectus dissimilitudinem
e causa quod dicitur alterum principium esse calefaciens et alterum infrigidans hoc tamen includi
principii insufficientiam quia quod principium per e sufficientissimum per hoc quod simplicissimum
eo quod e primum enim ideo est in eo uirtus summe unita per hoc quia
generalissimum eo quod e primum potens. unde est in eo ut sic omnis uirtutis
originalis causa per hoc quod primum eo quod e per agens. unde eius uirtus e

oi essentiam intima q oia pbat in eo ee uniuis plenitudinem; q
iam licet sufficientissim ponit a° eum pm eet inutile q recepit
n. eet ei ipso q acceptu n recepit ro recta. Prim p; ex ubo phi
q2 sic fluit fact p pla q p n p unu. F pla° roe t forma
p ubu aug. li. ij. de t. c. 29. ronem dico q2 illud i quo e
uniuis plenitudo q aug. uocat t bu oi ipso p st oe a ase
q ad ee t q ad no ee. i. ut possit id facere ee t no ee t sic
ipm st hunc modu nullu a° agens pot. Si g° ponatur duo
eu pma utruq3 ponit t sic neutr erit p. Aut q absint
diuis utru; erit pm t no pm t istud confirmat p uba
aug. li. de ciu. c. 29. n p h ulla ee ipa pntoz genera
giunc ai uniuersa t uniuersalia genera coexistere q bauit un
ee sic p; i hoc i quo manifestat dia oi ipso sic d° hu. li.
.i. genera condignitate. Indiget eni uniuersalia uisibilib;
p aliq b; opib; excendis de aia p; t de anglo q p suo mi
nistio indig; cor assumpto sic dic bs b. sr cam. omnes
gnea genera ordis i uniuersitate. gstituit ei pulcher
rima integritate t integerrima plenitudine uniuis;
sic dic aug. g faust. l. 21. Intuemur igt si pauci q
uenditate a creatore creatura ab ipis celestib; apparitu
rib; usq; ad carne t sangne t uniuersitatis plenitudine
uariata formaz uarietate decorata t gradib3 ordinata
gcedende g sut rones p pte ista q ad utraq; p
te gois n q ille de malo minus extendi q2 uidetur
pbare q d sit pm maloz q pma de pm maloz
q. s. n pot p contra p trahere q2 d i ee pm defaulti
te mali sit defectus no o; ipi h ei assignare alia
cam efficiente. ¶ Ad a° q d est ca uolitatiui t oz
dina gnsiu e i gone pcedenti ¶ Ad seqns ubu dyo. dd
q lo large de pm t de bono ut dicat pm i° q mouz
ad agend sic p; p uba sequentia q frequent e bonu tm
appetens t tm istud mot no respic ut motiu e deforma
te l; actione; ¶ Ad i° ubu glo. dd q illa gpato e ualde
insufficiens t q dic ex se d; ex roi h e licet nullo agente
ad i° q ob q no sut in gne sic dam e sup dnt gna
ij e gnalia t mag e mali puatiu q detrat d gnu
¶ Ad i° q obicit q d no odit q fec dd q d odit ipm
roe impietatis. Vn d; illi cui reduplicatur roe e e bm
q d. g° sut odio ipi t impietas eu t si de n concludit p
ca h factis ¶ Ad i° q ob de accessu maioris t minoris dd
q ille accessus e s grad conformitatis p maiore l minore
gceptu no s tendit; origins. Vn uocat gpatio n pti
apatio. ¶ Ad i° ubu phi p; Ro. q l; mox noiata sit
gnicta malo. tm e differe int ii t culpa ¶ Ad l q obe
q e minuere bonu pur te. Si malu dicet n aliq
ad posit uale ar. t istud decipit manicheu sic dic
aug. i li. g f. t fau. l; cu dicat puatoez t defcm no
pot ee sii bono h bonu possit ee sii ipo. bon q d e q
est bonu cecilis sic dic i dyo. ¶ Ad illa q obiciebant
q ad raz pte gois p pte gria. Rn ad p q pductio illa
no est reduabit ad ad unu in gne. l; ad unu q e
ee geiuis. de q reductio lo bs aug. q. de ciu. c. ij.
ulla igt eent mutabilia bona. n eet immutabile
bonu t h attestant sine phoz q posuerunt unu
pm eis imu e p h p; tolo ad seqns q2 no reducuntur
sic icor e ad una icorram sb illo gne ad icorrup. s. catal
l; ad icreata q e ee gens ad q h redu cora tm a re

motori pcipat eu bonu i inferiori gdu q eatea
spual ut p; p dyo. q. de di. no. tm si cu nelles assig
re suppm i spib; q i alios suo n istuct ita assi
gnado suppm i corib; s phm. g. spam. q s ipm e
ca uite i oi uiuete. i. de ce. t ui. s theologia de
lu empyreu ¶ Ad seqns de pm xxiv. dd q h re
net de pm q sut i pte t deitate po ¶ Ad i° q ob
q cor no he roez i deo h; utraq; l; no coram. sic
n; ydolu arche e corru; l mle i mete artificis.
sufficit ei i talib; silitudo t expssa repsentacio ¶ Ad
i° q ob de ill gbinatoib; dd q si eni sua ibi
dice eni e mobile e pdicate oppo. Si no sua
eni p pretuo sic e uale gbinatio. l; n ad ppo
q2 tale no p dice pm sup pm ¶ Ad ultim dd q
uisible i eo q pcipat ee aliq m sile e ee diuino
l; n sub ista gdone q dico uisible t q2 pductio ca
ture no e sil h; tm uolutaria t s ex no d; ee
p oia sibi t ad posse h suffic q illud posse sit de
posse t h ue e ad.

Queiebat postea utr i spualib; ibi sit ponc
re ut sit ue gpoite ex m t for t q n. omne
bec inlas roib; p p auctore boe. i fine li. de duab;
natis t una p x. ois inquit si icorre ibi nullo m h
damto innite. nullu n cor e e no sit m sbiecta. g
i ibis spualib; no e ponie m. ¶ Item hug. de sa.
li. i. p. i. c. n. spual igt n eu sup sit eius ide
sit oio ee q e sil pus q plus st no l; sic cor
n g t c. ¶ Item dam. l. ij. c. ij. dic q anglis ht a
n libtate g no h; pte su. ¶ Item aia inquit n sup
est g t c. ¶ Item q. meth. oia q no hnt m n; sen
n; intelligibile stati uniq; dm est pcem e g t c. ¶ Item
p iones nullu icorle e gpoitu ex m t for. bo. m li.
de duab; natis t una psoa x. l; anglis e icorus. g
t c. ¶ Item n oio imle e hns sm l gpoitu ex m.
s; anglis e hi ut d hu. c. 4. st ang. ier. g t c.
¶ Item aug. xij. g f. unu igt e pte de ut anglis
m pte n. l; q e pte n n e forma n hnc for. Ite
aia se tota pficat cor g aia si gpoita e ex m alid
ipsa pficit g t c. ¶ Item se ex h q for dic erit
pfecto simplex m t h e i gens g t c. q2 sic eet un
for plui m. ¶ Item unuqq; uero e i pnq i pm
s; aia fac spes imles p abstractoe; g si spes ab
aia h; imlitate. g excellecia he ca aia ¶ Item de
aut dm face gcep pt; ad pfecte; uniuis sic
dic aug. 3. de li. ar. si g e inuenire formam q
e pfecto desideres s ee t eeli a m ut for corlis
qda s ee no s eeli ut aia tual erit i uero q neut
m sic in anglo t sic n aia n anglis hebut ecolic gpo
nem ex m t for. ¶ Ad h diceba q q2 aia e silis do
roe ymagis io e independes q ad eeni ¶ h deus
e p se eus t p se itellige. g potit ee pura for.
¶ Item cade pt m n pficia plib; formis diuisis. g e
eiat m diusa pur eit sb for corli t spuali t sic
diuisa p se. l; diuisio psupponit qntitate. m ae
qntia no pot ee in anglo. g t c. ¶ Item si anglis
est gpoitus ex m t for et i ididuis. l; q recip
i aliq recipit p modu recipientis g intelliget

eni singlaria t n ulla q t h e. q2 singlare q re
cte t c. ¶ Item mag defend; for aee a sbo q sbat
a suo fundameto. l; d pot face q aee for sit
sn sbo ut i sacrameto altaris. g pot face q sba
lis for possit sbsiste sn m. dicebat q h p muitu
sit h q quenit oib; t imutabili e mle. l; d possi
dare oib; si tiagb; q eent sn sbo sic hunc g t
c. ¶ Item q e gpoitu ex m t for e limitatu ita q
h t no alibi. g cu aia sit h t alibi q2 e i hac
pte t i illa sic dic aug. vi. de t. c. vi. no erit
gpoita ex m t for. ¶ Item cu e in loco pti e i toto
loco q2 i toto loco opat ut dic dam. t sic i ql;
pte loci. l; n gmsurat dimsioib; loci ipi sipli
tate sua g ut p sic erit i una pte q i alia
l; h no pot ee. Si e ad indiuidui g t c. Ad h
dicebat q toti cor h; p uno d ¶ Item l; sit i plib;
ptib; loci he tm totu p uno loco. q aus p sol. c.
.13. d inquit est siaz corp q e eoceptu h t no
alibi spt icorus h t ali t n u; ¶ Item si anglis n
e sn m. g n itelliget sn gdone m. l; simplice t
clare intellit qditate etia q oio e imul g t c. ¶ Item
aia e ad ymagine tinitatis p t unitatis ecentie
l; gitat ecctu dia e act pur t for purum. g aia
q ei assilat erit simpx l hebit minima gpone q e ex
po t actu ¶ Rndebat assignas p roe q no possit
ee sbiecta accntib; ut dic aug. i. de t. c. n. ¶ Item
sn m n e indiduatio ¶ Item sic no eet i gne. q2 s bo
gen gnalissimi e gpoite ex m t for ¶ Item p sic q2 a
lia for act p he pfectate sbsistedi ut i anglis h;
tres ¶ Item s q p for e p ratio t distictio ¶ Item tau phi a.
meth q d ptes diffiois for sut t tm gen e m gne ¶ Item
icllia e q no didi. l; no didi d elongatoe; a m ¶ Item
si eet gpoita ex m t for heret ee gpletu. deiq g q
q eet aut corp sic de aia ar dic aug. st gen. li.
.x. aie unio ad cor erit act n fieret ex eis unu p se
¶ Item n e de m p g de a ¶ Item nulla pura for est sbi
ta accntib; ¶ Item unuqq; agit roe p actu patit
roe passie. l; actio e roe for. passio roe m. g aia
t anglis agut t patiut g t c. ¶ Item qq caret m e
imutle s ysid. de sumo bo. li. i. c. i. l; aia e mu g t c.
¶ Item nulla eatura e sua actio eit g i ql; agete eato
ad q agit t ad q n agit. l; q agit for e q no ag
e m g t c. ¶ Item n e ua passio e ua m. g; i ang
e ua passio q pbat pena demonu t i aia sn pas
sione corle uera passio q manifestat pena aie da
pnate p; p h q d aug. y. li. g uine. q d q i sop
ms e s ymagi t ua passio g t c. ¶ Item q e ex plib;
t he n simplice e gpoitu ex m t for. aug. vi. de t.
c. vi. dic aiam ee simplice. ¶ Item bo. de tni. q2 ique
i do h icinatoe; ad no ee t h appetitu he ad ee. g
i catura e ad q e ista icinatio t illa. l; icinatio
ad n ee e p m q e pte n ad ee p for g t c. ¶ Item
mediu pcipat n exmoz t pma pacu pm. l;
catio e mediu int dm t n ¶ Item pncipiatu e p
hoz g he q gt cu deo t h est for t ad q gt cu n
no t h erit m ¶ Item d pot face de re corli h m
gcelu. g for n man; m q man; q2 de h sit. g m

corl p manie i re spualt. l; hoc no eet n ei n eet glo
nu h e m g t c. ¶ Item q e actu i motore p e p i ip. l; tale
educu de m in ee t tale he m pte sui g t c. ¶ Rn ca
tura oem eo q a deo e fca no ab eo genita deficit seu
recede a dia siplicitate assit bs au. vi. de q. c. x. e m
quit bonu solu sup t ob h solu ignmu q e d. ob h bono
cata sut oia. l; no siplicia cata ing .i. fca. h no genita
nece e g ut oe eius catu q ipe d cam h e eius gpletiu
q p se ee p sit gpoitu | h ar gpoitio ut large accipiat
ipi. s. t gtet n ui posse d n aut q2 ista res e ex aliqb3
gpoita. aut q2 igtonit alti aut q2 d e gpo ei. sbo m
no p diq anglis ee gpoit. l; iste mod gt aie toali q nata
e ee for t pfca alti. | Si uo ego m di gpoite te q e ei
gpous aut e eeile t tale fac cu eo unu ee q qde ee
ex diuisis gstat q pt; ad p modu aut e acc t tale l;
illud n pat l dicat bam t pam gtoe; q2 n ipe gpoi
ex sba t acc. psuppoit eni reale gpone illa. s. q e ex ali
quib; diuisis q sut rei pm. uarietas ei accntiu psuppo
nit i ipo sbo reale gpone un puent rei mutabilitas
| ipi p. dic bo. q pa for no eit sbiecta accntib; de diui
na t una p x | ipi s dicit bs au. y. de t. c. q. accns i
quit d no sol; n q alia mutatoe eu rei cui accit am
mitti p ex quo aliquib; ueqpoitis gcludit q actus no
cadit i deo n tale igt i deo sit q2 i do mgmu manet
s q si sba spu sic nate e ponit sit gpoita oz dice ut
ex aliquib; gstet sic ex ue t realit gponetib; q q de
gponetia no possit siplia ¶ simili genia assignant q q di
cantur m t for. d dico m t n for ¶ Siplia ig p
q2 ista sut pm p eendi i reb; gpoitis. io phi i. n.
meth. distinguit sbam i m t for t gpoitu t eeni uni
cuiq; t sibi distinguit n cu de ea lo ut dic ee ij.
i m t for q. ue t. z. phice. ipi h a sa ex ponetes
p. gen. i. In pm cauit de t ciu. ista duo pm uocaue
rut m t for i forme forbile q p for res abiuice dis
tinguerentur sic hz ab aug. i. sr gen. t. q. t. 12. g f. q
icinuat i p sr gen. m for corl t spual p n ordie i for
t postea formata. l; expsso noie h poit. q. sr gen.
q sic dicit no icaq; iquit cpali s; cali ordie pus
fca e informis forbil q2 manes t spirit t corl de q
fieret q faciend eet. xij. g f. ponens diuisas sntias
q intellat noie celi t terre int alias ponit ista q post
mod uam ee asserit u int multa alia uba sic dic. ¶
icllut i noib; celi t terre adh informe m de q forret
celu t tra n ipi io uno m itellut. s; ali ui gsu
matet intelli sem q2 catura alt cui. un sem moles
ista corlea sum grandi gtines pspicuas pmptasq; n
t postea sbiugit. ac ille q no aliter accipit i pm fecit
q2 dicat p fecit no he q m uaat intelligit celu t
tram n mariaz celi t terre intellat modis immuniti. in
tellibil corl q3 cate t p multa uba de istis sntijs sub
dit. In hac sntiaz diuisitate uerax. gcordia pariat
ipa ultas t p sao iquit illas uas ee sntias. si g siplic
aora t minora t pora pm debet ee sbe spual q siplicior
t por e alys ceptie assignatur i eis gpo ex m t for.
eeili h so q2 ista duo sut pm icma p mutua in
clinatoe; ad inuice fundacu sr n ali appetitu q eit i
m ut p for pficiat p q h; ee melius t nobilius sic

dic bt au. a. sr gu. maues istr ai for pserti a do i meho
sii dubone fortur. 7 ph ib methaphora exprimit huc apre
titi i s phoz sic mlr aptetit uir. ita m for d s apreti
tul e i for ut i m sbitanatice dico q n hrct oplettu sn
m. vn 7 m tai est fundametu a pho i. y. me 7 hic est
q bt au. d q aia p appetitu isti au resupteti cor ieta
rdat ita q no oio libe ferat u dm qi no hnt si eo p
fam n sue modu. xij. sr gn. i fine p isti appetitu mutuo
se appant ut for spual sic m spi 7 cor sic corpal 7 h for
h m vn surgit tot ordo pdicamta. q illa q sut i rta linea
noiant s loc. de unitate 7 uno. 6 p istm uba p q se ex
ponit diffusi, geludit sic Q g m i supmis forta e for i
telligetie. deni for ital aie p ea no aie sen. deni for
aie uege. deni for n ad ultim i infimis for cor. h no
acit ex diusitate uitueis agetis s ex aptitudie m reci
pietis. for ei qi lum e eo q sic res p lum m sic p for
og 7 sca rei h no p m. s h lum m q bzda e clar i
quibzda obscur ptie m fuit clarior ul obscurior q ei
m fuit sbalior 7 sblimior. penetrat tota a luie 7 io
sbq ipa p fcior 7 sapietior sic intellectua 7 aia ital 7
eo q ei m mag descendit sic tam e astrigi spissat 7 cor
pulcat 7 pres eu medie phlet istias pfce penetra
ri a luie. ai g sba spu tenes supmu gradu in eatia sb
deo mage heat ee debet ei opo ex pu mag datib; vin 7
apu 7 pfcm ee 7 sic ex m 7 for q sr hi sic pbat ista
ro sui. C dixi z g eni qz ab ista ogone euidente sitrgt
goes iseabiles a spuali sba p ee n qz p e potas ad recipi
end 7 patied p pz p n ubu phi. z. de aia u dicit q i in
tellectu e q e oia fr 7 q e oia face 7 q istud i anglis sic
ponc ex h euidet pz qz alr no hent loci i eis actus es
larchia q sut illuiare purgare 7 pfice p ei istos hut reci
pere iferiores a srioribz 7 srioresa deo sic d bt dyo. de an.
ier. i mlas locis s. s. q sit po ad pati. ex h e maifestu q
n patiete cor e maia n passio sic maifestat au. h oine. 7
. xij. sr gn. v. d q i sopnus e fa ymagiato 7 s passio hac
z possibilitate ee i anglis p h pbat q s loce cau est sc ab
igne u pati sic d bt au. z. zi. de q. c. x. eau est actu q
vnu q qz e recep le 7 passi le roe m. C Sa e uarietas seu
multaplicitas act q sr i aia itali hieus. s. sciaz 7 uitutu 7
i angls no e dubiu qn sit assigre mla fortate sonoz
excelleau 7 pfcoz. oia ei dona p q distinguitur ierarchi
qut singlis l; no gli excellecia sic dic magr. z. sen.
d. 7 hu. sr an. ier. c. s. cau estat sic s fuit onsu
q hi sp psupponut ogone ex m 7 for ad q ual; ubu
phi. 1. phi. sbiecta iquit m ai for ca e acntau q sr i
ea q opo l; no sit r oiu act ca eendi qz no gnatieu a
pu sbi e tn ca sbsistendi i eo q sbest acnitibz 7 sic e actu b;
aliq m ca ihendi 7 u bu bo. h ofirmat q dic q for ulli
act sbe sbm e. C e ogo e mltaplicitas mutabil. p qz uitabil
i desig 7 malu sic maifeste dic dam. l. z. c. z. u lecius
de n angla dic sic icorus 7 ipt d qntu ad nos de eig
patu ad dm q solve morta 7 gitu 7 mle repit ei cetit
i ml 7 icorus d e. est g n ital 7 itellual arbitro liba
uitabil s mete 7 bt gg. h ex psse dic. g. mor exponet i d
iob. iii. ecce q suunt ei n st stabiles. mute iqt ops d
n sumor spui bona s muta le godit. C so d mutabil

s mot diusor affectionu de qb; motib; d au. xij. de q.
c. xv. anglor igt mot qb; ipra pagut ex suo i peta
trasiut. Q at h i eis sit ro m hic pbat vn e res pre
n 7 ad a post m e muta. 7 roe uo m e pre n sic opte
ex ub aug. iz. ope. 7 roe eide e mutat pot p q d phi
ix. meth ee q malu e p po. C Circa limitato sbe 7 uitutis
qz nece e ponc ut angls sit h ad 7 hic iste angls 7 h in
diduu 7 sic tal 7 tate uitutis dice ei q e sper ul n qda
sic huaitas no tn indidui ul digni decisione phi i
p postior. gaudeat iquit gna 7 spes qm mostra sic 13
m z itlible n as recte itlliger posuit q ee spectiai pos
sit ee si ceto suppoito. C p actus q assignat in anglis ac
tus ididuales sut q no post ee n singlariu sic sut ogste
7 dilige. si forte dicas q oiunt angle rone n specifice
h salt no po d de huis actibz q no st anglor lonor qz
ista actus 7 ipa cor bia gendz obedic 7 gnisione h
angli 7 ilh no in q angh e hic ei orci deorb; h uo p
eu tened e q angl 7 aia ital ut sut ca 7 ligta sup
poita 7 ut ididuia s s istos q ipugnat hac ogone ex
m 7 for ididuato no e n p m q ididuatoez q ad h q e
hzc opleti fac for. g ut sut opoita ex m 7 for aliqb;
m sic tactu e placuit sic seq smas phoz 7 alr assig
re ista ogoe. vn sic pot ollligi ex mltis ub eor eu no
sit nece ponc qditate ee opoita tuc ei no eet dze q
ditate i dimisione q e qda qditas q e sui ee 7 e oio
sip sic dia Et e qditas q no e sui ee n resultat ex
ogone qz m no e sui ee hc ee ab alio q ee subsistit
i sua qditate sic q e i eo q est 7 ai ista qditas sic po 7
ee sui actus ei. Ex hac g qditate 7 isto ee tanq ex
q e 7 q e 7 tanq ex po 7 actu erit opo i anglo sic s;
si ista po bu disentiat inueiet p debil qz petit q h pu
q ai tegit de qditate angs. dic q hi qditas n resulta;
ex ogoe aliq oclusio ei e alti ponit q surgit ex opoe
e extrema sut m 7 for pea inect in mltsibili 7 sibi
oia. ai e qditas ista ita sit ab alio sic 7 ipm ee 7 qdi
tas sic uiut hoies intelligetes l; noie dicat rei ople
metu ita erit ee i po ad qditate sic qditas ad ee.
q ditas ei ai sit noin for actu dic l; noiata ita p
modu actus sic ee ex duob; aut extitib; i po ~~aut~~
~~duob; exntib; i po~~ aut duobz extitibz actu n ht ee.
Sz si ista opo q assignat ua e ex huis ogonetibz ad
ogonet. surgit g ex huis ad opoitu e nece erit as
signe ~~ista~~ quiditate eel; eutis opleti sit qditas alia
tue ista qditas sic alti n g sit angls simlei e de ista
tai i opoito. si e qiuditas angli 7 surgat sic plaau
e ex ogone odiat sibi q h posuit qui distinguis d q e
qda quiditas ista. s. de q h loqm q no resultat ex
ogone C p po 7 act i eatura magis uidet ee eutis
ul dre gones eutis q ee pu l pte eeneia sic dins
i hi po ee ogone m act odone for sic dic phi. z. de
aia C lo g post d gent exma ogonis. s; ogones ex
pietates caz ad aliq g reducet n in q ad alia
ita gent sic ad m 7 for 7 sic redit po p g repuro
ee ua; vn g golouis oeedo rocs ad pte illa pret
illa 6 argue de compo ill ponis ois intelligecia
e plea for i ei abuiat ogitate. qz quitas a eatp

i illo compo p qnti le iteuis 7 ista no ita coget pone m. diis ei
uitute dei mag 7 eeti e q pre e oio im. C s ulta ro n uale;
ocludit ei m p mala acceptez u bor omitatoris qz pordic;
ubor p satisondi q d; d eg q for. s. q sut i m in po sue
actu i p motore. sic ei d ohitat. os mq pretes 7 for
sue in po in p m 7 i actu i p motore. s; at uelit iporte
ue suistc q hc intllec sic obiectale p d scaute q com.
q negaunt aiaz intellctiaz ee v for 7 p fcone cor ertraui;
i h sic 7 i mlas alis C ad i q p ob in onu de ulo loc. ua
uba 7 intetoe eu ibi d pot q lo de m ut manz os i ulo
trasmutatoe sic hz in p de gnione io uocat ea fundam
tu 7 tale no ponim i sbis spualibz C ad i ubu hug s
ier. pot d q dic no ee ex m ai ex a tanq fuisz puis in
po m ang eet in actu s leqns ubu eu satis expoit se
qz n huit m repugnate sue sipli C ad ubu dam. dd q
nocat mle intellia ista q hz p manuducto; sim 7 p
uestigni eaturaz. vn pmittit ad sriora allatoez. an
gel ei n eatore p eitaz; s eaturam p eatore ogtat sic
d au. sr. geu. l. v. C ad i ubu caus. facil e Ro qz lo
de aia r armoie q e i mixtoe elor 7 ptortie oins. ad
p ubu phi Ro e plana qz illo ex n uiut n ut ondat ex
cor 7 aia vnu s. vn no o; ex eu extende ad a. C ad i q
ob de ulo ang. q e pre n 7 e. p d q i eo q e pre n 7 e
e aliq m illo q e pre dm. h e ang p fco q ad h q e po
ad illa p diam uitute q de pcedete m no ordic tpas s;
n oia edux in ee sine cor lia sui spualia sic allegata
est auctoritas au. sr gu. l. v. 7. xij. ope. 7 ex p sse sdic h
i p li de intab i pn. Cetuis iquit 7 ops eator n ut
uitsam bonitate 7 po 7 bn uolentaa. qz in se solo puis
huit 7 p eatuas odent ex i for m q ipe puis ex no odi
dit aietaz n h e sensi liu 7 isen liu intellctuabiu 7 intellai
caretiu spes insiformes disut. l de q n e hic qz sip liu
e id q e pre n h e ipa m io no o; itellire i isto a. s;
m. vl alr ut dicat q ipm puir po e q e ipa m l; sb ista
roe sit pr n ai e tn sb for anglica ht ee opletu ad q
hebat ordiem sic 7 tuc ai ht h ee ta opletu n e pre
n. sub hac g rone no est for n huis for s; e capax
for tollentis ee iopletu 7 datis ee pfcm. vn gruis pfcm
n heat ordic; ad ip fcm eg tn ordiat ip fcm ad pfcm
C ad i q ob q aia se tota pficiat cor. dd q h im e
q apretit ille nlis q aia iclinat ad cor toti aie que
nit q ad h eatur a do. tn q heat dare ee p ei ore
pncipali rone ei q dat ee ipi aie h e roe for sue
ipa g for erit for 7 pfco m i ipa aia 7 ro pficiedi
p corris e aia tota e for 7 sic no eode m opar for ad
m aie 7 ad cor pfabile. sic dins q for ignis est p
fco m sue 7 ro agendi toti ignis ipm ei aggatu ag
rone for sue C ad duo ang. seqnta pz Ro qz i d
gen m a q aia abstrahit spes 7 r e assigr for q
da totalr de pendes a m n e in sbis spualibz illa ei e
m sbiecta qntatau 7 extesioni C ad duo z seqnaa
e qi ro una. q ei obic de dione male ymaginat
qz n hr m puis ee ad ordie tpris ang p hac ul illa
forma pficiatur q nece hret. si ita sic ponis diceret.
s r in eo q dic de illa iuencone no e mi tidis yma
giacio qz acap isti ut ad assignat an aduentu for
ai dic uni pfa l vna e pfco ai m de p sua roe dica;

q idistictu 7 idiffens ad q au; for C p s istos ut ipi ex
presse dnt i pone sua m no recipit n for indiduales.
g no ht iuestiri n p h for tuc p eos se vni pfa l vna
e pfco. s; h for indiduat p aduetens m tota m nuet
tur n ei p s m remanz ex for isti. loqm de uno ididuo
tm p eato. g n l remanebit p a. solu g illo erit ex m 7
for. s; h absurdu est dze. io p hnc mod n ipugnat s;
ro loza po p C ad i q ob q tuc erit angls ididuu 7
sic n intellet ulc dico q nece e pone anglm ee h ad
7 ididuu. slo ei dubiu qn uisic posuit dig iste angl
assistit do 7 iste angls nistrat hoi sic angls de se
teqns dicebat. ego su gabel angls. luc. i. 7 tob. xij.
ego su raphael. dico z q ididuu i gne sbe ht pra;
quiditate l; no sit noiata sic d phi. n. meth. ai g
ois for ital sit ogsto s; no a sesu. ogstet ab l; dubio
ab intellcu C p roes ydeales i do sut ultiois ronis. 7
ut ita dica iopabili mag pre 7 excelletoris intelligi
q sic q eu; spes i intellcu eato. s; rones ydeales i do
n st solu r ulu s; 7 r singlariu sic d expsse bt au.
i epla qda ad nebrid. ei l; iqt ho una roe q ho itlli
ge e at ut ~~stat~~ fiat q uis 7 ipa vna ro no hois
ro s; hom. si g ps h uniuig ei nebri sic ei. de ei
uniusu peib; ostat no potuit uniusi oditor d roem
pau no hz. Q obre q plimoz homu ibi ro est n ad
ipm hoiez pau si sicc. g in intellcu eato roabi erit
ponc spes singlariu eu spes iste ut i intellcu sut ab
oi ogone loci 7 tpris 7 ab aliis q diir appendecia m de
putate sut. 7 sic qz pret ista sbilia itellur sorauit
p hec roez ulis q diis intelli pret h singlaria. vn
uitate ht illo ubu loc. 7 phi singlare du sentit ulc
du intellr. ul sens e singlariu intelles ulm no g solu
ulc intell ut d ulc q e o pl; s; put dic abstract
a plib; ul osidatu pret pla. q ro suo m ot oi spei i
tellibili. vn pcedit ista calupnia ex illo intellcu ulis
i illo ulo phi. eau e ei q spes q ai; dicat ulis eg ut
i intellcu eato e detiata spes e 7 h. s; stult eet q dicet
hac spem de aliq ididuo pdicari C ad i q ob q tuc
erit ee hois act no ual; qz iclinato ad cor tota aiam
respic sic una pfcoe 7 una for sbale. vn no respic
aiam ut ht ee absolutu 7 p tato ual; arg. s; ut ht
ee n lr tendes ad aliu 7 sic e i illa acntis C ad i ubu
de eais e breuis Ro q no ocludit n de m cor li. C ad i
q ob de for act dd q ab aptitudie oriudi i sbo no abs
trahitur act in sacro n dat eis tale ee ut n lr heat
pret sbm ee. s; tn p tpr q g d no poss; dare ee actu
forme pret n ita ut p diam uitute sustentare for i
se ipa. nlls d; negare tn istud no ptin; ad qoe. ad
hnc ei posse dze q ista res ht opoi ex m 7 for sic dze;
ex pte alia istd acntis ht ee i sbo C ad i q ob de li
mitatoe sbe spual dico q limitata e 7 diffi loco 7 q
dic de aia vm e q dicebat q toti cor e sic un n. C et
q obicit de ulo aug ipem; expoit se i pones ee de aia
vn mi pre dicat ee i plib; locis qz e i plib; pcib; cor
C ad i q ob q angls no ogsc; su ogoe m 7 sic no ogsc;
dm. pot z extendi adhuc ro qz ai intells abstrahat for
a ogoib; m si m ht no erit for i eo actu intellcta. p n
o; q sit oio iml. dd e ad p q sic eatura ital ogstat

Note in left margin: no opo m ... for ... sit ... / ... ab ... / ... no ...

Note in right margin: ... q idui ... / ... he ...

sibi simile. Sed hic potest dubitari propter quid secundo et hoc idem ponit. ¶ Preterea species specialissima dicta est in proposito genus quod quidem genus in divisione logica generandi membra in natura. Ergo quod erit in proposito genus erit in proposito membrum et sic de aliis. ¶ Preterea sensitivum tale vel tale constituit diversas species sub animali et hic natura est quia dicta specifica dicitur assignari causa in quod est dictum. Sic ergo sensitivum quod precedit infusionem est determinans speciem hominis. Si enim non sit quod dicitur infundi simul cum aliis tunc cum origo virtutis sensitive et origo sensitivi eque non sint univoce predicabitur aliter equivoce de utroque. Sed hoc nullus diceret, ergo etc. ¶ Preterea quod natura non intendit esse in eius potentia aliter frustra intenderet. Sed natura intendit esse specificum per generationem. Salvare ergo etc. ¶ Preterea sensitiva potest sicut vegetativam conciari ad propositum generandi ut generet animal, ergo et eodem modo potest sic eadem ut generet hominem et sic de aliis. ¶ Preterea in eductione ante infusionem anime est aliquid quod disponit ad vegetativam cui infunditur et de vegetativa aliquid ad sensitivam et de sensitivo. Ergo aliquid erit quod disponet ad intellectuale et erit intellectuale. Sed isto intellectuali magis differt hic fetus seu embrio ab aliis speciebus aliis, ergo etc. ¶ Preterea ponamus quod illi corpori organizato vivente et sentiente non infundatur animam intellectualem et sic nascatur et vivat, constat quod esset animal et in aliqua specie animalis; non est autem nisi in speciem hominis. Ulterius ponamus quod generet, et quod erit generatum habet intellectualem animam; cum perfectum hominis sit generare, erit illius perfectum hominem. Sed in illo nullus quod non sit animal, ergo etc. ¶ Preterea ordinatio predicamentalis est ingressibilis, unde secundum philosophum potest quod ponit speciem in differentiam; preterea quod que est in ordinatione substantie incorporee potest in serie substantie corporee. Sed constat quod anima intellectualis est quedam species substantie incorporee, ergo non erit differentia in genere substantie incorporee, ergo non erit differentia in genere substantie corporee nec in eius serie. Sed esset si daret homini esse specificum, ergo etc. ¶ Preterea quod est in re melius et dignius cum tale debeat esse principalius constituens rem in esse specifico. Sed tale est in homine anima intellectualis, quam nullus sane intelligens potest educi de potentia materie, ergo etc. ¶ Preterea si anima intellectualis non daret esse specificum, tunc cum infunditur adveniret huic esse completum; erit ergo unio eius ad corpus accidentalis, ad quod multa sequuntur inconvenientia ut patet considerantibus, ergo etc. ¶ Preterea tenens ultimam formam attendit esse specificum. Sed talis est anima intellectualis, non enim habet animam ordinem ad formam ulteriorem, ergo etc. ¶ Contra. Licet esse specificum animalis accipitur in specie specialissima in linea predicamentali omnium ordinatorum generis sit ultimum complementum et perfectione est primum. Habet enim actu quicquid est in toto predicamento quod in potentia, propter genus generalissimum et omnium generum subalternatorum sicut patet in specie specialissima que est homo. Unde dico quod ista species cum sit universale ad sua individua surgit ex consideratione similitudinis individuorum sicut dicit commentator super librum Boecii de trinitate, in quibus individuis hoc universale subsistit sicut dicit Damascenus libro iii capitulo vi. Substantia magis et [illegible] de universali secundum se ipsum non subsistit, sed in ypostasibus contemplatur, a quibus individuis universale abstrahitur sicut dicit Boecius de d. n. et v. p. x. Intellectus igitur unum universale ex particularibus supra est. Et quod individuorum hec species totum esse dicat sicut dicit expresse Boecius. Item quod dicit Damascenus in predicto capitulo quod nichil non constituunt ypostases. Et de quibus individuis hoc universale predicatur sicut dicit Damascenus in predicto capitulo. Ex hiis istud habetur et ratio quod tenens illud quod dat cuilibet individuo esse perfectum accipitur materiale quod esse specificum. Quia ergo sicut patebit anima intellectiva dat cuilibet homini esse perfectum, dico perfectum non secundum illam acceptionem in homine ut dicatur nunc completum esse specificum. Ideo dico quod perfectum intellectuale quod huic individuali perfectionem prestat, constituit hominem in esse specifico in genere animalis quod individualis perfectio cum sit ab infusione [illegible] creantis simul et infundentis et sic congruat dignitatis nature. Sicut enim de ymagine sua fecit et reformavit potestate plana est. Ideo ad quotcumque quod hic non educitur de potentia materie et sic esse specificum homo non sortitur nisi in infusione. ¶ Ad hoc autem anima intellectualis

intellectiva det cuilibet individuo hominis esse perfectum manifestatur ipsa perfectio quam animam in re assignat. ¶ Primo tenens dignitatem rei eminentem que convenit a suis principiis ut sit et dicatur hec res vel illa et hanc dat cuilibet homini anima intellectualis. Unde Augustinus dicit libro de anima et spiritu capitulo xx quod homo est anima intellectualis habens corpus et ad idem dicit Johannes in unitate inquit persone anima unitur corpori ut homo sit. Et philosophus x ethicorum proprium unicuique est naturaliter optimum et delectabilissimum et homini utique secundum intellectum vita si quidem maxime hic homo. ¶ Secundo assignatur perfectio tenens rei distinctionem ut tenens illud dicatur perfectum per quod differt ab aliis et sic ¶ perfectio est existentie. Talis ista est evidentie. Differt autem homo ab aliis per hoc quod est intellectualis sicut dicit Augustinus de trinitate capitulo i. Dicimus igitur esse vitam hominis vitam rationalem, ut eam per quam dominatur a pecoribus et ideo sunt homines. ¶ Tertio assignatur perfectio tenens hominem rei in fine ut ex hoc dicatur res perfecta quod tendit in suum optimum et adheret vel unitur suo fini et hec est perfectio excellentie iuxta quod dicit philosophus v physicorum quod virtus est dispositio perfecti ad optimum et perfectum dicimus quod attingit proprio fini. Constat autem quod homo per hoc quod est intellectualis ordinatur in deum sicut in finem suum quod probat dignitatis ymaginis quam in hoc potissime attenditur quod secundum tres actus principales animi non possit esse nisi anime intellectualis tendentis in deum sicut dicit Augustinus xiiii de trinitate capitulo xii. Hec igitur trinitas mentis non propterea est dei ymago quia sui meminit mens et intelligit et diligit se, sed quia potest et meminisse et intelligere et amare a quo facta est. Hec ergo perfectio tenenda est fide dictante et ratione probante quod scilicet illud quo homo constituitur in esse specifico non educitur de potentia materie naturaliter. Contraria autem assertio tollit hominis excellentem dignitatem. Primo illam quam habet homo ut ordinatur ad id quod est supra se per rationem et proprietatem ymaginis sicut dictum est. Secundo illam quam habet ad id quod infra se per eminentiam personalitatis solius enim homo inter alia vendicat sibi dignitatem et nomen persone quod convenit ei eo quod intellectualis est sicut dicit Boecius de duabus naturis et patet ex diffinitione nunc quam ipse dat quod scilicet persona est rationalis nature substantia individua. Tertio illam quam habet ad id quod est inter se per possibilitatem liberationis. Ubi enim exit in actum sibi proprium ut patet nunc hic. Hec nunc quia intellectualis est. Unde etiam autem complectitur in divinam personam et deum seu ipsius nobilitatis. Quarto tollit dignitatem quam habet homo ad id quod est iuxta se vel quasi iuxta. Habet enim dignitatem illius existentie continentis in se omnium rerum nobiles proprietates in generali. Ita ut nomine omnis creature censeatur homo sicut dicit Gregorius expresse exponens illud marci ultimo predicate evangelium omni creature et docet etiam philosophus minor mundus. Sed si eius perfectio non est naturaliter in excellenti actu qui est intellectus cum angelis, propter hoc ista est propter unitatem evacuante nunc intellectuale formam hominem in esse specifico. Patet quod ista opinio tollit hominis in re physica dignitatem. Fovet etiam methaphisice errorem illum propter quem obviat veritati fidei christiane. Sic enim alio est homo quam intellectualis. Sed dominus de quo christiani intrepide confitentur quod est perfectus homo ex anima intellectuali et carne subsistens non est nobis in nostri conformis et cessat [illegible] theologica veritas quod omnis dialecticus plenum est quod propter nos factus est dei filius frater noster. Fovet etiam errorem pestiferum de intellectus unitate de quo erit sermo post. Si enim anima intellectualis non dat homini esse perfectum et non est homo per illam in esse specifico aperitur via ad illum errorem. Ideo sicut inferius patebit iterum ille infidelis commentator hoc primo voluit confirmare quod error quidam est sibi quidque mortem subiret. Fovet etiam errorem de anima translatione quod scilicet transeunt de corpore in

corpus quod etiam Damascenus et ipse philosophus in primo de anima. Non ille error potuit ponere hunc transitum etiam intellectuale quod de potentia materie educatur. Istud enim corrumpi possit sed non transire ab uno in alterum. Si ergo intellectuale non dat homini esse specificum cum ex hoc sic argueretur sequitur quod unio anime ad corpus erit accidentalis non individualis. Hec anima necesso magis competere sibi istud corpus quam aliud. Ideo philosophus obvians illi errori et isti erronee positioni dicit ibi quod proprie materie tendit propria forma. Ista etiam positio tollit manuductionem ad divini misterii magnificentiam et ut relucet etiam propositum mirabilis in coniunctione spiritualis substantie cum corporali sicut dicit Hugo libro i parte vi capitulo i. Eius inquit propositum mirabilis et bonitatis eterni arbitrii magnificavit in unione sui ad nostrum. ¶ Ad quod etiam tendens efficaciter persuadet Augustinus ex consideratione unionis anime intellectualis ad corpus sicut dicit in epistola ad Volusianum. Sicut in quit in unitate persone anima unitur corpori ut homo sit, ita in unitate persone deus unitur homini ut christus sit. In illa ergo persona mixtura est anime et corporis, in hac persona mixtura est dei et hominis et dicitur mixtura nunc ut velit assignare hic aliquam mixtionem sicut accipitur a philosopho, sed ut exprimeret omnimodam unionis unitatem. Rationes ergo que impugnant istam positionem veritatem tamen contrariam concedendo sunt. ¶ Ad primum quod obicitur in contrarium de verbo commentatoris, sed in ista materia non ministravit sic. Audiendum tamen illatio non valet quamvis enim differentia constitutive sensitivum equi et sensitivum illius fetus, non tamen hoc sequitur quod istud constituat hominem in specie. Ad differentiam enim specificam non sufficit quod sit essentialis sed oportet quod sit completiva. Unde in eodem ipse nego illam positionem que dicat quod differat ab aliis speciebus. Non forte istud sustineat propter hoc quod habeat ordinem ad animam intellectualem que facit completive specierum differentie. ¶ Ad secundum quod obicitur de perfectione nature humane dico quod in hoc est perfectio et aliis omnibus perfectior quam virtute generationis aptari potest corpus ad susceptionem anime intellectualis. Ad primum quod obicitur de illo sensitivo dico quod sensitivum quod est in homine et brutis sic denominatur per differentias sicut et aliter ut dicatur per partem brutorum quam habent suas perfectiones sub una differentia et quam sub una specie reponuntur in comparatione quam hominem dicatur unica sensitivum intellectuale ex parte hominis intellectuale. Ideo quia voluit colligere diffinitionem hominis ex diffinitione aliis et differentiam hominis proprias vel differentiam proprias dicit quod homo est substantia animata sensibilis intellectualis mortalis. Sensitivum ergo et intellectuale accipit ista duo non ut dicat plures differentias sed ut concernit supposite dicitur hominis esse specificum sicut aliter intellectuale. Ad id quod obicitur de univocatione dico quod univocatio in predicatione universali non respicit in individuis modum existendi in esse sed esse absolute quod hoc quamlibet res per formam suam. Unde in hoc significat dicit commentator super vii physicorum quod homo generat et homo non generat et homo equivoce et loquitur est improbabiliter et sic infidelis ignorans conditionem et reparationem et glorificationem hominis quamvis enim diceret dicendum quod non predicaretur homo de Adam et Eva et sua posteritate univoce quod non predicaretur similiter univoce de Christo homine et beata matre eius et quolibet alio homine quod etiam dicit Damascenus quod species non est inveniri non destruit istam univocationem sed hic ipse exposuit secundum ipsum unitatem unionis singularitate. Nullus enim alius quam Christus vel fuit vel est vel erit deus et homo nullus fidelis diceret quod homo de homine ut nunc est et potuit resurrectionis predicatur univoce. Univocatio ergo per similitudinem originis non impedit sicut dicit beatus Augustinus in primo quod

ad deum, ergo propter diversitatem materie negatur non invenitur ad ad nunc corpora que create sunt ex terra et corpora que vel coeuntibus orta sunt. ¶ Ad primum quod obicitur de intentione nature plana est responsio, quod natura intendit et attestatur secundum suum a deo institutionem, quam omnia in mensura et numero et pondere disposuit. Intendit ergo natura humana generare hominem et intentio completur natura corpus compaginante et deo creante quod itaque animam infundente et quia ad unum sunt concurrentia ideo in communi loquendi quod totum attribueret dicitur quod homo generat hominem et scriptum est genesis xlvi quod tot anime egresse sunt de femore Iacob. ¶ Ad primum quod obicitur de posse sensitive perfecte est responsio quia anima intellectualis hoc potest ut sensitiva tantum virtutis ut formet et aptet ad susceptionem anime intellectualis et sic ad generationem sibi similis sicut dicit Damascenus libro ii capitulo xii. Anima inquit est substantia vivens simplex et incorporea corporalibus oculis secundum propriam naturam invisibilis immortalis et intellectualis infigurabilis organico utens corpore et huic vite et augmentationis et generationis tribuitur. ¶ Ad primum quod obicitur de dispositionibus precedentibus ad vegetativam et sensitivam ad quod non est simile quia ille sunt vires inferiores ideo potuerunt habere dispositiones precedentes re et nomine non sic autem intellectiva quod sicut dicit philosophus est vis divina. ¶ Ad primum quod obicitur de illo fetu ante infusionem anime intellectualis dico quod secundum logicam naturalem ista positio destruit se ipsam. Ista enim sit in possibili quod scilicet sic fetus humanus per se vivat et non sit animatus anima intellectuali, unde si post debitam corporis organizationem non infundatur anima intellectualis ad quam ordinantur omnes precedentes dispositiones sed dicitur illud mortuum sicut post anime separationem sicut cadaver post nonum diem. Ita dicitur esse secundum philosophum sicut per privationem precedentis unius. Ista ergo positio quod fingit istud vivere et generare ponit idem vivum et mortuum. Tamen demus quod de potentia sua hoc faceret quod scilicet illa vita precedens et ille essent sufficientes ad esse hoc et quod esset aliter. Tunc dico quod species esset aliter incompletum nec sub aliqua specie aliter posset poni sed esset singulare monstrum et esse determinaret per suam imperfectionem cum expressione imperfectionis quam secundum ordinem non haberet debitum ut si diceretur hoc est aptum natum esse homo et non est homo et sic privatio reducitur ad idem genus in quo est habitus ita istud imperfectum per reductionem potest dici in eodem genere esse in quo esset si esset perfectum. Sed istud in nullo cogit quod hoc sensitivum det esse specificum immo magis concludit contrarium. ¶ Ad primum quod obicitur de distinctione predicamenti dico primo quod anima intellectualis ut est substantia individua et hoc aliquid est in genere substantie incorporee ut aliquid est perfectio talis quod est pars hominis est in alio genere in quo est suum totum et sic non propter differentiam unio vel species alio quam differentia quia sine dubio non esset proprie differentia ut dicitur differentia que predicatur. Sed si dicatur large differentia quia scilicet est origo vel causa differentie vel speciei quam intellectus abstrahens accipit universalem differentie hoc modo potest dici differentia constitutiva hominis in esse specifico. ¶ Ad secundum quod obicitur de parte generis quod scilicet in ea sunt dicentia dico quod ordinatio predicamentorum non dicitur nunc propter acceptionem rerum ordinem nullius productionis ut dicatur quod hoc vel illa differentia vel hoc vel illa species educitur de potentia generis sicut forma de potentia materie non dicit hoc. Dico quia intentio unius secundum hos gradus quibus sit genus et species et differentia secundum quos accidit species predicamenti et in linea et in latere non abstrahitur a rebus ut existunt in esse. Sed ut habent esse universali et quod existit iste vel origo rerum vel earum productio habet suam viam, sua genera, suas species, sicut diceret quod est quoddam genus productionis cum res de non producitur de creatione. Aliud cum de aliquo producitur per virtutem nature de generatione et huiusmodi. Sed ista genera et iste species non sunt in genere vel in predicamento substantie nec potest sic accipi per modum scilicet existendi in esse quia certum est quod substantia spiritualis quam cadit in predicamento non educitur de potentia alicuius vel generis vel materie. Unde

gen[us] no[n] e[st] m[u]l[tiplex] sic p[ro]bat com[mentator] i. ii. et i. xi. meth. s[ed] ad mo
du[m] q[uo] se h[abe]t in diffi[niti]o[n]e sic dic[it] porph. cu[m] a ph[ilosoph]o i. ii. me
th[aphysice] dicit[ur] ot[ium] [pre]ter diff[er]e[nti]as fo[rmales]. q[uod] g[ener]o d[ic]o q[uod] gen[us] h[abe]t d[iffer]e[nti]as
p[otentia] et sp[eci]es actu dico q[uod] h[oc] e[st] q[uia] dum[m]od[o] de a[n]i[m]a bruti g[e]n[er]is
q[uia] de quoda[m] lato sinu p[otentie] educitur et sb eode[m] g[e]n[er]e co[n]
ti[n]etur et p[otentia] h[oc] q[uia] sic q[uod] de ip[s]o sunt et sb ip[s]o dic[unt] q[uod] sunt i[n]
ei[us] potestate n[on] t[ame]n in ei[us] p[otes]tate [et] si forte obiciat q[uod] p[ri]n[cipi]u[m] de
u[er]bo ph[ilosoph]i. xvi. de a[n]i[m]alib[us] n[on] dicit q[uod] p[ri]us e[st] a[nima]l q[uam] ho[mo] et sic
erit sp[eci]es a[n]i[m]alis a[n]i[m]a infusione a[n]i[m]e r[ationa]l[is] n[on] [acti]ual[is] q[uia] ita
posses obic[er]e de q[u]ol[ibe]t bruto. Ibi[de]m ei d[icitu]r q[uod] p[ri]us e[st] a[nima]l q[uam]
equus. s[ed] n[u]ll[u]s diceret q[uod] a[nima]l q[uod] fo[r]t u[e]l p[er]f[ecti]o eq[ui]na ut ita
dica[m] po[n]eret equ[u]m in sp[eci]e a[nima]lis. volui[t] g[o] ph[ilosoph]us p[er] illa u[er]ba
o[stend]ere t[ame]n grad[us] su[u]m ordi[n]e[m] i[n] p[ro]cessu n[atur]e fo[r]tie q[ue] est
i[n] sci[enti]e. q[uia] s[cilicet] p[ro]cedit ab i[n]pleto ad [com]pletu[m] et sic d[ic]u[m]
e[st] ista uis i[n] sci[enti]e h[u]mano ue[n]it ad su[u]m [com]pletu[m] e[ss]e t[ame]n
cu[m] p[ro]dux[erit] cor[pus] u[e]l fetu[m] ad debita[m] organizatio[n]e[m] q[uia] s[ecundu]m p[ro]
cedit [et] i[n] brutis s[ecundu]m i[n]plet[um] [et] [com]pletu[m] et max[ime] s[ecundu]m t[ame]n
q[uod] p[ro]cedit i[n] 2o de a[n]i[m]a fac[it] a[nima]l i[d]o dix[it] q[uod] p[ri]us e[st] a[nima]l q[uam] ho[mo] p[ro]p[ter]
a[nima]l q[uod] eq[u]us et q[uod] sua i[n]te[n]tio n[on] fuit po[n]e[re] u[e]l dic[er]e [quod] e[ss]e a[nima]l
p[er] aliquo e[ss]e sp[eci]fico e[ss]e[n]t o[mn]e a[n]i[m]e. q[uo]d tenet q[uidam] ex
posito[r] q[ui] i[n] suo. xvi. de a[n]i[m]alib[us] n[on] leg[i]t de u[ir]tute
se[m]i[n]a p[er] a[m]b[u]la dic[it]. erit igitur sic in e[m]brio r[ecepti]o
s[ed] [com]plet[a] ab extri[n]seco i[n]tell[ectu] [con]ue[n]iente. certe a[utem] u[ir]tutes
[com]plet[e] cor[poris] et reb[us] corru[m]p[er]etur si p[r]iu[s] e[ss]e[n]t se[n]sit[iu]e deinde fie
ret ro[n]alit[er] h[ab]o p[er]mutare sic cu[m] [com]pleme[n]to de sp[eci]e
ad sp[eci]e[m] satis ap[er]te o[stendi]t q[uod] a[n]i[m]a q[ue] sit ro[nal]is s[ed] nulla sp[eci]e e[st]
u[e]l nulli h[ab]et e[ss]e sp[eci]ficat[um] et abs[que] dubio. si p[er] a[nim]a q[uod] p[er]f[ecti]o u[ir]tualit[er]
e[ss]et ho[mo] sp[eci]es a[nima]lis. Aut[em] e[ss]e ro[n]ale erit ho[m]i[ni] acc[i]d[ent]ale. due si
e[ss]e[n]tiale e[st] cu[m] istud i[n]ciat i[n] a[nima]l[ibus] i[n]diuiduo ho[m]i[n]is erit ab
ista [con]substa[n]ciali similitudi[n]e u[e]l sp[eci]ali [con]similitudi[n]e abstrahe[re] e[ss]e
sp[eci]ficati. de q[uo] q[ue]ret ab istis de p[ro]ua[n]tib[us] p[ro]bac[i]o[n]i i[n] quo
g[e]n[er]e erit. n[on] debit aliq[ui]s n[on] fi[n]gat nouu[m] p[re]dica[m]e[n]tu[m].

24

¶ Q[ueri]tur ut[rum] ab uno et su[m]me si[m]plici possit i[m]me[diate] p[lur]a p[ro]duci no[n] solu[m] diu[er]sa. s[ed] [et] c[ontra]ria. et q[uod] sic osten
debatur p[rim]o. q[uia] si pot[est] i[m]me[diate] p[ro]duce[re] u[nu]m et no[n] aliud erit ei[us] p[otentia]
limitata. s[ed] su[m]me si[m]plicis e[st] p[otentia] infinita eo q[uod] no[n] p[otest] intelli
gi ut possit ad addi et e[st] in eo u[ir]t[u]s su[m]me unita et c[etera]. ¶ P[reterea] i[n]
ca[us]atu[m] p[lur]a posse p[ro]duce[re] et i[n] plures effectus posse e[st] p[er]fectio[n]is.
u[nde] i[n] pl[ur]alitate[m] effectuu[m] d[icitu]r dyo[nisius] iii. de di[uinis] no[minibus]. extol
lit sole[m] sic o[mn]ia cor[pora] celestia. s[ed] q[uod] p[er]fectio[n]is e[st] u[ir]tutis et pleni
d[ebe]t d[e]o. g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] d[eu]s q[ui] e[st] p[rim]a ca[us]a et ob h[oc] plus influens
q[uam] ca[us]a sec[und]a p[otest] destruere p[lur]a et o[mn]ia q[ue] sunt effectus sc[ilicet] ca[usarum]
q[uia] pot[est] subtrahe[re] i[n]fluentia[m] sua[m]. s[ed] mag[is] e[st] ei p[ro]duce[re] q[uam]
destrue[re] g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] mai[us] est de nichilo ad p[ro]duce[re] q[uia] hoc
e[st] oio p[otentia] i[n]fi[nita] q[uam] p[ro]duce[re] p[lur]a q[uia] hec pot[est] ... ca[us]a
q[ue] e[st] fi[ni]te p[otentie]. s[ed] d[eu]s pot[est] p[rimu]m et sed illos p[ro]p[ri]os q[ui] fuit [con]t[ra]ie p[otenti]is
g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] ex p[ar]te m[ateri]e q[ue] capax e[st] o[mn]iu[m] fo[rmarum] no[n] solu[m] diu[er]sa[rum]
s[ed] et [con]t[ra]ria[rum] pot[est] e[ss]e sufficiens r[ati]o pl[ur]alitatis siue ex p[ar]te p[ro]du
centis q[uia] uniu[er]sa sunt in eo de[s]c[ri]pta sic [con]st[at] ex u[er]bis aug[ustini]
vi. de tri[nitate]. ult. c. et dic[it] h[oc] expresse quida[m] que[m] allegab
at qui dicit[ur]. R[o]b. siluestr[is]. g[o] nullo i[m]pediente poterit d[eu]s sic
p[lur]a p[ro]duce[re] et p[er] h[oc] i[d]e[m] p[ro]batur q[uia] insufficienti p[ro]cessit auic[enna]
et ei[us] abreuiator alg[azel] i[n] p[ro]ce[ssu] suu[m] erroris. ¶ P[reterea] unitas e[st] o[mn]is
m[u]ltitudi[n]is p[ri]n[cipiu]m et p[rin]c[ipiu]m. g[o] cu[m] mag[is] c[ontra]at unitatem [quam] effecti p[ri]n[cipi]a
potuit e[ss]e pl[ur]alitatis p[ri]n[cipi]u[m] p[ro]ductiu[m]. ¶ Ad o[ppositu]m arguebatur
m[u]ltiplic[iter] p[rim]o. q[uia] cu[m] d[eu]s se h[ab]eat p[er] indiuisum ad o[mn]ia no[n] poterit
e[ss]e c[ontra]rio[rum] ca[us]a. c[ontra]rio[rum] ei ca[us]e sunt c[ontra]rie sic dic[it] ph[ilosoph]us i[n] m[u]ltis locis
et expresse dic[it] i[n] fine de gen[eratione]. q[uod] ide[m] manens t[ame]n ide[m] natu[m] est
ide[m] face[re] g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] d[eu]s tu[m] ue[r]us bonus e[st] ca[us]a re[rum] n[on] m[ultarum]
dic[itu]r ro[n]e ca[us]e unitas q[uia] unitas u[e]l b[oni]tas i[m]mo uide[tur] q[uod] cu[m]
d[icitu]r nuius q[uia] ca[us]a re[rum] e[st] uitatis i[n]finite et sic maxi[m]e unite
s[ed] d[eu]s bonus n[on] p[otest] face[re] mala n[on] uerus f[als]a. g[o] n[on] poterit
uni[u]s p[lur]a. d[icitu]r ei effectus [con]fo[rmis] e[ss]e sue ca[us]e in illa [con]dicione
p[er] q[uam] e[st] ca[us]a. ¶ P[reterea] sic ex[pri]mit sc[ri]ptura et s[an]c[t]i dicu[n]t d[eu]s dicendo p[ro]
ducat. s[ed] sic no[n] p[ro]ducat n[isi] u[er]bum q[uod] e[st] o[mn]i[n]o unu[m] et ide[m] cu[m] p[at]re
g[o] t[ame]n unu[m] et no[n] p[lur]a p[ro]ducat. ¶ P[reterea] in diuinis p[ro]p[ter] p[er]fectio[n]e[m] g[e]n[er]a
tio[n]is no[n] p[ro]ducitur n[isi] unus fili[us]. g[o] cu[m] ca[us]atio sit p[er]fecti
actio d[e]i ut respic[it] aliud e[ss]e se n[on] p[ro]duc[it] a se n[isi] unu[m]
t[ame]n. ¶ P[reterea] agens ca[us]atu[m] q[uan]tu[m]cu[m]q[ue] u[ir]tuosu[m] n[on] p[ro]ducit p[lur]a n[isi]
mediat[e] uno effectu. p[ro]p[ter] sic sol m[ediante] p[ri]mo effectu suo q[ui] e[st] illu[min]atio
q[uod] d[ici]t a sole i[m]medi[ate] p[ro]cedit ca[us]a e[st] pl[uriu]m effectuu[m] in istis i[n]
ferio[r]ib[us] et h[ic] mod[us] attestat[ur] dig[ni]tati agentis et ordini p[ro]
duce[n]di. si g[o] d[eu]s e[st] agens digni[ssimu]s et p[ro]ductio ei[us] est ordi
natissi[m]a. p[ro]p[ter] unu[m] t[ame]n p[ro]ducat sic dic[it] auic[enna]. et mediate
illo post mod[um] p[lur]a. ¶ P[reterea] n[on] res in d[e]o p[re]existe[n]t n[on] p[ro]duce
re[n]tur ab eo sic p[ro]batur p[er] u[er]ba b[eati] dyo[nisii]. de di[uinis] no[minibus].
c. quito. u[el] dic[it] q[uod] d[eu]s erat o[mn]ia p[re]habens. s[ed] post p[ro]du
c[ta] n[on] sic in ip[s]o sunt. i[n] ip[s]o a[utem] sunt o[mn]ia unu[m] sic dic[it] ansel[mus]
monol. xxxiiii. c. g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] duo agentia no[n] poss[unt] in
effectu [con]t[ra]rio r[e]s ex eo i[n] q[uo] [con]ueniu[n]t. s[ed] ex eo i[n] quo o[mn]ia sunt.
g[o] unu[m] et si[m]pl[e]x i[n] q[uan]tu[m] h[uius]m[od]i no[n] p[ro]ducet [con]t[ra]ria. ¶ P[reterea] cu[m] [con]t[ra]ria
ca[us]atu[m] rep[re]sentare debeat ca[us]ato[r]e[m] qui tu[n]c unus e[st] necesse
e[st] o[mn]ia ad unitate[m]. g[o] in q[uan]tu[m] unu[m] no[n] in q[uan]tu[m] p[lur]a p[ro]du
cuntur a deo. et sic et c[etera]. ¶ P[reterea] n[on] q[ui] est ca[us]a sec[und]a et inferior

no[n] p[otest] in effectu p[er] ca[us]e i[m]mediatu[m]. u[nde] no[n] p[otest] p[ro]duce[re] a[n]i[m]a[m]
ro[n]ale[m]. si g[o] agere p[otest] n[on] [con]t[ra]rio[rum] p[er] n[on] g[o] ipsa [con]t[ra]ria no[n] sunt a
d[e]o i[m]me[diate] n[on] e[ss]e posuit. ¶ P[reterea] duo[rum] p[ri]n[cipioru]m alteru[m] n[on] est no[n]
ens q[uia] unu[m] e[st] fo[rma] alteru[m] p[ri]uatio. s[ed] no[n] ens a nullo p[ro]duca[tur]
g[o] h[uius]m[od]i [con]t[ra]rietas no[n] est a d[e]o. ¶ P[reterea] in ad su[m]me si[m]p[le]x nulla e[st]
[con]t[ra]rietas q[uia] in a e[st] p[ur]u[m] p[otentia] su[m]me si[m]p[le]x e[st] p[u]r[u]s act[us]. g[o] in
no[n] est a d[e]o. s[ed] n[on] no[n] est m[ateri]a n[on] [con]t[ra]rietas g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] ex diu[er]
sitate influentie celestis et influentis p[ro]ue[n]it diu[er]sitas
i[n] reb[us]. g[o] ex p[ar]te ista cu[m] sit un[us] influens n[on] erit n[isi] un[us]
effectus. ¶ P[reterea] s[ecundu]m boe[tium] i[n] arismetica et auc[tor]. ii. de li. a[nim]a. nu[mer]us
e[st] ca[us]a re[rum]. s[ed] nu[mer]us no[n] pot[est] e[ss]e n[isi] i[n] plurib[us]. g[o] p[lur]a p[ri]n[cipi]a sunt ca[us]a
pl[uriu]m re[rum] si g[o] est unu[m] n[on] p[ro]ducit n[isi] unu[m]. ¶ P[reterea] ro[n]es
y[de]ales i[n] d[e]o plures su[n]t ua pl[ur]alit[er] ut in[nuit] sic dic[it] au[gustinus]. lxxx
iii. q. q[ue] alia ro[n]e [con]ditus e[st] ho[mo] alia equus. s[ed] ro[n]es
iste sunt ca[us]e re[rum] g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] d[eu]s no[n] intellig[i]t a[liqu]id ex se. s[ed]
q[ui] p[ro]ducit intellig[i]t g[o] n[on] p[ro]duc[it] a[liqu]id ex se et sic n[on] unu[m] n[on] p[lur]a.
¶ P[reterea] d[eu]s est infinite p[otentie]. ca[us]atu[m] finite. s[ed] effectus ad
ca[us]a[m] d[ebe]t e[ss]e p[ro]portio et sic et c[etera]. ¶ P[reterea] mundus sens[ibilis] e[st] im[ago]
g[o] et archetip[us] et sic ab uno unici. ¶ P[reterea] d[eu]s est ca[us]a p[ro]du
cens p[er] n[atur]a[m] et ex necc[ess]itate sic uid[etu]r d[icer]e b[eatus] dyo[nisius]. de di[uinis]
no[minibus]. c. iiii. sic sol m[ultiplicat] q[uod] apud nos e[st] no[n] estimans u[e]l
arbitr[i]o mou[ens]. s[ed] ip[s]o e[ss]e illu[min]at o[mn]ia q[ue] suo p[ar]ticipare
lu[m]i[n]e ual[ent] p[ro]p[ri]a post ro[n]e[m] sic et bonu[m] q[ui] s[uper] sole[m] e[st] et c[etera].
s[ed] unu[m] et su[m]me si[m]plex p[er] n[atur]a[m] p[ro]duce[n]s no[n] pot[est] n[isi] unu[m]
p[ro]duce[re] g[o] et c[etera]. ¶ P[reterea] i[n]fima p[er] media et media p[er] sup[re]ma
reducu[n]tur in d[eu]m ut i[n] fine[m]. g[o] p[er] ip[s]a p[ro]ducu[n]tur
cu[m] no[n] sit mi[n]or i[d] u[n]i[uersi]tas i[n] d[e]o ut e[st] p[ri]n[cipiu]m q[uam] sic ut
e[st] fi[n]is. ¶ Ad o[stendum] ut u[er]itas ist[ius] [questi]o[n]is plen[ius] pateat
et ut errores efficaci[us] [con]uincantur sci[en]d[u]m e[st] q[uod] cu[m] in uno 30
et su[m]me si[m]plici sit fo[rm]alis pl[e]nitudo ad su[m]ma[m] [con]ue[nienti]e[m]
eo q[uod] unu[m] dic[it] ro[n]e[m] p[ri]ncipii p[ri]mi et si[m]plex ro[n]e[m] p[ri]n[cipi]i
p[ro]ductiui et su[m]me unu[m] et su[m]me si[m]plex ro[n]e[m] p[ri]n[cipi]i ul[timi]
p[ri]mi et ul[timi] p[ro]ductiui cu[m] m[u]lt[i]q[ue] ita sit erit ista [con]clusio.
u[e]l p[er] p[ro]ductione[m] sibi [con]substa[n]tial[em] et h[ec] d[icitu]r in diuinis p[ro]ductio
intri[n]seca. u[e]l e[st] p[ro]ductio alt[eri]us i[n] s[ubst]a[n]tia diffe[re]ntis q[ua]l[is] e[st] p[ro]duc
tio ca[us]ature et h[ec] d[icitu]r p[ro]ductio extri[n]seca. u[e]l i[st]a[m] i[m]media
ta p[ro]ductio pot[est] accipi u[e]l q[ue] est sine medio t[ame]n op[er]ante
de q[uo] medio loq[ui]t[ur] [com]me[n]tato[r] lib[ri] de ca[usis] q[ui] d[ici]t mediante
i[n]tellige[n]tia ca[us]at a[n]i[m]am et auic[enna]. ix. lib[ri] meth[aphysice] sic dedu
cit errore[m] suu[m] p[er] h[uius]m[od]i media sic ibi p[atet] et uniq[ue] uo
luit q[uod] i[n] p[ro]ductio[n]e a[n]i[m]e et intellig[enti]e intellig[enti]a se sola p[ro]p[ri]a
intellig[enti]a op[er]abatur. u[e]l pot[est] dici i[m]mediata q[ue] e[st] sine
medio cooperante quale mediu[m] dicim[us] agens t[ame]n ut
cu[m] d[icitu]r q[uod] d[eu]s mediante n[atur]a p[ro]ducat planta[m] u[e]l h[uius]m[od]i. ita
q[uod] ille effectus et e[st] totus a d[e]o et totus a n[atur]a. u[e]l pot[est] dici
i[m]me[dia]ta q[ue] sine me[dio] coadiuuante quale mediu[m] dicim[us]
e[ss]e corpus i[n] exterio[r]a actione sp[iritu]s ca[us]ati et in ministerio sp[iritu]s
angelica sic [con]st[at] ex u[er]bis b[eati] b[ernardi]. s[upe]r cant. ominum. et sic
dicim[us] q[uod] ars op[er]at[ur] me[dia]nte n[atur]a p[ro]p[ter] q[uod] dic[it] ph[ilosoph]us q[uod] sanitas e[st] p[er]
sanitatis. vii. meth[aphysice]. Ho[c] d[ic]o e[st] q[uod] e[st] pl[ur]alitas u[e]l unitate[m] i[n]
cludens ut e[st] illa q[ue] surgit ex unitatib[us] sic dico plures
ho[m]i[n]es et h[uius]m[od]i. Est alia unitate[m] excludens ut q[ue] assig[na]retur

circa primum rei continua. sicut dicimus hominem plures quam habet
plura corpora vel plures animas. quod non dicit philosophus propositione plures quam non est
proprie quia in isto sensu sed ipsum eadem est ratio hominis et homi-
nis universalis et hominis et hominis universalis. sicut habetur in primo elenchorum. Secundo
est quod sunt contraria que unum subiectum quod impossibile respiciunt
de quibus dicit philosophus in libro predicamentorum. quod contraria sunt que certa inter hunc
esse et mutuo se expellunt et talia sunt contraria que dicunt contrarias
qualitates et utrumque vere est ens. Alia sunt contraria que unum
genus predicamenti [illegible] dividunt sicut sunt differentie in genere predicamenti quod
per [illegible] contrarie sunt et ista non vere ad ponunt. Alia sunt contraria
que ideo contraria sunt quia alia ab aliorum debito ordine deficiunt
et sic dicimus vicia contraria virtutibus. Et generaliter mala
bonis. Hiis visis patet ad questionem. Dico quod scilicet ab uno et sum-
me simplici quia tale est habet rationem universalis principii primi et pro-
ximum post plura et diversa contraria productione exire
ea et media. ita quod nunquam per medium tamen operans quia hec
poterit in ipso primo [illegible] in potentia. posse enim producere intelligentiam vel
animam vel corpus est vere posse potentie. unde quod hoc non potest ne-
cesse impotentie est. Nunquam et per medium coadiuvans quia hoc poterit in
primo insufficientia ut patet. sed per medium cooperans per produ-
cere plura et producat. quia mediante agente creato creatura
scilicet voluntate quod quidem agens per virtutem sibi a deo in-
ditam agit non produxit autem hoc modo plura in principio rerum conditione
non potuit. quia hoc posterius quam scilicet agens creatum quod operaretur sed in
rerum creatione creaturam capax non fuit plura. dico quod in uni-
tate includuntur qualitercumque universaliter pluralitas. cum quelibet res
in se una est et omnes simul omnes universi ordinis unum sunt. sed non
per plura producere quod unitatem [illegible] excludunt. quia hec pos-
se non est posse. sicut non est posse facere ut homo sit non ho-
mo vel ens. Dico tertio contraria ut primo et secundo modo consideratur sed non
tertio. quia vicia et mala et quecumque defectus in quantum huiusmodi
non sunt a causa efficiente sed deficiente. Ab uno ergo et sum-
me simplici plura producta sunt in principio rerum creatione et produ-
cuntur in natura rerum per virtutes sibi a deo inditas multiplice
plura inquam diversa et contraria producuntur. aut ab eo per modum
gratuite voluntatis quod nullo exteriori efficitur suo motivo
suo fine. ipse enim omnia operatur est. ecclesiastici xvii. et quod ad hoc
dixit beatus augustinus quod non in aliud a se intendebat. Et per
modum explicative et effective artis quod nullo exteriori form-
atur. sed se ipsa una et eadem et uniformi per sic
plura et distincta seu diversa et contraria representare et omnia in
ea unum sunt sicut dicit beatus augustinus. vi. de trinitate. ultimo capitulo. hec
ars de qua dicitur in psalmo. omnia in sapientia fecisti et hec verbum
per quod omnia facta sunt. Johannis. i. Et per modum immense potestatis
que nullo extrinseco innititur [illegible] sapientie. xii. subest enim
cum volueris posse de hiis tribus dicit hugo libro i. parte secunda capitulo
vi. voluntas inquit movet scientia disponit potestas operatur
[illegible] que contra sunt [illegible] in suo significato multiplicitatem
certitudinem [illegible] rerum productionem. ad cuius noticiam per-
venisse satis impudenter se iactet. Ignoravit enim primum pro-
ducendi modum. sicut enim colligi ex involutione verborum eius
posuit quod non erat necesse potentiam ab uno nisi unum

Cum enim anima primum intelligentie se esse animam producat prima intelli-
gentia. si in hac intelligentia esset diversitas necessario sequitur ipsam
oportere [illegible] aliqua diversitate in esse causam prime ex
quo concludit quod primum eorum que sunt a causa prima unum non est
et eius essentia et eius quidditas est unitas non in multitudine et absque
dubio erravit. non enim sunt res create a deo per modum
intelligentie sicut ipse ponit. nec de quo eius esse fluunt sicut
ipse fingit in plena contrarietate ut sicut est in creatura necesse
sit esse in deo. Sed sicut dictum est procedunt per modum gratuite
voluntatis et explicative et effective artis et immense po-
testatis de nichilo create multiplices et in tantum dissimiles ut ve-
lut quod dicit beatus augustinus xi confessionum. tu inquit domine fecisti ea quia
pulcher es pulcra sunt enim quia es bona sunt enim quia bonus
es bona sunt enim nec ita pulcra sunt nec ita bona sunt
nec ita sunt sicut tu conditor eorum cui comparata nec pulcra sunt
nec bona sunt nec sunt scimus hec gratias tibi et scientia nostra
scientie tue comparata ignorantia est. Per modum autem intelligentie proce-
dunt a deo patre se intelligente et se dicente expressa eius
similitudo et persona verbum dei filius de quo quia persona verbum est
sequitur oppositum quod dicit avicenna. quod ab uno non est nisi unum
et quod [illegible] est in divinitate est in eius verbo sicut dicit augustinus xv de trinitate
capitulo xiiii. Preter hanc veritatem fuerunt alii philosophi de quibus dicit
augustinus xi de trinitate capitulo xiiii. Preter hanc veritatem fuerunt alii
philosophi de quibus dicit augustinus xi de civitate capitulo xxiii. quod porphirius
ut platonicus duo principia dixit. deum patrem et deum filium
quem appellat paternum intellectum vel paternam mentem cuius verba
postea corrigit. augustinus. quia dixerat duo principia. Ignoravit pro avicen-
na ordinem productorum quia non differunt penes efficaciam primi
sed magis penes esse quod trahunt ex propriis principiis vel
ipsas constituentibus vel ipsas producentibus ut sunt actiones
vel ut brevius dicatur differunt per ipsas essentias.
Nesciavit etiam avicenna posse creature. et absurditate dixit
quod intelligentia prima intellectu producere et intelligentiam et
animam et orbem. intellectus enim creature sive de se sive aliud intelligat
non potest efficere. Si autem efficeret non sola similitudine rei quam
habet in completissimum esse non potest aliquod ens completum producere
nec vel de substantia sua vel aliquo alio solus summus intel-
lectus potest producere suam similitudinem personaliter tamen ab eo distinc-
tam que est ipsum verbum eternum per quod omnia facta sunt. Certo si
verbum considerent verba inventoris huius figmenti invenietur
ipsi contrarius in sua positione. si enim non potest esse ab uno nisi unum
ergo a summe uno non fluit omne quod est nisi dicatur valde im-
proprie quod ab ipso fluit quia intelligentia ab eo producta
produxit quandam aliam et secunda intelligentia produxit plura et sic usque
ad ultimum corpus. Preterea si ab uno non procedit nisi unum opor-
tuit quod prima intelligentia a qua plura sunt habeat in se aliquam multi-
tudinem sicut ipse ponit. Sed si illa multitudo est vera et realis
necesse erit dicere quod in ipso primo a quo immediate est illa intelligentia
sit vera multitudo quod falsum est [illegible]. Si autem non est
absoluta et realis multitudo sicut ipse videtur dicere tunc ergo per regulam
que sunt ab ista intelligentia non sunt vere plura quod patet falsum esse quia
ab ipsa sunt tamen omnia diversa. intelligentia scilicet et anima et corpus

celeste. inter alia absurdissima a diligenti investigatore invenie-
tur in errore isto presumptuosi. unde ex hoc loco probatur verum esse
verbum philosophi iiii metaphysice. errantes inquit ponunt contraria. propter [illegible]
ergo contra rationes ad partem istam. Ad illud obiectum primo quod dicitur
se habet ad contraria per indifferentiam et contrariarum sunt contrarie. dico quod il-
la indifferentia [illegible] divine voluntatis et magis probat contrarium.
contrariorum enim cause sunt contrarie que agunt per qualitates contrarias propter quod dicit
beatus quod in causis nullibi habet locum. Ad secundum quod obicitur quod a deo non
nisi fiant [illegible] nec a bono mala et sic nec ab uno plura. potest dici
quod unum quod convertitur cum ente et bono dicit unitatem [illegible]
ergo debet concludere quod non facit plura pluralitate que huic opposita est et hic
est verum sicut dictum est. Unde quidquid est a deo est unum sicut est verum
et bonum. Preterea non ita opponitur pluralitas unitati sicut opponitur
falsitas veritati et malicia bonitati. est enim pluralitas ista di-
co accidentalis ex unitatibus. unde posito quod deus esset unus unus
accidentaliter non sequeretur quod si non sit a uno falsa quod non sit ab uno
multa. Ad tertium quod obicitur quod dicendo producit patet. Dico quod loquitur de
productione intrinseca. Quod obicitur de perfectione creationis et
generationis non valet. quia generatio cum sit de substantia in divinis est summe
perfecta et ex parte producentis et ex parte ipsius productionis et ex parte
producti. quia est productio consubstantialis et per omnia equalis. Sed creatio
licet sit perfecta ex parte creantis et ex parte actionis quod agit quia deus
est sua actio que intrinseca est et de nichilo necesse est quod creatum quam sit
imperfectum ex parte et ex hoc includit imperfectionem que est ratio multitudinis. sicut dicit
hugo. solo unum aliquid ex diversis capere potuit quod erat ple-
nitudinis [illegible] et ideo summa pulchritudo variata per partes dis-
tributa est in singulis ut perfecta esse possent simul in universis.
Ad quartum quod obicitur de uno effectu solo dico quod licet hoc sit perfectionis quod
me uno effectu producat et non mediantibus pluribus tamen quod me-
diante aliquo producat et per se immediate non possit producere uni-
versa plura hoc est insufficientie et imperfectionis et quantum ad hoc quod habet per-
fectionis assimilatur sicut potentia creatura deo et maxime habens in hoc
excellenter aliquid [illegible] quod sicut sol per unum effectum plurium
est causa ita pater luminum per unum fontale radium quod non est
eius effectus sed est eius consubstantiale verbum creavit et fecit omnia. Ad quintum
quod obicitur quod ita sunt res producte sicut erant in deo. dico quod verum est
sub isto sensu quod scilicet ita sunt res producte sicut erant a deo produ-
cende in quo erant ab eterno sicut in causa et sicut in arte et hoc
modo ista adverbia sic vel ita et sicut non referuntur ad esse rerum
quod scilicet tale esse haberent producte quale habebant producende
quia tunc nulla esset productio sed referuntur ad producendi modum
que ostendunt esse perfectum ut patet. unde est in argumento figura dictionis.
Ad sextum quod obicitur de duobus agentibus. dicendum est. scilicet in colone per
argumentum. Preterea debuit concludere quod unum ex illis duobus quod ubique
est agens in parte et limitatum non potest in contraria. sed hoc unum et
simplex de quo hoc querimus nulli alii agenti comunicatur. Ad septimum quod
obicitur de effectu immediato per causam dico quod quidam sunt effectus per
causam tamen et immediate per ipsius voluntatem quia placet enim immediate
agere sicut possit modo producere hominem vel brutum vel hic per-
ducere dico immediate. quia in eo quod vult producere nullo medio
indiget sicut dicit beatus bernardus in omeliis [illegible] et in tales effectus
potest non per virtutem sibi a deo inditam quia unus est productio

contrariorum. alii sunt a deo immediate propter ipsorum perfectionem et dignitatem
sicut est productio creature que est ad ymaginem et productio ta-
lium excedit virtutem omnis agentis creati. non ergo sequitur quod si non
non potest in ipsorum quod non possit in aliorum nec sequitur quod si isti sunt
a non immediate quod non sit immediate a deo. quodque causa est a non immedi-
ate a deo. quia non nisi potest nisi deo intime cooperante. Ad octavum quod obicitur
quod alterum principium est non ens dico quod si privatio dicatur passive non
est ad quod non habet formam quam sibi appetit sine quo appetitu
que non est nisi rei non habentis non potest esse motus ad ipsam formam.
quantum ergo ad hoc rei privatio est principium sub ratione appetitus. Sed ra-
tione negationis non est principium nisi quod in appetitu negatio includitur. quantum
vero ad esse rei privatio sub isto nomine non est principium sed in ad quod
privatio sub isto sensu reducatur. Si autem dicatur privatio
active tunc dicitur privatio expulsio preexistentis forme ad quam
sequitur non existentia illius forme propter quod nectio requiritur ad hoc ut forma sua
sit in actu. nisi enim forma ignis esset actu in materia non expelleret formam
aeris et hoc modo privatio reducatur ad formam expellentem formam contrariam
ex quo patet quod privatio dicta ad primum modum entis ratione est est principium
tamen in sensu ad primum modum non entis quia et si includatur in ratione
principiandi non tamen habet rationem principii et quia ad hoc magis
accipitur nomen privationis vel privatio tamen esse non ens. quia ergo sed-
ue ad est erit in ratione est privatio est principium nec a deo. Sequitur
argumentum de influentia naturali quia per pluralitatem rerum est plura-
litas influentiarum. Similiter primo quod obicitur de numero quod est principium non
[illegible] quia numerus qui nunc est principium rerum est numerus suum numero sicut dicit pla-
to augustinus iiii super genesim. Ad primum quod obicitur de pluralitate ydearum
dico quod acceptio ydee in deo in suo intellectu includit et quod est ar-
tis eterne expressiva. scilicet representative rerum producendarum. vel quod per
dua possit et quod est ex parte rerum ymitatione. scilicet illius artis ut ydea
dicatur ars eterna a rebus per eam expresse representatis et produ-
cendis imitabilis et quia ars ista expressiva et perfectius repre-
sentat res et rerum diversas quam quecumque ydee create quantumcumque diverse re-
presentarent eas ideo assignatur ibi pluralitas non realis sed
secundum modum nostrum intelligendi tamen propter quod dicit augustinus. quod alia est
ratio qua factus est homo. alia qua factus est equus. Sed quia res ymitantur
artem per aliud et aliud ideo in intellectu ydee ex parte rerum includi-
tur et realis pluralitas que non est in deo. sed in rebus erit. ergo hic
vero quod realiter est unum principium in quo secundum nostrum modum intelligendi
dicimus esse pluralitatem ydearum. Ad illud quod obicitur quod dicitur non intelli-
gere ad quem verum est per acceptionem vel dependentiam aliquam ab
ipso quia sic vilesceret intellectus ipsius et sub ista consideratione verum
dicit philosophus. Sed absque dubio deus se ipso se ipsum intelligendo quicquid
est ipsum est vel aliquid ab ipso est plene novit. Ad illud quod obi-
citur de proportione cause ad effectum dico quod proportio uno modo dicitur com-
paratione et determinatum excessum ut cum dico duplum et sub-
duplum et sic non est nisi in causis particularibus que habent esse et posse
limitatum et hanc proportionem vocat philosophus symbolum in libro de genera-
tione. [illegible] inde symbolum facilior est transitus. Alio modo
proportio dicitur comparatio similitudinum ut cum dicitur sicut se habet hoc ad hoc
ita illud ad illud. et talis adhuc non est proportio infiniti ad
infinitum. Tertio modo dicitur proportio conformitas et ordo unius ad
alterum et talis non est dei ad creaturam sed creature ad deum et

19
25

eo quod creatum unitatem sive principium et ordinatur ad ipsum. ¶ Ad
primum quod obicitur de medio sensus quod est unitas unum est immutate ordinis ¶ Ad
secundum quod obicitur de illo dicto quod deus est per se producens dicendum quod in illo
dicto non quod producit ... et considerate libertate et ex se
¶ Ad tertium quod ultimo obicitur de reductione inferiorum in summum per
media dicendum quod non est simile de reductione et productione quia res
huius esse reducitur et ideo circa rei reductionem potest creatum
ad operari in quo tamen non excluditur immo necessario includitur di
vina cooperatio. sed productio dat rei esse et cum est productio
de nihilo non est substantia quo operatio creature fundetur. propter hoc non potest
esse creato incertum. sed si sit productio de aliquo quia tunc
ad operationem creature substituitur propter hoc in tali productione

Rationes illius articuli videntur quod ¶ Creatum corporeum
descendit ad inferiorem quod ei convenit secundum naturam. Cir
batur utrum spiritus rationalis absolutus a corpore transeat de loco
ad locum per motum localem sive transiens ab hoc ad aliud moue
atur localiter. et quod non ostendebatur multis rationibus. Primo quia
corpus quod non est quantum non potest moveri per corpus quantum. aut enim
illud erit orbiculare vel saltem alterum et tunc cum secundum philosophum primo
de celo. tangunt se in puncto et in minimo spatio sit punc
ta infinita erit infinita pertransire. aut utrumque erit planum
et tunc cum concavum et locus sit superficies contigue et secundum anselmum de
incarnatione dominum ubi. superficies addita superficiei fiat una su
perficies moto corpore movebitur et locus quod est inconveniens. sed incorporabi
lis maior proportio est quanti ad quantum ¶ Preterea in omni motu
alterationis est mutatio a contrario in contrarium in ... ergo cum virtus
spiritualis angeli excedat omnem virtutem vel infinitas erit eius
mutatio ab uno in unum in ... sed tale transit de loco ad
locum per motum localem ergo et cetera ¶ Preterea au. super genesim dicit quod deus
movet creaturam spiritualem per tempora non per loca. sed quod movetur
localiter movetur per loca ergo et cetera. ¶ Preterea lux ista corporalis in sua
diffusione non pervenit ... medium quam extrema sicut potest multi
colligi ex verbis augustini iiii super genesim. multo fortius non angelus
in motu suo ergo et cetera ¶ Preterea sic dicit au. xxii de ci. tanta erit
in viis angelicis quod ubi volet spiritus ibi protinus erit corpus. mo
vebuntur ergo corpora glorificata per nutum voluntatis multo for
tius angeli. sed nutus voluntatis non respicit medium ad ergo et cetera.
¶ Preterea sicut potest colligi ex verbis ave. et aliorum philosophorum successionis
in motu una causa est dimensio mobilis. alia resistencia medii
tertia virtus moventis quia tanta virtus habet movere in tanto
tempore. sed in spiritu rationali absoluto a corpore nulla est dimensio nulla r
esistencia in medio non enim respicit medium rarum vel densum vel ...
in creature spirituali cum sic spiritualis et omni corpore incorporabilis et ...
impenetrabilis. ergo non erit motus eius successivus sed tale oportet
esse si esset localis ergo et cetera. ¶ Preterea secundum philosophum si esset motus in
vacuo cum nulla esset resistencia esset in non tempore. cum ergo
creatura spiritualis moveatur sine omni resistencia movebitur in non
tempore et sic in instanti excedet motum localem ergo et cetera. ¶ Preterea secundum
philosophum omne quod movetur localiter per spatium partim est in termino a quo
partim in termino ad quem. sed omne tale est partibile quod creature spirituali
sive spiritui rationali convenire non potest ergo et cetera. ¶ Preterea spiritus rationalis non est
in loco nisi unitus nec non unitus. quia nulla est proportio eius ad locum

proportio enim ista dicitur totum in toto et partem in parte. sed quod non
est in loco non movetur per locum ergo et cetera. ¶ Preterea sic dicit hu. l. ii.
totus fuit in sepulcro et totus in inferno. sed totus dicitur
hic persona; filii unita in natura humana est persona enim anima rationalis quod natura
sub hac totalitate comprehenditur ergo simul erat in pluribus locis
sed non tale movetur localiter ergo et cetera. ¶ Preterea non movetur spiritus rationalis
separatus de loco ad locum naturaliter non violenter sicut patet; non volu
ntarie. quia quod movetur voluntarie movetur secundum omnem positionem sursum et de
orsum ad dextrum et sinistrum. sed has duas positiones non convenit alicui mo
tui spiritus rationalis absoluti a corpore ergo et cetera. ¶ Preterea anima rationalis separata non
habet motum propter indigenciam suam quia est actus eius potissimus sive in
telligere qui est actus sive se reflexivus potest habere hunc actum
sine motu aliquo non habet motum propter indigenciam alterius quia nullum
actum ministrale habet. nec enim eius est alterum illuminare vel purga
re vel perficere. sed omnis motus est propter indigenciam sui vel alterius ergo
et cetera. ¶ Preterea cum sint duo actus intelligentie. intelligere. scilicet et corpus
movere primus non requirit motum sicut dictum est. secundus non ponit mo
tum in patiente et sic et cetera. ¶ Preterea spiritus angelicus nullo modo dependet
a corpore ergo non a loco corporali. ergo propter illum non habet motum ¶ Preterea discu
rrere et de loco ad locum transire non est nisi corporum sicut dicit
bernardus. super cantica. omelia v. Preterea sunt conditiones motus lo
calis ergo isto modo non movebitur spiritus separatus per se nec per accidens ut dicitur
patet; ergo et cetera. ¶ Preterea auctor vi principiorum. quod ipsum est non corpus per corpus in mo
veri. ¶ Preterea si modo localiter movebitur per se et a se. sed in omni tali secundum
philosophum viii. physicorum. est movens et motum et quod movetur est partibile. sed spiritus autem
rationalis est impartibilis ergo et cetera. ¶ Preterea secundum philosophum idem est impartibile
motum et tempus compositum ex instantibus; sed hoc est impossibile ergo et cetera.
¶ Preterea spiritus rationalis non est in loco simplici qui est sicut punctus quia talis
locus sive et ipse punctus est tamen in situ non in loco compositio seu
quanto quia cum locus sit mensura locati impossibile est quod compositum sit
mensura simplicis. sed si non est in loco non movebitur motu lo
cali. ergo et cetera. ¶ Preterea spiritus rationalis non pertransit de spacio pertransire ad quod
sit eo minus. quia ipse est non quantus et propter hoc non potest pertransire quod
sit eo maius. prius enim pertransit sit minus quam maius nisi quod sit ei equale.
cum enim sit impartibilis tunc spacium partibile erit compositum ex impa
rtibilibus; quod est omnino impossibile. sed quod modo localiter necessario pertransit spa
cium ergo et cetera. Et ex hoc arguebat ulterius quod si non modo nec mu
tabitur quia secundum philosophum mutatio est terminus motus. ¶ Preterea sic
dicit ber. de dili. deo. virtus est anima non amat quod non amat. sed
amare per omnia sine motu. ergo et amare. et si amare potest di
versa sine motu ergo et esse in diversis locis et sic et cetera. ¶ Preterea in ii
li. de sacramentis parte xvi. c. ii. dicitur quod anima extra corpus esse dicitur distat
ab omni corpore. sed quod sic se habet motum localem per motum enim loca
le est elongatio ab uno corpore et approximatio ad alterum ergo et cetera. ¶ Preterea
ubi dicit hu. quod anima quando mittitur cum accedit eadem re
mittitur cum recedit. sed constat quod in accessu hoc est in infusio
ne non modo localiter ergo nec in recessu. ¶ Preterea xii. l. super genesim.
dicit beatus au. de anima sic. ad corporalia loca migrat secundum eandem
vel non ferri nisi cum aliquo corpore vel non localiter ferri. ergo
et cetera. ¶ Preterea motum per tempus supponit motum per locum quia prius et
posterius in tempore est a priori et posteriori in motu in quo mensurantur
a priori et posteriori in magnitudine quod ibi dicitur spacium in dimen

sed angelus modo per tempus sicut dicit beatus au. viii. super genesim. ergo et cetera. ¶ Preterea
sic dicit dam. ii. l. c. iii. angelus cum est in celo non est in terra
constat quod de celo ad terram descendit quod descendere motum est
sed iste motus non est in termino ad quem ut patet; ergo oportet ut sit in
medio. sed hic est motus localis ergo et cetera. ¶ Preterea filius dei descen
dens seu veniens in mundum non mutavit locum quia ubique est
sicut dicitur Jo. i. In mundo erat. et per ea in propria venit. quod ergo non est ubique
mutat locum. sed spiritus rationalis ubique esse non potest ergo et cetera. ¶ Preterea anima
unita corpori movetur per accidens sed per accidens reducitur ad per se et non
est dare quod moveatur per se nisi cum est separata. ergo et cetera. ¶ Quia
circa questionem istam varia dicuntur ut aliquantulum manifestiora fi
ant motiva opinantium sciendum est quod iuxta sententiam sanctorum et philosophorum
motus localis in sua plana acceptione quattuor principaliter includit. primo quod
de moventis potestate. secundo mobilis localitate. quia enim in loco
non est localiter motum non patet. ¶ Tertio motus terminans successionem;
successio enim essentialis est motui et maxime motui per locum quia ille
primus est sicut probat philosophus viii. physicorum. et eius causa est secundum quantum
magnitudine. secundum quod motus tenebit quantitatem sicut dicit idem
iiii. physicorum. ¶ Quarto includit finis alicuius termini adquisitionem;
omnis enim motus ad aliquid est sive ad formam sive ad situm et propter hoc ad ut
patet; Si ergo potest quod spiritus a corpore absolutus sive angelus sive anima
rationalis sic est in loco quod est vere localis et in eius transitu de loco
ad locum vere potest esse continuitas sive per medium continua suc
cessio salva proprietate sive impartibilitatis si potest ostendi
quod per transitum suum acquirit finem aliquem vel terminum salva ple
nitudine sive perfectionis plane et necessario concludetur. ¶ Ideo ad
declarandum questionem quod. scilicet spiritus rationalis absolutus a corpore tam sic de lo
co ad locum per motum localem seu sic transeundo movetur lo
caliter. Ut autem evidentius fiat angelum locale esse et quod locum condigo
ei habeat attendendum est quod cum omnis locus sit res aliqua sicut dicit
anselmus monologion xxi. c. ipsa inquit loca non nisi sunt ad suum et
ipse philosophus diffinit locum supponens ipsum rem ad esse cum magis
ita sit potest esse comparatio aliqua ad locum ut ad rei veritate.
et ista comparatio non facit nisi probat re quod sic ad locum comparatur
esse locale et propter hoc quia deus dicitur ubique isto modo non ut presens omni loco
secundum legem loci sed presens omni rei suo loco suo cuiusque alteri ita quod
hic adverbium ubique non dicit utilitatem locorum sed utilitatem rerum quia
non dicitur deus aliquis modo localis. hoc est quod dicit anselmus. monologion. xxii. c.
per totum. ubi inter alia sic dicit. summa inquit natura per rei ve
ritatem aptius dicitur esse ubique secundum hanc significationem ut intelligatur esse in
omnibus; quod sunt quam si intelligatur in omnibus locis et hu. l. i. parte. c.
xviii. spiritus igitur increatus quoniam omni loco presens est. nec tamen illo
in loco concluditur aut circumscribitur potest vere in omni loco esse dicitur.
nec tamen localis aliqua ulla ratione appellatur. ¶ Ut potest comparari
ad ad locum ut localis est hoc est ad loci intentionem vel si mili
tudinem seu legem et quod sic ad locum comparatur et in loco esse dicitur
vere locale esse sicut potest colligi ex multis verbis anselmi. monologion
xxi. et xxii. c. hec tamen similitudo non uniformiter recipit creatura
spirituale et creatura corporale. hoc enim similitudo secundum iiii. modos accipitur
primo secundum determinationem presentie et isto modo est in loco quicquid est finitum et
limitate sive et virtutis sive sicut spiritus sive corpus et ista proprietas
non prius et essentialius convenit loco vel. sed vere in loco dicitur esse

presens in loco et per locum determinatur. ut sic est hic alibi esse non
possit. hec autem determinatio presentie tria complectitur. diffinitionem
scilicet. conclusionis in loco et certitudinem distinctionis et in loco et
ex loco et pleraturas ordinis et distinctionem ordinis dico quia ex
hoc quod res loco concluditur loco diffinitur. concluditur loco quoniam sic est
infra terminos loci quod extra eos non nec esse dum ibi presens est esse
potest et hoc est loco diffiniri ut tunc diffinitionis qua ideo termi
nus frequenter a philosopho notatur quia totum esse rei includit et
non est esse rei diffinite extra diffinitionem inveniri potest. dicitur
locus diffinire locatum vel locatum diffiniri loco seu esse
in loco diffinitive quia sicut totum est extra terminos loci nec de
ipsa re ibi locata invenitur et ista diffinitio et conclusio sic
negative accepta uniformiter convenit spiritui et corpori licet contrarium a
loco ut positive vel affirmative accipitur difformiter utrique conveniat
ut inferius patebit per hanc primam conditionem loci. spiritus creatus sive
angelus sive anima rationalis dicitur vere localis quod expressius dicit hu.
in prallegato c. et verba qui negat angelum esse localem
inveniuntur vel non legisse vel non accepisse. Sane igitur
de spiritu creato hoc comodius dictum et ad intelligentiam hoc
accomodatius esse fatemur ut non solum in loco esse sed et lo
calem esse sine dubitatione pronunciemus. In loco quidem quoniam hic
alicubi presens invenitur. localem vero quoniam cum sit alicubi
non ubique invenitur. omne enim quod diffinitum est secundum aliud locale est. quoniam
in eo ipso quod finem et terminum habet locum habet et determinat locum
sic determinatum est in loco. sed corpus quod dimensionem habet loco
circumscribitur quoniam ei secundum locum principium medium et finis assignatur.
Spiritus vero quoniam dimensionem non capit sed diffinitione sola
terminatur argo sceptionem quidem non recipit loci et tamen
loco quodammodo includitur quoniam cum hic alicubi presens sit totus
alibi non invenitur. Itaque corpus locale est quoniam loco circumscri
bitur. Spiritus autem quoniam in loco per presentiam nec operationis conclu
ditur localis et ipso iure nominatur. Complectitur autem secundo de
terminatio presentie certitudinem distinctionis quia secundum anselmum.
monologion. xxi. c. sicut locus a loco distinguitur ut singula
loca sint ita ideo quod totum est in uno loco ab eo quod eodem
tempore totum est in alio loco distinguitur ¶ Complectitur plani
tudinem ordinis iuxta illud quod dicit augustinus diffinientes ordinem
xix. de ci. c. xiii. ordo est parium dispariumque sua cuique loca
tribuens dispositio. ¶ Ad quam distinctionem et ad quam ordinem
angelorum et aliarum creaturarum in ipsa rerum universitate
quod contingit angelica natura nobiliore parte sui distinctionem
dico pleniore et certiore requirit et cooperatur de
terminatio presentie angeli in suo debito loco propter quod dicit scriptura
angelos esse in celo. Ecc. xviii. et dicitur angelus de celo. gal.
i. ¶ Secundo modo accipitur similitudo loci secundum necessitatem continen
tie et sic est corpus proprie locale locatus scilicet et locatum. vi
detur sicut locus et corpus eius. de spiritu vero non audeam
dicere quod habeat ad locum tantum dependentiam sive tamen ex
supponere quod si inventum est angelus qui est eius proprius ne
alicubi est non solum determinans sibi locum sive comparans
sed et ... sicut expresse dicit hu. et habitum est supra. In
est argumentum dicitur quoniam in glo. quod empyreum statim repletum est

angelis. q3 iʒ nō possit intelli ut locū repleat sic corpus
tū p nō plurificatur q̄ est corporis locus per eorum plenam excellente
ornatū. ¶ Tertio accipitur similitudo loci per coexistentiam proportione in
h̄. s. quod respondet tantus locus tanto locato ita quod totum to
ti et pars parti. ideo dicit phs. q. phorum quod continens non est maius
distantia hoc est dimensione. sed equale in eo quod ei ultra
contingebatur. et in libro predicto dicit quod ad eundem terminum copula
tur partes loci et partes corporis. et ista proportio loci et partes corporis
respicit corpus ut est quantum non ei autem est in loco sic dimensive
quia ligne. s. quia autem sic habet. iiii. ph. Quartum sic est in lo
co dicitur proprie a loco circumscribi quod soli corpori quanto convenit sic dicit
dama. l. ii. c. ii. et iiii. in preallegato est. ¶ Quarto accipitur
similitudo loci per dependentiam ualet ipse quod unumquodque simile fer
tur in suum locum non perfectum hoc quidem fuit sui illud aut
corpori quod dicitur in quadam mutabili propter loci sic habet. q. pho
exigentie hi non corpus in tantum ut non habeat actum completum corporis
locum proprium sic habet. viii. ph et ipse habet propter ex parte loci et de
pendentiam ex parte locati debet influere locans in locatum
unde sub hac proprietate in qua locus respicit corpus non ut est
quantum. sed ut est simile continetur quia debet esse influens loci
ex hiis patet quod spiritus creatus non est localis per dedicationem
presentie sue hiis negativum esse cum corpus quod sic de corpore
non est ex terminos loci sic non de spiritu quod autem hic dicitur affirm
atiue modus. s. existendi in loco omnino aliter convenit corpori aliter spiritui
et quia certum est quod spiritus creatus illa sua potentie quod presens habet
loco per se aliquam loco presentem reddere potest et inter medi
um obiectum presentia sua continuare non cogitur ad
hoc aliquam resistentiam medii non consequitur ex hoc aliqua con
mensuratione sui ad medium. sed requiritur hic una dis
tantia ex terminorum seu terminorum et limitatione uirtutis et li
mitate spiritus ipsius. quod dico sic est concluditur secundo quod erit in
motu angeli continua successio manente eius impossibilita
te. Quia ulterius manifestum est quod ad quamlibet loca angeli
moueantur uel mutantur spiritus uidetur facere prius quamcumque
sine acquirat per motum suum nec sui sibi non accrescat ex
hoc corporis habitudini quod uocamus ubi locale primum ex quo con
cluditur et quod in hac acquisitione spiritus est salua plenitu
do sue perfectionis ex quibus omnibus concluditur. ¶ Quarto ad
quintum quod. s. transeundo de loco ad locum mouentur
localiter. sed aliter quam corporalia sic adhuc melius patebit
in solutione argumentorum. unde ad primum quod obicitur per in contrarium quod quantum
non potest moueri per quantum quod multo minus spiritus. dicendum est
quod in prima parte medii uariatur tactus quia quod dicitur spera
seu corpus orbiculare tangere planum in puncto
uerum est de tactu mathematico qui tamen est in abstrac
tione sicut et figure. tactus autem quem supponit motus
localis uere realis est et attenditur secundum sile esse rei in quo
sit non est longitudo sine latitudine sicut linee sine su
perficie ideo spiritus ibi tactibus secundum aliquam partem superficiei. preterea
dico per quantitatem non sed proportionem. partes autem secundum quantum
finite sic dicit phs. iii. ph. In secunda parte medii
dicit quod si addatur superficies superficiei non est nisi una u[illegible]

dicitur de additione mathematica que est secundum rationem continuum et eidem
sibi quia superficies in proximum tempus est. sed de applicatione que est
secundum rationem contiguum cum. s. due superficies que sunt in diuersis sunt
ad inuicem coniuncte non est unum quia sunt in ea superficies. sed hoc
est unum quod due superficies eo quod sunt extrema duorum corporum sese
contingentium sunt simul. sic autem est in contactu continentis et
contenti et loci et locati. et iste contactus uel ista applicatio
ualde improprie diceretur additio. mouebitur ergo suo modo corpus per
locum. similiter et spiritus modo suo debito ¶ Ad secundum quod obicitur de termino mo
tus nullus qui est in eo. dicendum quod in motu angeli est assignare motum
et terminum motus sicut in motu nulli. ab hoc enim uel sive a termino a quo
in terminum ad quem est proprie motus quia inter hec duo est dubium me
dia. sed a non esse in termino ad quem ad esse in eodem est mutatio
quod est in eo. modo dico quod mutatio non excedit mutationem
quia non est inuenire ad medium. sed motus excedit motum quia
unus mouens alia forte mouet et unum modo alio aptum
est ad motum et spatium spatio et tempus tempore maius est. muta
tio autem excedit motum incomparabiliter. non ergo debet comparari terminus
cuiusque motus ad quemlibet alium motum. nec mutatio muta
tioni. dico secundum excessum. sed motus motui. concludere ergo debuit quod
cum spiritus excedat mouens simile in uirtute erit eius motus in tempore
forte incomparabiliter minori quod sit motus illius. ¶ Ad secundum quod obicitur de
ubi aut. quod dicit moueri spiritum causatum per tempus non per loca. dicendum quod ibi
negatur motus per locum qualis competit corpori. corpus enim uere moue
tur per tempus et locum. quia motus eius mensuratur tempore et ipsum tempus con
mensurant se loco. spiritus autem creatus mouetur in tempore et per tempus quia
motus eius tempore mensuratur secundum durationes temporis sic dicit beatus aug. xii.
de g. c. xv. sed non mouetur secundum durationes loci ut eius dimensionibus
commensuretur. ¶ Ad quartum ubi aut. de motu lucis dicendum quod in
subito motum accipitur per tempore imperceptibili. uel potest dici quod motus
lucis qui dicitur eius diffusio magis est per modum generationis quam per mo
dum motus localis. lumen enim forma aeris est qui est ut in quo est
necessitas et ideo magis debet dici mutatio quam motus ¶ Ad quintum quod obicitur de
alio ubi aut. de motu corporis glorificati plana est responsio. quia per il
la ubi innuitur quendam modum emphaticum cologuitur mirum agilitate
corporis gloriosi. ¶ Ad sextum quod obicitur de illis causis successionis in motu
patet responsio ex predictis quia non sunt ille cause que ponit. sed contin
uatio presentie finite et determinate per locum et limitatio uirtutis
et uirtutis distantia extremorum. ¶ Illud ubi phi omne quod mouetur
partim est in termino a quo partim in termino ad quem secundum intentionem eius in
telligitur de modo quod loco se commensurant et de termino partis non
remotis. uel potest ut ubi exponitur. non de parte rei mobilis. sed
de partiali successione eius cum terminis. In hoc enim quod res dum
mouetur non omnino recessit a termino a quo dicitur esse adhuc partim
in illo quia est in recedendo ab ipso et in hoc quod non omnino accessit
ad terminum ad quem dicitur esse partim in illo quia est in accedendo ad ipsum
per hoc etiam eurylogice phs in proportione motus in quo est res
tangens in potentia aliquo modo participans est extremis. ¶ Illud quod
sequitur quod nulla est proportio spiritus ad locum procedit de proportione
secundum commensurationem. ¶ Aliud quod obicitur de ubi hu. q. s. to
talis christus fuit in sepulcro et totus in inferno simul esse hic et
ibi quantum ad ypostasim per quod supponit hoc nomen christus ratione sue

immensitatis. locorum autem distinctio ratione unionis ita quod que uni
ta sunt in ypostasi. anima. s. et corpus finita sunt et ratione eorum dicitur spiri
tus et distinctum esse in sepulcro hoc est ipsum corpus non fuit alibi.
et anima ratione eius dicitur esse in inferno per illud tempus non fuit alibi. quamuis ergo
anima pertineat ad unionem que est in ypostasi non tamen pertingat ypos
tasis immensitatem. et sic per hoc non ab anima sed a sua diuina ratione locans
motus localis ¶ Ad primum quod contra obicitur aut mouetur sic aut sic dicendum quod
mouetur uoluntarie. sed non determinate ad partem aliquam non quantum uolun
tas eius determinet sibi locum aliquem ex sua finitate. sed hunc uel
illum ex sua uoluntate. Quod obicitur post eius de indigentia patet quod non
mouetur ex indigentia que dicat defectum aliquem sed quod dicat simile esse cir
cumscripte secundum dicitur in proportione que est eius limitatio propter quod non potest se
facere presentem. ubi autem non erat nisi per motum. mouetur ergo ad locum
quamuis sit intra se licet sit perfectus includit tamen rationem limitationis
et finitatem mobilis. ¶ Illud quod obicitur de actibus intelligentie
accipitur secundum errorem philosophorum qui posuerunt intelligentias ociosas
nisi mouentes orbes. unde preter sunt alii actus et alius est
status spirituum quam sit ille quem phi fantastice deuiantes
assignant. ¶ Tertia argumenta sequentia concludunt de motu lo
cali qui est secundum commensuratione locati ad locum ¶ Ad primum quod obicitur
quod si a se mouetur oportet quod in differunt mouens et motum. possumus dicere
quod differunt non re sed ratione. sicut enim causa spiritus rationalis se reflec
tit se ipsum recognoscere idem est cognoscens et cognitum. differunt
tamen ratione. ita cum se ipsum mouet idem est mouens et motum. Iuxta
ubi anselmi. de concor. p. d. uoluntas est instrumentum se ipsum
mouens. uel potest dici quod cum spiritus creatus non sit purus actus et ideo
sit in eo inuenire rationem ad quo agere et ad quod non agit hoc
est ad rationem est in actu ratione est in potentia propter quod dicitur ua[ria]
ter componi ex materia et forma. ita potest hoc dici quod ratione est mouens
est suum formale. ratione est mouetur est suum formale et sic mouens
et motum non differunt re sicut duo supposita. sed sicut duo principia
sic intendit phs ut patet de motu alis quod ipse dicit a se mo
ueri. Tertia sequentia argumenta procedunt de motu qui est secundum
proportionem commensurationis ¶ Illud ubi hi B. quod a. in est
anima ubi amat quam ubi animat intelligitur de ubi proprietate existentie
proprietate quam dicimus rem per substantiam suam esse hic uel ibi. sed de
existentis inseparabilitate ut dicatur ubi magis quia inseparabilius
et ista expositio consonat intentioni sancti in loco illo. in quo
loquitur de martiribus quod per tormenta illata corpori uel mor
tem a christo non potuerunt separari. uel intelligitur de quadam existentia
uerecundie quam per unitatem transformatiuam amoris habet cum amato
maxime i. 1. cor. vi. quod adheret deo unus spiritus est quia quamquam uerecundie
non fit hoc per unitatem animationis cum corpore non enim propter hoc dicitur cum corpore unum corpus
et sic dicere magis. hoc est intimius. uel potest adhuc intelligi illud
ubi de existendi dignitate. amare enim est actus spiritus magis
spiritus est. animare autem est actus eius ut est anima dignior autem est in anima
conditio spiritus quam conditio anime quia ut spiritus est fertur ad id quod est supra
se ut anima est ad id quod est infra se et sic exponetur magis hoc
est dignius et intelligo ubi est amor ordinatus sicut enim amor per
uersus non est nisi ydolum amoris sicut dicit dyo. iiii. de di.
no. ita dignitas talis amoris non est nisi ydolum dignitatis.
¶ Alia duo argumenta que formantur ex ubi hu. solui

posse breuiter. quia ibi non loquitur hu. ut asserens. sed ut inquirens
potest tamen de distantia exponi per de distantia intellectus quem attenditur secundum uirtutem
motoris et resistentiam medii. Aliud quod dicitur quod quasi uia mittere
re potest exponi de modo ueniendi et recedendi. hoc est sicut mittitur
inuisibiliter ita recedit inuisibiliter. ¶ Illud ubi aug. secundum
secundum intentionem eius in loco illo exponi potest ut dicatur localiter hoc est
in loco corporali corporaliter. quamuis enim angelus sit in loco corporali tamen quia non
est ibi secundum proportionem dimensionum corporalium dicitur ibi esse intellibi
liter sicut dicit dama. l. ii. c. ii. uel dicendum quod intellectualibus locis
sunt non corporaliter intellectus existentes circumscripti non enim corporaliter secundum formam
figurantur nec tres habent dimensiones. sed quia intellectualiter
assistunt et operantur ubicumque iussi fuerint. per hoc autem ubi dam. uel
posse confirmari. propter quendam negantium angelum esse localem
dicunt enim quod angelus non potest diffiniri uel determinari ad locum
aliquem nisi per actionem uel operationem propter quod illi loco applicatur
per operationem in quo sed causa non ut exit ab essentia angeli. sed
sed quod terminatur ad operatum in loco unde ratione dicentium an
gelum loco diffiniri quia est essentie finite determinate quia sic
dicunt hoc non intelligitur de fine dimensionis. sed accipitur ibi fi
nis per fine essentie et uirtutis per quod distinctio terminus dicitur. locus autem
dicitur finiens secundum terminos quantitatis dimensive et ideo non oportet ut quod est fi
nitum in essentia ad terminos loci finiatur. Et concludunt sic positionem
suam cum inquirunt applicatio angeli ad locum istum uel illum
non possit esse per formam sicut anima est in corpore. nec secundum situm sicut
punctus est in linea quam terminat quia angelus ab omni situ absolutus
nec per contactum superficiei proprie. quia sic se contingunt corpora ultima sunt
simul eius sed contactum metaphorice. sicut dicimus quod contristans
tangit nos. iste autem contactus pertinet non ad unionem sed
ad operationem. et ex hoc concludunt quod cum non possit simul et semel
in pluribus locis operari eo quod est finite essentie et uirtutis non potest esse
simul in pluribus locis et dicunt ulterius quando operatur circa hunc locum
cum essentia eius non sit ex se determinata uel obligata ad locum
illum. sed indifferenter se habens ad omnes potest egredi ab eo ope
ratione statim ad locum proximum uel remotum. unde per quod debet ope
rari uel in omnibus mediis locis uel in aliquibus uel in nullo
sed hoc potest pertransire omnia media in quodam uel nullum et suc
cessio talium operationum notatur secundum istos motus angeli quod non est
continuus. ¶ Sed ipse operationes eius quamuis se habent quod quidem operationes
sunt in diuisibiles nec quarum nunc temporis dicitur sicut nunc operationum
dicitur motus. ideo dicunt tempus quod mensurat motum angeli esse compositum
ex instantibus consequentibus se habentibus sine aliquo medio in quo possit
dici angelus quiescere sine non operari. iste est ideo sicut potius collu
gere ubi et intentionem eius quam hoc posuit. sed si bene
ista considerentur inueniet in hac positione ad expresse contrarium
ubi doctorum quibus in hiis dementiui est concordare. quod enim dicit
angelum loco non diffiniri nisi esse ratione sue substantie localis
directe est contra ubi hu. dicentis. quod quia in loco per presentiam
nisi et operationis concluditur localis et ipse uere notatur quam ubi
dam. qui legitur de presentia substantie corporis dicit expresse esse se
cundum separabiles. cum enim sunt in celo non sunt in terra et cum
ad terram a deo mittuntur non remanent in celo et per modum
loquitur de eius operatione sicut dictum fuit sed. unde quod intentio dam

fuit ponere angelum esse localem ratione sue operationis. Preterea ex
ordine universorum suorum et quod non negavimus angelum esse in loco
intelligibili. patet ex usu in loquendi sicut habetur in primo libro c. xvi.
angelus inquit non corporalis quidem in loco continetur ut ipsum decipi
at. veruntamen dicitur esse in loco quia adest intelligibiliter et consi
derat et operatur. non enim potest secundum esse in diversis locis operari nisi dicen
dum sit. quod sit in loco quia ibi operatur sed ut operatur et ipsum et
operationem eius circumscribit quod quidem non debet accipi ut sit dicere
circumscriptio hic est ad locum commensurationem. sed debet circumscribi hic
est loco diffiniri. loco concludi sicut exponit hugo. Sicut autem loquitur
est ut ostendatur angelum non esse localem non excludit sicut
dicunt isti novi philosophi et ideo in consilium nunc lateranensi gregorius in xo moralium
non minus expresse eludit istam adinventionem. In hoc inquit
est natura angelica a nostre conditionis distincta quia nos et loco
circumscribimur et cecitatis ignorantia coartamur angelorum
vero spiritus loco quidem circumscripti sunt. sed tamen eorum scientia longe
super nos incomparabiliter dilatatur et per paucam et mittuntur et
assistunt. quare per hoc quod circumscripti sunt numquam recedunt. Sic quoque et
damascenus. cum sint in celo non sunt in terra. Sed gregorius in hoc
quod circumscripti sunt mittuntur patet quod non operantur alicu
bi sunt et quod absque dubio locales sunt et loco diffiniuntur
quia finite substantie sunt et ubi existo data ab istis est falsa et
impugnatio valde inepta. non enim solum hic finis sicut illi
dicunt per diffinitionem. quia tunc omne quod diffinitur esset fi
nite substantie. cum ergo infinitum magis habeatur a philosopho diffiniatur
erit finite substantie magis huius et sic infinitum erit finitum. Preterea
non est dubium quin deus habeat propriam quiditatem quam antiqui
philosophi conati sunt per diffinitionem exprimere sicut recitat beatus augustinus
ponentes diffinitionem quam tamen colligit ex verbis eorum xxii. de ci
vitate dei. xx. c. ipse est beatus augustinus per modum distinguens ideo in quodam
sermone de uno martyre. Deus est inquit deus pater et filius et spiritus sanctus.
sed certe non ipsi pluraliter senserunt vel dixerunt numquam quod deus
esset finite substantie nec a sanctis alicubi invenitur hec dicentium
nisi propter diffinitionem indicantem esse rei debet dici finite substantie vel esse
sed hoc debet dici quod res que differt habet propriam quiditatem per quam
differt ab omni alia re. et quia esse diffinitione nichil de illa qui
ditate invenitur. sed continetur diffinitio cum diffinito. ideo dif
finitio finitus dicitur. Si tamen differens esset finite substantie et sic fi
nite scientie et posset totam quiditatem diffiniti comprehendere secundum
quod tale diffinitum esset finitum non ratione diffinitionis sed ratione di
ffinientis iuxta illud quod dicit beatus augustinus xii. de civitate dei xviii. quecumque
enim scientia comprehendendo scientis comprehensione finitur. In
epta autem est illius rationis impugnatio cum dicunt quod ideo non sunt finis
per tuo distensionis. quia nullus tamen capit dixit vel sensit
quod ideo dicetur omnis creatura finite substantie quia haberet terminum dimensi
onis sue et consilium tamen impugnant illi localitatem angeli
cum dicunt quod non est in loco secundum formam et est quia nullus dixit quod aliquo illorum
modorum esset angelus in loco sed est in loco illo vero et proprio
modo quem ipsi vel nesciunt vel scientes dimittunt per determinati
onem. scilicet presentis sue. ¶ Invenitur autem istis post gratia sibi. hu
ic quod primo negant angelum esse finite substantie quoad diffinitionem vel de
terminationem loci coacti sunt preterea dicere quod non potest esse in pluribus locis

quia est finite essentie et virtutis quod si intellexerint de fine quem dicit rei
diffinitio absurde et impertinenter hoc dicent quia rei talis diffinitio
in nullo pertinet vel respicit vel concernit rei localitatem
diffinitio enim hominis que est quod est animal rationale mortale in nullo iuvat
ad probandum vel improbandum ipsum esse vel non esse in uno vel pluribus
locis sit vel non sit. ¶ Preterea cum secundum eos angelus non sit localis sic
autem in loco per operationem non secundum quod exit ab eius essentia. sed secundum quod
terminantur ad operatum in loco debet hec localitas que est ratione
operationis sit relata ad operatum in loco iudicari secundum effec
tum extrinsecum et secundum locum corporalem in quo fit ille effectus.
sed talis effectus est in loco corporali corporaliter et dimensive ut potest
cum movetur ab angelo vel lapis vel lignum vel huiusmodi ergo concludere
sibi istam absurditatem quod angelus licet in loco erit di
mensive et corporaliter quod damascenus et hugo conati sunt ab angeli
ca sublimitate et simplicitate excludere et sic illi in quo
voluerunt angelum nimium exaltare nimis deiciunt. ¶ Preterea si
operatio sic localis est quomodo possunt negare motum eius continue
secundum istam opinionem esse continuum sensibiliter illa continuitate et exten
sa quam trahit motus a magnitudine quomodo potuit vita
re id est maxime ut scilicet angelus pertranseat medium com
mensurando se spacio est ista opinio secundum quod dicunt cum esse in
loco et moveri de loco ad locum dimensionibus loci consequebat
¶ Preterea si vellent concedere si angelus esset diffinitive in loco sed
substantiam suam cum movetur de loco hoc ad illud cogentur dicere
quod non esset in excessu. scilicet in termino a quo et recederet ab eo nisi esset
in excessu. scilicet in termino ad quem et accederet ad ipsum et sic necesse
ponerent vel unum instans vel plura in quo vel in quibus
esset in medio per quod sic distaret ab utroque illorum terminorum. cum ergo
ipsi ponant ipsum moveri secundum operationem iam deinde quod non se
cundum diffinitive sed dimensive illo respectu esse in loco expresse
sunt sibi contrarii cum dicunt quod non pertranseundo medium potest
moveri secundum illam opinionem de uno loco ad alium et quod in isto mo
tu non est ponere nisi duo instantia unum quod est in termino a quo et
aliud in quo est in termino ad quem et tunc secundum eos nullus locus se habet in ratione
medii. In ista assignatione motus angeli propter quod videtur solis
verbis uti sine re cum dicunt quod potest pertransire omnia media vel
quedam vel nullum. ¶ Preterea si operatur in isto loco in instanti et in
alio instanti et inter ista instantia continue non continue se habu
erunt secundum eos vocatur tempus quod metitur motus angeli et succes
sio istarum operationum vocatur eius motus tunc cum angelus
qui talis esse non potest in celo et in terra prius operatur in aliquo loco
circa nos non diceretur adhuc aliquo modo fuisse motus propter aliam
unitam operationem et sic simul erit in celo et in terra quantum est
propter operationem possit dici quod ibi est ubi non erat prius hoc est in terra
tamen quia negatur eius motus necesse est dicere quod adhuc est
ubi erat prius hoc modo in celo et sic angelus qui descendit de
celo ad revolvendum lapidem Matthei xxviii. secundum istam philosophiam ad
huc erat in celo et similiter ille qui descendebat in piscinam Johannis
v. ¶ Preterea singule operationes in quibus isti assignant motum angeli
est secundum eos egrediantur ab essentia angeli que se habet indifferenter
ad omnem locum et habeat quibus locum suum vel omnem dependentiam
vel ad alterum locum vel ad alteram operationem habeat similiter istas

iste tertio quantum sit sunt eque prime et eque principales sicut manifeste
constat. ex verbis eorum que superius posui nullum ergo habent ordinem ad
invicem nisi forte ex parte nostre ymaginationis. nec est ratio aliqua ex
parte rei quare locus iste in quo operatur angelus dicatur terminus
a quo vel ad quem vel dicatur spacium medium vel locus medius
magis quam alius. Ubi autem non sunt rationes vel proprietates horum terminorum as
signare motum et ubi nullus est ordo assignare successionem
istud est affirmare quod negat et negare quod affirmat. quia ubi
est motus oportet ista ibi esse. et si ista non sunt nullus est motus.
Non dicatur ergo cum angelus in pluribus locis operatur operatione suc
cessione. sed oportet propter pluralitatem non dicatur numerum instantium
esse aliquo modo temporis. quia inter ea non est prius vel posterius eo quod distincta
sunt instantia sicut operationes et sicut loca. Si autem vellet dicere quod
angelus non movetur a loco vel ad locum sed movetur in loco quia
operatur in loco et tunc non videtur posse assignari alius motus
tunc mutatione quomodo secundum verba dicit quod eius operatio est in instanti.
propter hoc in quantum et alia que videntur ista possunt continere et concludere. se
curius et melius est sequi communem viam cui attestantur verba sanctorum
et iudicium rationis. ideo magis tenendam dico esse primam sententi
am de localitate et motu spiritus absoluti a corpore.

Postmodum querebatur utrum spiritus rationalis absolutus a corpore
possit pati ab igne corporali. quod non possit pati ab igne
patet quia ignis corporalis non posset agere in ipsum ostenditur primo. quia oportet
agens corporale assimilat sibi patiens per impressionem forme consimilis
sed talis assimilationis non est capax spiritus absolutus a corpore quia non
potest esse calidus vel frigidus vel huiusmodi ergo et cetera. ¶ Preterea inter agens et pa
tiens debet esse aliqua convenientia. videlicet enim saltem in materia sicut dicit
philosophus in primo de generatione. sed nulla talis convenientia est inter spiritum et
ignem corporalem ergo et cetera. Preterea omnis actio est per rationem et per excelle
ntie iuxta id quod dicit beatus augustinus xii. super genesim. omne inquit agens
prestantius est patiente. sed spiritus est excellentior et prestantior
quocumque corpore. ergo et cetera. ¶ Preterea secundum philosophum in primo methaphysice corpora celestia
non sunt passibilia a qualitatibus elementorum et ideo est quia non sunt
elementa. sed non elementis omnino est elongata a substantia spirituali et cetera
ergo et cetera. ¶ Preterea secundum philosophum xvi. de animalibus calor vel non est ca
lor ignis. quia calor ignis habet comburere et consumere. sed
huiusmodi effectus non potest habere in spiritu rationali absoluto a corpore ergo
et cetera. ¶ Preterea damascenus ii. libro c. xviii. dicit quod caro secundum durum
et molle et huiusmodi solo tactu congnoscuntur. sed ibi non erit tactus
quia ibi non erunt organa sensuum nec aget ignis
nisi per viam caliditatis ergo et cetera. ¶ Preterea sicut dicit avicenna vi. phisicorum omnis
actio est in motu. sed ibi certum debet quod ipse est non qualitatis per quem
motum. ergo et cetera. ¶ Preterea spiritus rationalis non patitur ab igne passione
que est per transmutationem; ut de frigido fiat calidus vel huiusmodi quia
ista nullo modo possunt ei convenire nec passionem acceptam communiter que est
per solam receptionem quia sicut dicit augustinus xii. super genesim. c. vi.
anima non subditur corporalibus rebus; tamen ut cum sentit
ad id ea faciant. sed ipsa anima huiusmodi passiones suum in se ipsa
mira celeritate facit. sed non sunt plures modi patiendi ergo et cetera.
¶ Preterea ignis non potest inferre spiritui dolorem qui dicitur esse cor
poris iste enim dolor est sensus divisionis sicut dicit augustinus iii. de libero arbitrio.
vel est corruptus repentina salutis eius rei quam male utendo

anima corruptioni obnoxia fecit. Sed sic patet in spiritu non potest esse talis
divisio. nisi ipsa anima abusa est igne infernali. similiter non potest inferre
dolorem quem dicitur esse anime quam diffinit beatus augustinus xiiii. de civitate dei c. vi.
sic dolorem dissensus ab hiis rebus que nobis nolentibus ac
ciderunt quod in diffinit in libro de vera religione dicens. dolor qui dicitur
anime est carere mutabilibus rebus; quibus fruebatur aut
frui se posse sperabat. sed cum voluntarie anima peccet
ea volente accidit quod puniatur. Similiter illo igne numquam fuit vo
luit. sic ergo non est dolor nisi aut anime aut corporis et omnis pas
sio tamen infert huiusmodi vel illum ipso tamen quod spiritus pati
actum ab igne. ¶ Preterea Jeronimus super Mattheum exponens illud
Matthei x. sed potius eum timete qui potest et corpus et animam perdere
in gehennam. dicit sic anima inquit invisibilis et incorporea secundum
occasionem dico nunc corporis fortem vel quod ab eo est tempore sup
plicia sentiat est postquam corpus receperit ut cum quo pec
cavit cum ipso puniatur in quo nunc non in invice. Jeronimus quod
sine corpore non habet ab illo ille gehenne pati et sic et cetera.
¶ Dicebat Jeronimus quod pati ab igne per viam ymaginationis
recipiendo speciem ignis ut sibi nocivam sicut videtur dicere
Gregorius. dyalogorum. in hoc inquit ardere quod ardere se videt per viam
autem affectionis quia per illam speciem anima affligatur per viam autem colli
gationis secundum quod dicit augustinus xxi. de civitate dei x. c. miris inquit. sed miris
modis unietur ignibus; non dantes ignibus vitam sed recipie
tes ab ignibus penam ex qua accidit. quod spiritus in ignem af
figuntur. ¶ Contra hoc opponebam primo quia illa species est pas
sionis. ergo solum similitudinariam nisi veram inferret passionem.
¶ Preterea beati non trahunt suam beatitudinem ab ymaginatione celi
empyrei nec alicuius corporalis rei ergo nec dampnati ab ymaginatione
ignis corporalis trahent penam aliquam Preterea sicut insinuat apostolus
i. co. ii. spiritualia spiritualibus comparantes. ergo quamvis sic
in spiritu erit spirituale. non ergo aliqua afflictio vel passio realis
qualem habet ipse corpus infertur spiritui ab igne ¶ Preterea cum
distinguat augustinus super genesim. xii. libro. tria genera visionum
corporale. scilicet ymaginarium et intellectuale. aut non bene di
vidat aut oportet quod una est una non sit aliqua aliarum maxime
nisi est visio que est rei presentis non erit ymaginarie que est
rei absentis et sic et cetera. ¶ Preterea cum demones portent ignem
suum sicut dicit glosa Jacobi iii. super illo verbo inflamma
ta a gehenna et ignis habeat agere in ea que occurrunt
tunc demonibus existentibus circa nos ignis ille comburet
ea que circa nos sunt sed hoc est falsum et absurdum est istud dicere
ergo non est ignis ille corporalis nec actio vel passio secundum veritatem
et sic et cetera. ¶ Contra spiritus unitur igni infernali sicut
unitur anima corpori in hoc tamen differunt sicut dicit augustinus quod non
dant ignibus vitam sed anima secundum veritatem et realiter congruet
passionibus corporis sicut patet quod calor febrilis secundum veritatem
affligit animam. ergo non solum per ymaginationem sed realiter
patitur spiritus a corpore ¶ Preterea sola ymaginatione non punitur
aliquis pena consummata. sed spiritus dampnatus punitur pena
consummata ergo et cetera. ¶ Preterea ille ignis verus ignis omnis
enim ignis omni igni idem est in specie sicut omnis aqua omni aque eadem
est in specie. Sed verus ignis est qui vere facit opus ignis

sic colligitur ex verbis philosophi .2. de ge. et .4. meth. et sic etc. ¶ Preterea cum agens simile agat per immediationem si ignis agat in animam per medium quoniam medio corpore mixto fortius aget in eam sine medio. et hoc est contra hu. 2. l. ¶ Preterea in sompnio non patitur anima licet solo ymaginetur sic dicit aug. .12. sup. gen. in mente est tamen ymaginatio et vera passio. ergo multo fortius et per veram immediationem aget ignis in spiritum. ¶ Preterea si potest ymaginari se pati potest vere pati ergo etc. ¶ Preterea genus generalissimum est compositum ex materia et forma sic dicit boe. et sic genus predicatur de inferioribus univoce ita quod materia inveniatur in eis univoce. erit ergo materia in spiritibus sicut est in corporibus; quare ad hoc tale materia vere et similiter est passibilis ergo etc. ¶ Ad istam questionem que in dubitatione tenendum sit facile est respondere quoniam intellectum verbi mutatis. co. .25. et li. .18. certum est spiritum absolutum a corpore quales sunt demones de quibus dicitur in math. ite maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius spiritum similiter separatum a corpore animam scilicet ydonee exutam qualis erat anima divitis epulonis de quo habetur in lu. certum dico est pati ab igne sicut ille cum ignis vere corporalis est sicut expresse dicit greg. mora. .15. et .4. dial. et beatus aug. .21. de ci. dei .10. difficile tamen est ostendere quod hoc possit fieri et quomodo possit hoc fieri quia hunc sensum videntur et [illegible] et non concordare. nullus enim philosophus probat et assignat quod inter illa in quibus non potest esse contactus in materia non contactus non contactus aliquid possit esse actio et passio sicut plene colligitur ex verbis philosophi .1. de generatione ut ergo istud aliquatenus pateat oportet considerare passionis initium et patientis statum et patiendi modum. passionis initium est inobediencia creature [illegible] quia ipsa nolens potestate sua [illegible] sic dicit au. in epistula ad dioscorum et se magis quam secundum deum vivere sic dicit idem .14. de ci. dei c. .4. spreto bono incommutabili rebus mutabilibus et se inferioribus per amorem perversum adhesit sic diffinit au. peccatum. propter quod iustum est ut creatura que summe voluit suo superiori a quo in ea esset conformata influente recipere plenitudinem gratie subdatur suo inferiori rei scilicet corporali ut a quo in ea sibi assimilata agente patiatur supplicium extreme miserie et hoc est equitatis de qua dicit beatus aug. .3. de li. ar. peccatum inquit et supplicium peccati non sunt nature sed affectiones nature. illa voluntaria sed ista penalis. sed voluntaria que in peccato fit ut dedecus universitatis contrituat cogit ut peccati dedecus emendet pena peccati. hinc fit ut peccatrix creatura superiora a creatore inferioribus puniatur. ¶ Patientis status est finalis et [illegible] in deformitate peccati cum [illegible] ut afflictum est istum divine iusticie in illatione suppliciis. tunc autem est agens corporale instrumentum in actione sua quod afflictum est instrumentum divine iustitie in illatione supplicii. tunc autem est agens corporale ultimate utitur cum non solum agit in corpus sed et in corporale simile. sed spiritus iste prevaricator et perturbator debiti ordinis sui conceptuose conversus ad hec inferiora ex inordinata dilectionis sue assimilatus est eis

in animo ut sic ex inordinata dilectione ordinate adherens deo est animus deo unus spiritus ita ex inordinata dilectione perverse sic anima corpori sic unum corpus quod expresse voles beatus au. in .3. de li. ar. dicit quod corporalia que inordinate amantur esse quasi membra anime ea diligentis. unde dans preceptum formam utendi istis temporalibus quam recte inquit eis utitur non eis amore agglutinetur ne velut membra anime sue faciat quod fit amando ne cum resecari ceperint cum cruciatu ac tabe fedent sed eis totaliter superior et habere illa atque regere cum opus est paratus et amittere ac non habere paratior. propter hanc assimilationem dicitur osee .9. facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt ut sicut dicit ric. non dicitur solum ydolatre sed et ydola. si vero obiciatur de spiritu angelico quod non videtur ad corporale aliquod in sua prevaricatione conversus. similiter multa sunt peccata spiritualia que non videntur pervenire ex huius inordinato amore corporalium sicut est superbia, invidia, ira. dicendum quod omne mortale peccatum includit respectum ad hec corporalia sive ut eis voluptuose fruatur sive ut eis singularitate et libere et quiete dominetur vel eis preferatur vel ea possidens vel ea cupiens habere vel ea timens amittere. quicumque ab uno et communi bono se per contemptum avertit ipse enim primus sive cunctis appetens preesse et nulli subesse omnibus creaturis dominari voluit quod enim illis terrestribus inordinate preesse voluerit manifeste colligitur ex eius mendacio quo se dixit omnia hec temporalia inferiora in sua habere potestate unde matheus evangelista illi omnia regna mundi in momento temporis. et ait ei tibi dabo potestatem hanc universam et gloriam illorum quia mihi tradita sunt et cui volo do illa. lu. .4. hoc autem fuisse in aspectu serui ostendit damas. l. 2. c. 4. ex hiis inquit angelicis virtutibus qui preerat terrestri ordini elevatus est adversus eum qui fecit ipsum deum rebellare illi volens et primus desistens a bono in malum devenit. potest et dici quod celestibus demones avertens se a luce prime veritatis superbientia et perversitate depravatus facti sunt mali et inmundus ita quod species rerum corporalium quas ex conditione non erat in eo ut spirituales et pure forme sunt ut corporales et sensibiles quasi secum habuit et quibus utitur ad seductionem hominum totum affectus malicia et sua imbutus spurcicia propter quod et ipse ab ipsa veritate frequenter vocatur est spiritus inmundus. factus et ipse malus et ut corporalis et ideo ab igne cruciabilis. hoc est enim malum de quo dicit dyo. in .4. de di. no. demonum malum est [illegible] ad [illegible] et ab angelica ydea preter naturam desiderium bonum et [illegible] malorum universorum causa et sibi ipsi et aliis efficiatur quamvis mala fiderit. ¶ Patiendi modum assignare et si sit difficile ex huiusmodi que dicta sunt ad eum declarandum [illegible] dico ergo quod spiritus absolutus a corpore patitur ab igne non vere passione in qua per simile agentis virtute corporalis transmutetur qualitatibus eius corporibus assimilatus. talis enim passio magis facta abiciat a substantia per unius forme expulsionem et alterius introductionem. sed ad hoc est requiritur necessario ea que sunt tacta sunt comitas. scilicet in materia et contactu et conductas. sed patitur passionem in qua per sensualem ignis actionem [illegible] affligitur ab eo hic est a corpore nimio prevaricationis sue ut ita dicam passibilis factus agit enim hic ignis per ut instrumentum divine iusticie hec [illegible] est causa dictum eius

et absque omni impedimento per omnia quecumque faciendo esse decreverit exsequitur. ¶ Modum ergo patiendi aliqui videntur colligere ex ipsius apprehensione ut in hoc quod ignem videt patiatur ab igne quia in anima separata idem sunt tactus et visus et videre et tangere. isti enim sunt sensus particulares per sola organa differentes sicut isti dicunt quod et videtur sentire beatus au. li. [illegible] .18. cor tuum intus et videt et audit et cetera sensibilia diiudicat divisa sunt que ad corpus tuum referuntur et diversa ibi membra inveniuntur. In carne tua alibi audis alibi vides in corde tuo ubi audis ibi vides. quod ergo anima separata attingit visu attingit et tactu et quia per tactum cruciatur ab igne trahit ideo michi ardet qui ardere se videt et sic assignant isti modum. hu. l. 2. p. .16. c. .3. vel dicit inter alia verba quod idem est in videre quod tangere et tangere quod dolere et nec ei obiciatur quod de omni anima separata erit secundum hoc verum quod si ignem videt ignem tangit et dolet. dicunt quod ea que [illegible] sunt non habent locum nisi in malis animabus quia ideo a tormentis [illegible] post. quia hic existentes in corruptione vitiorum secum passibilitatem ferunt [illegible] ista [illegible] fuisse beatus greg. in .4. dialogorum ubi dicit quod spiritus eo patitur quod videt et quia concremari se aspicit crematur sed quia difficile est videre quomodo in anima separata omnino idem sint sensitive potentie que non distant in supposito vel in esse servant tamen proprietates quia et sensus spirituales incorruptibiles habent sicut patet per ipsum hu. sancti victoris in [illegible] ita quod videre pertinet visui ad contactum tactus ad olfactum [illegible] ideo ultra hoc alii assignant modum patiendi ex ipsius spiritus estimatione ex hoc scilicet quod apprehendit ignem sibi nocivum non tamen ut obicitur sicut aspectus patibuli affligit latronem et affligitur videntem nec huic obviat quod aliquando prophetae dicat quod scilicet spiritus separatus est [illegible] quod ab igne pati non potest quia vel est perturbatur videndum [illegible] scilicet terrentur ubi non est timendum. vel quomodo scilicet quod spiritus hic non potest pati ab igne secundum ordinem nature contrarium tamen prevaricationis sue scit quod transgressor spiritus pati potest [illegible] secundum ordinem divine iusticie. tamen quia iste modus non videtur sola afflictione timoris concludere propter quod alii addunt et colligunt modum patiendi ex hoc quod spiritus est igni similiter inseparabiliter alligatus et istud et addit beatus greg. in .4. dialogorum vel potest per minimum sic tibi patet ab isto autem incipit beatus aug. assignare modum patiendi .21. de ci. dei c. .10. sicut iam patebit. sed quia iste modus non videtur concludere nisi afflictionem tristicie seu displicentie vehementis non sic ex hoc solo patientis quia rei corporali inseparabiliter alligatur oportet facere mentionem magis de igne quam de alio corpore quod cuius virtute quod teneatur spiritus sibi sola adherencia vel alligatione affligitur. propter hoc [illegible] in isto standum est. ideo assignatur quartus modus ut scilicet dicatur isto modo pati quia igni corporali ut vere ab eo passibiliter subditur. passibiliter dico per corporale similitudinem ut contracta per inordinatum amorem et ut ita loquar contractam per finalem obstinationem ut spiritus non in corporis qui corporalis factus a corporea flamma instar spiritus incorporati trahat non passionem sensibilem sed animalem affligitur ardore non afficitur calore vero et vere dolorem sentiens nullam [illegible] elatere ex hac actione ignis [illegible] et istum quartum modum [illegible] ego puto beatus aug. .21. de ci. dei c. .10.

Questio est utrum creatura que de natura sua [illegible] est possit assumi in divinitate persone. quod sic videtur quia sicut non addit ad infinitum. sed mens anima potuit verbum quod est infinitum unire sibi corpori ergo potuit idem per se. ¶ Preterea si creatura irrationalis unitur non mutaret [illegible] ergo non [illegible] sed quod non derogat dicitur [illegible] potest facere ergo etc. ¶ Preterea corpus fuit actu unitum sine anima. sed est causa eius est [illegible] ergo fuit unum sine anima. ¶ Preterea omnis creatura substantificatur in deo. ipse enim est omnium rerum essentia. sicut dicit hu. sancti victoris in an. [illegible] c. .13. ergo omnis creatura unitur deo quia hec unio non [illegible] nisi dicitur substantificatur creatura in deo. ¶ Preterea in hoc quod cum omni creatura convenit unitur omni creatura deo. sed non magis videtur [illegible] creatura per se accepta. ergo etc. ¶ Preterea magis assimilat sibi creaturas irrationabiles [illegible] sed et irrationabiles et assimilando sibi unit ita ut dicit philosophus quod ex intellectu et intelligente fit unum. sed dicitur in hoc longe plus [illegible] ergo etc. ¶ Preterea quilibet creatura [illegible] et natura est substantificatur in deo et divina persona [illegible] eam substantificare et hoc sufficit ad unionem ergo etc. ¶ Preterea creatura est a deo de novo et habet ad deum respectum essentialiorem quam ex illa parte habet esse. sed potest anima [illegible] in [illegible] ergo multo fortius potest uniri deo. ¶ Contra autem creatura irrationalis magis unibilis ostendebatur. hec autem unio facta est ad plenam recreationem. sed lux solaris se habet maxime ergo etc. ¶ Preterea hec unio fuit ostensiva maxime humilitatis sicut dicit apostolus philipp. .2. humiliavit se etc. et aug. ad [illegible] dicit expresse. sed maior humilitas fuisset assumere creaturam infimam ergo etc. ¶ Preterea creatura irrationalis habet ex natura ut non possit peccare quod non habet creatura rationalis. sed hoc ipso maxime competit huic unioni ergo etc. ¶ Dicebatur quod non posse peccare in creatura irrationali non est dignitatis sed magis oppositi quia hoc habet a defectione sue potentie ad unum tamen in creatura non potest posse peccare includit divinam voluntatem que est maxime dignitatis. ¶ Contra in deo impotentia ad peccandum non est ratione [illegible] sed ratione perfectionis [illegible] sed hoc rectius non esse in creatura irrationali eo quod est determinata ad unum. ergo si impotentia peccandi dicitur in deo dignitatem dicitur in creatura irrationali. ¶ Preterea maxime potentie est unire maxime distantia. sed in deo est potentia maxima quia in eo est potestatis plenitudo sicut dicit Dam. l. 2. c. .21. sed deus et creatura infima maxime distant. ergo dicitur potentie maxime hec unire. [illegible] non assumpsit [illegible] quia tunc essent due persone [illegible] in ipso supposito. illa ergo creatura que est magis elongata a [illegible] et ab eo quod est per se subsistere maxime erit unibilis. sed constat quod hec est creatura [illegible] ¶ Preterea in hac unione est ostensa maxima clementia .2. li. de ordine ubi dicit quod [illegible] clementia. sed maior clementia ostenderet si brutum quam hominem [illegible] assumeret. sed que est maioris clementie magis [illegible] dicitur ergo etc. ¶ Preterea creatura maioris capacitatis magis est unibilis. sed creatura irrationalis [illegible] quia minus est eius capacitas impleta. [illegible] appetit ad aliam formam ergo etc. ¶ Preterea si uniretur creatura irrationalis daretur ei dignitas [illegible] que [illegible] non [illegible] sed [illegible] ad dari quod [illegible] in hac unione ergo etc. ¶ Ad oppositum [illegible] est in [illegible] predicatur [illegible] c. .10. quod hic [illegible] est deo [illegible] ergo etc. ¶ Sed si creatura irrationalis assumeretur a verbo tunc verbum [illegible] irrationale [illegible] non verbum ergo etc. ¶ Preterea [illegible] c. .17. una [illegible] incarnationis est ut ostenderet homini [illegible]

locu h'et in reb; q' d' odidit· n° g° fuit unio p° n' r' cature
supme. Tp' dia p° opat' ordiatiuic· s; sic cate sume 7 ifime
s; si fiat h' unio i infima catura erit ifima n' oia. Et ma
e ordo i catis sialib; q' i fortlib; s; ita uideo i catis fortlib; q' no
assui ultia omusa p°· sic p; de aia ratli q' n' assu n' assupta ne
gatatiua 7 sensitia· g° ita mag' erit i catis sialib; s; catem h;
redire in dm p' ognite 7 amore 7 s' p' h' uniri s; ultia unio
ne 7 ftc h' uniri i unitate p°· g° nuq' fiet unio i p° n' as
sumatur catura q' h'et redire p' amore.

Secundo dico q' aia q' uel' cata q' no est capax g' possit uniri ubo
i unitate p° h' h'et eplice intellem q' tale catura possum ap
are ad unione. Vne i rone inc posstis 7 sic osidero i cata ulez
obediam 7 sic opat' ad dic p° inmesitate. Scdo m° opat' sb rone
inate ordiabilitatis 7 tc osido i catura ocle driam 7 sic
opo ad dic sap' iomul' lege sui disone q' d' q' i uniulo
e ordo ipturbat' s' q' qda sut ifima alia media alia supma
Tercio modo pot' opari sub rone plene ydoneitatis 7 sic
osido cate s'ile excellecia 7 sic opat' ad dic pietatis icsti
bile ocsectione. Si g° p° m° osiderat 7 opat cature s· ad diam
p° sb rone inc possibi q' fudata e i ea 7 uli obedia
Sic d' p' face q'l; de q'l; q' dia p° arctari n' pot' 7 sic d'
p' unire q'l; catura q' pot' de lap' face hoiem 7 sic eu
unire ita q' h' ee h'eat p' h' ee n' cu maneret i sua spe 7
iste sensus remot' e ad ista qone. de isto m° qrit ad ulcim
obediam cate· leg' b' aug' xiii· de tri· c· xviii· potat i' ul a
q° m° uellet care aliu hoiem 7 c'· q' dic p° imesitas q'
e de uli obedia sic nouu hoie potuit cuire sic lap' potuit
hoiem face. Si loquimur scdo m° in q° catura patin sb rone
inate ordiabilitatis sic dico q' no pot' uniri s; solu illa ca
tura q' e ordiat' 7 capax g' 7 media alia p' uniri. sic cor' me
aia de hac d°. gg· mor· xviii· 7 b' aug' expsse dic h' i libel
lo ad yanuar' de icarnatie ubi hac g° sba aic int' dm cat
nemq; mediate n' erat pole q' n' cor' omisce 7 c'. h' ipm dam
poit i assu· iiii· li· c· xviii· Intells ei est i medio di 7 carnis
7 p' mediae intelle dei puritati 7 carnis g' ssitudi. Si uo t'
m° opem' catura sub rone plene ydoneitatis sic solu illa e uni
q' p° g' excellentissie pleitudiem e di forta q' p' ei r' posse i' n'
diat unibile sic h'· un in hac unione uideo suma ocsectione
ex pte di 7 suma exaltatone ex pte cature 7 ex h' attendo
tria q' intelligo unione sic opti ad optimi. sic toti ad totu
7 sic n' ad suppositu p° p; q' dico catura di fortu pleitudi
g' 7 h' e summu i catura assupta 7 illa g° i p' e nisima oiu
q' grat. Itc e ad optimi q' boni e sui ocatiu 7 mal' mag'
7 max' max'. vn d' cu ocat ee cature d' boni. s; ai dat
bn ee e in rone mliorls se h'et q' h' e sui siu mutatone
s; solu e mutatio i effcu. s; ai dat oia dona 7 carisma
ta h'et iotu opti q' tado affet i hac unione. Itc sco h' unio
e toci ad totu s' q' d° dama· li· iiii· c· vi· oi at h'ue n'
aim ee unita ocm diam fl' no tu i oi p' n' in oi n'. s;
solu i athomo. ex pte n' di d' totu id q' p'sm ex pte h'ue
n' d' totu ue q' s' h' li· v· c· iii· catura ro' e ad totum
ex' 7 totu i assu q' unit' d' 7 ifimu ut icensit' 7 mediu

sen' 7 supm ut intellcu 7 e ibi uniti ifimu 7 mediu p' supm
q' supm 7 mediu 7 extmi p' dig diusis respectib;. Tercio e
n' ad suppositu 7 p° h' e ocatio oiu ydiomatii cocilui p'sabiu
7 sili opationu ut dic dama· li· iii· i mltis locis. q' g° sola
catura rohlt osidat' q' e in pte ut catura q' h't ee tm no e op
tima. Itc q' e ro' e ydonea ad plitate no u ro' io tm h' e uni
ta ubo i unitate p°. Itc r' opti ad optim d' unionis dig
toci ad totu unioi dic p'fcone. s; tm· s; totu· s· n' ad sup
positu unionis ptate exprimit 7 unitate. q' g° ro' catura e
ydonea ad h' oia n' sic ir ro' max' q' i hac unione e ocatio
ydioma 7 absurdissim eet dic q' d' eet asin. Dico ad qonem
q' cata q' no e capax g' no p' uniri ubo in unitate p°. s;
solu ro' q' est capax gre. tu q' no h't infimi 7 mediu sic
hua n' no e ita ydonea ad unione sic hua n'. Ad obi
dd q' aia no e media p' di influencia s; p° cate indige
acia. vnde no pot' uniri sic sic aia· l; d' possit uniri absolute
Ad a° ar' dd q' i' ai' pcedit ex supposito. vn si uniret' um
e. 7 o; q' supponatur q' recipitur ex' si ai' armae posset
ipugnare gigante no tu posse dic q' p'xe sui armis posset
vl' dd q' no mutat' n' dia n' pot'. s; n' cate Ad a° dd q' cor'
actu sunt uniri tu retenta ydoneitate ad unione nec att
buit' act' ul' p° cor' s; aie Ad a° dd q' substantificari i do
e aut essentie tag' in uirtute osiante 7 oligante p' h'· sc' an
sel'· c· iiii· 7 xiiii· 7 vi· sc'· ge· aut forlit' ut de quo p'
ait 7 p'e re· s' accip' substantificari d'· aut essenc' p' q'
d'. h'c potstas oia ubo uir· s· l' forlit' p' in substantificat'
oils catura i ubo 7 h' no spectat ad hac unione. s; sa q' h'
unio e supposito p'uer 7 e ulsia pdicatio. Tp' notat
existenciam p' ullam fl' sui q' ca catura ee no pot'. Ad
a° dd q' cu de oia i hoie· i· h'o quoda in oia. s; cu
accipis res i p'o gne recedis ab ordiabilitate q' necia
e 7 ulli res distincte recedut a n' supposito 7 hunc ronc uni
supposita i hoie no p's 7 sic recedut a plitate Ad a° dd
q' t' ar' inauduat ad unitate l; qoes q' sic intells assilat
res 7 s' mod unionis uniri s' spem lapidis q' lapide no pot'
sibi uniri sic d' assilat s' res i hoie. s; i unitate vniri
e' hoie. vn q' intells n' p' assilare lapide n' p' spem. io ex
spe 7 intellcu fit ue unu p' phm. s; ex re spe 7 intellcu qi
unu. Itc q' intells unit sibi res e potatis cu quada ipfcoe
q' inudus e 7 ex requirit ad. s; intells oim n' ex exalit
7 io h' e p'fca assilacio q' e p' plenia di fortate Ad a° dd
q' ocilus d' d'· aut q' e res nat' q' ex se· a m' sic cata
h'et ee. Si qrat' quid e ocile hoi an sert' aut ro' dico
q' ro' cate dans opletu. Si accipiat' filius q' inatum
sic ee e ocilus. Si g° accipiatur ocilus q' filius sic ca
tura ocilus se h'et ad n'. Si accipiat' ocitu vn catura
h't ee sic q' catura p' ordine ad dm h't ee ocilu refertur
ad dm. Ad n' ualz q' de n' h't q' sit ex no s; ee h; a d°
ad i° de luce dd e q' lux solaris ocat se ita q' p'
pti 7 totu toti ut d' aug'. ad uolus. Tercio p'fcte ocat se
q' sub qda necitate uili. s; unio icar'nis est sb oimoda
p'fcone ita q' totu toti 7 totu pti. Tercio e sub infima

ulalitate ita ut p; i sacro altaris. s' incenu q' ro' catura
ut aia ocat se ita q' tota i q'l; pte. Itc sb oimoda libtate
n' e g' sic. Ad a° dd q' e max' hulitatis supposita ocencia
7 decencia 7 p' h' p; scdo ad a° q' magna eet absurditas q'
d' eet asin. Ad a° dd q' n' posse peccare e sbi dignitatis
Ad obiu dd q' s' ans' iusticia e rtitudo uoluntatis p' se
seruata. vn ille iustus e qui rectus e uoluntate acceptate
rtitudiem acceptatate p°· ad oppo q' p'uit' inatoe. s; i
x' erat recti° q' erat ista i flexi' ad opposito. vn n' posse
peccare i do e pfectu i catura in iurabilib; e defectu q'
no h't actu sic m° sua Ad a° dd q' um e dic de max' dis
tatib; s' q' delet' uniri. q' s' d'o ifima delet' p' media ad
suma reduci h' e in proposito Ad a° dd q' elongari a pli
tate ita q' h'eat n' ydoneam ad plitate ex n'c sue ipfcone
h' no fiat mag' uniri. s; qu catera se h't ad dm i imu
tatte expsa q' pot' assue plitate h' fac ad hac unione
Ad a° dd q' mag' capax e· s' aut posst' aut potate
dico g° q' catura ro' e capacior n' potate s; posst'.
q' mag' p° e r' ill' e capax e· s· for' ut d'. Sic p; de
m° ligni q' se h't ad forma ere. Tercio illa capacitas est
p' cor'ne al' s; h' n' tolli. s; sic oseruatio i glia
Itc aliq' sut cor' tata ut celestia. Ad a° dd q' temit' p'
tas. q' si relinqret' eet p'. s; addi q' e uni i p' e ubo cano·
Post ea dub'· utr' g' data x' hoi ut ei' n' ubo i unita
p' sic fita l' ifinita. q' fita oi debuit sic. gra h' e p'fco
aue. s; aia x' fita. finita ac' n' pot' ue' l' p'fco ifinita ce
q' uirtus no excedit sua sbam. g° 7 c'. Tp' ista gra e
deputata ad singulare sigtu d'· d' g' q' sigtu 7 sic
fitat. g° 7 c'. Tp' n' ocurrit etnu 7 tpale su i deo
tu i sigcato nouit totu i' tpale. Vn d' catur 7 h'u
sbu de d° p'u ex tpe. s; in hac unione ocurrit
h' duo. g° totu d; dia tpale. nllm at' tpale e' infin
tu. g° 7 c'. Tp' ista gra cu no fuit ab etno exuit de
no ee ad ee. e' g' catura g' u' fita. Tp' q' replet
capacitate infinita e infinita. s; gra unionis e h'u g'
7 c'. p'bacio minoris q' capit infintu h't capacitate ifitate
s; aia p' gram capit ubu q' e infinitu. g° 7 c'. Tp' i° e infinitu
quo maius no pot' intelli. s; gra unionis in reb; no pot' ma
ius intelli. g° e infita. p'bo minoris. aia sic d' aug' iii de li·
ar'· c· x· quidq' t' uera roe melius occurrerit scias fe
cisse dm tanq' bonoru oiu oditore. g° si posst gra aliq'
maior ista excogitari. d' illam odidisse. s; ostat q' n'
maius ea i reb; g° e infita. Tercio aug'. ad ianuar'. aia x'
sic uincitur e ubo ut tota totu recipiet. s; h' no d' de
ea p' diam esse q' 7 a' cature totu recipiut. g°
intelli q' ad essentia. s; totale essentia dic ro' no e dic n'
n' ifitu. g° 7 c'. vl' sic n'q' ad ee'. g° q' ad essentia plalitate
s; dia lux p' pducc istos effcus. g° 7 g' p' q' cap' aia x'
ubu erit ifita. Tp' i° q' mc' q' unitur ad infinito e
infinitu. s; gra unionis e h'u q' unit' ubo q' e in
finitu 7 i unitate p'soe q' e infinite g° 7 c'. Tp' q' est in
p'fc'· infinito 7 trahitur ad tm infinitu mediu p' q' est

ifitu. s; g' unionis e a p'n ifito. s· do 7 tractae ad supp
ifinitu. s· p' diam. g° 7 ipa g' erit ifita q' int' extrema
ifinita p' tatos est mediu ifinitu 7 sic 7 c'. Itc ad i°
g' unionis 7 g' capitis 7 g' singlaris p' c' q' ad ee est
differentz solo r'. s; g' capis e ifita ut p'babo g° 7
g' unionis. p'bo minoris. nam s' q' dic aug' ii· e d' h'o c· ix·
mors 7 uita x' sufficerint ad istos m° dos redimendos.
s; q' e imensu e unisu 7 sic ifitu. dicebat Bern' q'
g' in se fita. s; tu q' i p' infita si io h'ec essem ifitu
Cum qu aliq' p'd' di ua roe duplicatois pdicatu ueit
tio reduplicato p' se. Sic si dica pies disgregare i q'
albi disgregare ueit albo p' se. g° cu x' incaturnq'
ho infinitu ueit hoi p' se. s; infinitu est ifitu. g° 7 g' est
ifita q' e radix h' infinita. Itc ista g' sui restitutur ad sbm
sui ad tm e infinita. p'bo p' opatoem ad sbm sic p'· G'· 7
alios scos· n' mi' do pot' replere aie capacitate. s; oe
finitu min' e do qui e infinitus. g° nllm finitu pot' reple
aie capacitate. s; certu est q' g' h' ea replet. g° e infinita
Itc p' opacoem ad tm. q' q' g' eleuat ad ad tm ifitu 7 ifite
e ifinitu q' h' e uirtutis ifite q' n' e i mag' infinita ut p'ba
viii· phie· 7 xi· meth'. s; g' unionis eleuat ad tm ifitu
ostat. Itc infinite. q' si fite cu oe fitu i infinitu distet ab ifito
nuq' faciet attige ubu q' e infinitu sua unione. g° nece
e q' sit ifinita. Itc s' q' unitas d' ab uno q' e in se in
diuisum diuisu ab a' tanta ut maior d' ee unitas i p'
dina sic i n' dina. q' h' e ocabil' s' p'sic· n' p'. s; catura no
posst eleuari ad unitate n' n' p' ifitu. g° n' ad unitate
p'. Itc aia ymagi' linea n' ymagiat' n' p' ifita silitu
7 sic e capax silitudis ifite. s; mag' nata e ad g' q' ad
tale silitudiem. g° multo fortius erit capax g' infite. Itc
ista g' e max'. g° nulla ea maior. s; h' e ro' 7 p'fcas
ifiti. g° 7 c'. Itc g' q' e maior max' g' cata ueio e ifita
q' excedit limites cature. s; h' e h'. maior ei est q' gra
uirginis de qua dic ans' q' uirgo pura ea puritate q' sub
do nequit maior intelli de o· uirg'. Tp' exitencia n' assup
te 7 assupcio 7 diffencio sut in eode istati. sic dic dam'
·3· li· ca· xii· g° ab eade uirtute ifita. q' uirtus fita n' in
posse age i no tpe g° 7 c'. Tp' unio n' ad supp' e inmedia
oio h' e h'u ut pri' patuit. g° 7 c'. g° e a sola uirtute dia
7 p' n' finita inticeit. Tp' g' unionis e silitudo di q'
e infinita. al' n' in q' posst catura eleuare i se g° e ifita.
Secundo certu est ut p; ex ui nois sui ex p'ietate 7 s' q' d'
dam· li· i· c· iiii· ifinitu sonat i p'uatoem 7 remotoe
7 sic se h; p' mod p'uois. finitu at' dic finitu 7 se h't p' mod
h'it 7 q' p'uoes p' h'itus ogs' st' unde e q' dicat' fitu ut
p' p'uatoe h' ueiam' ad ogne ifiti. Scdo q' cca ea at
tendim' s· rei exncia rei euidencia 7 rei efficacia 7 b'en
dcet istis trib; illa ea· vnu um 7 boni q' q' ad exncia
res d' una quo ad euidecia. vera quo ad efficacia bo'
m° dico q' illa res e fita e' exnca eis scbi e euidecia o
p'hendi e efficacia limitat'. g° opposito m° ifiti. cui'
exncia i ci scp't' e euidecia i op'hen' 7 e efficaciam

imensurabilis et immutabilis. e g g aie x hat extrinca cōscep
tibile et defitā ut dt aug ad dardan de presencia di et hu. li.
.i. pte .3. c. 19. h inqt quomodo deū et ad intellectum h comodi
ee fatem. ut nō solū in loco ee. s; et locale ee sū dubie
p mutacem i loco quidē qm h alr psens erit. locale uō qm
ciciat aliq nō uq; mutet ee. oe ei q defitū e p ad locale e
et loq ibi de spū creato et .6. ii. mox dic eade sentā. In hec ita
loco cōscepti sūt et c. Et sō g x cōphen appet qz cū ista
sacissima unio aptissime et quenientissime sit cōpata corrigie
calciamēti q l; i cōpatōe ad aliqs heat qdā icōphensibilitē
ut dr Jo .i. tn p cōpatōne ad aiam x e cōphen. credibile e ei
q aia x totā gtiam q unita e ubo cōphendat et ita l; qda
m sic icōphen q ad aliqs. tn s sup e cōphen et sic h; euidenciā
cōphen. Jē si tc lnqm de efficacia ista g sic qdā m e mfi
ta qz hē efficaciā ifitā nō p pe imēsitate. s; p icōpablem
sr babundance g plenitudie; nos pō ix sr huius g ple
nitudiem qz mediante ista g tanq dispōne quenientissia e unita
sr hua bono isto et ad bon mīsteriū p unitate p ut quenientissime
et decentissime quenit hoi x psidencia capitis et sic hē sr et cōpatōe
ad id q e s id q e infra ut ad mbra i q disponit ad id q e s
s bonū mfitū e infita n sup et ab; s; respectiue et icōpabile
qz nulla a to pura p dispōne ad hac unione et sic e iac
cessibil ad oiat iocen. Et qz sic includit i se bonū ifitū
Siū intelligamus r ad infita e infra eucta qdā m qz ad
oes hoies qui st ul fuint l ee possūt mbra x mbra e su
ficientissime se extendut et p m oi i flue et surgit ex hac
itūabilitas. sic ex potencia iaccessibilitas et i h intello istam
bonū qz tal q inclebat nō erat hō solū s; et de. ex de hac
ponit aug ad Jan. de incarnatōe ubi i fine et dic q g
e i aia x sic ungnm i uase. i aliis scis uē odor respsu
et cōfusus. dic et q d e i oi re p mod cūda longitudis
i scis uō p modū latitudis sr latitudiem caritatis et
diffusioē; dinor cōsmatū. i x a t p modū pfunditatis et
ex celsitatis sr g sīnglare unionis et h e q dic ap. ro. p
i x hitat coēliter et c. Sic ego addendo lineā linee nq ue
niet ad supficie. addendo supficie supficiei nūq ad corp. sic q
aūs; adiūgas g gtiam nūq pueies ad gtiam unionis. Jē sic ipō
e q ungtō existē i uase et manēte i suo uigore q n dif
fundat se undiq; s ipō e q gtiā q sp e i uigore suo
q n diffūdat icuabilr suū odore et sic e icuabil et g est
qdā m ifita. Ad obm dd et p ad p q ipe lo q aia x n
capit ubū l; pō a ubo capi. Vn nō se hē i rone age
tis s; patis. Ad s dd q n pot cogitari rō s ordiem
dic puidencie p ducende qn sit pductus et hs aug lo. de
hiis q ptinet ad uniūsi cōplemtū. Ad d dd q g ad ef
fect intitos n extensiue s; itensiue qdā m et i gne nō ex
gen cp totā recipit q capabile e a creatura l q ad eqli
tate ad creature capacitate n q ad diuiam imēsitate. Ad
d dd q infite n dicat cōpōne infitā ab s; i cōpatōe ad
oē gen creatē q nō possz ascende adillā excellenciā. Ad
d dd q e minūs toc unionis di et qz icludit ifitam. Jē

essentiali sp oēnt infitā. Et pot d illa g uniens sbiectiue
qz p in quantū mbra sibi sbiectiue qz uniūt isto bono. S;
forte n loquendo ut se tnā nō est minus. S; ista. Vn illa g
e mediū quenitas. Et e ab agēte isto n sb rone ista ut
pendeat essentiā infinitatis. Ad a dd q p mediū nō e ifitā
ex pte di q uniret d; tal dispō sortiret nomē infitā. Ad
a dd q g nō replet capacitate aie ing creata. s; i q est
di similitudo et aia; di forte. Vn tot d e maria sp sūi suma si
plicitate totius ex sp eō imēsitate et e ita repleta sp sita
l; sic p mod istā. Ad a dd q si forte et unisorte sūmes bn
obiectes n est i pdicamto forte. s; p mod unionis sic unitas
n n p intelli n p unitate forte. s; suppoito infita atribuit
p mod inhencie. Ad a dd q illū quātatore ymago li
nec infinite e p linea sūptā i finices multiplicatā et
p remotione a finito et d; s indicat negōni p mod
hitui. Ad a dd q max e in gne nō sup. Ad a dd e
q ūm e sb deo h a t e hoīs di. Ad a dd q ume int
n pam et sup pū nō cadit mediū. Ad a dd q g i q
e p sūo et expssa di sili hē nobilitate maiore q ad aliqd.
Questio e utr a x capit sit influencia i cor misticū p e
ex g quentem. l p cōsiliis i fusione. Et q p quentione
oñ debat p aia x e speculū spūale. s; speculū spuale e
poten ad qnd q mile seu corale. s; speculū mile a do
e potes q spem rei oblate l obiecte alā speculo pot q
care. g aia x g recepta a do q e ei sili potit ala aie
qcare cū q; aia feat sr speculare. Et g lūm e et
cor misticū e sūme dispōitū ad susceptione h lūis. g
sic uidem i cor lūioso et dyaphano erit quētio grē ab
aia x q isto lūie plene e illuiata i cor misticū. Dicebaz
Bu q n erat sibi q diffusio lūis mil e i pō n. g q a
excedit limites n. S; aia x infra limites n sp manet
q l; aia x creata sic tn excedit oe; aiam. g salte p illū
excessū potit quare g qz i eo q excedit hē potate et si
nō efficacio salte dispōitie. Et dī e influe et nō recipe
hoīs puri e recipe et nō influe. g cū hō unit teneat
me ei erit recipe et influe. Et g i hoē x est efficacior
et potencior q fuit i moyse s; g moysi fuit multiplicata
plib; sic p; p glo. q mapit nō e credendū nūor. xi. d d;
q g moysi fuit quētia ill. lxx. semoribz. g mlto forci g
capis potuit qcari suis mbris. Et x quētiū e qd potuit
puro hoi qcari sic dic magr .3. li. sent. d. 13. puro hoi
potuit qcari potas bap. Et aug. de pdestinacōne scōz
cōparat g x fonti. S; fons qcat eade aq riuo q hē m
se. g g xpi e i aliis aiabz p quentione. Et celsior est
sr et cōpatio capis ad sua mbra q eminens doctoris ad dis
cipulū l sup ioris angli ad inferiore. S; doctor pot qcare
suū quceptū discipulis et angls supior illuiatione q a
do recepit iferiori ptitipare ut dic hu. xiii. li. sr an
ser. g et c. q et eade scia nuō sit i discipulo et magro
dic. Ric. vi. li. de trin. c. xxx. procul dubio uaiq; scia est
celsiter una. Et in li de meito rm dc q p sco pō passe

p cōsistit i receptōe actiue in sin ipi multiplicatōne
S; g x e max actiā g et c. Et calor p m siia qcat se sap
tibili. g et g q e maioris uirtutis. Et sic dic glo. ad col.
ii. et ad eph. et ad ro. i capite x sūt oes sensus spūales et
oia dona g p pces i mbris. s; i capite sibi et mbris est
ide spē et sīl. g in capite spūali erit ide sensus et uisus m
bris. Et cē caput et nō eē caput oppoūtur. influe
et nō influe oppoūt s; p phm. si oppōit i moppito et
oppōitū in oppōito. Si g nō capis ut hois puri e influe
g cū g x sit g capis quēabile p influenciā cor suo. Et
Jo. lex p moysē data e. g a et ue. p ihm. x. f. S; pl
pot x i g datōne q moyses i datōe legis. S; moyses
eade lege q accepit sp qcauit. g et x eande g. Et
aug. de pdestinacōe q eade g sit hō xan q ab iicio sc e
x. S; h n pot ee n p quentōe. Et grā i gne actiū hē
ee nobilissim. S; e a actiuis q pot ee ide nuō i diuisis
sbis. g et c. mior p; p aug. q d ad darda. de caritate et
imortā q caritas e nec maior i maiori n minor i minori
s; i mbris inequalib; ipa e equal. g iii q mlto mag de
g q e caritas spūal. Ad p; de nuō qz s phm. ide nus
.x. hoīm et .x. equorz g et c. dicebat q n e ide nus
n i spē n i nuō. Et s phm ide. iii. phic. nus e mator
sic tps tpralium. si g ide e tps nuō oīm tpralium m q
de sit nus nuō oīm nuatorz. Et i cor nuō ita
uidem q ide spē uital q e i corde diffundr ad mbra
S; maior e quētio x ad mbra q cōis sit. g et c. Et
m sūt aliq ad pl uniforme se hntia eqliter ab illo pm
recipiunt. S; oes aie equalr se hnt ad dm qz a solo do
formant et illuiantur ut dic aug. g equalr et uniforme
a do recipiunt. g p cōsilem quentōe. Ad oppo ipō
q distantib; localr quet ad n p mod delacōn. S; aia
x localr distat a qualz g n qcat ei g h erit p me
n corale plaū e n spūale qz eet aia l angls g et c. It
si g x quet mbris h nō pot intelli n e ul p creatōe it
q aia x creet aīm. hest ipō sr pō imensitate. l p in
telligi pabile n h sr g simplicitate. Aut q eade gtiā sit
i x et i mbris h n qz e spū ēēn dic. q tota queat pli
bus p et h e et pō infite. Et q nō e queare nō pot. s;
aū q x eet ei g nō erat. g nō potuit queari plibz
q pcesserunt eū et tn hn hunt gtiam. g n hunc p x.
Et mag dependet actiis a sbo q cor a loco. S; corp
n p sil ee i diuisis locis. g n gtia cū sit actiis i diuisis
sbis g n gtiā cū sit actiū i diuisis sbis. Et diuisor pfti
bilium diuise sūt pfcōnes. g pficiūt aias q st diuise g
et c. Et mag sent. iii. l. d. xiii. accipiūt qd eade g
n p ecen s; similitudie; Ad i d e dico q g se hē ad aia;
i rone informātis i roe quformes et i roe reformātis. qz se
h; i roe informātis. nata e inee aie et e ei forā act qz ad
ueit et cōplete i ee n et sic g e i aia sic actus i sbo sb
m se hē in rone quformātis et sic g respiat aiam ut e ad
ymagine et similitudiem di quidita et sic accipi g ut est
similitudo. i e se hē ~~aia ad gtiam~~ g ad aiam i rone refor

mantis et sic respic aiam ut pcō deformātā et sibi tres esse
post lapsū p hois sūt nectio i q; puro hoē i q e g. S; m
essentis nō fuit in x n in anglis bns q nūq deformāti erūt
Dico g q cū g se hat ad aiam i rone actiuis inhentis
et actus sit iseparabilis spectas q nō possit ee nū nuō i diuisis
sbis cōpletis ipō e gtiam unā nuō i sbis cōpletis repari
et dico i sbis cōpletis. qz si pōat g i ēētiā aie ee et i potēcias
aie cū g h totū respiat ut sbm unū. qz aia e q dā totū
pōle. pōt ei pces uirtuales. uirtutes tn pe respiciūt pō
g ei nō solū hē esse i aia; s; et redūdat i cor. Vn dnis
q aie sce e cor scm ut p; de bā uginē et l; h sūt diuisa
h tn n hnt ee cōpletū n in toto et qz diuisā hēr diuisit
p diuisitate cōpletorz suppōitorz iō g e differens nuō i di
uisis hoīb; et q h sit sp rō actiuis h rō maifestat et
auctas cōfirmat. maifestat qz e actiuis ee sit i ee
ab eo g trahit ee cū me. l; a q ad hē ee hē unū
nūm bonū. q sūt a forā et ita si sūt diuisa sba nuō cōple
ta diuisa st act nuō. h et aug. auctas cōfirmat q dicit
ix. de t. c. q. q nllm actus excedit ppū sbm. si n cōsideretur
sō g i roe quformātis. sic e sili dei expssa et sic sp ei distāte
ipō q gtiā heat n a pn influete q e d et h p; p b. de li.
ar. et p aug. ix. de t. c. 16. ordo e aie ad dm inme sic ei
iquit ordiata e n aia ordie nō locorz ut s illā n sit n ille. et
iō sp imediatā ordiatōne ad dm sic aia nō pot n a do cari
ita n similitudo e ymago e n ab ipō cōforti. sic g solū di est
suā ymagiem forē ita ei tn e reforē et sic n g pot sibi n
a solo do queare et sic aia n e ee duc sic n g. Vn Vg. appellat
g bonū ipō et d q i tnā facte n e dare g s; accipe. s; sci
c. ix. Sto m se hē gtiā in rone reformātis et sic respiat ut e
p pctm deformāta et sic aia peccatrix n potuit repari sn
mediā ita n reformari n g x mediate. ita tn q ista gtiā nō
pōit i x hoīe uirtute ul diffundente sic uidem q sol influit
i lunā et luna recipiēs a sole radios diffūdit ultra ad
alia corā radios receptos. S; pōit illa mediatio i x uirtute
pl disponente et nectio influente. pl disponete p modū effi
cassim mēti qz i eo q ille hō unit e ubo q e dator g et oīū
bonorz spūaliū iō hē in se illa bā aia plenitudie oīū gtiarz
quo ad actū et hitū et iō in se hē efficaciā ut oīb; hoīb;
sibi p fide et caritate adherentib; gtiam tanq pn disponens
posset ipetrare qz hē in se qdā origiale efficaciā. Vn dic
aug. ad uitale q hō sūs p mitti sua alti p gtiam ipetrate
S; nō pn. s; x hē h pn ad sua mbra. Jē sō i x pōnit uirtu
te nectio iferente. Vn ap. 1. cor. 16. mlt nūm trine
ex x trine et h e sp ipetrabile ordiem q hnt mbra
ad capitē. Vn si i x est pōne humilitatem g nece e pōie
qi quol; mbro sibi cohērente sit g ut sit s g for i n et g
q g se hē p uirtute pn influente d glo. s; 1 d col. ii. et ipē
e capit ecce p modū mēti efficaci. Jē q i ipō sit pōne
uirtute nectio iferente p; p 1 d ro. 6. sic unius delicto mlti
mortui sūt. Gl. x bonū e g hundans sic ei in adam
oēntes lapsi sum. sic x quicti ut mbra ad cap nectio
hunc g et sic dico q i x e ista uirtus n p quentione g

rt aiam 7 sic n̄ fiunt p̄ ide l3 ide sint. Jt de p̄ a se 7 p se
eē ē libm p n̄. s3 eē suū nō ē a se eē 7 h n̄ st ap̄d q2 fiut
ac̄ p̄ ide.

Postea dub̄ de q̄ i āi. s. ut̄ in aiā uisa p diam istue
paām osuē eadē q̄ nūo l' cotidie ostis istiudac̄ ui q
iustificatōm hoīs opat̄ b̄t au̇. illuiacōi actus s'r gen̄. xuj.
l'. 7 xi. de ci. c. x. Jta q sic aer n̄ ē illuiat̄ s3 illuiat̄ ita hō
n̄ est iustificat̄ s3 iustificāt. s3 illuiat 7 n̄ illuiatū eē dic̄ lum
sp i h q a ē in h otinue gnāc̄ 7 corrūpi ut p3 de motu
p̄ influeū q osuāt istā 7 alia 7 alia q2 sic auiiltuc res
q̄ sodidit 7 ē. q̄ osuat res mutables muta influeū. Cp̄ p̄
depende̅ ēatuṙe a dō q̄ ēatū una ab alia. s3 p̄ depen dētiā
uoat a sua forte 7 sp̄ēi ab obō suo ista. s. uox 7 sp̄ēs otinue
gnāne 7 corrūpiuntur i nē q̄ mto foi q̄ q totalit̄ depend3
a dō otinue gnab̄r 7 corrūpetur. s3 si dicat q illuiacio ē
i h q2 lum ē in oe exitu a suo p̄n ut ab ethia 7 osuāte
7 n̄ p̄ si q sit oē gnacio 7 corr. h sic pbat̄ in alia scia

[illegible]

alia susceptio non mi dependeret ab eo in quo suscipitur quam ab eo a quo
originatur. Sed ipsa est que a duobus origitur. ergo non a duobus suscipitur
sed individuatur in quolibet. Item video quod actus et qualitas forma actus quam et
potentia que habet ad id esse mixtam sed id a quo dependet. Sed mag
dependet actus a sto quam per se stat sibi ut est m l forme. Si ergo esset
per se individuata est per rationem tua ergo mixto magis cum sit actus
Ad hoc dicendum quod in actu non trahit esse suo eius et non est cum de genus sed ab
esse. id stat sed se. Item species in anima non habet in anima non esse intentionis quam
esse debilius quam esse actuatis vel sed a quo res trahit esse et esse
omnium. Sed esse intentionis est debilius quam esse ille. ergo habet maiorem
dependentiam. Item species est ab eo quod ab intellectu suscipitur ergo et esse
unum. Si ergo individuatur intellectus et species. Ad istam questionem est dicendum.
dicimus a m re esse hoc ad in suo pleno pleno intellectu. unde dicat
s. esse signatum esse proprium esse permanens et esse independens et hoc est
omnium predictorum completum et dico independens a causa non a deo esse
signatum habet. hoc planum est ex in ubi quod hoc ad dicit signatum
hoc esse proprium quod habet esse ex suis principiis constituentibus ipsum in esse esse per-
manens habet quod non solum est ex propriis principiis sed quod est id quod per se in se sub-
sistit sui alio esse in dependens quod id est completum hoc ad quod est
esse quod ulterius tamen per non habet inclinationem ad ad a cum quo veniat
ad constitutionem alicuius tertie per esse quod est signatum non est universale hoc ad
totum si quid est esse proprium non est aliqua forma substantialis vel accidentalis hoc ad non in hoc
ad totum tamen quod est esse permanens licet forte species dentur possibilem tertie
totum proprium esse tamen quod dependet a corpore non potest subsistere per se. sic non
est hoc ad eo quod non habet esse permanens. quarto modo dicitur proprium hoc ad ad in-
dividuum species specialissime in quo totum genus universale includitur et est
forte intelligentia in genere que est mensura omnium que sunt in genere et hic sunt
rationes per anima rationalis est hoc ad per et sic et tamen non quarto modo. unde est hec
ad quod habet esse signatum esse proprium et esse permanens ad quod potest per se
subsistere et quod hec tria sit una colligitur ex tribus per ex sua
actuali existentia secundo ex unitate actiua. tertio ex suo actus excellen-
tia. Item de primo s. de actuali existentia dicit damascenus. 3. l. c. 6. et
alii et philosophus quod esse actu non convenit non individuum et cum dico universale dico
eius in intellectu et ad hoc est hoc id quod dicit quod hoc est non ex causa est homo. Sed non
de unitate actiua colligitur quod forma que non est tamen actus in se immo in
est et agens in ipsam mouendo intrinsece vel extrinsece oportet quod habeant
esse proprium quod agere et esse agens dicit in entitatione. forma autem que est
tamen actus in non agit sed compositum agit per formam et est composito actuum.
Sed cum intellectu quod forma est actiua in duo sunt necessaria s. quod compositum agit
per formam et forma agat. oportet ergo dare in quod habeant esse proprium cum per compositum forme
quod est tamen actus in non habeat esse proprium. Item forma que est tamen actus in
est extensa secundum extensionem in et est causata non causans. ergo aut forma que non
est tamen causata sed causans non est extensa secundum mi extensionem et hoc est
quod dicit augustinus 5. de ciuitate dei c. 9. causa itaque que facit et non fit
deus est. alie cause fiunt et faciunt. omnes causati sunt et maxime rationales
et secundum corporales cause que magis efficiunt quam faciunt non sunt inter causas
efficientes annumerande et sic quod habent proprium agere habent proprium esse
et ideo tamen sensitiua non extenditur secundum in extensionem. unde augustinus
contra epistolam fundamenti c. 8. aut non si non illa cum per quam intellectus
intueretur et per s. Sed illa inferior quam sensus non mincitur mole descendi
Sed posses dicere quod illud est de sensitiua in homine. Sed in bruto quod
dicemus per dicta quod s. augustinus. super genesim 8. non extenditur non dicat s

id est quod peccatora hec intelligit. nisi corpori similia est. Item augustinus
contra faustum l. 20. aspiciatur alia et sic patet quod ex unitate
actiua colligitur eius esse proprium. Item tertio colligitur ab actus excellen-
tia et est iste actus intelligere unitate cum iste actus sit supra se
et perfecte reflexiuus ut dicit augustinus de immortalitate. unde hoc obiectum unitatem
tenet et eternam et se ipsum per obiectum est eternum. ergo actus debet esse conforme
ergo non debet esse temporalis vel corruptibilis. Item cum se intelligit ipsum sibi obiectum
est et ita se potest per se intelligere et sic hoc in se tamen possit perfecte
agere. Sed non potest perfecte agere non sit ens perfectum et sic per se per-
manens et ideo dicit philosophus separatur hoc ab hoc quod perpetuum a corrupti-
bili unde quod ad illas duas oppositiones quibus intelligit deum et se ipsum
non dependet a corpore immo magis impeditur per bina ad. et de primo. Item tamen
aut non habet quod habet esse dependens et inclinationem naturalem ad corpus cum quo
faciat unum esse et est perfectio per non tamen dans esse s. s. illud certum
quod habet inclinationem naturalem ad hoc quod sit perfectio et una forma corporis
et quod sit necesse ponere talem formam quod sit perfectio per et hoc ad requirit
perfectio uniuersi quod in uniuerso est reperire ad quod sit una forma
et non hoc ad sicut patet de forma in ubi aut quod sit una hoc ad et non forma
ut homo vel angelus. aut quod non forma non hoc ad ut in. ergo cum perfectum tertie
possit cogitari. quartum. s. quod ad sit forma et hoc ad necessario est hoc
ponendo ad completionem uniuersi secundum rationem boni augustini de libero arbitrio.
Item unde dicit philosophus quod anima est terminus omnium et ultima forma. ergo habet
quandam per intelligentiam ad completionem forme et quod ad esse operari et influere
non sicut angelus. Si ergo anima tamen completur corpore quam ad operari non haberet
perfectam influentiam et sic diminueret de completione uniuersi.
quod aut habeat talem inclinationem ad corpus dicit augustinus. dicit augustinus 12.
super genesim non subiungit deum. Sed melius esse hoc non licet nolle ad
obiecta dicendum est et per cum dicas quod individuatio sit per materiam. dicendum quod ille in-
tendebat excludere universale corporale que pertinet ad materiam et non potest stare
cum intellectu non est individuatio non per materiam. Sed non oportet quod per tota
lem imo per spiritualem. unde oportet quod dicatur immo angelum sic hoc
dictum. Item ad 2 dicendum quod universale dicitur esse in pluribus uniformiter eius convenientia non
individualis essentia. universale cum ut homo non convenit hoc individuum vel id. sum
hic vel nunc et sic cum dico universale tamen intellectu convenientie existentis tamen
formalitate convenientie excellentia per rationem ipsius individuus. est ergo dicendum
quod intellectus recipit formam universalem dico quod non recipit in universali quod ad proprietatem
et naturam convenientem universalis. Sed eo quod habet proprietatem universalis magis debet esse species
ut sit intelligibilis quia abstrahitur a conditionibus materialibus quibus facit rem
sensibilem et habet esse excellens denudatum ab ista natura per quam
convenit dicitur individuum hoc . . . . . conditionem surgentem ex suis
. . . . et hoc actus quod alius non convenit et vbique conditionem non possit
intelligere per se. ideo oportet quod incipiamus ab actibus unde cum intellectu . . .
re per species oportet quod denudetur a principiis materialibus et per hoc dicit universalis
et ideo dicit augustinus 18. de ciuitate c. 6. et 7. . s. super genesim quod si intellectus
haberet extensionem non intelligeret. Item ad 2 dicendum per boetium in libro de eb-
domadibus universale est quod in pluribus est et sic loquendo de universali per . . .
est in re intellectu non est eius causa. Sed causa dicitur quod facit rationem per illam
speciem intellectuum universalis intellectus ad . . . Item ad 2 dicendum quod ex du-
obus aggregatis habentibus esse absolutum non est unum. Sed anima
rationalis non est huiusmodi quia habet dependentiam ad corpus. Sed illi dicunt quod
illa forma solum de educatur de potentia materie habet dependentiam et in-
clinationem id non naturalis quod sic forma non habet universale inclinationem.

eo quod educitur ex hoc. ita potest causata quod causat a deo ad hoc non plus per non quam opo-
dicta. Item ad 4 dicendum quod differt esse ex materia et sub materia. unde anima rationalis non
fit ex materia ita quod primo inueniat materiam et postea eam occuparet. Sed constat ex
materia sua quam sibi coaptat. Item ad 4 dicendum quod duo contraria possunt esse simul non
eodem modo. sum in quantum huiusmodi sicut patet de subiecto et accidente. nam actus est in subiecto. Sed
actus est non subiecto non . . . . est . . . iacens. Item ad 4 dicendum quod non est hoc ad
quod est in potentia. Item ad 4 dicendum quod anima simplex est et postea id ex corpore quo
simplex quod in illo modo coarctat. Item ad 4 dicendum quod cum species sit rei similitudo
ad respiciat ut principium ad ut subiectum ad ut obiectum a principio originatur
subiectum respiciat quod est ratio intellectus. Item cum species sit ab aliquo
et ad aliquid et sic est a re ut a principio et est ad rem ut ad obiectum. Si
ergo dicatur species universalis gratia uel rei universalis quod s. originatur ab uni-
uersali sicut unum est non sit materie est universalis sic species non est alicuius si non dicatur universalis
quod relata vel exprimens universale sic ad hoc unum est quod est universalis sed quod est in
uni ut in anima sic non est universale quod sit predicabile de pluribus. Sed quod habet modum
universalis per abstractionem ab attendiciis singularibus materie non est in pluribus.
Sed species mea est in me tamen ut dicat alterius. quod est tunc singulare
sed habet rationem ad universale. Item ad obiectum dicendum quod universale non dicitur esse unum
in pluribus quod possit signare. unde non dicatur unum per rem sed per unam ra-
tionem. per hoc est illa antiqua distinctio quod cum dicitur homo est animal est hoc quod predicatur
et per quod predicatur per est sicut et est una ratio. sunt plura individua sub illo genere
humanitas autem est in me et in te una species ut refertur hec unitas
ad esse specificum sed quod sit actu unum in pluribus non est unum. unde
esse actuale habent aut in me et aut in te et tamen remanet unitas speciei
sed quod convenit est. Item ad 4 dicendum quod est duplex esse nature et intentionis. per ut
albedinis in corpore sed ut species albedinis in oculo. Si ergo queras de specie
albedinis dico quod non faciat aut individuum ab isto nec est omnino idem
sed eius totum esse refertur ad ipsum. dicendum ergo quod ad idem genus reducitur sic
lapis et ibi oportet stare. Item aliter potest dici quod species habet aliud esse intelli-
aliud esse obiecti. augustinus. secundum speciem a specie generata in qua est ratio intelligendi
alia est in me et alia in te cum abstrahitur considerat in re. Sed
cum species consideratur in ratione intelligendi non est idem quod precedat
in initium secundum augustinum 15. de trinitate c. 12. quod in initium post replica-
tionem species in anima et in ratione eterna et in rebus habent esse quod ad res
speciales unde habent esse et sic habent esse in potentia in anima habet esse ut in hiatu
ut cum abstrahitur. Sed in rationibus eternis est generalis unitas uniuersalis per
quam unitatem . . . in esse ad nobis. Si ergo multiplicentur universale stabit
in ratione eterna. Item ad 4 dicendum quod cum dicitur de creatione quod in est causa gene-
ratio et modus existentie ut si dicam sol comedit aut in eo quod
sol aut in eo quod al. sed modus existendi est principalis.

Queritur utrum corpus glorificatum possit penetrare quodcumque corpus
glorificatum salua utriusque integritate. et videtur quod sic. sicut se habent tempus
ad temporalia sic locus ad localia. Sed est unum tempus omnium temporalium ut
dicit augustinus in libro de trinitate. ergo et unus locus erit omnium loca-
lium. sed non intra aut impeditur corpus glorificatum penetrare corpus non glorificatum
non quia plura locata non sunt in eodem loco. ergo videtur quod salua utriusque
corporis integritate hoc corpus possit id penetrare. Item per damascenum 3.
l. c. 11. autem comportat penetrare si non liceret per s. sed hoc corpus glorificatum
sua non cum sit subtile. ergo et cetera. Item eusebius in omelia quadam pas-
chali dicit quod intrauit christus ad discipulos hostia conserata non nouum
ostendens in natura sua. ergo per virtutem potentie sue hoc potuit facere
et fecit salua sue integritate. ergo et cetera. Item plus per corpus solis

maturum per . . quod ad corpus perfectum. sed ad corpus perfectum per ad corpus penetrare.
ex de euaporatione que fit corporis humidi quod manente corpore humido
in sua integritate sic patet in mari vapor per suam subtilitatem
virtute corporis solaris leuatur et extrahitur ab ipso mari et con-
testatur quod vapor ille est corpus. ergo corpus per vim per ad corpus penetrare
ergo multo fortius hoc potuit glorificatum. Item si corpus glorificatum per ad corpus pe-
netrare ergo erunt duo corpora in eodem loco quod ratio non capit. non sustinet.
tamen. ergo cum illud ponere sit impossibile. vnde quod corpus glorificatum non glorificatum non possit
penetrare. probatio illationis. si addatur corpus ad non glorificatum corpus glorioso
necesse occupat maiorem locum. ergo utrumque corpus occupare locum est
proprium. ergo vel erit in diuisis locis vel si occupat unum locum erunt
duo corpora in eodem loco quod stare non potest. ergo et cetera. Item quod est comparatio
unius corporis ad plura loca ita est comparatio plurium corporum ad unum locum
sed per subtilitatem glorie non est ponere id corpus glorificatum in diuisis locis
et similiter non erit possibile plura corpora esse in eodem loco. sed hoc sequeretur si
corpus glorificatum penetraret corpus non glorificatum. ergo et cetera. probatio media. si
est ad corpus glorificatum in diuisis locis magis videretur hoc convenire corpori christi quam
alterius eo quod sit nobilissimum et dignissimum super omnia corpora glorificata
sed ipsum est in loco uno determinate s. in celo sicut dicit augustinus ad dar-
danum. ergo non convenit aut et ita per omnes non plura corpora in eodem loco. Item
sicut corpus penetraret aut corpus sic dimensio unius corporis penetraret
dimensionem alterius corporis et sic necessario requiritur quod sit intersecatio
et intercisio ipsorum corporum vel saltem alterius. Sed ubi est intersecatio
corporis non manet integritas totius. ergo si corpus glorificatum potest pe-
netrare quodcumque aut corpus non glorificatum non manebit utriusque corporis
integritas. ergo et cetera. Item cum corpus hoc glorificatum inter corpus non glorificatum partes
istius corporis sunt inter partes istius non glorificati et ita fit maior distan-
tia inter partes corporis non glorificati quam prius. sed numquam id corpus intraret
per corpus partes eius distabant ad inuicem distantia continui non
actuali. ergo post quam corpus glorificatum id corpus intrauit magis dis-
tabant partes istius corporis. sed non possunt magis distare non distent
secundum potentiam et distantiam actualem. ergo cum distantia actualis destruat corporis
integritatem videtur quod corpus glorificatum non possit penetrare corpus non glorificatum
salua utriusque integritate cum continuitas corporis sit ablata.
Item ad hoc tendebat triplex modus ponendi in penetra-
tione corporis. primo secundum primum quorundam qui dicunt quod virtute speciei vi post-
reduxa ad dimensionem corporis glorificati in originale principium. s. in materiam primam
et tunc non sunt dimensiones corporis in corpore cum extensione et
hoc in salua utriusque corporis integritate est id corpus non habeat partem
extra partem potest ipsum corpus glorificatum penetrare non glorificatum. Item
quod ista positio sit falsa videtur per sic. dicit augustinus contra adamantium et habetur
in glossa 1. corinthiorum 15. quod corpus erit per omnia obediens spiritui et lo-
de corpore glorificato. ergo videtur quod possit stare ista positio. Sed contra materia
non subsistunt actu universalibus non in materia quanta. Sed ponere materiam sub actu
uniuersalibus et indiuiduantibus ita quod remaneat ut est materia est contra
istam positionem. s. quod corpus reducitur in originale principium. ergo ista positio in toto est
huius penetrationis de qua est questio. Item quod est ubi salua integri-
tate utriusque corporis possit fieri illa penetratio. Sed si reduc-
cerentur dimensiones corporis glorificati in principium materie mutaretur ille
dimensiones corporis glorificati ab esse simplici in esse secundum quid. quia dimensi-
ones in materia non sunt nisi in potentia. Sed non reducitur esse simplex ad esse per
quod est mutatio maxima. ergo ista positio destruit positionem conditionis.

¶ Tertio sic dicit au. l. soliloq. non est corpus sine figura sed in penet-
ratione est corporis ... et erit figura et extensio quantitatis
ergo quod sit corpus extensum non ergo dimensiones illius corporis ...
spiritus gloriosi reducuntur in ... ¶ Secunda ratio ad idem
ponebat quod corpus est locale ratione sue forme non ratione quantitatis
et ideo quamvis quantitas corporis non sustineat quod sint plura corpora in eo-
dem loco tamen forma corporis unius hoc sustinet et quamvis ista ratio sit
sed plus ostendit sic. quod res movetur ad locum ratione eius quod continetur a loco
et quo habet esse suum ratione eius quod continetur in loco sed forma est id quo res est
corpus movetur ad locum et est id ratione cuius habet esse. ergo corpus ratione forme con-
tinetur in loco ¶ Sed quod locus habet continere locatum hoc autem in
ipsum includere et conservare. Si ergo locatum respiciat locum ratione
forme quoad conservationem suam cum corpus respiciat locatum in ratio-
ne continentis quantum ad dimensiones quantitatis. ergo quantitas dimen-
siva est id quo corpus continetur in loco. ergo non ratione forme respiciat
locum. ergo ratio ista est ¶ Item locus non continet nisi ratione distantie.
Sed distantia non est ratione forme sed ratione dimensionis quantitatis
¶ Tertia ratio ad idem procedit quod aliquibus visum est quod corpus gloriosum
sit spiritualissimum ratione spiritualitatis et ab eo ... penetrationis spirituale
cum in eo ... penetrare et ideo quia corpus gloriosum est sum-
me spirituale ideo summe ... corpus non gloriosum potest penetrare
et ita licet corpus gloriosum habeat dimensiones quantum per gloriam
est sublimatum ideo potest penetrare corpus quod non est tale
cum subiaceat ¶ Preterea quod corpus repellat id corpus quod non possint
esse duo corpora simul hoc non est ratione dimensionis sed ratione corpulen-
tie et densitatis. Et quod ista ratio sit vera ... per aug. in
libro de agone christiano. quod dicit quod potuit christus corpus suum redu-
cere ad tantam spiritualitatem quod ianuis clausis intraret
ad discipulos suos et fecit et hoc fuit ratione spiritualitatis
corpori glorioso date. ergo ... ista ratio ¶ Sed ... in
corpore ... qualitates ... non
... qualitates ... subtile ... et ...
... dimensiones ... qualitates ...
... dimensiones quia illa ... spirituale et glorioso ... ergo
... ista ... qualitatum ... quod sunt ...
... arguit quod duo corpora non sunt in eodem loco ... non
est ratione qualitatum ... in alio ligneo ... in
aqua dimensiones ergo erunt cum quod non sint plura corpora in eodem
loco. Sed corpus gloriosum habet dimensiones ... non ...
... ergo non potest ad corpus penetrandum ... sit ... in alio
corpore non glorioso. ¶ Item ... rarefactio et evaporatio in corpore
humido ... in centro maris et constat quod vapor est corpus ... glorio-
sum et mare ... et habet distinctionem ad ...
... a partibus aque maris ... quod virtute corporis solaris elevatur
a centro maris. ergo ... quod duo corpora ... possunt esse in eodem
loco. ergo corpus quod subtile non penetrat tamen ¶ Ad primum dicen-
dum quod evaporatio illa que fit a centro maris non potest
vapor in esse actu completo in virtute corporis celestis ele-
vatur a centro maris quo adusque sit in superficie aque
et tunc in esse actu completo habet esse et distinguitur a corpore humido
quamvis in ... vaporis sit aliqua dispositio alia ... in parti-
bus aque maris et tamen cum est in actu completo non sunt duo
corpora in eodem loco ¶ Contra hoc opponebatur ex de latere non
vini decocto in medio quod quamvis in extremitatibus sit vinum
decoctum tamen quia non vinum decoctum in medio funditur et scin-
ditur sed non ... funditur ... quod erat ... [illegible]
partes illas quod non potuit decoqui sicut in extremitatibus
ergo in eo simul erant duo corpora ... ergo non quod non ratione
corpulentie impeditur quin duo corpora non possint simul esse in eo-
dem loco ¶ Item corpus in eo quod corpus est repletivum loci et in
eo quod repletivum habet oppositum ... corpus ad replendum. ergo in eo quod
repletivum habet ad corpus repellere non ratione corpulentie.
¶ Item si corpulentia impedit istam subtilitatem ... erit maior
gratia corpulentia magis impediret et non erit modica vel
aliquantula per tanto in aliquam impediret. Sed corpus gloriosum habet
dimensiones ... ... non sunt alique corpu-
lentia possit esse. ergo ... corpus gloriosum ad corpus non ... non
potest penetrare ¶ Item si corpus gloriosum non penetrat
corpus non gloriosum aut erit ista penetratio per applica-
tionem aut per ... non ... tunc oportet quod corpus
gloriosum esset ex ... corpore. si autem ... tunc nulla dimensio
... in aliam. ... ex duabus dimensionibus fit una quorum utrumque
est impossibile. ergo etc. ¶ Solutio dicendum quod cum gloria corporis sit complementum
suum fit ex gloria anime ut dicit au. ad dyascorum. non cum
accipit anima a corpore vel ... ... vel aliquid preter ...
... quod non videtur. dilectionem carna-
lium voluptatum sint ... ex indigentia sanitatis ...
... sanitatis autem ... corporis illa extrema ... hominis
immortalitatis erit. tam potentem enim fecit deus animam ut ex eius ple-
nissima beatitudine que in fine temporum sanctis promittitur redundet
ad inferiorem naturam que est corpus non beatitudo que fruentis et intelligentis
est propria. sed plenitudo sanitatis .i. incorruptionis vigor sic anima
beata per influentiam ~~beatitudinem~~ plenitudinis prestat corpori glorioso
omnibus incorruptibilitatem a corpore quocumque quod ad formam vite
ita ei prestat ultimam perfectionem vel ... corporis quod non est
gloriosi glorie ¶ Preterea quod corpus gloriosum nullo extrinseco indi-
get ad complementum vite sue sui immortalitatis sicut dicit
aug. ... ad ... et finem ... hic corpus perfectum
habebit sue ... modus in libro de ... ... erit
et cetera. Et preterea quod perfectum habebit stabilitatem in deo
fit sic spirituale et nullo indigebit. Et in gl. ... 1. ... .i.
... beneditionem spiritualem .i. exaltabit perfectione
spirituali et perfecta ¶ Solutio anima beata prestat suo corpori ultimam
perfectionem ... corporis ... quod per illam ultimam habet corpus
gloriosum sublimitatem in situ potentiam in actu libertatem in
motu ¶ Preterea sic habet sublimitatem in situ quia corpus gloriosum
per gloriam locabitur in supremo celo .s. in celo empyreo
quod non potuit ... philosophi quando corpus animale ad tan-
tam gloriam potuit pervenire. sicut dicit aug. xxii. de ¶ Et
xi. et quia ad hoc non potuit pertingere ideo nec ad alia duo et ...
hoc significantes corporum non potuit apprehendere et ideo philosophi atten-
dentes legem ... sibi dimisse. cum virtutes corporis gloriosi
istam habeant potestatem ad illam pertingere non potuerunt sic
nec ad multa alia. ¶ Solutio per illam perfectionem ultimam quam

prestat anima beata corpori glorioso habet potentiam in actu. quia corpus glori-
osum utitur anime sensu et quasi totaliter sensu per confortationem quod preter cape-
re et sustinere ad ipsum regentem ipsum. quamvis cum ista
... corporalia magis ... ut sunt passiva que ut sunt ac-
tiva. Sed sublimatio corporis gloriosi erit tanta quod transferat
qualia autem corpus non gloriosa ¶ Preterea per istam perfectionem ultimam quam
habet anima ad corpus suum gloriosum habet ipsum corpus libertatem in mo-
tu ut ei sit liberum obedire spiritui ipsum omnino regenti sic
dicit au. xxii. de ci. dei. ubi volet spiritus ibi statim erit corpus
et ideo ... corpus gloriosum ... corpus non gloriosum se habet in ratione
obedientis seu passibilis et ideo potest penetrare quia licet corpus non tale
quale ipsum est et ... ... corporis. Et non
quod in hoc ... est ad hoc ... ad non ... et est ad hoc supplere
non ... cum corporalia sibi dimisse est ... quod duo corpora
sint in eodem loco. Sed quod perfectibile confortatur sicut perfectum hoc
est ... et sic est in corpore glorioso quia ... confortate confor-
tatur corpus gloriosum anime ... ut ... ... potestate spiritus
et hoc est supplere ... quia corpus ... corpus non ... quod
in eodem loco ... ... ad corpus. Sed quod corpus animatum habeat
anime suas actiones et ... ut dicit philosophus et au. et ideo ... quod anime
per ... corpus glorioso supplet per gloriam in hoc ... ... et hoc
deletur corpus glorioso et sic potest ad corpus non tale penetrare
... per violentiam vel per ~~violentiam~~ resistentiam hoc fieret
non esset ... glorie et quod dixerunt aliqui quod corpus glorioso ... ratione sub-
tilitatis ratione corporis gloriosi. Sed ratione dicunt virtutis ...
corporis assistentis in corpore glorioso ... actualitas. horum ...
est dicere quia ... aliquibus corporibus non gloriosis hoc contulit ut al-
... corpus de clausis carceribus et obserationibus sicut legimus
de pluribus martiribus et de multis aliis tormentis. ¶ Ad inter-
... et ... ad primam que opponebat ... quod sic duo corpora ut
corpora sunt quod habent dimensiones tales non possunt esse in eodem
loco. potest tamen esse istis quod a deo corpori glorioso datur potestas quod simul
possit esse cum corpore non glorioso quia corpus gloriosum est tante excel-
lentie quod habet se quasi in ratione actus respectu alterius corporis non
gloriosi. unde si ponetur quod lumen esset corpus sine dyametro preter
medium possit esse in eodem puncto medium et ita lux ratione
sue actualitatis respectu aliorum corporum se haberet in ratione forme
et alia corpora in ratione materie et ita per suam actionem possit facere quod
esset cum alio corpore quamvis distarent isti radii in suis originibus.
ita possumus intelligere in proposito quia corpus gloriosum per suam ac-
tualitatem quam habet respectu corporis non gloriosi potest simul esse cum ipso quia cedit
ad quandam uniformitatem et per hunc modum ad eundem locum ¶ Ad
secundum dicendum quod non est simile quia certum est corpus esse cum in uno loco et non
in pluribus quamvis quod plura locata sint in uno loco quia locus respondet
locato et corpus unum in se est indivisum ideo unum corpus est in uno
loco tamen. Sed convenit plura corpora in eodem loco potest unum pene-
trare aliud sicut patet de radiis in uno puncto aeris ¶ Ad ter-
tium dicendum quod si unum corpus penetraret ad corpus per rationem dimen-
sionis unde esset quod in esset intersecatio et divisio inter partes corporis
penetrati. Sed corpus gloriosum per perfectionem ... habet penetrare
et ideo non sequitur quod in sit intersecatio quia hoc ... ... ¶ Ad
quartum dicendum quod non facit distantiam maiorem post penetrationem

quam ante ¶ Ad rationes in oppositum prout ... quia ... includunt
¶ Ad primum dicendum quod non est simile de tempore et de loco. tempus enim mensura
est ratione maioris abstractionis quam locus quia magis est mensura
quam locus et preterea in loco sic videmus quod locus est magis proportionalis
locato quam tempus temporali. et preterea intelligendum tempus preter mensuratum non
sicut est illud locum preter locatum sic videmus quod ... illi.
sua et ideo tempus ratione qua unum est temporalium
potest stare in unitate. Sed locus actualitate sua trahit a
locatis et ideo magis proportionatur locatis et ideo non est unius loci
omnium locatorum vel plurium ¶ Vel aliter potest dici quod tempus aliquando accipitur
ut mensura motus. aliquando ut ... aliquando accipitur ut mensura motus qui
est ... omnium temporalium. aliquando accipitur ut mensura propria quam est
secundum continuationem rei in suo esse proprio secundum quod mensurat propriam rem
vel propriam periodum et tunc tempus aliud est huius aliud illius et cetera. ita et locus
isto modo et ita est unius loci unius locati quamvis ... possit dici
quod est unus locus continens omnia sicut celum empyreum ¶ Ad secundum de
damasceno dicendum quod ... ... si ... alii dicant hitudinem
¶ Alii dicunt hitudinem quam ... ... si dicat quod christus ... quod ...
... stellas. si accipiatur ... ... est ... ... est
quia unum est ... eadem ... et eodem corpore manente potest esse cum alio. Vel aliter
potest dici sicut habetur in gl. ... 1. ... vocat quia per sublimitatem glorie da-
bitur corpori glorioso ut sit ... unde ... dicitur. aut ratione origi... aut
ratione inseparationis quia sicut christus ... habuit corpus gloriosum et impassibi-
le ... ita dabitur corpori glorioso aliorum bonorum quod habeat tale
modo ... ¶ Ad tertium de eusebio dicendum quod ... ... fuit novus.
non cum ... fuit nova sibi data ¶ Ad quartum de spirituali
dicendum quod non sit evaporatio in corpore per poros et ... hanc non ... hoc
sed de illa que fit per sublimiorem virtutem ¶ Ad illa que post ea
dicebantur de ... ... dicendum quod prima ... non placet quia illi
multum excedunt. sic ostendunt rationes ad hoc adducte ¶ Ad
hoc obiectum in contrarium per rationem illam dicendum quod ... de obedientia quod
corpus gloriosum subditur spiritui regenti ... quod competit dignitati
spiritus beati unde hoc est maxime dignitatis quod moveret corpus in ...
... transferret ipsum ubicumque voluit. ¶ Ad secundam rationem
dicendum quod corpus est locale non ratione forme sed ratione illa qua locus habet
corpus conservare sicut ostendebatur ¶ Ad tertiam rationem dicendum quod illa
valet quia ... erit in anima beata respectu corporis sui per quod per spirituali-
tatem ipsius corporis gloriosi potest ad corpus non gloriosum penetrare
per effectum spiritualem ... sibi collatum. quia sicut ... mor. xiiii. est
corpus gloriosum palpabile per veritatem nature sed subtile per effectum spiritualis
... et sic christus potuit uti corpore suo ratione effectus ... spiritualis ...
... corpus gloriosum et sic intelligitur illa subtilitas ¶ Ad obiectum
... de illa evaporatione a corpore humido dicendum quod illa evapora-
tio cum exit a corpore humido in quantum partes huius esse in ... et totum
in actu est quasi successio et aliquis motus non tamen completus quousque
veniat ad superficiem aque. vel potest dici quod dato adhuc ... quod vapor
actu habeat esse in corpore humido in medio vel in centro maris tamen
non repugnat ei quod datum est .s. quod sint duo corpora in eodem loco
quia et si in profundo corporis sit motus vaporis tamen distinctio est
inter corpus vaporis et partes corporis humidi et ideo non ... quod sint
in eodem loco. Et quod ... dicitur de latere dicendum est quod ... distinctio
et hoc signum apparet cum funditur ¶ Ad aliud dicendum quod illa ratio

34
35

procedit per essentiam non interius. Hoc autem fit condensatio per sublimitatem corporis
gloriosi et ideo non valet. ¶ Ad 3m dicendum quod corpus in eo quod divisibile est corpus
repletivum. Sed corpus gloriosum repletivum est propter suam latitudinem. Et quod dicitur
de corpulentia dicendum quod est corpulentia quaedam quae dicitur passibilitas ut est illa
quae est in istis corporibus. Est etiam alia corpulentia quae est quantitas rei sub
uitate non mouet et talis est in corporibus gloriosis.

Queritur utrum angelus vel anima ideo ita sit in loco diffinitive ut non
possit dici localis. Quod sic videtur quia quod loco circumscribitur non est locale.
Sed angelus loco circumscribitur sicut dicit Damascenus libro 1 c. 17. Angelus igitur
corporaliter circumscribitur in loco. Similiter hunc dicit Hugo libro 1 de sacramentis parte 3 ca. 18
dicens sic de spiritu creato ad intelligentiam hoc accommodatius esse fatemur
ut non solum in loco esse sed et localem esse sine dubitatione profitea-
mur. ¶ Item magis proprie creature quod quo differt a Deo quam quo dif-
fert a creatura quia magis convenit cum creatura quam cum Deo. Sed cum an-
gelo dignitas assignatur differentia dicitur circumscriptum ad corpus dicitur incircumscriptibilis
sicut dicit Augustinus ... c. 13. Ergo et cetera. ¶ Item sicut temporale dicitur quod non a
tempore excedit ita locale quod non a loco excedit. Sed spiritus in eo quod
loco definitur a loco excedit. Sunt etiam alia loca in quibus angelus
non est. Ergo per hoc non localis sit. ¶ Item quod in loco existens habet gradum maio-
ritatis et minoritatis non localis dicitur ut locum occupans. Sed et
angelus est huiusmodi cum secundum Augustinum vi de trinitate in hiis quae non sunt quanta quale
id sit magis esse et melius esse. Sic angelus unus est quam melior erit et
maior. Ergo et cetera. ¶ Item aliquod corpus quod in illo loco non est
locale sicut empyreum ut multi. Si ergo angelo convenit non
loco non esse convenit locale esse. ¶ Item angelus non esse de tumulo
per quantum ad ordinem quem situm attendit. Sed quemdam modum non est proximi-
tas. Sed constat quod non est ... in locis. Ergo erit sicut locus ergo
et cetera. ¶ Item in loco esse secundum dimensiones non sufficit esse locale. Sed hoc
assignatur in Deo ... incapabili ...
ut positis comprehendit quod sit longitudo latitudo sublimitas et profundum. Ergo
multo fortius hoc angelo. ¶ Item quod non transit de loco ad locum non
est locale. Sed angelus est huiusmodi sicut ambo de spiritu sancto semper
igitur transit de loco ad locum. Ergo et cetera. ¶ Item secundum Cassiodorum de
anima videtur et non sentitur nec operatur in loco ut dicit Damascenus
libro 2 c. 2. Sed quod huiusmodi est non est locale. Ergo et cetera. ¶ Item cum sit locus secundum
philosophum motus. Quod ergo ex non sua est motus est et locale. Sed angelus est
huiusmodi sicut colligi potest ex verbis Damasceni libro 2 c. 17. Velocitate
igitur sua et actio pertransit. Ergo et cetera. ¶ Item secundum philosophum quod plus
habet de forma plus occupat de loco. Sed substantia quanto spiritualior est
plus habet de forma. Ergo et cetera. ¶ Item per quod aliquid est in loco et hoc magis. Sed per
animam est homo in loco quia sine anima non esset homo. Ergo et cetera. ¶ Item angelus non est
universus sed habet ad determinationem loci refertur natio. Ergo non
est in loco et localis. ¶ Item quod nullo modo continetur non potest dici non
locale. Sed angelus est huiusmodi non enim continetur loco extensive per
quantitatis quia non est corporalis quantitas angeli quantitas loci eo quod una
est quantitas virtutis altera molis. Nec intensive ut loci in angelum
ad influendum quia sicut dicit Damascenus libro 1 c. 16 corporalibus immaterialibus
ubi non est locus angelum corporalem sicut dicit Damascenus libro 2 c. 2 non in
intelligibilis quia non agit intelligibiliter. Ergo et cetera. ¶ Item licet angelus sit non
proprie hic dicitur temporalis. Ergo licet sit hic non dicitur localis proprie hic magis cum in
dicatur esse maioris abstractionis tempus quam locus. Tempus quam locus
corporis enim motus spirituum mensurat sicut dicit Augustinus xii de civitate dei c. xv.

loco autem numquam. Ergo et cetera. ¶ Item angelus et corpus non est esse univoce, ideo est esse de
terminatur loco. Sed esse cum ut ... est non propter dimensiones localitas sicut patet. Ergo si angelus
assignatur in loco proprie quod dicatur esse hic vel ibi erit equivoce et iste modus
non cogit eum esse localem. Ergo et cetera. ¶ Item constat quod angelus non est corpus. Sed omne quod
alicubi est corpus est sicut dicit Augustinus de 83 q. xx quod aliquam igitur con-
tinetur loco corpus est. Ergo et cetera. ¶ Item quod est in se magis se habet ad locum quam quod
est alicubi tantum. Sed quod est ubique ut Deus nullo modo est locale. Ergo et cetera. ¶ Item
anima distinguitur quia non est in aliquo corpore non tamen est in corpore ut in loco. Ipsa
enim continet corpus non continetur ab eo sicut dicit Damascenus libro 1 c. 17. Sed constat
quod anima cum sit corporis magis approximat corpori suo quam angelus alicui loco corporali.
Ergo cum anima non sit localis multo minus angelus. ¶ Item locus proprie acceptus dicitur
in spatiis quae in corporibus occupantur sicut dicit ... x super Genesim. Unde cum
dixisset Deum esse locum spirituum subiungit. Scio igitur quod non proprie locum di-
xerim namque proprie dicitur in spatiis quae corporibus occupantur. Sicut dicit in
quaestione praeallegata. Sed constat quod substantia spiritualis spatium huiusmodi non occupat.
Ergo non est proprie in loco et sic et cetera. ¶ Item locale dicitur denominative a loco. Ergo
localis per formam. Sed angelus non potest se habere ad locum sicut ad formam. Ergo
et cetera. ¶ Item angelus ... si in loco corporali esset potuit eum dici tam localis spiritualis
sed quod plus est anima cum causat quod non corporale sicut dicit Damascenus
libro 2 c. 2 et Ysidorus de summo bono libro 1 c. x. Ergo nullum hoc esse locale rei
pertinet ad locum et sic non est locale. ¶ Item anima est in loco per accidens quam
per corpus. Ergo cum proprie vel per se non sit in loco non erit localis. ¶ Item
motum et esse in loco eius esse rationis sunt. Sed angelus
per locum ... non est ... loci quia est indigentiam supplere non ... non ...
suum quia cum possit loco esse possit et existere in ratione ordinis
quia per suam ... et excellentiam potest ab aliis distingui. Ergo et cetera. ¶ Ad hoc
est ... cum locus corporalis sit res alia et in re alia secundum philosophum ...
... c. 21 ipsa loca probat quia non ... Sed ad ... quod ad dicendum
locale non accipitur non ab ipsa re sed ab intentione loci proprie hoc ... quod
se habet ad locum ut res est numquam percipitur locale et ideo est quod licet dicatur
... locale dicitur esse ... quia hoc sonat et denotat unitatem
... non proprie hoc dicitur localis quia non ... dicitur ad locum ut locus sunt hoc et
sub ratione loci sed ut res sunt et de hoc idem dicit magister libro 1 d. 37.
Quod ergo huiusmodi habitudines ad locum ut res est non dicitur locale. Illa non
habitudo ad locum ut locus est per quam res est localis. Secundum iiii modos
assignantur scilicet secundum determinationem praesentiae secundum necessitatem coexistentiae secundum coaequa-
tam proportionem secundum   conservationem secundum determinationem praesentiae per quod
dico rem determinate esse hic. Haec autem determinatio alia sui per actum intra deter-
minationis de qua Damascenus ii quod angeli sunt indeterminabiles quia eorum existentiae
praesentiam in loco non possumus determinare et secundum hunc modum Deus determinate
terminat quoniam. Alia determinatio sui praecedens etiam acceptionem rei
per quam res est hic vel ibi et secundum hunc modum assignamus duo in loco
scilicet continentiam distinctivam aut distinctionis et ordinis evidentiam. Continentia
distinctionis assignatur circa locum ut cum dicimus rem esse hic determinate quia
non est ultra terminos huius rei et sic dicitur. Aut enim continetur per tantum ultimum
huius loci ambientis sic continetur corpus in loco. Aut quia tantum ultimo con-
cluditur et sic est angelus in loco et hoc dicit Hugo libro 1 parte 3 ca. 18.
circumscriptione loci accipitur quod sic omne loco continetur diffinitive
per hoc enim quod diffinitur continetur et bene dicitur locus diffinire quia sic diffinitio est
oratio indicans quod est esse rei et non esse rei nullo modo esse diffinitione
sic in loco diffinitur quod in loco sic concluditur quod non exire potest rei in
venire. Deus autem diffinitio quia dicitur quod non est totum claudere et hoc modo dicitur angelus

esse in loco quia non de ipso est esse suum locum. ¶ Item secundo dico evidentiam distinc-
tionis et ordinis nam angeli non indigent distingui et ordinari nisi per locum
corporalem propter hoc potest dici sine calumnia quantum ad evidentiam. Nam quia licet res quaelibet
sive angelus vel angeli distinguantur per formas et per suam proprietatem tamen per loca
ostenditur distinctio insensibilibus locatorum. Unde evidenter hunc angelum
esse hic et alium ibi non apparet nobis sine loco corporali et hoc patet per omnes sicut locum
tamen a loco descendit. Sic distinctio evidens est locatorum per loca. Item
ordinis distinctio est per loca sicut patet per Augustinum xix de civitate dei capitulo xiii. Ordo est
parium disparium sua cuique loca tribuens dispositio et loquitur de ordine univ-
ersi partes ergo universi situm habent per loca distincta. ¶ Item per locorum gradus
ostenduntur gradus locatorum et licet locus superior non dicat istam maioritatem tamen
ostendit maioritatem. Secundo dico quod ista habitudo attenditur quantum ad necessitatem
coexistentiae aut absolutam aut condicionatam. Absolutam necessitatem acci-
pio sicut est corporis necesse est locum esse secundum philosophum. Si corpus est locus est. Condicionatam
necessitatem quia licet res possit esse sine corporali loco et existere ex suis principiis sicut patet
quod Deus posset creare angelum sine loco corporali tamen posito locali capacitate
quae omnia capit necesse est ponere si res sit aliqua quod sit in loco aliquo. Tertio
ideo dico quod attenditur haec habitudo locati ad locum quo ad certam propor-
tionem et adaequationem dico quia tantum corpus exigit tantum locum et tantus locus
tantum corpus per proportionem quia corpori magno respondet magnus locus et parvo
parvus et sic de corporibus secundum gradus superius. ¶ Quarto assignatur haec habitudo secundum
continuam conservationem et haec est duplex activa et passiva. Hiis ergo
patet quod sunt iiii modi habitudinis localis ad locum. Primus competit omnibus substantiis fi-
nitis. Prima secundum necessitatem absolutam omnibus substantiis corporibus. Secundum necessitatem condiciona-
tam substantiis incorporeis tamen respiciat in re dimensionem extensam. Quartus
similiter dependentiam et possit forte dici quod primum respiciat proprie esse in
loco sive cum loco. Tertium secundum locum. Quartum per locum. Omnis ergo substantia spiritualis ca-
ret et ita hoc quod non alibi loco continetur distinguitur et ordinatur. Con-
tinetur quia infra terminos loci est. Distinguitur quia eius non est extra et sic ordina-
tur et quia ista condicio ... quae autem substituit. Intima quia est hic et non alibi
ideo quod sic est in loco est vere locale ideo angelus est vere localis et hoc dicit
Hugo exponens libro 1 de sacramentis parte 3 ca. 18 de spiritu creato commodius
esse fatemur ut non solum in loco esse sed et locale esse sine dubitatione profi-
teamur. Ideo dicit Gregorius ii moralium in hac ita non angelica et sanctorum angelorum
spiritus loco circumscripti sunt. Sed videndum est quod sicut differentia continentiae spiritus ad locum
et corporis ad locum. Continetur enim in loco continens duo scilicet esse infra terminos loci
quod non exit univocatur autem spiritus et corpus. Ita continentiae loci in eo quod
separationis et remotionis ut non est extra. Sed quantum ad id quod est primum scilicet esse infra
terminos loci non differunt sed differunt quia corpus est infra terminos loci secundum quantita-
tem suae molis et per aequalitatem et convenientiam totalis divisibilis. Sed spiritus
creatus est infra per quantitatem virtutis et per coaequitatem totalis indivisibilis.
Corporis enim quantitas quale quia totum proprie est in loco est et applicatur illi per
quantitatem non dimensionis sui per suas dimensiones propter quod totum est
in toto et pars in parte loci. Sed angelus est praesens loco per quantitatem
virtutis quae quantitas indivisibilis quia est substantia simplex et indivisibilis ideo non est
dimensio in applicatione. Ideo applicatur totus toti loco et non partes partibus
sed tota toti et tota singulis partibus. ... quod corpus est ita in loco ut dis-
cernitur sensu et ymaginatione. Sed spiritus est ita in loco quod tantum apprehenditur
ratione et ideo licet sit vere in loco locali dicitur esse in loco intellectuali secundum
Damascenum libro 1 ... quod sit corpus in loco corporali spiritus intellectualiter et hoc est intellectus
quia applicatio vel distinctio spiritus ad locum non fit nisi per intellectum. Sic ergo
patet quod spiritus et corpus in modo concludendi in loco variantur in eo quod est principalis

dimensionis. ¶ Ad 3m dicendum quod secundum philosophum determinavit existentiam localium in
loco per dimensiones et similiter. ¶ Ad 1m quod obicias de gradibus maioribus
et minoribus et quod maius melius dicendum quod utrumque est in maioritate mag-
nitudinis et virtutis ad ... in locis motis exponitur. Hic de maiori caritate. ¶ Ad
2m de empyreo dicendum quod non est in loco non enim ab alio corpore. Sed est locus omnium
aliorum non per suum contextum. ¶ Ad 1m de forma dicendum quod intelligitur de forma ex-
tensa vel dicendum quod habet plus de forma id est de ratione formae quam est vel proprie-
tas per esse specificativum. Unde quod secundum Augustinum ix super Genesim quod sicut corpora per
suas formas feruntur in sua loca sic spiritus per amores nec est amor
pondus sed ut pondus. Unde quod facit in locando corpus quantitas di-
mensionis ... quod est forma corporis hoc facit quantitas indivisibilis
virtutis in spiritibus. ¶ Ad 1m ... quod unumquodque et cetera dicendum quod intelligitur
de creaturis. Alia de univoce quae participant et non aequivoce et
non intelligitur in causis sed in subiectis passionum quae licet sint causae illarum
passionum et quia corpus aliter est in loco quam in anima non valet quod licet corpus
vel homo est in loco extensive vel intentive aliter influentiae. Sed ideo
virtutis innatae est in loco et ad hoc habet una
tam proprietatem et nullo loco continetur non conceptive magis fit omni
situatio. ¶ Ad 1m quod non est temporalis quia est nec dicendum quod est adhuc quod
in angelis dicitur temporalitate ut in motibus angelorum sicut dicit Augustinus xii de
civitate dei c. xv. Motus angelorum tempus peragunt. Ad est nec quod dicit conveni-
tate quod secundum eius ... Sic dico de hoc nam quod prima est hoc quod est locale
et reddit rem localem sicut patet in spiritibus et corporibus dissimiliter.
Ad 2m est hoc quod non dicit rem loquitur in localitate quia tale locum ... corpora-
lem constat quod angelus adhuc erit individuus et erit hic ablato
loco corporali. Unde Hugo in fine vi angelus ... patet
... Unde in angelo nullo existentia ... in Deo nullo
... ut immensitate. Augustinus viii super Genesim quod Deus est extra omnia
et intra omnia per operationem immensitatis Dei nullo angelus ut in
parte continetur limitatur et finitur et nullo suam individuatum
et sic praeter esse locum temporale nullo propter existentiam eius quod est in
divisus in se et divisus ab aliis. ¶ Ad 1m quod angelus non habet ad
univoce cum corpore dicendum quod habet hoc esse limitatum et situm et 1m quod
est remotionis. Sed in ratione est variatio non corporis ad non animae. ¶ Ad
1m dicendum quod ... intelligitur de continentia quae est in spatiis. ¶ Item
secundum ... et angelus ... corpora sunt non ab ... sed comparatione. ¶ Ad
4m dicendum quod dicitur se habere ad locum non ut locus est sed ut res est. ¶ Item
locale proprie dicitur quod est determinatum ad ad et quod se habet ad locum magis
extensive ut dicitur locale. Sed intensive ut quia differt. ¶ Ad
4m dicendum quod anima intus est per actionem non est proprie localis quia locatum
separabile est a loco non facit unum esse cum loco. Non sic de anima quae est
in toto corpore quod omnibus eius partibus vel in uno ... ¶ Ad 2m dicendum quod anima
continet tenens in se sed non per inclusionem quam debet locus ani-
mam concludere in corpore et respiciat totum corpus sicut unum ... non
valet est in manu ergo non est in pede. Anselmus prosl. 13. ¶ Ad 2m dicendum
quod locus dicitur esse in spatiis secundum hominum aestimationem non quia
... non sit locus sicut naturam secundum usum dicitur quod non est repletum
corpore sensibili. ¶ Ad 1m dicendum quod in opinio illorum
qui dixerunt locum praedicamentale unde locus quam habet spiritus angeli habet
ratione continentis. ¶ Ad 2m dicendum quod denominatum aliquando dicitur non a
forma dante esse vel bene esse. Sed aliquando a forma dante dici ut si
dicitur homo est homo quia ... non esse forma sine ipsa. Iuxta hunc modum

locus non est forma angeli. ¶ Hec non est forma influens sed ad hec que ordinat permanentiam spiritus. ¶ Ad aliud dicendum quod deus posset causare angelum sine celo empyreo sine suo loco celi. ¶ Ad aliud dicendum quod anima separata habet locum suum, sed in corpore dicitur esse in loco per accidens quia non est extra corpus. non autem dicitur esse per accidens in anima quia corpus est ibi per se ut in loco. ¶ Ad aliud dicendum quod sicut convenit moveri ita et esse in loco, unde sicut non convenit sibi moveri per omnem similitudinem ad spatium sic nec inesse in loco. ¶ Ad aliud dicendum quod angelus implet locum ornatu. contemplatio angeli non requirit hunc locum nisi illum tamen tam oportunum congruit celum empyreum non alius locus. ¶ Ad aliud dicendum quod non est simile de esse et existere quia esse corporis sunt prius possunt intelligi non. et sic patet in accidentibus.

Queritur utrum in passione Christi fuerit verus dolor. Quod sic ostenditur. primo quia sic colligitur ex verbis beati Augustini vii super Genesim ad litteram: dolor provenit ex conatu anime repellentis motus molestos. propter quod ubi diligitur corpus sui integritate, sed anima Christi diligebat corpus sui integritatem et in passione erat motus molestus ad contrarium ergo et cetera. Preterea sic dicit Damascenus libro iii c. xxv dolor est passionis sensus. sed maxime erat sensus vivacissimus et vera passio ergo verus dolor et tanto verior quanto vivacior sensus. Preterea si non fuit verus dolor fallit scriptura que hoc expresse dicit sicut Ysaie liii vere dolores nostros ipse tulit et cetera et ii omnes omnes et cetera. Preterea ex ymaginatione imminentis passionis valde contristatus est sicut habetur Matthei xxvi et Luce xxii et Marci xiiii ergo in illatione passionis vere doluit. ¶ Contra sicut anima

bona est que anima non doluit et eius generatio. sed anima Christi erat quietissima ergo et cetera. ¶ Preterea sensus non est causa doloris nisi perditus sed ut sensus tanto autem sensus magis perditus quanto est vivacior sed in Christo fuit sensus vivacissimus ergo omnino persistens et in nullo succumbens et sic et cetera. ¶ Preterea dolor corporis non fuit maximus dolor nisi corporis est corruptio. repentina salutis eius et qua male incedit anima corruptionibus obnoxia. sic dicit Augustinus de vera religione. sed constat quod nulla re anima Christi ulla est nec fuit in eo dolor anime quia sic dicit Augustinus ibidem dolor anime est carere illis rebus quibus fruebatur vel frui se posse sperabat sed constat neutrum fuisse in Christo ergo non fuit in eo dolor anime sed non est dolor nisi aut anime aut corporis ergo et cetera. ¶ Preterea separatio fortior anime in passione anima non inferret dolorem tamen quia hec separatio esset anime diviniori vel quia si dolor esset ex hac separatione gaudium esset ex coniunctione et sic anima semper gaudet quod falsum est. quia frequenter vivit a gaudio in tristitiam sed constat quod maior unio fortior ad minus in Christo esset anime quam sit penitus corporis ad animam in sua integritate vel coniunctione ergo cum illa divinitatis nullus erit dolor ergo et cetera. ¶ Preterea dolor qui est in carne est in anima ratione sed ideo non per eo in duobus tamen divisus non sic in uno fruitione et in alio similitudine sic ergo dolor est in carne fruitione erit in anima similitudine sed redundantia anime super animam dicebat Christi dolor fuisse maximus ergo et cetera. ¶ Preterea Christus sustinuit omnia pro se voluntarie sicut dicit Damascenus libro iii c. xviii. sed dolor est divisus ab hiis que nobis nolentibus accidunt sicut dicit Gal. anc. d. c. l. xiiii c. xv. ergo cum in Christo accidit hec pro voluntate non fuit aliquis dolor. ¶ Preterea in eo minimus dolor et alium et tollit sicut de pueris in limbo ubi non sunt sine pena sensus quia quid dolore est qui ipso actu actu pertinet non consistunt sed in Christo fuit summa in eo minuit dolorem et alium et tollit sicut de pueris in limbo ubi non sunt sine limbo pena sensus quia quod dolor ergo nullus dolor. Preterea gaudium superioris potentie ut parte voluntatis redundat in se in inferiorem sed per naturalem ordinem potentiarum et per similitudinem vel non in potentie superiores et inferiores ut dicit Avicenna in libro suo de anima per ergo per sed quod gloria corporis est per redundantiam sine ex redundantia glorie anime sicut dicit Augustinus ad Dyoscorum. sed secundum Plinium vii ethicorum quodcumque gaudium

minimo quod quodque dolorem ¶ Cum ergo in Christo fuit plenum gaudium quantum ad superiorem partem anime tanta erat redundantia in inferiorem ut non solum purus sed et nullus esset ibi dolor. ¶ Preterea dolor est proprie corporis et tollit eius bonum esse sicut dicit auctor super pro .. de tribus mariis sed in Christo maxime fuit corpus bonus quod iuncta fuit anime sed est bonum esse anime ut ornatum ad ..., ergo nec est bonum esse corporis. ¶ Videtur quod erat verum fuit dolor tamen actibus qui naturaliter necessario inducunt mortem quod sic ostendebat quod dolor appetitivi anime ad corpus inducit mortem quia anima habet naturalem inclinationem anime ad corpus sed hec est dolor. Ambrosius xvi de c. c. iii. anima non potest apprehendere unionem corporis vel dolorem sed molestabat. ¶ Item inde decedunt morbo sed morbus originalis peccati per dilectionem contractus que per passionem Christi est curatus vel tanti mortis obligavit totum genus humanum ergo debuit tolli per acerbitate doloris necessario mortem inducentis. ¶ Sed acerbitas doloris sufficiens fuit ad impediendum nullam levando et moriendo sed ad hoc sequitur mors sicut dicit Augustinus vii super Genesim ergo et cetera. ¶ Item malus hominibus tantus dolor necessario induxisset mortem ergo multo fortius in Christo propter sensus vivacitatem quia vivacitas sensus facit minorem et optimam complexionem corporis dolor fuit acerbior ergo et cetera. ¶ Item sicut dicit philosophus in metheorum cum aliqui duo sunt similes unum est maximum alterum maximum. dicitur iudicari de ordine per maximum. Cum ergo dolor Christi passi mortui et videamus in passione ab alio diceretur et vere mortui alio ingerente mortem similiter et cetera. Contra dolor est signum vite ut dicit Augustinus xxi de civitate dei c. iii. non ergo est causa mortis et sic neque in Christo ad quemque acerbum dolorem secuta est mors. ¶ Item dolor est testimonium boni ut dicit de ci. x ix. ca. iiii ergo et cetera. ¶ Item ex eo non sentit qua vivunt anima corpori assumendo separavit moriendo sicut potest colligi ex verbis beati Augustini ix de c. ca. xiii et ix de trinitate ca. .. sed omnino voluntarie et non necessitate vivunt ergo nulla necessitate mortuus est ergo non erat et omnimoda potestate agendo ergo in parte quia quam propter partem est maior sed autem planum est excludunt necessitate ergo et cetera. ¶ Preterea secundum philosophum xvi de animalibus mortalitas per accidens alius membris quam cordis sed dolor passionis non fuit sufficiens ad mortem ut manifeste clamans in expiravit ergo nec cordis et sic et cetera. ¶ Preterea Christus non est mortuus ex dolore anime dolor in anima est causa actus sicut dicit Augustinus ix de ci. .. iiii. mors autem ex tristitia non est laudabile nec ex dolore cordis. dolor in cordis magis est anime quam cordis. unde si moreretur ex dolore cordis moreretur ex dolore anime sed hic est inconveniens. ¶ Item mors Christi non fuit contra rationem ubi nec contra rationem quia hanc mortem approbabat sicut dicit Damascenus in libro ca. ix. neque voluntate carnis caro in posuit animam propter te tamen verbi sicut dicit Augustinus super Iohannis omelia xlvi. sed si ex ratione carnis illata fuisset mors tunc caro non posuisset sed alius abstulisset ergo nulla necessitate mortuus est fuisset autem acerbitas mortis induxisset causa ergo et cetera. ¶ Preterea ubi nulla pena peccati et cetera mors est miraculosa dolor non inducit sine necessitate mortem. sed sic fuit in Christo ut

dic̄ au. q. d' ci. ca. 13. ¶ Qui dicebat x. Io. x. ego pono animam meam & ꝯ no' pt' intelli cū pi'us sine q' sic posset dic̄e ego flagello me eḡ ania figo me qd' ē absurdū dic̄e ḡo intelli. efficie & hic sua pt'ate nulla necitate mortuus ē. ¶ Contra. ꝙ a. aiam suā posuit glo. no' alius excussit ꝙ si dolor induxisset mortem ali' excussisset ḡo &c. ¶ Contra p' tunc ad dolorem seq' mors cū d'ficiunt mēb' sē tiendi & mouendi ꝙ in xpo tunc uiguit mag' ḡo &c. ¶ Contra. maior pz p aug. bu. gen. de sublevantibus in tus ul' instis senciendi accidit mors. ¶ Pro sic pt' colligi ex ub' bi aug. in d' li. ar. &. xx. c. faust. dolor puenit ex pcepta ptu'bacone unitatis quā in ꝯ appetit ipe ālis coꝛp' pficies & ad unitans & potissime ipe ronalis ꝙ unitas q' appetit o' ē. una q'alit' i integ'tte coꝛis bi qn̄ hē organa q' d' hic & hi' alia ꝯsilit in ppo'coe sine qualitate ꝯplois. tria in pla no'as q' ex m & appe titu amoris bni fit ex appetente & appeti'u & dili'te & dili'u ꝯ̄pletur d'sidium i brito & ꝙ dolor dif finitur sine d' c'. p' m q puenit ex d'sione ꝯtin' ut cū coꝛ' ledi' ulnibus & flagell' diffinit ut ꝙ ab aug. z. li. d' li. ar. dolor ē sp'o d'uisionis ul' corrup' impaciens. ¶ Scdo mo' pt' puenire ex ptu'bace ꝯplonis & melioꝛ q ꝯpē ē in infirmitat' diffinit adam. li. u. ca. ꝯx. ē passionis ul' & postea statī diffinit passionē d'. tcō mo' pt' ꝯsistere i pt'bacone a'ias & uo'te hoc ē dolor aie & diffinit ab aug. 14. d' ci. ca. 14. dolor ē i hus reb q nob' nolentib accidit uoqn̄ cogi to aliquid qd sit ꝯ uolūtatem & ꝓba. 11. de. ci. d'. ca. 111. ubi pt' ee sine no' pccō &c. ¶ Primi duo mo' sūt i coꝛp'e a'ia siue i carne pt' bo'm dixi ut dolor dicat' talis & qn̄ ē motus ꝯ aiam pcepta dum q' no' ē dolor nisi sit sensus papiens q' fide catholica tenemus qd' i xpo fuit biuatitas ul' & ꝯ qd bino passi'le coꝛ' & qd' in eo fuit ꝯpassiuus affectus io in xpo fuit uerus dolor. ¶ Pro m' q' i xpo ꝯbabat' bineas coꝛis i flagellacone. ¶ Sc'o m' q' ptu'bat' ꝯplo in effusione illius ptosi sang'is. ¶ Tercio modo q' affectu huit ꝯpassiuū & bidit qd' ipi indi indap nacōm ypoꝛ ꝯfix'ut eū & behemt' doluit de p'mcie eoꝛ. ¶ Tercio q' ē ꝯpassio aie ad coꝛ' s'm ule inclinacōz doluit sensi'uas. ¶ Tercio ꝓp' excellētē na turam aie sue. ¶ Tercio ꝓp' nobi'te sue ꝯplōis. ¶ Tercio ꝓp' dig'ocōm sue bn̄uolentie & ꝯpassionis plenissie sic fuit ue' dolor ita fuit dolor acerbissimus. ¶ Ad obiu d'd' qd' auicēna non notat qd' sit ille s; s'gulld' qd' p' erat extraneū ūsū ē q̄si in nāni. bn̄ si fiat bn̄ ꝓ ubac q̄n illis no' ingerit dolorē aliq̄m sicut ponit ex'' au cēna. de calore ethico q' l; sit fortioꝛ q̄ calor ertiano ꝯ tn̄ q' iam bt' ꝯ resident i' & fact' ē q̄si i'hi' no' sen titur ad dolorē l; continue agat ad ꝯsūpcōnē. bn̄ oē agens agit acoē eādem cū paciens resistit. sic p; i ig ne agente i ligna humida. est ibi qdam ul' ꝯ. s; i elin

eis non est resistencia & io non sentit dolor. Sic n' fuit in xpo. ¶ Similiter quod loq'r' de aīa. d'd' qd' aīa xpi fuit ꝯtissima in ꝯꝑacōne ad deum. fuit tn̄ ꝑsentissima sensui qui affligebat' & inde dolebat. ¶ Ad a' d'd' q' s' plura sensus duo bt' p'' sensibilis. afficit' & eē ad ꝑsenciā sensibil' q̄ iudicat de sensibili. uerū est a' qd' s' ꝑsideat. s. in iudicando. s; q; qd' afficiat' & sic sub ꝯbat q̄ ad imitacōis affectū. Sic in xpo fuit sicut bens sua dignacōe ad imitacōne affectionum. ¶ Ad a' d'd' qd' illa ūba intelligunt' de dolore aīe & coꝛ'is uiciose qd' ꝓuenit ex pcco s' aug. i. bn̄ do loꝛ ari & includit incaui. s; xp'c habuit dolorem in q' fuit pura pena. ¶ Ad a' d'd' qd' in pu'o ꝯꝑ acōis est dolor acbus. ul' d'd' qd' non est simile q' l non est ꝙ remanz qd' doleat. s; hic est. q' aīa re manz q̄ dolere pt'. ¶ Ad a' qd' obi' qd' semꝑ gau det. d'd' qd' semꝑ ht' uterem ꝯplacenciā q̄ ad sui eē. ¶ Ad a' d'd' qd' l; ten; ubi duo sūt seꝑata. s; ꝙ n' ē ita. s; ē unū ꝑ alterū. hic eī est dolor in carne ꝑ aīam & ex. carne in aīa. ¶ Ad a' d'd' qd' uolūtarie sus tinuit uo'te rōis. s; uo'te sensualitatis refugiebat mortē. & refugiebat mortē. & refugiendo tn̄ obe diebat mortē uo'ti & faciebat qd' debuit face q' ꝙ eā d's noluit uelle & sic nullū uiciū fuit in hac uo'te & ꝙ uoluntas sensualis pcepit sensū doloris. ¶ Ad a' d'd' s' aug. bi. li. ꝯ iulianū pugna minor in tellc'. aut q' hostis debilitatur. Sic in ꝓposito dico qd' pena d'r minui no' q'' ad acerbitatē s; q'' ad ꝯstā cie firmitatē. uo' q' tollad de afflictione sic pz de martirib; q̄ coꝛ ꝯstācia & desideriū fortificabat eos. ¶ Ad a' d'd' qd' in puro hoīe no' pt' intelligi qd' simul doleat & gaudeat. s; i x' i q' erat dualitas naturaū & plena ꝑsicacio' supioꝛ uirit' ad iferiores potat eē qd' simul gaudebat & gaudebat dolebat. ¶ Item non solū diuina uolūtate. s; & uolūtate aīe sp̄ta exposuit coꝛ'p' suū passionum. q' g' ꝑsidebat potat face qd' redundabat ad reddend'. coꝛp' plene obediens & sic redundabat ꝑ mod' acceptacōis. & io dixit bās laur'. qd' carbones erant s' sicut flores non qd' ita eēt s; ꝑ obedienciā carnis ipī spūi & sic redundabat q' reddebat coꝛp' suū ꝯsonū pas sionī. & io. b'. de x' passo in quodam sermone dic' ꝯsēnsū uoluit & q̄ m' uoluit paciebat' &c. erat eī s' desideriū ad intentū paciend'. ad a' d'd' qd' sibi co respondebat sicut debebat. q' supmū debuit hre ulūū affectū ad deū. & infimū debebat s'iacē passi onib; & ita fuit debitus ordo. ut supmū in glā. & infimū in passione. ¶ De scd'a q̄ōne n' i'uen a scis. s; d'd' qd' acerbitatē dominice passionis possum refere x'. aut ad pacientis uo'tē. aut ad assūptam pacientis uolūtatē. aut ad assūptā infirmitatē. aut ad passionis fructū su' utilitatē. Si p' m' sic dico qd' cū uolūtas diuina sit plene potatiua. & uolūtas humana fuit caritate plenissima nullā tauit

necitatē mortis. ut dic' aug. x. de t'. ca. 13. Si s'o m' q'' ad infirmitatē attēdi q' huit affectū ule ad corp' & ꝑ mod' ꝯplacētie fuit in ꝯp'e. sic dico qd' acerbitas in ducz mortē naturo. ꝯtra d'e moreret'. s; qd' ita acce lerata fuit. in dubium ē. q' forte alicui ꝯsilio diuine ꝓuidētie factū est qd' mors accelerata est. aut ꝓp' ꝯ tēptū iudeoꝛ minu'd'. & ꝓp' alia bn̄. q' eī est de cur su n'e no' ita cito moreret'. ¶ Si tcō attēdo passionis finē s' utilitatē tn̄ uidet' s' iudicio qd' magna ꝯg' enciā fuit ex parte finis qd' tam cito moreret' sei ꝯ tn̄ dato signo ꝑsidentis p' finis uite ꝯsistit i nra redēpcōne nra iflamacōe & i nra infoꝛcione. Si ꝯsidem' nram redēpcōne. tn̄ uidet' qd' sic acerbitas ꝓpiidz plene dilecōm pcc'o ꝓp' plenā redēpcōne. sic necessitas mort' i x'. d; ꝓudere necitati moriēdi q̄ fuit ex illo pecco. ita qd' dn's uoluit sustine tn̄ dolorē. ut ꝯtuo moreret'. Si q'' ad iflamacōne ꝯgruit qd' ita acb' fuit dolor qd' induxit mortē. ¶ Si q'' ad ifoꝛcōne tunc debeo aīam ut debeā facere ꝓ deo q̄cq'd possū in summo. ista tn̄ necitatē uolūta rie assūpsit. bn̄ glo. ꝯ'. hebr. ut illd' emisit spm solus potuit ꝙ &c. ¶ Alius bisū est qd' sua potencia se separauit aīam a coꝛpore & sic mortuus est. & dicūt qd' tanto fuit maioꝛ doloꝛ cū coꝛp' ad hūc ꝯsistēt i bona dispōne. sic p; qd' mors asꝑioꝛ est i iuuenib; q̄ se nib; in q'b; minor est dispō ad uitā. & dicūt isti qd' ꝓ ꝙ ostēdāt q'' ꝓ nob' uoluit facē. s; scd'm istos uidē tur qd' se ipm̄ īfcerit & uidēt' multa alia iꝯueniēcia seq'. s; s' alios dic' qd' in ipo non fuit uer' dolor ꝯ uere mortuus ꝑfecta est. & ꝯ ꝙ disputat mag'r li. 2. di. 21. ¶ Ad obiu d'd' qd' l; dolor sit cāūū uite ꝑsue ꝑse cia. tn̄ ꝓp' suā effi'ā pt' induce mortē. ¶ Ad a' d'd' qd' sola uo'te supsit q'' ad ꝑtatē assumentis. ¶ Item d'd' qd' nō est simile q' in assumendo n' supponebat' ul' sic i pas sione. q' ibi possūt ꝯsid'are uolūtates diuersas. ¶ Contra est de creacōne & recreacone q̄ uidetur eē eiusdē uirtutis & ab eodē. l; tn̄ ho' no' cooꝑet' creacōi sue ꝯpa tur tn̄ sue creacōi q' ꝙ aliq'd supponit' no' i creacōne. ¶ Ad a' d'd' qd' est q̄dam mortificacō q'' ad organum ꝯꝑacōne. alia q'' ad ꝯg' s ꝑfecōne su' q'' ad p'm actū uite qd' est in coꝛde. & qd' in xpo no' fuit sufficiens mortificacō lingue. l; fuit sing'r in eo. ¶ Ad a' d'd' qd' ibi dolor fuit aie ex carne l; non dolor aie. ¶ Ad a' d'd' qd' fuit ꝯ uo'te carnis. & cū dicas qd' caro posuit aīam. d'd' q' i pone aie duo intelligo. s. ponis p'm & ponis extremū. p' m' posuit ūbū aīam tāq' po tentū s; caro posuit ut extremū. Nam caro fuit a qua aīa est separata. bn̄ s' aug. carnē ponere est expirare. ¶ Ad a' d'd'. qd' pena pecci no' fuit in eo sic i nob' est cepta s; fuit in eo pena pecci q'' ad ordinē pene. ¶ Ad a' d'd' qd' ibi fuit miraculū ꝓ mirab'. ul' fuit miraculū q'' ad mod' moriendi q̄ fuit potes tatiu'. hec; tn̄ tanē mors fuit n'sequta. ¶ Ad a' d'd' qd' ꝯp' m' pt' intelligi. & ꝑmissiue & po

testatiue. ꝑmissiue. q' no' potuissz uidens u' x' ꝑmi sisset. ¶ Item ꝑ petat uocāri & sic fecit potestatē. & u' dico effectiue q' ipē fecerit. bn̄ q̄cq'd alii fecerunt totū erat ab eo. ¶ Ad a' qd' emisit no' alias excussu let intelle' q'' ad plenā uolūtatē. ¶ Ad a' d'd' qd' x' in ligno no' moriebatur. hoc fuit potestatis signum ¶ Ad s' auicēnā qd' dolor ꝓuenit ex duab; cāis aut ꝓp' diuisionē integratis coꝛporis. aut ꝯtinuita tis. aut ex ꝑtbacōne ꝯplexionis. no'd' qd' l; ai' ꝯ se gra ꝯclōnis est ꝯcedend' ꝓp' appetitū & inclinacōne aie ad coꝛp' uiuit bō. & ablato isto tollit' uita. s; ac ꝯ b; dolor tollit hūc appetitū. ut di'. xxi de. ci. ca. 3. sc'a ponit ibi ut sūmis doloribus cedat atq; discedat. S; aīa non appetit uniri coꝛpori in q̄ doloribus mo lestat' ḡo &c.

Questio est bt'a in triduo

Quia xpi ꝓp' inclinacionem ad carnē fuit retar data a plena fruicōne. Q'z sic. uidebat' q' tūc n' hē bat plenitudinē ꝯmeēcie eo qd' aīa separata no' h't ple nū ꝯ suū modū s' aug. xii. s' gen. ḡo n' hebat ple nitudinē uirtutis & opacōis. cum ꝙ tria sibi adinuicē correspondeant. s; fruicō ꝑcipu; ad uirtutē aie & opacōne ḡo &c. ¶ Pro q' ꝑt diuisis appetitib; plene uo'd' ple no mouent qd' ē pond' in coꝛporib;. ꝙ est amor &c. s; aīa x' sic q'lib; aīa cū erat separata. n' ꝙ amore fe rebatur ad coꝛpus & ḡo tunc. su' glioso ferebat' in deū ḡo &c. ¶ Pro aīa xpi separata cū no' administr' coꝛp' non erat ꝯformis d'o q'' ad illam ymaginis dignitatē de q̄ dicis. qd' sic d's influit in uniusū qd' regit. ita aīa in coꝛp'. s; n' no' est plena ꝯformis no' ē plena fruicō ḡo &c. ¶ Item aīa xpi separata no' erat plena ꝑfecōe ul' sic pz ex dictis. ḡo n' gre nec glie. & sic ꝯ loquido de ꝯtinuali fruicione n' plene fruebatur. ¶ Pro aie separate aliq'd deest d'g' con cali. non est eī actus coꝛporis. s; qd' sic non ht' eē ꝑfectū ut s' & sic &c. ¶ Item hoc est ule aīab; ut separate non plene fruantur. ḡo cū gra naturā no' destruat remanebit ꝙ & sic. ¶ Pro s' auicēnā pot' i suis opacōnib; adinuicē se ipediūt. q' i una illa radicat' s; pot' fruēdi & appetēdi ad administracōne coꝛ's mar erant unū in aīa separata. ḡo &c. ¶ Pro no' est ꝑfect' hō si aīa desit carni sic dic' au'. ad dardam. ḡo cū in triduo aīa deēēt carni. ḡo erat i ꝑfec' hō. & sic no' hēret eē ꝑfectū non plene fruebatur cum plena ul' ꝑfecta acō non sit iꝑfecti. ¶ Item au'. xii. de. ci. c. xx. non pt' ꝑfecte deo adherere n' cū li batur qd' ꝑfectū est libando. s; sic erat i triduo ḡo &c. ¶ Contra. aīa unita plures opacōnes exerc' q̄ separata. q' unita coꝛp' uegetat sensificat &c hī. s; ubi i'' est uirtus multiplicatur & sic debilitatur ḡo plenī' fruit' q̄ ꝯiūcta & sic &c. ¶ Pro uno i ꝑ' supponit fruicōm. & cū sit summa supponit summā fru icionē. s; sa fruicō q̄ sic inest eē. no' est summa. ḡo est ex hac retardacōne fuit. uni' non fuit ꝙ ꝑ le

in anima Christi. Item unio ad corpus passibile magis retardat fruicionem quam separacio a corpore. Sed illa non retardabat in Christo, quia semper fuit uniformis comprehensor; ergo nec ista retardabit. Item natura assumpta numquam fuit a verbo deposita, sed semper uniformiter unita; ergo sicut a principio ita fuit uniformiter unita; ergo sicut a principio ita fuit uniformiter comprehensor, et sic etc. Item si appetitus ad corpus impedit, ergo ad implecionem appetitus plus impedit, quia si potencia impedit multo magis actus, ut si corpore corrupto et aggravato tenere, si iste appetitus impedit disputacionem, multo magis ipse cursus impedit; ergo in posito reassumpto corpore minus frueretur, quod falsum. Item verbum assumpsit animam et carnem sine inclinacione mutua unius ad aliam, licet ei inclinacio faciat quod ex utroque constituatur tertia, non fuit autem in Christo nisi divina persona. Sed ergo non fuit ad invicem inclinacio nec appetitus, et sic etc. Item angeli non impediuntur a contemplacione propter opera que circa nos exercent, sicut dicit Gregorius ii moralium. Sed hii unum sonare in maiorem distraccionem quam iste appetitus corporis anime, ergo etc. Item anima Christi fruebatur fruicione infinita, quia bono infinito, ab infinito autem non potest, ergo etc. Item anima Christi fruebatur fruicione infinita quia bono infinito ab infinito autem non potest, ergo etc. Item intelligencia Christi fuit potentissima, ergo per nullius fuit appetitus sui potencie inferioris poterit impediri. Dicit enim Avicenna in suo de anima quod quanto virtus forcior tanto minus ab inferiore impeditur. Item anima Christi non appetebat nisi propter deum; sed amorem finis non impediunt ea que sunt ad finem, sicut amor eorum que sunt ad finem; ergo cum dilexit corpus suum propter deum etc. Item ad nutricionem corporis glorificati cessat operacio facultatis in nullo impedit intellectum, ergo nec appetitus impedire debet. Item gemitus contemplantis non impediebat quin Christus in ipsa passione plene frueretur, cum tamen sint impossibiliores fruicioni quam appetitus ut patet; ergo nec appetitus impediet. Item cum sit triplex oculus, scilicet carnis, racionis et contemplacionis, secundum Hugonem libro i de sacramentis. Licet in nobis oculus carnis sit lippus et contemplacionis extinctus, in Christo tamen utique semper erat limpidissimus et nullo modo impediebatur ab oculo carnis, quare tamen magis videtur diminuere operacionem anime quam appetitus corporis, ergo etc. Item magis inclinabatur anima Christi habere ad deum quam ut ad spiritum et ut ad finem quam ad corpus, magis enim dependebat a deo quam a corpore. Sed maior appetitus absorbet minorem, ergo in anima Christi non fuit appetitus huiusmodi, et sic etc. Item Christus non demeruit amittere cum ergo ab [illegible] fuit plenus gracia et gracia consummata que est gloria in nullo minui potuit. Item in anima Christi erat perfectus ordo ut scilicet sicut perfecte coniungebatur deo ita plene dominaretur cuique appetitui inferiori. Sed non perfecte dominabatur si ab isto appetitu impediebatur, ergo etc. Dicebat Bernardus quod retardabat ab actu fruicionis non ab essencia. Contra frui tamen vel tantum perinde ad quantitatem virtutis sicut quantum in corpore ad quantitatem molis. Sed si aliquid de quantitate molis minueretur tolleretur aliquid de eius essencia, ergo et hic si minus fruebatur minuebatur essencialis fruicionis. Item frui attenditur penes actum anime contemplandi scilicet et diligendi velatos ad deum. Sed ergo minus contemplabatur vel diligebat minus erat quam ad essencialem fruicionem; ergo nulla distinccio. Responsio. In plena fruicione tria intelliguntur. Primo intellectus in mentem contemplo veritatis presentissime iuxta modum quem ponit apostolus prima ad Corinthios xiii. Tunc videbimus facie ad faciem. Secundo intellectus inseparabilis et invariabilis adhesio propter eternitatis stabilitatem. De hoc Gregorius in fine xviii moralium, ubi quod immutans eternitatem eternam fuimus. Illud enim dicit plenam deiformitatem. Tercio intellectus ultimata consummacio propter omnem desiderii quietacionem et Augustinus in multis locis. Cum consideratur immediatam contemplacionem presentissime veritatis, ab hoc impedit anima ad administracionem corporis passibilis et mortalis, que administracio fit per sensus, et quod hec impediat dicit beatus Augustinus in epistola ad Paulum i ad Corinthios xii in glosa, et beatus Gregorius moralium xviii. Necesse est ab hac vita mente abstrahi ad hoc quod feratur in illam invisibilem contemplacionem summam, et ideo quod dicitur de Paulo et de Moyse, Exodi xxiii, quod deum viderant necesse fuit quod essent abstracti ab intencione sensuum corporalium. A secundo scilicet ab inseparabili et invariabili adhesione revocatur anima propter statum viatoris sicut patet in raptis, quia per gracie excellenciam vehemenciam ut placuit in Paulo et tamen remanent in statu viacionis, et sic licet Paulus prius habuit non tamen semper, quia anima sua revocabatur ad statum viacionis. A tercio scilicet ab ultimata consummacione retardatur anima propter appetitum ad corpus, appetitum dico inclinantem animam recurvantem sive reflectentem et alligantem. De hiis tribus beatus Bernardus in libro de diligendo deo capitulo 13. Appetitum dico inclinantem, quia anima separata habet inclinacionem ad suum intimum sive quod anima non potest habere esse completum. Iterum dico appetitum reflectentem, quia cum sit anima inclinatur ad corpus sine quo non potest habere esse completum cogitat quasi aliud a se. Item dico appetitum alligantem, quia cum sic tenetur in parte alligatur, quia intimum supremo, et sic non potest supremum suum habere omnino liberum. Hec tamen non in auctoritate beati Bernardi prestata. Hiis visis dico quod in anima Christi eternum sit ex fide et per ubera scilicet semper fuerit cetera existentia plenitudo gracie, dignitas presidencie, dico quod non fuit retardata in illo statu aliquo modo a plena fruicione. Habuit enim celsitudinem existencie quantum ad appetitum inclinantem, quia fuit unita verbo in unitate persone, secundum Damascenum libro 3 capitulo [illegible] et Augustinus ad Ianuarium ubi dicit quod fuit unus spiritus cum verbo, et cum habuit esse tante excellencie licet appeteret corpus suum, tamen nullius momenti reputabat illud respectu esse quod habebat in verbo, sicut patet per propositum. De aliis animabus que separate non habent in se vel in alio a se ut habeant esse perfectum. Sed anima Christi licet in quantum anima hoc haberet, ita dico quod fuit unita verbo eterno quod dicit esse completum, et sic nullius reputacionis fuit ille appetitus ad corpus, quia habuit aliud respectu incomparabiliter perfectiorem eo quod habuit esse perfectum in ypostasi divina, et non fuit proporcio illius appetitus ad illud esse. Secundo fuit in ea gracie plenitudo in anima Christi quantum ad appetitum reflectentem, non habuit aliquid quia quicquid intellexit vel egit totum fuit divinum, secundum beatum Augustinum ad Ianuarium, semper et sapiencia semper in deo posita totum fuit divinum etc. Et sic nichil fuit ibi proprium per quod traheret in partem. Item tercio fuit in eo contra appetitum alligantem dignitas presidencie, ut quod supremum fuit in Christo presideret in summo et in supremo gradu, ita quod nec accione vel passione vel appetitu infimi posset turbari retardari vel minui supremum, et non comprehendebat Christus duos status. Erat enim vere comprehensor et verus viator, et ex hoc in hora passionis et vere fruebatur et vere paciebatur, ita quod supremum habebat actum et gradum suum et infimum actum suum, nec potuit supremum repellere vel retardari, et propter actus inferioris et quia appetitus erat ille infimi non impediebatur supremum in anima Christi. Licet ergo anima Christi habuit talem appetitum ad corpus etc., tamen quia ille appetitus non fuit inclinans propter esse perfectum, non fuit secundo reflectens quia in Christum sed totum divinum, non fuit tercio appetitus alligans quia supremum habuit summe liberum. Ideo dico quod propter illum appetitum ad corpus non fuit retardata in illo triduo a plena fruicione. Illud autem perfectum sicut tantum est habuit propter existencie celsitudinem, esse divinum propter gracie plenitudinem, esse liberum propter presidencie dignitatem. Ad hoc est persuasio, quia anima puri viatoris separata quia non plene fruatur sonat in imperfectionem aliquam, sed quia non est nata habere ad hoc excludit omnem penalitatem et miseriam. Sed ponit minorem perfectionem quia non omnino fertur in deum propter inclinacionem ad corpus. Sed anima Christi a tempore concepcionis fuit plena gracia et gracia, et hanc diminuere tamen aliquam eam habuisset esset summa afflictio et defectus nullo modo. Licet ita non sit in aliis animabus. Item ad obiectum primo dicendum quod habuit plenam existenciam intensive, quia dignissimam in verbo, extensive non, quia non omnino ut natura sua requirebat; unde corpore resumpto fuit aliquid circa animam Christi quod ante non erat, tamen non fuit alicuius reputacionis respectu fruicionis et beatificacionis in verbo, et erat sibi quasi accidentale. Item ad aliud dicendum quod intellectus quod non potest fieri divisis appetitibus, utrumque plene virtute proporcionata. Secundum illos appetitus vel duplo fertur ad hoc et ad minus. Sed ubi virtus plena est in uno appetitu et fertur ad sive diminucione, non est verum, quia virtus manet in sua plenitudine non impedit unum ab alio. Item ad aliud dicendum quod conformitas ad deum quantum ad fruicionem attenditur penes principale quod est in ymagine, quia ita administrat anima potestate sicut [illegible], et ideo illa conformitas non impediebat. Item ad aliud dicendum quod anima Christi fuit perfecte non quantum ad omnia simul. Sed quantum ad statum respicientem unum actum, licet quantum ad hoc quod est vivificare corpus non fuerit perfecta. Sed quantum ad actum intelligendi fuit perfectissima. Unde secundum Hugonem libro ii parte iii capitulo 3 quod anima separata perfectior est quam coniuncta, et ex hoc dicit quod separata est hic. Item ad aliud dicendum quod essenciale est anime quod sit actus corporis quantum ad actum primum, non quantum ad actum secundum, et cum separata adhuc retinuit actum anime primus habitum et hoc non retardabat. Item ad aliud dicendum quod secundum Augustinum equale est in aliis animabus esse intibile. Sed anima Christi habuit per excellenciam esse quod fuit intibilis. Exemplum ponit Augustinus de ferro secundum se quod est frigidum et de ferro posito in igne, et ex hoc habuit quod non impediebat sicut anime alie. Item ad aliud dicendum quod gracia mutuo se expellunt, et est ideo quia non sunt eiusdem generis, nec est tota causa. Sed quia habent contrarias alteraciones, sic est duplex causa in proposito aut ex genere operacionis. Intellectus enim habet extra corpus suum per simplicem sui sensus per distinctionem. Unde sic concurrentibus in virtute radicis impediuntur. Sed in Christo propter summam presidenciam licet fuerit una radix non impediebantur. Item [illegible] viatoris videmus quod licet in sint operaciones diverse, tamen sunt ordinatissime. Item ad aliud dicendum quod verbum certo non assumpsisset, unde ex assumpcione loquitur. Item ad aliud dicendum quod loquitur contra Platonicos ponentes revoluciones animarum in esse plena liberacio numquam adhereret, et sic non valet in proposito. Item ad aliam partem quia aliqui ponunt contra [illegible] et includebant contra de aliis animabus dicendum et primo ad primum quod anima administrat corpus aliquod cum difficultate et in digencia multiplici, sicut in via et sic est distraccio et sic est verum quod dicis. Aliquando administrat corpus cum maxima facilitate nullo indigens, ergo sicut in patria, et hec quod dicit Augustinus xxi super Genesim et de vera religione et sicut patet ex virtutis distinccione, ita exerit ex potestatis plenitudine secundum Augustinum. Item ad [illegible] et quartum concedo. Item ad [illegible] dicendum quod assumpsit animam et corpus cum inclinacione utriusque ad invicem, et tamen ex hoc non sequitur quod constituerunt personam, quia tamen ypostasim accipitur penes illud quod est excellentis dignitatis et hoc erat persona divina. Item ad aliud dicendum quod minuitur ut deo obediens et hoc plena voluntate nullius boni negari. Sed anima aliquid in liberatum appetitum nutricio, vel potest dici quod illa gloria potest intelligi ut deo fruatur, at vero deo fruatur in loco tam convenienti sicut est celum empireum, et licet apostolus non impediat ministerio, tamen a sancto cum est circa nos impeditur quod cum hic est non est in celo empireo. Sed illud impedimentum ex quo reformatur quando vertitur administracio. Item ad aliud dicendum quod infinito bono fruebatur finita fruicione. Item ad aliud dicendum quod appetitus non impedit quia appetitus, sed quia imperfectus, per [illegible] currit aliquando, sicut patet in appetitu vicioso, nam non potest habere diu cum eo, et sic appetitus quia appetitus non impedit nisi sit viciosus. Si autem tollatur imperfeccio surgit complacencia quia eodem pondere quo fruitur delectatur, ut dicit Augustinus ix de trinitate in fine. Sequentia alia concedo quia potentissimum. Item ad aliud quod ad alias animas extenditur dicendum quod impedire est duobus modis, aut a toto aut a tanto, quia includit aliquam distanciam, unde cum sum in via et desiderio tendere ad terminum aliquem per desiderium non impedior, ita quod devenire a fine. Sed quia non ita cito venio, vel dicendum quod non impedit ita quod faciat viciosum, sed impedit quantum ad complementum. Item ad aliud dicendum quod appetitus non impedit nisi quia imperfectus. Duo sequencia concedo. Item ad aliud de inclinacione dicendum quod ad deum magis inclinatur motu deliberato et per liberum arbitrium. Sed naturali inclinacione movetur ad corpus quod potest esse in potestate voluntarii. Item ad alium non valet quia non obiectis in eodem genere. Duo sequencia concedo. Item ad aliud dicendum quod anime alie retardantur ab aliis essencialis et feruntur minus intense et hoc non ponit miseriam sed gloriam

...nimi consummatam.

[Q]uestio est utrum christus in triduo vere fuerit homo mortuus. ita ut esset tamen homo equivoce et quod fuit vere mortuus ita ut esset non homo et sic homo equivoce. Ostendebatur primo sic. quia sicut dicit philosophus ii. de anima. oculus extractus non est oculus nisi equivoce sicut lapideus vel depictus. Sed sic se habet pupilla ad organum ita anima ad corpus sicut dicitur ibidem. ergo cum in triduo fuit anima separata a corpore vere dicebatur mortuus et tamen homo equivoce. Item sicut dicit augustinus ad volusianum. Ita constat homo ex unitura anime et corporis. sic christus ex mixtura dei et hominis. Sed constat quod si esset separata anima a corpore non esset christus. ergo per separationem anime a corpore non erit homo. Item cum corpus non est unum secundum vere extraneum(?) non potest dici vere homo unius(?) et sic nec vere homo. hoc autem fuit christus in triduo. ergo et cetera. Item sicut terminatur generatio ad esse. ita corruptio ad non esse. Sed mors hominis est corruptio hominis ergo terminata est ad non esse hominem. Contra quia ad [illegible] cum consilia sunt univoca sicut dicit philosophus [illegible]. Sed sicut dicit hugo libro ii. de sacramentis parte i. capitulo xiii. magis est homo anima separata quam coniuncta. ergo in utroque statu fuit univoce. et cetera. Item sicut dicit augustinus super iohannem xx. homo est anima habens corpus predicatur ergo anima de homine in recto. Sed si homo est anima. anima est homo. Sed constat quod anima separata vere est anima et univoce ergo vere erit homo et sic et cetera. Item in diffinitione hominis habetur scilicet homo est animal rationale mortale. rationale est ultima et completiva differentia. mortale non est differentia hominis essentialis sicut dicit anselmus ii. cur deus homo capitulo x. Sed ultima differentia convenit christo sicut dicit damascenus libro iii. capitulo [illegible]. ergo quod vere et univoce erit rationale et univoce erit homo. Sed anima separata est huiusmodi. ergo et cetera. Item avicenna de anima cum venatur esse anime ymaginatur se sine membris et intelligit se et dicit ego sum ipse. Item in triduo fuit christus quia deitas fuit unita anime et carni et utrobique dicitur christus. sicut dicit damascenus iii. libro capitulo iii. christus autem dicitur secundum quod homo. sicut dicitur ibidem. ergo si vere fuit christus vere fuit homo. Item verbum in triduo erat unitum carni. Sed non potest esse sine anima sicut ex quo se dicit augustinus ad ianuarium. erat ergo tunc anima unita carni. Sed illud reddit verum hominem ergo et cetera. Item de quo est enunciatio aliquid de futuro. de eodem enunciatur aliquid de presenti. unde de quo dicitur iste currit. de eodem dicitur iste currit. ergo quod dicebatur moriturus idem dicitur mortuus. Sed de christo vero homine ante mortem dicebatur quod moreretur ergo de ipso vero homine dicebatur in triduo christus est mortuus. Similiter ergo erat verus homo et mortuus. Dicebatur quod idem significat in utroque. Sed non pro eodem reddit locutionem veram. Contra iste sunt contradictorie. christus est mortuus. christus non est mortuus. cum ergo contradictio sit unius et eiusdem et cetera. Sed quod omnino pro eodem supponat in utraque et quod pro eodem accipiatur et eodem in tempore quod reddatur una vera alia falsa. pro eodem redderetur locutio vera. Item in qualibet enunciatione ubi(?) tria sunt due attributiones. una explicita a qua dicitur enunciatio affirmativa. alia implicita unde ergo ut cum dico homo currit quod est homo currit et homo pro interpretatione exclusiva cum additur tantum ad subiectum sunt dicere tantum pater est deus. hic est ille cuius et non alius quod est pater est deus. ergo cum dicitur homo est mortuus. vel christus homo est mortuus. ergo pro vero homine supponit ergo et cetera. Item locutio non reddit vera nisi ratione singularis cui enunciatio vera quia conveniunt terminorum significata ergo idem significant illud pro quo redditur locutio vera et sic non valet distinctio. Item christus in triduo dabat veram existentiam carni hominis. ergo ipse erat verus homo quia non dat quod non habet ergo et cetera. Item si christus qui fuit verus homo non fuit homo in triduo sed post triduum. ergo tamen fuit corruptio in hoc quod est esse hominem. Unde fuit homo quod est absurdum. Item caro et anima erant unita uni simplicissimo scilicet verbo. ergo inter se erant unita. Consimile quod dicitur in illa dignitate. quecumque uni et eidem sunt eadem inter se. Item damascenus iii. capitulo xxvii. dicit quod caro et anima erant secundum hypostasim coniuncta verbo. ergo cum unio personalis et in supposito reddat verum hominem vere fuit homo. Item esse hominem ad unitatem pertinet. Sed unitas consistit in habitudine partium non in actuali existentia. ergo cum in triduo esset essentialis habitudo anime ad carnem et econverso. et in christo plena potestas unionis videtur quod vere fuit homo. Item non minus essentialiter fuit christus homo quam sortes. Sed quamdiu fuit sortes fuit homo. ergo quamdiu fuit christus fuit homo. Sed fuit christus in triduo ergo et cetera. Item sicut dicitur in symbolo athanasii. sicut anima rationalis et caro unus est homo. ita deus et homo unus est christus. ergo christus est deus et homo. Sed in triduo vere erat christus. ergo vere deus et homo. Item in triduo anima et caro fuerunt unita immedio(?) in divisibiliori(?) quam sit medium naturale quod est in verbo. ergo verius erat unum quam per naturam. Sed similiter erunt unita vere esset homo ergo et cetera. Item ablato rationali adhuc remanet sensitivum et vegetativum ut dicitur per commentum super librum de causis. ergo separata anima rationali adhuc poterat esse corpus vivens. Sed christus habuit quod est de potentia nature. ergo fuit in triduo vivens et non nisi vivens homo ergo et cetera. Item in figuris ablata superiori non tollitur inferior. ut ablato tetragono remanet trigonum. ergo cum talibus comparet philosophus potentias anime sicut apparet ii. de anima. ablata superiori potentia remanebit inferior. et sic et cetera. Item augustinus xiii. de civitate dei capitulo xi. aliquis loquens de morte dicit de anima. cum iam deseverant omnem sensum insinuat ergo quod aliquando non desererat omnem et sic et cetera. Item more sacre scripture potest hoc quod res habet esse in proprio genere dici aliquam rem esse propter providentiis certitudinem. aliquam propter potentiis plenariam potestatem aliquam propter consubstantialem similitudinem. aliquam propter causalis ordinatam virtutem. Primo modo scilicet propter providentis certitudinem sacra scriptura dicit aliquid esse ante quam sit illo modo quo prophete dicebant de futuro quod futurum erat. sicut patet esaie. liii. qui futurus est iam vocatum est nomen eius et homo est et cetera. et apocalypsis. xiii. agnus occisus est ab origine mundi. i. futurus occidi. Secundo quia plene potest sine repugnantia. de hiis apocalypsis. xxi. ecce nova facio omnia quia in eius potestate erat omnia facere. De tertio patet ecclesiastes. i. quid est quod factum est quod futurum est. iam precessit in seculis que fuerunt ante nos. unde dominus fecit(?) quod deus melius novit fecit post per duracionem vi. dierum que in simul factum est. De quarto dico ordinatam virtutem quia illa potest procedit ad hoc et non ad ad. unde augustinus vi. super genesim. exponunt illud. masculum et feminam. et tamen dicit quod fuerunt in rationibus seminalibus. scilicet quantum ad corpus. licet non quantum ad animam. et non quia ex illa mundi erant producta celum et terra. genesis i. in principio fecit deus celum et terram. Item dicitur res esse cum est in proprio genere ita quod res contrahat esse ex hiis que sunt sui generis ut ex suis principiis. et loquor de hiis que habent esse completum. Ad hoc autem quod res habeat hoc modo esse tria concurrunt. Primo partium essentialis dependentia secundum unionis habitudinem. Secundo partium actualis existentia. Tertio partium completa convenientia. ut hic sit eius unum cuius esse resultat ex unione partium ex quibus surgit rei quiditas. modo licet quamquam scilicet partium essentialis dependentia non possit rem in tempore. sine. scilicet partium actualis existentia in creatura pura non potest esse sine tertio. scilicet sine partium convenientia. Sed primum possum intelligere sine tertio. primum esse enim quod nec sequitur. est in potentia homo dicitur est homo. Sed actualis existentia et consummata convenientia ponunt necessario hominem simpliciter. In christo autem non possumus intelligere partium humanitatis essentialem dependentiam sine actuali existentia. quia quo ad perpetuitatem temporis non plus fuit corpus et anima quam fuerunt unita hypostasi ubi in actuali existentia. Sed bene possum intelligere hec duo. scilicet essentialem habitudinem partium et actualem existentiam sine tertio. scilicet sine consummata convenientia. quia cum intelligo carnem et animam unitam verbo in quo habent actualem existentiam intelligere possum sine completa convenientia eorum ut faceret verum hominem. et licet anima fuisset a carne separata. tamen dignius esse habuit in hypostasi ubi quam in carne. Cum ergo esse hominis in christo nisi duo fuerit non tamen per essentialem dependentiam sed quia cum actuali existentia. ideo tunc plus accedebat ad esse hominis quam aliquis purus homo mortuus. non tamen fuit homo completus sicut aliquis unus homo. Item quantum ad dependentiam essentialem excedit christus mortuus quemlibet purum hominem mortuum quia in puro homine est a nullo alio partium dependentia cum accepit esse ab unione. Sed qui mortuus est non potest fieri unio illorum partium per se et per naturam sed per potentiam divinam. Sed intelligo ex dignitate quia ibi corpus remansit integrum. quod non vidit corruptionem. sicut corpora aliorum. Item intelligo. verbum existens in quo est potentia completissima ut uniat hominem sub esse completo et sic patet quod non procedit questio. Ad illud quod obicitur de hugone dicendum est quod hugo non fuit non tamen propter principiorum actualem existentiam sed magis. Sed vult asserere quod totum constituitur deo. aut quia partes uniuntur ad unitatem ut dominus. aut ad unionem. et dicit quod ad animam accedit corpus. ut fiat perfectior. et hec est [illegible] in philosophia ii. in glosa. in habitu veniret ut homo. et vult dicere hugo quod anima sit perfectior. et per animam homo fiat perfectior et quod verius est homo anima separata quam coniuncta. unde non sustinendo hugonem. nisi intelligatur de esse secundo quod esse est gratie et glorie. et quo adhuc posset esse comparatio. Ad aliud dicendum quod ibi est predicatio per exceptionem. ut pars principalior ponatur in recto. vel dicendum quod non intelligit de anima absolute. Sed de anima habente corpus ut cum sit in recto. tamen est ut pars diffinitionis et sic tota diffinitio est predicatum. Ad aliud dicendum quod rationale prout dicitur ab actu rationandi est actus continuus. et tunc includit totum quod est hominis et aliud et aliud. et sic anima non est rationalis. Sic non aliquid rationale si accipiatur ut obicitur prout dicitur a iudicio rationis. sic convenit anime que est intellectualis et angelis convenit. Ad aliud dicendum quod sic in christo ratio loquebatur pro sensualitate. Unde dicit tristis est anima mea. sic et persona cum dicitur ipse ego sum. quia illud non potest dici nisi de anima vel coniunctum racione anime. sic boni homines moriens dicunt. vado ad deum. quod non dicunt pro corpore. Ad id quod obicitur quod ita essentialis est habitudo hominis ad christum. sicut hominis ad cesarem. Sed si cesar est ergo homo est. ergo cum in triduo fuerit christus et tamen fuit homo. dicendum quod cum dico cesar est homo. hec oratio potest dupliciter accipi. aut in quantum dicit non compositum terminorum hominis non habet significatum vel illud secundum quod est essentialis habitudo sortis ad hominem et secundum hoc indicaretur de ista sicut de hac homo est animal. cuius veritas potest fundari super essentialem habitudinem terminorum. et secundum hoc indicaretur de ista sicut de hac homo est animal. cuius veritas potest fundari super essentialem habitudinem terminorum. et hoc modo eisdem proposicionibus quia consequentia huius ad hanc est necessaria. aut potest fundari super actualem existentiam et sic ponit hominem esse. Primo modo considerantes habitudinem essentialem que non concernit tempus dant quod semper est vera. Alii dicunt quod est falsa sine actuali existentia. sicut per propositum indicare de hoc cesar est homo. sine cesar videat significatum a. sic cesare non existente hec est falsa. cesar est homo quia a. significatum dicit hic et non esse. Item possibile est quod esse rei sit hic et nunc non sit res actu. unde patet non sequitur. intelligo hoc ergo est quia intellectus abstrahit ab hiis condicionibus. Sed bene sequitur video sortem ergo sortes est. Sed ideo dicendum quod significatum duplex sufficienter non ex unione anime et corporis ad verbum et anime ad carnem. Sed in comparatione ad verbum dicitur esse propinquum ad hominem non tamen per illa unione anime ad corpus. et talis non sequitur. est christus ergo est homo. sed sic non est dicere de sorte quia sortes non potest intelligi actu nisi sua principia sint existentia et unita. non autem sic est in christo. Ad aliud dicendum quod caro non potuit sine ordine ad animam. et hinc retinuit ut dicit augustinus xiii. de trinitate capitulo ultimo. non ponit hic unionem actualem. Circa aliud autem est magnum litigium. Aliqui enim dicunt quod termini positi in enuntiatione accipiuntur ut significant quia homo cum usurpatur ad significandum respicit equaliter presens preteritum et futurum. Ideo in qualibet enunciatione accipitur secundum suum significatum. [illegible] opiniones secuntur magistri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Item omnia que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quod dicit quod non res sermoni sed sermo rei subiectus est. Et contra Augustinus 12 de civitate capitulo x ubi ponit quaestionem quomodo dicitur iste moriens, id est dicit quod loquendum est secundum rationalem consuetudinem hominum. Ideo dicendum est aliter quod de termino quibus est loqui dupliciter: aut secundum primam impositionem significandi, aut secundum communem usum nominis impositi. Quantum ad primum dicendum quod ad hoc sermones inventi ut placito invicem fiant voluntatis indicia. Imponentes igitur nomina ad significandum ad placitum, id est pro voluntate rationis regulatam imposuerunt, ut utimur nominibus et per illa nomina de aliis rebus loquemur secundum quod res se habent. Et sic nos concipimus quod aristoteles dicentem unum imposuerint hoc nomen homo ut loqueris quando velis et quando non velis. Dicendo ut nominatur vel legatur et sic ipso a rebus non convenienda aliquam differentiam temporis circa quod accidentia vel status hominum. Usus autem nominis impositi convenit rei statum praesentem, praeteritum vel futurum. Unde Anselmus in primo libri de veritate dicit quod est duplex veritas. Una quae accipit significationem enuntiationis et haec semper est vera, ut dies est, quae intelligitur dicentem dies est, et haec non convenit rei existentiam quia si sit dies sive non semper vera est. Alia est veritas ad quam significandam facta est, et haec convenit rei existentiam, et si est sic in re ut enuntiatur vera est enuntiatio, si non falsa est. Et haec veritas reddit convenientiam signi et signati et hoc respicit modus significandi. Licet igitur in ipso nominis se extendat ad omne tempus tamen cum adiungitur praedicato ex hoc supponitur ab eo. Unde cum dico homo est mortuus, homo significat verum hominem, sed cum utor non accipitur pro vero homine sed aut pro parte scilicet corpore aut pro quadam separatione partis a parte quae separatur homo ab homine. Et sic accipio in usu sicut res se habet et hoc apparet. Similiter cum dico homo generatur, planum est quod non generatur nisi compositum. Igitur homo stat ibi pro composito et significat verum hominem. Ergo homo quod habet esse completum generabitur. Sed homo est filius. Ergo non accipit pro praesenti sed pro futuro tantum. Sic homo mortuus est, id est quod habuit esse completum iam non habet. Unde philosophus 2 metaphysicae dicit quod omne corruptibile corrumpitur, id est quod in generatione et corruptione oportet quod accipiant nomina illis convenientia. Sic ergo idem significat sed quod accipitur secundum conditionem usus. Unde cum dicitur homo moritur, id est homo habet tendens in non esse et aliquid desinit esse; mortuus est, id est iam non est. Ad id quod obicitur quod compositio est praedicati, dicendum quod de terminis est indicans duplex: aut absolute, et sic stat terminus pro quo supponit et stat res. Si consideretur sub compositione ut verbis sic stat pro eodem, ut in una vera et alia falsa. Unde haec homo non currit stat pro praesenti sicut sua contradictoria, omnis homo currit, quae relinquit suam contradictoriam iam in conformitate. Ad aliud dicendum quod figurata conveniunt non in significatione prima sed secundum usum nostrum. Ad aliud dicendum quod deus habet omnia sicut est secundum dionysium. Quod tu obicias bis factus homo, ergo videtur bis assumpsisse hominem. Dicendum quod cum adverbium sit ubi adiectivum, adverbia enim vel ut verba, et haec includunt tria scilicet iterationem, interruptionem et diversitatem, iterationem rei quiescentis in genere vel in specie. Si dicam cucurri et comedi, dico in genere bis egi. Si aedificavi duas domos dicam in specie quod bis aedificavi. Sed intelligendo non est agere. Unde si dicam semel comedi et semel comedi, non possum dicere bis egi. Item ipsum importat interruptionem in tempore. Item importat diversitatem in re, ut sic aliud et aliud actus. Unde haec accipiuntur circa illa quae nata sunt fieri successive. Per quam successionem intelligo possibilem corruptionem et necessariam diversitatem, et si ergo non fuit bis homo quia idem esse unio et permanens habuit divina virtute, et sic bis non sumitur circa rem permanentem. Et quod dicitur semel fuit homo improprie accipitur. Ad aliud dicendum quod unum simplex non fuit unum inter se. Unde sic concedo quod obicitur aut intelligendum quia illud tamen est unitum, et sic cum anima et corpore, et sic esse animae et esse corporis, et tamen non est unum. Ad illud quod obicitur quod erant in supposito uno, dicendum quod haec fuit mortuum magistri et satis fuit proprium, tamen quod suppositum illud non est illius vel generis cum illius participis. Sed est ratio, non ratificat, ideo non est completum homo in illo triduo. Tamen multum habet de immediatione quod dicitur homo. Ad aliud quod tertio esse hominem dicit esse significatum et non est singulare ad esse universale sed universale ad esse individuum quae nos humilitatem habere esse actuale ad sortem: cum dico rosa est flos per habitudinem praedicati dicitur esse essentiale. Sed cum significo rosam dicit esse actuale. Ad aliud dicendum quod idem sicut sic intellectum quod sic anima et caro reddunt perfectum hominem, sic deus et homo unum perfectum Christum. Unde intelligendum in esse completo. Augustinus lxx, omnes sic: Christus est Christus non quantum ad simplicem intellectum sed quantum ad esse completum intellectum quod dictum est. Ad aliud dicendum est quod de causis formalibus intelligendum. Unde nota quod plus influere est duplex: aut quantum ad rei complementum ut quod dicit esse, et tale non erit specificatum, et sic causa formalis plus influit; aut quantum ad rei stabilimentum, et sic causa primaria plus influit quia est maioris adhaerentiae. Ad aliud dicendum quod illud intelligendum non quantum ad actualem existentiam sed quantum ad ultimam convenientiam, et sic reducere idem ad ultimum creaturae non ad formam generaliter, quia esse est fundamentale ad vivere et vivere ad rationale et sic vivere superius. Ideo non sequitur quod destructo inferiori quod destruatur superius. Ad id dicendum quod refertur ad personalem unitatem.

.4. Quaestio est utrum sine resurrectione Christi passio sua esset sufficiens ad restituendam homini salutem per peccatum amissam. Quod sic ostendebatur. Primo quia vita Christi quam in passione pro hominis reparatione obtulit melior fuit toto humano genere. Ergo plus debuit eius acceptari deo amplius quam peccatum hominis ponderari, et sic etc. Item obedientia Christi fuit plus infinita, praevaluit ergo inobedientiae Adae et quod exinde sequitur est. Sed haec ponit plenam restitutionem, ergo et cetera. Item sic dicit Augustinus 4 de trinitate capitulo 3: Christus unam suam mortem simplam contra nostram duplicem impendit. Ergo mors fuit satisfactoria et cetera. Sed mortem tollere est vitam dare satis et cetera. Esse est tamen significare. Ergo passio fuit sufficiens ex agente ad hoc sine resurrectione. Item sic probat Anselmus: sanguis Christi plenissime satisfecit pro peccato hominis, immo una gutta sufficeret pro mille mundis. Ergo quod ultra sanguinis effusionem factum fuit ad salutis restitutionem necessarium non fuit, et sic et cetera. Item dicebat quod resurrectio valebat ad efficaciam eo quod erat efficax motivum ad credendum Christum esse deum. Sed quia fidem non habet ipsa passio Christi fructum suae efficaciae in nobis. Contra cum efficacia non se extendat ad omnes, dato quod nulli salvarentur adhuc manet sufficientia salutis addita per passionem, et sic redit primum. Item cum fides sit de non visis et magis arduum sit credere quod mortuus resurrexit, videtur quod exhibitio resurrectionis non sit conveniens motivum ad fidem. Item credibile ut haec est invisibile; ergo non ad fidem ut resurrectio exhibetur ut praesens. Item dominus moriens dixit consummatum est, Joh. xix, quod intelligitur de his quae pertinebant ad salutem humani generis. Ergo quod postea factum est non erat saluti nostrae necessarium. Item latro intromissus est ad beatam visionem ante resurrectionem, sicut patet ex verbis domini Lucae xxiii. Quod quidem beata visio necessario in resurrectione futura corporis. Aliter beatus perpetuo esset obligatus debito peccati per quod introducta est mors. Sed constat quod post passionem nullus ad beatam visionem admissus est. Ergo passio sufficit ad plenam restitutionem. Item ad meritum et praemium hominis restitutio; sed resurrectio cadit extra meritum Christi, non enim meruit Christus aliquid in resurrectione meritorie consistere. Ergo resurrectio non est ad hoc necessaria. Item quia pro inimicis tradidit mortem suam, dabat obviis amicis vitam suam, ut dicit Augustinus xiii de trinitate capitulo xvi. Sed haec vita est vita gloriae per quam et in qua est plena restitutio. Ergo et cetera. Item unde Christus formavit sponsam suam scilicet ecclesiam, illud sufficit ad plenam restitutionem. Sed de Christo adhuc in cruce pendente fluxerunt sacramenta quibus formatur ecclesia, sicut dicit glossa Ro. ... aliud quod dormivit et cetera, ergo et cetera. Item omnis passio nostra est ... delictum ad ... sicut dicit glossa Ro. v. ergo omne delevit, ergo et cetera. Item sic dicit glossa Heb. ix: sanguis Christi nobis dat paradisi libertate restituta. Sed ista ponit plenam restitutionem, ergo et cetera. Item Christi passio excedebat quidquid homo aut peccatum mereri potuisset et quicquid per peccatum deperdidit. Sed constat quod si stetisset fuisset assecutus plenam beatitudinem per meritum suum, et hanc beatitudinem per peccatum amisit. Ergo et cetera. Item sic dicit Anselmus ii Cur deus homo capitulo xix: sicut erat ut per Christum hominem passum salus amissa aliis redderetur, sed non Christo quia eam non amiserat, ergo homini. Sed haec est per virtutem passionis, ergo et cetera. Item Christus inquit homo non fecit in resurrectione aliud quam resurrectio ... quod non ante, quia semper uniformiter se habet. Ergo ex nulla parte resurrectio fuit ad salutem necessaria. Contra resurrectio Christi est causa nostrae sicut dicit glossa Phil. ii. Ergo si Christus non resurrexisset nec nos. Haec est consequentia per apostolum 1 Cor. xv. Sed sine quo non est nostra resurrectio est ad hominis restitutionem necessarium, ergo et cetera. Item Christus est et fuit caput ecclesiae. Ergo tam gratia quam gloria debent primo in capite esse et ab eo ad membra derivari. Sed non est corpus mysticum plene restitutum sine gloria corporis. Ergo ista necessario praecessit in capite, et sic et cetera. Item resurrectio Christi ... scilicet animae et corporis resurrectionem nobis significat. Sed in hoc est plena salutis restitutio, ergo et cetera. Item resurrectio conformior est nostrae saluti quam passio, quod patet colligi ex verbis apostoli Ro. v: Resurrexit enim propter iustificationem nostram. In quo intelligo et deletionem peccati et informationem per gratiam. Patet etiam colligi ex verbis Augustini 4 de trinitate capitulo 4. Sed illud quod est conformius magis habet rationem causae; ergo magis est causa resurrectio quam passio. Primo licet per passionem liberaretur homo captivus, tamen non esset plena restitutio nisi erigeretur homo deiectus. Sed haec erectio fit per resurrectionem, sicut dicit Augustinus 4 de trinitate capitulo 5 et Gregorius Moralium xvi, ergo et cetera. Item cum homo detineretur merito peccati et violentia diaboli, debuit in hominis redemptione et plena restitutione exhiberi iustitia et manifestari potentia. Sed in passione non ostendit se Christus potentem sed in resurrectione, sicut dicit Augustinus xiii de trinitate capitulo xiiii, ergo et cetera. Item sine fide non est efficax passio, sicut dicit glossa Ro. iii: quem proposuit deus propitiatorem per fidem. Sed in resurrectione est fides maior ut dicit apostolus 1 Cor. xv, ergo et cetera. Item passio Christi fuit debita cum omnis creatura se totam debeat deo, maxime Christus. Ergo non fuit gratia, quia gratia et debitum sunt opposita. Si non fuit grata ergo per eam non meruit. Ergo per resurrectionem nos salutem restituit. Respondeo dicendum: de sufficientia nostrae reparationis sive restitutionis possumus loqui tripliciter: aut per comparationem ad liberatorem in quantum deus. Secundo possumus comparare ad mediatoris excellentiam qui fuit deus et homo. Tertio possumus comparare ad nostrae redemptionis convenientiam. Si loquimur primo modo sic potuit deus alio quam per passionem nos liberare infinitis modis, ut dicit Augustinus 13 libro de trinitate capitulo x. Et hic modus non currit quo quia semper salva manente divina potestate. Si autem loquimur secundo modo quantum ad mediatoris excellentiam, sic Christus homo qui excellebat quicquid in creaturis possumus intelligere et quicquid faciebat erat deo acceptissimum, sic Christus uno actu suo vel alio minimo passionis poterat pro nobis sufficientissime satisfacere. Unde secundum Anselmum per unam guttam sanguinis sui pretiosi poterat nos redimere et per alios modos licet eos non noverimus. De hoc dicit Anselmus ii Cur deus homo capitulo xiiii. Si loquimur tertio modo scilicet quantum ad nostrae redemptionis convenientiam, licet possibile fuit deo aliter nos redimere, hoc tamen ut esset modus habundantior et mundantior correspondens casui humani generis. In haec quidem convenientia duo notantur scilicet redemptio humani generis a diabolica potestate per solutionem pretii et reparatio a contracta vetustate per collationem multiplicis doni, et haec redemptio sufficientissime facta fuit per passionem quantum ad solutionem pretii a diabolica potestate, tamen reparatio a vetustate contracta non fuit plene facta sine resurrectione. Quod primum fit illud dicit apostolus ad Col. ii: delens quod contra nos erat chirographum et cetera, et glossa ibidem, et de hoc Augustinus 13 de trinitate capitulo xv. De secundo patet quod reparatio a vetustate contracta per collationem doni non potuit plene fieri sine resurrectione. Plene dico propter [illegible], quia per resurrectionem est plenitudo existentiae, plenitudo evidentiae et plenitudo exemplaritatis. Plena vero plenitudo est quantum ad rei veritatem, quia sine resurrectione Christi non exstitisset nostra plena reparatio, quia Christus est noster mediator et caput: mediator in reconciliatione, caput in plenitudine influxus. Et sic dicitur 1 Cor. xv: sicut Adam primus induxit mortem ita Christus Adam secundus qui est primus pater noster esse gratuiti dedit nobis. Verum non video quod sicut per solum Christum caput nostrum potuit omnis mors auferri et animae et corporis et non per alium, ita per Christum solum vita dari potuit et non per alium. Quantum ad hoc ergo quod mediator noster fuit, dico quod licet anima Christi descendisset

ad iesum et liberasset animas patrum et fuisset in beata visione, tamen non erat in plena victoria mortis nisi esset victor per passionem resurrexisset. Item a Christo est plena influentia in collectione misticha omnium que non potuit esse in corpore mistico quantum ad gratiam et gloriam, id est gratia et gloria processisset in Christo patre filio hominum spiritualium non solum originale sed et forsitan. Et Io. iii. dicitur: spiritus non dum erat datus quia Christus non erat glorificatus. Item per apostolum i. Cor. xv. in textu et glosa et Ro. iiii. sicut ibi: Christus resurrexit propter nostram iustificationem. Glosa: iustificat passio et resurrectio. Et sic dico quod in Christo debuit esse plenitudo quantum ad omnimodam unitatem. Secundo per resurrectionem apparet plenitudo evidentie. Nam dato quod per passionem diabolus fuerit victus, homo redemptus et reconciliatus deo, tamen in passione non apparebat nisi infirmitas, et sic propter evidentiam victorie et liberationis debuit Christus resurgere, et hac de causa forte ista ita accelerata est sua resurrectio. Et de hoc Augustinus 3. de tri. ca. 13. et li. 13. ca. 18. ubi ita de hoc et in primo ca. iiii. Tercio fuit per resurrectionem plenitudo efficacie quia passio non habuisset fructum debitum quia nisi resurrexisset, Christi passio eius non crederetur ut salubris, non amaretur ut medicina, non separetur illa excellentia pruritus inordinatus si tamen Christus passus fuit sed hoc non ostenderet quod esset deus homo, sed resurrectio ostendit. Sic dicit Augustinus ii. de tri. ca. xviii. tanto enim diligimus etc. De aliis duobus Augustinus in epistola ad bonefatium comitem ubi sic de illa fide pungenda est, quam nobis Christus promisit et sic per resurrectionem inducimur ad credendum, erigimur ad sperandum et inflammamur ad diligendum. Ad primum obiectum dicendum concedo quod reparatio nostra est per passionem ut per meritum, tamen resurrectio ad meritum pertinet. Unde Phi. ii. propter quod deus exaltavit illum etc. Licet ergo meritum in resurrectione causa fuit in passione, tamen effectus nostri apparuit in resurrectione. Ad 2m dicendum quod habet ordinem infallibilem et inseparabilem ad resurrectionem. Ad 3m dicendum quod [illegible] satisfecit et ordinabatur ad resurrectionem que fuit necessaria. Ad 4m dicendum quod et si fides ponat arduum, tamen includit in [illegible] manuductionis ut possimus attingere, et est ratio in ratione credibilis, et ut crederemus utilius fuit necessarium ut apostoli predicarent quod viderant et hec viderunt certius, tamen fides pertingebat ad invisibile. Ad 5m dicendum quod consummatum erat quantum per passionem faciendum erat. Et passio habuit ordinem inevitabilem ad resurrectionem, totum includebat. Exemplum: si haberem ymaginem que exposita habere denarium, dicerem habendo ymaginem habeo denarium. Ad 6m dicendum quod anima latronis intrabat locum et resumeret corpus suum propterea ordine ad Christi resurrectionem. Deus est causa efficiens resurrectionis, Christus homo causa ministrativa et meritoria. Ad 7m dicendum quod [illegible] fluxerit ita quod et passio et mors dat virtutem sanguinis. Sanguis enim et aqua ostendunt quod Christus habuit universum corpus exaltatum et complexionatum, et quod in hoc intelligatur resurrectionem ad plenam reparationem habendam. Nam per passionem est facta liberatio a culpa, per resurrectionem ab omnimoda pena, et sic a passione est ut a causa originali et a resurrectione ut a complemento. Ad 8m dicendum quod mundatur a peccato liberate [illegible] et non tamen includitur ubi liberatio, sed ad bonum expediens que duo respicit: deletio culpe et collatio boni. Ad 9m dicendum quod passio dicitur esse huius facti cum omnibus que eam sequi debent, ut est resurrectio. Exemplum: in radice totum esse arboris dicitur, et sic radicaliter meritum passionis pullulat gloriam resurrectionis. Ad 10m dicendum quod reddit Christus quod alias debebatur Christo de ratione passionis, non est additum, sed natura humana in Christo fuit exaltata quia habuit naturam passibilem, et sic addidit immortalitatem tamquam non habuit et nobis in Christo. Ad 11m dicendum quod meritum passionis includit resurrectionem. Unde hoc Christus non fecit in resurrectione quia virtute divina resurrexit. Et Io. ar. li. quod Christus resurrexit, alios autem suscitavit virtute aliena. Fecit tamen Christus homo ad ut resurgeremus. Ad 12m dicendum quod uniformitas in deo non tollit effectuum varietatem et diversitatem. Ad 13m dicendum quod est causa omnium eius reductio et illatio per virtutem que est in capite ut sit in membris. Ad 14m dicendum quod si accipiatur resurrectio pro resurgente, verum est quod fuerit in intellectu quod resurrectio includit passionem, et ita dicitur quod fuerit. Ad 15m dicendum quod conformitas sed precedit quantum ad responsum quia resurrectio proprie inde infusio donorum et complementum sed fundamentum fuerit in passione. Ad 16m dicendum quod passionem precedit initium. Ad 17m dicendum quod debitum sumitur multis modis. Uno modo communissime et largissime, ut dicatur debitum quod est in aliquo non a se sed ab alio, et quantum ad hoc dicitur refundere. Et sic accipit Au. li. de tri. ca. xv. quod in divinis est triplex amor: gratuitus tantum, debitus tantum, gratuitus et debitus. Et sic debitum ponitur ab alio esse tantum, et sic gratuitum dicitur quod est ab alio et non a se. Alio modo sumitur debitum magis stricte et proprie, unde et ratione multum. Nam est quoddam debitum pro necessitate quod est in omnibus quod modo sunt instituta, et dicit solum legem cui res tenetur, ut cum dicimus lapis debet descendere de sua natura, et sic debitum et gratuitum non sunt in eodem. Alio modo dicitur debitum quod lex, et hoc est debitum servile, quia displicet gratia quia debitum et servit tamen quia timet, et hec debitum inter dictum malum cum habet animum malum, et sic debitum et gratuitum recte opponuntur. Alio modo dicitur debitum secundum necessitatem qua debemus quedam deo nobis, quia lex eius secundum nos est, et hoc includit et non excludit gratuitum, quia hoc habet deus gratuitum, de hoc ps. Ne repellas me amaritudinis meis. Alio modo dicitur debitum secundum necessitatem convenientie et secundum necessitatem secundum amorem. Et unde dicitur de tri. ca. xviii. creatura se deo tota tamen hoc modo debiti creature est concessum, ut faciat hoc non eius oppositum, ut non nubere et virginitatem servare ut nubere si vult, et hoc debitum includit et facit gratuitum, ut sine debitore aliter gratis constituto magis vile debitum gratuitum includit quam si esset debitor, et aliquid est tale debitum fuit in Christo.

Questio est utrum fuerit conveniens expediens quod Christus ieiunium quadragesimale instituere. Et non oportebit hoc primo quia tamen hic ieiunii observantia consistat in cibis quantum frigiditati et siccitati quod duo mortem inducunt. Sic habetur de phisico de morte et vita. Ergo hoc ieiunium mortis inductivum, sed hoc est contra nostram dei gratiam, hoc ieiunium non est expediens sed valde nocivum. Item sicut colligitur ex verbis hug. h. 1. parte vi. ca. xxviii. et xxix. homini autem peccanti fuit preceptum conservare bonum iustitie, sed ad preceptum non semper tenetur homo, cum ergo per ieiunium illud bonum minuatur, peccat homo ieiunando et sic etc. Dicebat quod ieiunium valet contra malum per expulsionem peccatorum. Iuxta illud Mat. xvii. hoc genus non eicitur nisi in oratione et ieiunio. Valebat et ad profectum in bonis et ad perfectionis cumulum, et peccarunt que per hoc ieiunium videmus iudeos tanquam observatores dies et discutiendo alios. Item quod loquitur apostolus Gal. iiii. et colo. ii. Ergo peccarunt mediante quod impellat peccatum. Item et ieiunium quia cum ieiunium per morem reddat hominem ad impatientiam, sicut insinuat Ieronimus in quadam epistola ad [illegible] et de consecratione di. v. Non mediocris et patientia sed omnis perfectionis stabilimentum. Iuxta illud Luc. xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras non valebit ieiunium ad illa immo magis ad contrarium. Item sic debent ieiunia observari ut sint eiusdem dierum ieiunia canonum et conciliorum. Sic dicitur de consecratione di. iii. Ieiunium autem dicitur quod non est ieiunandum in dominica et v. feria, sed contrarium quod hoc dicitur constituitur hic ergo etc. Item ieiunium debet esse contrarium voluptati, et debet esse penale quia cum labore. Sic dicitur de consecratione di. v. Ieiunium magnum, sed sicut instrumentum est ab eterna est iocundum et delectabile tam carni quam spiritui sicut dicit expositor Crisostomus. Adem. di. ea. iocundum. Item quia est inde ratione carnale ulterius non debet institui humana industria. Sed cum non gaudet et inedia et delectatur in extremis, ergo homo ulterius appetit abstinere ergo etc. Item non fuit expediens immo nocivum instituere id quod impedit hominem a divino servitio et quod minuit spatium vivendi et quod animam aggravat. Sed ieiunium est huiusmodi, cum enim debilitatur vis, albus non vivere non est ita potens ad honorem divini servitii, cum et [illegible] consumat humidum radicale cuius consumptio est extinctio vite, minuit spatium vivendi quod tamen est in hac vita cum et propter hoc corpus corrumpatur aggravat animam iuxta illud sap. ix. corpus quod corrumpitur aggravat animam ergo etc. Contra per Ieronimum inter consistit in imitatione Christi sed dominus et angelus de vera reli. sed Christus ieiunavit tot diebus quot tamen ieiunandum instituit sicut patet ex eo Mt. iiii. ergo etc. Item quod debilitatur caro roboratur spiritus iuxta illud ii. Cor. xii. tunc fortior efficior cum infirmor, et quo minuitur regnum carnalitatis perficitur regnum caritatis, sicut colligitur ex verbis Augustini. Sed quia Christus per ieiunium maxime disponit homo ad susceptionem sacramenti eucharistie quod animam inflammat et roborat. Cum ergo per ieiunium debilitetur caro et minuatur carnalitas fuit valde expediens hoc instituere. Item ieiunium contrarium est vitiis carnis iuxta illud [illegible] ieiunio sanantur pestes corporis ergo saltem contra illa debuit institui, et cum concupiscentia sit radix omnium malorum, sic dicitur glosa. Ro. vii. dum enim concupiscentia prohibetur omnia mala prohibentur. Fuit ergo utile contra omnia vitia et sic etc. Item in hoc ieiunio concurrit divinum preceptum quia hic decimatur tempus, sicut glosa et Ieronimus quia per tot dies ieiunavit et concessit sacramentum quia ille nos instituit. Ergo etc.

Consequenter querebatur utrum fuit conveniens ieiunius abstinere aliquis comedendo semel quam sobrie uti concessis comedendo pluries sicut faciunt greci, et quod primum sit conveniens videtur Dan. x. panem desiderabilem non comedi. Glosa: abstinuit aliquis quod in ieiuniis melius observamus. Item magis penale est abstinere aliquis quam uti concessis et sobrie, hoc est ut ipsum comestum. Item per satisfactionis gratia ieiunium est ut [illegible]. Sed et de natura magis est accepta deo sicut patet de vidua que posuit duo minuta. Luc. xxi. Ergo ieiunium de natura magis gratum. Item ieiunium in quo maxime conformamur est melius, sed hoc est quod tamen semel comeditur quam quod pluries quia Christus xl. diebus abstinuit quod nos non possumus, sed si tamen semel comedimus magis sibi conformamur quam si pluries ergo etc. Ad oppositum quod in concessis pluries comedendo mereretur. Au. de doc. christiana li. iii. dicitur. Sanctus maluit aliquis uti pisce cum gratia quam lenticulis aut ordeo cum voracitate. Item Ieronimus ad furiam. Preferuntur ventres esurientes biduanis vel triduanis ieiuniis quam cum semel comedant ad satietatem ergo etc. Unde ponit ibi exemplum quia aliquis sensum describat in terra optima est. Item illa medicina cui commixta est infirmitas est conveniens, sed sicut dicit Ysidorus in sua synonima iocunda reuitatur saturitati semper est ad virtuta liberandum, ergo ista medicina quam abstinere semel comedendo ad saturitatem magis est nociva quam utilis. Item Au. x. confessionum: sumenda sunt alimenta tamquam famis medicamenta. Sed hoc fit quando tempore famis sumuntur. Item illud ieiunium magis est penale quia uniatur appetitus cum parum sumitur semel et non ad sufficientiam ergo etc. Item hoc magis se committit discretioni in pluries quam in uno. Ad id est ieiunium. Sic dicit experientia. Et sic [illegible] maxime [illegible] ieiunium quadragesimale habet multas convenientias propter quas est institutum. Habet et vocale auctoritatem que mactat carnem pro immolabile integritatem que continuat macerationem. Secundo habet temporalem et declaratum quia tempus veris quarto habet numerum per scriptum quam xl. dierum, quinto uniformitatem sed universitatem observantie. Sexto ex predictis sex habet multiformes convenientias. Septimo ex predictis omnibus habet efficaciam plenitudinem. Et li. vii. habet quantitatem suae institutionis. Primo patet quia salva natura necessitate mortificatur illa que sunt confortativa carni propter quod possunt incitamenta carnis magis fovere, ut sunt carnes et lacticinia. Unde et alia fugiunt omnes de hiis que terra fuit maledicta, sed propter hoc sufficiat de hoc [illegible] de consecratione. Sic dicitur tamen [illegible] etc. Secundum patet quia istud ieiunium continet ex tantis diebus ita quod totum illud corpus temporis facit unum ieiunium corporale sicut unum diem in qualibet per Augustinum in sermone huius temporis laboris magnum protinus continuitas. Sic patet si aliquis abscisserit aliquam particulam de tempore, ut de naso vel alia parte totum corpus deformat et de hoc stat. Tercio habet tempus declaratum quia servatur in vere et tempore vicinum ad sanctos dies pasche. Isto tempore solent pullulare motus inordinati. Quarto habet numerum per scriptum, scilicet xl. dierum. Quintum Bar. li. multum pondero in quodam sermone hactenus usque ad nonam sola ieiunantium nunc usque

ad necessitas ieiunantibus nobis inmissi. Sexto habet multiformis convenientiam quod constat quod isto tempore inspirante et docente spiritu sancto disposita sunt omnium suffragia assignata scripturarum eloquia et distributa varia officia. et hoc pertinet ad orationem que iuvatur ieiunio. unde ibidem dicitur b. quod oratio virtutem perfectionis [illegible]. Ex hiis predictis concludo plenitudinem efficacie que consistit in .iii. constat quod fideles in statu vite indigent quo purgentur a peccatis commissis et preserventur quia sunt laqueos a peccatis committendis et preparentur a peccatis commissis. quo preservetur quia ad susceptionem fontis gratie que perficiantur in introitu vite eterne. De primo est illa collecta purifica et c. quod preservet planum est. quia preparemur constat. quia quando corpus debilitatur tunc sit quasi in spiritu et fit spirituale sicut e contrario quando anima fit carnalis quando accedit ad carnalia et sic ieiunium preparat et altat spirituale.

De quarto certum est quod preieiunium accumulant nobis excellenciam virtutum. et ideo habet ieiunium virtutis plene perfectionis. De hiis omnibus b. in quodam sermone in xl. prima duo. austeritas que carnem macerat et [illegible] que maceratione continuat spectaculum et faciunt ad efficaciam perfectionem existenciam tamen et quartum faciunt ad efficaciam evidenciam. De tempore patet quia tunc magis pullulant vicia et est festum pasche in quo tanta est dies [illegible] conversionis. De numero prescripto patet quod est in conformitate ad Christum qui ieiunavit xl. diebus. Item quia est perfecta virtute b. xl. est numerus denarius ductus per quater per quem significatur impletio decalogi per evangelium quod predicatur in quatuor evangeliis. In aliis duobus scilicet universorum observacionis et [illegible] convenientis consistit efficacie excellencia. Ieiunium habet efficaciam illam quando fervet caritate et devotione. et ideo ista habundant magnum momentum omnis societas. scilicet quando omnes faciunt. unde quanto plures socii crescit in eis fervor dilectionis et caritatis.

Ad obiectum dicendum quod ieiunium non inducit mortem quia hoc hanc non intendit. sed macerare carnem rebellem. Et potest dici per hunc modum et sicut prout sumitur convenienter non inducit mors. sed obviatur vite carnali non vite [illegible]. unde ambrosius contra medicos de [illegible] di. v. [illegible] dine conditor precepta medicine et c. Ad aliud dicendum quod ambrosius di. 34. ca. vi. quod homo primo habuit prudenciam et providenciam qua se modeste regeret. et hoc [illegible] dicetur. tamen homini lapso medicetur. et sic stante per hominem debent stare preceptum. Ad aliud dicendum quod ecclesia non servat ieiunium secundum ritum legalem sicut nec [illegible] quia sic esset peccatum. Et tamen servat ecclesia in veritate non que figuram. Ad aliud dicendum quod ieiunium reddit hominem promptiorem ad inpacienciam. verum est de homine indisciplinato et relicto infirmitati sue. sed non hylaris ieiunat confortatur spe. unde b. in sermone de sancto andrea. non curat delicias qui ieiunio pascitur qui considerat quod tunc spes proficit cum caro deficit. et hugo de institutione noviciorum. quod homo cum cibum [illegible] hylaris et post maturus et [illegible]. Ad aliud dicendum quod [illegible] esset si ecclesia committet quod contra fieret ieiunium celebretur. Ad aliud dicendum quod quod voluptas non sumitur ibi pro lascivia carnis. sed per quandam iuniori hylaritate. Ad aliud dicendum quod non est simile quia magis timeretur de [illegible]. Item impletione prohibetur. Ad aliud dicendum quod est duplex necessitas. una quam dictat lex nature. alia quam fingit nostra estimatio. ieiunium non [illegible] habet prima que est in pane et aqua. sed famem de qua dicit seneca. quod parva fame constat magna desiderio constat. si ad naturam vivis numquam eris pauper. Si ad opinionem numquam eris dives. De qua dicit au. x. confessionum. estimatio nostra frequenter fortius [illegible] appetitum brutalem. et de hoc au. h. x. [illegible] necessitatem et [illegible]. Ad aliud dicendum quod minuitur spiritum vivendi. dicendum quod non est verum ubi recte servatur. Et potest dici quod nocet quod minuatur in hac miseria et [illegible] in crapula quam in ieiunio. sed quod hebetatur cultellus quando impingit in lapides. sic est de calore quando invenit humorem improportionalem. Item potest esse quod minuatur extensive sed augetur intensive. unde quidam in vitis patrum. corpus occidit me. et ego occido ipsum. Et augustinus fr. Jo. ubi occurrit necessitas aut mori morte nature aut culpe melius est mori morte nature. In hoc et ieiunio [illegible] superiores quando sunt roborate influunt in inferiores. Ad aliud dicendum quod est duplex corruptio penalis et viciosa. unde dicendum quod viciosa agravat animam quia ad mortem [illegible] non penalis aggravet sensitivam. Ad aliud dicendum quod regit [illegible] corpus quando sanum est [illegible]. sed regit difficilius quando ad interiora. exemplum de equo forti qui difficilius a suo impetu gubernatur. Ad aliud dicendum quod vinum et voluntatem est tamquam principale inperans. sed quod voluntas immersa membris. ideo et immembris est minus. et primum voluntas in membris. unde et est ibi vinum et pena per quandam redundanciam.

Ad tertiam questionem dicendum quod conveniens fuit et melius semel sumere cibum diebus abstinencie. quia sobrie vivere [illegible] continentis. quia prima abstinencia est [illegible] et sic optime competit legi que dicit esse [illegible] quod si vis comedere bis. et ille ter in quibus non esset aliquid [illegible]. Et quia est arctior quantitate ad omnia. In alia potest fieri quod [illegible] excessus et [illegible] est ieiunio et alii [illegible]. Item quia plenior quia abstinencia illa est [illegible] differencia ciborum et temporis. Et quarto est utilior quia conscienciis vacare corpori magna distractione facit et impedit homo a melioribus. scilicet a spiritualibus. Ad obiectum dicendum quod loquitur contra illos qui nimis comedebant. Ad aliud dicendum quod loquitur de illis qui brutali appetitu ferebantur ad victu. unde competit ibi non abstinenciam ad abstinenciam. sed modum ad modum. Ad aliud dicendum quod loquitur de sacietate que est per impletionem voluptatis et libidinis. Ad aliud dicendum quod cum semel comedo et sobrie sumo sic medicamentum corporis et anime. Ad aliud dicendum quod in sumendo frequenter irritatur. sed tamen post expletur et delectatur. sed cum sumit semel magis [illegible] et cum [illegible] post.

Questio est utrum veritas resurrectionis Christi probetur per illas sensibiles apparitiones sufficienter probari. quod sic ostendebatur. quia per [illegible] fit plena probatio post quam nullam remanet hesitatio. sed ille sic erunt hic sicut plane dicit glossa. Jo. xx. in [illegible] casu et c. ergo et c. Item in istis apparicionibus vere manifesta est proprietas corporis gloriosi in hoc scilicet quod intravit ianuis clausis. sed per re proprietatem sufficiens fit probatio ergo et c. Item actus comestionis vere ostendit corpus vivum esse. Item cum dominus iussit dare manducare puelle suscitate. sed vivum ostendebatur quod fuerat mortuum. et in hoc erat veritas resurrectionis ergo et c. Item lux potest ostendere colorem diversimode. unde aliter videtur in lumine solari. aliter in lunari. et in luce candele et huiusmodi. sed potest anima Christi super corpus suum quam lux super colorem ergo potuit ostendere corporis sui verum colorem et [illegible] pertinet ad probandam corporis sui veritatem. Item non est testis verior quam certus est de rei veritate. sed apostoli per illas apparitiones facti sunt veri testes sicut videtur scriptura ostendere. ac. i. ubi post id quod dicitur quibus prebuit se ipsum vivum in multis argumentis. dixit. eritis mihi testes et c. ergo vere per hoc sciverunt eum resurrexisse.

Contra. nulla est certa probatio cum magna vel maior incertitudo. sed per hoc apparitiones fuit talis probatio. cum enim [illegible] humanus dicat impossibile duo corpora esse in eodem loco. cum hoc sequitur ad introitionem ianuis clausis quod certificabantur experiencia corporis tamen poterant dubitare ex introitione. Dicebat quod certificabantur ex collatione ad prehabitam noticiam de Christo sciebant eum esse viventem. et morientem novant [illegible] considerandi presenciam Christi ad statum pristinum fieri; aliqua probatio. tamen conferendo ad introitionem modum relinquebatur de veritate corporis maior dubitatio. Item per hoc quod est comedere vero et non vero humano corpori non potest fieri certa probatio. sed illa comestio et illa palpatio et illa locutio erant huiusmodi. angelus enim assumpto corpore visus est similia facere. genesis. xviii. et tho. Item veritas resurrectionis Christi sicut et omnibus rei attenditur penes suum complementum quod est excellens Christi gloria. sed ad hanc visus vel sensus aliquis attingere non potest. sic dicit au. xxii. de ci. ca. xxix. ergo per sensus non poterat fieri aliqua probatio de hac veritate. Item sensus indicat hoc esse corpus in dimensionem per accidencia et sic alia accidentia indicabunt aliud esse corpus. sed Christus non ostendebat nisi illis accidentibus quibus ante mortem videbatur. quia hoc pertinet ad passibile et mortale quod est [illegible] resurrectionis ergo non aliud [illegible] et sic indicabatur ad [illegible] esse quam ante. sed veritas resurrectionis ponit quod fit [illegible] corpus ergo et c. Item [illegible] certior [illegible] sue beatificatione non potest de Christi [illegible] hic certam cognitionem. ergo nec exterior potest de gloria [illegible] cum in hiis duobus scilicet contemplatione deitatis et humanitatis Christi consistat plena beatitudo sicut exponitur [illegible] Jo. x. ingredietur et egredietur et pascua inveniet. et sic et c. Dicebat quod non erat simile. quia hic possunt considerare veritatem corporis sine gloria resurrectionis. Contra. [illegible] inseparabilia veritas divine [illegible] et gloria. non potest cognoscere [illegible] unum sine altero. ergo cum in Christo essent inseparabiles veritas corporis et claritas resurrectionis non poterat unum sine altero videri et sic et c. Item per sensum non potest haberi certa probatio. sed cum in illis apparitionibus ostenderet se Christus per speciem non gloriosam erat hic probatio per sensum ergo et c. Dicebat quod non fuit probatio per sensum. sed hic erat quod non ostendebat se talem qualis erat. quia non ostendere talem qualis erat nichil ponit. ostendere se talem qualis erat. hoc est ostendere se gloriosum quod negabat. ergo non remanet aliud nisi quod ostendebat se talem qualis non erat. et hoc est ostendere contrarium [illegible] dicit idem quod prius. Item per illa in quibus eos illis cognoscebat dicat et fides non invenit non potest haberi sufficiens probatio. sed [illegible] probat quod non est resurrectus a morte [illegible]. Item illo tempore apostoli ceciderant a fide. ergo tunc nulla potuit fieri probatio. Item sensibile agit in sensum actione dolorosa sicut dicit [illegible] in perspectiva. sed hec actio non potest convenire corpori glorioso eo quod illa que sic agunt a [illegible] perpetuitate que nec [illegible] potest [illegible]. Item inter sensum et sensibile debet esse proportio. sed nulla proportio est inter corruptibile et incorruptibile. plus enim differunt illa quam que differunt genere. ergo impossibile fuit tale corpus percipi sensu. et sic et c. Item secundum philosophum [illegible] de [illegible] triplex est tactus. unus mathematicus qui non ponit nisi quod ultima sint simul. sed hic non ponit aliquam mutationem que recipitur in sensu. alius est celestium spiritualium qui est per influenciam tamen sicut dicimus quod celum tangit nos. et de hoc planum est quod attenditur illa palpatio per visum tactum. alius naturalis qui ponit ultimum simul [illegible] duo habencia contrarietatem et [illegible] tem. quia [illegible] de quibus loquimur esse non possunt. ergo per illam palpationem nulla poterat haberi probatio de veritate corporis gloriosi. Item non potest sensus percipi quod est omnino intellectus sibi relicti sicut patet in [illegible] ergo nec potest multo fortius illud quod est omnino intellectus per fidem illuminata. hoc autem est resurrectio. ergo et c. Item resurrectio est supra naturam. ergo non potest esse omnino sensibile [illegible] sed hoc [illegible] rebatur ad hoc quod hec apparitiones fecerunt [illegible] probatio ergo et c.

Responsio. sufficiencia probationis cum veritas alicuius rei manifestatur. uno modo accipitur per plenam rei notitiam cum veritas rei infallibiliter demonstratur. alio modo per humanam experienciam cum res ipsa presencialiter [illegible] iuxta consequencius utilitatis exigenciam. quando sicut expedit res ostenditur et manifestatur. prima sufficiencia tria includit. primum in cognoscente requirit iudicii certitudinem a qua excluditur apprehensio fantastica. unde philosophus. intellectus semper est rectus. fantasia recta et non recta. Secundo includit in re cognita immutabilitatem. unde secundum philosophum demonstratio est rei necessarie nec hoc modo possunt contingencia. Tertio includit in medio sive in ratione cognoscendi plenam causalitatem. ab hoc excluditur ostensio per signa. et demonstratio per causam remotam. probatio enim per signa [illegible] per silogismum [illegible] in dico quod [illegible] habeat de suo obiecto rectum iudicium. non tamen omnino secundum communione. unde [illegible] addit non errat in maiori parte. tamen quia sensibilia ut hic maxime que circa nos sunt. non sunt immutabilia sicut augustinus [illegible] celestia corpora. Item quia sensitiva cognitio est per signa. quia non pertingit ad rei qualitatem et per signa communia vero et falso [illegible] quod per sensum non potuit haberi veritas probationis. hoc dicit augustinus 83. q. ix. Secundo modo accipitur sufficiencia per humanam experienciam. ut cum video rem

tango rem et h; talis sufficit forte bene poterit
nec nego quod dampnari debeat inordinate gloriam corporis et
quod ostendebat diuina uirtus oculos eorum ut ad eorum maiorem
confusionem uideant quem crucifixerunt. tamen dico quod
hec sufficientia quantum est ex parte sensuum haberi non poterit
nisi quantum est ex parte status eorum haberi debet. quod talis su
fficientia fidem euacuat. quod secundum Gregorium in omel. fides non habet
meritum cui humana ratio prebet experimentum. et Hebr. xi. fi
des est substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium. et fides
est credere quod non uides. ¶ Quod ad 2a sufficientia
est comperata ueritas. resurrectionis per illas sensibiles appari
ciones quia hec non euacuant fidem. sed reddidit
apostolos ad fidem aptiores. Ambrosius. in fine su
per Lucam. infide credere et in professione fidei firmiores
Veritas resurrectionis sic probata includit tria. corporis
scilicet identitatem. glorie sublimitatem. et resurgentis
potentatem. Primo scilicet corporis identitatem quod est ut idem
resurgeret resurgens in eadem carne. secundum Damascenum. li. iiii. c. ca. ult.
et secundum Gregorium. in moralibus. tamen ¶ Secundo includit
glorie sublimitatem hec est quantum resurgens habet. ¶ Tercio
includit resurgentis potestatem et hec erat quantum
est quod ipse caput membrorum surgeret quod est causa membrorum resurrectionis.
sed in singulis istorum trium aliquid fuit quod sensus ap
prehendere non potuit et quod fides necesse habuit
conferre ¶ Quo ad corporis identitatem. sensus quod illis
apparicionibus per quas ostensa est corporis identitas
apprehendebat sensus corporis presenciam. ratio conuincebat
corporis indiuisam. fides conferebat certitudinem
addicionalem. sensus apprehendebat per talia accidentia quantum
possunt in corpori conuenire. ratio conuincebat
eo quod uidit ueras cicatrices. fides conferebat
quia est. iste est quem uidimus. quem audiuimus ¶ Circa
glorie sublimitatem sensus apprehendebat corporis consistentiam
ratio conuincebat modi grandem. sed uenerandi diffe
renciam. fides attingebat modi huius excellentiam
¶ Ecce accipiamus apparitionem luc. xx. dicit salua
tor. spiritus carnem et ossa non habet. ideo corpus habebat
carnem et ossa. et hoc probatum fuit per tactum. ratio con
uincebat. ecce hic intrabat ianuis clausis quod
ipso alia uirtus quam in alio corpore fides attingebat
quod esset dos immortalitatis et gloria uere resurrectionis ¶ Cir
ca resurgentis potestatem apprehendebat sensus potentie
iudicium. racio conuincebat magne potestatis effectum
fides attingebat potestatis fastigium. In appa
ricione qua Christus ascendit in celum. sensus apprehendebat
nubis obsequium et corporis motum. sed racio conuin
cebat. quia hec erat magne potestatis effectus. fi
des attingebat potestatis fastigium. quia hec erat potestatis
magis effectus. numquid esse eo quod diuine. ¶ Huius uisus
per solo ad uisa attendatur. et quod obiciatur quod dicitur quod si
sufficienter attendatur per visionem falsum est. sed oportebat
bat addere suffragium fidei. ubi nulla hesitacio
fuit suffragante fide. nec debuit remanere
dubium apud eos lumine fidei. ¶ Quod ad aliud quod
non est quod illa mouerint. sed non per sensum hec per racionem
necessitate et fidem potuit ad quem erat dispositi
sensu et racione precedente ¶ Quod ad id de comestione

dicitur quod cibi sumpcio erat testimonium efficax.
¶ Quod ad id de luce dicitur quod non ostendit diuersos colores nisi
comparatione ad nos nec est uariatio in re ulla. sed
in anima que erat potestas que erat per uirtutem. ipse placet
hominis manibus ducens ¶ Quod ad aliud quod licet tenter erat
et sensu manuducere et racione conuincere. et fide illu
minare ¶ Quod obicias ad opus. dicitur quod quamuis fue
rit dubitatio quantum ad apprehensionem sensus. tamen tollebat
eam lumine fidei. et sic licet sensu et racione sibi de
missis dubitassent. tamen illustratione fidei didicerunt
ueritatem. ¶ Quod ad id quod licet quantum ad statum presentem collo
aliquid faceret tamen fidei stabiliebat quantum ad modum ue
niendi. et non admitti fuissent fide confirmato ad modum
poterant defficere ¶ Quod ad aliud quod non potest negari
quin actus comestionis posset competere corpori et ideo tamen
erat testimonium euidens secundum ueritatem sui proprie ue
ritate. apparebat eis dominus et loquebatur eis ergo si
bi habita possunt conuenire uero et non uero hominis. tamen
in uirtute illius qui loquitur certificantis eos. de hoc po
tant certissime adhere ueritati. si ei eis non fuisset
loquutus non possent uidere quin possent dubitare
licet ergo uerum sit quod obicias de actu sed derelicto. tamen
ueritas eis loquebatur. Unde si angelus diceret se non esse de
licet homines uiderent eum credente crederent ei ¶ Quod ad
ad aliud quod est. non potuit peruenire ad gloriam. et ideo
non poterat facere plenam rei noticiam. aliud dicitur quod ergo
plenitudinem per sensum per modum per conuersionis et sic non
attingebat sensum. ut per modum omnia illa debet et sic po
terat ¶ Quod ad aliud quod per eorum sensum bene ualet et iu
dicare de eodem duo licet per actus. et dico quod excep
ta est apparicione in qua tenebatur. oculi eorum ne eum
agnoscerent conuertebat. et quod non erat in eo ipsa
accidentia eadem actu diuersa per rei qualitatem. licet non eadem
per statum. Unde sic. ratio. includit corporis proprietatem
sic et accidentis proprietatem. sic et accidentium proprietatem
per ueram esse realem. illa ergo accidentia erant eadem per quali
tatem consimila et conformitatem per apparentiam et conformitatem
differentiam per statum scilicet corruptibile et incorruptibile et hec da
bat eis fides et sic apparebat uere tamen glorificati. et sic quod
erat prius corruptibilis nunc incorruptibilis ¶ Quod ad aliud quod de
qualitate uel forma uel quod apparebat sub locali dupliciter uel
per esse absolutum uel per esse relatum. unde in nocte re
manent colores per esse absolutum ¶ Sed relatum habet
de die monendo uisum. primo non quia non erat per proprium
ut possit recipere et ex hoc auctum ducebatur uel ratio
conuincebat et fides attingebat. exemplum de sole qui non
potest uideri nisi sub nube. unde in eo quod uidebatur
solum non stabat ¶ Quod ad aliud quod sequitur est quod illa mo
nerint quod ostendebat se talem qualis non erat. per ex
parte recipientium. exemplum de sole quod esset colorans
et possit recipere colores suos. diceretur sol appa
ralis qualis non est omnino. quia plus est quam apparet
et sic de esse relato percipiebant eum talem quale non erat
non ex parte Christi. sed fuit diuersitas ex parte re
cipientium ¶ Quod ad aliud quod sic ratio humana uel cen
sum naturale habet quod cognoscant deum et eius omnipoten
tem licet per certum eorum non dicat resurrectione esse cum ratio habet

quod deus hoc posset. sed ratio per fidem illuminata hoc habet quod in
dicat per ueritatem ¶ Et quod obicias quod a fide ceciderunt
dicitur quod licet ceciderint a fidei plenitudine. tamen non care
bant omnino fide. unde quantum est de se ceciderant a fide ro
bore. sed per Christum eis loquente disponebatur ad eam. quia
uiuum erat ut radius illuminans in actu. In fide eius
potest esse hesitacio tarditatis sicut in illis discipulis euntibus
licet in Emaus dubitacionis. sicut in discipulis Iohannis et hec
dubitatis siue infidelitatis. hec non fuit in eis ¶ Quod
ad aliud quod non est quod excellentia sensatorum corrumpit
sensum et agit actione dolorosa. sed ille in spiritum dis
tinguit. quod est duplex dolor. quidam sensualis et quidam sensus
alius potest dici quod organum sensus eo quod est corruptibile in suo
esse per se bonum et fatigabile in sua operacione et passibile a
suo obiecto in apprehensione. unde quod sensibile intensibile agit in
sensum actione dolorosa. non est per actionem uel unionem
contrarietatis. non accipiatur tamen large. per ad dicitur. quod omnis
motus est a contrario in terminum. sed quia sensus est alligatus organo fa
tigatur et sic dicitur dolere. aliqui dicebant quod hec erat per
limitacionem. licet non est ¶ Quod ad aliud quod ad esse proporcio
sensibilis ad sensum. dicitur est uniquam hoc. non quantum ad esse absolu
tum. sed numquam uisibile est hoc ¶ Quod ad aliud quod nos loqui
mur hic de tactu ut est uirtus uel potentia sensitiua. sed
philosophus appellat tactum ultimam approximacionem corporum
et maxime corporum humanorum contrarietates ponens qualitates
actiuas et passiuas. dicitur ergo quod in tactu de quo loquitur
est immediacio et immutacio. sed in isto stat secundum Augustinum
Thomas non tetigit licet per aliquos tetigerit. dicitur ergo
quod ex parte Thome fuit immutacio receptiua et
passiua suo modo. sed ex parte palpabilis penetratiua.
sed non quod in palpabili fuerit aliqua corrupcio. uel pos
set dici quod philosophus loquitur de tactu naturali. nos autem lo
quimur de tactu alio ¶ Quod ad aliud quod non est intellectum
quod prius non fuerat in sensu. et intencio excludit unam
a superiori parte. sic dico in proposito. quod credibile prius
fuit presens et sic in sensu non ideo quia credibile. sed
factum est post credibile. sicut ergo sensus non attingit
intelligibile nisi quod prius fuit sensibile. sic hic sensus
non attingebat ad resurrectionem Christi ut facta est credibilis
sed quia prius apostoli uiderunt quod in credebant ¶ Quod ad aliud quod
sensibilis est resurrectio in suo esse. sed non in sua potestate.
Questio est
Quoniam uarietas apparicionum quibus se exhibuit
Christus post resurrectionem suam ponat aliquam mutacionem in appa
rente que debebat dici corrupcio. et aliquam in aspici
entibus que debebat dici illusio. Et quod nulla mutacio
facta fuerit in ipso Christo apparente ostendebatur. quia mu
tacio ipse ponit successionem et formam. ut scilicet res que
nunc est in hac forma nunc sit in alia proueniunt ex forme
ex imperfectione et ex nobilitate. sed corpus Christi erat
dotatum dotibus nobilissimis. ergo nulla poterat esse
in eo mutacio ¶ Item per glo. Luc. xxiiii. sicut oculi
eorum tenebantur. ita uidebant eorum oculi ne
Christum corporaliter cognoscerent sicut in proximo oculi
interiores ne cognoscerent Christum spiritualiter sic est in
sacramento ¶ Sed impedimentum spirituale et eius ablacio
nullam ponit in Christo mutacionem ergo conueniens

comparacio non in illa apparicione aliqua mutacio facta
est in corpore Christi ¶ Item cum res corrumpatur ex eo quod
est passibilis. sicut eius generacio ad uim actiuam pertinet. ita
corrupcio ad uim passiuam. et ad ipsum erit uel quod
omne impassibile erit incorruptibile. sed corpus Christi tunc omnino
erat impassibile ergo et omnino incorruptibile ¶ Item aut
Christi plene presidebat rationi uel corporis Christi sicut
elementum suum celesti. ergo uere et plene poterit
super uirtutes ut possit in potentia unum manifestare aliud
cum hoc sit nulla est in corpore mutacio ergo et cetera. ergo sic
potuit fieri uarietas apparicionum ergo et cetera ¶ Item appre
hendere rem sicut est nullam ponit in re mutacio
nem. si ergo sicut apprehendebatur uarie se habebat
nulla in hac apprehensione potest dici fuisse ex parte
rei mutacio. sed a se se habebat uniformiter. tamen
si mutacio aliqua erat ibi tota erat a parte aspi
cientium nulla ex parte rei uise. et sic et cetera. ¶ Item
cum diuina per ueritatem uel talis. si exeunte sine non
uel una forma ostendebatur uel alia ulla ¶ Item in re
ponitur mutacio. sed in corpore uere erant diuersi co
lores et diuerse qualitates. ergo cum se ostendebat uel una
uel latere uel alia. ut sic uel sic apparuerit nulla
est ipsi hec ex parte eius mutacio ¶ Item excellentior est
uirtus corporis locum quam ad uita actiua quod oculus enim al
pia possit. quia sunt uirtus potest esse corpus. sine loco non
sed corpus Christi mutabat de loco ad locum sine mutacione
quod dicitur corrupcio. ergo sic fuit ex parte accidentium quod sic
fuit mutacio non fuit salua talis quod diceretur corrupcio.
¶ Item. Gregorius. omel. uni. super Ezechielem. comparans corpus Christi
gloriosum. cum resurrectionem dicit quod sicut fuit aque flu
idi per passibilitatem. sed post resurrectionem comparat aquam cris
tallinam in ueritate ut ita in eo non esset corruptionis pas
sibilitas ergo et cetera. ¶ Contra incorruptibile est idem corpus simul di
uersis formis uel qualitatibus informari. Cum ergo in diuersis
formis uel qualitatibus se ostendebat. necesse erat alterum
illorum desinere esse. cum sic alterum apparebat. sed hoc
ponit mutacionem que est corrupcio ergo et cetera ¶ Item sicut
mutacio in quantitate facit augmentum et diminucionem. ita
in qualitate generacionem uel corrupcionem. sed cum se ostende
bat nunc in ista nunc in illa forma erat mutacio per qua
litatem ergo erat ibi uerus generacio et alterius corrup
cio ¶ Dicebat quod in illa uarietate apparicionum
non erat mutacio circa aliquid quod esset in corpore Christi
absolute. sed circa aliquid quod erat adiacens quodam
modo afficiens sicut uidemus aliquod corpus affici aere
quodam colore uirtute radii quod corporis Christi tunc ipse in
mutabat sensum. ergo per ad quod ipsum. ergo aliquid percipiebat
uere erat in corpore Christi ¶ Item adiacere in accidentibus
est adiacere uel inherere adiace
bat illa qualitas illi inherebat et sic uel ergo. ¶ Item
quod non indicat nisi de hoc albo. ergo uisus indicabat
ibi de colore corporis Christi. sed ergo alia mutacio erat
ibi erat circa illud quod uere erat in corpore ¶ Item
uisum agens naturale agit in suum secundum. non per immissi
onem a forma quod uere est in ipso. ergo cum conformiter
agit sensibile in sensum per immissionem. sed non erit alia
forma quam per ueritatem est in ipso. et sic est circa illud quod

uidebant esse mutatio erat mutatio circa illud que
re erat in corpore etc. ¶ Preterea sensibile agit in sensum sed
in contrarium. Sed contrarium agit per uiam contrarietatis que non
nisi in illis per actionem et corruptionem. cum ergo mutatio sic actio
faciebat hoc per naturam contrarietatis. Sed ubi est al-
teratio in utroque extremorum est aliqua corruptio ergo etc.
¶ Preterea omne sensibile est corruptibile per philosophum in iii metheororum. De ui-
sibili dicit beatus augustinus in iii de trinitate in fine quod non est
quasi uisibile quod non sit mutabile. et de palpabili dicit
beatus [illegible] in omelia quod id quod palpatur corrupti-
bile est. Si ergo corpus christi in illis apparitionibus
uere exhibebatur sensibile ergo uere corruptibile. Di-
cebat quod illa mutatio non erat corporis sed succede-
bat forma et forma etc. ¶ Contra in corporibus celes-
tibus cum sit uera mutatio secundum locum. uera est pri-
uatio et habitus cum ambo illa modo. ergo uera corruptio eodem modo
cum hic succederet forma forme non erat priuatio et sic
naturalis corruptio. ¶ Preterea non ergo omne quod aut erat
potentia uera corruptione. Sed hoc est hic assignare etc.
¶ Preterea sic uelut colore dicimus dicitur in colorato
ultima comparatione lucis et diaphani ad talem colo-
rem ita quod illa manente non potest esse comparatio ad ali-
um colorem. Si ergo alius color erat prima comparatio tunc
corrupta erat. ¶ Item ex parte apprehentium
ludificatio. quia ibi iudicatur per sensum res aliter esse
quam sit est deceptio in sensu. Sed tale iudicium erat
hic. ergo erat ludificatio sensuum. ¶ Item ueritatis est
ostendere rem sicut est secundum augustinum de uera religione. Si ergo
hic uidebatur res aliter quam erat. hoc non fuit a par-
te christi apparentis quia est ipsa ueritas. ergo hoc erat ex par-
te sensuum. ex parte ergo illa erat falsitas. Sed illud
dicitur sensuum ludificatio ergo etc. ¶ Contra si erat ibi
ludificatio non uidetur ualde esse in christo apparente quia eos
sic ita deluderet. Sed hoc christus facere non potuit quia semper bene
facit. et ipso benefacere est ueritatem facere secundum anselmum
[illegible] apprehendere uerum sicut ostenditur hoc non est
illudi. ergo cum uarie se ostenderet uarie apprehende-
batur. nulla erat ibi ludificatio ¶ Responsio. Ad hoc uide-
tur hic soluendum quod mutatio uno modo opponitur
perpetuitati. alio modo uniformitati. Perpetuitatem re-
fero ad perpetuitatem essendi. uniformitatem ad modum
existendi siue se habendi. tunc ei res non habet esse uel bene
esse quod ante habebat dicitur eam mutatam. ¶ Item
cum res se habet uero eo modo quo ante habebat uel non eo
modo existit dicitur eam mutatam. ¶ Prima mutatio tamen
accipitur pro corruptione quia illa mutatio per ac-
tionem contrariorum et per abiectionem quantitatis procedit et in
reductionem non alterius forme siue sit formalis substantialis uel acci-
dentalis est corporis. Sed ubi est talis mutatio in melius
et dignius ut patet in sacramento altaris et corpore glorifi-
cato non credo quod sit corruptio. Unde cum gloriosum cor-
pus et maxime christi sit impassibile et non incorruptibile et ab ex-
tra et ex quo sic non est ex contrariis quorum actione corrum-
pi posset pati ab extra. impossibile est talem corruptio-
nem fuisse in eo [illegible] secundum omelia in [illegible]
et in moralibus [illegible] omelia x super io. Si uero ac-
cipiatur mutatio prout opponitur uniformitati sic prout

triplex. aut ex rephensibili mutabilitate. aut ex inseparabili
imperfectione. aut ex precedentis uel preponentis uirtute
et potestate ¶ Prima de qua dicit beatus [illegible] ad eugenium [illegible]
quod perfectio [illegible] quam stultus eodem non inuenimus et
cetera. [illegible] sapientia premaneat in sapientiis suis sicut
et sol. stultus sicut luna mutatur. et [illegible] de muliere
non [illegible] ut [illegible] in
et [illegible] alius. Mutatio que est inseparabilis perfectione
intellectus. secundum quod omnis creatura est in parte [illegible]
quod habet limitationem necesse est quod uniuersum [illegible]. aut
diffinitum tamen et sic mutatur creatura spiritualis. aut
distributiue et circumscriptiue sicut corpus. In omnibus
suis quod suum esse habent in fluxu necesse est ponere mu-
tationem ex paruam discursu ¶ Tercia uero est muta-
cio ex presidentis potestate. ut cum aliquis facit aliam
uniuersitatem potentie quod hoc potest sicut uult. et quod ordinare
sicut uult et administrare et exhibere pro tempore
Prima mutatio nec fuit in christo nec erit in nobis
quia perfectio habitus hic non sumus. Sed necesse fuit
in corpore christi quantum ad [illegible]. Tercia fuit in christo eo quod animam
suam habuit in plenam presidenciam et corpus in quo corpus
[illegible] ueritate assumptum potestate [illegible]. et [illegible]
huius multiformitatis potuit hoc uariaciones facere
nunc sub illa nunc sub alia. non fuit ergo in eo mutatio
que opponitur perpetuitati. Sed [illegible]. Huius [illegible]
modi que fuit in loci mutatione et in apparitionum
uarietate que facta est per tres modos supposita po-
testate presidentie plenaria in christo data. quod uero ua-
riacio data fuit facta secundum sapientiam coaptantem
[illegible] occultationem. et per pietatem condescendentem siue
manifestantem. potestas presidens est sibi coassistens utrorum.
tamen. ille uero apparitiones fuerunt secundum tres modos.
In quibusdam [illegible] occultabat se ut cum apparuit sub
specie peregrini et ortolani. manifestauit se cum se os-
tendit palpabilem. et in utroque erat sapientia coaptans
secundum statum recipientium. et sic quod in corde habebant
dubitationibus apparuit occulte et hoc dico uisitando
quia eorum mentem hoc reficiebat se [illegible] apparu-
it sub forma [illegible] quam poterant eum apprehendere. et hoc spec-
tat ad pietatem condescendentem. quod propter eorum imperfectio-
nem ostendit se secundum quod poterant eum cognoscere
et sic non in uia nec in accidente absoluto christi fuit
uariatio. Sed in esse relato tamen. sicut erat cognosci-
bilis quod talis potestas presidens fuerit in christo. Dicit
augustinus in epistola ad bonifacium quod christus liniamenta cor-
poris sui pro uolumine sicut [illegible]
[illegible] uolumine. ibidem dicit leo in [illegible] de consensu euangeliorum
non quod dominus non potuit transformare carnem suam ¶ Sed
transfigurare aut utraque parte ¶ Ad primo obiectum dicendum
quod tollit de mutatione quantum ad esse absolutum.
Sed quo ad hoc quod illa non tollit quin possit esse
nunc sub una forma nunc sub alia. Tercium autem concedit
de mutatione apte accepta que est per uiam contrarietatis
¶ Ad aliud dicendum quod uerum est et concedit potest quantum ad esse absolutum
¶ Ad aliud autem in oppositum dicendum quod secundum corpus possumus acci-
pere dupliciter. aut per esse absolutum uel de forma corporis glori-
osi sic semper erat in corpore et remanebat gloria corporis

Sed si consideremus in quantum relatum. scilicet in quantum uisibile sic per
formam uel habet esse et sic fuit uel erat [illegible]. Item per formam
uel habet in notitiam. et sic fuit alia et alia. scilicet quantum ad diuer-
sos [illegible]. Sed si obiciat ergo ex illa parte erat successio
[illegible] est. Sed in christo erat potestatis et dignitatis. Sed in dis-
cipulis erat necessitatis ¶ Ad aliud dicendum quod augustinus uult
quod christus potuit liniamenta corporis mutare ut in
minori appareret quam ante post resurrectionem sicut fecit. aut in
transfiguratione. dicendum quod illud est de potentia sua. Sed quod ista
mutatio tunc sit et non secundum corruptionem difficile est uidere.
¶ Dicendum tamen potest quod liniamenta remanebant secundum ueritatis
existentiam. sed non secundum euidentiam. Contrarium patet in rebus que nunc
habent esse implicitum. nunc esse explicitum uel extensum. Unde ita
illud non mutatur esse sed tamen [illegible]. ita possumus accipere
de christo quod eadem quantitas remanebat. Sed nunc explica-
bat ut ostenderet se tamen ut tunc non ¶ In hiis enim que
opera diuine uirtutis non est ponere generationem uel corruptionem
[illegible] et dicendum id quod redactum est in nichilum reddere uel sic
[illegible] est alias. sic dico de qualitate alia et alia. Unde nec
fuit per qualitatis alterationem uel ablationem. Sed per qualitatis osten-
sionem quia nunc sub ista. nunc sub illa. ¶ Ad id de adia-
centia dicendum quod non erat mutatio non circa illa que
erant in corpore uel circa adiacentia ut corpus afficie-
retur aliqua passione. quia ille affectiones secundum philosophum
reducuntur ad passiones que si haberent permanen-
tiam transirent in passibiles qualitates et in alterationes. poterat
tamen christus facere sicut uidemus aliquando in aere quod aliquando
fit quedam aeris condensacio que reddit eum coloratum
et uirtute radiis uidetur color in aere. Sed ego credo quod
illud fiebat per potestatem uirtutis christi ut ostenderet se
nunc sub ista specie nunc sub illa. ¶ Ad id quod obicitur quod
eodem modo agit sensibile in sensum et contrarium.
uel uidetur quod in actione sensibilis in contrarium tria
possunt considerari. actionis principium. actionis mo-
dus et actionis terminum. quantum ad primum omnis actionis principium forma
est. quantum ad actionis modum necesse est quod agens agat per
transfusionem alicuius uirtutis proprie ut uidemus et sic quod aliud
fiat esse patiens ¶ Quantum ad terminum. scilicet actionis terminum per
quod actio fit ut patiens assimiletur agenti. Similiter
primo modo sic necesse est quod sensibile per formam agit in contrarium
et in sensum. et hoc est qualitas sensibilis omnibus. Sed secundo modo
non est ubique eodem modo. quia transfusio que est in ac-
tione in contrarium est per modum essentialem et naturalem in sensum.
uero per modum spiritualem et hoc uult commentator quia forma
[illegible] habet esse naturale in medio organi spirituale. Sed ergo quia
[illegible] et quia secundum philosophum agentia et patientia cum a-
[illegible] ad inuicem approximantur. quidam dicunt quod in illa
approximatione et mittit aliquid sibi. quia actio non transit
mutatur sed in suo subiecto. Unde boetius. accidentia primum
possunt alterari nequaquam. et sic agit ad sibi naturale
Alii dicunt quod non agunt per similitudinem. Sed per uirtutem quia
agens approximatum per contactum alterat secundum naturam
continuitatis. per partem superficialem et per illam aliam et
usque in profundum. Sed in sensu est per esse spirituale. Unde
et species habent triplex esse. pure naturale in re. pure
spirituale in intellectu. Sed in medio et sensu particulari
uel [illegible] ymaginatiua habet esse spirituale uel esse quod habet in

habet esse naturale uel esse illud quod habet in intellectu. quidam tamen
dicunt quod species in medio et organo habent dimen-
siones quod est contra beatum augustinum quia si haberent dimensi-
ones in medio. sic quo ad rem obiecti si esset
magnum excederet speculum quod falsum est. ubi tamen ui-
dent quod potius species in speculo non [illegible]. Si consi-
deremus actionis terminum est planissima. quia contrarium
agit in contrarium abiciendo et imprimendo quia necesse est
quod corrumpatur per qualitatis in patiendo. Sed sensibile
in sensum agit non corrumpendo sed imprimendo tamen
et assimilando. quia ergo corpus christi non cedebat non imu-
tabat per uiam contrarietatis uel alterius. Sed per presidentem
potestatem uero fuit corpus christi palpabile. non per modum
resistentie materialis. tactus enim proprie habet durum. agit enim
per modum resistentie ut dicit augustinus ¶ Sed super omnem
¶ Sed quedam est resistentia materialis ut in corpore graui
[illegible] et denso. aliqua spiritualis uirtualis ut cum calefactio
in manum corpus christi fuit palpabile. non in ratione con-
densacionis quia sic fit per corruptionem. Sed erat per naturam
uirtutis et potestatis resistentis. unde ei resistebat
ut os durum. unde non ut caro ¶ Item corpus et [illegible]
dicit christus palpabile. ut ostenderet corporis ueritatem
¶ Ad id sensibile est corruptibile. absolute loquendo
falsum est. Sed si intelligatur esse sensibile sensu corporali
est corruptibile uerum est. uel sensibile magis sensibile est
corruptibile quam derelictum sensibile. tamen gloria [illegible]
potest se exhibere sensibile. et tamen est non ¶ Item sensi-
bile non potestate sed necessitate est corruptibile. Sed quod est
potestate non est corruptibile ¶ Ad aliud dicendum quod est
quedam successio in hiis que spectant ad esse uel bene esse
et in tali necessario est esse corruptionem uel defectionem
alia est in modo se habendi manente re. ut si res
ubique sic haberet bene esse uel desinit in eo. Sed res
tunc esse desinit sicut patet quod elementa recipiunt con-
plementum a suis locis. Sic in christo cum erat sub illa
forma et non sub alia uel detinebat esse non ille respectus.
¶ Ad aliud dicendum quod uerum est quod non proprie ad absolu-
tum esse ¶ Ad aliud dicendum quod uerum est ubi color est
in suo complemento et in ultima forma. Sed in corpore
glorioso ultima forma non est erat forma elementaris
¶ Ad illam questionem de ludificatione est questio pro-
cedit [illegible] intentionem [illegible] cum [illegible]
uirtutem obtenebrationem. [illegible]
contraria assertione periculosa [illegible]. [illegible]
demon habet [illegible] potestatem et [illegible]
intentionem ¶ Secundo dico quod [illegible]
quia anima [illegible] corruptibilis [illegible] demoni
et habet uirtutem obtenebrationis. quia in illis [illegible]
[illegible] sunt meritis hominum obtenebrari ut in pec-
catoribus [illegible]. tamen per illusionem [illegible]
[illegible] quod [illegible] trabem. et [illegible]
uera a demone semper est mala. In alia uero a pa-
[illegible] fuerit aliquid non [illegible]. Unde [illegible] animam
ibi reperire. Unde [illegible] non potest conuenire christo ¶ [illegible]
et demoni. Aliqui dicunt quod sic. Aliqui quod non. Se-
cundus [illegible] est in discipulis. quia [illegible]
hoc [illegible]. [illegible] est plane [illegible]

nec erat ibi. q' nõ fuit ibi actio ꝯu͠a q'n̄ a sãba
ẽ ꝯrari. quiq; ei ꝯ non bñ attendit. et tunc non
bñ iudicat et dr̄ dici illusio. q' ad p^m g° fuit sima
gregorii qd' se longi^{us} ire non ficte s;
fuit ficto decepcois s; finxit. i. sapient' opera
bit ut se talẽ ostenderet; p̄. respo ad ra͠a. i. or
da cor. aug' dicit q' mer'itis eor' exhigentib;
et p̄p mitem d's p'misit ut demon illuderet
eis p̄p mite͠a fuit de sodomitis. vñ nõ uidebãt
s; audiendo ꝑ cõparando cognouit eũ ut i fractio
ne panis sicut dicit Rac'. aug'. li. iiii. de sensu
euu^{ll}. visio dicit sola speculacõne. vñ in sola
speculacõne n' solo auditu uidet' xp̄c. s; exigent'
fidelis oracõ. et sic sedm uatiũ aug'. p^m et 3 fuit
in aplis. s; tũ nõ. q' non fuit ad plenũ cor'
ꝑ uatiũ. gg'. tũ 3m fuit in eis Ad obiũ dr̄
qd' decepcõ in sensu nõ ponit illusionẽ sicut ap
paret; de baculo fracto in aq̄. Ad ad dr̄ qd' n̄
fuit auctitate effectiue s; p'missiue ꝑ aug'. s;
ꝑ uatiũ. gg'. fuit auctitate effectiue non decipi
endo. Ad ad dr̄ qd' si uariacõ fiet vniformit'
correspondẽdo ad singula uer' esset. s; sic n' erat
ibi.

Questio est ut^{m} fruicio attendit' penes ac
tũ cognitiue. ul' affectiue. Q; nõ penes actu
cognitiue^{ue} n' est. obiũ cognitiue ponit'. si n' ut
n' est nõ est fruendo q' si sola sunt dimisa et act'.
p̄° ꝑ agazel^{le}. bonũ est p'fecco illi' cui' app'hensio
est delectacõ. s; app'hensio cogniti^{ue} non est
delectacõ s; app'hensio affectiue. g' est appre
hensio delectacõ. g' et fruicõ q' fruicõ est bon.
Itē 3 3. q. 7 2. fi^{d} est dnũe capiũ uolup^{tas}
voluptas spectat ad effectiuã g' fi' Itē est
volũtas sp̄et aliis potencis. si ad' assignet' illis ẽ
illi' p° ut elicitis et nõ īꝑãtis qd' sit act' uo
lũtas fi' dr̄ aug'. x. de tri. ca. x. volũtas est
ꝑ q̃m fruimus et c. Ad op^{m}. act' nobilissim'
dr̄ eẽ p° nobilioris. s; fruũ est act' nobilissi m'
q' penes ipm̄ attẽditur beatitudo. s; cognitiua
est p° nobilissiã q' alias nobilitat. q' intelle^{c}
tiuã affect' bruitalis Itē in hoīe tenuior
ocul' et luc' p'imet ad cognitiuã. s; aug'. lm.
de. ci. ca. viii. dicit non sic cor' esse ipo et sẽ
s; de oculis. Itē nos fruimur ut est p'sens. g' illi'
p° erit act' que reddit rem p'sentẽ. s; h' ẽ
apparet' mõ ad cognitiuãd' q' rei sic rep'senta
tiuã g' et c. Itē nõ uidere et nõ frui cõuertũt'
i^{d} dr̄. sic ꝯtraiũ dicit vniũ cõplere racionẽ
alter'. g' est cõplere act' p° cognitiue. Dica
qd' ut cõsueuit' ꝯclusione ut sit ꝙtrias eiade
s; contrar' ꝑ ratiẽ aug'. Itē cõm' q' sic uisio
plene cognitiua fruicõne. g' uniũ fruicio fur
tio. s; uisio est act' cognitiue Itē p° cogni
tiue est diu' rẽbile in deũ. s; in cor' est tal
q̄e cãe p° dẽs mõ ad bonũ et q̄esciũ in loco.
g' eẽ dẽ actu p° ordinans ad deũ et q̄escens
in deo. s; q̄escunt ꝑ fruicionẽ. Itē dicunt^{ur}

eo frui quo penetrauim' deum. vt dicit hugo s'
vii. angel' io'. s; penetram' ꝑ actũ cognitiue et in
hoc tangit' ꝑ actũ cognitiue. sic dr̄ hugo ibid'
de illis discipulis qd' ipi habebãt calid' amoris
et non actũ cognicõis Itē ꝑ phm. vi. eth'.
intellectũ intuitis sũt ista tria roale et appe
titũ. s; duo post respiciũt cognitiuã. s; tũ sim'
sedm cõm^{te}. q' dicit ibi qd' appeti' ut nob' res
picit electionẽ. s; elecõ spectat ad cognicõnẽ g'
et c. Itē ꝑ gg'. in omel'. ego sũ pastor bon'
pascua elector' sit uult' p'sens ei q'dm sine de
fectu ꝯspicar'. sine fine mens saciat'. g' et c. q'
neq; actũ deludat. q' ad beatitudinẽ ita necũ
est cognoscere. g' et c. Q; actũ cognitiue p'nci
pali' uidetur. cũ p'maria plus influit q̃m secũda
p'maria a' fruicõis est cognicõ. g' et c. Itē visio
est tota merces. s; visio p'tinet cognitiue. Ad
opp. illũ actũ respicit fruicõ p'ncipali' q' est
a fruicõne inseparabilior. s; iste est act' fruicio
nis ꝑ aug'. 3. de t'. ca. vi. q' beatitudo appetit'
eam nõ n'lis. g' n' est n'lis Itē cũ attribu
cio sic de necc'io attribuat' cõplemẽto. et frui
cionis cõplementũ sit dilecõ q̃si uiser beatitudo^{is}
attribuit' visioni Itē cõm' illi d; attribui totũ
mẽs. q' posito se necc'io ul' p° tota merces. s; si dicas
iste diligit deũ sicut se et sic om̄a nõ solũ ꝯuenit
beato s; mortali g' visio est p'ncipalis in fruicione
Itē 3°. sic p't colliger. ex. x. tri. ca. xi. fruũ est
non tam spei s; rei. et sic ut' omnes act' dic est
cacior Ad fi'. d' p'o ut hic sunt' requirit' trip'
certitudo experiencie. secũdo certitudo p'manencie
de q' h; qd' tũc est certitudo experiencie cũ res est
intime p'sens. est certitudo inherencie cũ res est
plene affluens ul' influens et tũc qd' illa re idig;
plenissime inheret; tũc est certitudo p'manencie
tũ est rem stabiliẽs mõ. ita est qd' amor ẽ q' reddit
bonũ illd' intime p'sens. Itē amor ẽ q' reddit qd'
res sit plene affluẽs Itē amor ẽ quo i'd bonum
qd' diligim' reddit diligẽtẽ stabilẽ et fruẽtẽ. ubi g'
est ꝑ amorẽ amãt et amari est rei intime p'sens res
p'fecte influẽs q' amor facit ꝯcare Itē cũ res est
īmutabilis illd' qd' amat ꝑ amarũ stabilit. et h' tãgit
ansel'. mol'. ca. lo. Cum g' h' tria requirũt' ad frui
cionẽ. dico qd' cõplemẽtũ fruicõis respicit actum
affectiuus et uolũtatis q' ꝑ amorẽ h' cõtinuat sibi actũ
cognicõe cũ cõplect'. q' nõ possit eẽ d's intim' n' ꝑ affecciõ
nem. vñ frui ẽ inherere rei amore ꝑp' se ip̄m. In h' g'
dr̄ p'p' se ip̄m tãgit actũ cognitiue. et in hoc tangit stabi
litas. et h' dicit aliq' et bñ qd' fruicõ n' ẽ dcõ sp̄alis
s; aggregat' ex his trib; visione. dilecõne. et tẽn.
Ad ob^{m} p' qd' intelligencia ẽ i' ueri. s; ubi idem est
ueritas et bonitas ubi ẽ n' summũ. tali n' fruẽd' est
h; nõ uero simp' p'o ut ẽ in reb; creatis hẽt aliam
racõnẽ q' bonũ. Ad ad dr̄ q' bñ cõcedo. Ad ad dr̄
qd' p'mo ordie uere qd' diligit' a cogn^{iua} p'sencia et
i affeccõe cõplect' Ad ad dr̄ qd' possũt attribuere
actũ uolũtati aliq' ꝑatiue. h; n' electiue ad parte

oppositam. dr̄ qd' cognitiua nobilitat tãq' dãs nobili
tatẽ. s; ẽ nobili^{tatis} fundamẽtũ n' cõplemẽtũ. sola differt
q' h; sit ita n' sit nobilitas et ab ea originet' qd' ꝑp' h;
ab ea sit nobilitati Ad ad dr̄ qd' i luce icreata n' tm̄ i
telligo illuiacõnẽ s; et refecõnẽ. vñ aug'. su'. Jo. dr̄
qd' lux ẽ ab; oculor'. et post ex^{ll} de hoīe q' dr̄ fuit ite
nebris et i in luce increata n'^{ll} ẽ. et qd' ꝑ 3^{ad}; cog
nitiue et affectiue Itē circa bonũ cãtũ p'e ite re
vniũ ꝑ sũma differentes i differencia et p'o^{lis} ẽ actiui
in distincõe et in separacione et intencõe et remissõe
s; i p'ata ubi uidet' lux increata remanet; p' vnitas
et distincõ p'or' et actuũ. s; ex parte obi nõ ẽ distincõ
ex parte nr̄a. s; ubi nõ est sepacõ actuũ q' i p'e ẽ
ubi uidere et n' amare n' erit ibi remissio. q' sic
erit sũma dilecõ et p'fectissimã dilecõ cõgecio. ansel'.
ꝑsa. ca. ult. et iõ n' sunt' ibi lux ut manifestans
s; ut reficiens Itē ꝑ hug'. su' ca^{en}. nõ saciat' ocul' in
sui puri' accipit ocul' q' ali' u'. et iõ q' nõ accipit cũ cõti
tudine. iõ n' saciat'. et q' ibi est sũma puritas ꝑ tanto
cõparat oclo et luci Itē ad ad dr̄ qd' n' sufficit rei p'sencia
tũ. s; et inherencia dilecõ ul' uisio. p'sen. ut h' dr̄. gg'.
s' h; qd' sathan uenit i cõspectu di. n' tñ d's i cõspectũ sa
thane et ex h' sumit' qd' res dr̄ p'sens qd' mẽ cogitacõi
p'seutat' Ad ad dr̄ qd' h; cõitiat' q' ad supposita. n'
tñ cõitiat' q' ad rõnes suas. nec tota rõnẽ dicit vniũ
eius et sic de aliis Ad ad dr̄ qd' origal' q'^{m} ad sup
posita. ut ubi visio manifesta dilecta cõpleta Ad ad
dr̄ qd' iõ ordiat i deũ ut dirigẽs. s; uolũtas ordiat
ut dedes. sic si lapis hẽret lumẽ ꝑ qd' dirigẽt' ad locũ
suũ sic pondere tendit Ad ad dr̄ qd' sic dr̄ hug' qd'
actũ p'ciũ; ad amorẽ. q' p'fecte diligẽ facit per
fecte cognoscẽ et qd' ibi appellat actũ hui' actũ
Ad ad dr̄ qd' elecõ h; sit rõis ut dirigentis. tñ ut
acceptantis et uniẽtis ei' uolũtatis Ad ad dr̄ qd' ubi
g^{ll}. itell' ꝑ cõmentatũ q' cõpletiõẽ faciam Ad
i^{d} g' ẽ cũ p'maria. dr̄ qd' ille influx' nõ est q'^{m} ad rei
p'fecõnẽ. s; ꝑ mod' iseparabili^{tas}. vñ roale magis īflu
it in eẽ hois tñ eius in gnẽ inseparabili' de est. Ad
i^{d} qd' omnes uolũt beatitudinẽ. dr̄ qd' n' est in
gnẽ u' i luci^{ad} et d' d^{as} cũ s' sp'eciali gbo i q' illa in
ueniũt' ut i deo. solo eni om' uolũtas directa q' nõ
cognoscat. ul' dr̄ qd' omnes uolũt beatit^{m} tñ n'
omnes cognoscũt i quo ẽ uera beatitudo. Ad 9o
nẽ q' merces attribuit' uisioni Ad h'; dr̄ q' iste re
spondet. p' recipit' ex parte euidẽcie. s' ac tũnc
consequitur. fñ ex parte supplecõis ultia
me. q̃ta ex parte sp'ualis dre. p^{m} p; qd' nõ dicitũ
rẽ hẽe n' sciam' nos hẽe. vñ p'hs. scire optam' et c.
et hug'. vii. angel'. ꝑ d'o. lumẽ est et dulcedo ẽ bonũ
illd'. lumẽ q' oculos clarissimos facit. dulcedo q'
reficit. si illuiãi' u'. et tñ bonũ magnũ ẽ
s; nõ plenũ et c. qd' g' ondit rei ualorẽ p't dici hoc
et ille Alia rõ est quitacõe et cõsecucõe necc'ie
sic p; in appetitũ sẽc. q' i visioe hois tãtũ n' in
dulcedine. iõ visioi attribuit Itē rõne sp'alis
differencie q' ponet ꝑp'n' assignatũ ꝯra nõ penes con
secucõẽ. et q' hic diligim' nõ uidem'. q' dicit

nõ videbit me hõ et uiuet. et iõ dr̄ tota merces ui
sio. x. iõ ẽ ex parte supplecõis ultie q' d's dat hic
dilecõis q' bõis nouũ dilecõnẽ hic hẽt. s; cũ dr̄
visio hic tom̄. iõ cũ visioẽ ẽ tota merces.

Queritur

Qut^{m} aĩe in sepacõe sua n' hẽs purgabile
p' fruicõẽ vnda addatur nouũ donũ. et qd' nõ ui
detur ꝑ ansel'. q' post. g. que requirũt' ad uisionẽ
s; reperiũt' in aĩa sic separata g' et c. Itē grã ẽ
disp'o ad glãm. s; in sepacõe est disp'o ut nec^{ia}
g' nõ req' aliqd' ult' Itē cõm' pla requirit' ut fiat
de nõ cõp'hẽdẽte cõp'hẽdens. s; h' nõ fit sũ maior
g' et c. Ad ad dr̄. Inn' aug'. qd' g' meret' augeri
ut mereat' et p'fici. p' dici qd' ꝑ mitũ hẽat'
p^{m} i in p'seuerãcia plenũ. Alii dicũt q' g'
est de lege cõi cũ nõ solũ grã augeat' ꝑ recessũ
a cõtrario. s; q' augetur ꝑ accessũ ad sũmũ est per
fectior ad deũ et maior assilacõ cũ i sepacõe aĩa
debeat eẽ disp'o^{ta} ad actũ excedentẽ omnẽ actu
ũe. credo qd' sibi dat' nouũ donũ grãe. vñ grã
assignatur. p'p' stola. et secũda grã aĩe redderet
in corp'. videt' qd' h' procedat ab excellẽcia grã aĩe
grã. sibi data. et i^{d} nõ tollet qd' q'dã dicũt qd'
grã et glã sit i'd ꝑ essenciã. nec dico grãm illam
augeri ꝑ mod' extẽcõis. q' grã simplex est s; au
get' ꝑ uirtutis extẽcõnẽ et sic efficacior ẽ ad sũ
ũ actũ. et p't hiers ad^{ll} ꝑ zelo. s'. xiii. et est racio
qd' h' incipit' ai p'ficit'. s; credo qd' beata virgo ha
buit habitũ in tanta plenitudine qd' n' additũ
fuit ei Ad obiũ dr̄ qd' h; d's ubiq; sit. n' tñ ab
oib; habetur. n' hĩ. p'sens n' ꝑ manifestã visio
nẽ Ad ad dr̄ qd' modũ nõ est ultimatũ ad tm̄
actũ. s' parte. qd' obiect' de p'hĩte. dr̄ ꝑ hug'. qd'
purgacõ est duplex. vna a feditate. alia q' est ab
imp'fecõe. ip'edimẽtũ grãe ꝑ modũ mache i p'fec
cõis naturalis.

Queritur ut^{m} aĩa roalis sit ꝑ illam suã p'fecõ
forma corp'is humani faciens cũ eo ẽẽ naturale
vnũ eẽ. qd' nõ uidet' ꝑ phm. ii. de aĩa qui dicit
qd' sic se hẽt aĩa ad totũ corp'. sic n' uisus sit uirtus
uisiua ad oculũ. s; h' est forma oculi et facit cũ eo
vnũ eẽ. g' et c. Itē p'hs. i. de aĩa loquens ꝯ pitag'
q' ponebant transmigracõnẽ aĩar' nõ q'de n' cõnaliũ
dicit qd' vnũ quiq; corpori p'tendit' ꝑp'a forma. g' aĩa
roalis uere est forma. s; roalis facit cũ eo cui' ẽ forma
ul' vnũ g' et c. Itē vni. meth' dr̄ qd' sic ẽ
cõp'o aĩe ad corp' sic rotundi ad cup^{m}. et albedinis
ad sup'ficiẽ. s; ita in gnẽ suo se [illegible] ipsis ul' forma
et si cẽnt sic eent forme naturales g' et c. Itē in
telligẽ est actio hois nobilissima. vñ cũ eẽ creat
cõgrat ꝑ aliqd' sui qd' est ei' forma intelligere ho
ꝑ a'd ei formale. s; h' nõ est n' aĩa roalis g' et c.
Itē intelligẽ est act' sedm'. erit g' in hoīe ꝑ aliqd'
qd' hẽt eẽ in eo sic act' p'mi'. s; hoc nõ est n' ipa
aĩa intellectiua. erit g' ipa hois act' p'mi'. h' a' est
uere forma p'fectio g' et c. Si dicas qd' intelligẽ cõ
petit nob' et eo qd' intellect' n'lis copulat' nobis

per fantasiam que recipit a rebus ymaginata. tunc non intellectus magis haberet a nobis ut intelligat quam nos ab ipso quod est absurdum dicere. Item .xi. methaphisice dicitur quod tota non fere admixta est nisi hic dicitur in commento. fere dicit propter animam racionalem. est ergo ipsa forma non admixta materie et sic etc. Item intelligere est nobis actus essencialis. cum ergo actum respondeat virtus et illa [illegible] sit in quolibet ente completo creato sicut dicit dyonisius de angelica ierarchia capitulo .xi. et sicut insinuat philosophus in principio de celo et mundo. nisi apta sic faciat. erit et virtus intellectiva nostra essencialis et illa intellectiva essencialis. sed non nisi forma ergo etc. Item philosophus .ii. de anima. anima est actus sive endelichia corporis organici etc. Sed hoc non esset dicere adquam ipsam esse veram formam ergo etc. Item cum anima in eo datur creetur dependens ut videtur a corpore et quantum ad esse. ergo vere erit forma faciens cum corpore unum esse. preterea cassiodorus de anima. capitulo .ii. diffiniens animam dicit quod est illa propria sui corporis vivificatrix. et postea probat hoc per hoc quod sentit in omni parte corporis sui. Item philosophus .i. de anima dicit. idem esse dicere animam intelligere sicut texere vel edificare. sit ergo intelligere actus totius compositi sic etc. Item aug. vi. super genesim dicit quod ita naturale est anime velle uniri. Sed ubi est ibi est naturalis tendencia non tamquam ad contentum. ergo tamquam forma et sic etc. Item quod dat actu esse perfectum quantum ad existenciam esse distinctum quantum ad evidenciam esse consumatum per ordinem in finem ultimum est forma vere realis alicuius rei. que nisi est actus forme realis. Sed anima racionalis huiusmodi est. hoc quia per aug. 3. de li. ar. anima racionalis dat corpori esse specificum et motum vitalem. et per eundem li. iiii. de tri. capitulo .i. intellectus est quo distinguimur ab aliis. et per philosophum. optima vita est que secundum intellectum ergo etc. Contra. anima racionalis constat ex materia et forma. non potest esse forma corporis racione materie sue. nec racione forme non est nisi unum et unum in forme ergo etc. Item nulli simplici cui sempiternale est esse incorruptibile potest esse essenciale aliquod quod corruptibile. Sed anima racionalis per naturam suam essencialiter est incorruptibilis. omnis autem forma corporis corruptibilis et hoc est corruptibilis. ergo non potest esse essenciale anime racionalis quod sit forma corporis humani. Sed si non est ei essenciale non est vere forma ergo etc. Item omnis vera forma illius est in potencia materie. sic colligitur ex verbis commentatoris .xi. methaphisice. omnes proporciones et omnes forme que actu sunt in motore. potencia sunt in prima materia in prima et ergo. Sed constat quod anima non [illegible] materie ergo non est vere forma. Item quod est ab extrinseco et est vere hoc aliquid non potest esse vera forma. probatur hoc quia hoc aliquid est vera forma quod est vere actus sui nisi non est actus veri nisi nisi quod est [illegible] in potencia materie. sed quod hoc aliquid dicat de racione sui absolutum et independens. forma autem que vere forma alicuius habet esse dependens ab alio. Sed anima racionalis est ab extrinseco et hoc aliquid ergo etc. Item anima nullius partis corporis est actus. ergo a partibus sufficienter iunctis non potest esse actus totius. Item anima corpori iam formato advenit quod autem advenit post esse formatum et sic completum est accidentale tale ergo etc. Item si anima composita ex materia et forma oportet esse ultimum hoc formam aliam cum hoc sit quintessenciale oportet esse per compositionem nobiliorem. Sed anima de se et ex sua forma est et corporis

et si sit forma humani corporis erit illa in materia corruptibilis. ergo si sit forma corporis humani derogatur dignitati. Item illa accomodata regendo corpori non est ei forma. sed forma [illegible]. Sed anima est huiusmodi ut dicit aug. de spiritu et anima ergo etc. Item potencie sensitive sunt inseparabiles quia sunt alicuius partis corporis actus. ergo si anima racionalis in quantum huiusmodi non est actus alicuius partis Sed totius erit eius [illegible] inseparabilis. erit autem separabilis ergo non est actus totius. Si dicas quod non est actus totius sicut ille actus perfectus eo quod non habet esse dependens sicut ille. Contra. de natura sua est unibilis alicui. in [hoc] differt ab angelo. Sed omne unibile habet esse dependens. ergo [illegible] suppositum [illegible]. Item virtus non est simplicior illa cuius est virtus. magis virtus spiritualis quia [illegible] habet esse simplicitas. Sed anima per suam speciem intellectivam non est perfectio alicuius quanti. ergo nec erit virtus quanti perfectio per suam naturam. Item hoc ab anima sensitiva habet esse specificum ut [illegible]. ergo ab ea sine infusione intellective potest habere esse completum. non erat ergo ei forma ut perfectio. probatio per philosophum certum est quod in embrione ante intellectum quod dicitur advenire ab extrinseco est opus vegetative et sensitive. vivit enim et sentit. operacio autem non est sine virtute. nec virtus est sine [illegible]. constat autem quod illa operacio non est ulterius. sed est alicuius specialis. et illa erit specialis. Dabit ergo huic fetui aliquod esse specificum distinctum a quo alia sensitiva. Sed hoc non est nisi esse specificum hominis ergo etc. Item si intellectiva sola est ab extrinseco. tunc cum ipsa sola separatur sicut sola ab extrinseco venit in illa ab aliis duabus que de potencia materie prima natura erant educte. Sed constat quod illa sensitiva est nobilior et completior quam alicuius alterius animalis. Si ergo sensitiva in aliis dicat [illegible] addita ad genus quod constituit esse specificum ergo et ista et sic etc. Si autem dicas quod intellectiva non est sola ab extrinseco. immo est anima racionalis infunditur secundum hoc tres potencias. Tunc si prius due manent erunt due vegetative et due sensitive in homine quod erit inconveniens et absurdum ponere. Si vero corrumpuntur constat quod non ad adventum racionalis. tunc ei esse [illegible] nec infusione anime racionalis corrumpi possunt [illegible] nulla autem contrarietatem habet anima racionalis cum illis duabus rebus ergo ut videtur quod sola intellectiva sit ab extrinseco et quod [illegible] procedat [illegible] hominem in esse specifico quod [illegible] extunc intellectum nobis uniri per essenciam ut naturam suam [illegible] ipsum esse nobis per [illegible] sua virtute [illegible] illas [illegible] et ymaginacionem nostram illuminare et sic esse hominis non constituere tamen sed nobilitare. sicut lumine [illegible] esse specificum. Sed quidam esse nobiliorem quam [illegible] sine lumine. Item omnia plene ostendunt quod non est humani corporis prima perfectio nec facit cum eo unum esse. Item nulla forma [illegible] separata cum sit [illegible] potest esse forma recepta in materia. sicut esse recepta in ea cum esse forma [illegible] et intellecta in potencia. nam est ei ad hoc quod intelligatur quod ab omni condicione materie abstrahatur. Sed anima racionalis est sic separata et actu intellecta ergo etc. Item per aug. [illegible] sicut est anima vita corporis sic deus vita anime et econverso. et [illegible] in simbolo. sicut anima racionalis et caro unus est homo. sic deus et homo unus est christus. Sed deus est nullius forma. nec [illegible] in unione [illegible] ergo etc. Postea circa aliam partem questionis videbatur quod anima cum corpore faceret unum esse sic. quia [illegible] habet

esse actu sic non primo quod esse habet per formam. unum ergo esse est materie et forme. Si ergo anima vere est forma corporis vere cum eo facit unum esse. Contra per philosophum corruptibile et incorruptibile plus differunt quam per genus. Sed diversa per genus non possunt constituere unum esse essenciale vel specificum ergo etc. Item corruptibile et incorruptibile habent oppositas condiciones. Sed ex talibus non potest fieri unum esse ergo etc. Ad istam questionem secundum sanctos facile est respondere quia numquam dubitaverunt quin anima racionalis esset perfectio corporis humani per naturam et hoc sicut aug. li. vi. super genesim [illegible] dicit. Deus autem [illegible] ubi dicit. quod esse alicuius formam secundum naturam intelligitur duobus modis. uno modo dicitur per omnimodam proprietatem ut dicatur forma per naturam suam. quia hoc est naturam esse quod est esse formam. cum ei forme dans esse sit pars compositi quod est vere natura. quia individuum nature non est nisi ipsa sit natura. sicut commentator in principio .si. de anima. et hoc modo omnis forma naturalis dependens per esse a sua materia dicitur forma per naturam suam. secundum istum modum non est anima racionalis forma materie per naturam suam. ipsa enim ex suis principiis essencialibus habet esse. ideo dicitur vere hoc aliquid et habet esse sine corpore. alio modo dicitur aliquid forma per naturam suam propter inmediatam et intimam et [illegible] unionem seu [illegible] cum altero. Dico autem inmediatam propter essenciale presenciam ita ut simul coexistant nullo intercedente medio sine sola influencia. [illegible] ultra media inter formam et suam materiam et talem esse unionem anime cum corpore ostendit philosophus et eius commentator .viii. methaphisice circa finem et .ii. de anima. ubi dicitur quod anima est [illegible] et corpus est materia. Item dico intimam propter eius essenciale dependenciam ut dicatur forma per naturam suam quia habet naturalem [illegible] ut uniatur alicui tamquam eius perfectio et forma. et sic vere pars totius aggregati. et hoc est anime competit. ideo philosophus [illegible] predictum videtur. hoc autem [illegible] corporale quod non esset nisi constaret ex anima et corpore tamquam ex partibus que quidem partes non essent tales totius nisi haberent illam et mutuam inclinacionem. et propter hoc vocat aug. [illegible] naturaliter velle. ut scilicet corpori uniatur quia de hoc loquitur ibi [illegible] ut vellet. et cassiodorus .ii. capitulo de anima tota [illegible] est in partibus [illegible]. Dico autem potenciativam propter eius [illegible] influenciam. quia [illegible] anime ipsa causa est originalis principium omnium virtutum que sunt in corpore animato. ut animatum est. et omnium operacionum que per ipsum exercentur et actus illius [illegible] intelligere. ideo dicit philosophus .ii. de anima. anima est quo vivimus et sentimus et movemur et intelligimus. [illegible] et non per naturam. et hoc expresse dicit damascenus li. ii. capitulo xii. oportet scire quoniam hec in animatis [illegible]. Certo unitur ut forma et perfectio. per unionem [illegible] ita quod convenit huic corpori et non alicui in quo excluditur error [illegible] qui dicunt quod transeat de corpore in corpus quod improbat .vii. super gen. et in hoc stat [illegible]. Sic per inmediatam unionem excluditur unio que posset fieri per influenciam ut per [illegible] includentem medium per unionem [illegible] excludit. angelus assumens corpus quia non habet naturalem dependenciam ad id ut est pars corporis sed ut motor tantum et sic de aliis. quibus sit notum quod anima sit forma et perfectio quia tamen est aliquid [illegible] supra ex triplici consideracione. Una si attendimus ordinem predicamentalem

alia sive nature ordinem. tercia si universi perfectionem. Item primo patet quia ordo predicamentalis incipit a generalissimo et terminatur ad specialissimum. generalissimo in genere non est simplicius specialissimo non est compositius. ad hoc ergo quod ordo iste sit quod sicut unum est generalissimum quod sit una species specialissima quia in uno tantum est terminatur. Sed species specialissima non potest esse nisi in ea colligantur omnia que sunt in predicamento. Sed dicunt quidam quod per sensitivum reperitur hoc in specialissimo. Sed hoc non movet quia per eos sensitiva unius differt ab aliis secundum gradum nobilitatis. Sed esse specificum non est per gradus sed per esse completum et per differenciam essencialem constituitur quia aliter hoc non esset specialissimum completum. et ideo oportet quod sit compositum ex anima racionali et corpore. Secundum patet si attendamus nature ordinem per philosophum. anima nature est finis. unde dicitur in li. de animalibus. anima non est propter organum Sed organum propter animam. Sed non esset ordo completus nisi ordinaretur non tantum ad id quod educat. Sed ad id ad quod disponit anima autem racionalis supra naturam est quantum ad deduccionem. est tamen infra naturam per appetitum naturalem quem habet ad. Tercium patet considerando universi perfectionem. per motus non est universum perfectum nisi ita sit unitas compositionis sicut est ordinis unde universum non est perfectum nisi sicut in eo uniuntur omnia unitate ordinis. ita in aliquo uniantur unitate composicionis est corporale et spirituale et sic sicut in maiori mundo oportet esse in minori. et per hoc deus ostendit suam potenciam. nam cum ponat hominem compositum ex anima et corpore non potuit divinam potenciam ostendi. Item per hoc deus ostendit suam sapienciam quia per hoc quod anima regit corpus existens in qualibet parte sui corporis manuducitur ad consideracionem quod deus est in toto universo. Item per hoc ostendit suam bonitatem. quia omnia a se ipso. et quam pono hominem cuius corpus habet naturalem omnium corporum. et naturalem spiritualem per quam hoc credit in deum et sic pono quod anima [illegible] in deum in ipso homine. Concedo raciones que ostendunt quod hoc est compositum ex anima et corpore. Ad primum obiectum dicendum quod anima est forma racione totius quia [illegible] creatur quod sit unibilis corpori approprians cum influit et hoc convenit ei racione sui formalis. et est forma diversorum racione eadem. Ad aliud dicendum quod anima racionalis non est unibilis essencialiter ad corpus corruptibile. Sed ad incorruptibile et est accidentale ei uniri corruptibili quia non ex sui condicione habuit incorruptibilitatem et ipsa corruptibilitas non est ei per causam. ideo aug. frequenter dicit quod pena est [illegible] et hoc est [illegible] quod non habet appetitum ad corpus incorruptibile. unde apostolus. volumus supervestiri etc. Ad aliud dicendum quod commentator per hoc verbum intendit eludere et excludere latitacionem formarum et datorem formarum. et loquitur de illis formis que educuntur ab aliquo motore de potencia materie in actum. Sed anima non sic educitur. Ad aliud dicendum quod est ab extrinseco et hoc aliquid. [illegible] ab extrinseco potest intelligi vel quantum ad sui principium vel quantum ad sui esse [illegible] quantum ad appetitum. [illegible] et quod non facit ex hoc dans appetitum. [illegible] plus potest deus [illegible] appetitum quam volunt creare ad hoc aliquid [illegible] est quod habet esse [illegible] et absolutum. unde est individuum in se. [illegible] quod habet esse ex suis principiis et est indivisum [illegible] quod est incommutabile non [illegible] dependenciam [illegible] individuum potest esse perfectio alicuius et tale est anima. individuum

secundo non non potest esse perfectio alicuius. et illud indivi
duum incorruptibile et in predicando et in perficiendo in
ratione partis et de hoc tu obicis. ¶ Ad aliud dicendum quod
ibi est falsa accidentis. quia non sit hoc et hoc tamen potest
esse alterius ¶ Ad aliud dicendum quod pro tanto dicitur accommoda
ta quia est ab alio. et in eius potestate est hoc insi
nuat quod est a deo et in eius potestate ¶ Ad aliud dicendum quod
non valet quia anima intellectiva non est ita perfectio co
rporis sicut ille paritum. unde de sensitiva habet veritatem. illa
enim potest dici actus quia convenit ad corporale complexionem. propter eius ra
tione differentis. unde spiritus animales habent vehicula vi
rtutum et est activus et in visu quam in auditu. fortem
enim quod conservat aliud per modum suscipientis
sicut patet de oculo qui suscipit species. ex visu enim et oculo
unum fit ¶ Item convenit ad rationem agentis. et ad
rationem moventis. unde convenit corpus presens ut patet
sensus. Sed intellectus non convenit aliquid tale. quia intellige
re est actus depurgatus ab omni corporali. ideo non est actus par
tis corporis. intelligere non est actus totius quoniam non in quantum
ex partibus quantitativis consistit. sed in quantum consistit ex partibus
essentialibus ut dicit in .vii. quia partes sunt anima et corpus.
¶ Ad aliud dicendum quod substantia nec virtus intellectiva
est perfectio. ut patet.

¶ Quaerebatur secundo de carentia visionis supra praesentem in
creatura sensibili. Respondeo dicendum quod carere divina visione
sine pena doloris vel ut ipso dici sensibili quod in par
vulis decedentibus cum baptismo est pena dampni sine
pena sensus. et quod ista carentia non ipso esse pena sine
pena sensus ostenditur multipliciter. primo quod dolere de
eo ... cum gaudium ergo non dolere de eo ... propter
ratione cum doloris ... quod parvuli sunt de numero dep
natorum sicut dicit Augustinus de fide ad Petrum et ... de origine
animae ergo et cetera. ¶ Praeterea desiderium cum impossibile tendit quod de
sideratur est inquietudo cum maxima doloris sicut dicit beatus
Augustinus ... exponens illud psalmi pones eos ut ...
ignis ... apparente ... inquinat
... visione ... ... repelleretur ... desiderium
... ... desiderium beati ... ...
visionem cum sint sensibiles sicut colligitur ex verbis Augustini ...
... c. xi. et sic probatur Augustinus ... de trinitate c. iii.
et iiii. ergo hoc desiderium fieri parvuli cum non possi
bilitas est et cetera. ¶ Praeterea per Augustinum ... capitulum ... fu
it a primo appetitu ... et appetitu commodi et ...
... in quolibet ergo ... ad appetitum ...
... non est sine culpa ergo nec ... ad appe
... carere ... non est sine pena et sic ibi
est culpa ... vel sine pena molestans
... ... correspondere culpa et
pena. ¶ Praeterea ... per ... visione ...
debitae ... ... pena carentiae visionis
divinae et ... per ... ...
... ... de ... ... illo ... ...
... ... debeat ...
pena ... ... pena ... ...
... carere ... ... pena ... ergo et cetera.
¶ Praeterea ... ... pena ... ...
manet ... ergo et cetera. ¶ Praeterea venialis ... non est
carentia debitae iustitiae ... ...
... ... pena ... ergo
... ... debitae ius
titiae ... ... pene. ¶ Praeterea carentia visi
onis divinae est pena ... actualis et originalis.
ergo ei pene debent ... ...
... ... et culpe pena ...
... ... hoc non
... pena ... ergo et cetera. ¶ Praeterea ... ...
... sine ... ...
... pena doloris ergo parvuli sine ...
... ... et cetera. ¶ Praeterea sicut parvulus non ... ...
... ...
... ergo ... in parvulis ... et sic ...
ergo ... carentia est ... pena ... ...
... ... et cetera.
... mors culpe per privationem ... ...
... mors ... per separationem ... a corpore ... ...
mors ... per carentiam ... ... mors
non est sine pena ... ergo nec ... ¶ Praeterea ...

parvuli cum non impediantur ... cognoscere ...
... que ... ergo cognoscere se divina visione ca
rere et se ... ad illam habendam. Sed cognoscere
et non dolere videntur incompossibilia ergo et cetera. ¶ Praeterea par
vuli ... corporibus ... in tenebris cor
poralibus que non solum sunt privationes sed ...
... ... in tenebris
ergo ... ... pena ... ¶ Praeterea in parvulis
amor ... ... non quod ...
... ... ergo ... vel doloris ... ...
pena ... ergo et cetera. ¶ Praeterea ... parvuli carebunt delec
tatione que est de bono ... et delectatione que est
de bono ... Sed carere talibus bonis est dolo
re ... ... Augustinus dolore ... ...
¶ Praeterea ... parvuli placet pena ... ... si culpa
... ...
lore ... ad ... rebus que nobis ...
accidunt sicut dicit Augustinus ... de civitate ... ergo et cetera.
¶ Praeterea ... in ... naturalibus ...
... ... carentia ... ...
carebunt divina visione ergo ... ...
... ... debet parvulis ... ...
alicui pena ... carentia visionis divinae ¶ Praeterea
... parvuli baptizati ... ad maiorem gloriam
ergo ... non baptizati ... ad maiorem penam
... non ad maiorem penam dampni hoc ...
ergo ad maiorem penam ... ¶ Praeterea ... ...
... ex parte ... ... dicitur ... male
... et in hoc est maior pena ... ergo et cetera.
¶ Praeterea ... parvuli apprehendunt penam ... ...
... ... quod ... carere tanto bono ... ad ...
... apprehensione ... ...
ergo et cetera. ¶ ... ... quo ... ...
maior delectatio ergo ex eo carere maior ...
¶ Praeterea cum ... ... sine ... ex minori
... ... ille qui ex maiori ... parvuli ca
rebunt divina visione ex minori ... ...
dampni ergo ... ... et ... ... ¶ Praeterea
per ... probatur ... ...
... ... c. ... ... regno
... ... carere ... ...
... ... absconditae
... ...
... ...
... que ... ...
... ... qualitas male ... ab ... ...
... ab ... ...
... quisque ... ...
... ... ab ... ...
... ...
... ... gehennae supplicia ... ...
... ... sine
... ... parvulos qui sine ...
... ...

[illegible]

[illegible]

frigidum facto quod sunt prima contraria scilicet ignis et aqua
sed ista elementa contraria non possunt ergo et cetera. Preterea
calidum frigido temperatur et quod ei subiectum est ad nostrum
contrarium calidum temperatum sed et frigidum si hoc
est ad asperitatem illius pene ergo et cetera. Preterea cum
ignis habeat moveri sursum et aqua deorsum
ante illud movebitur diversis motibus quod est
absurdum. Dicere autem si cum movetur deorsum non
contra in sua forma completa quia motus sequitur formam
preterea ut manens ut naturam est ut facile ergo cum calefa
cere et frigefacere sint diverse operationes necesse quia
a diversis. Preterea si calidum et frigidum in illo sup
plicio sunt contraria cum contrarietas sit in solo predi
camento qualitatis contraria ista debent quia contra
se qualitates sunt a diversis principiis et sic in diversis
subiectis ergo et cetera. Preterea ut probatur quod ista duo afflic
tiva non sunt in eodem subiecto sed quia hic impliciter quod
sunt duo afflictiva et quod cum duo. Consequenter
contra hoc probatur quia super illud Iob xxiiii. Transibunt ab aquis
nivium et cetera dicit glossa quod nimie frigoris nescit super
ergo non est ibi frigus ad terram. Preterea ix. moralium dicit
quod est una gehenna preterea una est non affligens non
[illegible] ne committendo sive quia dicebantur esse
plura afflictiva ergo et cetera. Contrarium solum. Preterea sicut ab
uno sole illuminatur sicut dicitur apocalypsis xxi. ergo dampnati
a solo uno affligentur. Quod plura sunt quam duo
ostendebatur per quod sicut sua contraria quantum
ad sua delectabilia ad voluntatem bonorum ita sua
contraria ad ista debent contrariare ad molestiam et
dampnatorum. Preterea sua esse duo in remunerabimur ut
meliorabimur in gloria bonorum ergo a contrario sua peiorabun
tur in punitione malorum. Preterea omnia fere hoc
peccati adversaria que contra naturam subdicuntur
armata et sic et cetera. Preterea hoc per peccatum [illegible]
liberum usum et eorum interiorum et exteriorum ergo
sicut [illegible] eorum pena omnia deordinabuntur
[illegible] Preterea sap. v. sequitur pugnabit pro eo
orbis terrarum contra insensatos. Sed eodem c. xi. dicitur quod
per que peccat quis per hec et torquetur. sed
constat quod per abusum plurium peccat homo ergo et cetera. Contra
albedo et nigredo sunt in eodem subiecto ergo et caliditas et fri
giditas a quibus causantur [illegible] sicut una
species media ad [illegible] puncta [illegible] hoc sunt
due ad eundem punctum sed non potest esse una nisi
in diversis ergo non diverse in uno species de albedine
et nigredine sunt in eodem puncto cum [illegible]
[illegible] punctum multiplicet speciem una
albedo [illegible] et nigredo sed quod in eodem puncto con
tingit non [illegible] ergo albedo et nigredo in diversis sub
iectis quia sic [illegible] diversas species contrarias
sunt contrarium in eundem punctum. Preterea contra
nigredo potentia fortius agunt sicut dicit philosophus ii. meteororum

tes sed in ipsis contraria contrariorum calidi et frigidi ut
inimica acta ergo eorum contraria inimica simul non c
ante inimicata magis sunt in eodem subiecto sum eandem
partem ergo et cetera. Preterea in manna ad consolationem
electorum erat unum ad diversos sapores faciente
hoc divina virtute sicut dicitur sap. xvi. ergo faciente
divina virtute in eadem gehenna erit per eas ad di
versas afflictiones sive diversi effectus sunt a diversis
causis et sic contrarium agentes ergo et cetera. Preterea frigidum
frigefacit per se et calefacit per accidens sicut et calidum
calefacit per se et frigefacit per accidens sed per accidens re
ducitur ad per se sed non videtur debere reduci
nisi ad id quod est per se vel id quod est per accidens ut aliud
conveniens per se ei cum convenit ut per accidens ergo et cetera.
Preterea de eodem potest magis evenire contraria in actu
non sed simultanee sed agens [illegible] potest incapabi
liter plus potest quia non ergo potest Deus quam est infi
nite potentie facere quod contraria eadem actum gerant non est ac
cipere factum in quo id convenientius fiat quam
sit ille in quo Deus ostendit excellentiam sue potentie
contra contemptores et perficit in pena dampnatorum ergo et cetera.
Responsio evidenter testimonio scripture sacre ex aucto
ritate divine iustitie ex [illegible] manifeste colligi
duo afflictiva principaliter contrariare ad supplicium
dampnatorum calore scilicet et frigore seu calidum et frigidum
quamquam ab aliquo hoc est a calido frequenter denominatur
[illegible] patebit evidens dico per testimonium scripture
in quod legitur Iob xxiiii. ad calorem nimium transeat
ab aquis nivium et quod dicitur Sup. Matheum duplex
gehenna ignis scilicet et frigoris plenissime in Iob legi
mus evidens et est testimonium in Ps. ignis grando nix
glacies et cetera evidens magis est testimonium ex ore [illegible]
in Matheum ix. et xiii. ibi inquid erit fletus et stridor
dentium fletus est a calido resolvente stridor a fri
gore constringente. Sequitur dico quod divine iusti
tie [illegible] penam culpe non solum exteriori actum
[illegible] in apo. xviii. quantum glorificavit se et in de
liciis fuit tantum date ei tormentum et luctum sed
etiam interiori et generali radici que est tunc amor
male intendens inde timor male humilians
sicut dicitur glossa [illegible] in Ps. incensa igni et suffossa non est
[illegible] in quo non sit [illegible] de utroque [illegible]
qui peccat et timet [illegible] et aperte
ad inordinate [illegible] in diversis [illegible]
evidentius [illegible] duo [illegible]
[illegible] a bono incommutabili et conversione
ad bonum commutabile aversionem autem a bono incommutabili et
timor male humilians [illegible] frigus quod est [illegible]
natio et constringit [illegible] ad bonum com
mutabile amori male intendenti [illegible] calor qui
transformat et inflammat. Tertio dico proprie
tatem actionum quia calor et frigus sunt caliditas

et frigi [illegible] qua actione sicut dicit philosophus ii.
de gen. iiii. [illegible] quod convenientia sunt inter
duo inter se per [illegible] quia abusi sunt
prius primitus. Pena autem [illegible] quo sic
dicitur in illis duobus afflictionis principaliter consisti
[illegible] indifferentem [illegible] inordinato
[illegible] et dampnate
[illegible] de eorum capite [illegible] iii. n. co. [illegible]
quod sicut [illegible] diabolus omnia male. Sed
eam [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] a me omnes qui operati estis iniquitatem
sed qui operamini iniquitatem sicut dicit glossa [illegible] xxv.
Sed [illegible] vehementer esse [illegible] non [illegible]
per [illegible] voluntatis [illegible]
[illegible] apo. xvi. commederunt linguas
suas [illegible] et blasphemaverunt Deum celi [illegible]
[illegible] et vulneribus suis [illegible]
[illegible] requirit ut afflictiva agat actione que
est [illegible] ad quod plenum [illegible]
in [illegible] contrariorum ex hoc sed et ex [illegible]
[illegible] diligenter attendatur
quod [illegible] duo afflictiva [illegible] in eodem loco quod
[illegible] non [illegible] in eodem [illegible]. Cum hec [illegible]
[illegible] contrariorum que [illegible] contraria [illegible]
[illegible] quem [illegible] videmus [illegible]
est [illegible] divine potentie supplementis non defectum. Non di
co [illegible] quia contraria [illegible] convenimus in unitate
[illegible] generis [illegible] est [illegible]
[illegible]. [illegible] convenimus in [illegible] generis [illegible]
in quo [illegible] in potentia [illegible] utrisque [illegible] est in eo
[illegible] coexistentia [illegible]
Tertio [illegible] in unitate [illegible]
[illegible] efficacia [illegible]
quod est [illegible] a calido [illegible] a frigido non [illegible]
[illegible] principaliter seu totaliter ab utroque sicut patet
in rebus et in sensibus. Quarto [illegible]
[illegible] in unitate effectus quem vocant mixtum ex
[illegible] quia sunt contrarie qualitates in quo quando mixto
non est [illegible] significare in quo non [illegible] contrariorum [illegible]
[illegible] in ipso mixto contrariorum excellentia [illegible]
[illegible] excellentius convenimus in mixto [illegible]
[illegible] mixtionis [illegible] ponit philosophus in primo de ge.
mixtio inquid est [illegible] alteratorum unio [illegible]
[illegible] actualis scilicet existentie efficacie et ex
[illegible] est mutua contrariorum repugnantia [illegible]
[illegible] in [illegible] ita quod [illegible] est [illegible]
[illegible] ista mutua actio et passio [illegible]
tempus et ad [illegible] et [illegible]
[illegible] quadruplicem unitatem [illegible] non [illegible]
[illegible] ad [illegible] divina [illegible] requirit divine
[illegible] iustitie extremo supplicio puniens dap
natos ita quod manente utrisque non [illegible]

[illegible] et [illegible] supplicium [illegible]
nate et una gehenna licet in [illegible] et afflictione
[illegible] sint [illegible] exigentia meritorum sicut dicit glossa
ix mor. c. xxxix. quamvis gehenna cunctis una
sit non tamen cunctos una eadem qualitate succendit
loco [illegible] generis [illegible] contraria [illegible]
afflictivum sive [illegible] quod [illegible]
[illegible] in quo [illegible] quod non [illegible]
[illegible] potestate sicut dicit porphirius [illegible]
[illegible] mutua repugnantia quia ibi non [illegible]
[illegible]
[illegible] ab igne [illegible]
et [illegible] et quarta [illegible] ut potest [illegible]
in eodem [illegible] reducatur ad actum [illegible]
actum coexistentium [illegible] in age
et pati [illegible] ab invicem [illegible]
dampnatorum ut ita [illegible] et [illegible]
agant et [illegible] et [illegible]
[illegible] excellentiam quia non [illegible]
quod sit simplex et [illegible]
sit ex utroque [illegible] manente [illegible] ex
cellentia contrariorum. Quod autem [illegible] sit esse [illegible]
[illegible] sit [illegible] Deo obediente natura et [illegible]
nate non solum sive probatur sicut [illegible]
[illegible] confirmatur et [illegible]
confirmatur in quod [illegible] xx mor. [illegible]
[illegible] est [illegible] inquid [illegible] dampn
[illegible] equitatis [illegible] a [illegible]
[illegible] disiungere [illegible]
[illegible] in eorum [illegible] ipsa a [illegible]
ta discordent [illegible] quo se impugnant [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] impugnare non [illegible]
actionem et passionem mutua [illegible]
a [illegible] ordine que videmus ea non habere
[illegible] Iob x. [illegible] ordo sed sempiternus
horror inhabitans quod exponit glossa [illegible] in Beda
hoc [illegible] confirmatur [illegible] non [illegible]
[illegible] sicut dicit [illegible] frigo
ra [illegible] tormenta [illegible] ignis et
frigore [illegible] fletus et stridor
dentium fletus [illegible] ex igne et [illegible] stridor ex
frigore [illegible] Iob. ad calorem nimium transibunt
ab aquis nivium hoc Beda. Consequenter [illegible]
[illegible] in [illegible] multa [illegible]
habetur in plaga grandinis qua flagellatus
est pharao de qua sicut dicitur exo. ix [illegible] grandinem
[illegible] egipti et grando et ignis mix
ta ferebantur quod mirabile replicatur [illegible] cap
quod inquid [illegible] in aqua [illegible] ignis ex
ardebat [illegible] duo contraria [illegible] ignis
et aqua gelata [illegible] ferebantur
xix. [illegible] evidentius habetur de hoc eadem [illegible]

ista conveniunt sicut in organo qualitatis. i. in
qualitate organi sonum dimittunt quod sic expo-
nitur sicut in organo dulces et diverse voces una
reddunt armoniam per ipsam artem musice
ita diverse ista et contraria in simplicio pecto-
ria reddunt gehennam per corporum Sine littera
glo. ubi expresse loquitur de hoc ignis inquid
mixtus cum grandine de celo ... non ignis
aquam nec aqua ignem impediebat. Tertio
hinc habetur mutacionem nubis que sibi assumi-
dicta est columpna nubis in die refrigeri-
ans et columpna ignis noctem illuminans
de qua habetur exo. xiii Dominus precedebat eos ad os-
tendendam viam per diem in columpna nubis
per noctem in columpna ignis ut dux esset
itineris in utroque tempore de qua nube dicitur in se-
quenti capitulo c. xiiii. erat inquid nubes te-
nebrosa et illuminans noctem. Quarto ...
hinc habetur in camino ignis de quo dicitur dani-
elis iii. quod incendit caldeos et prestabat refri-
gerium illis tribus pueris ... angelus in libro
de mirabilibus humanum accipit quod erat ...
ma in potentia per divinam ... et in actu
et concordat cum textu quod discendit angelus
domini excussit flammam ignis de fornace et fecit
medium fornacis quasi ventum roris flantem
sic movere hinc habetur in esu ... de q.
habetur quod desiderans ... ad quod quis
quis volebat convertebatur sap. xvi. Quinta
filiis plura quorum ... ad dandum
omnium ... ad ... et proprietates ...
... de ... quaerebatur
quantum ad eius esse ... divina essentia sit quod
per se existens et ... quod non probabat
quod essentia divina dicitur ... in pluribus
suppositis sed ... non in se sed in suppo-
sitis subsistens ... dicit ... v. c. vi.
... inquid per se ipsam non subsistit sed in
suppositis contemplatur ergo non est ens
in se sed in alio ... quod non per se exis-
tit ab alio dependet sed a divina essentia ex-
clusa est omnis dependencia ergo etc. Quarto
ea quaerebatur de ... quantum ad eius posse et
primo utrum posset preformare ... que constat esse
non preformatam sed ... quod sic ostendebat
quod ... ad ... respicit ...
per eam nichil potest ... esse in ... vel
in ... transisse sed omne tale est ...
esse et non esse ... quantum ad divinam po-
tentiam etc. Quarto utrum preformare angelum ... non preformari
nam posset ... aliqua non ex ...
... quod non divina ergo ex ... et sic
etc. Tertio hoc querebatur utrum ... merita sint
ea divine ... quod non ... sit

... tempore posteriora sunt ipsa predestinatione que est eter-
na possimus autem non est causa prioris ergo me-
rita sunt causa divine dilectionis sicut dicitur prover. viii.
ego diligentes me diligo. i. io. xiiii. si quis
diligit me etc. et dicitur quod divina dilectio est
eius predestinacio sicut patet ephe. i. ergo etc. Quartum
ad effectus divine potentie quaerebantur quarto utrum
in aliquo opere possint separari ab invicem una
et ... et quod sic probabat quod cum in ...
... pene damp ... posset ostendi in hoc opere
... quod non puniant pena intensive in ...
duracione ... ostendi ... de du-
racione infinita ... dimittet. Secundo. ii. thi.
iii. se ipsum negare non potest ergo cum ipse sit
misericors et ... in ... ipsius ... concurre-
... misisse me ... et ... post
modum quaerebantur plura pertinencia ad naturam
et primo ad naturam spiritualem et erat ... supposi-
tio quod angelus sit localis plures angeli pos-
sint esse in eodem loco ... et quod sic ostendebat
quod ... coexistentiam non videtur posse impedire
nisi dimensio quantitativa ... careant ca-
rent angeli et sic etc. Secundo utrum res est ... loca-
lis ... proprius ... proprio locata ergo ...
plures angeli necessario in pluribus locis. Deinde
quaerebantur quedam pertinencia ad naturam pu-
re corporalem et primo ad naturam ... que per
... celestia et de istis ... quod celo moveri
quam quiescere et ... ostendebat quod ...
... in uno statu ... ergo ... hoc
est nobilius et ... Secundo quantum ad illa non
sunt in potentia ad formam sed solum ad ... quod
... sunt in ... esse ... etc. Tertio ...
... et sic etc. Tertio ... corporis
celestis est locus omnium que ... ipsum sunt ...
... loci ... quod immobilis. Quarto
per ... motus sunt corporum celestium perfectiones
sed quod ... perfectionem ... in ea ...
ergo etc. Ad primum quod quaestionum est de divina essentia
... sit ens ... et per se existens ...
est ... nostre fidei catholice per verba ...
expressam et in generali ... specialiter ... plene
explicatam sicut habetur ex. de s. tri. c. damnamus
quod divina essentia cum non sit ... tres per-
sonas ... in illis ... quod ... angelus
in quodam sermone de ... quod est
inquid deus et ... patet ... et ... hoc
sic ... in omnimoda ... et simplex ... quod
... de ... et de omnibus ... predicatur
sicut dicit angelus ... c. ... divina dico essentia
ens primum et per se existens non differens a per-
sonis omnia simplicitate nec commensurata ...
... et ... non per ... ad ... res ...

suppositum quamvis ... alium modum dicendi quod ista
quod se dicitur persona ... relative ... distinguitur ... quod
quae non conveniunt ... et ... sic ... quod dicit ...
primo magister sententiarum quod ... est quedam res que non
generat nec generatur quod ... calumpniatur
... inferens ex hoc quod erat quaternitas
in divinis sicut expresse habetur in illa decretali dam-
namus nec dependens ab aliis sicut ... a parti-
cularibus ... omnia perfectionem ... quod ...
sive dicitur quidquid in divinis ... omne per ...
proprietas ens primum et per se existens ...
quem modum dicit anselmus monol. xliiii. c. quod
pater perfectus per se est et perfectus filius per se
est sic ... per se non ... in ...
... est perfecta ... vel sapientia filius quod ...
... de patre ... et sapientia de sapientia ... in
perfecta sapientia ... aut sapientia ... non ... per
se aut non ... per se ... reperi-
tur filius et per se subsistens et ...
... est ergo divina essentia ens primum et per se ex-
sistens quod quelibet persona est ... ens ... et ...
la ... quod tres persone non sunt ... in unitate col-
lectiva sicut ... ioachim ... non ... et ...
... dicimus ... et ... tres persone ...
dem ... et tres persone ... eandem ... non dica-
mus tres persone ex eadem ... ne videatur ista ...
... in ... que in se ...
... dicimus tres fratres ... ex eodem ...
et hoc est quod dicit ... angelus ... de tri. c. vi. nec
sic inquid trinitate divinas tres personas una ...
i. deum deum tanquam ex una ... tria que-
dam subsistentia ... in ... tribus ex-
plicatur sic. Non enim ad eius ... est ...
... trinitatem ... tres personas ... et ...
personam ... dicimus tres angeli ... ex eadem ... non
dicimus quod ... quod ... est ... quod ... sic
tres fratres ex eadem ... possumus dicere
... esse ... fratres ex hinc patet quod
ymago trinitatis ... personarum ... quam assig-
navit angelus in ymagine de trinitate in ... ne ...
... et ... non attendunt penes hoc quod ...
... est aqua ... potentie et in qua ...
... penes hoc quod ... ma-
et eadem manet ... admitte distinctio et
penes hoc s. quod ... et ad propria potentia
representatur et ... a duas ... extendi
sic dicit ... angelus in xv. li. de trinitate p.
... in hoc ... quanda-
... originis et perfectione qualita-
tis manere distinctas ... in ... et ...
... in distincta per que representatur ...
... expressum ... divine ...
et ... et distincto ... non ergo cum ... di-
vina ... esse ens primum et per se existens

ponunt eam habere a divinis personis esse aliqua
... vel aliquid in distinctam ...
esse ... perfectionum ... causa reali ... et
... dependencia et ... in ... per ...
... in ... que ... ad ... in
quantum ... et per se existens ... per
fectione ... distinctione ... non ...
... loquerentur de divina essentia per ... ad ...
hoc ... dicitur ens primum et per se ...
perfectionem independens ... quod ...
... a nullo ... se dependet nec ... per ...
... tercium ... ad ... de ...
... excellentissime ... non ... ad
... in divino supposito ... per ...
... ut patet in ... adoptionis ...
... assimilantem ... in ... ut patet
... inquit ... in ... ego dixi dii estis
... quod ... in ... de ... quod ... non ...
in se sed in suppositis contemplatur ... non
... ens primum ... quod sic patet per verba ...
in illo c. non subsistit in se non ... in pluribus
... quibus ... et de quibus predica-
... ab invicem distinguuntur per proprietates
... hoc ... loquitur ... modum
dicendi ... et ... et modum ... quod ...
quamvis enim in ... per ... quod ...
non ... nec ... ad ... personas vel ... quod
... una ... in hoc ... quod sit ... et
indifferens et indistincta et ... sit ... super-
... distinctum et incommunicabile alius modus
... est ... sed ... solum ...
et ... relative ad alium sicut dicit ...
angelus ... de tri. ... unde sicut dicit ... in primo
... c. ... non ... nec ... omnino ...
... dicitur enim ad aliquid sicut patet ad
filium et filius ad patrem quod non est ...
quod et ille ... pater et ille ... filius ...
... c. sic dicit ... inquid ... quo-
quod ad se dicitur ... illa ... sol-
... substancialiter dicitur quod ... ad ... non
substancialiter sed relative ad ...
... non est quod manere omnimoda ...
et ... unde dicimus ... distin-
... ad se ... relative. Tertium ...
... in ... et ... quod ...
... in ... quod dicimus ...
divinis ... s. ... non hoc est ... et ha-
bentem ... Eundem modum ...
et in divinis ... s. ... a nullo et ... alius
per generacionem ... et ...
ab ... per generacionem et ... per ...
... et ... ab alio per ... et ...
... ut ... sed ... et ...
... personales ... quibus per se

constituunt notificant et distinguunt quem
omnes personas assistentes sicut dicit gillebertus que
sunt in re ab re in nullo differentes ¶ Cum
sum modum intelligendi ut patet in domino aucto-
ris primo f. cap. boni et huiusmodi que sunt intellectus
ut propter suam imperfectionem apprehendit ut parte et que
[illegible] que sunt sua sunt eorum [illegible] nullam realem
sive absolutam sive relationem pluralitatem
habentia [illegible] ut in divinis accipitur
seorsum ostendit trinitatem et unitatem in essentia
vel eadem et seorsum distinctionem et pluralitatem
in personis et modo [illegible] quod bene et modum [illegible]
[illegible] in creaturis sunt [illegible] pluribus est de-
pendens ab illo et differens in re alia est enim
humanitas in sorte alia in platone propter quod sor-
tes et plato non sunt homo set duo homines sunt
[illegible] non plures dii set deus unus
deus et [illegible] in divinis [illegible] neque est ge(nus)
neque species sunt probat aug(ustinus) de t(rinitate) vii. c. primo
¶ Ad [illegible] utrum deus posset predestinare non pre-
destinatum aug(ustinum) videlicet vel aliquem alium dicendum quod
potentia divina sic [illegible] quod non artatur nec limitatur
[illegible] effectum [illegible] in effectum non ar-
tatur [illegible] quod deus facit non debet [illegible]
dignum et [illegible] sicut enim quicquid [illegible]
est sicut dicit aug(ustinus) [illegible] ¶ Secundo
immutabiliter quod nulla successione temporum variatur.
quicquid enim ab eterno potuit et nunc potest sic dicitur
in [illegible] ¶ Sic [illegible] quod ex
[illegible] intellectum sicut dicit apostolus ephe. iii.
[illegible] ita sic ex [illegible] quod sicut
predestinatio quantum ad id quod notat in creatura de
futuro collatum [illegible] gratie et glorie dicat effec-
tum qui est excellentis et liberi potentie quantum
est ad id quod respicit divinum beneplacitum quod
est ipsa gratuita electio dicat actum qui
totaliter est in acceptantis et eligentis potes-
tate ergo predestinare vel non predestinare istum
vel alium sicut in divina voluntate ita et in divina
potestate fuit ex [illegible] conclusionem quod
potuerit ab eterno predestinare vel non predestin-
are aug(ustinum) vel alium [illegible] cum enim predesti-
natio [illegible] ponat in creatura necesse de presenti
enim esse predestinatum quin non dicitur est propter hoc quod di-
co predestinatum vel predestinantem non pono ad
[illegible] in preteritum [illegible]
[illegible] vel [illegible] pono se
re esse preteritum [illegible]
[illegible] non potest facere quod id quod fuit non fuerit non
potest deus non [illegible] et non [illegible]
[illegible] potest predestinare et predesti-
nasse quem predestinavit qui et ab eterno pre-
destinavit potuit ab eterno non predestinare et [illegible]

aliter non esset omnipotens [illegible]
in unam partem contradictionis quod aut potuit ab eter-
no et nunc potest [illegible] predestinare [illegible] predes-
tinavit vel predestinare quem predestinavit et si ab
eterno potuit predestinare potuit et predestinasse
[illegible] predestinare et pre-
destinasse quem non predestinavit et non predestinare
et non predestinasse quem predestinavit [illegible]
[illegible] hec
immutabilitas voluntatis et immensitas divine potentie [illegible]
[illegible] probatur esse [illegible]
[illegible] quod excedit intellectum nostrum
et in hoc [illegible] apparet incomprehensibilitas divine potentie
et altitudo sapientie [illegible] quia exclamat apostolus ro. xi.
O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei. Unde sola
fide que [illegible] incomprehensibilia apprehendit sicut dicit
ber(nardus) [illegible] sola [illegible] fide [illegible] attingit mysterium
quod potuit [illegible] iii. de t(rinitate) c. i. [illegible] quod unitas
[illegible] in divinis [illegible]
[illegible] et [illegible]
et pluralitas personarum [illegible]
[illegible] copulationem
et [illegible] per semet ipsam solam [illegible]
attendit nichil [illegible] nichil [illegible]
[illegible]
[illegible] possimus [illegible] nisi [illegible]
[illegible] in ambiguum [illegible]
[illegible] et iste modus [illegible] indicat
a [illegible]
hoc [illegible] relinquitur tanquam probabile [illegible]
in [illegible] allegato sic [illegible] ab eterno deus [illegible]
potuit predestinare ita [illegible] a quibus [illegible]
potest deus enim predestinasse ¶ [illegible] iste mo-
dus [illegible] divine potestati [illegible]
sua facere quod ei placet [illegible] metaphora [illegible]
[illegible] ro. ix. divine [illegible]
qua deus [illegible] est [illegible]
[illegible] ad se [illegible] metaphora [illegible]
[illegible] ¶ Sic libera quod [illegible]
[illegible] ad susceptionem gratie [illegible]
sua dona [illegible] ix. [illegible]
[illegible] et modus iste [illegible] permissionem [illegible]
[illegible]
ab eodem [illegible] est [illegible]
primam [illegible] appropinquavit [illegible]
[illegible] voluntatem
[illegible] in hoc [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible]
Confitetur etiam in sancta [illegible]
omnia [illegible] definita apud deum et [illegible]
[illegible] eterno [illegible] non operari de salute sua esse
sollicitum ex quo [illegible]
volentem [illegible] agere et [illegible]

peccatorum ad quecumque flagitia cum tamen hoc sit
[illegible] quod predestinatio includit [illegible]
et conatum [illegible] ii. co. vi. [illegible]
[illegible] accipiatis per enim laborem et reddere
[illegible] opera bona propter quod dicitur [illegible] vi.
quod [illegible] potest [illegible] operare
et [illegible] beneficientes non deficiamus
tempore enim suo metemus non deficientes ¶ Con-
[illegible] quibus [illegible]
et [illegible] omnis [illegible]
valet verbum ut aug(ustinus) [illegible] xxiii. [illegible]
[illegible] album [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] semel [illegible] non [illegible]
[illegible] ista concedenda est quod [illegible]
[illegible] predestinatus [illegible]
[illegible] necessitate [illegible]
[illegible] dare [illegible]
non dare per quod patet [illegible] ad id quod obiciebatur in
contrarium de illa mutatione quod [illegible] qua muta-
tio [illegible] ex parte creature [illegible] vel
[illegible] mutatio de futuro quod [illegible] ordine [illegible]
[illegible] creatura ad divinum beneplacitum quod non
[illegible] ¶ Ad [illegible] questionem [illegible] utrum [illegible]
[illegible] predestinatorum [illegible]
[illegible]
[illegible] ad utrum [illegible]
[illegible] ad predestinationem [illegible]
[illegible] gratiam sicut [illegible]
habetur in glo(sa) ro. ix. [illegible] dicimus
[illegible] iniquitas apud deum absit [illegible]
dicat deum [illegible] opera [illegible]
eligisse [illegible] reprobasse et [illegible]
[illegible] notando [illegible] gratiam [illegible]
[illegible]
[illegible] quantum
[illegible] ad predestinationis [illegible] nulla [illegible]
causa sunt merita in predestinato. ¶ [illegible]
considerare predestinationis intellectum [illegible]
[illegible] et [illegible] merita [illegible]
[illegible] non [illegible] dicendi [illegible]
[illegible] intellectum predestinationis [illegible]
includimus [illegible] patebit. ¶ Tertio [illegible]
considerare predestinationis effectum qui est col-
latio gratie in presenti et glorie in futuro [illegible]
[illegible] merita non se habeant in [illegible]
causa [illegible] gratie quantum ad [illegible]
[illegible] quantum ad consequens augmen-
tum et [illegible] meritum [illegible]
[illegible] est [illegible] gratia [illegible]
[illegible] augeri [illegible]
[illegible] plane sunt [illegible]
[illegible] hoc [illegible]

[illegible] ex gratia [illegible] rationem meriti gratia
[illegible]
[illegible] procedunt ex gratia respondendo [illegible] se
omnia gratuita ita ut bona opera nostra mag(is)
debeant dici sua quam nostra sicut dicit beatus
aug(ustinus) [illegible] xiii. de t(rinitate) c. x. dicit
quod ea que dicuntur merita nostra dona sunt eius
propter quod [illegible] c. i. de plenitudine
eius omnes accepimus gratiam pro gratia et [illegible]
[illegible] illam que ostendebat merita
non esse causam predestinationis [illegible]
[illegible] dilectionis [illegible] quantum ad di-
lectionis [illegible] de gratia et [illegible]
[illegible] ad dilectionis [illegible] sic exponit aug(ustinus).
[illegible] jo. xiii. si precepta mea [illegible] manebitis in
dilectione mea [illegible] ostendit [illegible]
non unde dilectio [illegible]
¶ Ad id quod [illegible] queritur [illegible] iusticia [illegible]
[illegible] in [illegible] opere [illegible] possent [illegible]
[illegible] plana est [illegible] quod quantum ad istorum
[illegible] existentiam [illegible]
[illegible] opere [illegible] gratuitus vel ad bonum [illegible]
vel aliquid bonum [illegible] ut hec est [illegible]
[illegible]
[illegible] facit [illegible] iusticia [illegible]
[illegible] divine bonitatis [illegible]
[illegible] iusticia quantum ad ex-
cellentiam et [illegible] affluentia divine bonitatis
et iusticie rigore divine equitatis loquamur
de istis quantum ad evidentiam [illegible] est
quod in [illegible] opere evidentius excellit [illegible] ut patet
in beatificatione electorum [illegible] in aliqua iusticia [illegible]
patet in [illegible] reproborum et per hoc patent [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod in [illegible]
ratione pene nulla videtur esse [illegible] ad
quod dicendum est quod cum duratio illa sit infinita ex-
tensive non intensive ita quod sic tota sit
[illegible]
[illegible] pena intensive [illegible] vel
[illegible] in illa pene [illegible]
[illegible] bonitatem [illegible] per quod absque dubio
[illegible] est divine bonitatis [illegible] ista [illegible]
videatur rigore iusticie [illegible] ad hoc
[illegible] in [illegible] extrema [illegible]
¶ Ad [illegible] quod [illegible] querebatur utrum plures angeli
possunt esse simul in eodem loco dicendum est quod cum
angeli sunt locales [illegible] expresse [illegible]
[illegible] expressius [illegible] de
divinis [illegible] c. xxiii. [illegible]
aliquid [illegible] hoc commodius et ad intelli-
gentiam hoc accomodatius esse facientem [illegible]
[illegible] in loco esse [illegible] localem esse [illegible]
[illegible] localis [illegible] non

per commensuracionem sive ad coequale locum sed per diffinicionem et dedicacionem sive presencie in loco corporali et omnium rei que vere localis tendeat et assignetur non solum locus communis sed et proprius. cum igitur ita sit non possunt plures angeli simul esse in eodem loco propter racionem sue presencie. aliter enim videretur confundi tota distinctio angelorum ad quam multum facit locus sicut dictum est supra cum querebatur utrum spiritus absolutus a corpore moveatur per locum. ad tertium quod obicitur in contrarium quod simultatem duorum in eodem loco non impedit nisi dimensio patet solucio. quod loquitur de illo modo essendi in loco qui competit corporibus que a loco circumscribuntur. ista autem simultatem de qua hic queritur impedit limitacio presencie angelice cum qua locus tendeat non est huius assignare. et si obiciatur de .viii. de illa legione demonum qui in uno corpore unius hominis erant ubi videntur posse habere loca distincta tot spiritus in tam parvo spacio. sicut videtur dicere [illegible] .li. .iiii. ca. ult. dicendum quod cum certum sit esse quantum ponere [illegible] spiritus contentos corpore illo per suam presenciam quod in minima particula corporis diffiniri potest habere loca distincta [illegible]. et negant sicut patet quod simul erant in illo uno homine nulla consideratione quod spiritus angelica corpora non habent neque modo corporalium extenduntur per loca ut ab invicem distinguantur.

Tandem queritur utrum [illegible] fuit utrum scilicet celo magis conveniat moveri quam desistere. dicendum est quod cum secundum philosophum motus celi sit propter generacionem [illegible] et potissime hominis propter quod factum est sicut et omnia cetera. sicut dicit Hugo li. i. p. ii. c. i. quod mundus post omnia factus est propter eum omnia facta sunt per pietatem et veritatem sacre scripture et statum humane necessitatis que est hominis viatoris tendentis in finem. magis convenit celo motus quam quies. pro statu vero humane felicitatis que erit vera et plena quies in ipso fine sicut dicit beatus Augustinus .iiii. super genesim. magis conveniet celo quies quam motus ut sic conveniat cum suo fine. pro statu scilicet hominis viatoris [illegible] exhibentis ministerium. postmodum in tempore [illegible] habitaculi cum homine quiescere suo in tempore [illegible]. unde dicitur Ysa. erit lux lune ut lux solis et lux solis septempliciter sicut lux .vii. dierum in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui et percussuram eius plage sanaverit. Preterea quia hic est regula et mensura viventium temporalium per annos et menses dies et horas in quibus includuntur distincta temporum. veris scilicet estatis autumpni et yemis. unde dicitur primo gen. posuit ea in firmamento celi ut sint in signa et tempora et dies et annos. propter hoc dicit philosophus in secundo de celo et mundo quod motus celi regulat omnium aliorum motuum. Secundo quia per motum est iam successio generacionum et corrupcionum. cum enim successivus iste sit per diversitatem influencie corporum celestium per elongacionem et approximacionem influencium et maxime solis. in qua scilicet successu necessario includitur diversitas situs. et alteracio corporum non possunt haberi sine motu ipsorum corporum. et ideo quamvis totum celum non mutet locum partes tamen eius moventur et mutant situm. per quem motum et situm ut dictum est assignatur elongacio et approximacio solis quando sit eius absencia

et presencia per que generacio continuatur. et universaliter quarum generabilis et corruptibilis disposicio ipsa motu mensuratur. hoc est quod dicit philosophus in .ii. de generacione. ablacio inde facta generacionem continue adducit et generans. et ut intelligatur de ablacione seu motu solis quem habet ex motu primi mobilis contingit quod intelligitur de ipso motu quem habet per zodiacum. [illegible] causa generacionis et corrupcionis. Sed quia obicitur [illegible] et post pauca communicant sibi [illegible] cum presencia [illegible] inclinacio. i. declinacio solis et aliorum planetarum. et post ea concludit. ideo et tempus et vita uniuscuiusque numerum habet et hoc declaratur. omnium enim est ordo. et omne tempus et vita mensuratur periodo. Tercio est propter motum in hoc quod per hunc est [illegible] numeri electorum. hoc enim per ipsum philosophum generatur homines et sol. completo igitur numero electorum et reducto homine in finem suum et per hoc ablata ab eo omni imperfectione cessabit ministerium quod exhibebat homini viatori. et adepto fine cessabit motus eo quod pervenerit ad terminum motum celi a celi creatore constitutum. quem ignoraverunt philosophi considerantes tamen figuram mobilis et perpetuitatem motus circularis in qua cum sit omnimoda uniformitas ita ut nulla pars possit ibi signari quam non habet racionem [illegible] et a quo et ex hoc. Crediderunt philosophi motum circularem perpetuitatem. tollitur enim ab ipso corpore celi omnis imperfectio. et quia motus licet sit in [illegible] et dicatur perfectio mobilis est actus tamen semper admixtus potencie quamvis sit continuus. sicut patet pro illo est omnino evacuandus. raciones ad utramque partem [illegible] possent concedi. sed quia concludunt [illegible] simpliciter et absolute. propter hoc respondendum est breviter. Ad primum igitur quod obicitur quod quies convenit celo pro statu finali. et hec est simpliciter nobilior. et propter hoc concludit simpliciter non est pro omni tempore convenior. convenit enim supponit statum et ordinem. status autem iste requirit motum sicut dictum est. et [illegible] iste est debitus ut motus precedat quietem. sicut ex parte hominis viatoris meritum precedit premium. Ad secundum quod obicitur quod motus est admixtus imperfectioni. dicendum quod non potest [illegible]. quod convenit ordine imperfectio precedit perfectionem. sicut via ad terminum. verum tamen motus celi ratione indeficientie et ratione influencie temperancie motuum et quietum aliorum corporum excellentem habet perfectionem. Ad tertium quod obicitur de immobilitate loci dicendum quod est assignare in mundo aliquid quod tamen locans et non locatum. hoc est continens et non contentum. quale est ultimum celum quod per se locat empyreum. est autem quod est locans et locatum. sic est celum de quo est hic questio. et licet dicatur in toto quod locus est immobilis ut scilicet totum mutet situm. et non in respectu ad ipsum per .iiii. eius partes principales. oriens scilicet et occidens. aquilone et meridie. licet iste dicantur partes sicut dicuntur partes mundi attenditur immobilitas loci [illegible] rei inferioris. homo manens recte secundum lignum vel lapidem et huiusmodi. in eadem distancia ad partes predictas quamvis vel

aqua vel aer quia est ultimum ambiens circa rem illam remanet. non dicimus rem illam locum mutasse. ad quartum est tamen locatum sicut centrum. et illa non racione qua est locatum est mobile. sed quia medium est aqua vel aer ad quem ut dicitur [illegible] sunt quod est omnis motus sicut dicit philosophus in primo celi et mundi. Ad primum quod obicitur in contrarium quod semper convenit ei magis motus quia est eius perfectio. dicendum quod statum habet consummacionum de quibus dictum est quem tamen solum consideraverunt philosophi sicut dicit beatus Augustinus .iiii. li. de civitate .xvi. c. post statum dico illud est quod est eius perfectio. quia per motum suum addit secundum quandam conformitatem ad primam causam. eo quod per motum est omnium [illegible] effectum et motum quod [illegible] sicut dicit philosophus in secundo de celo et mundo. ubi dicit quod octava spera quam vocant celum primum suscepit causam divinam et in suo veloci. et postmodum dicit. quod in prima habet corpora ut sit ei vice in omni vivente. ubi dicit quod orbis primus est primum et virtus et causa in vita omnium unius plus quam reliqui orbes [illegible]. quia propter sit quod orbis primus comprehendat corpora multa.

Postmodum querebatur utrum Christus in triduo fuerit verus homo. et an fuerit homo mortuus. Responsio. cum in Christo domino sit unio naturarum. divine scilicet et humane. et utriusque naturarum integritate et proprietatibus manentibus inconfusis. ita quod Christus vere est suppositum utriusque nature. certum est illud de Christo veraciter dici quod convenit naturam et statum nature humane in Christo. unde in hoc supponat nature humane hoc habet ut propter separacionem anime a corpore dicatur homo mortuus. pro statu in quo fuit anima Christi separata a corpore. absque omni dubio veraciter dicebatur quod Christus est homo mortuus. et quod sit homo. non potest veraciter dici omnino quod sit mortuus et quod sit homo. et dico omnino quia non ita repugnat esse mortuum ei quod est esse hominem in Christo sicut in puro homine. Ad cuius evidenciam pleniorem sciendum est quod [illegible] dicitur aliquam esse propter [illegible] et propter divinam certitudinem. ut dicitur illud [illegible] .v. qui futurus est iam vocatum est nomen eius. et scitur quod homo sit. et apo. xiii. dicitur agni occisi ab origine mundi. et frequenter in scripturis invenitur [illegible] ut dicatur fuisse vel esse quod adhuc futurum erat. Aliquando dicitur res esse propter productionem plenam potestatem. sicut dicit apo. xxi. ecce nova facio omnia. Aliquando dicitur res esse propter essendi possibilitatem. [illegible] dicuntur omnia creata in .vi. primis diebus secundum raciones seminales sicut dicit expresse beatus Augustinus .v. super genesim. [illegible] fieri possit. sicut secundum eundem Augustinum. dicit hoc factum in primis operibus secundum raciones causales .vii. [illegible] super genesim. vi. postea. i. post illum diem in quo omnia creata sunt simul. factus est homo visibiliter sicut secundum humane constitucionis nota nobis est. non tamen parentibus generantibus. sed ille de limo. illa de costa eius. Sed tunc hoc est in illo primo die invisibiliter causaliter quod ita fuerint futura non facta. illo et enim per beatum gregorium et alios sanctos qui posuerunt opera suorum dierum [illegible]. celum et terra in principio creata esse dicuntur

quia in uno fieret celum et terra tunc creata erat. Aliquando dicitur res esse propter realem similitudinem racione cuius dicimus deum requievisse ab omni opere quod patrarat. gen. i. quia omnia tunc facta sunt et sibi similibus. et propter hoc dicitur eccli. i. quid est quod fuit ipsum quod futurum est. quid est quod factum est ipsum quod faciendum est. et eccli. xxx. de bono filio imitante bonum patrem. mortuus est pater eius et quasi non est mortuus. similem enim sibi reliquit post se. Per istos .iiii. modos non assignatur Christus esse homo nec vivum nec mortuum. quia ista respiciunt esse hominis actuale. ad quod esse sicut et ad esse cuiuslibet rei create huiusmodi esse completum concurrit triplex. primum scilicet [illegible] que vocamus frequenter eorum mutuam habitudinem. que propter ipsorum essencialibus proprietatibus fundatur. quod scilicet primum melius est ut patet. et forte melius. sicut habetur a philosopho in secundo de anima. et ix. metaphysice. Tercio actu existencia principiorum completa convenientia per quam faciunt unum esse ita ut sit res una unum esse in quo ex principiis mutuo se appropriantibus. Non est autem in puro homine prima duo sine tercio. anima enim egrediente corpus expirat et marcescit. quia anima continet corpus. sicut dicit in primo de anima. et sicut dicit Damascenus l. i. c. xvii. Sed in Christo separata anima a corpore utrumque esse actuale habuit utrumque. quia ypostasis ubi vere erat ypostasis carnis et anime. sicut expresse dicit Damascenus .iii. li. ca. xxvii. corpus enim et anima per idem et simul ibi ypostasim habuerunt existenciam. et in morte [illegible] singularium eorum mansit. Unam ypostasim ubi habuit. quia una ubi ypostasis ubi et anime et corporis extitit ypostasis. [illegible] nec anima nec corpus propriam habuerunt ypostasim preter ubi ypostasim. unum quorum et in ipso supposito unde habet esse [illegible]. et inde est quod caro Christi nec vidit nec videre potuit corrupcionem manente in actuali existencia principiorum in qua sit et dependencia. Sed quia corpus et anima hominem non constituunt [illegible] unita. sicut per [illegible] probari potest per multa verba sanctorum et philosophorum. et cum anima perunita corpori ab eo separatur. vere dicitur homo mortuus. et ideo in illo triduo [illegible] dicere Christus est homo mortuus. et Christus non est homo. Non ita tamen equivoce dicebatur tunc homo sicut aliquis purus homo cum mortuus fuerit dicitur homo equivoce. tum propter actualem principiorum existenciam in qua vigebat mutuus appetitus et mutua dependencia. tum quia ambo corpus scilicet et anima erant eidem supposito. hoc est divine ypostasi counita. quia in ipso supposito quod in ipso est [illegible] intellecta erat ad eorum mutuam unionem faciendam plenissima sufficiencia quam omnino defecit in cesare mortuo. quia si corpus manens in pulveribus appetit aliquis vigorem [illegible] ad resurrectionem corporum. non in aliquo uno supposito utrumque [illegible]. non enim esse nec in homine nec in [illegible] cesaris aliqua est [illegible] virtute possit anima reddi suo corpori. Sed est mors privacio quasi nullo modo [illegible] est regressio. propter quod veraciter dicitur quod [illegible] corporum [illegible]

[illegible marginal note]

Concedo ergo quod Christus in triduo vere fuit mortuus propter veram separationem animae a carne, et propter defectum unionis mutuae quae necessario requiritur ad esse hominis. Et propter hoc ex corpore et anima coniunctis humanum esse non fuit homo, licet magister et plures. Quidam dicunt hic tercio dicta mortua et in illo triduo [?] magister enim videtur quod propter unionem humanae animae et corporis, et quod unio naturae humanae ad divinam in personalitate faciat hominem deum, quae quidem semper mansit. Dixit hominem esse singulare in Christo, quod scilicet in triduo erat mortuus propter illam separationem animae a carne, et quod erat homo propter inseparabilem et permanentem unionem naturae humanae. Sed deficit quod natura humana quae totum esse hominis complectitur in solis essentialibus partium sufficientem constitutionem non potest; partes enim unum esse non faciunt nisi unitae. Unum ex earum unione formaliter consequitur, et complementum dat hoc vel illud esse. Unde non incipit [?] mortuus est ex consideratione dignioris et absolutionis animae rationalis, quia quasi principale est eius et per se existens. Secundum ipsum enim ex unione et accessu corporis ad animam est homo, posuit esse personalem, et voluit quod hoc est magis proprie homo ex anima quam homo est corpus. Et propter hoc totum animae dicebatur Christus in triduo tenere vere hominem. Sed quia non contingit formare unquam sine unione vel corporis vel animae, vel ambo separati potuerint hominem reddere, non dicitur de aliquo mortuorum ad hoc nomine proprio, ut puta Simon Joachim, vel cum dicimus Petrus est in caelo, vel Petrus est hic sepultus. Sustinetur autem iste modus loquendi propter praecedentem unionem, quae tanta fuit ut post separationem nomen totius utrique conveniretur. Sic dicit beatus Augustinus xiii de civitate dei capitulo ultimo: homo inquit non est corpus solum vel anima sola, sed quod ex anima constat et corpore. Hoc quidem verum est quod non totus homo, sed pars melior hominis anima est; nec totus homo corpus, sed inferior hominis pars est. Sed cum est utrumque coniunctum simul homo vocatur. Quod tamen et singula cum non amittunt, cum de singulis loquimur.

Deinde quaerebatur utrum varietas apparitionum quibus se exhibuit Christus discipulis post resurrectionem suam posuerit aliquam mutationem in apparente quae deberet dici corruptio, et in aspicientibus quae deberet dici illusio. Responsio: considerata excellenti dignitate gloriae quae dicit impermutabilem permanentiam in esse optimo, considerata etiam quae in ista varietate apparitionum et ratione et modo, dico quod ista varietas nullam posuit in corpore Christi mutationem quae esset vel deberet dici corruptio. Et ut hoc melius pateat, sciendum quod mutatio uno modo opponitur ei quod est idem esse, similiter esse [?], similiter esse [?]. Unde dicimus rem esse mutatam quae non est eadem quae prius. Et haec mutatio in isto sensu ponit contrarietatem et corruptionem, quam philosophus dicit corruptionem simpliciter; vel dicimus rem mutatam quae non est talis qualis erat prius; et haec mutatio ponit contrarietatem in subiecto et corruptionem in accidentibus, quae corruptio vocatur ab eodem philosopho in primo de generatione et corruptione secundum quid. Prima mutatio est in via generationis, secunda est in alteratione et locatione. Unde patet quod ista duplex mutatio non habet locum [?] in rebus incorruptibilibus et corruptibilibus. Sed [illegible] necesse est ibi ponere corruptionem vel confusionem talium.

Si tamen in conversione panis in corpus Christi possumus dicere panem esse mutatum, sed quod sicut dictum est mutatio in suo intellectu includit contrarietatem vel alterationem [?], non recipitur iste modus loquendi ut dicatur in hac transmutatione panis mutari vel esse mutatus. Ubi ergo proprie assignatur ista mutatio ponit in re sic mutata defectum aliquem realem. Alio modo opponitur mutatio ei quod est ibidem esse. Unde dicimus rem mutatam quae non est ubi erat prius; et haec mutatio est in motu locali, et dicitur mutatio per locum vel situm quae non ponit in re aliquem realem defectum, sed tamen dicit distinctionem et diversitatem [?] mutationis, et rem alibi quam ante esse praesentem. Unde ponit haec mutatio tantum situm localem, et talis mutatio non solum est in rebus corruptibilibus sed in rebus incorruptibilibus, in corporibus scilicet caelestibus et spiritibus angelicis. Alio modo opponitur mutatio ei quod est eodem modo se habere, ut cum dicimus hunc esse dextrum qui erat ante sinistrum, vel hoc esse ad hoc duplum ad quod erat ante subduplum, et hoc ab isto videri a quo ante non videbatur. Et generaliter assignatur ista mutatio quando res aliter se habet in ratione vel extremi vel medii vel obiecti. Et quia ista mutatio potest surgere ex variatione alterius extremorum tantum, ut patet consideranti, vel ex sola diversitate respectus ad alterum, ideo non ponit necessario in re vel defectum aliquem vel transitum localem, sed aliam respectivam et aliam habitudinem. Quod ergo mutatio deducitur [?] hic quantum ad hoc [?] fuerit in tanta varietate apparitionum respiciat Christum, qui sic et sic apparebat, ut olim visus aspicientium. Responsio: sicut tactum est ad quaestionem, quod illa varietas nullam in eo dicit corruptionem, vel in eius esse vel in eius alia absoluta proprietate, sed tantum aliam respectivam et aliam habitudinem. Seu ut brevius dicatur aliam obiecti rationem, ut secundum conditiones aspicientium et vitia [?] sic tali vel tali specie ab eis videretur. Quod quidem suppetebat ex glorioso corpore qualitatum multiformitas, fiebat pro posito eius suo corpori hoc praesidente, per sapientiam ipsius corporis aspicientibus convenientissime coaptante, nunc ex pietate condescendente, nunc iustitia sic debere sibi exigente. Dico primo: suppetebat in eius corpore qualitatum multiformitas, quia cum corpus gloriosum verum corpus humanum sit, et idem quod ante, verae sunt in eo qualitates quas acceperunt [?] diversitate elementorum, quae sunt illae iiii principales scilicet caliditas, frigiditas, siccitas, humiditas; et illae veras quae assignantur obiecta sensuum, licet in corpore glorioso contineantur ut lux in qua fundantur et ex qua originantur. Item aliter corporis glorificati ubi utrumque praeeminet, scilicet qualitas; et pro excellentia lucis dicit Augustinus xiii de civitate dei capitulo xix quod in corporibus gloriosis erit manifesta claritas, quia fulgebunt iusti sicut sol. Dico secundo: hoc sibi per positum fieri decet, quia sicut praesidebat anima Christi corpori suo, sic et praesidebit anima beata corpori glorioso quod portat, nunc ostendat illam qualitatem vel obiciat vel abscondat humanis sensibus. Tertio dico hoc sibi per sapientiam coaptantem, quia sicut fiebat potenter, ita fiebat rationabiliter et omnino irreprehensibiliter. Quarto dico hoc fieri ex pietate condescendente propter apparitiones illas quae fiebant ad consolationem et confirmationem discipulorum et sanctarum mulierum, sicut habetur Johannis xx, et Lucae xxiiii, et Matthaei xxviii, et Marci xvi. Quinto dico iustitia sic exigente, licet propter illas in quibus occultabatur veritas ad manifestandum et reprehendendum imperfectionem et tarditatem et insipientiam eorum quibus sic apparebat. Sic habetur Lucae xxiiii, quando apparuit in via euntibus in Emaus, et pro imperfectione potest accipi illa quae facta est Magdalenae sub specie hortulani, Johannis xx, propter hoc ei quae imperfecte credebat dictum est ei: noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Nondum enim ascenderat ad patrem in corde eius, quia non dum perfecte credebat eum aequalem patri. Sic exponit Augustinus super Johannem capitulo xix [?]: cuius inquit sensibus quodammodo ascendit ad patrem qui sic in eo profecerit ut patri cognoscat aequalem.

Postmodum quaerebatur utrum resurrectio Christi fuerit praevia ad plenam reparationem humani generis. Sic dicit quod per mortem Christi sine eius resurrectione fuisset homini plene restituta salus quam amisit per peccatum Adae.

Responsio: cum quaeritur de resurrectionis necessitate utrum resurrectio fuerit, ista necessitas referri potest vel ad resurrectionis veritatem quantum ad eius esse absolutum, ut est in persona singularis Christi, scilicet veri hominis et meriti perfectissimi; et hoc modo considerando istam necessitatem non est dubium quin fuerit necessaria, et ex ordine divinae sapientiae perfecte omnia disponentis, quae non relinquit in universo in suo genere imperfectum, et ex aequitate divinae iustitiae quae nullum bonum patitur esse irremuneratum. Non enim esset natura humana in suo genere perfecta nisi anima rationalis haberet [illegible], et sibi naturalis indicatur inclinatio ad corpus, quae quidem inclinatio cum sit in illa in modum naturalis est perfecta corpori cui quasi facta unum perpetuo uniretur. Et haec ponit veritas resurrectionis sicut patebit inferius. Non esset ulterius excellentissimum meritum Christi quod constat in plenitudine gratiae, imperfectione [?] et profundissima humilitate qualis fuit in tolerantia passionis tam abiecte plene remuneratum, nisi passionem eius et mortem subsequeretur sublimitas resurrectionis gloriosae. Sed ista necessitas comparata [illegible]. Alio modo potest ista considerari resurrectionis ad nostram iustificationem sive ad nostram resurrectionem in ratione principii, sicut est articulus fidei; et ex resurrectione Christi ista necessitate infertur nostra resurrectio tamquam effectus a causa efficiente, licet tamen rationem causae [illegible] ut cum infertur in se [illegible]. Anima [illegible] per hanc considerationem procedit apostolus i Corinthiis xv, ubi ex resurrectione Christi concludit resurrectionem nostram. Vel potest ista necessitas referri ad resurrectionem Christi in virtute ubi est ut caput ex se sufficienter influens in totum genus humanum et esse gratiae et esse gloriae. Et propter hoc retentum est hic quod de eius necessitate ad eius solutionem plenius intelligendam. Sciendum est quod super primum sic patet ex verbis eius colligendum dictum duo in quibus apparuit [illegible] uno modo [illegible] et sic dicitur est resurrectionem fuisse necessariam, quia non resurgere omnino erat inutile; et res eius erat pluralis erat ei in comparatione exterioris resurrectionis et laetitia interioris, sic dicit et manifestat beatus Augustinus iiii de trinitate capitulo iii. Alio modo dicitur [illegible] nostram autem opposite est sufficiens, et sic dicitur resurrectio Christi necessaria quia sine ea non fuisset per passionem hominis lapsi reductio et restitutio plena. Cum enim passio eius fuerit ut redemptoris reconciliantis reum, ut propugnatoris liberantis captivum, ut salvatoris vivificantis mortuum, requirebatur primo in redemptore reconciliante plenitudo iustitiae, ut non solum esset immunis a culpa, sed etiam aliquando esset et appareret immunis a poena quae sequela est iniustitiae. Propter quod filius dei ex assumpta mortalitate dicitur esse factus peccatum, Romanorum viii [?]. Non solum auferret vetustatem peccati, sed etiam conferret novitatem multiplicis doni. Ut sic per eum innocentem sufficienter solveretur poena intolerantia passionis, per eum in modum reduceretur homo ad divinum conspectum fulgens in Christo gloria et decore resurrectionis. Non enim fas erat in vestitu sacco apparere ante faciem summi regis, sicut in figura scriptum est Hester iiii de illo magno Assuero. Per eum ulterius auferentem vetustatem in passione daretur nobis donum iustitiae ad declinandum a malo, per eum conferentem novitatem daretur donum ad proficiendum in bono. Unde dicit apostolus Romanorum vi: quomodo Christus surrexit a mortuis, ita et nos in novitate vitae ambulemus. Ambulemus inquam per eum de quo dicitur Johannis vii: spiritus non dum erat datus quia Ihesus non dum erat glorificatus. Secundo requirebatur in propugnatore et liberatore plenitudo victoriae quae licet in passione fuit sufficiens quantum ad principem mortis, non tamen quantum ad mortem, unde principaliter erat homo captivus per peccatum addictus illi poenae seu tyrannidi, et ideo necesse non solum per passionem sed per resurrectionem diceretur et perficeretur etiam. Deus quod per universum [illegible] non ad [illegible] mors, et de resurrectione generali loquens apostolus i Corinthiis xv: absorpta est inquit mors in victoria, quoniam et princeps mortis per passionem victus fuerit, necessario [?] evideret sic in resurrectione. Propter quod dicit beatus Augustinus xiii de trinitate capitulo xv: non est inquit difficile videre diabolum victum quando ille quem ille occiderat resurrexit. Illud est maius et ad intelligendum profundius videre diabolum victum cum sibi vicisse videbatur, id est quando Christus occisus est. Quamvis et in passione fuerit victus per iustitiam, fuit tamen in resurrectione victus per potentiam. Sic dicit Augustinus eodem libro xiii capitulo [illegible]. Tertio quaerebatur in salvatore vivificante plenitudo vitae, ut ei plene vitam influeret, id est plenitudinem huius vitae, non autem plene vivificaret hominem mortuum, id est ei redderet vitam gratiae, et reparaturus vitam naturae et vitam gloriae. Haec autem omnia plene concurrebant in eo resurgente non in eo patiente, ut sic de plenitudine resurrectionis procedat plenitudo vivificationis. Quod expresse dicit apostolus ostendens resurrectionem nostram ex eius resurrectione procedere: per hominem inquit mors et per hominem resurrectio mortuorum, et sicut in Adam omnes moriuntur ita et in Christo omnes vivificabuntur. Et sic per ipsum plene reducitur et restituitur homo lapsus et expulsus, cum datur per effectum iustitiae aditus ad regnum, cum datur per effectum

perfecta victoria finalis perseverantia. cum datur plena via iam pervenienti. ex quibus patet quod christus erat necessarium quod sine eo non haberetur in huius statu plena veritas fructus. [C]ontra hoc dicitur nam cum omnipotens est impossibile. et tunc fieri videtur impossibile quia ad abyssum divine potestatis. certum est quod non fuit impossibile deo sine passione hominem liberare. et sic videtur quod non fuit necessarium. potuit enim deus modis aliis nos innumerabilibus hominem liberare. sic dicit beatus augustinus xiii de trinitate c. x. [E]t ita ipsi ... vocatur ad gradum excellentie ipsius ... et ideo ... impossibile. quod sic satis expresse insinuat anselmus in cur deus homo c. xiii. minima lesio illi homini superabat quecumque peccata. unde pie creditur quod propter singularem suam excellentiam per quam acceptissima erat deo. una gutta sanguinis eius sufficeret ad plenam redemptionem generis humani. fuerunt maxima et perfectissima caritate eius operante quantumcumque et quamcumque multitudinem peccatorum. [C]ontra accipitur ista conveniens secundum decentiam divine sapientie. non fuit possibile hominem sine passione christi participare beneficium passionis christi. ut in prologo huius dicatur. quod quamvis quantum ad sufficientiam per passionem sufficeret redemptio. tamen sine passione quantum ad efficaciam non potuit ei esse salus. decentiam hoc divina sapientia quod passio nostra per deum et in christum passum deum et hominem in dubitatione credere et non crederet. [C]ontra eterna beatitudinem sperare. regenerantur nos iterando apostolus petrus. in spem vivam. i petri i. et caritatem tantam convenientem fuisse redimente et tantam convenientem fuerunt diligere. ad hoc tria necessaria erant. i. fides quia sine passione christi ... non fuisset passio predicanda et credenda. sic dicit glossa super ... que veritas in fam... de deo. in corde. quod dicitur nulla. Sed certum non refert ... corruptio quamquam fuerit corporis nostri ... annuntiatio nisi in ... christi ... nichil ... nisi ... pul... huius non videtur necessitatem ostendere per quam ... eum per descendere in corruptionem. non sine passione fuisset. spes enim nec solida ... quod dicitur i petri i. regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem christi ex mortuis. non fuisset solida vera et firma. non crederet et speraret illa gloria ... ordine divine sapientie. et secundum congruentiam dependentie corporis ad caput. non potest esse in corpore quod prius non ... in capite. ad quod necessaria est in christo in corpore. de hiis tribus certitudine scilicet fidei. soliditate spei. fervore caritatis satis aperte loquitur beatus augustinus xiii de trinitate c. xvii. tanto magis debemus diligere quod ut ... de sic dimisit facere christum. quanto imperfectioribus eis agnoscimus quam nos per dilectionem christi. sed in ipsa carne fidei resurrectionis et salutis facti atque ... Sed et credimus magis in carne ... quod deus illam miseratam amoris salvavit. et ... resurrexit ... magis ... delicta nostra. et resurrexit propter iustificationem nostram. hoc enim fidei nostre ... cordis est dum [C]onsilia mortua illa carne in cruce passionis et iterum eius credimus se resurrexisse et credimus. quod firmiter nos credentes cum quem de petre solidi gremium. unde etiam spe adoptionem et expectamus redemptionem corporis nostri. quia in membris christi speramus quod nos ipsi sumus quod perfectum in ipso esse iam in capite nostro fide caritate ... in epistola ad ... de ... manifeste dicitur ipse eam magis ... atque ... ut ...

nos bona sed huius magis ... diligere. et amare et sperare ab illo quod in resurrectione sua monstravit. [E]x hiis et precedentibus videtur augustinus intelligi patet quod resurrectio sic erat necessaria ad percipiendum passionis fructum per fidem spem et caritatem quod est in nobis fidei ... quia sine resurrectione passio et ab infidelibus crederetur. nec spei fiducia. nec caritatis flamma. [C]ontinuo cum in plena huius reparationis necessaria intelligatur. cuius exemplar et causa resurrectio christi est. sic patebit in solutione argumentorum. plenam reparationem ad ... quod sine resurrectione non fuisset per mortem christi plena salus humani reparata.

[P]ostmodum querebatur utrum in triduo anima christi fuerit retardata a plenitudine fruitionis propter desiderium ad corpus resumendum. [E]t ad questionem huius sic ... evidentiam. Sciendum quod plena fruitio tria necessario includit. primo est ... veritatis immediata et perfecta contemplatio quam dicit apostolus. facie ad faciem. i corinthiorum xiii. [S]ecundo est immutabilis ... veritatis ... inseparabilis et invariabilis adhesio. sed quod vera beatitudo esse non potest. sic probat beatus augustinus xi de civitate dei c. iii. et c. xi. ... quod dicitur glossa ... moralium ... ad ... eternitatem dei sic ... vel ... ex ... visionis ... beatitudinis ... quod ... et in fine ... de ... loquitur de ... expressius. ... augustinus ... [T]ertium est omnium desideriorum consummata ... quod ... beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. et ... beatus augustinus xxii de civitate dei c. xxx ... desideriorum quod sine fine videbitur ... amabitur sine fastidio laudabitur. [C]asus ... anima ... et regimini corporis alicuius ... qui dicitur in nocte mediantibus exterioribus sensibus ... corporis ... in noctem ... sed sublimiorem cognitionem de deo quam ... lapsus. ... ab administratione corporis ... perfecta cognitione bonorum ... in ... sic colligitur ex verbis ... i ... c. xiii. ... intentione ... abstractione apostolus paulus in raptu sic dicit beatus augustinus in epistola ad paulinam ... et sic ... in glossa i corinthiorum xii. ... tamen est ut dicatur huic vite mori que ... plenitudinem sic ... ista est mors ... deum videri non potest. sic ... exodi xxxiii. non videbit me homo et vivet. quod exponit beatus gregorius xviii moralium. ... absconditum est ab oculis ... sapientia que deus est videri ... hinc ... moritur ne iam ... amore ... [C]asus ... ipse in ... et ... ad ... raptus ... augustinus ad paulinam loquens de ... raptus. ... humana mens divinitus rapi ... ad angelicam ... morte

carne solvatur. sic raptus est quod audivit illic in effabilia verba que non licet homini loqui ubi usque adeo facta est ab hiis vite sensibus quedam intentionis aversio. ut sive in corpore sive extra corpus fuerit nesciret se dicit. [E]tiam impedit animam illius appetitus ad administrationem corporis ... quem anime separate et ... sunt. non feruntur tam totaliter in illud summum celum quod non est omnino ... eorum desiderium ipse ... appetitum ad corpus cuius anima ... est vera et illius perfectio appetitum dico inclinantem quia per hunc fertur in suum infimum appetitum ... quia per hunc fertur in ... hoc enim ... corpori ... eius perfectioni. appetitum alligantem. quia affectione sic eum naturali suo pondere tenet eam. ut non habeat omnino liberum dilectionis motum. et ista tria quod scilicet appetitus ... inclinet ita moveat et alliget animam ... colliguntur ex verbis beati augustini xii de genesi ad litteram. ubi loquitur de beatis martyribus dicit sic. Sed non negatur velint sua corpora recipere. aut etiam recipere desiderent ... haud dubio nec deum a se ipsis possit ... nec deum ... de esse de ... quod ... reflectatur ... absorta sit mors in victoriam. et ... undique ... lux ... corporibus gloria celestis effulgeat. non possunt anime ex toto se ... exponere ... in deum. ... ligate corporibus ... non ita ... sensu. certe affectu ... ita ut absque hiis nec ... nec valeant consummari. hoc idem ... beatus augustinus xii super genesim ... inest ... appetitus corpus administrandi ... appetitu retardatur ... ne tota intentione pergat in illud summum celum ... diu non ... corpus cuius administratione appetitus ille ... et post pauca. cum hoc corpus ... non animalem sed futuram commutationem spiritualem receperit angelis adequata perfectum habebit ... sue modum obediens et imperans. vivificata et vivificans tam ... facilitate. ut sit ei gloria quod sarcina fuit. ante appetitus autem ad corpus administrandum fuit in anima christi in illo triduo secundum veritatem non exclusa hac triplici imperfectione. propter ... excellentiam que fuit in ea ex illius singulari unione ad divinam naturam in persona filii. [E]t ... fuit exclusa illa inclinatio ad suum infimum ... quo indigeret ad perfectum ... sue modum ... quod potuisset aliquem retardari per existentie celsitudinem quam habuit ex hoc quod in ... ubi ... eadem ei est in christo ypostasis ubi et anime christi. sicut dicit damascenus in iii libro c. xxvii. una enim eadem ypostasis ubi et anime et ... nichil enim in anima ... corpus ... habuerint ... verbi ypostasim. ... dabat anime christi esse supremum ... perfectum quod posset habere ... creata in suo ... et ... perfectio in suo ... suo perceptibili. [S]ecunda fuit exclusa appetitus

recurvatio per plenam dei formitatem quam ... et describit beatus augustinus. sicut patet de re tam ... ... sensibile ... metaphora metalline masse ex omni parte ignite et semper in fornace manente. massa enim sicut in fornacibus ... totam igne effecta ... in ea ... sed et ... excogitare atque ... temptavi. non ... ignis sentiet. ... in illa anima que ... in igne sic semper in verbo semper in sapientia semper in deo posita est omne quod agit quod sentit quod intelligit deus est. per hanc dei formitatem tantam et tam singularem ... anima christi ... divinum ... ad suum ... recurvata manere ... vere tota in ipsum cui unita est ... sicut dicit augustinus in eodem libro ad ianuarium de incarnatione ubi ... inseparabiliter atque indissolubiliter inherens verbo et sapientie dei ... ac luci vere. et tota totum respiciens. atque in eius lucem splendorem que ipsa ... facta est cum ipso persona una christi. [T]ertio fuit exclusa hoc appetitus alligatio per presidentie dignitatem per quam habuit anima christi esse omnino liberum. ita ut omnes appetitus et omnes ... ad ... et omnes actus inferiores ... libere presideret a nullo talium anima christi in suis actibus suis cognoscendi suis diligendi aliquatenus impediretur. unde adhuc ... passus et mortuus fuit verus et plenus ... per sue voluntatis arbitrio sedens potestatem suam inferiorem exterioribus passionibus. sic dicit beatus bernardus in quodam sermone de sancto martino. oblatus est enim quia ipse voluit quando et quantum voluit passus est. utpote verus quidem homo. sed verus ... deus. Si hanc libertatem habuit caro in unita passionibus ... hanc eam carne soluta. ut scilicet omnino ... in ... appetitum. Ex hoc et ex premissis concluditur ... ad predictam questionem quod scilicet in nullo retardabatur a plenitudine fruitionis anima christi in illo triduo per appetitum ad corpus quod ... fuit singularis prerogative. ita quod nulli alii anime convenit. nec tamen retardatio ista in aliis animabus ... ponit aliquam penam unde quod miserie sit admixtum illi beatitudini. ... in anima christi ... melius patebit in responsione ad argumenta que facta sunt pro parte ...

[P]ostmodum querebatur utrum anima rationalis ex natura sua sit hoc aliquid et cum hoc sit vera perfectio corporis faciens cum eo unum ... [E]t ... absque dubitatione tenendum et absque dubio asserendum est quod anima rationalis ex natura sua hoc est ex suo et sibi ... esse est hoc aliquid et ex sua et sibi ... inclinatione est vera et per se perfectio hominis. ita quod est vera perfectio humani corporis ... illam diffinitionem anime quam ponit philosophus in secundo de anima. quod scilicet anima est perfectio corporis organici phisici potentia vitam habentis. ... unitas manifeste ... eius originem ... potentiam ... dignitatem. Sed ... explicetur. videndum est quid sit dictum ... aliquid ... hoc aliquid et esse perfectionem alicuius. Sciendum est ... quod hoc aliquid ... in suo pleno intellectu includit quadruplicem conditionem.

entis. Dicitur enim primo ens quod habet esse signatum quod probat demonstratio propositionis. Dicitur secundo ens quod habet esse completum, hoc est ex principiis suis genitum. Dicitur tertio ens quod habet esse permanens quod scilicet sine alio in se possit subsistere. Dicitur enim ens in se fixum esse hoc anima. Quarto dicitur ens quod habet esse independens quia hec anima dicitur de esse completo et per hoc terminatur locutum esse, verumtamen esse absolutum, ita quod non dicitur vel predicatur de aliquo alio. Unde per hoc excluditur respectus vel ad aliquid ut de quo aliquis habet usque ad individuum. Propter quod usque non est hec anima. Excluditur respectus qui est ad aliquid in quantum quale habet actum ad ... ideo non actus est hec anima. Excluditur tertius ad aliquid ut cum quo esse non potest quale habet anima sensibilis ad corpus in bruto, propter quod non dicitur totum esse hec anima. Excluditur quartus ad aliquid ut cum quo habet constituere tertium quod vere ex utroque compositum est, quale habet anima rationalis ad humanum corpus. Licet enim vere pars hominis, propter hoc tamen convenit ut dicatur hec anima quia ex ea non sua habet esse signatum esse principium compositum. Est enim ex materia et forma simpliciter esse spirituale sive correspondentibus, sicut inferius dicetur in questione speciali que movetur de hac questione. Habet enim esse fixum in se et permanens quia incorruptibilis et immortalis a corpore separatur. Cuius nusquam propter hoc tamen vere dicatur hec anima, tamen secundum quantam acceptionem non convenit ei hoc nomen. Sed secundum hanc est vera humani corporis perfectio cum quo facit unum esse. Propter quod non dicitur forma tantum efficientie sicut eterna veritas dicitur omnium forma, quia omnia format dans omnibus esse quod nullum est sine forma, sicut ait beatus Augustinus in secundo libro de libero arbitrio. Nobis namque dubitare est aliquam formam eternam et incommutabilem que neque contineatur et quasi diffundatur locis, neque protendatur neque varietur temporibus, per quam cuncta mutabilia formari valeant et pro suo genere implere atque agere locorum ac temporum numeros. Omnem enim rem mutabilem etiam formabilem sit necesse est. Hec ergo forma non facit unum esse cum rebus creatis sed dat omnibus esse formam. Ultimus anima rationalis non tantum dat esse quasi tantum actus sine ut quando perficiat, sed et habet actum in ipsum corpus et per ipsum corpus et supra ipsum corpus. Habet actum in ipsum corpus per infimam potentiam que est potentia vegetativa cuius proprietas est nutritiva, augmentativa et generativa, per quas actus movet anima corpus in loco non ad locum. Sic dicitur de vegetativa in plantis. Beatus Augustinus super Genesim libro viii et vii: Moventur namque et arbusta non tamen ut extrinsecus impellente veluti cum ventis agitantur, sed illo motu quo intrinsecus agitur quicquid ad incrementum speciemque arboris pertinet omne quod ducitur sucus in radice atque in ea quibus constat herbe natura vel ... Dicit ergo hunc simul in ... motu. Sed iste motus non est spontaneus qualis ille qui sensui copulatur ad corporis animationem, sicut in eo animali genere quod vocat scriptura animam vivam. Nam et nobis iste motus non cessaret in ... corpore, nec ungues capillos que producerent. Hec Augustinus in vii libro. Et in secundo libro dicit huic simile. Per hunc actum differt hec perfectio a forma elementi que tantum est actus in ut patet. Habet actum per corpus quia per ipsum ad potentiam mediam que dicitur potentia sensitiva ex qua est in corpore et per corpus sensus et motus quem vocat Augustinus spontaneum de loco ad locum. Et per hoc differt hec perfectio non solum a forma elementi sed et a vegetativa que est perfectio plante. Habet actum supra corpus per supremam potentiam quam vocamus intellectivam seu rationalem. Per hunc enim actum anima super se reflectitur et in hoc actu anima scilicet intelligat quasi corporale est ... dimittitur. Hec pro statu isto actus qui per corpus fit hic est ipsum sentire. Cum ubi fit manifeste patet ex multis verbis Augustini xi de Trinitate. Et sicut dicit philosophus quod nichil est in intellectu quod prius fuerit in sensu, tamen sic dictum est non intelligatur anima nisi ab omnibus appendiciis materie abstrahat. Et quia iste actus sic est supra corpus licet indigeat pro statu isto ministerio corporis id est intelligere nullius partis corporis est actus, nec potentia intellectiva est virtus organica. Unde cum est actus coniuncti totius est non partis alicuius corporis. Hoc enim intelligat homo per animam. Non sic est de sensitiva potentia que sicut patet per diversas partes sui perficit partes corporis organicas et ideo de ratione sui non habet actum supra corpus. Patet ergo quod anima rationalis per potentiam intellectivam habet actum supra corpus propter quod potest esse sine corpore. Differt hec perfectio a perfectione bruti. Ex hiis patet quo sensu dicitur anima rationalis perfectio humani corporis, et ex consequenti perfectio hominis cuius scilicet suo perfectibili dat esse unum esse cum eo constituens. Ideo est perfectio vere et formaliter huius actum in ipsum per ipsum et supra ipsum. Propter hoc est perfectio ut ita dicam formaliter et effective propter quod est forma et perfectio ultima et nobilissima sine qua non est intelligere. Universum esse perfectum sicut diffusius dictum est in argumentis per que probatur esse corporis perfectio vera. Est ergo anima rationalis vere hec anima et vera perfectio quod sicut tactum est prius colligitur. Ex eius naturalis origine que est quod a solo deo immediate creatur non solum ut sit ab ipso, sed ut sit ad ipsum rediens per actum suum in principium suum sicut in finem ultimum. Sic habetur a beato Augustino in libro de fide ad Petrum, et manifeste hoc dicit in libro de vera religione: Rationalis namque anima si creatori suo servat a quo facta est et per quem facta est et ad quem facta est, cuncta ei cetera servient. Servit autem sicut ibidem dicitur bene administrando corpus suum ad quod dedit ei deus naturalem inclinationem, sic dicitur vii super Genesim. Melius namque creditur naturalem habere hoc velle id est in ea naturaliter creari ut scilicet mittatur in corpus. Non est dubium quin eiusmodi naturalis sit inclinatio quam habet anima a creatore in sua creatione sicut illa et quam illa quam habet quecumque alia forma in hoc et ex hoc quod ab agente naturali educitur de potentia materie. Si ergo a deo immediate producta et ad deum non ... naturaliter complere que perfecte potest esse et agere et naturaliter velle. Aliunde dicit naturalem respectum perfectionis ad perfectibile. Probat hec naturalis origo anime quod ipsa est hec anima propter hoc et vere et prima perfectio propter finem. Secundo colligitur hec idem ex eius naturali proprietate per quam habet non solum unire et in actum perfectum educere, sed et vitam influere et actum suum communicare. Ab ipsa enim ei est vita, sensus et motus, et intellectus que est actus totius coniuncti. Quam influentiam exprimit Damascenus valde apte in diffinitione anime quam ponit secundo libro capitulo xii: Anima namque est substantia vivens simplex incorporea, invisibilis, immortalis et intellectualis et infigurabilis, organico utens corpore et huic vite et augmentationis sensus et generationis tributiva. Ex hiis manifeste concluditur quod sicut anima vivens intellectualis immortalis vere est quod in se ens completum et hec anima, et sic est corpori tributiva ita que non potuit esse ita quia perfectione et prima corporis humani, hoc est nichil ... Concluditur irrefragabiliter quod est vera et prima perfectio hominis. Quia vera et prima perfectio humani corporis. Tertio colligitur huius sententie veritas ex ipsius anime illa dignitate quam habet ex hoc quod gerit divinam similitudinem non solum in hoc quod fertur in deum per actum trium potentiarum seu virium que sunt memoria, intelligentia et voluntas, de qua habetur diffusius xiiii de Trinitate, sed in hoc quod regit et administrat corpus suum tamquam quoddam suum universum. Sic insinuat Augustinus vii super Genesim et expressius habetur in alio libro qui dicitur de spiritu et anima. Ubi dicitur quod sicut deus est ubique in universo, ita anima est in qualibet parte corporis sui cui prestat vitam, sensum et motum sicut dictum est supra. Si autem anima tantum est motor corporis et non eius vera perfectio faciens cum eo unum esse, non erit hoc necessario quod sit tota in qualibet parte corporis existens enim in una parte et illa parte ubi esset et totum residuum posset movere. Sed quia est eius perfectio necesse est dicere quod ubi est aliquid corporis quod ab anima vivificatur et sensificatur, sic ipsa anima vel aliquid eius. Sed non habet partem et partem, ergo tota erit in singulis partibus, et ideo per ipsum actum vivificandi et sensificandi insinuat beatus Augustinus in libro de fide ad Petrum, et manifestare hanc anime simplicitatem et hanc ubique presentiam in epistola ad Ieronimum de origine anime. Per totum namque corpus quod animat non locali diffusione sed quadam vitali intentione porrigitur. Nam per omnes eius particulas tota simul adest nec minor in minoribus et in maioribus maior, sed alicubi intensius alicubi remissius, et in omnibus tota et in singulis tota est. Neque enim aliter quod in corpore et non toto sentit, tamen tota sentit. Nam cum exiguo puncto in carne viva aliquid tangitur, quamvis locus ille non solum totius corporis non sit, sed vix in corpore videatur, animam tamen totam non latet, nec id quod sentitur per corporis cuncta discurrit, sed ibi tantum sentitur ubi fit. Hec Augustinus. Si ergo anime dignitas hoc initio habet quod fertur in deum per actus suarum virium, clarum est quod vere est hec anima. Si administret corpus suum et regat sicut perfectibile cum quo facit unum esse, manifestum est quod vera et prima perfectio humani corporis ut est susceptibile vite et sensus et motus, ut vere et proprie conveniat ei diffinitio illa anime quam assignat philosophus in secundo de anima, non equivoce per deliramenta commentatoris. Corrumpunt a potentiis quod scilicet anima rationalis non est hec aliquid et quod non est prima perfectio humani corporis, et sic non est prima perfectio hominis, faventes illi pessimo et falsissimo errori commentatoris de unitate intellectus. Ista enim duo principalia sunt fundamenta illius erroris sicut manifestissimum est inspicienti et legenti verba Averroys in illo passu. Propter quod isti errores consequuntur se quamvis aliqui velint unum defendere sine alio. Quia si ponunt quod anima rationalis non est ex se hec aliquid sed per corpus individuatur, primum quod est ibi favorem quod animam per corpus individuari non potest intelligi nisi anima recipiat a corpore vel in corpore illud quod per ipsum eam est omnis individuationis in ente completo. Hoc autem est materia. Ergo materiam recipit anima vel a corpore vel in corpore tamquam partem sui. Hoc autem absurdissimum est dicere ut manifeste ostenditur secundum ipsum contra quosdam qui disputant de simplicitate anime omnino negantes eam habere materiam. Contra philosophum et per consequens sententiam communem omnium qui noverunt philosophiam. Cum ens et unum convertantur, a quo recipit res essentialem unitatem ab eo recipit entitatem. Ab eo ergo recipit unitatem a quo individuationem. Ergo anima recipit esse a corpore, ex quo aperitur via ad errorem multiplicem. Si enim sic est, corrumpetur anima corrupto corpore et evacuabuntur omnia que scriptura continet de anime rationalis dignitate. Dignitas enim ymaginis non potest stare cum militia huius conditionis. Evacuabuntur omnia que continentur de humana reparatione, iustificatione et remuneratione. Hec enim omnia necessario supponunt anime immortalitatem ad hoc sequuntur inevitabilia inconvenientia omnino contraria et contrariissime fidei Christiane. Preterea si ex corpore individuatur, ergo separata non erit hoc aliquid suum individuum. Sed ad hoc respondent per exemplum aurei de liquido coagulabili quod retinet formam sui continentis sicut patet in caseo et cera. Ore ex illo cum hoc quod vitabile iudicatur omnino impertinens. Non enim habet sicut ... anime in corpore ad hoc contrarium liquida non hoc valde remotum quod anima dicitur esse in corpore. Sed contrarius est iste modus essendi in ab illo magis enim anima magis continet corpus quam contineatur ab illo, sicut dicit Damascenus libro iii capitulo xvii cum hec dico in superficie et applicatione sint sapit errorem universalis unitatis. Contra quem disputat Augustinus in illo libro ad vincentium victorem qui posuit animam intra corpus contineri et corpori configurari. Relicto igitur isto errore et dimissis viis humanis et vanis adinventionibus, tenendum est sicut premissum in questione quod anima rationalis ex natura sua est hoc aliquid et ex natura sua est perfectio corporis.

Sapientia eius erupit abyssi et nubes rore concrescunt. Verba proposita scripta sunt Proverbiorum iii quam ad fundamentum spiritualis intellectus est littera historie et ex sensu historie quasi ex favo quodam spiritualis intellectus dulcedinem suggimus. Sicut dicit magister Hugo de sancto Victore doctor egregius. Si enim hoc formaliter ... per seriem narrationis apponere animo studio infixeris quasi ex favo quodam per modum meditatione spiritualis intelligentie dulcedinem suggeris. Ideo circa primum per hystoriam exponatur. Hystoria quod est rerum gestarum narratio quam in prima significatione littere continetur. Primo ergo videndum est quod sit sapientia dei abyssos erumpere. Postmodum quid est nubes rore concrescere. Dicitur ergo: Sapientia eius etc. Sciendum est quod est triplex agens. Est enim agens quod agit sine apprehensione sicut naturale quod agit sine apprehensione et sola inclinatione sui ... naturali ut sicut calefacere ignis et aqua infrigidare. Aliud est apprehendens sed non deliberans sicut agens sensibile, et tale agit non ex deliberatione et voluntate naturali sed ex

Agens non apprehendens
apprehendens sed non deliberans
apprehendens et deliberans.

ecclesie ultra. Cum adhuc maior sit quam in sapientia in omne ...

Sed ex impetu motus · i. appetitus · ita ut magis agatur quam agat · sic lupus apprehendens ovem insectatur · et ovis apprehendens lupum fugit · aliud est apprehendens sed non deliberans · sic agens voluntarie et appetitu rationale agit electione et [illegible] sic patet in homine. Deus quoque cum sit agens non est casuale aut fortuitum · nec ex limitatione nec ex impetu motus vel appetitus · sed praecognoscens et [illegible] producens per suam sapientiam eternalem · Sapientia quoque eius eterna · i. sine principio · Et eius eruptio [illegible] et liberalitate in materiam. Circa quod eius est actio divina virtuosissima per quam res [illegible] in [illegible] exit de non esse ad esse. Eruperunt quoque abissi · i. congregationes aquarum · est enim abissus profunditas aquarum impenetrabilis · a qua fontes et flumina procedunt · et per occultas venas ad mare abissum revertuntur · Sapientia quoque eius erupit abissos · et secatur et nubes rore concrescunt. Nubes quidem est impressio facta in aere ex mixtis vaporibus in medio aeris interstitio congregatis in unum corpus ex loco frigiditatis frigore condensatis. Ros vero est impressio generata ex vapore frigido et humido non congregato in corpus nubis in inferiori parte medii interstitii aeris parvo occurrente frigore. Cuius quoque ros in terram descendit madefaciens terram · et solvitur [illegible] sua elevat [illegible] vaporales ex terra et aqua · et elevate in frigidis medii aeris interstitiis frigore condensate congregate in corpus nubis et sic nubes rore · i. humidis exhalationibus concrescunt · in medio autem aeris interstitio frigiditas est · quia non illuc advenit calor ex propinquitate ad motum corporum celestium · nec ex reflexione radiorum ex terra. Hoc quoque dicta sunt per textum hystoricum. Sed spiritualiter in hoc libro Salomonem sapientiam spiritu sancto afflatum excellentia [illegible] scripture describit cum dicitur · Sapientia etc. Describit autem eius commendatione [illegible] · scilicet efficacie · nobilitatis · fortitudinis · et fructus · efficaciam eorum attendit penes quod nominatur cum dicitur · Sapientia eius · i. per dei filium qui est dei virtus et dei sapientia · nobilitatem · autem penes [illegible] · hoc insinuatur cum additur · abyssi · scriptura [illegible] profunda mistica · fortitudinem vero penes modum [illegible] · hoc [illegible] insinuatur rore nomine sicut in prosecutione patebit. Finalis vero penes fructus magnitudinem quam insinuat cum dicitur concrescunt · Dicit quoque sapientia eius etc. Sapientia a qua scriptura sua trahit originem est sapientia altissima quae per reflexionem sui in se cognoscit omnia. Clarissima in luce immensa omnia cognoscibilia conspicit. Vivacissima ultimam praeteritum · ultimam praesens atque futurum eque aspicit. Altissima quidem quae per reflexionem sui in se [illegible] · cognoscit [illegible] · i. quod quia vere per [illegible] · quam in deo intelligere et sentire videtur quod non intelligat ad esse · unquam non intelligat aliud · quae [illegible] esse [illegible] · sed quae non per aliud sed per semet ipsum. Et quoque cognoscendo talis scientia quae est per receptionem ab extrinseco · quam scientia agit in se [illegible] per [illegible] · i. de anima. Alia cognoscit intellectualiter differentem ab intellectu per essentiam [illegible] · sic in angelis secundum Augustinum · secundum [illegible] ad literam · aut per similitudinem quam in se ipso facit intelligentia [illegible] · sicut in anima ut dicit Augustinus de trinitate. Alia per reflexionem sui in se hoc in [illegible] omnia quod non est a se diversum · sed omnia idem per essentiam et hec divina · ut dicit Augustinus in [illegible] · c. 9. Sic patet magis quam [illegible] fierent omnia erant in ratione summe artis · quod autem [illegible] aut quae futura essent et quod sit idem per essentiam et per [illegible] intelligat

[illegible] · c. [illegible] · sic [illegible] · sed cum [illegible] tunc docente [illegible] sit quae quicquid [illegible] facit non facit per aliam quam se ipsam · et quicquid facit per suam essentiam [illegible] facit sed similiter [illegible] sed [illegible] post omnia dicendo · quod magis [illegible] ratione [illegible] quam habet summe essentie tunc non esse ad [illegible] quae summa essentia [illegible] quoque [illegible] altissima · quae per reflexionem sui in se omnia cognoscit · hinc sapientie [illegible] admiratur apostolus · ro. xi. dicens. O altitudo sapientie et scientie dei quam [illegible] · quam incomprehensibilia [illegible] · altitudo [illegible] sapientie quae [illegible] per se ipsum et in se ipso omnia cognoscat · Judicia [illegible] incomprehensibilia in [illegible] [illegible] Nam et [illegible] valeat quam occulto est ex [illegible] · [illegible] dignus videretur [illegible] et illi [illegible] non [illegible] placentia · sed affectuose venerando est. Et [illegible] hoc est [illegible] et [illegible] quod [illegible] in me [illegible]. Augustinus exponit xx. de civitate dei c. [illegible] · Sic [illegible] in hiis rebus in quibus non apparet divina iustitia salutaris est divina doctrina. Nescimus quo iudicio dei bonus ille sit pauper malus iste sit dives · ille gaudeat quem pro suis perditis moribus cruciari debuisse [illegible] arbitramur · Contristetur ille quem vita laudabilis gaudere debuisse persuadet · exeat de iudicio non solum [illegible] · verum etiam dampnatus innocens · aut iniquitate iudicis oppressus · aut falsis obrutus testimoniis. Eius celestis adversarius non solum impune · verum etiam [illegible] vincere valeat · [illegible] [illegible] latro [illegible] vivendo [illegible] nec [illegible] [illegible] ledere potuit. [illegible] morborum [illegible] affligantur. Infantes [illegible] les rebus humanis [illegible] morte rapiantur et qui [illegible] Cum nasci debuisse videtur vivat plenus criminibus [illegible] honoribus · et homo sine querela tenebris ignobilitatis absconditus [illegible] quae [illegible] colligere [illegible] Clarissima [illegible] et [illegible] · [illegible] illa sapientia clarissima et limpidissima · quae immensa luce omnia conspicit · est enim lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Jo. i. Lucem habitat inaccessibilem · i. ad thi. ult. Hec namque sapientia ut dicitur sapientie vii. candor est lucis eterne · i. sapientia · [illegible] dei [illegible] · [illegible] quod est [illegible] filius sapientia dei patris · qui quamvis candor [illegible] [illegible] genuerit obscurior videatur. Nam si luce obscurior esset · non iam candor sed obscuritas illius esset sicut dicit Augustinus x. de trinitate c. ix. Verbum enim patris est filius quod et sapientia eius dicitur · quid quoque mirum si mittitur non quia patri inequalis est · sed quia est emanatio claritatis omnipotentis dei sinceri. Nam quod dictum est candor lucis eterne · quod autem dictum est quam lux est lucis eterne · maluit dicere candor lucis quam lux est lucis eterne · ne obscurior putaretur ista quae manat · illa de qua manat · Si enim hec minor est · obscuritas illius est non candor illius · si autem maior est non ex ea manat · non enim vincere ad [illegible] est. Sed et splendor sine macula dei maiestatis · i. in se representat maiestatem dei patris omniumque creaturarum. Nam sic dicit Anselmus [illegible] ca. 3. Si omnis creata [illegible] tanto [illegible] est [illegible] · i. intellectiva creatoris [illegible] in se ipsa · quanto verius existit creatrix quam creata essentia · et ymago bonitatis · i. totam illius bonitatem per [illegible] essentiale in se habens · ymago enim [illegible] rei ad rem coequanda

indifferens essentialiter [illegible] et in ipsa luce eterna omnia lux ipsa conspicitur. Patet per beatum Augustinum · G. de trinitate c. x. ubi sic dicit ubi est summa et prima vita quoque non est aliud vivere et aliud esse · sed idem vivere et esse · et primus et summus intellectus · cui non est aliud vivere aliud intelligere · sed idem quod est intelligere hoc est vivere cui non deest aliquid · et ars quedam omnipotentis atque sapientis dei plena omnium rationum viventium incommutabilium et omnes unum in ea · sic ipsa unum de uno cum quo unum. Ibi novit omnia deus que fecit per ipsam · et non decedant et succedant tempora · nec descedit nec succedit aliquid scientie dei. Est vivacissima sapientia nec praesens nec futurum · sic dicit sapientie · A. omnium enim artifex docuit me sapientiam · est enim in illa spiritus intellectus · secundum vivere · [illegible] omnem habens virtutem · omnia prospiciens qui capiat omnes spiritus intellectuales. [illegible] attestatur Ambrosius · ut recitat [illegible] · i. h. · c. 3. dicens sic · omnis enim ratio et superne eterne sapientie · in eo est qui omnem sapientiam et scientiam capit sua immensa sapientia · et Augustinus [illegible] [illegible] psalmi ps. et pulchritudo agri mecum est dicit. Non mecum est quia apud me nec preterit nec futurum est · et illa et omnia futura et [illegible] non desiderit iam preterita cum illa sunt omnia cognita quadam incommutabili sapientia dei · et hoc est quod dicitur apostolus hebre. x. omnia nuda et aperta sunt coram oculis eius · ad quem [illegible] sermo. Secunde consequitur [illegible] cum dicitur. Eruperunt abyssi. Abyssus enim est profunda perspicua et copiosa · per quam scriptura sacra [illegible] designatur · que scilicet ab altitudine sapientie dei trahit intelligentie profunditatem · a claritate eiusdem trahit veritatis certitudinem · ab ipsius vivacitate trahit copie plenitudinem. Est quoque scriptura sacra profunda misteriis ac incarnationis misterio · est certissima in hystoriis ac morum gestibus dirigendis · est copiosissima in misticis et figurativis scriptura sua abyssus. Profunda est · propheta clamat exclamat ecclesiastici 3 · altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensus est · i. quis unquam comprehendit scientiam celestium et terrestrium illuminata in sacro canone · quis profundum abyssi · i. futuras ac secretas sacre scripture misteria et sacris contenta libris penetrabit. Hanc profunditatem Augustinus novat qui dicebat in 3 epistola ad Volusianum tanta est profunditas christianarum literarum · ut in eis cotidie proficerem si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam etatem senectute maximo ocio · summo studio meliori ingenio conarer addiscere. Non quod ea quae necessaria sunt saluti tanta in eis perveniat difficultate · sed cum quisque ibi fidem tenuerit · sine qua pie recteque non vivitur · tam multa tamque multiplicia misteriorum umbraculis opaca intelligendis proficientibus restant · tantaque non solum in verbis quibus ista dicta sunt · verum et in rebus que intelligenda sunt latet altitudo sapientie · ut annosissimis acutissimis cupiditate discendi hoc contingat · quod eadem scriptura quodam loco habet · i. consummaverit homo tunc incipit. Est [illegible] Abyssus veritate certissima. Namque quae est aquarum profunditas [illegible] vel aqua in se habet perspicuitatem eius veritatis de qua potest intelligi [illegible] · quam [illegible] celos aderam quam [illegible] · [illegible] · alia sapientia loquitur · quando preparabat celos · et preparabat conditorum celos · i. celestes viros actores sacre scripture · scilicet patriarchas prophetas et apostolos · aderam eos · scilicet illuminans [illegible] · [illegible] · abyssos · i. veritate ac stabiliebat

libros sacros et a lege · i. veritatis eterne · et [illegible] concinentie perfectionis ut [illegible] concinerent [illegible] sine diminutione · hec namque [illegible] significatur cum circulus sit [illegible] perfecta atque inter omnes alias capacissima. De hac scripture eternitate ac veritate dicit Hugo · sine peccato · in quantum quedam docet veritas est · quedam precipit bonitas quedam promittit felicitas. Est et copiosissima sacra pagina in misticis ac figurativis · habundavit cogitatio eius et consilium eius in abysso magna · i. consilium meditationis · vel etiam sacre pagine intelligentia · In abysso magna · i. figurarum multiplicium copia · per hanc sui copiam rebus et figuris utitur · sicut dicit Hugo · de sapientia · i. parte apparet quam divina scriptura omnibus ceteris scripturis non solum in materia sua · sed etiam in modo tractandi et subtiliter et profundius excellat. Cum in ceteris quidem scripturis sole voces significare inveniantur. In hac vero non solum voces · sed et res significative sunt. Sic quoque in eo [illegible] quod inter res et voces [illegible] notitia est cognitio vocum · sic in illa quae inter res et facta et facienda mistica [illegible] necessaria est cognitio rerum et [illegible] ostendit quod in [illegible] sacre scripture sacre [illegible] simulacre. Hanc scripture copiam notat Augustinus quod dicit in fine ii de doc. x. quanto minor est auri et argenti copia · vestiumque copia quam de Egypto secum ille populus abstulit in comparatione divitiarum [illegible] post Jerusalem consequi est quam maxime in Salomone rege ostenduntur · tanta quidem est scientia quae est utilis collata de libris gentium · si divinarum [illegible] scripture comparetur. Nam quidem ex [illegible] si [illegible] est ubi dampnatur etc. Sed quoque nubes rore concrescunt · ubi exprimatur modi tradendi congruitas quae ad animum [illegible] [illegible] Roris autem nomine exprimitur [illegible] est enim ros origine [illegible] · et [illegible] significare anagogia · descensu humilis significat hystoriam · et allegoriam [illegible] tempore sua [illegible] Nam hystoria est rerum gestarum narratio. Allegoria cum per unum factum aliud factum vel [illegible] significatur factum vel faciendum · tertium tropologia. Roris quoque nomine Anagogicus intellectus · Ros namque in alto generatur · hic est in medio aeris interstitio · et descendens in extremitatibus foliorum et herbarum guttatim se colligit. Anagogicus vero sursum ducens de [illegible] rore [illegible] intelligi illud Genesis 27 · In pinguedine terre et rore celi desuper erit benedictio tua · benedictio in sacre pagine descendentis est in delectatione [illegible] hystorie et [illegible] anagogico perveniens. Nam tunc sapit sapore hystorie · cum perficit [illegible] anagogie. Hugo de [illegible] · li. 6. sic videas quod omnis fabrice edificatio fundamento carens stabilis esse non potest. Sic est et in doctrina · fundamentum autem et principium sacre scripture et doctrine hystoria est · Et quae de quadam [illegible] veritas allegorie exprimitur [illegible] allegorie et [illegible] anagogia · sic [illegible] ubi allegoria [illegible] [illegible] roris nomine [illegible] descensus humilitate simplicitas hystorie. Nam [illegible] omnes [illegible] simplicius et [illegible] allegoria [illegible] [illegible] · [illegible] per unum [illegible] aliud [illegible] significetur · [illegible] Hugo de [illegible] Deus [illegible] concrescat in pluvia [illegible] ut ros eloquium. Concrescunt nubes pluvia elevatione vaporum frigore comprimente superius et guttatim [illegible] resolvente. Concrescat quoque doctrina hystorie [illegible] [illegible] arcebus quibus

hec scriptura —
intellectus profunditate
veritatis certitudine
copie plenitudinem

sollicita meditatio aggregat ad se allegoricos anagogicos et tropologicos thesauros ac diuitias sacrorum eloquiorum. Cum ergo eius stillationes sicut pluuia guttatim descendunt et sicut ros fluent... mistice sic eloquia sacre scripture in fundo intellectus latentia sunt. ut postmodum spiritualis fructus multiplici ac uarie generetur. hanc solam simplicem historie consideratores sacram scripturam contempnunt. sicut dicit hugo didascalicon libro 7. Ex quo nimirum colligitur quam profunda in sacris litteris reperienda sit intelligencia. ut per uocem ad intellectum. per intellectum ad rem. per rem ad rationem. per rationem ad ueritatem perueniatur. dum quidam minus docti non considerant nullam eis subtilitatem estimant. in qua exerceri possint ingenia. et obhoc ad philosophorum scripturas se transferunt. qui profecto non ad dei sapientiam solam hic sufficit. Virtute ueritatis ignorant. Epistola sarmonum? nomine per suauitatem et dulcedinem sensus scripture designatur. Res namque suauis et dulcis est. que quamuis eo quod non aque est. gustui insipida uideatur. effectu tamen est dulcedinis plena. Et uere celestis melli infusioribus et manna in deliciis uerbis in quibus diuina gratia patribus dicitur... per quod congregatur mora huius dulcedinis. De hoc rore dicitur 29 Job. radix mea aperta est secus aquas. et ros in messione mea morabitur. id est radix mee intellectus aquas germina cogitationis producit aperta est. id est excitata est secus aquas. id est ad sensus multiplices ... et ros. id est morosa suauitas. in messione mea. id est in intellectuum multitudine collecta. eo quod omnes sensus id est fructum morosa quietam ... edificationis. De hoc eciam habetur ab hugone didascalicon libro 4. omnis diuina scriptura in per dei sapientiam queritur suis partibus aptata est atque disposita. ut quidquid in ea continetur aut vita cordam spiritus aut suauitate intelligencie personet. aut per historie seriem et littere soliditatem misteriorum dicta sparsim posita continens et quasi in unum conectens ad modum ligni cocaeam? extensas cordas si non complet earum sonum in se suscipiens dulciorem auribus refert. que non solum corda edidit. Sed et lignum modulo suo corpus format. sic et mel fauo gratius. et quod maiori exercitio magis maiori desiderio inuenitur. Secundo conuersant. ubi exprimitur magis fructus qui ad eam finalem perueniunt. Est autem triplex scripture utilitas. videlicet meditationis excitatio. feruentis affectionis promocio. puritatis dileccionis plenitudo. Nam sicut terra semina primo producit. secundo in spicas perficit. tercio spicas in grani fructum gerit. Sic sacra scriptura meditacione semina meditacionum in corde studiosi producit. secundo eas in feruentes affectiones perfice facit. tercio sacris affeccionibus purissimam dileccionem adicit. De duobus primis fructibus hugo super penitalem. Scripture ille meditus utilitas siue contagione erroris non percipitur. nec ad ueram dei cognitionem sui dileccionem animam reparatur. et quamquam doctrinis nomine vocari digne non potest. Sola autem scriptura iure diuina appellatur. que spiritu dei aspirata et per illos qui spiritu dei loquentur. et manifesta hominem diuinum facit. ad similitudinem dei eum reformans instruendo ad cognitionem et excitando ad dileccionem. De tercio fructu scilicet consolacionis plenissime exorabatur beatus Jeronimus Paulinum in epistola de omnibus sacre scripture libris. Jheronimus

libris sic inquiens. oro te habere mecum. Inter hec uiue. ista meditari. nichil aliud nosse. nichil querere. nonne tibi uidetur iam hic in terris regni celestis habitaculum. nolo ut offendaris in scripturis sacris simplicitate et quasi uilitate uerborum que uel uicio interpretum. uel de industria sic prolata sunt. ut rusticam concionem facilius instruerent. et in una eademque sententia aliud doctus. aliud senciret indoctus. Secundo supplicat sapientiam altissimam. scilicet clarissimam. scilicet utilissimam. ut per intellectum sacre scripture et per ueritatis certitudinem. et per continencie centrum plenitudinem. meditacione historie tuam et allegorice munere cognicione intellectum meum illuminet. moralitatis et tropologie efficaci excitacione affectum inflammet. me anagogice mirabili suauitatis consolacionis habundancia erogat. Hoc dico sapientia que est dei filius. et tu et huius uideo et hic medicamine languori digneris. qui cum patre et spiritu sancto uiuit ac regnat in secula seculorum amen.

Candor est lucis eterne speculum sine macula maiestatis dei. Eterna maiestatis dei sapientia dominus ihesus christus hic describitur. et ab ipsa dignitate commendatur originalis. scilicet et essencialis. originali in quantum candor lucis eterne. essenciali scilicet approbata in quantum est plenitudo omnem omnium bonorum causarum plenitudinem integre comprehendens et ostendens que speculum maiestatis dei. Sed licet hec uerba primo intelligantur de sapientia genita. id est sapientia increata intellecta. possunt congruenter de eius spirituali effectu et dono sapientie. scilicet inspirata que est sacra scriptura. solum enim relucere artifex in opere et datur in munere. et utrique solum aliqua proprietates usus attribuere. De ipsa sacra scriptura dicatur. candor est lucis eterne. quod si de ipsa intelligatur x. in eisdem ad eius commendacionem. uidelicet antiquitas pulcritudinis. nobilitas originis. suauitas commodi. dignitas officii. candore. luce. speculacionis. et in pulcritudine originis commodo? ... hanc agnosce eam formalem. efficientem finalem. materialem. Considera ergo et mirare demonstrare sapientiam quam sit speciosa que candida. quam generosa que filia lucis eterne. quam fructuosa que speculum perfectis et multiplicatis splendoris? intellectualis. quam preciosa sit que ipsius diuine maiestatis secretaria. propter quod dicitur sapientie. hanc amaui et exquisiui a iuuentute mea. et quesiui speciosam eam mihi assumere et amator factus sum forme illius. Ecce speciositas. est enim speciosior sole et super omnem disposicionem stellarum luci comparata inuenitur. prior in alio uerbo proferetur multitudine mercatorum. quia non est hec corporis considerare. quia tamen comparatio est inter ueritates humanas et eternitatis sapientie tenere. maior uidelicet est. Ecce speciositas. generositatem illius glorificat contubernium habens dei illustratur. generositas gratiosum est. id est reueretur lumine sincere fidei illustratur. quia eam reuerentur. Sed et omnium dominus dilexit eam. Ecce preciositas. Doctrix enim est discipline. et electrix operum illius. Ecce fructuositas. id est intellectualis fecunditas. Hec enim est de qua in eodem capitulo. omnium uidelicet bonorum mater est que fine fide dicitur et omnium uidelicet bonorum que ut sapiens proverbiorum 19. ubi non est sciencia anime non est bonum. ergo cum ergo ista non sit. perfecta sciencia anime ergo ista non est bonum. ergo in ista est omne bonum. Hanc ergo diuinam tam speciosam. tam generosam. tam fructuosam

tam preciosam proposui cum sapiente. sapientie x. adducere eam mihi ad coniugium. sciens quod communicabit mecum de bonis suis. et erit allocucio cogitacionis et tedii mei et cetera. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersacio illius. nec tedium conuictus illius. Sed leticia et gaudium. ad huius ergo diuine delicias nos exitans et hec breuiter commemorans dicit. Sapiens. candor est et cetera.

In primo ergo candoris intelligencia cum scrutinis quod per attendendo naturam candoris inuenimus. attendentes enim diligenter colorum extremitates inuenimus quod candor nichil est nisi prima impressio lucis in perspicuo purissimo. Sed condensato. id est terminato. hoc patent scientibus quod color est extremitas perspicui in corpore terminato. Impressio ergo maxime elongata a contrario. id est ab opaco. et hoc omnia in scriptura sacra planum est misterio reperiri. Est enim sacra scriptura. prima lucis eterne impressio. In hac enim ecce quia generis omnis sapientia a domino est ut dicitur ecclesiastici. hoc enim ab ipso est in altissimo. et propter hoc sola propter dicit augustinus nomine sapientie. est magis lucis impressio. Sed in perspicuo puritatis. id est scientis depuracio. Hoc enim est de quo sapientie v. in animas sanctas se transfert amicos dei et prophetas constituit. et in eodem in nulli? uolam. a. non in sapientia impressio enim et in perspicuo ponitur. Sed per densum terminato. id est sub uelaminibus enigmatum declarato. et hec impressio maxime elongata a contrario. quam ab hac scriptura racione ueritatis eius intuitum omnis est infeccio ut consequenter patebit. hoc ergo est forte ut modus huius serie. Modus siue edificacio est gratuita dei inspiracio siue receptionis depuracio mentis eleuacio. siue interpretacionis enigmatum manducacio. siue certitudinis et assercionis fidei certior quam inuestigacio. Est ergo hec sapientia candor que prima lucis impressio. id est excellentissima respiracio eius receptiua. Perspicuitas est animi depuracio cuius terminacio est enigmatum manu ducta reuelacio. cuius elongacio a contrario est fidei forcior quam racio. Est ergo candor lucis prima impressio. propter quod et angeli lucis et inaccessibilis. scilicet deo uniti semper fere ornamentis candidis apparuisse leguntur. et Dyonisius album estimando significare uere lucis et quasi congruentissimum diuini luminis. Sic scriptura sacra intima est quasi proximo est eterne claritati. Dicit enim hugo super ierarchiam angelicam quod omnis ista cognoscit quam in per sacrum eloquium studio lectionis uel indicacionis dicimus. quia ymago est illius plene ac perfecte cognicionis. quam postmodum ex plenitudine contemplacione hauriemus. quod significatum est apocalipsis v. ubi dicitur de illo qui apparuit. inter candelabra aurea facies eius sicut sol lucet in uirtute sua. et supra habetur quod caput eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam nix. Quod ergo significat candor in capite et lux in facie que sibi coniunguntur. nisi quod candor a luce prima imprimitur in faciem per quam intelligitur visio clara. I cor. 13. videmus nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem. Sed in capitis candore. in quo quis cognoscitur. Sed non plene exordium illuminacionis per doctrinam scripture. capilli que sunt cogitatus fideli in fide radicati a luce eterna oriundi sunt candidi sicut tamquam lana alba ad excitandum diuinum amorem. Sed candidi tamquam nix ad extinguendum amorem mundanum. In lana quidem calor est. in niue uero intelligere algorem. Sicut dicit augustinus in ii de doctrina christiana. Scriptura

Sacra non precipit nisi caritatem. nichil prohibet nisi turpitudinem. Sed sapientia sicut potest per originem. Sic ergo dignitate. Hoc enim est que nulli alii conceditur. Sed et de omnibus aliis arbitratur quam sic dicit augustinus de doctrina christiana 2. quidquid homo extra didicerit si noxium est ibi dampnatur. si utile ibi inuenitur. et cum ibi quis inuenerit omnia que utiliter alibi didicerit. multo habundancius ibi inueniunt ea que nusquam alibi omnino. Sed in illarum scripturarum mirabili altitudine et mira humilitate distinctior est et omnibus aliis. tempore et antiquitate. Unde germanus de ista. Jus istud est quod in lege et euangelio continetur. inter omnia primatum tenet et tempore et dignitate. cepit enim ab exordio creature racionalis. Item dicit augustinus de ciuitate dei xv. c. ii. tempore prophetarum nostrorum quorum iam scriptura ad noticiam fere omnium gencium peruenit et multo forte post eos fuerunt philosophi gencium qui hoc eciam nomine uocarentur. quod cepit a Samio Pictagora qui eo tempore quo iudeorum soluta est captiuitas cepit. et postea doctrina autem quod et prius moyses legis lator fuit abraham et noe patriarche qui et prophete fuerunt omnes eos precesserunt. Sic ergo hec scriptura. lucis eterne in prima hec impressio prima. Unde hugo super ierarchiam. ii. diffusiones solaris radii in illam mundam uenientes que est purissima. et ad illuminacionem aptissima implent eum nullum in aliqua parte obstaculum inuenientes et implendo faciunt eam luciorem omnium. et sicut radius per eam manifestius declarat suos splendores. sic spiritualis lux ad quorum mentes racionales deueniens eas quas puras inuenit et defecatas illuminat per fidem. illas uero quas magis aptas reperit. maiori claritate illustrat. quas uero sed tulentas inuenerit. sua generis participacione immunes relinquit. quod figuratum est apocalipsis 2. ubi dicitur dabo ei calamum candidum et in eo nouum nomen scriptum quod nemo nouit nisi qui accepit. Per calamum candidum intellige affectum in puritate stabilitum. nomen nouum noticiam habitus per reuelacionem. unde dicitur quod nemo nouit nisi qui accepit. ut sciencias omnes ex lumine alienis sibi inuestigando rapit. hanc tamen datam accepit. Ja. si quis indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat. postulet autem in fide nichil hesitans. Hoc et significatum est in apocalipsis ubi dicitur. vidi thronum magnum et candidum et sedentem super eum. quis thronus dei nisi anima sancta. anima enim iusti sedes est sapientie. thronus ergo dicitur esse candidus propter sapientie illustrantis radium. Sed per lucem in perspicuo candor non efficitur. nisi per spiritum emerun? et induat densitatem. Exemplum in congelacione aque in niuem. et inde decoctione albiuntur oua. Sic sapientia sancta quamuis a sensibus clare recipiatur. Vestitur tamen nebulo enigmatum ne aliis tradatur. quod figuratum est in ecclesia primitiua per reuelacionem beati Dyonisii in ecclesiastica ierarchia. x. ubi dicitur accipiens crisma consecratum superponebat altari et ipsum uelabat alis eius inuictum ergo quod iam dictum est. ubi Dyonisius. diuinus uir subtilissimorum radiis cognatis intellectui conceptibus incognoscibiliter ut a dissimilibus non contaminetur alaris enigmatibus cooperitur. per que sancta enigmata uestitorum bene ordinati ordines sursum agunt. obumbratur ergo lux ut indignis absconditur. et puris mentibus reueletur. Unde sic dicit hugo. tempore est sermo ad primam demonstracionem. et postea omnes theologi uisibilibus demonstracionibus usi. quod significatur Dyonisii. ii. ubi dicitur ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternuntur. ei. i. ihesum que pacem uisitat

Epistola Sarmonum

de Veritate

Aug.

hs

Dyo.

lignis hanc sapienciam quam que desursum est sapientia primo
pudica est deinde pacifica. Cuius platee id est scripture doctrine
que id est quasi vie intrales in civitate sapientie. In lapide s. ag-
noscere velamen enigmatis. sed in candido sapientie radium obu-
brum. propter quod in cantico de sapientia incarnata et carne velata dicitur
Dilectus meus candidus et rubicundus. ut in candore lateus deitas. in rubore
flagellata humanitas intelligitur. Hec est signata eciam in genesi ubi
dicitur in hiis que spoliate erant candor apparuit virge
per hystoriam exempla sanctorum exponuntur ut afficiant conspicientes signantur
scripture intima documenta que debent afficere exponen-
tes et inter greges domini cum quibus iacob intelligitur ingredi for-
tunatos. Sed candor non apparet nisi spoliens virgas. non pa-
tent scripture intima nisi exponantur. Sic scriptura candor
qui est prima influxio lucis eterne in respicuo purissimo
terminato. et ex hiis sequitur scilicet per maximam elongacio-
nem a contrario fruct... quidem est in omni bonitate iusticia et in-
ter dicit phil. i. Hec enim sapientia non docet falsum sed bonum et honestum
vel iustum sed omnino nec falsum sed verum. suavitate enim bo-
nitatis inflammat affectum. luminis castitatis regulat effec-
tum. luce veritatis illustrat intellectum. similiter eam comen-
dat Jo. ego sum via veritas et vita. via in effectu veritas
in intellectu. vita in effectu vel docens errorem nec falsum
nec calumniam generat. Mc. ix. Vestimenta eius
facta sunt splendida candida nimis velut nix qualia fullo non
potest facere candida super terram. Vel vestimenta dicit anglica
vestis. sacerdotale vestem extremo significat directionem ad di-
vina et mistica speculativa. Job xxix. Justicia indutus
sum. et vestivi me sicut vestimento et dyademate iudicio meo non
potest fullo tincturis sed celestis. Vel sicut dicit hugo magister
sacre scripture flores inveniuntur optimi ad colo-
randos pannos scilicet divina precepta virtutum ad colorandas
animas. fullo quidem id est terram significat sapienciam mundanam et
terrenam. que non est candor sed tenebre propter multa falla-
ciam et iniquitatem amiteris sapientibus cauta quam hec et sanctus dicit
Job de ista sapientia. Non comparabitur tinctis indie coloribus
id est quod ubi glossa moralium ix. ipsa mundanorum verba ab hiis
mundi sapientibus differunt. quod dum intendunt eloquencie
eorum dicta non pulcra apparent speciem et fucacionem di-
cere et non verum virtute caveant ad se quam id est verborum compo-
sicionibus quasi sunt dictis coloribus incinuntur. et sic carent
in magna parte tam virtute quam veritate. Hec in quam
doctrina sapientia et predicacione pulcra est et pura et veritate
respicua. Hec igitur a contrario sic elongatur. ut auctoritas certissima
teneatur non de ymnis deducta sed certissime fidei in
mixta. unde aug. de civitate dei ix. Divina eloquia in omni-
bus suis que sunt quodam data non arbitror conscientiis conculcata
unde non homini ingenium sed dei eloquium contempnere formi-
dat. quia illa cognoscens maior quidem est huius scripture
auctoritas quam omnis humani ingenii capacitas. deinde enim ama-
non plene conferat. quia frequenter contingit apparere demo-
stracionem que non est demonstratio. Sed ubi veritatis eterne suadet
auctoritas non habet locum enunciacio. Sexto quidem hec sciencie modus
Modus quartus sive conductus quia radicata est ab eterna cla-
ritate. Modus sive receptionis quia in purissima est

tate. modum sive instructionis quia exterius habet manuduc-
tivum velamen enigmatum. Interius est stabilissimum fidei fun-
damentum cuius mittens in tabulis marci. at hec est commenda-
cio quantum ad causam formalem. Quantum vero ad efficientem quidem
datur nomine lucis eterne. ipse enim est artifex et desplendens
eo modo quo artifex in opere sepe demonstratur. ad cuius
evidenciam lucis nobis insignia medium deducantur. Inve-
nies enim in luce quattuor. scilicet perpetua. scilicet comunicacionem narra-
cionem. apparicionem. et operacionem. Comunicat enim lux se ple-
narie in medio perempte. sed comunicat se varie in modo
diversitate. apparicionem habet in denso. operacionem in sensi-
bilem in electo. huius tunc lux eterna comunicat se plena-
rie in eterne unitate quasi in medio dempte. sed comunicat
se varie in medio vel eterne varietate scilicet in creaturarum
productione. apparet autem in denso in id est assumpto invitaculo.
operatur in electo quia renovat animas in sacramento. accedit
dit enim verbum ad elementum et fit sacramentum ut dicit hugo. huius
enim modis sapientia eterna nos illustrat in scripturis sacris in qua
agnoscimus creatorem et opera creacionis reparatorem et opera
reparacionis que inserti in doctrina canonis ne videatur
opus hominis esse sed divinitate tradunt in singulis. et hec lux est
de qua dicitur illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Jo. i. Hec lux
resplendens in medii diversitate plenarie. Est enim sple-
dor solis. et secundum omnem dispositionem stellarum luci comparata in-
venitur prior. lux enim creata quantumcumque vigore sol eodem fit
se in quadam dimensione ex certitate virtutis non sic lux eter-
na de qua procedit christus qui est splendor glorie. propter quod exponens
hec verbum aug. de sapientia increata dicit. maluit dicere sple-
dor lucis quam lux lucis. ne obscurior putaretur ista quam
manat illa de qua manat. cum enim audit candor vel certe
ita facilius ut propter hanc ista quod hec nihil lucere credat
si enim minor esset obscuritas vel esse non candor. hec enim est
lux de qua dyonisius de divinis nominibus c. vii. deus quidem pater est divini-
tas fontana. filius et spiritus sanctus sunt digenie divinitatis. sancta
ex dicere. et pullulaciones divine et sicut flores et super-
substancialia lumina. et alibi vocat patrem deitatem
sibi lucentem plenioremque et sui tribus lucentem. Racio autem quia
lux creata comunicat se in quadam dimensione. Nulla enim
lux creata est pura lux immo habet tenebras admixtas
et ideo cognoscit eam dimensione. Sed deus lux pura et id
gignit eam plenissima splendoris assimilacione. unde
dicitur i. Jo. Deus lux est et tenebre non sunt in eo ulle.
propter quod hugo. verbum ipse penes lumen de lumine est
unde verbum vel radius et ipsum unum sapientia est. et ipsa sapientia
lumen est procedens a qua nata est. sic patet comunicacio.
Sed secundo narracio lux enim ut dictum est diffundit
se in eterne diversitate. quia sicut dicit hugo super jerarchiam
divine bonitatis radius qui spiritualiter lucens illuminat
quamvis per se unus permaneat. participacione tamen et dis-
tribucione donorum varie multiplicatur. hec non variacio
et multiplicacio virtutum est pulcritudo. quia ubi
dissimilis pulcra essent singula simul pulcra non essent
universa. Non enim verum aliquid capere potuit quod erat
pulcritudinis totum. et idcirco summa pulcritudo

varia distributa est participacione in singulis ut per-
fecta esse possit simul in universis. lux autem incessus dupliciter va-
riatur. scilicet per reflexionem et per fractionem in luce. reflexa
que nata est redire in suum principium. intelligit racionalem et intel-
lectualem naturam que nata est redire in deum. unde aug. fiat
lux et facta est lux. lux enim intellectualis anagogice vite creacio
et conversio. creacio in egrediendo. conversio in regrediendo.
unde hugo. verbum vere plenius est eo quod lumen accepimus. eo
verum autem in eo quod accepto lumine et ipsi lumina sumus.
Sed et aliarum creaturarum productio similis est luci facte que
suum manifestat principium. sed non plene omnia in sua condicione
et sic omnis creatura intelligitur lucis nomine. omne enim quod
manifestat lumen est. dicitur ad ephe. v. unde aug. iii. de li. ar.
o suavissima lux purgate mentis sapientia. non cessas que
dicta sunt innuere nobis et nutus tui super omnem creaturarum
decorem. eccl. xi. sol illuminans per omnia respexit. et gloria domini ple-
num est opus eius. Sed et se diffunderet in creaturarum productione
apparuisse tamen legitur in carne. quia apparuit benignitas et
humanitas salvatoris nostri dei non ex operibus que fecimus nos. Pre enim non erat quod dicitur in Iohe
lux in tenebris lucet et tenebre non eam comprehenderunt. Sed secundum
verbum caro factum est et habitavit in nobis. et vidimus gloriam eius et cetera. huic
congaudens sap. in ecc. xi. dicit de luce lumen et delectabile
oculis videre solem. exurge inquid amicus et illumi-
nabit te christus. ephesi. splendor enim non lux est nisi quam a va-
cuo quod incipit in medio puncto et in orbis circumferen-
ciam se dispergit. Item operacio lucis est renovativa in
electo. id est opere lucis eterne. operativa est in sacramento ephe. v.
eratis aliquando tenebre. nunc autem lux in domino. glossa. modo per fidem et baptismum
operatur quidem in celis illuminando. sapientie enim feci ut in celis
oriretur lumen indeficiens. Sed ipsa operatur reparando
quod designatur tho. cum dixit. v. quale gaudium mihi est qui in tene-
bris sedeo et lumen celi non video. Cui ait iuvenis forti animo esto in
proximo est ut a deo curaris scilicet per lumen scilicet que superio-
ra illustrando renovat et electuaria reparando. Dicit
dyonisius de divinis nominibus. lumen intelligibile dicitur quod est supra
omne lumen bonum. sicut est radius fontanus et superma-
nens luminis effusio. omnem mundanam et supermunda-
nam et circummundanam mentem ex plenitudine illius illu-
minans. et intellectuales ipsarum virtutes renovans. Sed ipsa
ora reparando. superiora tamen illustrando. supermundane mentes
dum angelis se imparando assistentes quia ad officium non descen-
dunt per dyonisium. circummundane que ministrantes ut in eo regitur in
tendunt. mundane qui in hoc ergastulo peregrinando
degunt. Hec igitur scientia tante claritatis a splendore de-
scendit eterne veritatis et simplicem comunicacionem recepit. in dif-
fusio in diversitate. enim apparicio. et operacio ab inferiori non pos-
sent tam plenarie recedere. sicut radius solaris non posset
a tenere inferioris luminaris et sic patet causa efficiens. Hec
sapientia tota est luminosa a luce descendens ad lucem redu-
cit et lucidos et ad lucidos procedit. et ad lucentes efficit
intendentes. quia sicut dicit hugo. lumina lucencia et illumi-
nata specula sunt divina. et in eis videtur lux lucens et a
luminans quam in corpore et in actu in se manans ad phil.
Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vite continentes.

Causa autem sic finalis et utilitas insinuatur in nomine speculi.
Speculum autem nihil est ... invenimus usum. unum enim speculis
ad
contuendum
conburendum
componendum
confortandum
Secundum quantitatem et quantitatem que aliter agnosta
non possunt. sicut docent experimenta aliquamdiu
et quidam astrologie considerationes
concauis ad solem positis sic docent experimenta
per speciem. sic docent experimenta — oculos languentes ut
docent experimenta medicine. Scriptura igitur talis speculum est
quod enim ad docendum se et deum cognoscere. proximum compositum con-
tricionem comburere. deinde virtutum ornamenta inserere
et tandem ad divina solacia contendere. Proponitur igitur scrip-
tura ut speculum planum ad contuendum se et deum. se in quantum
scilicet mensurando vero per legem cognosco peccatum. propter quod
gregorius mor. ii. scriptura mentis oculis quasi speculum quoddam
opponitur ut interna facies ibi videatur. ubi feda. ibi pulcra
inde contemur. ubi sentimus quantum proficimus. in aspectu quantum
longe distamus. quantum longe magis quia per puritatem per specula
cognoscentur. alia sole non apparente. In hoc
et speculo cognoscimus deum. cor. xiii. videmus nunc per
speculum et in enigmate. deus autem habitat lucem inaccessibilem quam
nullus hominum vidit. thi. vi. Sed cum non videatur in clara luce
videtur tamen per speculum scilicet scripture quam ignorantes si
voluerint ipsum nolle caderent. ysa. lix. palpavimus sicut
parietem ceci. et quasi absque oculis contrectavimus. impegimus
in meridie quasi in tenebris. hanc duplicem noticiam petit
aug. in soliloquiis dicens. deus semper idem. noverim te. noverim
me. Item proponitur ut speculum concavum ad con-
fortandum ardentes. unde hugo exponens dicit pulcre
seraphim quod est ardens sacram scripturam que cor quos
per cognicionem illuminavit. per amorem postmodum fortiter
ardere facit. cognicio enim et ardor necessaria sunt ad pur-
gacionem anime sicut dicit ysa. si abluerit dominus sordes
filiarum syon in spiritu iudicii et ardoris spiritu. et hoc
totum signatum est in exodo. ubi dicitur fecit et labrum eneum
cum basi sua de speculis mulierum que excubant in atrio
tabernaculi. labrum vel lavatorium eneum verbum sonans per con-
fessionem sacrum. basis sua scilicet fidem que est scripture funda-
mentum. De speciebus id est mulierum. Mulieres vero ante anime que
semper conclusi inter talamum considerant ad divinas illu-
minaciones tecantur suspense. Semper parate ad vo-
cacionem sponsi talamum intrare. quarum specula et trope
sunt illuminaciones divine in sacro canone recepte ad informa-
cionem et compunctionem cordium ordinate. hec enim est verbum de
quo ps. ignitum eloquium tuum vehementer. Item utimur hiis speculo
ad componendum corpus. ii cor. iii. nos autem revelata facie glori-
am domini speculantes in eandem ymaginem transformamur
a claritate in claritatem tanquam a spiritu domini. ubi enim sic
dicit aug. de tri. per speculum videntes et in eodem c. xiii.
speculans dicit non a speculo sed a speculacione in eandem
ymaginem. tunc in ymaginem vel imitacionem pulcri et boni
a claritate in claritatem aug. a claritate creacionis in claritatem iusticie
hec enim facit lex domini immaculata convertens animas. In depuratis ocu-
lis confortandis ad confortandum. Impossibile est enim consolari in eo
plene nisi depuratur. unde ps. cum dixit. ab occultis meis

Quid docet
scriptura.

Aug.

Dyo.

ma. phil. pe. me. Redduxit quam dulcia faucibus meis
elo. tua. super mel ori meo. De angelica ierarchia eiusdam conuenit
et ab ... [illegible] fantasie. Clam in manifestis dei appari
cionibus lumina circumilluminabunt diuinis splendoribus
ad conformia speculorum claritate totaliorem diuinitatibus
transiue ... fulgorem: conformia imaginis speculatorum. Quia cum
scriptura sit speculum purissimum in quo plane est lucere
re diuinum radium. sol tamen depuratum ut dictum est. suis
mittit solacia. ps. lux orta est iusto. Aug. de tri. c. 9.
Quid uidere deum est hic terrenis et uiuis. ut exerce ut per spe
culum. et in enigmate gaudeat agnoscens deum.
Et sic deum honorem et gratias agat. Jam ergo patet huius
sciencie utilitas. et simpliciter et per comparationem ad aliarum scientiarum. Aug.
de ci. ix. c. porro ... eorum memorabilis doctrina
que appellata est sapiencia. maxime altissima et si quid aliud talium
disciplinarum magis ad exercitandum ingenia quam illu
minandum animas uel sapiencia solet ualere compendiosius eum ad lu
men eternum assurgere. ubi eius radio in scriptura luce
ri intenditur. quam si lux in tenebris queratur. omnis enim cre
atura est tenebrosa. Nulla quidem est comparacio scripture sa
cre cum speculis. Similis enim est. speculo plano in conformitate uni
tate speculis. concauis in sui multiformitate. quia in
uniuersis. que loca ymaginum sic in scriptura. Ergo non unum. spe
culis conuexis in apparicionis ... quam alie scientie
dum notificant a remotis. et tamen per scalam creaturarum
quasi ad intenciones conuincunt que est unum uel bonum. Ista
de scientia diuina declarat ... ostendens
deum unum et trinum. Ideo similis est speculo conuexe appa
ricionis ... quam sicut theologus ierarchia exem
plificans inuisibilia dei et est sapientia. potentia. bonitas et pul
critudo. Sic ait omnis sapientia ... aptas quis poterit
et intellectus comprehenderit numerum arene maris et puluerem
arene maris. tam multiplicium illarum cogniciones incomparabi
liter potest deficere a plena comprehensione cuius libri dictorum
... qui pauxillimum inuenit comparacione et collectione
... nec est per tria specie ... plana. concaua
et conuexa. tamen si specularis ita uolueris. scriptura
... est in alta ... quanto enim in ea amplius pro
ficiens. profundiorem ea reperies. ps. accedet homo ad
cor altum. et e. de. Similis est speculo columpnis: et in acutis ...
... uel longitudinem agnosce in columpnis. latitudinem in planis
profunditatem in concauis. subtilitatem ... in piramidibus. ...
ubi ita nunc et ex ... Sed maiestas dei est hinc ...
... cuius intuitu ... dicit. ecce omnia ...
... maiestatem et magnitudinem suam. hoc enim est quam fide
... exigit. ad quam amorem ascendit. ad quam gloria
deducit. hoc enim est quam maiestas magis capit fide quam per
caritatem. ... qui scrutator est maiestatis opprimetur
... ps. ...
... amplectere caritate et semplena dilectione que tunc
implebitur cum sedit filius hominis in se. ma.
Non adducet ... cum ... et luce maies
tatis sue. sic dicit Baruc. 1. quia in luce eius uidebimus
lumen glorie et plenitudinem lucis eterne. ...

caritas. ubi lux. ueritas. ubi modus. eternitas. ubi ciui
tas non eget sole neque luna ut luceant in ea. Nam clari
tas dei illuminabit eam. Ubi iusti fulgebunt sicut
sol. quia secundum ysa. erit lux lune sicut lux solis. septem
dierum. Ubi uacabimus uidebimus et amabimus. et lau
dabimus. ut dicit aug. quia ueritas illustrabit. amor
satiabit. et locus occupabit

59

[illegible]

60

gere dilectio. Sed naturalis ... non potest summe attingere ad deum. ergo
... dilectio. Sed qui diligit diligit deum propter se et super omnia perfecte ...
dilig... attingit ad ipsum. ergo istud non potest esse ...
Item quanta est potentia tantus est actus. non enim excedit actus ipsam potentiam
... non magis est quam actus maior sit quam potentia ...
Sed nulla potentia ... excellit limites nature. ergo nec aliquis actus
... potest excedere limites nature. Sed diligere deum super se excedit limites
nature. quia eleuat naturam super se. ergo diligere deum super se non potest esse
actus ... potentie. Sed dilectio que non potest esse naturalis potentie actus non potest esse
naturalis. ergo dilectione ... non ... diligere deum super. Item ...

[illegible]

ma. phi. pe. me. Bn dixit quam dulcia faucibus meis
elo. tua. super mel ori meo. de angelica ierarchia eundem convenie-
ns ab iste ante fantasias. Jam in manifestis dei appari-
cionibus lumina circumilluminabant divinis splendoribus
ad comparationem speculorum claritate totaliorem diminuentibus
transiverint fulgore. comparacione igitur speculatorum. quia cum
scriptura sit speculum purissimum in quo planum est luce-
re divinum radium. sol tamen depuratum ut dictum est tenus
mittit solacium. ps. lux orta est iusto. aug. de tri. c. 9.
quia videre deum esse hic trinum et unum. ut extra ut per spe-
culum. et in enigmate gaudeat agnoscens deum.
et sic deum honorem et gratias agat. Jam quod primo huius
sciencie utilitas et simpliciter et per comparationem ad aliarum scientiarum. aug.
de ci. ix. c. porro inquit eorum memorialis doctrina
que appellata est sapientia. magister autem ... et licet talium
disciplinarum magis ad exercitandum ingenia quam illu-
minandas animas sapientia solet valere compendiosius etiam ad lu-
men eternum assurgere. ubi et radio in scriptura luce
di intenditur. quamvis lux in tenebris queratur. omnis enim cre-
atura est tenebra. similia quedem est comparatio scripture sa-
cre cum speculis. similis enim est speculo plano in conformi-
tate speculis concavis in sua multiformitate. quia in
illis. quia loca ymaginum sic in scriptura. speculo vero spe-
culis convexis in apparicionis amplitudine. quia alie scientie
dum notificant a remotis. et tamen per scalam creaturarum
quasi ad intenciones conveniet que ... unum vel bonum. Ista
autem sancta dum declarat mundum conditum et creata ostendens
deum unum et trinum. Sol sicut est speculo convexe appa-
ricionis huiusmodi. quia sicut theologus ierarchia eorum
pl[illegible] invisibilia dei et est sapientia. potentia. bonitas. et pul-
critudo. Sic autem omnis sapientia conicit aptas quas possit
et intellectus capacitatis quasi numerum arene maris et pulverem
arene maris. tamen multitudine illarum cogitacionum incomparabi-
liter possit deficere a plena comprehencione cuiuslibet dictorum invisibilium
invisibilium dei quia paucissimum inventum apparacione et celestium
tuetur mundi sensibilis. nec est plana specula ... non plana. concava
et convexa. tamen si specularis ista voluerit. scriptura
p[illegible] ... est in alta terra. quanto enim in ea amplius pro-
ficiens. profundiorem eam reperies. ps. accedet homo ad
cor altum. et e. deus. similis est speculo columpnis et in acuta sta-
bilitate. vel longitudine agnoscere in columpnis. latitudine in planis
profunditatem. in concavis sublimitatem similitudinem in ipsis. non sic
ubi ista inter et extra polita. Sed maiestas dei est hinc sic
per directo. hoc est enim cuius intuitu dicit. deut. ecce ostendit nobis dominus
deus noster maiestatem et magnitudinem suam. hoc. n. est aug ...
astutum spe erigitur. ad aug amorem ascendit. ad aug gratiam
deducitur. hoc. n. est aug maiestas magis capax fide quam per
scrutatione. pu. qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria
hoc non timere est si expectatur. ps. videbo. non via eius et te. n.
e. o. c. et amplectemur caritate et semplena dilectione quia tunc
implebitur cum sedit filius hominis in se. ma.
nos adducet deus ut eum cum iocunditate in luce maio-
ritatis sue. sic dicit Baruc. i. quam in luce eius videbi-
lium glorie a plenitudinem lucis eterne. vel rex.

velitum sunt de naturali dilectione creature rationalis primo
ut tanta bonitas ex puris naturalibus sine gratia ali-
qua sibi data naturali dilectione loquimur possit deum dilige-
re super omnia et super se ipsum et loquimur tam pro statu innocen-
cie quam pro statu miserie. et quod non. ostendit bernardus in libro de di-
ligendo deo. c. viij. dicit unum id difficile immo impossibile viribus scilicet propriam li-
beri arbitrii viribus semel acceptam adeo ad dei extracto con-
vertere voluntatem et non magis ad propriam retorquere. ea tamquam
quasi sibi tamquam propria retinere sicut scriptum est omnes que sua
sunt querunt. si igitur naturalis dilectio et de naturalibus bonis acceptis
adeo impossibile est toti tanta quod ex viribus suis naturalibus magis convertat
eam ad deum quam ad se ipsum. sed si ipsum magis diligeret magis
converteret. igitur impossibile quod illa dilectione magis diligat deum quam se ipsum
pr. b. de dili. deo. c. xij. dicit quod amor quo homo diligit se ipsum propter
se ipsum ante omnia non precepto indicitur sed nature inseritur. sed amore
qui non inficit est amor illius. igitur amore naturali diligit homo se propter se
et super omnia. sed similiter de huiusmodi miliciis. angelo et homo in illa dile-
ctione. igitur simpliciter et deo quod tanta spiritus plus diligit se quam deum puro a-
more illo. Preterea fortiore modo dilectionis in aliquo propter se quam propter al-
terum et ad vehemencior igitur magis diligit quod propter se diliget quam quod propter al-
terum. sed amore illo diligit creatura rationalis se propter se. deum autem non propter se
sed propter ipsum commodum igitur amore illo plus diligit se quam deum. sed non potest
amore naturali aliquis diligere se et deum quam sicut dictum est. igitur non potest
tamen diligere deum sicut se ipsum. ... quod non potest aliquis. p. b. dicit
n. libro de di. deo. c. xvij. quod per amorem naturalem quem carnalem
appellat portamus ymaginem terreni hominis per dilectionem contrariam
ymaginem celestis et dicit ibi quod necesse est quod prius portemus yma-
ginem terreni hominis quam celestis. et subdit ibi quod imprimis diligit
homo se propter se ipsum. et deinde videns quod potest per se subsistere deum quam
sibi necessarium incipit diligere et tunc diligit deum non propter se ipsum sed propter se.
loquitur ibi de illa dilectione. igitur patet quod iste est modus illius dilectionis.
quando diligit se propter se et deum propter se ipsum. si igitur non assuescit ex-
se in contrarium igitur non potest non diligere deum nisi propter se ipsum. igitur nisi
magis quam diligit se ipsum. Preterea modus diligendi deum dilectione gratu-
ita excellencior est quam modus diligendi ipsum dilectione naturali. quia
illa dilectio est excellencior quam ista. igitur modus excellentissimus
diligendi deum non potest esse dilectionis illius sed gratuite. sed iste modus quia
diligitur propter se et super omnia et plus quam se est talis. igitur iste modus non
potest dilectionis illius sed solum gratuite. Preterea duplex est vis in anima scilicet
cognitiva et affectiva. obiectum cognitive est primum quod verum obiectum
affective est summa bonitas. sicut igitur se habet affectiva ad amorem
summe bonitatis. sic se habet cognitiva ad cognicionem prime ve-
ritatis. sed cognitiva intelligere non potest ex se talis sive sola sua
cognicione cognoscere primam veritatem sicut est cognoscibilis scilicet su-
me. immo se habet intellectus noster ibi sicut oculus vespertilionis ad lu-
men dei. igitur nec affectiva potest propria illa dilectione diligere summe
hoc est super omnia. Preterea dicitur dicitur p. b. c. iiij. quod deus est super cognicionem
omnium et super omnem bonitatem ... cognicionem omnium creature necessario pertinet
a ad dilectionem illam quod igitur non potest attingere cognicionem ubi non potest attingere

gere dilectio. sed naturalis cognitio non potest summe attingere ad deum. igitur
nec illa dilectio. sed qui digne diligit deum propter se et super omnia possidet in
diligendo attingit ad ipsum. igitur istud non potest esse ad illam illam.
Preterea quanta est potentia tantus est actus. non enim excedit actus ipsum potentiam
movens. nec magis est quod actus maior sit quam potentia et potentia quam substantia.
sed igitur nulla potentia nature excedit limites nature. igitur nec aliquis actus
illius potest excedere limites nature. sed diligere deum super se excedit limites
nature. quia elevat naturam super se. igitur diligere deum super se non potest esse
actus illius potentie. sed dilectio que non potest esse naturalis potentie actus non potest esse
naturalis. igitur dilectione illa non tanta talis diligere deum super. Preterea nichil
potest creatura talis per naturam quod ad perfectam iusticiam pertineat. sed diligere
deum super se et super omnia est huiusmodi. igitur istud non creatura talis per naturam
me. de se manifesta est. quia si ita esset quod possit tunc ex puris
naturalibus possit creatura talis mereri vitam eternam quod est contra
maximum inconveniens. ... pr. paulinus libro de vera religione qui contra
finem dicit quod regnare delectat unum omnium regnatori deo
subditur sed erit plus eum diligendo quam se ipsum et hoc est perfecta ius-
ticia quia potius pociora et minus inferiora diliguntur. Preterea fortior
et vehemencior est ille amor sive fortius et vehemencius inhet dilectio. scilicet
sibi quam illa amor et deo et hoc necesse est. igitur necesse est quod fortior et vehemencior
sit amor totalis tanta ad se ipsum quam ad deum. iiij. pr. paulinus. i. libro
de doctrina christiana. c. xxiij. vel dicit. Cum iiij sint diligenda. ...
quod super nos est. alterum quod nos est. tercium quod iuxta nos est. quartum quod
infra nos est. de secundo et quarto nulla precepta danda erant. quantum
talibus. n. homo excidat a veritate remanet illi dilectio sui et di-
lecto corporis sui. fugiens. n. animus ab incommutabili lumine omnium
regnatore id agit ut ipse sibi reget et corpori suo et ideo non potest
non se et corpus suum diligere. ex quo apparet quod animus recedens ab in-
commutabili bono et ab amore eius ad minus ... super dilectionem sui
et corporis. sed hoc est dilectione illa. igitur dilectione naturali plus diligit se animus
quam deum. Preterea sicut vult aug. libro. in libro de amore dei. pondus anime
amor est. igitur pondus anime illius est amor illius. sed in unoquoque mobili
in quo ibi necesse magis motus vel maior et fortior est inclinacio sui pon-
deris. sed inclinacio illius amoris est magis ad naturam quam ad deum. igitur
tanta illa dilectione magis diligit se ipsum quam deum. iiij. pr. scilicet quod
maior sit inclinacio ponderis illius quod est amor illius ad naturam
quam generaliter videmus quod inclinacio est in corporibus maior est et fortior
est ad illud quod sibi est conforme et propinquior. sed illi amori nichil est ita pro-
pinquius nec ita propinquum et conforme sicut est ipsa natura. si ita est in sua
potestate et forcius est magis de necessitate debet inclinari ad naturam.
Preterea omnis actus virtutis maximus illius de maximis est deum di-
ligere super omnia et super se. igitur si iste potest esse actus illius dilectionis sive na-
turalis dilectio et gratuita equivalet in suo actu ... sed que
sunt equalia in suo esse equalia sunt in virtute. igitur si actus dilectionis
illius equatur actui dilectionis gratuite. ergo ... est summe idem
igitur equatur in virtute. sed igitur actus iste. scilicet diligere deum super omnia et super
se est tante virtutis quod est actus meritorius vite eterne. igitur similiter per
illam dilectionem et eius actum possent mereri vitam eternam. quod est
falsum et impossibile. igitur impossibile est quod tali amore illi diligatur deus. Preterea

sicut se habet libertas operans ad aliam libertatem operantem, et potentia ad potentiam sic se habet actus ad actum. Sed quanto agens sive operans superior, tanto natura et dilectio gratuita superior quam naturalis, quare necessario actus dilectionis naturalis minor est actu dilectionis gratuite. Quare dilectio naturalis non attingit ad summum et perfectum actum dilectionis gratuite. Habitus autem est diligere deum super se et super omnia, quare etc. Item sicut innuit Augustinus plane in I de doctrina christiana c. xxiii. Quod est supra virtutem anime dilectiva, ad utrumque et ad intellectum et ad voluntatem. Et hic ob. nullus agens naturale hoc perfecte virtutem activam. Licet eius corpus semper est superius se. Licet virtus naturalis bona, hec quod virtus dilectiva naturalis ipsius voluntatis cum perfecte nullo modo hunc actum perfectum est superiorem se et super quod est extra se diminutum et imperfectum, non per ad superius ad unicum. Sed diligere deum super se et super omnia est perfectus actus virtutis dilective, quare non potest esse voluntatis naturalis

14 per se. Item dyonisius de divinis nominibus c. iiii. Amorem nominamus sive divinum sive angelicum sive intellectualem sive animalem sive talem de signamus nomine amoris quandam virtutem unitivam et contentivam. Ex hac autem verbo quod amor de necessitate requirit unionem. Et sic ubi quod non potest esse tanta unio, non potest esse tantus amor sive tanta dilectio. Sed non potest esse tanta unio naturalis voluntatis ad deum sive ad finem naturalem suam sive ad se ipsum, quam ista unio est per dilectionem, quare non potest esse tanta dilectio voluntatis

16 voluntatis ad deum quanta est ad se ipsum. Item maxime videtur omnino parva incongrua est diligere deum super se et omnia, tamen potest esse in ea non incongruum consolationis et sanctum convenientissimum. Sed non potest in ad opus incongruum ... sine gratia, quare non illud potest sine

18 gratia. Item dilectio dei super se et super omnia est dilectio ordinatissima. Sed dilectio talis sufficit ad salutem, quare dilectio dei super se et super omnia si quod non possit per se inesse dilectionem, quare sine caritas non est necessaria ad salutem sed solum ad eliciendum actum illum facilitatem sive expeditionem. Item plus longe est diligere deum super se et super omnia quam diligere deum propter se. Sed amor ille quo diligitur deus propter se est amor gratuitus, quare necesse quod multo magis amor quo diligitur deus super se et super omnia non sit naturalis sed gratuitus, cum amor gratuitus maior et excellentior quam amor naturalis, quare ante amor quo diligitur propter se sit naturalis. Hoc apparet per ubertinum b. in libro de diligendo deo c. xi. ubi distinguit iiii amores, scilicet quod est amor naturalis quo diligit propter se et ante omnia. Est alius amor quo diligit deum tamquam sibi necessarium et ita propter se ipsum. Tertius gradus amoris quo diligit deum propter se ipsum deum, qui amor nascitur ex gustu et experimento divine dulcedinis. Et dicit quod iste amor gratuitus est castus, quia est quod gratuitus, castus quia non impeditur non verbo non lingua sed opere et veritate. Talis amor non querit

que sua sunt. Item naturali appetitu caritatis voluntatis ut est natura quasi tantum convenientis sicut bonum quod est sibi esse sua scilicet quod melius movetur appetitu naturalem sicut esse suum sive sua scilicet et tantum ipsum cernitur et solitum cum non possit sine eo manere nec adsit tale inmaiste. Sed bonum quod maxime movet appetitum naturalem maxime est naturaliter dilectum, quare caritas voluntatis diligit se ipsam necessario sibi amorem super omne aliud quod non id quod est ipsa. Item diligere est quodammodo quoddam velle

quod sic diligere est sic velle. Sed diligere deum super omnia et propter se est sic diligere quod est sic velle. Sed sic velle non potest homo nisi per gratiam et non per naturam, quod ut sic diligere deum iiii. p. Anselmi libro de gratia et libero arbitrio qui dicit c. vi. Recte velle potest nemo nisi per rectitudinem voluntatis, nemo habet nisi per gratiam. Item Augustinus de gratia et libero arbitrio dicit nullam potestatem habemus quod ut per eo sola sufficiat sibi ad actum, quare maxime ad actum summum. Sed summe sic super omnia diligere deum et actus summe ipsius dilectivus, quare in istum actum non potest sola sine gratia

9 ad iuvamine. Quare ex naturalibus viribus non potest hoc istud. Ad oppositum Augustinus de fide ad petrum dicit quod spiritus creaturas, scilicet est immortales creavit deus et eis facultatem et diligendi etiam et intelligendi cogitandi et cognoscendi diligendi divinitatis inseruit. Quos tamen tantum ut et per se ipsos eum diligerent, cui se tales creatos esse cognovissent, cum eos ut tales creatos esse naturaliter percepissent. Apparet ex hiis verbis Augustini quod spiritus intellectuales ex creatione acceperunt facultatem et potentiam diligendi deum plusquam se. Sed illa potentia diligendi quam ex creatione acceperunt est naturalis, quare naturali dilectione deum plusquam se ipsos diligere possunt. Item Augustinus ibidem. Ibidem vocante hac dilectione iustam et congruam habere laudem voluntatis quos eis tribuit libertatem ut esset eis potestas sui ad eum qui super eos est intentionem sue dilectionis erigere sive ad se vel ad ea que infra eos sunt proprie cupiditatis sensu ipsos pondere declinare, quare per quod ex libertate arbitrii habuerunt posse ut sic deum diligant sicut dominus preceperit, vel quod diligant inordinate ea que infra se. Sed quod inest ex libertate

3 arbitrii est ille gratie. Item Anselmus II libro cur deus homo c. I. dicit quod rationalis creatura ad hoc potentiam discernendi accepit ut odisset et vitaret malum, ac amaret et eligeret bonum, ac magis bonum magis amaret et eligeret. Aliter non frustra dedisset deus istam potentiam discernendi, quia in vanum discerneret si secundum discretionem non amaret. Sic quod potuit discernere tam potuit diligere. Sed creatura rationalis semper potuit et nunc potest discernere quod deus est summum bonum et summe est diligendum, et hoc illi dilectione potest quod voluntate potest illi et potuit ipsum summe diligere. Sic discernit et iudicavit esse diligendum quod tamen potuit ad hoc ut dicitur

2 voluntas ipsius dilectio sive voluntatis. Item Anselmus ibidem statim post dicit ad hoc tamen factum esse rationalem naturam ut deum est ut summum bonum amaret super omnia et diligeret non propter aliud sed propter ipsum, si non propter ad non propter ipsum. Sed ad amandum rationalis creatura quod voluntas ex sua conditione habet illam ordinationem ad hoc tamquam ad finem suum principalem inventum ab auctore eius ut ipsum sic amaret. Sed ista quia naturalis ordinatio non est ad aliquid impossibile, quare ex naturalibus potest ad

4 istud attingere. Item Anselmus monologion c. lxviii. Voluntatis rationalis non est ad esse rationalem naturam quod possit discernere iustum a non iusto, verum a non vero, bonum a non bono, magis bonum a minus bono. Hoc autem posse omnino ei inutile esset et superuacuum nisi quod discernerit amaret aut reprobaret secundum discretionis indicium. Sicut quod nulla dilectione iudicat quod magis bonum esse magis diligendum et summe bonum summe diligendum, ita illi potest facere aliud aut superfluere in qua illa discretio.

6 Item quod convenit caritati voluntatis sue conditionis convenit ei ipsius. Sed diligere deum super omnia et in tantum diligere non propter ipsum est hoc quod convenit

caritati soli illius ma. per Anselmum monologion c. lxviii. quod deus non apparuit quin volens caritatem ad hoc esse factam ut exsuma esse amet super omnia bona sicut ipsa est summum bonum, immo ut nichil amet nisi illud aut propter illud, quia est bonum, non per aliam. Sed quod ad hoc factam est convenit sue conditionis convenit ei. Item bernardus de diligendo deo c.

8 viii. in nescio quo modo ratione naturali per se sua semper estimatione et intentione appetere preciosa, et nullam re esse contentum cui quod de est iudicet prestendum. Sicut enim cuius bene quod uxore habet speciosam petulantem oculo vel animo respicit pulchriorem, et qui veste preciosa induitur pretiosiorem affectat, et possidens multa invidet ditioribus. Hec bernardus. Ubi hoc quod naturalis affectio semper magis tendit et in motu suo ad id quod videt magis bonum esse et pretiosius. Sic caritas voluntatis sentit creatorem deum a quo procedit cuncta bona esse omni bono pretiosius ad melius quare naturali amore et tendentia tendencia illa plus

9 movet ad ipsum qui est summum bonum et magis ad ipsum inclinatur quam ad alia quod est ad bonum proprium quibus quod creavit esse minus. Item potuit caritas voluntatis in naturalibus constituta et ad hoc potest quod exigit et exigebat sic iustitia. Sed iustitia sic exigit et sic prius exigebat in statu sue conditionis ut diligeretur deus propter se et super omnia, quare id caritas voluntatis potuit et potest. Contra minor per b. in libro de diligendo deo c. x. qui dicit amor est affectio naturalis una de iiii, quia quod naturale est iustum quod scilicet primo omnium ut omnis auctor deserviret. Unde dicitur primum et maximum mandatum diliges dominum deum tuum. Sed quam natura compellit in suum favorem et infirmior est ipsum primum imperante necessitate compellitur in suum favorem, sed non implet illud hoc est ex infirmitate et fragilitate non. Item

10 quanto aliquis actus est facilior et facilius exhibitus ex actu ab eo tanto melius et expeditius potest exire per se in summum illius actus. Sed inter omnes actus animi actus diligendi est facilior, quare facilius potest voluntas exire in summum illius actus. Sed summum complementum illius actus est diligere deum super omnia et propter se, quare voluntas potest illud facillime quod non indiget aliquo ad hoc immo potest illud per se se ita sine gratia quod naturalis. Item probatur in sermone de uno martire si dicat in animo non possum terminare non possum res meas totas pauperibus dare et sic de aliis contrariis. Si autem dicat non possum amare omnino non credam. Hic dicit Augustinus quod melius ita est impotentie caritatis voluntatis sicut voluntas facilius quod potest voluntas

11 secundum Augustinum vel homo in actu diligendi deum quam distribuendi res suas et facilius in actu diligendi deum super omnia quam distribuendi omnia. Sed istud possit homo si vellet sue libertati propria quare multo magis illud. Item quanto aliquid magis dominatur suo actui tanto potest melius educere actum complementum et perfectum. Sed voluntas inter omnes potentias anime est hec quare etc. Sic quod actus perfectus voluntatis est diligere deum super omnia et propter se quare istum potest voluntas ex se et per se. Minor probatur quod voluntas talis sit, tamen quod in sola voluntate est libertas et ab ea est in separabilis sicut dicit b. de gratia et libero arbitrio c. iii et quod dicit Anselmus in libro de gratia et libero arbitrio c. xii. Quod voluntas est instrumentum se ipsum movens. Item omnis potentia magis se habet ad illud propter quod principalis et per se est, quam ad id quod non est hoc. Sed affectiva potentia caritatis sola et ipsa sola caritativa per se et principaliter est ad diligendum propter se et super omnia, non sic autem ad aliud, quare multo plus potest per se et ex viribus suis ad diligendum deum quam ad aliud. Ergo per se potest deum diligere et ex illa dilectione super omnia, ad quod est quare plusquam se ut per Anselmum monologion c. lxviii. Et secundo cur deus homo c. I. Sicut ipsi per oppositum est et confirmatur et hoc illo quod sic sine gratia ipse magis di

17 ligere se caritatem, quare multo magis per se sine gratia ipse magis diligere deum plusquam se et alia ex quo principaliter est ad hoc facta, sic potest

diligere caritatem dilectione ultima scilicet propter se et super omnia, quare multo magis deum. Item eodem habitu diligitur deus et proximus, unum eadem dilectio dei sive et proximi sicut dicit Augustinus viii libro de trinitate c. x. a. Habet autem quis hanc dilectionem deum, se ipsum et proximum magis se habet ad diligere deum quam aliud, sicut vult Augustinus ibidem qui quod illo habitu diligimus deum propter deum, nos autem et proximum propter deum. Ex hoc ob. habitus diligendi proximum est potentia diligendi deum propter se, et eius ordinationem. Sic quod habitus ille magis se habet ad deum diligendum et ad hoc ordinatur potentiam, quare a cetera repugnantia propter ipsam ipsam potentiam est magis se habet ad diligendum deum quam se ipsum vel proximum vel gratiam. Ad. Sic quod potest ex se et sine adminiculo ad se super omnia diligere deum quam se ipsum, quare hoc potest quam ad deum. Item est ordo in dilectione naturali et in dilectione gratuita quod est caritas. Autem quod idem ordo, autem non idem sanctorum. Si est idem ordo, sed ordo dilectionis gratuite est diligere deum propter se et super omnia, quare talis iste est ordo dilectionis naturalis et hoc propositum. Si autem non est idem ordo, sed contrarius hoc non magnum inconveniens, quia per peccatum non generatur perfectibile et complementum rei contrarium ipsi rei. Sed dilectio gratuita complementum est et perfectio dilectionis naturalis. Et constat quod non est eius complementum hoc magis indiligendis, quod dilectio gratuita est donum superadditum ut dicere et cum facilitate diligat sicut diligendo est sicut id facit ars quod nature cum maiori facilitate ex propter agilitatis. Si autem esset contrarius ordo dilectionis naturalis, tunc dilectio gratuita non compleret ipsam sed potius destrueret pervertendo eius ordinem naturalem quod est valde inconveniens, quare idem est ordo. Quare naturaliter plus diligit deum quam alia omnia et quam se. Esto quod aliquis sit in statu nature nude sine omni gratia constat quod si iste plus diligit se quam deum peccat. Sed nullus peccat in eo quod vitare non potest. Quare iste existens sine omni gratia potest vitare hoc et facere contrarium, quia aliter non vitat peccatum. Quare hoc non potest contrarium facere scilicet plus diligere deum quam se, ex propter diligit alia et aliquid super omnia et hoc est verum. Item caritas voluntatis tam angelica quam humana in statu innocentie diligebat deum et se ipsam aut quare utrumque propter deum aut utrumque propter se. Si utrumque propter se ipsam, quare diligebat deum propter se ipsam et se propter se. Sed talis dilectio est fruitiva utendo et utendo fruendo et hoc est summa perversitas in naturali amore et ei ut dicit Augustinus. Quare in statu innocentie fuit summa perversitas in illo amore et in angelicis bonis et ita maximum peccatum quod est inconveniens. Quare constat quod illo naturali amore se et deum diligebat propter deum sic propter quod aliquem diligit minus diligit, quare minus diligebat se ex

magis illo amore deum. Item caritas voluntatis fuit condita in omnimoda rectitudine. Quare quicquid dictabat voluntas exsequebatur voluntas. Sed voluntas sibi dictabat deum esse diligendum super omnia quare voluntas naturaliter exsequebatur et exsequi poterat ut per Anselmum in supradictis auctoritatibus et per b. in libro de diligendo deo c. iii. Inexcusabilis est omnis homo infidelis si non diligit dominum deum suum ex toto corde suo et ex tota anima sua et virtute sua et sic dicitur tamen dicens clamat nempe intus ei innata et non ignota iure intelligit quod ex toto se illum diligere debeat cui totum se debere non ignorat. Item illud magis diligitur cui ab amante magis bonum optatur. Sed caritas voluntatis ex se et sua non optare potest et optat maximum bonum infinitum magis quare deo quam sibi ut alius quare naturaliter magis diligit vel diligere potest ipsum quam se et alia per quam diligere aliquid est ei velle bonum eius per quam vult deo bonum suum bonum aliud vel ut quod est deus est infinite quare etc. Item bonum est finis diligendi quare per se bonum et summum est

propter se et summe diligitur. Sed deus est propter se et summum. Ergo aut non diligit ut
est diligendus aut diligit summe et propter se. Ergo caritas viatoris et maxime sta-
tu et in primo. aut non diligeret deum in statu ut est diligendus aut
diligit eum caritas viatoris illo plus. Sed semper ergo diligeret sic eum aut semper
19 in illo amore potentia esset. Item Eccli. xvij. addidit illis discipli-
nam et glo. id est illis legem ut instituat ut deum toto corde to-
ta anima totaliterque diligant. Sed constat quod lex illis imposita dictat
impossibile non ergo possibile est viatori ut deum sic diligat. Sed quod sic diligit diligit super
omnia ergo viator potest deum super omnia diligere illo. Item caritas viatoris di-
20 ligit deum illo amore aut diligit deum fruendo aut utendo. Si u-
tendo ergo semper in illo amore. ergo diligit fruendo. Sed frui est inherere
alicui rei propter se et super omnia sicut dicit Aug. in .i. libro de doctrina chri-
21 stiana. ergo caritas viatoris diligit deum amore illo super omnia. Item motiuo
tio ostendit potentiam libero quod cumque facit caritas viatoris cum habitu caritatis
sive per habitum. illud id potest sine habitu licet non ita expedite. Sed
22 cum habitu diligit deum super omnia ergo sine habitu per se. Item eterni-
tas distat ab infinito unum habitum quam alterum. Sed quod infinita est sicut
natura. Sed quod per attingere ad actum per quem unitur infinito scilicet deo
23 per se et summo. Sed actus iste est dilectio per quam deus summe diligitur. ergo sicut
ergo potest suo modo in istum actum [illegible]. Item duplex est gustus.
sensibilis sive corporalis et intellectualis sive spiritualis. gustus autem spiritu-
alis perfectionis est actu et magis servum et ab errore elongatum quam
sensibilis. unde B. de dilig. deo c. ix. dicit quod animus quo sensu carnali ve-
locior tanto est spiritualior. Sed gustus sensibilis magis amat illud quod
est delectabilius quod magis est delectabile. ergo et gustus spiritualis. Sed constat quod
hoc est vere delectabile gustui intellectuali sicut summum bonum et hoc cog-
noscit creatura rationalis alia cognoscens ad intellectum ita modo sicut ad illud bo-
num per desiderium et per delectationem illius. Sed illud magis diligit in quo ma-
24 gis et propter se delectatur ergo etc. Item si caritas viatoris naturali amore diligit deum
aut diligit eum propter bonitatem eius in se aut propter commoditatem quam affert spiri-
tualiter amanti. Si primo modo cum ipse deus sit summe bonus in se ipsum
diligit summe. Si secundo modo hoc est quod bonitate. ergo adhuc cum deus sit
melior et commodior caritati quam ad ad quod optimus est ei et melior
quam ipsa sibi ergo quocumque modo dicatur plus diliget illi deum quam se.
25 Item sicut vult Aug. omnis spiritus nobilior est corpore omni. Sed videmus quod
corpora super celestia illi [illegible] et inclinata posita sunt super spiritus vegeta-
biles et sensibiles producendos licet illis sint super se posita. ergo super no-
biliores se ergo non est inconveniens quod caritas viatoris possit attingere ad summe di-
26 ligendum deum quod est super se. Item nichil contrarius et corruptiue in statu innocen-
tie et concordis [illegible] erat caritatem tollere ab eo quod ipsa sibi dictabat
quod [illegible] non habebat nec in affectu nec in cogitatu. Sed in statu illo
cognoscebat deum esse summe diligendum ergo ipsum summe diligebat.
27 Item Tullius in libro de officiis commendat quendam qui maluit perire quam
res publica periret considerans quod natus erat ipsum perire si periret res
res publica. ex quo habetur quod omne cognoscens suum principium co-
seruatiuum magis ipsum diligit per ipsum quam se. Sed caritas viatoris ratione di-
28 lectione videt quod deus est suum principium sine quo nullo modo potest
esse. ergo magis diligeret perire vel non esse quam deum perire vel non esse. ergo plus
diligit illud deum esse quam se. Item si caritas viatoris esset in fortitudi-
ne perfecta sine commodo obliquitate. ergo talis est perfecta per ipsum quod non clau-

dicebat non quantum ad intellectum neque quantum ad affectum quod illa fortitudo erat
illius. Sed clarum dicebat quantum ad affectum. Sed magis diligendus non magis dili-
gebat illi amare ergo deum quomodo maxime et summe amandus illi sum-
29 me diligebat et sic amor illius potuit in deum summe amandum. Item
fortitudo iustitie consistit principaliter et radicaliter in amore. amor ergo
non est fortitudo spiritualis iustitie illius. Sed non est amor rectus si ad dili-
gat deum propter ad et diligat aliud plus vel eque. quare ipse est super bonus.
Ergo si deus fecit hominem rectum et angelum patet quod dedit utrique rectitudinem [illegible]
et facultatem ad diligendum deum super omnia illo amore. aut ergo sic di-
ligentum et diligitur aut non sicut. Sed non sicut et ita ipse esset caritas
30 viatoris deordinata secundum deum et ita ipsa imperfecta esset. Item motus illius forti-
tudinis magis et intendit quanto plus appropinquat termino. sicut patet de mo-
tu lapidis ad centrum. ergo motus violentus fortior est in principio et de-
bilior in fine et remissior. Sed amor illius est quasi illius motus. Sed spiritualis
spiritus voluntas illius ergo magis illius intendit est tamen in fine quam est
medium vel est initium. Sed secundum veritatem hoc dictat facta ratio et lex illius
omni caritate rationali quod deus sive summum bonum terminus est sive finis omnis
amoris tamen illius quam creature. ergo amor illius magis intenditur et
fortificatur est summum quod est eius ultimus terminus quam est initium eius
hoc est esse se vel esse medium. hoc est esse creaturas alias patet ergo quod illius dilectio
31 intensius modo et intentior est secundum deum quam secundum se. Item Ans. de [illegible] li. ar.
c. xvi. ergo quicumque voluntas sit rectitudine iuste vult. Sed volun-
tas rationalis caritate quecumque sic illa si plus diligit minus diligibilem quam
magis diligibilem ipsa vult sine rectitudine quod diligere est velle
quedam. ergo iniuste vult. sed non potest esse iniusta. si vult iniuste ergo est
caritas rationalis non potest esse iniusta. Si magis se quam deum diligit. vel similiter
voluntas deliberativa sive electiva ergo semper est in peccato nisi deum omnino
deperdiligat. Item caritas rationalis non solum condita est in appetitu vel
32 voluntate iusti sive recti. et Ans. ergo sicut voluntas commodi est ei
illius sic et voluntas iusti vel recti. Sed non est voluntas iusti vel recti
quin preferat illud quod est preferendum. Sed diligibilius primum quod est deus a quo omnia
participat vel habent totum diligibilius est simpliciter omnibus aliis diligibilibus
preferendum ergo voluntate semper in dilectione preferetur. Sed hec voluntas
semper inest caritate rationali sicut voluntas commodi. quod illius est ca-
ritate inest est viatoris ergo semper et in dei statu caritas rationalis illius dilectione
33 deum perdiligit. Item si amore illi non potest moveri in deum super se.
ergo conveniens est ei est quod plus moveatur in deum quam in se. Sed motus
quia est minimum est violentus. ergo motus et modus per caritatem magis in
deum est caritate violentus quam [illegible] est. ergo et non habet aptitudinem
et posse ad hoc quod illud faciat. Item illud sine quo potest potest caritas di-
34 ligere propter se ergo illi deum quod fecit magis esse diligendum perdiligere propter se et super
omnia. ut sic excedat illius dilectio [illegible] dilectionem caritatis quod na-
35 naturam est et possibile ergo etc. Item quantum potest extendere dictamen rationis tantum
potest extendere affectus dilectionis cum latior sit affectus quam cognitio. Sed dic-
tamen illius rationis extendit se usque ad illud extendit ergo et affectus amo-
36 ris etc. Item caritas viatoris habet posse ad hoc illi inditum aliquin non posset
ad hoc per se tantum. quod ergo presupponit potentiam in non sit vel posse in non quod
37 non potest produci ad actum per ipsum etc. Item caritas viatoris in statu innocentie
diligebat deum in quantum tenebatur et debebat. ergo summe et plus quam se.
38 Item aut super summe delectabatur in ipso aut non. Si igitur ergo summe

diligebat. Si non: ergo summe delectabatur in re in quantum non erat summe delec-
39 tandus et hic est inordinatio et peccatum. Item B. de dilig. deo c. x. et xxvij.
attribuit hoc infirmitati et fragilitati non quod deum non magis quam nos di-
ligimus et quod primo diligamus nos. unde dicit sic c. x. ubi foret
omnium auctori primo desistere [illegible]. Sed quantum si infirmior atque fragilior est
ipsi primo imperante necessitate compulsus inservire et c. xv. dicit quod carnales
sumus et de concupiscentia carnis nascimur. necesse est quod cupiditas vel am-
or noster a carne incipiat. Sed nulla talis erat in statu innocentie ergo
saltem in statu innocentie poterat in summum actum dilectionis dei ex-
ire ut plus ipsum diligeret quam se. Responsio dicendum quod circa istam questionem va-
rie sunt opiniones doctorum. Cum alii ad primam teneant scilicet quod viator
caritas illo amore potest diligere deum et diligit super omnia alia aliter tamen
super seipsum ipsum ex puris naturalibus diligere non potest. unde ad hoc
sunt amoris vires se extendere non valent. unde nec angelus nec homo in
sua prima conditione et in statu innocentie deum diligere non
potuit super omnia et super se illa dilectione vel ad illud potuerit
attingere non ergo ad [illegible] manifestandum nota quod diligere non
est nisi duobus modis. Uno modo diligendo est concupiscere illud cui
vacare est illud tamquam [illegible] et tertium est hoc modo diligimus illa
quibus carentes non possumus esse vel bene esse. et sic deus diligitur a caritate
viatoris. tamquam illud bonum quod summe est sibi necessarium. quare ipse est dator sui
esse et conservator quare nec ad momentum sine ipso posset consistere et sic bonum
item est quod diligit ipsum sibi plusquam omne aliud bonum quare nullum tale sibi
necessarium et ens. Sed non adhuc diligit ipsum plusquam se. immo plus se
quam ipsum et hoc quare istam dilectionem refert ad se. hoc est ad suum esse
quare non diligit suum esse illius. ideo diligit ipsum quod est principium dans
et conservans sui esse et sic ista illa dilectione diligit se propter se. diligit
autem deum propter seipsum sive propter suum esse dicit in Ans. in libro cur deus homo.
c. i. quod qui amat ad propter aliud non ipsum sed aliud amat. et philosophus dicit quod propter quod unum-
quodque tale est et illud magis. Alio modo diligere est adherere bono di-
lectabili et affici delectabiliter et illud ut in ipso quiescere et delectari.
Alio modo si viator magis diligit se quam deum illo amore. sed plus
ipsum quam omnia alia. bonum enim proprium perfectum motiuum ipsi ap-
petitus vel dilectiue illius et magis sibi conveniens quam quod non est bonum
ex se vel ipsi [illegible]. Ratio autem est quadruplex. prima est illius super se reflex-
io. secunda est virtualis apprehensio. tertia illius imposita sive defectio. quarta est li-
mitatio. Prima ergo ratio quod non tamen potest illius amatiua affici
in bonum quod est deus vel in alia sicut in bonum proprium. quod est ipsa vel sui
esse. est illius in se ipsam reflexio. sicut enim dicit B. si recta est
et reflexa in seipsam et hoc patet sicut enim sit duplex motus in corp-
ore. unus perpetualis qui est motus reflexus et motus rectus. videmus quod
primus et principalis motus omnis est motus celi circularis quod est causa omni alio-
rum motuum illius. et sine quo non sunt. sicut ergo est in motu illi
locali. similiter est et dico in motu illi spiritus appetitus sive amo-
ris. cum enim amor illius sit quidam motus naturalis amatiue illius pri-
mus et principalis motus illius amoris est ille quo reflectitur super se
et redit ad se et iste est causa omnium aliorum motuum quod sunt quasi motus recti
ita quod magis modo ad illud quod est magis conveniens tunc tamen esse sibi et ideo
motu rationalis illius dilectionis principaliter redit ad se et diligit se deum
aut motu illius dilectionis secundo plus quam omnia alia tamen ratione

naturalem plusquam cetera tamquam magis sibi conveniens et similis. hic autem
reflexionis causa est illius intensio quanto magis intendit esse se quam
ad magis conveniens. Sed magis una est et intima quare a se minus distat.
Secunda causa hoc est illius apprehensio. cum enim caritas viatoris illa apprehen-
dat se et deum et cetera alia sola tamen apprehensione illa magis appre-
hendit se et suum bonum quare cum nullum ad bonum sic ibi ita pro-
pinque et conforme et propinquum sicut suum proprium nullum illius est ita
motiuum amatiue illius ratione convenientie sibi et ratione de-
lectabilis sicut suum quare bonum in creatura est sic ut intra ipsam est tamen
super ipsam cetera autem bona sunt extra ipsam et non mouent ipsam
nisi per similitudines. bonum autem suum proprium maxime est presens et
cognitum maxime. et ideo mouet ipsam amatiuam et non ita si-
bi convenientia [illegible] et non ipsam maxime mouent ad di-
ligendum. quantitas enim vel mensura delectationis boni non attenditur
secundum mensuram vel quantitatem boni amati in se. Sed quantum motiuum ipsius
amatiue. Item cum illius cognitio sit pura illi amori illi autem
cognitio magis ita nosset sibi se quare est presentissima et omnino con-
stat [illegible] tamen diligit ad quietem. Ter-
tia causa hoc est illius imposita sive defectio. cum enim aliquid sit super ca-
pacitatem rationalem. sicut ea que sunt divina et aliqua iuxta et aliqua infra ca-
ritatis inferiora. creatura viatoris ex se non habet posse quo possit attin-
gere ad illa que sunt supra et quod possit ad illa procedere sicut ad illa
que sunt infra. et ideo in potentiam cognoscendi illa per se vel ex se potest ex-
tendere ad ea que vadit in se prima virtute in potentiam amandi similiter
potest ex se extendere ad summe amandum summa bonitate plus
enim amare ad illud quam se. hoc potentiam amatiuam similiter pretendere
et relevare super ipsam [illegible] potest per se elevari super se. vel super ali-
am naturam. sicut ergo vestis non potest elevari super [illegible] similiter [illegible]
scilicet super celum ex se sua. Quarta causa hoc est scilicet illius limitatio. Una
quare enim si caritas habet limitatum esse et posse limitatum et posse
limitatum est in ipsum vel esse ita quod non potest per se exire limi-
tes suos diligendo. ergo ad intra se stat posse diligere vel propter diligen-
di intra limites suos diligendo autem se et summe stat ad hunc intra
limites suos diligendo autem aliud ad plusquam se extendit et exce-
dit limites suos in se considerare. et si exit extra se vel supra se quod non
potest esse situm enim in quantitate molis omnia sic constantium potest
esse [illegible] magnitudinis [illegible] non posse
sic in quantitate virtutis est quod omnis virtuti illi [illegible] est
[illegible] quod natura non potest [illegible] amatiue posse
est iste [illegible] autem est quod non potest super limites suos. cum sic po-
tius cum enim sit ipsa illius [illegible] tales
non possit tamen extendere. [illegible] illius amatiua ex se non
ad ultra se vel super se amare nisi per [illegible] aliquis ad hoc posse
sit elevata et adiuta sicut per caritatem vel gratiam. attendendum
est tamen quod in natura viatoris est considerandum quod natura est et propter rationale
similiter distinguendum quod est deum diligere propter se et diligere super se
sive plusquam se. caritas ergo viatoris et nullo modo per se posset deum
diligere plusquam se et hoc est in natura quod non diligat vel posset eum
diligere propter seipsum tamen naturalis est et potest eum diligere propter se
hoc est propter se ipsum deum et hoc capitur in statu innocentie et secundum

uidetur bonis sed et modo in isto statu caritati n(on) sol(um) ex hoc
q(uod) donat est. h(abe)t notitiam boni summi sibi impressam et indi
tam siue dictam(en) et inditam q(uo)d cognoscit deum esse p(er) se bonu(m) et q(uo)d
cogitat et iudicat q(uo)d est simpl(icite)r bonu(m) et honestu(m) p(ro)pt(er) se ip(su)m e(st)
appetend(um) et dilig(en)d(um) et t(ame)n nullu(m) co(m)modu(m) attingit diligenti. siue n(on)
appetat eu(m) in q(uan)tu(m) n(on) est sol(um) ad co(m)mod(um) s(ed) et ad delect(abi)le et hones
tu(m) et ideo n(atura)li amore pot(est) ip(su)m dilig(er)e in se et p(ro)p(ter) se tanq(uam) bonu(m)
delect(abi)le et honestu(m). s(ed) plusq(uam) se nu(m)q(uam) tali dilect(ion)e sicut sup(ra) os
tensu(m) est. Ad 3m est d(icendu)m q(uo)d c(aritas) ... eo q(uo)d talis est f(a)c(t)a est ad
ymaginem dei in q(uan)to cog(nitiu)a et diligendi sicut aug(ustinus) d(icit). s(ed) ipso q(uo)d
est expressa ymago dei necess(ari)o h(abe)t ordinacionem et relatione(m) ad
ip(su)m n(on) o(mn)e seruat(ur) n(on) in ipso et ideo ipse d(eu)s est immediat(e) sum(m)e ama
bilis ... et ideo sicut nata est delectari in ipso et p(er)
fici, nata est ip(su)m summe dilig(er)e. q(uia) summa delectatio n(on)
pot(est) esse sine summa dilectione et ideo n(atura)lem h(abe)t p(otenti)am ad ip
su(m) summe diligend(um) et inditam et expressam sicut dicit aug(ustinus) lib(ro)
de summo bono. cupiditas q(uia) t(ame)n ista p(otenti)a de t(ame)n et de se ...
...l. q(uia) i(n) hominibus bonis mixta e(st) summi boni cupiditas. q(uia) t(ame)n
ista p(otenti)a e(st) s(ecundu)m supponi(tur) ideo h(abe)t illius t(ame)n est ex se insufficiens
et inco(m)pleta et ideo n(on) pot(est) exire in actu(m) n(isi) p(ro)ducens aliquod
superius q(uo)d sit ... com(m)ensurans p(otenti)am actiua. q(uia) ... Et aut(em)
caritas siue g(rati)a et ideo sine ipsa n(on) pot(est) illius p(otenti)a amatiua dei
indita ... ideo in actu(m) exire s(ed) est in actu(m) diligendi su
me ... illius p(otenti)a actiua aliq(ui)d ad d(eu)m. nu(m)q(uam) t(ame)n illa p(otenti)a p(er) se h(abe)t
exer(cere) se in actu n(isi) sit p(otenti)a actiua sufficiens et p(er)fecta. q(uia) ...
n(on) est sufficiens n(on) exire in actu(m) n(isi) p(ro)ducens q(ua)lis est p(otenti)a
illius carit(atis) f(aci)t ad g(rati)am. ad beatitudine(m) ad summe diligend(um).
q(uia) est superior se. Exemplu(m) aut(em) h(uius) in hoc q(uo)d in h(abe)t p(ri)ncip(ium)
formale illud sibi inditu(m) et concreatu(m) et t(ame)n cu(m) n(on) sit in p(otenti)a
pure passiua s(ed) i(m)mo e(st) aliq(ua) p(otenti)a actiua in t(ame)n h(abe)t in con
pleta ideo indig(e)t educente. Sic a(utem) d(icendu)m est h(abe)t h(uius) caritas ...
p(otenti)a sit indita et creata p(otenti)a ad dilig(en)d(um) d(eu)m sup(er) se et sup(er) o(mn)ia
et h(abe)t tam dictam(en) ad h(oc). q(uia) t(ame)n h(oc) est ad superius se et supra
tu(m) tendens p(otenti)am ideo indig(e)t educente et illud est caritas
q(uia) ideo nata est et condita ad hoc ut deu(m) possit dilig(er)e summe
et sup(er) o(mn)ia t(ame)n sic edocta ideo sup(er) limites n(atur)e. et ult(erius) d(icendu)m
q(uo)d sic diligere ex se et ex n(atura)li uirtute n(on) aut(em) sup(er) limites n(atur)e
q(uia) sic ad illa p(er) caritate(m) uel g(rati)am d(eu)m plusq(uam) se diligat
im(m)o glorium n(atur)e cu(m) ad h(oc) sit ordinata sive c(on)dicionis et ad h(oc) sit
sibi inclinatione data p(otenti)a h(abe)t ex se et p(er) se insufficiens et inco(m)
pleta. Tenenda est g(rati)a ista s(enten)cia q(uia) nimis uidet(ur) extol
dere posse n(atur)e et nimis diminuere p(ri)uilegiu(m) caritatis et
g(rati)e. q(uia) d(icendu)m est ... eo m(od)o ex hoc n(on) m(odo) ... caritas ...
ex h(oc) n(atur)e ... n(on) sit efficax et uirtuosa si pot(est) n(atur)a ad id at
tingere q(uo)d summu(m) uidet(ur) in ipsa. Sicut g(rati)a uidens q(uo)d n(atur)a
h(abe)t p(otenti)am talem ad o(mn)es formas et t(ame)n ad eas n(on) attingit
sine educente sic d(icendu)m uidens q(uo)d caritas ... talem h(abe)t p(otenti)am
ad beatitudine(m) et ad g(rati)am q(ua)m t(ame)n exire uel p(er) se n(on) in actu(m)
p(er)fectu(m) et co(m)pletu(m) exire. sic dico q(uo)d p(otenti)a illius concreata est
carit(at)e r(ati)onali ad dilig(en)d(um) d(eu)m et ad delectand(um) summe, s(ed) ipsa t(ame)n

n(on) potest p(er) se in actum surg(er)e sine educente determina
to et ordinato ad actione(m) illius p(otenti)e. Id a(utem) educens est caritas
siue g(rati)a. et multu(m) talia uidem(us) q(uo)d h(abe)t talem p(otenti)am ad aliq(ui)d q(uo)d
n(on) possumus se p(er) se ad actu(m) deducere et p(ro)pt(er)ea illud d(icitu)r esse in
dita p(otenti)a q(uo)d superioris sed uicio est hic. huius aut(em) nullis p(ro)babilib(us) ad
multa q(ue) ob(iciuntu)r contra istam p(ositio)nem. Ad p(ri)ma g(rati)a auct. s(an)c(t)i aug(ustini) de fide 1
ad pet(rum) d(icendu)m q(uo)d n(on) intendit d(icer)e aug(ustinus) q(uo)d caritas p(otes)t ex solis uiribus n(atur)e
lib(eri) arbitrij d(eu)m uel posse dilig(er)e p(ro)pt(er) plusq(uam) se. s(ed) uult dic(er)e q(uo)d
ad ip(su)m sic dilig(en)d(um) h(abe)t h(abi)tudine(m) talem sue n(atur)e inditam i(n) sua
c(on)dicione et h(oc) ex hoc q(uo)d f(a)c(t)a est ad ymagine(m) dei q(uo)d t(ame)n aptitudine
seu ordinatione illa n(on) exire n(on) exire pot(est) p(er) se et ex se sine a
liquo educente et p(otenti)am eleuante ad h(oc) sicut est caritas. exem(plum)
h(abe)t de oc(u)lo q(uo)d licet sic data p(otenti)a illius uidendi colores n(on) t(ame)n pot(est)
eos uid(er)e sine adminiculo lucis exterioris. exem(plum) similiter de aure et de
simo p(ro)pinque q(uo)d t(ame)n talem h(abe)t p(otenti)am et aptitudine(m) ad uolend(um)
et appetend(um) et tendit ad h(oc) et mouet se. s(ed) t(ame)n n(on) exit in actu(m) p(er)
fectu(m) donec det(ur) sibi p(ro)pinque. h(uius) aut(em) aptitudo app(e)llat(ur) a b(ea)to
aug(ustino) in p(re)dicta auct(oritate) facultas dilig(en)di d(eu)m p(er)cipi(endi). n(on) t(ame)n p(er) se ip(s)os
et h(oc) q(uia) illa aptitudo ad id q(uo)d est sup(er) n(atura)m est inde sicut apti
tudo uel p(otenti)a ad aptitudinem. Ad 2m p(ositio)nem ex auct(oritate) 2
aug(ustini) d(icendu)m q(uo)d libertas illa ad sic dilig(en)d(um) ut sic mixtu(m) est differens
q(uia) ad dilig(er)e p(ro)pr(ie) est t(ame)n sufficiens deficiendo p(er) se a rectitudi
ne. ad dilig(en)d(um) a se n(on) est ita. n(on) uno modo q(uo)d diligi(tur) ...
d(icitu)r est. Uno m(od)o dilig(er)e ide(m) est q(uo)d dilig(er)e o(mn)e q(uo)d diligend(um)
est et sicut est. o(mn)e n(on) q(uo)d diligend(um) e(st) potuit caritas ... insti
tuta dilig(er)e ex n(atur)e p(er)fecte. Alio m(od)o ide(m) est illud dilig(er)e q(uo)d dili
g(er)e o(mn)e dilig(er)e sicut d(icitu)r est. et ad h(oc) n(on) pot(est) libertas est data
sufficiens et p(er) se p(otenti)a summi dilig(en)di n(isi) q(uo)d pot(est) s(e)p(ar)are se et s(ub)t(ra)here se p(er) se
a dilectione ad h(oc) q(uo)d i(n)de d(eu)m h(ab)e(re) possit faci(l)e. Sic q(uo)d d(icitu)r q(uo)d se
pot(est) dilig(er)e. h(oc) n(on) est ex se uel p(er) se possit illud fac(er)e. s(ed) q(uo)d h(abe)t
libertate(m) ad recipiend(um) et n(on) recipiend(um) g(rati)am qua illud p(ote)st
fac(er)e. ad illud q(uo)d d(icitu)r a(u)g(ustinus) 9. li(bro) ... homo d(icendu)m q(uo)d h(oc) uim 3
est q(uo)d amat p(ro)p(ter) dilect(ion)em et q(uo)d amare s(ed) n(on) om(n)i(n)o p(er) se p(ote)st illud
et c(on)cedo q(uo)d sicut potest diuitie sic potest dilig(er)e s(ed) n(on) ex natu(r)a.
Ratiam aut(em) aut(em) q(ue) d(icitu)r talem caritatem ad h(oc) fac(er)e ex
se ita est d(icendu)m q(uo)d erat in statu innocencie g(rati)a habens in statu in
nocencie poterat in summu(m) actum dilectionis dei exire et plus
ip(su)m dilig(er)e q(uam) se. Pro h(oc) d(icendu)m q(uo)d h(oc) c(ontra) istam s(un)t uarie sentencie
p(ro)pones doctor(um) t(ame)n aliis ad plenius c(om)missa istam ad p(re)sens te
nem(us) et q(uo)d r(ati)o(na)lis caritas illa amore pot(est) dilig(er)e d(eu)m et dilig(er)e sup(er) o(mn)i
a alia a se t(ame)n sup(er) se ip(s)am ip(su)m ex puris n(atura)libus dilig(er)e n(on) pot(est).
unde ad h(oc) n(atura)lis amoris uires se extendere n(on) ualent. unde n(ec)
angelus n(ec) homo in sua p(ri)maria c(on)ditione et in statu inno
cencie d(eu)m dilig(er)e n(on) poterant sup(er) o(mn)ia et sup(er) se ista dilectione
n(isi) ad illud potuerit attingere n(isi) g(rati)a adiuuante. ad q(uo)d mani
festand(um) no(tandum) q(uo)d dilig(er)e n(on) est s(ed) duob(us) modis. uno m(od)o dili
g(er)e ad est c(on)cupiscere illud q(uo)d ... tanq(uam) sibi c(on)ueniens
et necc(essariu)m. et sic diligim(us) illa sine quib(us) n(on) possumus esse uel
b(e)n(e) esse. et sic d(eu)s dilig(itu)r a tali r(ati)o(na)li tanq(uam) illud bonu(m) q(uo)d summe
est sibi necc(essariu)m. q(uia) s(ed) est dator sui esse et conseruator. q(uia) n(on)

ad mo(m)entu(m) sine ipso possz c(on)sistere et sic b(ea)t(u)m d(eu)m e(st) q(uo)d diligit
ip(su)m ... plusq(uam) o(mn)e aliud bonu(m). q(uia) nullum ita e(st) n(e)c(essa)r(iu)m
et c(on)ueniens. s(ed) n(on) adhuc dilig(it) ip(su)m plusq(uam) se i(m)mo plus se q(uam) ip
su(m) et h(oc) est q(uia) istam dilect(ion)em refert ad se. h(oc) est ad suu(m) esse
q(uia) n(on) dilig(it) suu(m) esse sibi. et ideo dilig(it) ip(su)m qui est suu(m) p(ri)ncip(i)
um datiuu(m) et conseruatiuu(m) sui esse. et sic ista tali dilectione dilig(it)
se p(ro)p(ter) se. dilig(it) aut(em) d(eu)m p(ro)p(ter) se ip(s)am siue p(ro)p(ter) suu(m) esse. d(icitu)r n(on) a(u)g(ustinus)
q(ue) ... d(e)o. ... q(uo)d qui amat ad p(ro)p(ter) a(liud) n(on) ip(su)m s(ed) ad amat
et p(ro)pt(er) h(oc) d(icitu)r q(uo)d p(ro)p(ter) q(uo)d unumq(uo)dq(ue) tale est et illud mag(is). Alio m(od)o dili
g(er)e ad h(ab)ere bono dilectab(i)l(i) et sufficienter delectab(i)li. et ideo et in ip(s)o q(uo)d
esse et delectari et h(oc) m(od)o s(ed) f(ie)r(i) mag(is) dilig(it) se q(uam) d(eu)m n(atura)li
amore et h(oc) plus ip(su)m q(uam) o(mn)ia alia. bonu(m) n(on) p(ro)p(ri)um plus est
motiuu(m) ip(s)a appetitus uel dilectiue illius et mag(is) c(on)ueniens q(uam)
q(uo)d n(on) est bonu(m) ex t(ame)n n(on) p(ro)p(ri)us n(on). H(ab)et aut(em) e(st) q(ua)druplex. s(ed) p(ri)ma
est illius sup(er) se reflexio. s(ecun)da est illius apprehensio. t(er)cia illius ip(s)o
siue defectio. q(ua)rta est illius limitatio. P(er) p(ri)ma g(rati)a p(otenti)a n(on) t(ame)n pot(est) n(atura)
lis amatiua afficiu(n)t in bonu(m) q(uo)d est d(eu)s n(on) mag(is) sic in bonu(m) p(ro)pri
um q(uo)d ipsa uel suu(m) esse est illius in se ip(s)am reflexio. sic n(on) d(icitu)r
b(ea)t(us). n(atur)a r(ati)o(na)lis uel ita est et reflexa in se ip(s)am et h(oc) p(ro)p(ter). sic. cu(m) n(on) sit du
plex mot(us) in n(atur)a corporali. s(ecundu)m illius s(ecundu)m circularis qui est mot(us) re
flexiuus et mot(us) rect(us) uidem(us) q(uo)d p(ri)mus et p(ri)ncipal(is) mo(tus) o(mn)is est
mot(us) circularis qui est n(atur)a o(mn)ium alior(um) motuu(m) su(m)m(u)m et fine(m)
quo n(on) sunt. sic g(rati)a est in motu illius locali similit(er) et c(on)t(ra) dico i(n)
motu illius p(ro)p(ri)us appetit(us) siue amoris est ille quo reflec
tit(ur) sup(er) se et redit ad se et iste est t(ame)n et s(ecundu)m alior(um) motuu(m). qui
sunt. q(uia) mot(us) ... ita q(uo)d mag(is) mo(ue)t(ur) ad illud q(uo)d est mag(is) c(on)ueniens
et necc(essariu)m et simile. et ideo motu illius dilectionis p(ri)ncipali re
dit ad se et dilig(it) se. d(eu)m a(utem) motu illius dilectionis s(ecun)do plus q(uam)
o(mn)ia alia t(ame)n ta(n)tu(m) talem p(otenti)am. hec aut(em) n(on) plus intend(itu)r
d(icendu)m n(on) q(uo)d caritas sic c(on)dita est q(uo)d h(abe)t talem ordinatione(m) ad istam
dilectione(m). s(ed) t(ame)n h(oc) n(atura)lis ordinatio siue aptitudo n(on) pot(est) in actu(m)
istu(m) p(er) se sic o(cu)l(u)s ad h(oc) c(on)dit(us) est ut uideat colores t(ame)n n(on)
pot(est) ad h(oc) om(n)i(n)o p(er) se sine educente aliq(uo). s(cilicet) luce exteriori. ...
licz ad h(oc) f(a)c(t)a sit n(on) t(ame)n est ei data p(otenti)a sufficiens et co(m)pleta
ad h(oc) p(er) se faciend(um) sine aliq(uo) op(er)ante s(cilicet) caritate. Ad alia
4 aut(em) q(uo)d posse d(icer)e est superfluu(m) et c(etera) d(icendu)m q(uo)d ip(s)a amat ... s(ecundu)m
dictam(en) illius possit t(ame)n n(on) p(er) se h(abe)t g(rati)am sibi datam q(uo)d ...
p(er) h(oc) q(uo)d h(abe)t ita ... sic amar(e) superflue p(otenti)am sic amandi h(abe)re.
Ad aliam aut(em) a(u)g(ustini) p(ro)b(atione)m p(er) ... d(icitu)r q(uo)d n(on) d(icitu)r q(uo)d d(eu)m sum
me et sup(er) o(mn)ia diligat a se. s(ed) q(uo)d ad hoc f(a)c(t)a est. q(uia) t(ame)n n(on) est ei
a se h(abe)t data p(otenti)a sufficiens actiua. ideo illud n(on) p(er) se assequi
5 s(ed) adiuuante g(rati)a ad illud q(uo)d d(icitu)r b(ea)t(us). q(uia) ... est o(mn)i(u)m ... et c(etera)
d(icendu)m q(uo)d b(ea)t(us) loq(ui)t(ur) de illa dilectione s(ecundu)m illor(um) questione(m) s(ecundu)m dicta p(re)d(ic)ta r(ati)o
...e et q(uo)d suo ... q(uia) ipsa uult d(icer)e sic a p(ro)p(ter) ex d(ict)is
eius q(uo)d p(er) nullu(m) tale quietat(ur) animus siue affectio. i(m)mo sup(er)
ad d(eu)m melius afficit(ur) n(on) t(ame)n plus afficit(ur) ad ... q(uo)d se id q(uo)d h(abe)t
s(ed) t(ame)n p(er) id q(uo)d iam h(abe)t n(on) quietat(ur) donec h(ab)eat id q(uo)d est suffi(cientissi)m(um)
sibi. c(on)cedo q(uo)d caritas r(ati)o(na)lis mag(is) huiusmodi ... n(on) sistit in dilec
tione sui. i(m)mo diligit d(eu)m p(ro)p(ter) se q(uia) bonu(m) honestu(m) et delecta
bile c(on)stitutu(m) bonu(m) ei ... q(uo)d in ipso tendit et ad h(oc) et ordi

nat(ur) q(uo)d ip(su)m diligat summe s(ed) h(oc) n(on) pot(est) p(er) se. Ad 6m q(uo)d obi(citu)r 6
q(uo)d status iusti s(ed) exigebat d(icendu)m q(uo)d uim est. s(ed) n(on) q(uo)d est status h(abe)t p(er) se
s(ed) p(er) caritate(m) ad g(rati)a de primo disposit(ione) iusti tituli. q(uia) q(ua)dam
disp(ositi)o necc(essi)tatis. Ad 7m d(icendu)m q(uo)d aug(ustinus) loq(ui)t(ur) i(n) de dilectione gra 7
tuita q(uo)d est d(icitu)r a uoluntate informata caritate. et loq(ui)t(ur)
de dilectione p(er)fecta. Fortassis loq(ui)t(ur) de dilectione simp(lici)t(er) g(ra)tuita
et n(atura)li t(ame)n d(icendu)m q(uo)d c(irc)a dilect(ion)em duo sunt c(on)siderand(a). s(cilicet) act(us) et mod(us)
p(ro)p(ter) se et sup(er) o(mn)ia. t(ame)n ne g(rati)a exit act(us) ap(er)t(u)s e(st) illud facile. s(ed) t(ame)n ne
c(irc)a illius modi n(on). i(m)mo ualde difficile. unde b(ea)t(us) c(on)cedo
q(uo)d b(ea)t(us) pot(est) d(eu)m dilig(er)e et p(ro)p(ter) se et sup(er) o(mn)ia alia. s(ed) n(on) sup(er) se
ip(s)am. unde exit act(us) ap(er)t(us) facil(is) e(st) s(ed) n(on) s(ecundu)m talem modo nec
est simile de distributione suor(um) o(mn)i(u)m. q(uia) n(on) est eleuatio
uel p(ro)uentio p(otenti)e illius sup(er) se ip(s)am. Ad 8m q(uo)d uoluntas d(omi)nat(ur) 8
actui d(icendu)m q(uo)d ex h(oc) n(on) seq(ui)t(ur) q(uo)d possit p(er) se elic(er)e summu(m) actu(m) p(er)
se et p(er)fectu(m). s(ed) sol(um) summu(m) s(cilicet) q(uo)d c(on)petit n(atur)e et h(oc) est dilig(er)e d(eu)m p(ro)p(ter)
se et uehemencius q(uam) o(mn)ia alia ab ipso cau(sa)ta. Ad 2m q(uo)d o(mn)is
p(otenti)a mag(is) pot(est) ad id ad q(uo)d p(ri)ncipalit(er) ordinat(ur). d(icendu)m q(uo)d illud
uer(um) e(st) q(ua)n(do) illud ad q(uo)d ordinat(ur) p(er) se illius ita q(uo)d plenu(m) et suffi
ciens posse h(ab)eat ad illud ex se et t(ame)n ex se mag(is) pot(est) ad
u(num). s(ed) q(ua)n(do) n(on) h(abe)t sufficiens posse ad illud n(isi) ex alio t(ame)n n(on)
est u(er)um n(isi) cu(m) illo alio. sic e(st) h(oc). q(uia) n(on) ista ordinatio est ad
summu(m) q(uo)d est excellentissimu(m). ideo l(ice)t p(otenti)a dilectiua sit ad h(oc) n(on)
tam(en) pleno posse et sufficienter est ad h(oc) n(isi) alio superiori
educente q(uo)d sic medium inter p(otenti)am et b(onu)m. q(uia) n(on) in illo ac
tu completa et p(er)ficit(ur) illius p(otenti)a. ideo n(on) sic g(rati)a q(ua)n(do) est co(m)pletiu(m)
n(isi) p(er) illud actu(m) exire. s(ed) n(on) pot(est) p(er)fecta esse. s(ed) cu(m) p(er)ficit(ur)
t(ame)n mo(uetu)r ad diligend(um) d(eu)m p(ro)p(ter) d(eu)m. Ad 9m q(uo)d magis potest 9
dilig(er)e se c(aritas) t(ame)n r(ati)o(na)lis q(uam) et ita d(eu)m cu(m) sic ad h(oc) p(ri)ncip(a)lit(er) f(a)c(t)a
d(icendu)m q(uo)d n(on) est simile. q(uia) si diligit caritate(m) h(oc) est se. uel alia sic
aut(em) est mot(us) ... n(atur)e si uiciu(m) ... pot(est) q(uia) p(er) se pot(est)
deficere. si est n(on) t(ame)n n(on) est simile q(uia) bonu(m) q(uo)d de suo e(st) est mag(is)
est c(on)ueniens et delectabile et diligendo sic n(on) eg(re)d(itu)r ex se. nec
exigit(ur) sup(er) se p(er) se q(uo)d est s(ecundu)m d(eu)m uel d(eu)m dilig(er)e plusq(uam) se q(uo)d e(st)
n(on) inp(os)s(ibi)le ex se ip(s)a. Ad 10m q(uo)d obi(citu)r q(uo)d h(ab)it(us) magis se h(abe)t 10
ad diligend(um) se d(eu)m q(ua)m se ip(s)am et g(rati)a et p(otenti)a cu(m) ut h(ab)it(us) sit or
dinatiuus p(otenti)e. d(icendu)m q(uo)d b(ea)t(us) est illius ordinatio q(ua)dam in p(otenti)a illi
p(otenti)a dilectiua et sic diligend(um) d(eu)m et q(ua)dam tendentia in n(on) r(ati)o(na)li
uel q(uo)d r(ati)o(na)l(is) est et ymago dei t(ame)n n(on) seq(ui)t(ur) q(uo)d possit illud sine h(ab)i
tu ip(s)am adiuuante ad h(oc) p(er)ficiente. h(ab)it(us) n(on) ille n(on) sol(um) est
ip(s)ius p(otenti)e ordinatiuus. i(m)mo et eleuatiuus. eleuat n(on) ip(s)am p(otenti)am
ad gustu(m) et experienciam d(iui)ne bonitatis et ita ad summe dili
gendu(m) q(uo)d n(on) possz p(otenti)a p(er) se et h(oc) q(uo)d h(abe)t ille ip(s)am amatiua(m)
sursum et h(ab)it(us) et ideo p(er)fecte c(on)iungit. et ideo d(icitu)r b(ea)t(us) in li(bro) de a
more dei. c(apitulo) xi. sicut p(er) ... uel ... p(er) ... mutat(ur)
in ... sic ... ...
tationes ... nouas ... sic p(er) ... p(er)fectam ... uo
luntas est in amore. amor in caritate. caritas i(n) sapien
cia ... q(uia) ... mag(is) sic ordinata ad hoc n(on) t(ame)n mag(is) po
tens ad h(oc) p(er) se sine h(ab)itu. q(uia) n(on) est ordinata ad h(oc) q(uo)d istu(m)
actu(m) p(er) se eliciat q(uia) t(ame)n ... ei sufficiens in p(otenti)a p(otenti)a g(rati)a ...

Item sic magis ordinata ad hoc, non est tamen magis potens
actiue et sufficiens ad hoc, aut hoc sic super ipsum in se considerata,
aut et quod magis modo actu in se reperiam habet vnionem ordinacionem
et tendenciam et possibilitatem vt deum possit plusquam se dili-
.11. gere. Ad 2m quod quamvis aliquis idem ordo in dilectione caritatis et natu-
re aut non, dico quod ille ordo qui est in dilectione caritatis actu, est in
dilectione nature impossibilis reductio eius ad actum per dilectionem ca-
ritatis. Unde non est contrarietas etc., quoniam cum hoc quod non modo actualiter
magis ad se est inclinata sibi ordinatio ad hoc quod magis moue-
atur in deum. Unde modo magis in se non sistit quia tendit et
ordinatur in quam plus, et ideo non est contrarietas, nec potest dici quod non
sine ordinetur ad caritatem, ex quo non sistit ordo in se, immo ordi-
natur et tendit ad aliud, sed tamen potest dici quod ipsa per se deficiat ab
ordine illo quem dat dilectio caritatis. Ad 3m quod obicitur de illo
qui est in statu nature, vnde dico quod si tunc actu plus diligeret se
quam deum actualiter non peccaret, si tamen faciat quod in se est et consenti-
at ad hunc caritatem qua deum magis diligat, et hoc quia talis
non tenetur ex natura sua magis deum diligere. tamen et quia talis [illegible]
quando se non sistit in se immo ordinatur et tendit in am-
plius promouetur, et ideo quod peccaret. Ad 4m quod obicitur quod aut di-
17 ligebat aut diligit se et deum propter se ipsum aut propter deum, dico quod dilige-
bat deum propter deum et se propter se et adhuc diligit illum dico amore
concupiscentie, et considerabat causa [illegible] tantam esse dei bonitatem quod
propter ipsam diligit et plusquam omnia alia a se, et si nullum
commodum ex ipso haberet sic diligeret aliquod bonum, nunc scilicet nullum
ex ipso expectes commodum propter se, scilicet et semper mouetur ad se ipsum
diligendum. bonum enim non est solum finis diligendi, immo est vnde vnum
et diligit in se bonum deum propter se ipsum, nec tamen se vult se nec
vtitur deo, quia in nulla istarum dilectionum sistit diligendo scilicet
deum propter se ipsum non sistit in se, immo et diligit ipsum, tamen hoc propter
se ipsum et tendit sic et est ordinatur ad diligendum ipsum plusquam
se ipsum, et ita [illegible] non sistit in dilectione sui
propter se ipsum, sed deficit ab illa qua deum plusquam se diligit, quia non
potest in illa per se, scilicet secundum [illegible] tendat et appetat in
illam [illegible]. Et si obicitur tenebatur deum esse finem sui, quod de-
bebat se diligere propter ipsum, concedo quod vnde diligebat se ad ip-
sum propter commodum suum, quia scilicet sciebat se in ipso perfici et consummari.
Et si obicitur quod diligit propter se, quod fruitur se, quia frui est amore
inherere alicui rei propter se, sed hoc est ultima peruersio, dico quod diligere se propter
se amore deliberatiuo cum causa sit gratuitum, vel potest ea habere
si vult, sed est ultima peruersio et frui utendo et fruendo de una si-
ne, quia ex quo habet vel habere potest, vnde si faciat, necesse est quod talis a-
mor sit libidinosus, quia repugnat gratie, et diligere se propter se amore
repugnanti sibi [illegible] quod non repulsa a se illi non est a-
mor libidinosus, nec ad plus tenetur, quia per se non potest ultra se
vel supra se. Unde deficiendo scilicet ab eo quod non potest non peccat, nec
est dicenda fruicio sui, quia amor fruicionis et usus non perti-
net nisi ad amorem deliberatiuum et gratuitum, vel qui potest esse
gratuitus, nisi sit defectus in diligente, quia scilicet repellit a se gratiam
.13. vel recusat cum possit eam habere. Sed ad aliud concedo quod si erat

condita recta, et quia recta, ideo tendebat in illud et ordinabilis ad il-
lud, non poterat in illud exire [illegible], quia non erat sufficiens ad hoc. Di-
co etiam quod [illegible] non dictabat ei quod per se posset illud facere. Unde bene concedo
cum hoc quod clamabat ei, quod non clamabat ei per se esse faciendum, sicut
[illegible] ita dictat homini quod sciat ad beatitudinem et dei participationem per ac-
tus gratie. Unde ibi appetit eam, sed non dictat ei quod per se possit attin-
.12. gere ad illam. Ad 2m dico quod ad maioritatem amoris non sufficit
maioritas boni optati ab amante ipsi amato, sed etiam requiritur
maioritas ex parte affectus ipsius optantis, vt si magis bonum
maiori affectu alicui optet. Hoc [illegible] caritas [illegible] magis bonum opor-
tet [illegible] sibi, quia deus infinite est finitus, non tamen tanto affectu optat
deo suum maximum bonum quanto vel optat suum minus bonum, et hoc quod
talis affectus ligatus est et determinatus nature corrupte [illegible]. Unde non
potest per se exire fines seu limites nature, quia hoc esset ipsum exire
vel se excedere se, cum non excedit nisi [illegible] nec illud datum, et quod magis afficia-
tur circa bonum alterius quam circa bonum suum proprium, ideo in se considerata non [illegible]
[illegible] gratia gratum faciente non poterat, sed non facit, immo [illegible]
[illegible] non facit potest nec per se suos limites exire, quia et hoc non facit [illegible]
.14. nec gloria nec aliquod creatum per se. Ad 3m quod bonum est finis diligendi,
dico quod non est verum de bono [illegible] quod est in se, sed quod est motiuum ipsius
vis amatiue. bonum autem vel bonum quod amanti magis est motiuum
vis amatiue illius quam bonum simpliciter, vel ideo quod est tale proprium bonum
nec quod maxime mouet quod maxime apprehensum et quod conueniens
maxime et vnitum ipsi vi amatiue illius, et quod obicitur quod tunc non di-
ligeretur sic diligendus, dico quod immo diligendus est pro statu nature in se
considerate, scilicet non instituta dono caritatis vel gratie [illegible]
in statu in quo sic debet esse instaurata non tenetur ad amplius.
Unde diligit sicut tenetur et sicut pro illo statu nature in se considerate
est diligendus, nec vnquam ex parte ista cadit peccatum, sed ex parte illa quia
scilicet causa si vult per hanc gratiam ad [illegible] et eleuantem, et ideo si
non facit quod non facit quod in se est et plus diligit se peccat, sed
hoc non ratione motus illius in se quo plus mouetur in se ipsum. Unde
quod obicitur quod tunc maximum bonum maxime diligere, dico quod verum est, sed
non ex se vel per se sine educente et iuuante. Ad 4m quod obicitur
quod lex illius insinuat etc., dico quod glossa ista se ipsam soluit, non
enim dicit quod lex illius aliud poscat vel quod faciat, sed quod illud esse facien-
dum insinuat. Unde ille dictat et ad hoc instigat, sed non producit
ad istud necessitate precepti, et ideo non est illud [illegible]
legis illius tamquam in producente et hoc facientem, sed solum insinuantem.
Et si obicitur ita mandat illud: diliges dominum deum tuum
ex toto corde etc., scriptum est et impressum illi in corde hominis, quia est
preceptum morale; moralia autem illius scripta sunt in mente, sed nichil
ibi scribitur impossibile, est quod non sit sufficiens principium per se ad illud
nec gratia etc. Dico est quod scripta et illi in mente, non tamen scriptum quod sit
sufficiens principium per se ad illum actum eliciendum sine alio
educente, scilicet sine gratia vel caritate ampliante affectum et e-
leuante ipsum ad hoc similiter, sicut homo tenetur ex lege [illegible] ad
diligendum deum ex caritate, non tamen sufficit [illegible] caritatem
ad hanc dilectionem nisi cum habet caritatem. Ad 4m de dilectione frui-
tionis et usus dico quod dilectio fruitionis et usus aut non sunt

et quedam distancia que tollit [illegible] ordinem aliquorum ad inuicem [illegible] proportionem similitudinis

dicte dilectionis illius aut si sic, aliquo modo, tamen inquantum inpo-
ne [illegible] de innocencia non sit eius dicere, quia si per se nec meretur nec
demeretur nisi pro statu in quo debet habere gratiam vel quo loquimur
de nature in comparatione ad gratiam. Ad 2m concedo quod licet ca-
ritas habet potentiam sibi consimilem inclinatam ad hoc, non tamen per se sufficien-
tem et completam ad istum actum eliciendum per se, et bene concede-
do quod habitus non est [illegible] potentiam, sed dat facilitatem et habilitatem potentie ad
eliciendum talem actum mediante ipso. Unde potentia collata nisi actum eliciat, sed hoc
mediante habitu tamquam medio formali, quod intellectus eleuatiuus est
ipsius potentie et dat vigorem ad actum. Ad 3m quod omne finitum et cetera
distat ab infinito, dico quod duplex est distantia: quedam tollit ydem-
titatem eius secundum genus siue alicuius forme communis participationem, et de hac ve-
rum est quod omnis creatura infinite [illegible] infinito distat a deo siue
[illegible] quecumque creatura inquantum habet minus [illegible] distat siue alia; est alia distan-
cia que non solum tollit habitudinem conuenientiam eandem, sed tollit ordinem
aliquorum ad inuicem, et hoc modo nulla creatura infinite distat ab
ipso deo, immo omnis creatura [illegible] respicit et ordinatur ad deum
tamquam ad suum principium et finem et eam conseruantem siue continen-
tem; est alia distantia que tollit proportionem similitudinis siue assi-
milationem nature alicuius quod oritur ex dissimilitudine, ut unum est representatiuum
alterius, sicut est distantia inter contraria duo. Isto autem modo nulla
creatura infinite distat a deo, immo finite, tamen alia magis et alia
minus, quia minus distat illa creatura que est ymago quam illa que est ves-
tigium. Hoc modo minime distat [illegible] ab ipso [illegible] a deo [illegible]
tamquam [illegible] impressa similitudo diuine bonitatis et tamquam quedam
emanatio claritatis omnipotentis dei gracia in ipsum tendens et
[illegible] solum in ipsum reductiua et eius assimilatiua, et [illegible]
per hoc facit ipsum exire et gustare quam dulcis est dominus, et sic facit
ipsam in actu summe dilectionis exire quod non potest potentia per se. Ad 4m
quod obicitur de gustu [illegible] bene disposito, dico quod magis delectabile corpo-
rale quod est proportionale ipsi gustui corporali, nec excedit virtutem e-
ius, ideo maxime mouet ipsum et magis mouetur in ipsum gustus corporalis.
Sed summe delectabile spirituale non sic est, scilicet gustus spiritualis quia ita non at-
tingit [illegible] ita potest in id nec ita apprehendit sicut minus delecta-
bile, et ideo non mouetur maxime ad ipsum, dum tamen [illegible] iudicat
illud esse magis delectabile omnibus, sed aut non potest ex se, quia id delectabile et
summe est supra se et excedit virtutem eius. Unde hoc summe bonum sit sum-
me delectabile et summe [illegible] ad se per dilectionem afficiat bene dispositum,
non tamen affectus vel appetitus creature solum erit sufficienter dispositus
per dispositionem nec venit ad hunc ad hoc quod per id summe delectetur et quod
summe ad ipsum moueatur siue dispositione proportionali que gratie vel
glorie. Ad 5m quod obicitur aut diligit deum quia bonus in se aut quia bonus
sibi afferens commoditatem, dico quod si vere diligit eum secundum modum hoc,
scilicet totum reflectat ad se, hanc [illegible] vt sic
naturalis diligit eum utroque modo, quia scilicet simpliciter et per se est bonus, et hoc
ipsa cognoscit, ideo diligit eum propter se ipsum, quia ideo est bonum suum et sibi
et maxime afferens commodum, et hoc ipse sit magis bonus eius quam ipsa sibi
et propter hoc ipsum amet plusquam omnia alia a se, non tamen plusquam se,
immo magis amat se ipsam quia sic eum amet magis, sed est propter se ipsum
scilicet non quia bonum simpliciter optimum, sed quia bonum optimum vel ita vehe-

menter sibi vt in se ipsum cum eum diligat propter se ipsum. Unde
ipsa si bonitas est sibi solum habet dilectionis maioris. Unde est dilectio con-
cupiscentie ita [illegible] amans concupiscit ipsum commodum sibi propter se ipsum,
et ideo magis amat se, non tamen diligit potentia ipsum summe tamquam sum-
mum bonum sine gratia, sed diligit eum tamquam summum bonum creature [illegible]
[illegible] amantis a se. Ad 2m dico quod corpora supercelest-
tia non producunt [illegible] sed deo producente quod cum sic
rationes seminales ad hec formas [illegible] in corporibus [illegible] materie
habet corpora per motum suum virtutes sibi datas quibus possunt super mi-
noram [illegible] excitant et educunt eas de potentia in actum, et hoc modo [illegible]
sunt, quia sunt corpora superiora in vniuersum et quod rationes ad illas formas
sunt [illegible]. Unde ipsa celestia non producunt per se per potentiam virtutis
motus sui que est [illegible] ad istas formas, sed possunt non
ratione sui, sed ratione liberi mouentis. Unde non sequitur quod inferius simpliciter
possit supra illud quod superius se. Ad 3m quod obicitur quod in primo statu non
habebat vulnus vel impedimentum retrahens, dico quod non summe et supra se
diligebat, sed non erat quia haberet vulnus vel impedimentum retrahens,
sed quia ad tam sublimem actum erat ex se insufficiens et impotens.
Ad 4m de Tullio de republica, dico quod id non fuit quod magis diligeret
rempublicam quam suam vitam, sed ex hoc quod non sola suam
vitam diligebat, immo et rempublicam. Unde si necesse erat vitam
suam perire et rem publicam, perire mallebat quod vita sua sola
periret quam publica cum ipsa. tamen si possibile esset quod vita sua serua-
retur et respublica periret, plus voluisset [illegible] rem publicam
perire et vitam suam manere quam econuerso, apparet quod magis simpliciter
diligebat vitam suam quam rem publicam, sed dico quod plus vellet
sola perire quam suum principium conseruatiuum. Sed non est quod magis
diligat ipsum, sed quia diligit et propter se et quia ipso pereunte ipsa non ma-
neret, et sic duo amata perderet, et ideo vult magis sola perire quam cum
illo periret; hoc est ad deum plus vult perire quam suum principium conseruatiuum
perire, quia plus vult perdere suum summe amatum [illegible] si suum esse quam
ipsum deserere cum alio amato. Ad 2m dico quod natura sic condita non
claudicabat in affectiua et si deum summe [illegible] amabat
illum amore, quia non habebat ad hoc vnde posset, sed [illegible]
dico quod claudicaret si non faceret ex viribus suis [illegible] non habebat. Unde
istud sufficienter posset, vnde non claudicabat si eum non sicut ex viri-
bus suis poterat amabat, scilicet plusquam omnia alia a se. Ad 3m quod
obicitur quod amor talis est rectitudo illius ipsius nature, et quod non est a-
mor rectus si diligatur aliud plus vel eque sicut deus vel deus propter se. Dico
quod verum est loquendo amore solum creature plene et sufficienter in
statu nature in illis et gratuitis, etc. [illegible] amo-
rem dei ad [illegible] perfecte vt sic sistat, sed non est verum de amore naturalis
creature in illis puris considerate, etc., scilicet si careat amore talis ca-
ritatis rectitudine ad quam ipsa nata est et ordinata, sed deficit
ab illa, tamen recte amat, scilicet quod ei competit pro statu suo, scilicet pro sta-
tu nature. Unde et si non sic in statu quo illud possit simul et non impedi-
mentum maneat in ipsa, bene obicitur [illegible]. Ad 4m quod ostenditur quod
motus illius rectificatur etc., tamen dico quod illud verum est de motu illo
qui totaliter est in potestate vel [illegible] est ad eum ad quem mobile
potest ex se, sicut motus illius [illegible] eleuatum ad motum, sed non est

tam de motu illi quibus sed non non tamen est totaliter impotentie n[isi]
quia est ad tam qui est super tam alius est motus illius dilectionis i dem
immo intelli motu non deficit a fortitudine et vehementia i
motus talis tamen quia non est totaliter impotentie ai. Praeterea non
est simile quia gravia elevata habent illum appetitum ad suum lo
cum proprium et cum hoc est virtus sufficiens in eis ad tale motum producendum.
non conformat et similiter appetitum ad hoc tamen secundum se non est
sufficienter in creatura ad ipsum. sed quando concurrunt omnia
que debent concurrere scilicet appetitus et influentia motoris sicut
est in motu locali tunc concedo quod intenditur motus dilectionis et
fortificatur quanto appropinquat magis motus ad deum. hoc est ad tam. Ad
tertium argumentum patet solutio per id quod superius dictum est de fortitudine. unde dico quod omnium
est divinitas sed quod voluntas formalis tale secundum talem statum quod dele
ctatur posset id facere. hoc tamen ut habere valeat. sed multo bonum posset a
liter. non multum velit ad quod magis est deum divinum simpliciter in
finitum. Ad id quod illa non est voluntatis iusti et recti quia posset id quod non
est comprehendit sicut secundo. Dico quod posset habere aliquid aliud potest esse duplex et potest habere
unum actum tamquam simpliciter magis bonum. vel tamquam magis bonum sibi
in nullo statu esse voluntas recta quod preferret ad deum tamquam simpliciter
magis bonum. sed preferre minus bonum maiori bono tamquam magis bonum
est id bonum potest esse voluntatis recte. licet talis propria minus bonum preferret bo
num suum tamquam magis bonum sibi alterius maiori bono quod habet bonos peccatores. sicut
patet in quod perfectam in diligendo bonum quod est ipsam omni alii bono quod
non est ipsa tamquam proprium et sibi magis bonum quia limites habet determinatos
quos non potest excedere. sed coarctata est et determinata esse sic et reflectitur
ad se. unde non preferebat simpliciter sed quo ad se. Praeterea hoc tamen creatura
rationalis condita sit in voluntatis recti et iusti. non sequitur quod possit
omne quod est factum vel iustum et magis iustum magis velle. sed sufficit
creata in voluntate facta id est quod velit factum cum habet bonum in actum exiret. unde
concedo quod omne factum voluntatis actualiter ad quod posse habet. illud autem
factum ad quod posset sufficiens non habet voluntatis habitualiter et primo actu
aliter per statum illo in certam dispositionem ad illum. sed sortitur tamen omnium et destinata
sufficientia. Ad id quod obicitur de motu violento dico quod ipsum obicitur sicut
illa impossibile quod habet modum hoc super se non est nata et ordinata illi ad
hoc. immo ad contrarium. sic autem non est quia licet non plus posset motum
in deum per se, habet tamen similem ordinationem ad hoc ut per elevationes ad
eam ... id quod suscipiendi est ordinata sic moveatur. Ad aliud
quod obicitur de caritate dico quod illud apostoli non probat nisi quod possit diligere deum super
se ipsum. deum et super omnia alia a se ipsa sed non super se ipsam quando
cognoscit deum esse bonum non solum pro se ipsum utilis sed et summe honestum et
summe delectabilis et sic bonum est ipso diligendum in dilectione amici
tie. Ad tertium quod quamvis non potest ad tende dictamen rationis tamen potest ascen
dere affectus dilectionis dico quod contrarium est. sed non potest per se tamen sicut hoc non
ipso dictabat affectionem quod id possit per se cum adiunctio gratie unde
potest sicut illa dictabat. sed numquam ipsa dictabat. Praeterea non
est ubique simile de cognitione et affectione. hoc non tamen ascendit am
or quantum cognitio tamen non potest illos amor ita perfectus esse sicut cog
nitio nec ei sufficit cognitio ad ipsum promovendum et hoc quia amor est
virtus quidam unitiva sicut dicit dionysius et transformativa amati in
amantem sicut dicit hugo et non magis conjugio et elevatio eius

quam cognitio et ita magis attingit et id per se eam et actum
hoc quam cognitio id non sic potest affectio amoris in deum per se as
cendere sicut dictamen rationis sed requiritur eductio ipsam et coniungens
et elevans. Ad aliud quod instinctus est potentie et dicitur quidam sunt potentie dicere non
ita quod per se potest illas in actum educere sicut potentie iste quorum actus sunt
pure naturales et obiecta pure naturalia. sunt autem quedam sunt tales in se
sunt in dicere non sunt tamen ordinate ad actus super tales sicut est di
ligere amore gratuito et ad obiecta super talia sicut est videre deum
et gloriam sive beatitudinem sic est potentia videndi deum in patria sive
esse et talis non potest nisi per se in actum educere nec sunt date nec ut educat
eas per se sed a aliquo superiori educente et id non sunt instinctus in ipsa
sic per se eas non educat. talis potentia est diligendi deum super se et plus quam
se. Ad aliud concedo quod quando tenebatur pro illo statu diligebat deum
sed ex hoc non sequitur quod summe simpliciter diligebat et summe secundum statum
suum. Ad aliud quod summe delectabatur in deo dico quod verum est quo ad statum
suum quia pabulis omnibus alis. sed non summe simpliciter quam postea fac
tum erat et hoc est quia affectus tunc temporis non dicebatur dispositio dispositione
optima que est. que dispositio necessaria ad illum actum et illa que est gratiam
vel per gratiam non dum n. habebat dispositionem que est per similitudinem gratie
sed vel glorie sed solum illa que erat per imaginem que est ymago nature et ideo
non poterat in summum actum diligendi deum. sicut materia non est potens ad
susceptionem actualem forme donec sit disposita dispositione necessaria
que est ultima et perfecta dispositio. Ad aliud quod obicitur de Bernardo dico quod Bernardus assi
gnat duplicem causam quare deum non possumus diligere nisi plus quam nos
ipsos prima est ipsius infinitas et immensitas. unde dicit. causa ... sic nisi
super se potest ... puncto. et x. alia est corruptio sive concupiscentia que
est in natura lapsa propter quod et minus per illum actum et magis est elongata.
non vult ergo quod non possit illud per se in statu innocentie. Item esset
in maiori dispositione et propinquitate et maiore desiderio et appetitu quod
in ista considerare actus iste. Vel sic loquitur Bernardus pro statu nature lapse dico
tamen quod non assignat simpliciter causas propter quas non potest. sed solum pro statu nature cor
rupte assignat causas non propter hoc vult dicere quod causa non huius remotis per se possit
istud facere hoc enim hoc habet dispositionem gratie. sed tamen quod quod plus movetur ad
hoc et appetebat et facilior esset et propinquior ad huius actum quia esset in
maiori dispositione ad suscipiendam gratiam ad hoc et alia sic patet solutio
ad ista quaestionem.

Consequenter queritur de dilectione illa demonum et damnatorum. videtur
utrum illa dilectione diligant deum et si illa dilectio vel quod insit illis
ex in actum. Quod autem numquam habent actum in ipsis ostenditur primo quod dicit augustinus
in libro de fide ad petrum. voluntas eorum scilicet damnatorum talis est ut
habeat intus semper malignitatis sue supplicium nequam non possit recipere
bonitatis affectum. quia sicut alii qui regnabunt nullas inesse male
voluntatis reliquias habebunt ita illi qui erunt suppliciis ignis eter
ni cum dyabolo et angelis eius deputati sicut nullam ulterius ha
bebunt requiem sic bonam nullatenus habere poterunt voluntatem. et
sicut coheredibus Christi perfectio gratie dabitur ad eternam gloriam. sic consor
tibus dyaboli cumulabitur ipsa malignitas ad penam et propter hoc habet
auctoritas. quod sicut beati cum deo nullas male voluntatis habebunt re
liquias sic nec damnati bone voluntatis affectum habebunt. sed ibi nullas
habebunt reliquias voluntatis male voluntatis sive illius sive eius

quod nec damnati nullum habebunt affectum bonitatis sive illum sui
alium. ergo dilectionis illius numquam habebunt in ipsis actum. Job. xi. c. De a
more dei diffiniens amorem et loquens de amore illo dicit quod non ad
est amor quia vehementer in bono voluntas ergo amor illius dispo
nit voluntatem vehementer in deum in motu illo. sed constat quod hoc vehemen
tia motus non est in demonibus nec damnatis tum pro illis unde
ut appetitu scripture Job. xxi. dicunt deo recede a nobis etc. unde motus
a deo recedendo non autem attendendo ad ipsum ergo non est in ipsis
amor dei illius. Item augustinus viii. de trinitate c. x. amor est vita .10.
aliqua duo copulans ut copulare appetens amantem et quod ama
tur et hoc omnis esse damnatus cum ipsa recessu voluntatis a deo
ergo non copulatur ei nec appetit copulari ergo non potest esse amor inter
nos. ergo non est amor actualis inter ipsum damnatum et deum nec ille
nec alius. Item augustinus lxxxiii. q. q. 1. nichil aliud est amare quam propter
se ipsam rem appetere ergo non potest ipsum amare aliquo amore. ergo non
modo in ipsum amore illo. minor patet. quoniam deum per se ipsum amare non
potest est in talis vel talitatis non bonum. ordinate. sed dicit ibi Gregorius quod in me .11.
te demonis et damnati nullus est ordo ergo etc. Item a quo re
mota est omnis rectitudo voluntatis ipsum non potest deum diligere
aliquo amore recto. quoniam non potest esse amor rectus sine rectitudine
voluntatis in eo hoc. ergo cum talis amor dei sit rectus amor non potest
esse eius a quo remota est omnis rectitudo voluntatis. sed sic est
in demonibus et damnatis non; ergo in eis illius amor dei. quod autem remo
ta sit ab eis rectitudo voluntatis patet per anselmum cum loquitur de dyabolo
et exponens id in veritate non stetit. dicit in libro de libero arbitrio xii. c. quod
in veritate non hoc est in rectitudine voluntatis. Item ergo quoniam in
veritate non stare et in rectitudine voluntatis scilicet demonum et damnatorum in
nulla stat veritate. ergo et nulla stat voluntatis rectitudine. Item summum in
aliquo genere nichil habet admixtum de contrario. sicut summe album nichil de
nigro. ergo summa malitia et summa perversitas in habitu et in ac
tu nichil admixtum de contrario. scilicet de rectitudine. sed in demonibus et in
damnatis est consummata malitia et perversitas sicut vult consumma
ta in bonis. ergo nichil habent de rectitudine in actu. sed ut dilectio dei
exeuns in actum est quidam rectitudo in actu ergo numquam ille dilectio
dei exit in actum in ipsis. Item simpliciter ad quod cum sequitur totum sed
totaliter sequitur quod simpliciter non habent peccatum et penam vel quia quod simpliciter est
valde activus sive activum sed voluntas demonis sive damnati
semper est voluntas dico et sive appetitus ille ergo sequitur ad ad totaliter
convertitur. sed voluntas eorum tamen convertitur et fertur ad suam penam.
quia ad refugiendum ipsam ergo totaliter convertitur nisi pena sua. sed voluntas
quia tota sit totaliter conversa semper ad ad non habet ad contrarium. ergo voluntas
eorum numquam habet actum diligendi deum nisi a quo fertur sepe
non illa habet maxima. Item affectus vel appetitus sicut simpliciter
sicut intellectus et ita potentia est intellectus in cognoscendo sicut affectus
in amando sed secundum philosophum licet contingat simul plura scire non
tamen contingit simul plura intelligere unde intellectus in actu fertur unius in
telligibilis non potest simul esse in actu alterius intelligibilis ergo similiter af
fectus vel appetitus existens in actu fertur unius appetibilis vel detesta
bilis non potest esse in actu alterius. sed affectus vel appetitus demo
num sive damnatorum semper convertitur ad actum istum et in actu isto

qui est odire suam penam ergo numquam potest exire in actum dilige
ndi deum illa dilectione. quia de appetitu sive affectu illo loquimur et .9.
est illud idem quod dictum est. Item videmus quod homines desperati non
volunt esse immo odiunt suum esse. unde et occidendo dicunt se
ad non esse. sed demones et damnati sunt homines desperatissimi et
semper ergo semper odiunt suum esse sed qui semper suum esse odit semper odit
principium conservativum sui esse ergo semper odiunt deum qui est principium
conservativum sui esse. sed qui semper odit deum numquam actualiter diligit ipsum
ergo numquam exeunt in actum dilectionis sancti dei. Item dilectio in habitu et odium .10.
in habitu opponuntur similiter et odio actu ergo et odit habitu vel habet habitum
odiendi. sed demones actu odit deum et damnatus similiter ergo non diligit
ipsum nec actu nec habitu illa dilectione. cum ipsum et odiat ex illo
affectu quod autem ipsum sic actu odiat habetur per glosam super id Jo. xv. qui
me odit et patrem meum odit. qui dicit. malus est desiderare bonitas
bonum odit. sed omnis damnatus sive demon sive alius est talis est desiderare
bonitas ergo omnis talis bonum odit et semper. quia dicit psalmus. superbia eorum qui te
oderunt ascendit semper ergo numquam diligit actu. Item omne appetens .11.
aliqua duo copulare vel coniungere appetit illa duo esse sed amor autem
copulat aut copulare appetit amantem et amatum quemadmodum sicut dicit ille
amor ut dicit augustinus viii. de trinitate c. x. ergo amor semper esse duo scilicet aman appetit esse
tem et amatum. quod ergo ab aliquo appetitur non esse nullo est numquam ab ipso
amatur illo amore. sed demones et damnati semper nolunt appetunt deum
non esse ergo numquam ipsum diligunt illa dilectione in actum exeunte quod
autem appetant ipsum non esse patet per glosam quam dicit super Johannis. xv. nunc autem
et oderunt me et patrem meum sumitur de augustino super Johannem sermone l. xcix. dicit
n. sicut qui volunt mali volunt esse veritatem qua damnantur et sic odiunt
suam penam odiunt veritatem que irrogat penam et sic odiunt
veritatem odiunt eum a quo nata est veritas. sed demones et damp
nati sic volunt mali esse quod si aliquando vellent esse boni aliquando ha
berent ordinatam voluntatem ipsi autem habent perversissimam. sicut illi
odiunt suam penam quia natura semper refugit penam ergo et illi penam
odiunt veritatem. hoc est deum irrogantem illam ergo numquam aliquo motu
illius dilectionis moventur nullum. Item peccatum ebrietatis est peccatum carnale .17.
naturale sive generale quia ad gulam pertinet. peccatum autem obstinationis et per
versitatis demonum et damnatorum est peccatum spirituale plus ergo potest illud
peccatum immutare quam peccatum ebrietatis. sed et malitia obstinationis
et perversitatis demonum maior est quam peccatum ebrietatis quanto autem
maior est malitia tanto maior est illius malitie efficacia.
ergo exclusus habet quod plus potest malitia obstinationis et perversitatis de
monum et damnatorum. sed eorum affectionem quam peccatum ebrietatis quod
minus est et quod carnale est super rationem. sed peccatum ebrietatis sive ebrietas
sicut videmus ita ligat rationem suam quod non potest in actum suum
illum sive est sicut dilectionis dilectionis exire ita durante. ergo multo
magis malitia obstinationis et perversitatis ita ligat et impedit
affectionem in damnatis quod non potest in actum suum illum sive dei exire quia
actus est diligere. Item amor generat ex se illius delectationem ergo ubi non .13.
potest esse delectatio nec amor sive dilectio. sed demon sive damnatus
non potest delectari in deo ergo non potest ipsum diligere aliquo modo. sicut nec
delectari. quod autem non possit delectari in deo patet primo quia delectatio
est coniunctio convenientis cum conveniente sive summa ad dilectione

menta est tantum solis damnatis a deum quoniam summa dissimilitu-
do [illegible] quia delectatio que est modo est delectatio via que non operatur dam-
19 natis cum sint in summa pena. Sed augustinus super Joh. sermone [illegible]
loquens de malis dicit tamen odium iustitie quantum oderunt su-
as penas quas talibus irrogat iustitia deum de quo natale sua pe-
14 na non odisse non possunt ex quo patet quod non possunt diligere. Sed de-
mon et damnatus magis est infectus odio in deum quam homo in
alterius hominis, sed aliquis homo [illegible] aliquando est ita infectus odio
quod non potest inclinari eum ut diligat ipsum et quod non motu di-
lectionis moveatur in ipsum, ergo multo magis demon vel damnatus
non potest moveri motu talis dilectionis in deum. Sed malitia sive
16 perversitas magis corrumpit suum appetitum liberum et immediatum, sed
appetitum immediatum liberum malicie [illegible] est voluntas que [illegible]
sed et cum talis et deliberativa in creatura rationali, ergo magis corrumpit
et deordinat voluntatem sive affectivam quam operativam, sed malicie de-
monum et damnatorum ita corrumpit et deordinat ipsam operativam
quod nichil possunt bonum agere, ergo ita corrumpit et deordinat appetitivam
quod nichil possunt bonum diligere, ergo illud non possunt, sed diligere
deum talis est bonum diligere, ergo illud non possunt. Quod autem nichil pos-
sunt bonum agere patet per glo. super ii. ad Cor. vi. que conventio christi
ad belial quasi dicit quod sicut christus omnia facit bona, ita diabolus omnia ma-
la [illegible] de diabolo nisi quoniam in membris eius que sunt perversis-
14 simi. Sed iterum est dilectio [illegible] amativus ad deum ad-
hesiva quoniam dilectio adhesio quedam est, sed demones [illegible] non ad-
herent [illegible] damnati, ergo non est in eis talis ad eum dilectio. Quod
autem non adhereant deo [illegible] patet per aug. xii. de civ. c. i. dicit quod beatitudi-
nis bonorum angelorum causa est adherere deo, quia causa [illegible] malorum
miserie causa ex contrario est intelligenda, que est non adherere deo [illegible]
nec quia illi beati sunt [illegible] quod adherent deo, sed isti diligentes [illegible]
adherent non [illegible] non [illegible] ut patet [illegible] aug. [illegible]
[illegible] est quod ipsi [illegible] non deum diligendo, sed [illegible] est de
diabolo et omnibus eius scilicet de damnatis [illegible]. Sed dionysius iv. de di-
18 vinis no. c. v. dicit mali esse dicit demones [illegible] operatio-
nem [illegible] mali [illegible] est [illegible] sua a
bono [illegible] talis [illegible]
[illegible]
[illegible] ab eadem virtute [illegible] magis est di-
lectio [illegible]
[illegible] salvativa [illegible] esset
[illegible] ordinata [illegible] diffinite [illegible]
[illegible] est a bono [illegible]
tens [illegible] a virtute sua [illegible]
nulla talis potest elicere operationem [illegible] nobilem [illegible] diligere
deum est talis operatio [illegible] non possunt [illegible]
19 exire in [illegible] damnati [illegible]. Sed contra [illegible] dionysius [illegible]
sunt non [illegible] eorum [illegible] demones [illegible] suis
virtutibus intellectualibus in [illegible] quasi [illegible]
eas [illegible] et clausimus [illegible] ab [illegible]
et clausa [illegible] actum [illegible] elicere [illegible] ad o-
[illegible] sed [illegible] angeli mali [illegible] dilectivam

clausam et [illegible] ad deo ergo non potest elicere actum talis dilectionis
in deum quod [illegible] elicere per [illegible] ad ipsum. Sed aug. xi. confess.
c. iiii. [illegible] religione [illegible] bonum [illegible]
[illegible] dissimiles [illegible] demones et damnati [illegible]
dissimilitudine [illegible] dissimiles [illegible]
[illegible] sed nullus talis [illegible] actum dilectionis [illegible]
[illegible] est [illegible] quia de illa [illegible] ergo demones et damnati non pos-
sunt exire in actum [illegible] dilectionis [illegible] ergo non in actum dilectionis [illegible]
2 1. Ad oppositum dionysius iiii. de di. no. c. v. dicit demonibus quod [illegible]
[illegible] et vivere et intelligere que [illegible]
[illegible] bonum [illegible] omne [illegible] bonum [illegible]
[illegible] est [illegible] naturale [illegible]
[illegible] demones [illegible] dampnati [illegible] et bonum
[illegible] et vivere et intelligere [illegible] bonum in
[illegible] amando [illegible] amore. Sed dionysius [illegible]
7 c. dicit [illegible] angelica [illegible] demonibus [illegible]
[illegible] splendidissima [illegible] amativa [illegible] dilectio [illegible]
[illegible] angelica [illegible] amativa [illegible] dilectio integre
manent [illegible] et [illegible] sed [illegible] est in suo actu
ergo [illegible] amativa est [illegible] diligendi [illegible] ac-
3 tualis post casum sicut ante casum. Sed sicut dicit philosophus [illegible]
et manifestatio [illegible] claritas [illegible] manifestatio [illegible]
actu [illegible] sed [illegible] amativa [illegible]
[illegible] diligere et principaliter [illegible] ad [illegible] est [illegible] dicit
anselmus monologion [illegible] demonum [illegible] splendidis-
sima [illegible] dionysius manet [illegible] amativa [illegible]
ipsis est splendidissima, sed splendor [illegible] est [illegible] principalem
8 [illegible] maxime est in actu deum [illegible] diligendi. Sed dionysius iiii.
de di. no. vocat theologi quandoque deum amorem et dilectionem [illegible]
[illegible] amoris vocant et diligibilem et amabilem [illegible]
[illegible] est quod omnibus appetitivis est [illegible] amorem [illegible]
[illegible] appetibilitate [illegible] est
appetibilitas [illegible] infinitate pulcritudinis et bonitatis [illegible]
[illegible] quiescentis [illegible]
[illegible] infinitate [illegible] pulcritudinis et bonitatis movet ad se
et [illegible] per appetitum et amorem omnia [illegible] amorem
[illegible] omnibus ergo [illegible] pulcritudinis et bonita-
te [illegible] in demonibus [illegible] ad ip-
4 sum [illegible] diligendi actu. Sed dionysius eodem c. [illegible]
[illegible] per bonitatem [illegible] est [illegible]
[illegible] est motum et ad [illegible]
tentium ad se [illegible] amabilis et diligibilis [illegible] est
plenitudo bonitatis et pulcritudinis [illegible] appetitibus [illegible] amor
et dilectio [illegible] movens [illegible] omnia ad
se omnibus [illegible] ex quo [illegible] est [illegible]
6 [illegible] sit [illegible] dilectionem in deum. Sed
dionysius eodem c. [illegible] deum [illegible]
vocant [illegible] amare [illegible] et [illegible]
[illegible] desiderium ostendentes ipsum esse per se [illegible]

amabilia amantur ab existentibus et per que ipsa exis-
tentia fiunt amabilia et omnino amabilitas est pulcritudo et
bonitas, et amor in pulcro et in bono precollocatur et per pul-
crum et bonum est et est et ingignitur quibus [illegible] ex quo
apparet quod si hoc bonum sumne et bonum summe [illegible] excitat [illegible]
ad fervens desiderium sui ad [illegible] demonum et damnatorum
[illegible] excitant per ipsum ad amorem eius quoniam sit amabilitas
est pulcritudo et bonum et in ipso bono et pulcro precollocatus amor,
ergo pulcritudo amatur quod est summe pulcrum et bonum ergo omnia crea-
A tura [illegible] maxime diligunt ipsum. Sed dionysius iiii. de di.
no. dicit quod ad [illegible] omnium amoris que [illegible] bonum [illegible]
[illegible] amor omnium [illegible] naturam [illegible]
dit, ergo patet quod naturalis amor demonum et damnatorum in
10 deum [illegible]. Sed virtus [illegible] maioris [illegible]
virtus ergo magis est motiva dilectiva ad diligendum quam virtus
cognitiva ad cognoscendum, sed intellectus demonum et damna-
torum non sic excitatur quod moveatur per ipsam veritatem [illegible]
et quod ipsam naturaliter cognoscat aliquo modo, ergo similiter bonitas
dei multo magis movet et excitat ipsam [illegible]
11 [illegible] in ipsis ad hoc quod ipsum naturaliter diligat. Sed ber. in
li. de li. arb. dicit quod in sola voluntate est libertas et ab ea est
[illegible] ex quo [illegible] quanto aliqua potentia est liberior tanto
eius actus est naturalis et [illegible] liberius exit ab illa, sed
voluntas multo liberior est quam cognitiva, sed [illegible]
ipsa potentia cognitiva [illegible] diligere sit [illegible] volunta-
tis liberius exit a voluntate quam actus cognitivus a potentia cogniti-
va, sed actus cognitivus [illegible] et [illegible] a potentia cog-
nitiva in demonibus et damnatis [illegible] ergo multo
magis actus dilectivus tam [illegible] a voluntate in ipsis.
17 Sed si demon et damnatus non possunt moveri in deum [illegible]
dilectione aut hoc est ratione culpe que est in ipsis aut
ratione pene, non ratione culpe quoniam non opponitur dilectioni naturali
[illegible] dilectioni [illegible] et gratuite, ergo non
[illegible] tollit dilectionem naturalem [illegible] actum eius quoniam videmus
quod dilectio naturalis [illegible] et [illegible] dilectio [illegible]
[illegible] nec istud est ratione pene quia pena damnatorum
non tollit [illegible] in mortales manent et
durant in pena sed non impassibiles, ergo [illegible] dilectio que
[illegible] est et actus eius non tollit in ipsis per penam, ergo nul-
13 lo modo tollitur ab ipsis. Sed bo. [illegible] dicit quod [illegible]
[illegible] est [illegible] boni cupiditas [illegible] istud generale [illegible]
[illegible] creatura [illegible] [illegible] non tollu-
ntur manente natura, ergo cum ista cupiditas sit naturale
desiderium et naturalis appetitus summi boni in creatura [illegible]
numquam tollitur ab ipsa manente eius natura, sed [illegible]
in creatura [illegible] damnata, ergo in [illegible] manet ipsa cu-
piditas sive naturalis dilectio summi boni et eius actus [illegible]
19 [illegible] sit [illegible] in ipso [illegible] natura dei. Sed omne quod

naturaliter diligit suam naturam et suum esse [illegible] diligit
principium conservativum sue naturae et sui esse quoniam sine illo nichil esset, sed
demones post casum diligunt suam naturam et suum esse et sunt
damnati, ergo ac sciant et cognoscant creatorem et
conservatorem sui esse sine quo ad modicum starent, ergo
[illegible] diligunt ipsum tanquam principium creativum et conservativum sue naturae et sui
esse, quod autem demones naturaliter diligant suum esse et suam
naturam et sunt damnati [illegible] patet per [illegible] [illegible]
quod amor sui ipsius in eis est naturalis [illegible] nec
14 potest se non amare. Sed confirmat [illegible] philosophus [illegible]
[illegible] de illo qui tenet frenum et per se
[illegible] tenet equum [illegible] tenet, sed dili-
gere deum ut conservantem est diligere [illegible] diligere ipsum per se
ipsum diligentem, ergo demones diligunt deum naturaliter per
se ipsos et sunt damnati, ergo una est dilectio naturalis qua
diligunt deum et se ut est principium conservans, sed dilectio qua diligunt
se est actualis, ergo similiter actuali dilectione diligunt deum naturaliter.
16 Sed nulla virtus [illegible] manens in natura destituitur sua
naturali operatione, sed [illegible] amativa manet in demoni-
bus et damnatis, ergo non destituitur sua [illegible] operatione que est
diligere se et suum principium creativum et conservativum [illegible] patet per
quoniam frustra est illa potentia que non potest elicere suam operationem sibi
convenientem. Similiter [illegible] patet per verbum dionysii [illegible] quod
naturalia manent in eis integra quod [illegible] de illis
[illegible] quod [illegible] natura que manet in culpa
1A per [illegible] non maneat pene et tormento subiecta. Sed [illegible]
[illegible] velle [illegible] quod [illegible] velle, scilicet velle vi-
[illegible] velle naturale et velle gratie, velle autem naturale [illegible] est et
substratum duobus aliis, manens ergo velle naturale et velle vitiatum et
est velle gratie, ergo in demonibus et damnatis manet velle
naturale et velle vitiatum, sed velle naturale in ipsis est velle summum bonum et pa-
[illegible] bonum a quo est omne bonum, et sine quo nullum bonum esse potest
et hoc est bonum summum, ergo istud velle manet in ipsis, sed
18 istud velle potest naturalis dilectio summi boni, ergo [illegible]. Sed
si ad velle naturale pertinet diligere se et suum principium, ergo istud ma-
19 net in ipsis. Sed omne quod diligit suum esse naturali dilectione diligit
suum principium [illegible] demones [illegible] ut patet per dionysium super et
sunt damnati, ergo diligunt naturaliter suum principium [illegible]
sui esse [illegible] principium sui esse summe [illegible] plus est quam
ipsi sint [illegible] plus est quam sua alia principia [illegible], ergo
20 deum maxime diligunt dilectione naturali. Sed [illegible] Job [illegible]
[illegible] que [illegible] de dyabolo [illegible] et si [illegible]
[illegible] perdiderit magnitudinem tamen nature non amisit, sed
ad magnitudinem sue naturae et nobilitatem pertinet [illegible]
[illegible] lege naturalis et executio illius dictaminis, ergo manet in
ipsis, sed lex naturalis dictat quod deus est diligendus a creatura rationali
[illegible] principium omnis creature creativum et conservativum, ergo istud
dictamen manet in ipsis et impletio illius dictaminis, ergo

probatur quod deum naturaliter diligimus. — Item naturaliter appetere
ab homine cognitum naturaliter diligere; summum bonum naturaliter appetitur,
ergo naturaliter diligitur. Sed appetitur ab omni rationali creatura, quod hic pro-
batur; ergo naturaliter ab omni creatura rationali diligitur, ergo a demonibus
et dampnatis. Minor probatur per philosophum qui dicit quod omnia bonum appetunt,
et proprie istud est deum vel summo bono quia si de aliquo
est verum est illud summe hoc tamen appetitur. — Item sic dicit philosophus
natura semper desiderat quod melius est; sed creatura rationalis cog-
noscit quod conditor eius melior est sibi et omnibus existentibus
quod sua propria mentalia intelligentia sciat naturam et suum esse;
ergo semper appetunt et desiderant ipsum sibi tamquam est quod est
simpliciter melius; ergo ipsum naturaliter tamquam semper melius. — Item
Augustinus VII de civitate dei capitulo xxix. sic deus naturas quas condidit ad-
ministrat ut eas proprios agere motus sinat; ergo sic ad-
ministrat adeo omnes creaturas rationales quod possunt agere suos
motus naturales ex parte cognitionis et affectionis quia ...
... ergo videmus quod agunt demones motus naturales quantum
spectat ad cognitionem quia naturaliter cognoscunt ista et deum
sicut patet superius ad oppositum; ergo similiter quantum spectat ad natura-
lem affectionem, sed motus talis affectionis est diligere sive
proprium ... et conservativum naturalis; ergo sic adeo administrat
et conservat quod istud habent. — Item sic dicit philosophus quod potest ad
esse et ab esse preter sui corruptionem est accidens et complementum ac-
cidentis ...; sed dilectio naturalis non est accidens quod non
potest ad esse et ab esse preter sui corruptionem; ergo non in angelis
malis hoc est in demonibus et dampnatis manet, non enim non
corrumpitur; ergo cum prius in eis esset eis naturalis dilectio ad deum probatur
quod eis non abest. Quod autem non sit accidens probatur per Augustinum XV de trinitate
capitulo iiii qui dicit quod amor spiritualis est res ... nullum accidens
spiritualis est substantia. — Item sic vult philosophus in libro de morte et
vita omne quod corrumpitur corrumpitur quia habet contrarium aut quia est in contrariis
aut quia est in habente contrarium; sed dilectio dei in demonibus
et dampnatis nullum horum est, non enim ex contrariis est nec in habente
contrarium quia ... non habet contrarium nec in habente contrarium quoniam
istud non possit esse nisi odium illius, sed illud non habent nec possunt
habere quoniam non potest esse odium illius nisi sit plantatum et
radicatum in principiis naturalibus et cum in natura esse non
potest esse in creatura rationali ... contrarium est ... sic
ad amandum deum sic dicit Anselmus ut supra dictum est; ergo probatur
quod naturalis dilectio ab illis nullo modo tollitur. — Item Bernardus libro de
amore dei capitulo x. est quippe amor vis anime rationalis quo-
dam pondere ferens eam in locum vel finem suum; omnis
enim creatura sive spiritualis sive corporea certum habet locum
quo naturaliter fertur et naturale quoddam pondus quo fertur;
est ergo demones et dampnati sunt creature rationales et
pondus istud sit amor naturalis; ergo demones et dampna-
ti habent naturalem amorem quo feruntur in locum vel finem
suum scilicet in deum. Sed non vult augustinus ad oppositum locus ...

ante deus erit. — Item Bernardus eodem libro eodem capitulo. amor ergo iste
dei est ab auctore naturaliter anime humane inditus sed
postquam dei legem amisit adhuc est docendus, non est ita
docendus ut sit tamquam qui non sit, sed ut purgetur
et quo purgetur, et ut perficiatur, et quo perficiatur, ut
solidetur et quo solidetur docendus est. Ex hiis verbis apparet
quod amisso lege divine non tollitur dei amor naturalis inditus
sed quod non sit ita purus; ergo probatur quod adhuc est in dampnatis
sed minus purus. — Item sic vult Dionysius IIII de divinis nominibus malum
non corrumpit virtutem nec operationem, bene nec scientiam. Si
ergo nec malum culpe nec malum pene ita corrumpit in de-
monibus et dampnatis quin in ipsis maneat operatio actu-
alis, ergo similiter et virtus; ergo virtus dilectiva naturalis et eius operatio
in ipsis manet, sed principium eius summum et primum est deus, ergo etc.
— Item sic dicit Dionysius ... de quantitate quod nichil donationum quas
... condicione accepit demones ... eis cum ... est
aut ab eis demptum sed de illo dictum est in ipsis naturalis
dilectio et eius actus in deum ergo vero in ipsis manet non mu-
tatum nec remotum. — Item Dionysius IIII de divinis nominibus capitulo v. probat
quod demones non sunt mali per naturam. Dicit enim eodem capitulo quod ...
quod non ante semper bona est, dicit in eodem capitulo ix. quod malum in ange-
lis et animabus et corporibus est infirmitas virtutis que
est habitus bonorum sibi competentium et casus ab illa virtute.
Si ergo demones et anime dampnate sunt naturaliter bone
sive per naturam ergo non habent infirmitatem aliquam virtutis naturalis
nec casum ab illa. Sed virtus que non potest exire in actum
suum conformem est virtus infirma, ergo necesse habent omnes virtutes
naturales et possunt exire in actus illarum. Aliquam non certe bone
per naturam ergo habent virtutem naturalem amativam dei et exeunt
in actum eius. — Item Dionysius VIII capitulo de divinis nominibus capitulo de quo angeli
ex ipsa divina virtute habent quod sunt intransmutabiles et
ab ipso accipiunt omnes modos suos indeclinabiles ...
et semper ... ipsam fortitudinem suam et non immora-
bile desiderium boni. Ex hiis verbis plane habetur quod non est im-
morabile desiderium boni naturale in angelis et perpetue in-
telligitur de desiderio summi boni et si non est diminuibile
vel innorabile tamen est istud desiderium ante casum sic
post etiam in angelis sed ante casum constat quod naturaliter
desiderabant et actualiter summum bonum et erant in ac-
tuali desiderio secundum naturam dico. Et ita in desiderio
summi boni quod est non aliorum quia tamen habent de ipsis mo-
tum quantum ipsum participant ergo adhuc actu deside-
rant, sed quod naturaliter desiderant naturaliter amant; ergo deum
amant naturaliter. — Item bonum est motivum ad diligendum,
ergo simpliciter bonum simpliciter est motivum et magis bonum
magis est motivum et maxime et summe bonum maxime et summe
motivum; ergo si divina bonitas et summe movet et exci-
tat ad se diligendum, sed non summe movet nisi excitet

affectum quantumcumque perversum ad diligendum nec est sum-
ma quia possit tunc magis bonum excogitari scilicet quod ef-
ficaciter ad sui dilectionem moveret quantumcumque perversum; ergo cum ipsa
simpliciter et vere sit summa ipsa ad amorem sui naturaliter movet
omnem affectum demonum et dampnatorum ergo ipsum naturaliter dili-
gunt. — Item sic vult Ysidorus summa pulcritudo ...
potest aspici et a reprobis sine gaudio et delectatione
sed tamen est efficacie bonitatis in movendo quamvis est pulcri-
tudo. Sic ergo pulcritudo eius aspectu efficaciam habet in pro-
ficiat cognitivam quantumcumque sit obtenebrata et excecata
eius bonitas summa efficaciam habet per se ipsam affectiva
per inclinationem in actum ... quod et non potest sui actu di-
lectionis; sic ergo cognoscunt naturaliter eius bonitatem summam
et est eis presens per notitiam et in eum; ergo naturaliter diligunt
illa actu. — Item Augustinus VII ... quod volo hoc ago de
gloria; ex eo quod quilibet intelligit quid est bonum et quid malum
vult istud et non illud; sed demones et dampnati
naturaliter sciunt deum esse bonum quia naturaliter ipsum nobile quod de-
velle nihil ... et non voluntarie contrarium; sed quod naturaliter voluit
ita quod eius contrarium malum respuit naturaliter et actu ipsum diligit;
ergo etc. ... glosa de ... volo et nolo est quod
est intelligo et loquimur de voluntate naturali istud et intelligit
est intelligere quid bonum quid malum. Si ergo habent legem naturalem
qua intelligunt quid bonum et quid malum ergo naturaliter volunt
bonum et naturaliter odiunt malum, ergo deum quem sciunt esse bonum
summum naturaliter diligunt. — Responsio. ad intelligentiam
predictarum questionum notandum quod natura duplex est, naturalis est ... rationalis
... et secundum hoc duplicem appetitum ponunt quia est eius in qua ...
natura est et hic est appetitus pure naturalis et hic appetitus
communis creature rationali et brutis et ceteris creaturis ...
competit et secundum quod convenit cum ceteris creaturis. Aliud habet
appetitum qui convenit ei per quod est rationalis et hic est appetitus
deliberativus et iste est communis et conatalis creature rationali.
Secundum hoc ergo dicendum est duplex est amativa creature
rationalis, una est pure naturalis qua est ... alia est
deliberativa; et secundum hoc duplex amor, unus est pure
naturalis alius est deliberativus; uterque tamen est ipsi creature
rationali naturalis; quia ergo in creatura rationali sic dampnata
et per peccatum perversa et corrupta in quantum rationalis est quia respicit
eam peccatum inquantum semper manens non ut est natura et salva
... nec ipsa corrumpitur nec per culpam vel per penam
quam culpa non respicit creaturam rationalem nisi inquantum
rationalis et deliberativa est, ideo nec pena corrumpit ipsam
in quantum natura nec eius naturalia que ei conveniunt inquantum est
naturalis, ideo semper manet in ipsis naturalis appetitiva sive ama-
tiva et eius actus pure naturalis qua amat esse
desiderat qua amat in naturaliter principium sui esse et

naturaliter in illud movetur sicut in sui esse et proprium sui
esse. Et hic est unus motus simplex scilicet et uno motu mo-
vetur in sui esse et in suum conservationem esse et in principium conservationem ...
isti appetitui et eius actui numquam totaliter extinguuntur in
dampnatis nec per culpam nec per penam, tamen forte propter con-
tractionem vel ad ... et aliquantulam hebitudinem mali
culpabilis et penalis in naturam, ut non est aliquo modo
impeditur ne ita vehementer moveatur, non ita expedite habet
actum suum inclinandum et quod iste appetitus amor quo amat
naturaliter rationalis ut natura deum non est explicatus sed implicatus
quod scilicet amando esse suum quod amat ab illo et quod non
manet nisi per illum et quod est quedam similitudo esse
divini ... amat deum in ipsa et proprium suum esse
sic amat suum esse propter se; concedendum ergo quod amor pure
naturalis qui respicit appetitivam sive amativam similem
in quantum naturalis est et eius actus habent esse in demoni-
bus et dampnatis in deum tamen ille modo ut dictum est im-
plicatus est et hoc vult Dionysius. Hoc et philosophus vult qui dicit
omnem naturam desiderare quod melius est scilicet esse in quo appe-
titu implicatur ipsum deum et in ipsum actum modo sic et omnes
alie nature. Credo enim quod pena eorum vel culpa non fertur
ad extinctionem illius in ipsis que respicit naturam ut est naturalis
sed est quod dicit Bernardus, Dionysius IIII de divinis nominibus v. quod omnia est quo-
dam modo desiderium summi boni. — Si autem loquamur de ipsa
appetitiva rationali sive deliberativa et eius amore in
quantum est huiusmodi tunc distinguendum est quod naturalis dilectio
que respicit creaturam rationalem ut est rationalis et deliberati-
va est duplex, quedam enim est habitualis, quedam autem est actualis.
Dilectio habitualis ipsa enim est naturalis et inseparabilis inserta
nature quod non potest tolli manente ipsa natura secundum quod probabat
supra una ratio quod naturales impressiones non tolluntur manen-
te natura; et propter hoc sicut natura manet in hiis cum culpa et
pena sic et dilectio ista. Unde dilectio dei naturalis et habitualis
manet in ipsis quia in ipsis semper manet quedam aptitudo
naturalis ad diligendum deum quia si possent diligere deum
naturaliter nisi haberent impedimentum aliud. — Si autem loqua-
mur de actuali dicimus quod ista non manet in demoni-
bus et dampnatis et sic manet in eis habitus dilectionis
naturalis sive dilectio ista naturalis habitualis sed numquam exit in
actum nec exire potest in actum suum in ipsis et hoc triplici
ratione. — Prima est vehemens suffocatio ipsius affective:
ipsa enim affectiva sive vis dilectiva deliberativa que est
naturalis ipsi creature rationali ita est suffocata per peccatum
et per maliciam in ipsis confirmata contra primum quod non exci-
tatur nec exit in actum naturalis dilectionis in deum nec
exire potest sicut cum ... sive confirmatur ipsorum
affectiva excecatur et obstinatur ad ... deum amandum
sic malicia confirmatur cum est in demonibus et dampnatis

ipsam cruciat et suffocat ne vel dei exeat in dilectionis
actum, et sic gratia affectum elevat et confortat in amorem ad
ipsum, sic malicia consummata ipsum deprimit et avertit ab ipso
deo, quia consummati sunt in sic perversi et sopiti sui depressi
affectus non potest exire in dilectionis actum. Secundo id ipsum
ostenditur aperte, nam cum pena et afflictio sit in ipsis ve-
hementissima et natura summo opere refugiat penam, quia pena
directe opposita ipsi nature est, et dolor illorum sic intensissimus
et afflictio vehementissima, et sciant istam penam sibi esse a deo
inferri, et ipsam summe refugiant et vehementer optent iusti-
tiam dei non esse que excitat in illis inflictionem pene, quod non
possunt inclinari aliquo modo nec aliquo convertere ad ipsum deum
diligendum, immo potius non actu moveri contra in dei iustitiam,
ita quod actu semper odiant punientem, non diligant creatorem
et conservatorem. Tertio id idem ostenditur ex parte defectus
collative potentie que scilicet deficit in actu collationis debite, cum
enim dampnati sint in malicia consummati, sunt etiam in pena
et afflictione vehementissima, eorum collativa est ita suffocata
et perversa sive deordinata per culpam, et ita perturbata per affli-
ctionem et penam, quod non refert actu nec referre potest ad bo-
num quod habet vel quod ipse diligat deum tanquam in creatorem,
beatificatorem, et ex hoc diligat ipsum deum, licet ipsi cognoscant deum esse
creatorem eorum et conservatorem, non tamen considerant hec, scilicet collationem
et conservationem, tanquam dei beneficia, nec ista referunt in ipsum tanquam
beneficia in beatitudinem, nec possunt hoc actu facere propter summam
perversitatem et deordinationem quam habent ex culpa, et propter vehemen-
tissimam perturbationem quam habent ex afflictione et pena, ita
nulla bonorum consideratio potest eos excitare ad actualem amorem
dei, quia etiam non congaudeant naturalibus et bonis et beneficiis sibi
collatis, et moveantur ex hoc in amorem dantis, precipue natu-
ralis et deliberativa, ipsi ex nimia eorum perversitate quam
habent ex culpa et vehementissima perturbatione quam habent ex pena
non considerant nec possunt considerare ut data tanquam dei dantis beatifica,
et ita nec ex ista consideratione surgere possunt in actualem amo-
rem eius, quia ligata est et impedita in ipsis vis collativa
quantum ad actum istum, et ita patet quod nec deum diligere possunt
propter se ipsum, nec propter se ipsum tanquam optimum, nec propter
se ipsos tanquam beatificativum, quia hoc nec considerant nec attendunt,
sed potius cum vehementia est pene eos ad hoc ducit ut deum
considerent et reputent tanquam sibi durum et contrarium ac
nocivum a quo habent totam penam, et ideo ista dilectione nullo modo
diligunt ipsum, quin potius ipsum odiunt semper ad penam habitus odii.
His igitur premissis facile est respondere ad rationes positas
ad utramque partem, quoniam rationes prime partis probantes quod dam-
nati quia non actu diligunt non diligere possunt procedunt omnes
de naturali dilectione creature rationalis que respicit ipsum in quantum
naturalis est sive deliberativa, unde omnes concludunt de amore
naturali rationali sive deliberativo, sicut patet potest diligenter

inveniri. Cum tamen rationes alligate pro parte opposita esse
debent videntur precipue aliquid in illas quod naturali amore
deliberativo moveri in deum actu, ideo ad illas est respon-
1 dendum. Ad primam igitur rationem ad primum oppositum dicendum
quod illud desiderium est pure naturale, et amor ille fit propter
hoc cum sit eis naturale quod diligant illa que sunt sibi
naturalia et convenientia, et illud est commune omni creature rationali
vel irrationali et etiam puris creaturis talium desiderium est unite et
intelligere, in quantum creature aliquibus statibus sunt, nec ex
hoc sequitur quod moveantur in deum motu explicito amo-
ris, scilicet quod in ipso delectentur et quod ipsum considerent tanquam bonum
2 sibi summe delectabile, sed motu implicito tantum. Ad secundum quod
dicitur quod naturalia in ipsis non sunt minuta, dicendum quod verum est de naturalibus
in se, in quantum faciunt ad eorum esse verum et speculativum,
sed non est verum de ipsis ratione ordinationis quam fit illa de-
berent creature rationalis ad deum tanquam finem et principium. Unde
Dyonisius vult iiii c. de di. no. quod corruptio non fit quod sint sta
vel integra, defectus illius ordinationis. Unde licet habeant bona
naturalia, tamen secundum illa non moventur ordinate in ad ipsum
deum amandum, quia deordinata est in ipsis natura, ut rationalis
est et deliberativa, et suffocata per peccatum et per penam sic
compressa ut non possit exire in actum amoris ad deum appeti-
tivalis. Unde dicendum ad verba Dyonisii quod licet naturalia ma-
neant in ipsis integra et incorrupta esse, tamen sunt
in ipsis impedita respectu aliquarum naturalium operationum sue
nature convenientium, sicut vult beatus Dyonisius iiii c. di. no. v., quod ipsi
infirmantur circa operationem que congruit nature ipsorum. Unde
bene concedo quod quantum est de se ipsis exirent in actum, sed
obstat impedimentum, unde dico quod actus amoris illius
dei sit de ipsis naturalibus sine quo non manent in ipsis nec
salvatur esse verum et speculativum, immo est contrarium ad illa, propter
3 non valet argumentum. Ad illud quod naturalia in ipsis sunt
splendidissima et quod claritas potius est ex exitu in actum
ut ex actu, dicendum quod naturalia eorum quantum sunt de se
ipsis splendidissima sunt, et hic splendor vel claritas est
ipsorum illius et nullus, sed tamen non habent illum splendorem
vel claritatem qui esset potentius ex suis actibus ordinatis,
quia se ipsos impediunt per aversionem et perversitatem volun-
tatis, et per consequens cognoscitivus vel dei de quibus dicit Dyo-
nysius de di. no. c. v. quod eorum naturalia sunt integra et
splendidissima, quamvis ipsi non contemplentur eam
claritatem naturalibus suis virtutibus intellectualibus vel boni,
scilicet dei, inspirativis, quod ideo est quia ipsi peccando eas auferunt
et clauserunt, et sic patet quod ex eorum perversitate et aversione
in qua sunt obstinata nunc fiunt quod eorum amativa
non potest exire in actum dilectionis vel dei, licet ipsum posset sic illus-
Ad quartum quod obicitur de infinita bonitate et pulcritudine
quod ita omnis appetitus allicit et attrahit, dicit philosophus

actus activorum sunt in presenti dispositione. Unde licet quantum
est de se attrahat semper et alliciat, et quantum est de se semper
moveat, non tamen omnis appetitus movetur, sed qui sunt dispositi, et qui non
habent dispositionem contrariam, quia non attrahit per violentiam et coactionem
sed per sui liberalem delectabilitatem, quam omnibus appetitibus
pretendit et ostendit. Dampnati igitur et demones quia avertunt
et claudunt virtutes suas intellectuales cognitivas et af-
fectivas ne a lumine eterno moveantur, sicut vult Dyonisius et commen-
tator iiii de di. no. iiii, non attrahuntur ab infinita
bonitate et pulcritudine nec ab ipsa moventur, licet quantum est de se
moveat et attrahat, et hoc quia habent virtutes clausas contra
ipsam et ab ipsa aversas, ne ipsam apprehendant et appetibilem,
tamen per primum modum sui dilectionis trahuntur aliquo modo, sicut
omnis creatura, sicut visum est supra. Ad quartum quod obicitur per aliam auctoritatem
Dyonisii, respondendum est sicut dictum est in solutione preceden-
4 ti. Ad quintum quod obicitur per Dyonisium quod excitant virtutes ad fervens
desiderium, ad verum est, cum virtutes que sunt excitabiles, que scilicet non habent
dispositionem contrariam ad hanc excitationem, et que non fugiunt nec avertunt
se ab illa pulcritudine, nec modo motu aliquo contra illam, que pulcri-
tudo et bonitas illa est contrarium est in demonibus et dampnatis,
5 sicut supra visum est. Ad quintum quod ubi amor omnium ad ipsum inve-
nitur, dicendum quod verum est nisi sit impedimentum impediens et contrarium in ama-
te, hoc est in illo amativa, licet et ille amor potius in demonibus in-
tendit habitualiter, sed non actualiter. Preterea istud autem bonum conclu-
7 dit de illo amore primo modo. Ad quartum dicendum quod non est simile de intellectu
et affectu, quia intellectus movetur ab intelligibili quasi violentia,
scilicet velit nolit, ut ipsum intellectum ad presentiam intelligibilis,
sed appetitus realis vel affectus non. Unde quia cognoscunt virtutes
istas in quibus divina veritas relucet, necesse habent cognoscere divinam
veritatem et eius veritatem velint nolint, licet appetitus realis non
in ipsum amativum voluntarie, licet trahatur et alliciatur per ipsum
appetibile, et ideo non amat nec velit amare in ipsis ac non
potest affectus velle hoc, et hoc propter causam dictam. Preterea ad hoc
8 dicendum quod non est simile de intellectu et affectu, quia est potentia per se et prin-
cipaliter respectat potius affectivam tanquam bonum proprium suum, maiorem
facit deordinationem in affectu et maiorem corruptionem quam
in intellectu. Unde licet obscuretur intellectus non tamen omnino, sed ipsum af-
fectum totaliter deordinat et pervertit et suffocat ne exeat
in actum vel dei, et ideo licet intellectus cognoscat divinam veritatem
in creaturis sive creaturas, tamen intellectus non potest surgere adhuc ut ipsum
quod cognoscat diligat, immo motu contrario fertur in ipsum.
9 Ad quartum dicendum quod licet voluntas quantum est de se sit potius libera,
tamen in demonibus et dampnatis est ligata eius libertas
vel obicitur quod est deus ad actum dilectionis nisi fuerit malicia
10 eorum ut dictum est. Ad [illegible] dicendum quod est aliud procedit de dilectione
naturali primo modo dicta, sicut patet ex forma et materia argumenta-
tionis, et sic videtur quod possit concludere de dilectione illa secundo modo
dicta. Item dicendum quod culpa directe opponitur dilectioni gratuite, et

formaliter, et ideo ipsam tollit quantum ad habitum et quantum ad actum;
dilectioni autem naturali primo modo dicte non opponitur formaliter, et ideo ipsam re-
linquit secundum habitum et secundum actum; dilectioni naturali secundo modo dicte
non opponitur formaliter et directe, et ideo ipsam non tollit secundum habitum,
opponitur tamen ex consequenti, scilicet ratione conversionis ipsius affectus, et quia
facit ipsa dilectio quantum exit in actum, sicut quia malicia consummata
omnino deordinat et pervertit, nec sustinet actualem conversionem sui
sive in deum, et ideo opponitur dilectioni isti quantum ad exitum eius in actum
sui, et habitus conversionis actualis, quia omnino ibi est, et ideo suffo-
cat et extinguit dilectionem illam dei quantum ad actum.
Unde habitus dilectionis illius semper manebit, licet nunquam exeat actus
ex ea propter rationem istam, sicut licet pena non tollat nisi propter illam dilectionem
secundum habitum, tamen ita deprimit naturam et ex aliqua sive movet ad
11 contrarium ut dictum est quod non potest sibi exire in actum. Ad quintum dicendum quod
cupiditas illa salvum bonum habitualiter manet in ipsis dampnatis
et esse sed supplet deum, licet tamen non potest exire in actum, ut est
12 plus probat ideo non quod manet esse et habitualiter. Ad quartum sed
dicendum quod illud autem verum concludit de dilectione prima illa dilec-
tione secundo modo dicta, dicendum quod non, vel quia licet demones et dampna-
ti habeant cognitionem creationis sue conservationis, illa tamen cognitio non
sufficit ad inclinandum voluntatem in actum dilectionis, tamen propter suffoca-
tionem per suam maliciam, tamen propter contrarium appetitum nature quo vehe-
menter optant iustitiam dei non esse que excitat in eis inflictionem
pene, tamen propter defectum sive impedimentum collative potentie referen-
tis bona que habent in deum tanquam eorum beatificatorem, et ita ad dili-
gendum motivum, et propter hoc non sequitur naturaliter diligere sicut apper-
tum est ergo diligentes creatorem et conservatorem esse. Ad ii. quod
non sequitur, quia licet effectus diligatur, non tamen sequitur quod causa diligatur,
saltem ubi est plena perversitas et suffocatio potentie amative,
sicut est hic. Unde licet demones cognoscant deum creatorem eorum et con-
servatorem, non tamen considerant hec, scilicet collationem esse et conservationem esse
tanquam dei beneficia. Unde non excitat hec consideratio ad actum
dilectionis illius, quia non est in eis consideratio ista, et ideo non sequitur.
Ad confirmationem huius rationis dicendum quod ibi supponitur falsum, quia
demones et dampnati non diligunt deum ut potius conservantem, quia
non attendunt nec considerant quod eorum conservatio sit dei beneficium,
13 et ideo ex hoc non diligunt ipsum deum. Ad quartum dicendum quod destructi-
onem sua illi operatione istud potest contingere dupliciter: uno
modo radicaliter sicut est ita quod non remaneat in illa potentia
quedam habitudo sive aptitudo ad suam illam operationem, et hoc modo
non potest illis destrui quia diu manet. Alio modo potest
istud contingere abinnate et accidentaliter, sicut propter ad impe-
dimentum superveniens potentie ut non possit actu [illegible] aliter in ac-
tum suum exire, vel propter defectum in uere [illegible], et hoc modo
frequenter videmus potentias illas tunc destrui sive illius
operationibus non aptitudinaliter sed habitualiter, licet actua-
liter, quia semper manentes sub tali dispositione non possunt elicere
illas, et hoc modo est hic sicut visum est in primo modo.

bonum illud non est in genere innatum. sublato enim impedimento
statim ipsa potentia suum actum eliceret. — Ad quartum dicendum quod licet vel
.12. le non maneat in damnatis etc. non tamen exit in
actum suum ratione eius obiecti quod proprie vel summum bonum quod est deus
a quo propter eorum maliciam et perversitatem sunt deordi
nati et propter eorum affectiva sua appetitiva pluribus ab
aliis obiectis quia malicia aufert proprie et primo pervertit et deor
14 dinat a summo bono quod est deus. — Ad quintum dicendum quod illud est
verum de principiis intrinsecis quae sunt de re, deus autem
non est de principiis intrinsecis sed magis extrinsecum, licet quia pe
netrative totum etc. vel tenens ipsum in esse et eius prin
cipia, vel quod propter ipsum est, quia prius vel dare esse rei et con
servat rem, et vel propter penetrativa virtute ipsius
rei et profundiorum eius de hoc non quia sit de re. et ideo
movet ad ipsum et movet ex se quod non posset omnibus
prodit. — Ad sextum patet responsio per iam dicta quia licet ipsis ma
16 neat hoc dictamen non tamen sufficit hoc ad inclinandum in
17 actum dilectionis sicut supra dictum est de cognitione. — Ad septimum dicendum
quod illud bonum quod omnia naturaliter appetunt est secundum philosophum
et est ubi appetitus naturalis primo modo dictus et in appetendo
istud bonum appetitum implicat illud bonum a quo et per quod
est illud bonum non tamen de ipso deliberative et explicite per se.
.18. — Ad aliud dicendum quod licet deus sit illis melior quam ipsi
sibi ipsis, tamen isto statu et delectatione quod aliquod beneficium
ipsis haberent, quia non possunt considerare bona illis data ut da
ta beneficia et ita ad diligendum motiva. — Ad aliud
.19. dicendum quod deus bene permittit et permittetur quod moven
tur motibus naturalibus secundum intellectum et secundum affectum non
istud est ex parte ipsius quod sic non moveantur, sed ex parte ipsorum
sic dictum est ubi defectus eorum est quod sic non moveantur et a
parte ipsorum est hoc etiam quod se posuerunt in tali statu ut non
20 possunt non et irradicabiliter ex parte dei. — Ad octavum dicendum quod est
loqui de illa dilectione dupliciter vel quantum ad habitum vel quantum
ad actum. Si primo modo sic verum obicitur, si secundo modo sic bonum
abest propter aliquod impedimentum vel aliquam ligationem sive
perturbationem factam in ipsa affectiva quo impedimen
to durante non exit in actum suum. — Ad nonum dicendum quod sicut
21 est illius dilectio duplex scilicet habitualis et actualis ita per oppositum
est odium duplex scilicet habituale et actuale. habituale est quod
insertum et plantatum est et non irradicabile sicut odium
alicuius quod naturaliter disconvenit ut est quod refugit naturaliter
natura ut ovis odit lupum sicut est natura odio sibi
nocivum et [illegible] tale odium numquam est nec esse potest in creatura
rationali respectu [illegible] dei cum ipse sit sibi convenientissimum et omnium
eius perfectio [illegible] in quo tota consummatur et simul uni
tur a quo consummatur. unde quia naturalis dilectio habitualis
non potest habere tale contrarium in ipsa ideo semper manet in ipsa.
odium actuale est quod surgit in natura ex aliquo

impedimento et ex aliquo sibi contrario nocivo actualiter
et illud nocivum est motivum ad illud odium et quia est
nocivum nocet actualiter naturae ideo movet naturam actua
liter ad odium et tale est in damnatis respectu dei propter iustitiam
eius punientis et defectum considerationis actualis sui benefi
centiae et suae bonitatis et tale oppositum bene dilectioni illi actuali
quae sibi consistit in actuali motu licet et ideo quia istud odium
semper est in istis et contrariatur illi dilectioni ideo actualis dilectio
numquam est in eis. — Praeterea ista dilectio illis non solum tollitur per odium
contrarium immo et bene tollitur per defectum debitae dispositionis sibi ad
eliciendum illum actum et per subinductionem contrariae dispositionis
quae est suffocatio et amissio sive deordinatio ipsius potentiae sive
22 affectivae illius. — Ad decimum dicendum quod sicut videmus quod pondus illud
fert et movet ipsum grave illud ad centrum tamen per aliquod
prohibens impeditur ne actualiter feratur, sic dico quod est
de pondere illius amoris respectu dei in ipsis damnatis. — Ad undecimum dicendum
.23. quod amissio legis divinae non tollit quin insit amor iste
habitualiter sed plura sunt impedimenta quare non est tamen nec
esse potest actualiter quia illa impedimenta semper durant in eis.
24 — Ad duodecimum dicendum quod quando sic appellat ibi oppositum ipsum extre
mitatis naturalis vel potentiae in actum, sed dicitur ibi oppositum ipsum illius
aptitudo sive habitudo et inclinatio quae naturaliter semper
manet, ipso licet non procedat in actum exteriorem et in illa ap
titudine manet ipsa actualis operatio tamquam in radi
25 ce. — Ad tertiumdecimum responsum est supra ad aliud dictum quod illa
a quo manet est implicite. — Ad quartumdecimum dicendum quod Dionysius vult
dicere quod in demonibus non est malitia secundum quod sunt et quod non habent
illa a natura nec sunt a deo, vult tamen quod ipsa malicia habet
effectum in natura ipsorum corrumpendo et deordinando
et virtutes eius naturales debilitando et infirmando ne
exeant in actus suos perfectiores et nobiliores, et hoc bene
vult Dionysius sicut patet consideranti litteram eius. — Ad quintumdecimum dicendum quod Dionysius
loquitur ibi de angelis bonis quorum desiderium est non im
minorabile et secundum habitum et secundum actum, et hoc quia est in ipsis per gratiam
confirmatum et stabilitum, licet tamen istud voluimus intelligere ge
neraliter de omnibus angelis quantum ad statum conditionis et
naturae, et tunc dicendum quod naturale desiderium eorum licet sive ha
bituale non est diminuibile tamen quantum ad exitum suum
in actum bene minoratur et impeditur ne exeat, ut sic est in an
gelis damnatis. — Ad aliud quod obicitur quod non est
summe bonum nisi moveat affectum concedimus, propterea dicendum quod si mo
tus actualis dilectionis esset totaliter dependens ex parte
moventis et nihil requireretur dispositionis ad hoc ex
parte affectus ipsius, verum diceretur, sed ex quo necessario requiritur
dispositio ex parte suscipientis non est ipsius boni, concedimus, sic mo
vere ipsum nisi removeatur dispositio contraria quae semper est
in damnatis et inseparabiliter ab ipsis, non propter hoc est minus
bonum si non movet, quia quod non movet affectus non est ex defectu summi

boni, sed ex perversitate affectus et dispositione repugnante ad
ipsum motum boni. unde sicut sol quod est de se semper movet ipsum
sic divina virtus non illuminat oculum in aliquo oculo nisi ipsi est
infectum. — Sic bonum non movet affectum propter violentiam et contrariam
seu perversam dispositionem ipsius affectus. — Ad aliud quod obicitur de divina pul
chritudine et bonitate dicendum quod daemonia pulchritudine divina
non moventur ad delectationem quia non vident eam in se ipsa nec pos
sunt videre. tamen bene verum est quod si viderent eam quod ab ipsa
moverentur ad delectationem. Similiter dico quod bonitas divina quantum
est de se hoc efficaciter movet affectum ad complacentiam
et dilectionem licet quia non apprehendunt eam ut summe delectabile
et in se, propter hoc quod cum sit ab ipsa ideo non movet ipsos ad
diligendum actu sed ipsum ita non modo furore quodam contra
poenam suam et ita aliam sed per istam maliciam quam non consenserunt
non considerare possunt de bonitate ut sibi delectabilem et congrua
sicut eum ipsum pure videntes in se ipsa sic est ita est ad quod non potest
esse in illa dispositione qua habent immo oportet quod amoveatur
quod quia non potest esse in demonibus et damnatis ideo non
procedit. — Ad aliud dicendum quod apostolus loquitur ibi de voluntate humana
prout est in statu viae. Similiter glossa loquitur ibi de voluntate naturali bene
disposita sive procedente secundum instinctum naturalem. Ideo autem
loquitur de voluntate obstinata et manente in ipsius culpae
perversitate et malitia qualis est in demonibus in quibus est sic deformis
fuerit [illegible] amentis et caeca et famulata perversa bonum
ipsius non habet locum quod dicit glossa, et hoc propter suffocationem et
ligationem et propter perversitatem affectivae propter obfugationem
intellectus qua non cognoscit summum bonum esse et summe delectabi
le, quod est summe delectabile scilicet deus ipse summum bonum cum
affluentia dulcedinis suae. — Triplex ergo causa est in ipsis quare
non actu diligunt. prima est vehemens suffocatio affectivae
secunda est appetitus contrarius naturae. tertia est defectus potentiae col
lativae quam aliqua bona considerata excitare non potest quia
ex nimia eorum perversitate et perturbatione non considerant bona
illis data ut dantis beneficia, et sic patet responsio ad quaestionem.
9 Vertitur de illa dilectione quantum ad bonos et est quod
verum naturalis dilectio respectu sui et suorum et respectu aliorum
a deo habebit in se ipsis actum in patria et hoc est contra. Verum
naturalis dilectio manebit in beatis vel evacuabitur in patria
et quod de naturali dilectione sui et suorum quod est non vult
ita ubi maneat quod habet actum quod autem in ipsis maneat
1 dilectio naturalis et non evacuetur ostenditur fortius
adhaesionis est habitus innatus similis quam sit habitus acqui
situs sive infusus. ergo minus relinquitur suum statum. Sed
dilectio naturalis est habitus innatus habitus autem virtutum et scientiae est
habitus infusus sive acquisitus. ergo si habitus isti scilicet scientiae
et virtutum manebunt in beatis in actibus suis et pari
ratione quae est habitus infusus ergo multo magis et dilectio
2 naturalis in illis manebit. — Item nihil perficiens aliquem se

trahit ei illud quod pertinet ad eius integritatem bonita
tem sive complementum. sed dilectio illis pertinet ad integri
tatem et bonitatem et complementum naturae. ergo gloria cum sit perfec
tio naturam non subtrahet naturalem dilectionem a creatura rationali
respectu sui sed salvat ipsam et eius actum quod pertineat ad
perfectionem creaturae rationalis et complementum, patet quia secundum philosophum
motus sui pertinet ad perfectionem creaturae rationalis quia se reflec
tit super se cognoscendo. ergo similiter reflexio naturalis dilecti
onis illis super ipsum sic et cognitivus naturalis. — Item ubicumque 3
aliqua natura est hinc per ordinem prius et posterius manet
et posterior natura est natura prius quia secundum Boethium in prologo
arismetice etc. si prius passio est sine posteriori non est posterius
sine priori. sed dilectio illis naturalis prior est in creatura rationali quam
dilectio gratuita quia est ei natura subiecta. ergo cum dilectio gra
tuita maneat in beatis in patria multo magis et naturalis
quod autem sit prior et ei natura subiecta patet per Bernardum qui dicit in libro
de amore dei. o gratia est voluntas simplex est affectus sic a te
inditus ut sit capax tanti boni quanti vel etc. post subdit
primo itaque perfecit suo voluntas dignitate naturalium
suorum erigitur in amorem. Si naturalis secundum illum verum est suum
ordinem de amore tractante decantare perfectae capitularem
ex quo patet quod illi ad hunc amor illis prior est gratuito
et libertas illi et per istum ascendit voluntas et erigi
tur in gratuitum. sic ergo ubicumque est capax ubi natura
est amorem gratuitum, ubicumque est amor gratuitus ibi
natura est et amorem naturalem. — Item constat quod natura in beatis 4
per gratiam non destruitur nec peioratur, immo incomparabiliter melioratur
et fortificatur, ergo vires illis melius habebunt ibi actus
suos quam hic sicut visus et auditus. sed quae non pertinent
ad indigentiam et corruptibilitatem ergo cum dilectio
naturalis non sic hic ergo melius et expeditius habebit et
habebit ibi actum suum quam hic. — Item duplex est cognitio 5
secundum beatum Augustinum scilicet matutina et vespertina. prima respi
cit dilectionem naturalem sed secundum beatum Augustinum in beatis manet
utraque cognitio ergo et utraque dilectio. — Item damascenus libro 6
quorum eadem est substantia eadem est voluntas et eadem volunta
as ago sed substantia creaturae rationalis manet eadem in patria et hic
ergo et eadem voluntas et eadem voluntas illis accidentalis
illis ipsius voluntatis est dilectio naturalis. quare si ille
vult et diligit ad. ergo ista manet eadem in beatis hic
et in patria. — Item plus unitur dilectiva potentia suo obiecto et 7
immediatius fertur ad id quam cognitiva sic talia
quia amor secundum Dionysium vis est unitiva quaedam, licet sic
de philosophia in de anima ipsa naturalis intelligentia intelligens
magnum et excellens intelligibile melius cognoscit
minus intelligibilia. ergo multo magis ipsa amativa
naturalis elevata per gratiam summe ad summe amabile
et excellens fortificatur respectu aliorum diligibilium quae illis

sunt diligenda non naturaliter melius diligat illa
ergo creatura rationalis beata ex hoc quod summe diligit omnia ma
gis diligat naturaliter illa que sunt naturaliter ab ipsa
8 diligenda. Item quanto creatura est melior simpliciter
tanto habet meliora naturalia. Sed creatura rationalis beata est
simpliciter melior. ergo simpliciter habet meliora naturalia. ergo cum potentia
amativa illius simpliciter melior est. Sed melior est potentia po
tens elicere suum actum perfectum et que est illi coniuncta
quam illa que non est. ergo verum est potentiam quod dilectiva non
9 sit impedita sit actu suo coniuncta. Item agens univocum per
fectum si univocet a perfectiori agente non propter hoc perdit virtutem
agendi nec suum consimilem actum sed producit et elicit me
liorem et magis perfectum et magis ordinatum. ergo cum illius di
lectiva eliciat naturalem dilectionem actum adiuncta a po
tentiori agente. sic agitata ut a caritate perfecta non perdit
ipsum sed elicit meliorem et magis ordinatum. ergo in beatis habet
potentia dilectiva illius actum suum naturalem meliorem quam
10 hic et magis ordinatum. Item quicquid est causa est et causati
sic sanabit. vide secundum de articulis fidei. Sed dicit B. de
di. de. c. x. quod homo exiliens dilectione sui perficit talem
dilectionem perfectum sicut dicitur in eodem quod homo ex illa dilectione sui
perficit in naturalem dilectionem dei. ergo patet quod ex illa dilectione
sui et suorum proximorum perficitur homo ad talem dilectionem dei. Sed
nullus dubitat quin illius dilectio expediat et perficiat
ad gratuitam dilectionem dei. ergo similiter illius dilectio sui etc.
Sed quod perficit ad illam dilectionem gratuitam magis manebit
in patria ubi dilectio gratuita consummabitur et perficietur quod non
sic sine perfectione ad ipsam. ergo manebit quod dilectio illius simpliciter
11 manebit in patria. Item sic dampnati odiunt illi
penam suam tanquam disconvenientem et nocivam sue nature. ita
beati illi appetunt et diligunt suam beatitudinem tanquam
summe convenientem et valentem sue nature. Sed aliquis diligit aliquid tanquam
convenientem et valentem sue nature ex hoc illud naturaliter actu diligit
naturam suam. ergo beati diligunt actu naturam suam illa dilectione.
minor patet. et maior quia constat secundum beatum Augustinum quod omnes illud
appetunt beatitudinem. Sed sic appetunt aliquid ita diligunt
et naturaliter appetunt tanquam sibi summe naturaliter
21 convenientem. Item quicquid aliquid indifferenter se habet ad aliquid
qua ratione potest manere et manet cum uno illorum et cum eodem
vel cum alio. Sed amor illius indifferens est ad statum pene
culpe et gratie et glorie. ergo cum quolibet istorum manet. Sed
ergo manet cum statu culpe vel gratie. sic et statu glorie. Sed
ita manet talis secundum habitum vel per actum. ergo et statu
31 glorie. Item sic dilectio gratuita que causatur modo per dic
tamen et instinctum fidei. sic illius dilectio modo per dictamen
legis illius causatur talis. quia lex illius est dictamen naturale.
Sed ita modo causatur per dictamen fidei quod simpliciter manebit
sed in bona dispositione modo per dictamen fidei sed quod potentia est ac

creatura modo. ergo similiter manebit in lege illius et eius dictami
ne in bona dispositione simpliciter modo dilectio naturalis in actu secundum
eius dictamen. Sed constat quod in optima dispositione est lex illius
in beatis ergo etc. Item Augustinus ad Prob. [illegible] 21
tanto erunt nobis cariores quanto nobis notiores
ergo similiter et nos nobis ipsis. Sed constat quod ille est amor illius
quo movetur in aliquos quia nobis vel nobis coniuncti
ergo constat quod amor naturalis ibi erit ad nos et ad
caros nostros. Item Augustinus xiiii de trinitate c. xiiii. sic condita est 41
mens humana ut nunquam sui non meminerit nunquam
se non intelligat nunquam se non diligat. Sed talis amor
in quo condita est non potest esse nisi illius ergo nunquam non dili
get se mens humana illo suo amore. ergo est ibi talis
amor iste. Item peccatum deordinatum est et corruptum 61
ipsius naturalis culpa sive penam non tamen corrumpit sive deor
dinat naturalia quod collatum ab ipsa naturale memoria et ille
intelligentia et talem amorem imo manent in culpa
ergo multo magis in beatis in gloria que est ordinativa et
salvativa nature. minor patet per Augustinum xiiii de trinitate c. xiiii. qui
dicit non sane in hiis tantis infirmitatibus et erroribus ma
lis ad nichilum potuit talem memoriam intellectum et amo
rem sui. Item Augustinus videtur iam esse non posse sed directe A1
diligere se sicut homo est deum diligere ergo dilectio gratuita rec
tificat naturalem et ita eam salvat. Item quod naturale est 81
inditum nature simpliciter manet in natura sed illius amor per
accipitur [illegible] minor patet Augustinus xiiii de trinitate c. xiiii.
qui se diligere novit deum diligit qui vero non diligit deum
et si se diligit quod ei illius inditum est tamen non incongruenter
odisse se dicitur cum id agit quod sibi adversatur. Item mens 91
naturalis plus illius afficitur ad se ipsam quam ad aliud
quod non est ipsa. Sed anima beata illius afficitur ad corpus suum
quod fuit ipsa et in tantum per amorem quendam talem in ipsum
modum quod in se retardatur a sua gloria per sicut dicit Augustinus
xii super genesim et similiter Bernardus de dili. deo. ergo multo magis
actualiter naturali amore afficitur ad se ipsam. ergo ma
net ibi amor illius actualiter. Item sic dicit philosophus quod illud 02
est idem apud omnes et per pulchre unum est ubi non habet
aliquod impedimentum vel aliquod parte detentum. Sed in beatis non
nullum habet impedimentum nec aliquod parte detentum
ergo dilectio naturalis eadem est et hoc est uniformiter se habet
in ipsis et in nobis ergo sicut nobis manet talis vel elicit
actum suum ita similiter et in ipsis beatis. Item ad oppositum sunt 5
rationes et auctoritates prima talis est in i. cor. xiii. cum venerit
quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est. Sed dilectio illius
ex parte est ergo in beatis ubi totum erit in patria perfectio eva
cuabitur. Item B. de dili. deo. c. xii. sic dicit o amor sanctus 2
et castus o dulcis et suavis affectio o purum et defeca
tum intentio voluntatis eo certe defecatior et purior quo

in ea de proprio iam nil admixtum relinquitur eo suavior et
dulcior quo totum divinum est quod sentitur. loquitur ibi de
dilectione beata beatorum. Sed in illo amore nichil est de proprio eo ubi
totum est divinum quod sentitur. Non vero est naturalis dilectio quia
illius dilectio in nullo est quin ferat ad proprium bonum ergo non erit ibi
3 est illa dilectio quia habet totum possideat cor totum. Item B.
eodem li. c. x. subdit dicens de dilectione beatorum in patria sic
affici deificari est. quo stilla aque modica multo infusa
vino deficere a se tota videtur dum et saporem vini induit et
colorem et quomodo ferrum ignitum et candens igni simillimum
fit pristina propria exuta forma. ergo anima beata
illo amore suavissimo tota deificata est et in deum transfor
mata et tota a se ipsa deficiens ergo illo modo fertur vel movetur
in se ipsam per amorem naturalem quia sic non deficeret a
8 se ipsa sed quod ipsa deo. Item B. in eodem li. c. x. subdit quomodo solis
luce perfusus aer in eandem transformatur luminis clari
tatem adeo ut non tam illuminatus quam ipsum lumen esse videatur
sic omnem tunc in sanctis affectionem quodam ineffabili modo necesse
erit a semetipsa liquescere atque in dei penitus transfundi volun
tatem. alioquin quomodo omnibus omnia erit deus si in homine
de homine quicquam supererit manebit quidem substantia sed in alia forma
alia gloria alia que potentia. ex quo apparet quod omnis humana af
fectio a se ipsa deficiet et liquescet et tota in deum feretur
ergo non habebit ipsis dilectio illius actum quantum habere hoc est magis
4 quam ad se ipsum. Item Bernardus de dili. deo c. xii. dicitur cum intro
ductus fuerit servus bonus et fidelis in gaudium domini sui
et inebriatus ab ubertate domus dei tamen cum eius mirum
quodammodo oblitus sui et a se deficiens penitus velud
totus pergit in deum et deinceps adherens unus est eo
spiritus. arbitror prophetam hoc dixisse sensisse dicentem
memorabor iusticie tue solius.
Sed dicit Augustinus xiiii de trinitate c. xiiii. nemo diligit cuius non
meminit. ergo si beati obliviscuntur sui ergo se ipsos non diligunt
ergo non est illius dilectio in ipsis cum ubi non possit habere actum
6 et frustra esset ubi actum non haberet. Item sicut dicit philosophus
[illegible] celi et mundi motus sic sunt natura ponantur in corporibus
mobilibus. Sed dilectio caritatis simpliciter ponitur in beatis ergo ita
movebuntur beati secundum illam gratuitam dilectionem quod nec
moventur nec possunt moveri motu contrario illi motui
cum unum illius dilectionis non possit separari. Sed motus
dilectionis gratuite est deum diligere super omnia et se ipsum
propter deum ergo non possunt moveri motu contrario. Sed motus
contrarius est motus naturalis dilectionis quia illa dilectione
diligit se creatura propter se. ergo non diligunt se nec dili
gere possunt beati naturali amore. et si non ergo superflue esset
A in ipsis ergo non habent hii dilectionem naturalem. Item habitus
sunt proprie perfectiones potentiarum sicut ergo est in potentiis sic est
suo modo in habitibus. Sed philosophus dicit in li. de sompno et vigi

lia quod una potentia [illegible] impedit aliam et trahit eam a
perfectione sua et istud proprie est quando [illegible] incendunt ad di
versa ergo similiter est in habitibus. Sed habitus dilectionis caritatis
in beatis totaliter habet esse perfectissimum actum et totum possidet
animam ergo penitus impedit habitus dilectionis naturalis
beatos ut non habeat aliquem in ipsis actum proprie est non
tendant ad unum sed diversa obiecta sunt et diversimode move
ant. Item impossibile est idem modo simplex simul moveri duobus 8
motibus contrariis. Sed moveri sursum et moveri deorsum sunt duo
motus contrarii ergo simul non possunt convenire. Sed voluntas sit crea
ture rationalis beate cum sit simplex. Sed dilectio gratuita in beatis
simpliciter movet sursum quia ad deum dilectio autem illius movet
deorsum quia ad se vel ad alia infra se vel iuxta. ergo cum dilectio
illa dei gratuita simpliciter habet in ipsis beatis actum continue vel non
possunt esse in illa ergo naturalis dilectio sui vel suorum neque in ipsis
exit in actum. Item gratia nobilior est et perfectior quam natura 9
et magis proportionalis glorie ergo habitus gratuiti sunt perfectiores
et nobiliores et glorie magis proportionales quam habitus naturales. Sed ergo
habitus gratuiti nulla tolluntur a beatis per gloriam sicut habitus
prophetie et habitus fidei et spei ut habetur i cor. xiii.
ergo in beatis magis habitus naturalis dilectionis tolletur a beatis mitto
per gloriam. Item habitus scientie sive cognitionis acquisitive
tollentur ab ipsis per cognitionem gloriosam. sicut dicit apostolus i cor. 10
xiii quod scientia destruetur. ergo similiter habitus naturalis dilectionis
per dilectionem gloriosam cum equaliter distet ab illo. Item opposita
non possunt simul inesse eidem. Sed propter se et non propter se sunt opposita 11
ergo et amare se propter se et amare se non propter se sunt opposita
ergo non possunt simul eidem inesse. Sed creatura amore illius
amat se propter se. illo autem amore glorioso amat se non propter se.
Sed propter deum. ergo cum simpliciter amet se illo amore glorioso
et ita propter deum nunquam amat se illo amore quia cum simpliciter
amet se illo amore glorioso anima beata et ita non propter se. per
per auctoritatem B. de dili. deo qui dicit quod quanto amor maior ergo
dum [illegible] possidetur tanto summe et plus diliget deus
quia nec nos ipsos nisi propter ipsum iam diligemus. Item dilectio 21
naturalis ex se plus diligit propinquum minus bonum quam alium
magis bonum. Sed istud est deordinatio in patria. ergo in
convenit esse ponere dilectionem talem esse in patria. Item sicut vult 31
philosophus motus maiores absorbent et exterminant motus
minores. exemplum huius est quia si aliquis gustet saporem magis
fortem minus sentit saporem minus fortem. Sed motus cari
tatis in beatis maximus est et fortissimus vero motus illius
dilectionis ergo illum exterminat et absorbet et ita non mo
vent beati motu illius dilectionis. Item eadem [illegible] est 81
[illegible] convenit illius et dilectio naturalis cum utraque
sit per naturam. Sed convenit naturalis [illegible] instituatur [illegible]
quia philosophus dicit quod [illegible] intellectus est cum continuo et tempore
ergo dilectio naturalis instituitur in tempore. ergo cum beati sint elevati

super tempus et mutabilitatem temporis et sine in beata participatione eternitatis sicut vult Augustinus xi confessionum ergo in est quod in ipsis non est actus cognitionis naturalis et dilectionis illius. —

41 secundo ubi omnia optime sunt pro omni ubi superflue ponere plura sed caritas patrie sufficiens est ad amandum rectissime et ordinatissime omnia diligibilia sicut sunt diligenda ergo non oportet quod sit in beatis cum illa dilectio illius dum videtur superfluere cum ea. —

51 3 simplex creatura eo quod simplex totaliter se convertit ergo non potest simul converti ad plura sicut non potest esse in pluribus locis totaliter, creatura rationalis beata simplex est et convertitur ad deum totaliter dilectione gratuita et semper ergo non potest quia ad se ipsam vel alia dilectione illa et sic idem quod prius. —

1 4 omnis actus naturalis dilectionis in creatura rationali est per reflexionem sui supra se sed nullus talis debet vel potest esse in beatis supra gratuitam probatur quia omnis actus illius dilectionis creature rationalis est actus creature simplicis sed omnis creatura simplex in actu suo illo redit supra se reduplicatione completa sicut dicit philosophus in libro de causis probatur quoniam creatura rationalis beata sit simplex sed rediret supra se reduplicatione completa in actu suo non haberet alium actum completum et perfectum nisi actum illum qui est maximum inconveniens ponere in beatis.

81 — 5 anima plus beatificabitur et glorificabitur quam corpus sed actus corporales naturales mutabuntur in glorificatis corporibus in melius et erunt illi qui prius ergo multo magis in actibus spiritualibus in spiritibus ergo dilectio naturalis non manebit ubi sed succedet sibi alia melior — Bernardus de diligendo deo c. x: felix qui huiusmodi

91 experitur affectum ut deo tenetur amore et sui obliviscitur fiat sibi ipsi tamquam vas perditum totusque pergat in deum et adherens deo unus cum eo spiritus fiat et dicat defecit caro mea et cor meum deus cordis mei et pars mea deus in eternum. beatum dixerim et sanctum cui tale quid in hac mortali vita raro interdum vel vix vel semel et hoc ipsum raptim atque unius vix momenti spatio experiri donatum est. et ex hac auctoritate habetur quod beati in patria nullum per dilectionem naturalem habent respectum

02 ad se sed totum affigitur in deum — Item ibidem c. xi dicit quod anima propter naturalem appetitum quem habet ad corpus suum non tantum intente fertur in deum. Unde ostendit quod anima magis intensius afficietur cum se quietatur cum corpore suo sed per affectum illum quem habet ad corpus suum impeditur et retrahitur ab intentione actuum divinorum et spiritualium et hoc propter intensitatem illius affectus ergo multo fortius si retineatur ille affectus in patria in se propter se impediet a divinis actibus et spiritualibus ergo cum isti actus illi debeant durare et consummari non relinquetur in talibus beatis iste naturalis affectus —

12 6 dilectio gloriosa est rationalis unde creatura rationalis sic ex se tota diligit quia ex toto corde tota anima tota virtute diligentem ergo nichil relinquendo de corde sive de affectione vacuum quod totum non possideat et occupet ergo dilectio illius cum illa non habet locum ergo non est in beatis. —

Responsio dicendum quod naturalis dilectio non tollitur nec evacuatur in patria totaliter a beatis immo remanebit ibi sed perfecta et adunata illa dilectione gratuita gloriosa. ad cuius evidentiam est notandum quod duobus modis est loqui de dilectione. Uno modo quantum ad eius essentiam et actum qui est diligere se vel aliquid aliud a se. Alio modo quantum ad eius modum qui notatur per hoc quod dico propter se. naturalis enim dilectio diligit se vel aliquid aliud principaliter propter se hoc est propter ipsum amantem. — Similiter attendendum est quod cum dico creaturam rationalem dico aliquid quod cum aliis creaturis habet convenientiam et quod respectu aliarum habet per excellentiam et eminentiam. creatura rationalis et creatura est et rationalis est propter primum convenit propter secundum eminet et excellit. propter hoc ergo possumus loqui de natura rationali vel in quantum natura est et sic habet esse cum aliis vel in quantum rationalis est et quia utrumque sibi est essentiale et naturale sic est una et est rationalis. secundum hanc duplicem considerationem est distinguere in ipsa duplicem appetitivam sive amativam naturalem et similiter duplicem dilectionem naturalem. prima est ipsius secundum quod consideratur ut natura et sic est diligere se propter se et alia propter se. creatura enim rationalis secundum quod non est condita [illegible] appetit commodum non cum simpliciter querit conservationem suam et secundum modum ad quod exit se simpliciter refert illud ad se. et hoc non est [illegible] quia primus eius motus curvatus est et reflexus et quia istud est inditum nature quod se stat unde et tota attendat conservationem et ideo non est vitiosum in ipsa sic moveri per amorem hoc autem inditum est nature quia natura est radicale et fundamentum omnium aliorum et ideo datum est ei in quantum huiusmodi ut simpliciter conservet se. — possumus etiam loqui de creatura rationali in quantum rationalis est et sic consideratur ut ymago creatoris. hoc ipso enim quod est eius ymago naturaliter et essentialiter refertur ad deum et naturaliter habet tendentiam et ordinationem ad ipsum tamquam ad illud quod est eius consummativum et completivum et hoc ipso naturaliter summe delectatur in ipso sicut perfectivo eius cum ipso summa autem delectatio non potest esse sine summa dilectione et ideo naturaliter et summe et super omnia et propter se diligit deum et se et omnia referre in ipsum. quia ergo creatura rationalis beata gratuita et deo sicut potest coniungi ideo summe delectatur in ipso et summe diligit ipsum et se et omnia actu refert in ipsum. propter hoc ergo dicendum quod cum natura sit tamquam fundamentum tale et radicale secundum gratiam et gloriam et dilectio gratuita fundetur super dilectionem naturalem ordinantem ipsam et regulantem ipsa dilectio illius manet in beatis in patria quantum ad essentiam et actum

sed tollitur ab ipsa quod est dilectioni gratuite repugnans et oppositum et quod est imperfectionis in ipsa scilicet modus illius qui est propter se ipsum diligere quia cum culpa et gratia culpa et pena respiciunt non naturam ut natura est sed ut natura est viciata per culpam propter quod non competunt nisi creature rationali per gratiam et gloriam melioratur et perficitur ipsa rationalis natura in quantum huiusmodi et eius naturalis dilectio debilitata per culpam ordinatur et melioratur ita quod ipsa naturaliter diligit se et alia sed alia non propter se ipsam immo ex se ipsa redit in deum amando se ipsam propter ipsum et hoc est ex virtute dilectionis gratuite perficientis et ordinantis in ipsis ipsam dilectionem naturalem ita quod non stat ut sistat in se ipsa sive in se ipsa [illegible] immo refert in deum sive per dilectionem gloriosam sic cum ordinatur naturalis rationalis intellectus quod ipsa sic stat [illegible] ipsum sive sed tota fertur in deum. unde ubi est quidam motus circularis perfectus scilicet motus dilectionis in beatis quia ipsa creatura rationalis beata diligit deum et illa dilectione gratuita et movetur ad se ipsam illa dilectione naturali et gratuita et ex se ipsa redit in deum ut et se ipsam amet propter ipsum [illegible] ponit beatis Augustinus in exameron angeli xi c. vii et c. xxix unde vult Augustinus quod angeli cognoscunt res in verbo et illa dicitur cognitio matutina cognoscunt etiam res in natura sua sive in genere suo et ista est vespertina sed tamen non sistunt immo ex ista redeunt et surgunt in laudem et venerationem creatoris et referunt ad deum. Unde Augustinus iv de genesi ad litteram: cognitio creature in se ipsa decoloratior est quam cum in sapientia cognoscitur velut in arte qua facta est ideo vespera quam nox congruentius dici potest que tamen cum ad laudandum et amandum creatorem refertur recurrit in mane et eadem pars superiora creature manifestatione sancte civitatis quodammodo vespera [illegible] lucescat et mane fit cum ipsa refertur ad laudem dilectionemque creatoris. Unde sicut cognitio vespertina non debet redire in matutina sic ergo est ubi quidam circularis motus cognitionis ita est ubi quidam circularis motus dilectionis. Unde illius dilectio ut est vespera si stat in se nec ponit finem in se ut se propter se diligat vel aliquid aliud sed totam refert in deum et surgit in [illegible] magis amandum deum et hec est per gratiam et gloriam que a natura tollit deformitatem et imperfectionem et repugnantiam ad perfectionem glorie et facit in actu omnia bona venire ad que nata est per ipsam rationalis creatura. Unde gradatio est quod mane et vespere est in ipsis. — Respondet ergo primo positis concedimus quamplurime quod naturalis dilectio in beatis remanet [illegible] — Ad rationes autem positas in contrarium respondetur

1 primo ad primum quod [illegible] quod illius dilectio est ex parte quod et quod aliquid est ex parte potest et duplicatur. Unde in dictis quod hec quod dico ex parte dicat privationem defectum et privationem [illegible] alicuius perfectionis et illius completa quod natura ex suis habet et hec non

evacuatur unde est ex parte et diligimus hic deum ex parte sed quod sic est ex parte non evacuatur sed completur et perficitur in gloria. Alio modo ita quod hoc quod dico ex parte dicitur vel imperfectionem non solum defectum sed etiam oppositionem repugnantiam scilicet ad gloriam et ad statum glorie sicut fides unde [illegible] de qua loquitur apostolus dilectio ergo illius non est imperfecta et sic habet nunquam aliquid repugnantie illud tollit per gratiam et ipsa magis perfectum nullam habet repugnantiam ad gloriam ideo manet. — Ad illud quod dicit Bernardus quod dilectio beatorum nichil habet de proprio et ideo dictum est quod sentiet de eterno et quod Bernardus tamen dicit illum illam sed quia creatura rationalis nichil refert ad se ipsam in diligendo sed se et omnia alia cum diligit amat propter deum et omnia refert in ipsum et propter hoc dilectio eorum nichil habet admixtum de proprio quia non attendit in diligendo suum proprium commodum sed deum diligit propter deum et ideo totum est ubi deum quod sentiunt quia totum amat deum et omnia in ipso et propter ipsum. non vult ergo Bernardus dicere quod non amat aliquid naturaliter immo et se et deum et alia bona que sunt diligibilia sed amor iste ordinatur per gloriam et redditur stans non perficitur et ordinatur per gratiam et gloriam. — Ad 2 quod obicit quod anima que sic diligit deficit et a se ipsa deficit et deo quod dicit hoc dicit propter vehementiam affectionis et transformationis per amorem in ipsum obiectum. dicitur deficere quod sic in ipsis transcendit tamen affectio humana vel angelica intellectus sic autem deficere a se dicitur deficere non quia non diligat vel cogitet se sed quia non cogitat de se ut propter se nec diligit ut propter se sed quia deo se [illegible] vult sed diligit non nisi ut ubi sic tota sed in deo et propter deum quia pondere suavissimi amoris sic tota fertur in deum et intima vehementia affectionis ad ipsum ut in illo sistat et in nullo delectetur nullum ĩ nullo diligat quod non statim in deum referat. Unde affectio deficiens a se potest intelligi duplex vel quod nullo modo convertatur ad se et sic non loquimur quod est contra dilectionem gratuitam non amare vero se quod nullo modo sistat vel sistat in se sed se totam ferat in deum et sic intelligenda sunt illa verba. — Ad illud quod affectio illius liquescere unde ipsa in beatis et penitus in deum transfundi voluntate dei sicut quod Bernardus per hoc vult dicere quod anima beata ita transformabitur per affectionem in deum et hoc per amorem quod erit conformata conformitate ad dei voluntatem ita quod nichil volet nisi quod deus et nichil volet nisi cum deum aut propter deum et in deo et sic affectio a se ipsa liquescit quia se ipsam in deum feret et non movebitur ad se propter se ipsam sed propter ipsum et adhibebit sive conformata erit eternalis et illi ordinata erit ergo in ipsa transfusio affectionis et transformatio in deum et hoc ut penitus sit una voluntas creature et creatoris dico per omnimodam conformitatem et perfectam

quod voluntas creata simpliciter attendat [illegible] voluntatem divinam
4 voluntatem et in ipsam omnia referat. Ad aliud quod
obicitur quod obliviscetur beatus sui et totalis perget in
deum, patet responsio per iam dicta, quia non obliviscetur sui
quia non de se cogitet unquam cum semper sit sibi presens,
sed per hoc intelligendum quod non ita cogitabit de se quod sua co-
gitatio vel consideratio sistat in se, immo ex ea surget
in dilectionem dei et visionem, secundum Augustinum [illegible] c. xxix.
Et hoc est ipsum totum pergere in deum quod omnia
in deum et propter deum diligit et omnia amata refert
in ipsum. Per hoc autem quod dicit deficient excludit amorem car-
nalem a se, et appello hunc amorem carnis
sive carnalem qui refertur ad [illegible] sive ad naturam
[illegible]. Unde videbitur quod omnis amor carnis ab amore
5 spirituali est absorbendus. Ad [illegible] quod obicitur quod non possit moveri
motu contrario, dicendum quod in dilectione illa [illegible] consideratio [illegible]
eius celi [illegible] cuius actu [illegible] eius modi [illegible]
non est motus contrarius motui dilectionis gratuite sive glorie.
Unde licet habitus dilectionis illius [illegible] actus
ei contrarius, sed est sub illo et ei subsistit [illegible] deficit
a perfectione eius, et ideo non tollitur per motum dilectionis gra-
tuite, sed dirigitur sive ordinatur secundum illum modum
qui est [illegible] repugnat et sic tollitur. Ad [illegible] quod obicitur
quod potentia impedit [illegible] ab actu [illegible] habitus habitum, dicendum
quod illud habet veritatem [illegible] plena in quo non est
valentior potentia [illegible] habitum illum [illegible] actum, immo debi-
litate habitus et defectibilitate [illegible]
[illegible] quod una non habet plenum [illegible] actum [illegible] alia
sed in beatis sunt potentie valide et habitus [illegible] gratia
[illegible] actum, et ideo unius [illegible] alio [illegible] actu habet ple-
nitudinem et perfectum. Preterea [illegible] intentionem philosophi quod duo
sunt [illegible] quedam [illegible] sunt potentie que sunt varie et
diverse in se et [illegible] hinc actus varios et diversos et ita
quod unus non ordinatur ad alterum [illegible] aliquid admi-
nistrent [illegible] sicut potentie [illegible] intellectiva et in talibus
potentiis et habitibus verum est [illegible] sunt alie potentie
et habitus que et si sint diverse et hinc actus diversi
[illegible] ordinate ita quod actus unius ordinatur
ad actum alterius et deservit ei, sicut quia actus potentie imagina-
tive vel [illegible] iuvat ad actum intellectus, et in tali-
bus non est verum quod una iuvat ad alterum et expedit eam
in suo actu sicut imaginatio deservit intellectui. Dilectio [illegible]
illius in beatis deservit gratuite [illegible] Ex hoc
enim quod diligit se illius magis [illegible] diligit deum [illegible] dilectio
gratuita totum cor possidere beatorum quia sola [illegible]
[illegible] dictatur et regitur a [illegible] dilectione illius ita quod non
[illegible] alterius [illegible] et nullo modo [illegible]. Ad illud
8 quod obicitur quod idem mobile simpliciter simul [illegible] duobus mo-

tibus contrariis, dicendum quod sursum et deorsum circa motum loca-
lem habent contrarietatem et oppositionem, ita quod in motu locali
verum sit quod non possit idem mobile simul moveri sursum
et deorsum. Sed in motu [illegible] sicut in motu cognitionis et affectio-
nis qui sunt motus quidam spirituales non est hoc verum [illegible]
quantum cognoscit illud quod supremum est omnium et cogitat, et post
cogitare de angelo non habet cogitationes contrarias et patet
quod cogitare de angelo vel creatura propter deum hoc est referendo
illam creaturam in laudem dei. Sic dico de motu dilectionis illius
create et de motu dilectionis glorie. Patet [illegible] ipsa illius
dilectio refertur ad gloriam et tendit in ipsum seu pergat
sicut visum est. Preterea [illegible] sic et sic movetur non per ean-
dem viam sic movetur [illegible] sic movetur per viam glorie [illegible]
[illegible] quod potest moveri sic [illegible] simpliciter [illegible] sic
non est in mobili illo et corporali et ideo non valet. Ad [illegible] dicendum 9
quod illi habitus gratuita habent repugnantiam vel oppositionem ad
gloriam, propter illud quod est [illegible] sibi et forte et complet eam
et ideo tolluntur, non sic dilectio illius nisi eiusdem modi. Ad 10
aliud dicendum quod [illegible] quantum ad habitum et quantum ad aliquem
eius actum manebit in beatis sicut videbitur infra, sed quantum ad
eius aliquem actum et modum quem hic habet evacuabitur.
Manebit tamen ut dictum est ad felicitatem et decorem ipsius [illegible]
sic manebit illius dilectio. Unde apostolus loquitur de scientia eius-
modi faciendi hic in via que non manebit ubi sic appa-
ret gloria. Ad [illegible] patet solutio per iam dicta. Ad [illegible] dicendum quod illud est 11
imperfectius in dilectione illius quod [illegible] ponat [illegible]
[illegible] bonum et hoc non est dilectio illius [illegible] in [illegible]
[illegible] quia sequitur [illegible] unde dilectio illius
appellatur dilectio carnis sive carnalis et ista carnalitas
ab ipsa tolletur. Et cum ita sit [illegible] ut magis bonum
magis diligat naturaliter et hoc quia bonum vel honestum mo-
vebit ipsam principaliter non utile. Ad [illegible] dicendum quod mo- 21
tus maiores absorbent motus minores sicut ponit
philosophus [illegible] loquitur quantum ad iudicium sensitive
potentie et hoc est propter [illegible] potentiam et organi-
cum excellens enim sensibile facit quandam lesionem
in organo et dissolvit armoniam [illegible] ut non posset
sensus post ipsum iudicare de aliis obiectis post ipsum ha-
bere sicut ante. In beatis autem nulla erit debilita-
tas naturalis [illegible] quod dicit quod motus maiores absorbent mo-
tus minores [illegible] videlicet quod [illegible]
non sunt sed quantum ad appetitum [illegible] quod [illegible] non sint [illegible]
quia non potest ipsum mobile sic moveri [illegible]. In patria autem
nullum tale erit, ubi gloria non absorbebit naturam
sed perficiet et consummabit et eius operationes ordinabit.
Ad [illegible] quod beata sunt elevata supra tempus [illegible] dicendum quod verum 31
est [illegible] quod tempus mensura motus celi et motuum inferiorum sed non
simpliciter [illegible] corporum [illegible] actus [illegible] tempus [illegible]

cognitio illius et dilectio. Unde est loqui de beatis quantum ad [illegible]
statum et sic sunt supra tempus elevata quia tempus est mensura genera-
bilium et corruptibilium. Unde status eorum mensuratur in eternitate [illegible] eorum fe-
licitas et beatitudo est eterna. Item est loqui de ipsis quantum ad statum
et esse suum et sic [illegible] est verum. Item est loqui de ipsis quantum ad eo-
rum operationes et actus quibus cognoscunt laudant amant, et hoc
dupliciter [illegible] quedam cognoscunt in verbo et quantum ad istud illud sic
verum est, quedam autem cognoscunt in se et sic non sunt omnino elevata supra
tempus sicut deus est [illegible] non subiacent corruptibilitati.
Preterea [illegible] non valet quia philosophus loquitur de statu [illegible] quem
habent in via non de statu glorie ubi anima et eius operationes mensurantur [illegible]
21 [illegible] Ad [illegible] concedo quod illius dilectio non manet in beatis propter
carentiam insufficientiam et imperfectionem sed propter [illegible] veritatem
et integritatem quam maxime debent habere in gloria [illegible]
41 substinet gloria et dilectio dilectionem. Ad [illegible] quod obicitur quod creatura sim-
plex totaliter et tota se convertit, dicendum quod in creatura realis dicitur to-
talitas scilicet realis [illegible] virtualis sive potius [illegible] creatura [illegible] quod
simplex in natura [illegible] convertit tota [illegible] totalitate realis
quia non est in ea [illegible] aliquid non
sed de totalitate virtuali non est verum, quanto enim [illegible] simpli-
cior tanto multiplicior est in virtute. Unde [illegible] virtute potest co-
niti ad diversa simul quia virtuosissima est potest simul converti ad
plura. Tota dico secundum substantiam [illegible] ipsa [illegible] sic
unica potentia [illegible] diversos aspectus et diversas inclinationes. Unde
ipsa potest simul converti ad plura secundum diversos aspectus et diversas virtutes
[illegible] convertitur ad se ipsam [illegible] et ad deum
[illegible] diligit [illegible] gratie [illegible] aspectum [illegible] ad suum principium
convertitur ad deum. Unde sic anima [illegible] potest simul converti ad plura quia
simul potest audire videre et gustare [illegible] ipsa [illegible] amativa [illegible]
unum [illegible] et aspectum [illegible] ad se ipsam et [illegible] aspectum et inclina-
tionem quam habet ad creatorem suum potest simul converti ad se et ad illum
[illegible] Item ubi una conversio non impedit [illegible] alia potest esse verum [illegible] simpliciter [illegible] converti
ad diversa sed [illegible] non est verum. [illegible] affectiva ad se
et ad deum et [illegible] se reddit in deum et refert se in deum amando.
[illegible] diligit [illegible] et ideo potest simul amare se et deum et simul converti
ad se et ad deum quia unum ordinatur et expedit sic iuvat
61 ad alterum. Ad aliud dicendum quod [illegible] sui reflexio [illegible]
[illegible] ipsam potest esse [illegible] uno modo ut videat [illegible] tamquam
super obiectum et sic reddit [illegible] se [illegible] cognoscendo et diligendo
[illegible] cognoscit se et diligit se et sic dilectio illius [illegible] reflec-
titur [illegible] diligit se illius. Alio modo reddit [illegible] se et reddit
[illegible] actum [illegible] actu sciendi se scire et intelligit se intel-
ligere et actu diligendi diligit se diligere. Et sic dicit philosophus
quod omnis [illegible] simpliciter redit supra se reditione completa. Prima [illegible]
[illegible] in beatis [illegible] in patria [illegible] reditio [illegible] creata
[illegible] redit supra se tamquam [illegible] et sic
[illegible] qui amat deum et redit [illegible] tamquam in proprium

commodum, quia hoc est amare deum propter se ipsum amantem [illegible] ista
reditio repugnat dilectioni patrie. Unde [illegible] concedo quod illius di-
lectio sic non redit supra se, sed primo modo vel secundo talis actio re-
ditionis completa non impedit perfectum actum dilectionis gratuite.
[illegible] in illa [illegible] sed [illegible] in illa aliam [illegible]
quia creatura realis beata ita est [illegible] voluntati et melioratur per
gloriam ut [illegible] diversas vires et dispositiones [illegible] inclinationes per
sic diversos actus completos [illegible] patet ubi sunt ordinati
[illegible] quasi [illegible] alterius [illegible] de anima [illegible] et penitentie
secundum Augustinum. Ad aliud [illegible] dicendum patet responsio per [illegible] 71
dicta, sicut quod anima plus afficitur ad se ipsam quam ad corpus [illegible] dicendum
quod illa affectio [illegible] ad corpus que impedit gloriam [illegible] secundum Augustinum
est ad corpus [illegible] et non habet [illegible] extra se ipsam [illegible]
quia [illegible] se quam afficitur ad ipsum sed [illegible] ad se [illegible] inter se [illegible]
dispergit [illegible] ex se quo [illegible] habet illud [illegible] immo
illam [illegible] habet [illegible] se non dispersam [illegible] ex se ipsa
motu perfectius redit in deum. Ad illud quod obicitur quod [illegible] im- 81
pleretur illud mandatum diliges dominum deum tuum ex toto corde
[illegible] dicendum quod ille totalis actus dilectionis gratuite [illegible] ex toto cor-
de diligere non excludit omnem dilectionem alterius rei actum, sed quod
non stetur [illegible] in aliqua dilectione rei alterius quin referatur
[illegible] in [illegible] dilectionem gratuitam et ipsum deum tamquam finem
ultimum. Et propter hoc [illegible] illa dilectio habet illius dilectio actum [illegible] ad il-
la ordinatum sicut dictum est secundum Augustinum de cognitione vespertina [illegible]
angelis [illegible] matutine. Sic patet responsio ad [illegible]

9 [Q]uerere de illius dilectione demonum et damnatorum [illegible]
querere utrum illius dilectione diligant se ipsos et suum esse.
Quod sic [illegible] Dionysius [illegible] de divinis nominibus [illegible] xxiii demones desiderant esse 1
vivere et intelligere, sed quod naturaliter concupiscit et desiderat illud
amat, ergo cum illi desiderant esse vivere et intelligere, ergo illi di-
ligunt se ipsos et suum esse. Item Augustinus [illegible] xiii [illegible] dicit quod 2
[illegible] illius [illegible] inditum est ut se diligat et [illegible] de di-
lectione illius [illegible] verum est [illegible] creatura angelica
realis, sed quod illius inditum est [illegible] non tollitur, immo quod [illegible]
[illegible] est sicut [illegible] pena [illegible] quia pena [illegible] relinquit
[illegible] et ista [illegible] non facit creaturam [illegible]
[illegible] quia non posset [illegible] tolli ab ipsis demoni-
bus et damnatis illius dilectio sui [illegible] aut per culpam aut per
penam [illegible] quod illius dilectio sui [illegible] manet in ipsis [illegible]
Item sic dicit philosophus [illegible] non [illegible] ergo [illegible] in demoni- 3
bus et damnatis [illegible] non [illegible] actu
illius dilectionis [illegible] illius [illegible]
[illegible] desideret se diligere dilectione illius [illegible] Item Augustinus xix 4
[illegible] c. xxii [illegible] quod nullum vitium corrumpit illius appetitum
[illegible] bonorum. Unde dicit [illegible] nullum quippe vitium
ita contra naturam est ut deleat [illegible] extrema vestigia, sed istud
est maxime. Unde de illis [illegible] illius dilectio sui [illegible] carnalium
amorum [illegible] culpa non potest istud tollere [illegible] pena [illegible]

4 non excedat culpam. Item preterea ex ista passio non potest tolli
a subiecto ipso manente sicut non potest esse triangulus
sine tribus angulis ut patet ex passione que est in hoc triangulo. Sed preterea ex
ista passio ipsius dilectio naturalis est dilectio sui et immedia
tior quam alia quia ipsa est immediatior. Ergo numquam tolli
quid corrumpit naturalem dilectionem. Sed illa remanente talis quia non
lesio per consequens tollitur culpam sive per penam. Ergo ista
6 dilectio naturalis sui manet in ipsis. Item omne quod naturaliter refu
git aliquid quod est repugnans et nocivum sive lesivum
sue nature naturaliter diligit suam naturam et suum esse. Sed
demones et dampnati odiunt et refugiunt suam pe
nam quia est nociva sue nature quia aliter non odirent. Ergo naturaliter
amant suam naturam et esse suum etc. Item sicut vult augustinus quicum
que cognoscit quis tantum diligit quia ita potens est affectio
sue cognitionis. Sed ipsi cognoscunt se habere nobilem et excellen
tem naturam et quantum est de se bonam et licet peccato viciata
8 ergo naturaliter diligunt illam etc. Item illud magis diligit
quod est in amore suo continue redigit. Sed esse est huiusmodi quod est in
affectu et amore suo continuum. hoc enim esse naturaliter ab omnibus
diligitur. ergo naturaliter ab omnibus ergo a demonibus et dampna
tis. Minor patet per augustinum in libro de libero arbitrio qui dicit quod aut ad
tantam miseriam devenerunt vult mortem vel quodammodo desiderium
ille habet desiderium quietis. Sed qui habet ille desiderium quietis habet
9 ille desiderium essendi quia tunc esset in ulla quiete. Ergo etc. Item
luce xvi. habetur de illo divite epulone quod ipse existens
in inferno rogavit pro fratribus suis carnalibus ne venirent
ad locum tormentorum. Ergo patet quod compaciebatur eis. Ergo naturali
amore movebatur ad amicos suos carnales quia compassio
illa naturalis erat. Sed utique quia plus movetur naturali amore
ad suum esse proprium et ad suam propriam naturam quam ad alie
nam. ergo ipse et omnes dampnati naturaliter diligunt suum esse et
10 suam naturam. Item augustinus tercio de civitate dei c. xxvii dicit quod quanto vi
tium est ocius in illis qui sunt in miseria constituti.
Sed omne quod est naturaliter gloriosum cognitum a natura est dilectum et con
cupitum. Ergo etc. Ad oppositum per philosophum privatio est rationalis
ad opposita. Illis autem non est affectio naturalis nisi est ad opposita.
ergo si diligit ad necessitatem oppositum odit et refugit. Sed
dampnati desiderant mortem. ita habetur ergo odiunt suam
vitam et suum esse. Minor patet per apocalipsis ix. desiderabunt mortem et
fugiet mors ab eis. Item augustinus xi de civitate dei c. xxvii. Ergo tam
porro nemo est qui esse se nolit quam nemo est qui non esse beatus
velit. ex quo vult quod sibi se habet ad vere appetere esse
est bonum esse et non esse et non bonum esse. Sed dampnati omni tem
pore per istam miseriam privati non appetunt non appetunt posse
beatitudinem sive beatum esse. Ergo naturaliter non appetunt nec diligunt se
esse. Sed ita non sunt amatores actu illius sui esse nec
beatitudinis. Item sicut summe delectabile trahit et allicit
totam intentionem naturaliter ad se ipsum optimum ita summe con

tristabile et afflictivum totam quietis naturam intentionem ad
se ipsum vitandum et fugiendum. Hec quia summe lesi
vum est nature. Sed pena omnium dampnatorum est summe et lesiva
et afflictiva sue nature. ergo tota intentio nature fertur actu in
ipsam sui quantum ad refugiendum eam. et semper quia semper est
affligens. Ergo sed sic tota semper est rapta nature intentio
in ipsis ad illud vitandum et sic non potest ferri ad plura secundum varias
inclinationes et oppositas sic nec hic cum natura non sit meli
oris conditionis in ipsis quam est hic immo deterioris et tale
non potest hic nisi ergo ibi. ergo videtur quod numquam possit mo
veri naturaliter ad naturalem dilectionem sui. Item dampnati omnes sunt
in summo gradu desperationis sed desperatio facit homines
actu odire suam vitam et suum esse unde et ipsi desperati frequen
ter occidunt se nec actu diligunt suum esse. Ergo cum de
speratio summa semper actu sit in dampnatis naturaliter actu mo
veat eos ergo numquam actu moventur ad dilectionem sui. Item 4
voluntas in suo actu naturali ordine sequitur cognitionem. Ergo ubi
aliqua necessario se habent ita consequenter et ita inseparabiliter quod
unum non potest esse sine alio sed hec est notum voluntati sic voluntas
simpliciter et absolute fertur sed unum necessario fertur sed alterum
sed summa miseria inquantum sunt omnes dampnati et suum esse ita con
sequuntur et inseparabiliter se habent quod omnes sunt quod sunt in
illa miseria nec habendo suum esse possunt illa carere et
hoc ipsi optime sciunt ergo voluntas eorum quo fertur supra
unum eorum necessario fertur sed alterum. Si ergo simpliciter et absolu
te voluntas in ipsis odit illam penam et sic detestatur et
summe refugit eam ergo necessario odit suum esse et suam naturam. ergo
naturali dilectione non amant suum esse. Item augustinus xiii de civitate dei c. xi 6
loquens de secunda morte que est mors dampnatorum dicit quod
illa est gravior et omnium malorum pessima. Sicut dicit augustinus in
meditationibus quod acerbitas pene nimis est in ipsa. Ex hoc
obiectum pena facit perturbationem in natura et ratione illius
capitis quia excedit vires eius quia est violenta et vio
lentie comprimit naturam. Ergo maxima pena maximam perturbationem
facit in ratione et in voluntate rationali et naturali ergo dampna
ti maximam perturbationem voluntatis naturalis et deliberative
habent. Sed ubi est summa perturbatio nullus est motus ordi
natus capitis hoc in ratione ergo sic in naturali. Sed naturalis
dilectio sui esse est quidam motus naturalis ordinatus ergo non potest esse
in dampnatis. Item augustinus xiii de civitate dei c. xi statim subdit
non ibi erunt homines ante mortem atque post mortem sed semper in
morte ac per hoc numquam viventes numquam mortui sed
sine fine morientes numquam enim erit homini peius
in morte quam ubi erit mors ipsa sine morte. Ex hoc ob
non est melius disposita natura dampnatorum nec magis privilegi
ata quam natura hominum viatorum sed in hominibus facit
ipsa mors corporalis tantam perturbationem tunc quod non potest actu
aliquid sic se ipsum per amorem. immo ita subigit naturam

quod non potest elicere naturales operationes. ergo cum sit peius illis qua
illis scilicet dampnatis multo magis est quod non ita subigit in ipsis quod non
potest elicere aliquem naturalem actualem neque enim hic in viris istis mori
entibus. ergo non actu dilectionis sui esse vel sic etc. Item augustinus
de fide ad petrum loquens de dampnatis dicit voluntas eorum
talis erit ut non habeat in se semper malignitatis sive supplicium
numquam tamen recipere possit bonitatis affectum. Sed velle esse sive di
ligere suum esse naturaliter est actus voluntatis et ordinationis quia ac
tus voluntatis illius. ergo cum non possint habere affectum voluntas in ipsis
sive suum esse diligere. Responsio dicendum quod in demonibus et dampna
tis manet naturalis amor et dilectio sui. sicut apte multo
dicendum unum quod est quod ipsi diligunt se et suum esse. Iste amor
enim sui ita impressus est cuilibet rei et ita immediate et conna
turalis est sibi quod non potest ipsam rem derelinquere unde sicut notitia
sui est in ipsis quidam impressus naturaliter eadem ratione qui ipsam non possunt
deserere ut in dampnatis et actu suum erat naturalis sic est naturalis
dilectio sive suum esse. Tamen ad maiorem evidentiam
veritatis distinguendum est primo quod dupliciter est loqui de esse dampna
torum. Uno modo est ipsum considerare et de ipso loqui secundum id quod est
absolute et in se. Alio modo est ipsum considerare et de ipso loqui
secundum statum et conditiones sub quibus est. Status autem iste est status
consummate miserie. conditiones autem ille sunt perpetualitas [illegible]
[illegible] voluntas iniquitate et habere que omnia cognoscant
se habere et tormenta [illegible]. Si ergo loquamur de esse considerato
secundo modo dico quod ipsi odiunt naturaliter odiunt suum esse et detestan
tur illud nec sic movetur ad suum esse nec ad suam naturam aliqua dilectione
sive naturali sive deliberativa et istud est odire suum esse non simpliciter
sed esse sic scilicet in miseria in qua sunt. unde numquam sic esse
diligunt immo naturaliter sic esse refugiunt quia inclinatio est ita con
traria sive naturali bonitati quod eius et nobilitati sic in miseria in
qua sunt. Si autem loquamur de esse eorum primo modo distinguendum
est quod est loqui de dilectione naturali dupliciter. Uno modo per quod habitu
notatur per quam creatura rationalis est quietata se ad se vel
ad alia per amorem. Alio modo per quod notatur actu sive habitu
actum conversum et hoc est dictum quod naturalis dilectio consideratur
in habitualis vel in actualis. Si primo modo sic dico quod simpliciter
manet in dampnatis vel sui et aliorum naturaliter diligendorum
quia sic ipsa notat habitum naturaliter impressum et inseparabilem
ipsi nature et notitia sive cognitioni. Si secundo modo hec est
duplex quia talis dilectio actualis potest considerari quantum
ad veritatem et existentiam vel quantum ad veritatem et efficaciam
et hoc est loqui de ipsa vel per id quod est vel per effectum quem
habet. Si primo modo sic dico quod naturalis dilectio sui esse manet in dam
pnatis quia sic naturaliter diligere nihil aliud est quam moveri
per quandam complacentiam ad amatum et sic dilectio ista
naturalis est quedam complacentia ad rem amatam qua quis vult
illam vel placet sibi illam esse et ista complacentia est naturaliter
in dampnatis vel sui esse quia ipsi naturaliter volunt suum esse et

suam naturam que optima est et nobilissima quantum
est de se. Extimo enim quod numquam tantum affligerentur
de pena et lesione sue nature nisi naturaliter amarent eam et
nisi amor illius quam habendo ad illam actu remaneret. Quod
illa sic diligentius considerans potest videre multas experientias
assuetas numquam tantum refugerent penam et miseriam
in qua sunt et abhorrerent eam tamquam nature sue esse
nociva et lesiva nisi ipsi naturaliter et actu diligerent suum
esse et suam naturam. Si autem secundo vel loquimur de ipsa scilicet
quantum ad efficaciam vel quantum ad effectum quem habet in am
ante sic dico quod non manet in dampnatis et hoc est quia
effectus ille qui sequitur ex illa naturali vel complacentia talis
est delectatio quedam et gaudium quod habet amans in re a
mata. Ipsi autem sunt in tanta afflictione et miseria quod
non possunt gaudere de re nec delectari in aliquo licet sibi
placeat. Immo omne gaudium actuale et omnis motus actu
alis dilectionis exclusa sunt ab ipsis quia sunt summe miseri
et non de nullo quod velint reportare delectationem aliquam
vel aliquod gaudium et quod dicit augustinus xi. de civitate dei c. xxvii. in
auctoritate supra posita quod esse miseris est iocundum hoc est devium
quod placet eis esse et volunt esse sed non iocundantur de suo esse
immo potius pro amore illius sui esse actu tristantur de sua miseria
et sic absorpti sunt sua miseria et tristitia quod non potest sur
gere in eis aliqua actualis delectatio. Concedimus ergo
rationes primo positas quod scilicet naturaliter diligant suam naturam et suum esse
et quod illi amore moventur in suum esse. Ad rationes autem 1
in contrarium positas dicendum. Et primo ad primam dicimus enim quod ita ab
sorti sunt afflictione et tristitia quod non possunt reperire
aliquam iocunditatem actualem de suo esse consequentem volun
tatem et diligunt esse suum etc. Et quod obicitur desiderabunt mor
tem etc. dicendum quod actus illius dilectionis numquam tolleret nisi
in manentes quod ergo dampnati et desperati vellent non esse
hoc non est simpliciter non esse sed non esse sic. scilicet in illa miseria et
hoc plane dicit augustinus in pluribus locis. unde quod vellent
mori hoc est quia vellent esse sine miseria. Non enim ap
petunt simpliciter non esse appetendo mortem. quoniam mors non
dicit quandam privationem esse. quia quoniam est mors quoniam est non esse
simpliciter et ideo appetendo mortem appetunt male esse a se
tolli et bene esse sibi conferri. Ad secundum quod obicitur quod 2
non appetunt esse beatos etc. dicendum quod beatitudo duo importat.
primum est omnis mali carentia. secundum est omnis boni afflu
entia et perpetua possessio boni et sic ergo dampnati non
appetunt beatitudinem ratione secundi appetunt dico utilitatem
et hoc quia ita deordinati et puniti sunt pro malitia
quod non possunt appetere actualiter tamen appetunt prius sibi
et deliberativo appetitu ipsam carentiam mali scilicet pene
et miserie sue et hoc actualiter quia aliter non refugi
ent eam actualiter nec tenderent illius [illegible] appetere

beatitudinem et appetere esse necessario communicant etc. — Ad 4m
dicendum secundum Augustinum quod omnes affectiones causantur ex amore. Unde
si iste timet aliquid perdere, necesse aliquid amat, hoc est
si enim nichil amaret, hoc est nichil timet perdere. Unde
quia amor est causa timoris, timor quantumcumque sit intensus
non excludit amorem, sed necessario ponit, et timor inten-
sior amorem maiorem. Sic ergo dicendum hic quod in dampna-
tis, licet timeant penam suam et doleant de ipsa et contristentur,
ista omnia necessario causantur et originantur ex amore qui
est omnium illorum radix, scilicet amor sui esse et [illegible] cum
diligentie esse et suam naturam, hoc est non affligentem de eius
nocumento et lesione, et tamen timent penas; immo certum
etiam vel dolor est eis intensior, tanto magis tenentur diligere
intensius suum esse, ut sic ratio est [illegible] origo quia intensio
huius ita rapit ad penam, ideo non excludit illam dilectionem, immo
includit et necessario ponit illam; immo sic modo iste necessario simul
ingreditur a parte sui displicentia et accedit ad [illegible]
et non in ipsis simul refugit et odit penam propter amorem illam
modo ad se ipsam. — Ad 5m dicendum quod desperatio non facit
8 odire suum esse simpliciter, sed facit esse sic, scilicet in illa miseria propter quam
indiget ad desperationem. — Ad 6m dicendum quod aliqua se habent quasi
4 et inseparabilia; illud potest contingere duobus modis: primo modo
ita quod quodlibet unum necessario sic erat necesse est de intellectu alterius,
et esse iustum necesse est de intellectu eius quod est habere gratiam, et esse
[illegible] necesse de intellectu eius quod est esse fornicatorem;
in talibus unum est quasi inseparabile, se habent eodem modo in actu
volendi. Unde necessario sequitur: si iste vult esse homo, vult esse
animal; et si vult habere gratiam, vult esse iustus; et si vult esse for-
nicator, vult esse [illegible]. — Alio modo ita quod unum sic sit an-
nexum alii inseparabiliter et [illegible] ad esse, non tamen sit de intellectu eius,
immo sunt duo talia quorum unum sic superadditur alteri sine
quo potest esse et fuit, et sic sunt hec duo, scilicet esse abbatem et esse
monachum. Licet enim necessario sequatur: est abbas, ergo est monachus,
tamen hoc quod dico esse abbatem non est esse monachum, sed est super-
additum et se ponit ipsum; tamen hoc quod dico esse monachum bene
est sine hoc quod dico abbatem. Unde non est de intellectu eius, scilicet
sic est quod dico esse [illegible] alterius. In talibus ergo licet sint
inseparabilia quantum ad actum essendi et consequenter unum ad alterum
sibi annexum et superadditum, non tamen quantum ad actum volen-
di, quia unum potest considerari et appeti sine alio, licet non
sic appetendo alterum. Voluntas enim in talia dividit [illegible]
[illegible] et divisa. Sic dico hic: dicere esse dampnatorum et esse
in miseria consequenter eorum se habent quasi inseparabilia, sed [illegible]
tamen unum sit de intellectu alterius, sed unum superadditum
est alteri et superveniens, ut hic unico culpe et ex ordine divine
iustitie, et ideo fertur voluntas sic unum approbando et se
alterum non, sed potius reprobando. Et sic ipsam miseriam [illegible] non se
dampnati diligunt suum esse, ergo diligunt suam penam, vel

volunt esse, ergo volunt esse miseri. Sed optime sequitur:
dampnati volunt esse dampnati, ergo volunt esse miseri,
quod quia esse miserum est de intellectu eius quod dico esse
dampnatum tamquam superius de intellectu sui inferioris.
Similiter non sequitur: odiunt penam voluntate sua, ergo et esse.
Idem est enim [illegible] odiendi et diligendi. Sed optime
sequitur: odit esse miserum, ergo odit esse dampnatum, vel esse
in illa pena; non autem sequitur: ergo odit simpliciter. — Ad 7m quod 6
obicitur quod in dampnatis est nullus motus ordinatus et hoc propter
[illegible] perturbationem ipsius etc. Nota dico quod bene obicitur de motibus
ordinatis ipsius affectus deliberate [illegible] vel secundum alterius dili-
gibilium, sed non de motu illius dilectionis sui esse, et hec quia illa
dilectio est originalis etc. et ideo quamvis tamen rapiatur per-
turbationem de sua pena sicut supra expositum est, non tamen illa per-
turbatio non excludit illum. — Vel dicendum quod ordinatio perfecta in
obiectis mediis vel obiectum vel finis vel obiecti sic que respicit
materiam debitam sicut obiectum debitum, et diligere se ipsum
est actus ordinatus in quantum quia hec materia est, nec et talis
actus ordinatus non tollit per perturbationem in ipsis, immo potius
includitur sic dictum est. Alio modo dicitur actus ordinatus
propter debitam ordinationem in finem debitum, et sic diligere se
propter deum est actus ordinatus, et talem actum perturbatio tollit, pertur-
batio malitie et perversitatis et pene in ipsis dampnatis,
quia non diligunt se propter deum nec quantum ad actum amandi propter ipsum.
— Ad 8m dicendum quod ipse supponit falsum, et ad illud quod dicit quod non 1
esset instantia mortis valde est sollicitus et intentio [illegible]
se et quantum potest illum morbum refugit; immo non toto hoc quod
diu manet et [illegible] usus potest, et virtutem illum toto nisu et to-
ta intentione fert ad se ipsum et contra morbum. Nec est sic de
ista morte et de morte corporali, quia mors corporalis aufert
usum virtutis illius per statum vie illa et [illegible]. Sed iustitie or-
dinatum ad finem suum [illegible]. — Propterea dico quod ista dilectio
relicta est ex divina iustitia ad cumulum sue pene, sicut
et immortalitas eis data est. Unde ex debito et exigentia
veritatis nec ex ordine divine iustitie manet talis di-
lectio illis sui, quia si conversi essent et non contristarentur de pena
non in tantum eam refugerent. Unde et illa dilectio manet tendens
ad penam. — Ad 9m quod dicit Augustinus quod non possunt habere ullum 8
bonitatis affectum, dicendum quod Augustinus appellat ibi affectum bonita-
tis affectum ordinatum in deum etc. quia in fine sui affectum
bonitatis gratuite. Non autem intelligit de affectu bonitatis naturalis;
[illegible] unde ibidem Augustinus intelligit quantum ad affectum ordinatum
ad opera iustitie etc. hic est affectus de quo loquimur. In illo
loco unde quod ille sit affectus bonitatis gratuite patet per subiunctum,
quod immediate proponit Augustinus ibidem [illegible] tales
enim ita culpabilis iniquitas sua ut nullatenus possint
ipsi diligere vel desiderare iustitiam, et immediate sequitur: voluntas
enim eorum [illegible]; non autem loquitur de affectu bonitatis illius sicut visum

est qualis est in dilectione naturali sui esse etc. Et sic patet [illegible] ad questionem.
Supposito quod demones et dampnati sibi
diligant suum esse, sequitur quinto utrum ita diligant suum esse
quod plus velint esse sicut sunt, scilicet in sua miseria, quam omnino non
esse, vel econtra, et quid perciperent ipsi si esset in optatione
sua, vel utrum horum magis appeterent. Quod autem plus velint
esse sic in summa miseria quam omnino non esse ostenditur primo
per auctoritates, secundo rationibus et tertio [illegible]. — Primo sic: Augustinus XI de civitate dei capitulo XX-
1 VII: Ipsi vero [illegible] quadam naturaliter ipsum esse iocundum est, ut non
ob aliud etiam hii qui miseri sunt nolunt interire, et cum
se miseros esse sentiant, non se ipsos de rebus, sed miseriam
suam potius auferri velint. Ex hac auctoritate habetur quod quantumque
aliqui sint miseri, semper tamen plus appetunt esse et ideo
volunt magis esse, ergo suum esse in suo esse preponunt omnibus
aliis. Ergo dampnati plus volunt esse sic quam non esse sic,
2 ita quod omnino non sint. — Item Augustinus ibidem: Si [illegible] subdit illis
qui et sibi miserrimi apparent et plane sunt, et non solum
a sapientibus quia stulti, verum et ab his qui se beatos pu-
tant miseri indicentur, quia pauperes et mendici sunt, si quis
immortalitatem daret qua nec ipsa miseria moreretur, proposito
sibi quod si semper in eadem miseria esse nollent, nulli et nusquam
essent futuri, sed omnimodo perirent, profecto exultarent letitia et
sic semper eligerent esse magis quam omnino non esse. Huius rei testis est
notissimus sensus eorum. Unde enim mori metuunt et malunt in
illa erumpna vivere quam eam morte finire, nisi quia satis
apparet quam refugiat natura non esse, atque ita cum se noverint
morituros esse, pro magno beneficio sibi hanc impendi misericordiam
desiderant ut aliquanto productius in eadem miseria vivant, quia tar-
dius moriantur. Sed Augustinus ex hac auctoritate patet quod quantumque sint
aliqui miseri, tamen plus volunt in illa miseria esse quam omnino
non esse sic nichil esse, et ita [illegible] est unum in dampnatis. — Item
3 Augustinus III de libero arbitrio multa pro opposito ponit in isto [illegible]. Unde
dicit primo sic: Si quis dixerit: non esse quam miserum esse me
mallem, respondebo: mentiris, nam et nunc miser es et ob aliud
mori non vis nisi ut sis; ita cum miser esse nolis, esse tamen
vis. Age igitur gratias ex eo quod es volens, ut quod invitus es auferatur;
nam et volens invitus es et invitus miser es. Ex hac auctoritate habetur
quod non appetit aliquis mori ut non esse nec etiam sic ut ipse;
ergo nullus appetit omnino [illegible] miser sic fuit esse, ergo plus
vult esse et esse in miseria quam omnino non esse, ergo istud idem
est in dampnatis. — Item Augustinus in de libero arbitrio: Ita ob quod
quisque recte eligit appetendum cum ad id pervenerit, necesse est
melior reddatur. Melior autem esse non poterit qui non erit.
Nemo ergo recte potest eligere ut non sit; ergo dampnati non possunt
eligere ut non sint omnino, vel ut omnino nichil sint, propter vi-
tationem pene sue. Sed quod non potest recte [illegible] non eligi propter
eligentium animo, quia appetitus talis semper est rectus, quia non
ex necessitate movetur ad id ad quod movetur, sed appetitu deliberativo

hoc appetere ergo inordinate et ita non erit rectus talis ap-
petitus. — Item Augustinus ibidem sic opponit: Neque enim [illegible] 4
nos oportet eos iudicare qui urgente miseria se se interimunt:
aut enim eo aufugiunt ubi melius esse putaverunt, et non est
[illegible] ubi inde quomodo putaverunt, aut si nullos se futuros
omnino crediderunt, multo minus falsa electio nichil eligentium
commovebit. Ex hac auctoritate habetur quod illa electio est electio falsa
qua nichil esse eligitur, sed falsa electio non est electio, ergo non potest
hoc esse. Videtur quod aliquis si dampnatus sit et miser aliquis
velit omnino non esse ut vitet penam. — Item Augustinus III de li-
bero arbitrio: quid sequatur eligentem, a quo si queratur quid eligat, 6
respondebit nichil. Nam qui eligit non esse, profecto se nichil
eligere, et si hoc nolit respondere, convincitur. Ex hiis verbis
Augustinus sic arguitur: omne eligibile aliquid est, quia eligibile
inquantum est et quod ad dictum sic ens, sed omnino non esse nichil
est, ergo omnino non esse eligi non potest. Ergo dampnati non eli-
gunt nec eligere possunt potius non esse omnino quam esse in pe-
na sua in qua sunt. — Item Augustinus III de libero arbitrio: Considera quantum
potes quam magnum bonum sit ipsum esse, quod et beati et miseri vo-
lunt. Nam si hoc bene consideraveris, videbis te tantum esse miserum
inquantum non appropinquas ei quod summe est. Ex hac auctoritate
obicitur: maior miseria est minus appropinquare deo qui summe
est; ergo maxima et summa miseria est in nullo modo appropinqua-
re. Sed quod omnino est nichil est in nullo modo appropinquare;
ergo est summa miseria omnino non esse. Ergo appetere in aliis dili-
beratius et rectius sequatur intellectum vite recte et recta
[illegible] hec videtur. Sed quod omnino non appropinquare deo est sum-
ma miseria sicut patet ex verbis Augustini, ergo creature rationalis [illegible]
sic illa non potest appetere omnino non esse propter quantumque miseria
vitandam, appetitu dico deliberativo et recto. — Item illi quam
naturaliter semper vult suum esse, ergo nullo modo dampnati pos-
sunt hoc appetere. — Item Augustinus: Unde quantumque potes 8
videbis te tantum placere meliusque esse quam quis non sit quamvis
ut miser sit; tantum non videas quod summe est, non tamen esse
te alienum ab illo est qui summe est. Ex hac auctoritate Augustini
habetur quod nullus habens rationis usum et qui cognoscat
veritatem potest putare plus esse eligendum omnino non esse quam
miserum esse; ergo appetitu deliberato recto non possunt hoc
velle. Ergo non est vera neque recta electio talis, et non est
esse conferenda electio que huiusmodi. — Item omne mobile quod 9
movetur ad aliquid in motu ad cuius oppositum violenter, sicut appa-
ret in motu gravium et levium: grave enim movetur naturaliter deor-
sum, ad positionem autem oppositam movetur violenter, scilicet sur-
sum. Sed esse et non esse sunt opposita, et per consequens illud
non esse quod est omnino nichil esse, cum ergo non [illegible]
entia moveatur ad esse per appetitum, ille ergo movetur violenter
ad illud non esse. Sed omnis motus fortior movens movet
ad illud ad quod movetur naturaliter quam ad illud ad quod

movetur violenter ergo appetitus naturalis creature ratio-
nalis quamvis dirigeretur fortius magis ad esse quam ad
omnino non esse, quia plus vellet creatura rationalis dampna-
ta esse sicut est quam omnino non esse qualiter est de se si
10 posset in optione sua. Item Augustinus de civitate dei libro xi capitulo
quod omnis tamen ubi quia miseri esse voluit ex quo ob
omnis appetitus creature rationalis tam pure illius quam [illegible] di-
lectionis illius magis ad esse ergo si contingat ipsum
moveri ad non esse magis contrario sive natura sed omnis talis
motus est violentus ergo si appetit omnino non esse hoc
est violentum. Sed nullus appetitus creature rationalis
potest violentari ergo non sic moveri ergo nullo appetitu potest
aliqua creatura rationalis velle omnino non esse. Quod autem
non possit violentari istud ostenditur, quia omne quod vio-
lentat alterum fortius est illo et potentius. Sed nichil
sub deo potentius est neque nobilius creatura rationa-
li in quocumque statu sit sicut planum videtur in de libero arbitrio ergo
per nullum penale et quantumcumque afflictivum potest adhuc dicta
17 ut moveatur contra sive naturam. Item unumquodque simpliciter
magis odit et detestatur illud quod sibi magis repu-
gnat et opponitur. Sed unicuique nature sive creature magis
opponitur omnino non esse quam quodcumque miserum esse
ergo simpliciter unaquaque creatura magis odit et detestatur omnino
non esse quam quodcumque miserum esse ergo et creatura rationalis
13 dampnata. Item sic dicit philosophus propter quod unumquodque tale et ipsum
magis. Sed creatura rationalis odit penam quia diligit suam
naturam. Pena vero lesiva est et corruptiva nature
ergo creatura rationalis magis diligit suam naturam et eius
conservationem quam odiat penam ergo numquam appetit vel appe-
tere potest destructionem eius sive nature propter vitationem pene
ergo vera est in dampnatis aliquis non odiant penam nisi refu-
giant nisi propter conservationem quia hec ad suam naturam et ad or-
12 dinem sive rem. Item philosophus de [illegible] de generatione quod natura semper
appetit quod melius est. Sed natura rationalis quantumcumque propter penam de-
pravata melior est omnibus aliis secundum Augustinum et hoc sit licet
sit dampnata ergo incomparabiliter plus appetit et
diligit se esse naturam talem quam aliquid aliud cum
ipsa sit simpliciter melior et si hoc ergo multo magis plus
quam illud quod omnino nichil est et quod nullum est bonum
ergo simpliciter plus vult habere suam eandem naturam in quantumcumque
14 miseria quam omnino non esse vel esse nichil. Item
Boetius in de consolatione omnium expetendorum summa atque causa
est bonum. Quod enim in se nec similitudinem ullam
in se retinet boni id expeti nullo modo potest
et appellat ibi expetenda omnia que appetuntur. Unde statim
subdit contra vero que natura bona non sunt tamen velut si sint vere
[illegible] quasi vere bona sint appetuntur et ex hac auctoritate
habetur quod omne quod appetitur vel est bonum vel in se vel habet in

se similitudinem boni. Sed omnino nichil esse non est bonum secundum
rem nec habet ullam boni similitudinem sicut sentit
quam similitudo boni numquam fundatur sicut privatum
privationem immo neque super eius vel huius similitudine etiam
ergo impossibile est non esse simpliciter ab aliquo appeti vel posse
moveri appetitum ergo dampnati non appetunt nec appetere
possunt omnino non esse propter vitationem sive pene. Item 16
consideratio philosophi est quod si simpliciter ad simpliciter et magis
ad magis et maxime ad maxime. Si ergo malum simpliciter simpliciter
est fugiendum ergo magis malum magis fugiendum et maxime
malum maxime est fugiendum. Sed omnino non esse est magis
malum quam esse in maxima miseria ergo omnino non esse simpliciter
magis est fugiendum quam esse in maxima miseria immo et
maxime fugiendum cum sit maximum malum ergo cum dampnati
hoc sciant quod hanc notitiam non perdiderunt ergo plus volunt
esse in sua pena quam omnino non esse. Quod autem non esse ma-
gis sit malum quam esse in maxima miseria patet quod illud
malum magis est malum quod minus habet de bono. Sed non esse
simpliciter minus habet de bono quam esse in maxima pena immo
nichil habet de bono quia eius et boni consistit in suppositis
tantum. Ergo non esse omnino est magis malum immo maximum ma-
lum ac summum. Item quanto aliqua sunt magis contraria 18
per naturam tanto eorum separatio est horribilior secundum naturam.
Sed esse et non esse sunt contrariissima et contrariissimum etiam ergo eorum separatio
que est quando aliquid eius redigitur in purum nichil est etiam
contra per naturam penalissima et immo pessima et hor-
ribilissima. Ergo omnis creatura vel plus vult omnem penam
quam omnino nichil esse. Item tanta est motus quanta est 18
distantia inter terminos motus. Sed esse et non esse sunt termini
infinitum distantes sicut esse et omnino nichil ergo cum esset motus
tanto ipsius appetitus ab esse in miseria ad non esse simpliciter quanta est
distantia inter aliquid esse et omnino nichil esse ergo motus
ille est infinitus. Sed nulla secundum legem sit potentia creata actu potest
moveri infinito motu ergo appetitus cuiuscumque creature
sive rationalis sive dilubrata non potest sic moveri ut si de
esse aliquo moveatur actu in omnino non esse ut omnino non
19 esse perelligeret. Item si dampnati plus vellent omnino
non esse quam sic esse, aut hoc appetunt appetitu pure
naturali vel appetitu deliberativo. Sed neutro hoc possunt vel
appetere ergo simpliciter dicendum est quod non appetunt. Minor patet
primo de naturali appetitu secundum quod consideratur ut pure naturalis quam
natura semper desiderat quod melius est, melius autem est esse
quam non esse sicut dicit philosophus. Rursus semper appetitus naturalis
numquam perappetit illud quod est sibi magis repugnans
et magis contrarium nichil autem est ita contrarium nature sicut nichilum.
Similiter istud patet de deliberativo quam appetitus deliberativus
sequitur rationem sive rationationem sicut indicant rationes. Sed in in-
ferno nulla erit rationatio ergo non appetunt deliberativus

habebit actum in illis dampnatis et ita appetitu illo
non non volent non esse omnino. Quod autem non sit rationa-
tio dicit Augustinus de vera religione circa finem sic: cavendi sunt
inferiores inferni vel post hanc vitam pene graviores
Ubi nulla potest esse commemoratio veritatis quia nulla rationa-
tio, quia nulla ratiocinatio, quia non eam perfundit lumen
70 Unde quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
Item experientia alicuius tolerabilis et detestabilis sui odi-
bilis maiorem inducit amorem sui contrarii sicut patet ad sensum
ergo experientia laboris et afflictionis odibilis facit
quietem magis amari et appeti. Sed dampnati habent maxi-
mam experientiam mali pene summe odibilis ac summe detes-
tabilis ergo ipsi maxime appetunt quietem et maximum habent
desiderium quietis. Sed qui appetat quietem non potest hoc appete-
re appetendo esse nichil sicut vult Augustinus in iii de libero arbitrio immo
appetit esse quietum quia quies non est nisi ad eum cui sic nec
moveat vel labor. Ergo appetendo non esse sub pena illa
non appetunt non esse simpliciter sive esse nichil sed esse qui-
71 etum. Item quanto aliqua res vel natura est nobilior tanto
habet nobiliores potentias et operationes sed natura rationalis secundum quod habet quam-
cumque scintilla est nobilior omnibus naturis ergo nobiliores habet
potentias et operationes ergo appetitum nobiliorem et melius
operantem et nobilius in creatura rationali quemcumque scintilla que
in omnibus alia, si ergo in omni creatura irrationali ita viget
appetitiva quod semper magis appetit suum esse quale
cumque sit quam non esse ergo multo magis ita est in omni crea-
tura rationali ergo et in dampnatis quod et in irrationalibus
ita vigeat appetitus istud patet per Augustinum qui dicit xi de civitate dei
capitulo xxvii ubi dicit quod alia bruta et irrationalia et ipsa
in corpora insensata simpliciter custodiunt suum esse et sicut esse quo
non esse et plus appetunt suum esse et suam naturam et perelligunt
72 ante omnia alia ergo et cetera. Item Augustinus de libero arbitrio de civitate dei et habetur de
iii penitentia quod volo me nolo velle. Ergo qui aliquid
vult necessario vult se velle ergo qui magis vult se non esse
quam penam illam esse necessario vult se illud velle. Sed qui
quecumque vult se velle aliquid vult necessario se esse quoniam vel-
le non potest nisi aliquis sit ergo necessario quicumque vult
se non esse vult necessario se esse ergo necessario omnis volens
non esse vult esse. Sed nullus qui nolendo non esse vult
esse vult simpliciter non esse ergo nullus quantumcumque dampna-
73 tus potest velle omnino non esse ergo et cetera. Item secundum Augustinum de
quod diligit aut esse diligit propter se aut propter aliud ergo sicut est
de diligibili appetibili quia scilicet nichil non est hiis appetibile et di-
ligibile. Sed ergo omnino appetibile a dampnatis sive
non esse hoc erit aut propter se aut propter aliud non propter se quoniam
omne tale est ens et bonum et per se et simpliciter habet rationem
boni quod non est omnino non esse. Similiter non propter aliud istud patet
quoniam si propter aliud aut propter simpliciter non ens aut propter ali-

quo modo ens propter modum non quia simpliciter non ens non est ma-
gis appetibile simpliciter non ente ergo si appetit simpliciter non
esse appetit propter ens sive propter esse. Sed propter quod unumquodque
tale et ipsum magis ergo magis appetit ipsum ens vel
esse. Sed nichil quod appetendo aliud appetat magis suum contrarium
appetit omnino et simpliciter ipsum ergo creatura rationalis simpliciter
non esse numquam appetit vel potest appetere ergo non possunt dampna-
ti velle plus omnino non esse quam esse in miseria in qua sunt.
Item virtutibus cognitionem ipsa appetitiva sequitur ipsam 72
cognitivam in suo actu. Sed ita videmus in cognitiva et
activa rationalis quod nulla pura privatio movet alliciat
per se suam cognitivam sive sit cognitiva sensitiva sive intel-
lectiva ergo similiter nulla pura et omnimoda privatio potest movere
et allicere ipsam appetitivam et per se [illegible] nisi
per aliquam habitum. Sed omnino non esse est omnimoda et purissima privatio
ergo ipsa numquam potest movere vel allicere appetitum creature
rationalis nisi per aliquam habitum contrarium vel per aliud quod ens vel esse.
ergo nullus potest velle non esse nisi ratione eius esse. Ergo nul-
lus vero dampnatus quod appetat esse. Sed nullus talis vult
simpliciter omnino non esse ergo nullus vere dampnatus nec aliud
74 potest istud velle. Item quod non potest esse obiectum non potest esse alicui
motum. Sed non esse omnino sive nichil esse non potest esse ergo non
potest alicui potentie sive cognitive sive affective esse motivum ergo
ipsius appetitive quecumque illa sit. Sed quod non potest ipsius ap-
petitive esse motivum non potest appeti ergo simpliciter non
esse sive nichil esse non potest aliquo modo appeti minor patet sicut
quod non est omnino sive nichil esse non potest esse obiectum cum omnino
tale sit simpliciter nichil esse non est ens nec habet ymaginationem
entis sicut dicit commentator super xi metaphysice recitans positionem
alexandri ergo omnino non esse sive nichil esse non potest esse
obiectum cum omne obiectum se habeat ad eius non sicut debitum
eius diminuentis sed complens sive addens unde oportet quod sit
ens vel quod sit habens ymaginationem entis ex quo apparet
quod dampnati quantumcumque sint miseri non possint appetere
26 omnino non esse. Item certior est vita sibi quod vivit per se quam
ei quod vivit per participationem sive per accidens. Sed animam ut
vita per accidens quam per animam que non est ipsum sed sicut per suam
suam autem vivit per se ipsam non per aliud tamquam formaliter
loquendo ergo certior est vita anime quam coniunctio ergo et ama-
bilior est anime sua vita quam coniunctio sua ergo et destructio
sive vite est ei odibilior quam coniunctionis sive destructio,
quia quanto diligitur aliquid tanto oditur eius contrarium
sed vita coniunctione est ei ita amabilis et eius destructio ita
detestabilis sicut odibilis quod ipsum quandoque ille perelligeret
ceteram aliam penam vel pene mortis sive destructio-
nis et amissionis sive vite ergo multo magis ipsi et
similiter angelus qui sunt sicut per se viventes illud pre-
eligerent ceteram penam vel amissionis sive destructionis

sive nunc sed sive nunc destructe et omnimoda amissio
maxime sit pro omnino non esse sive penitus nichil esse. ergo cecata
voluntas anima sive angelus omni pena et omni miseriam
preeligit aliquam velud cadere in omnino non esse. ergo dampnati
non vellent omnino non esse ut manerent sua pena. Item
appetitus non est nisi ut delectabilis in quantum huiusmodi. sed in non
esse omnino sive in hoc quod est nichil esse in illa enim non
potest delectari vel imaginari delectatio ergo eius non potest esse
aliquo modo appetitus. Contra quia delectatio est quietatio appeten-
tis cum appetita sed nichil ita disquietat ut sit ei ita omnino
nichil esse ergo in ipso aliqua delectatio esset. Ad oppositum
augustinus li. lxxxiii q. a. xxxvi. ita dicens nemo est qui non
magis fugiat dolorem quam appetat voluptatem cum quidem
videamus in inmanissimas bestias a maximis volupta-
tibus abstineri dolorum metu quod cum in earum consuetudine versio de-
mite et mansuete nocantur et pro uti crudelitate in tanta quam
timore baculi quem videt levari se fugit animus.
Ergo istud patitur unum in quo dolor in genere suo excellit et ma-
iorem quam voluptas in suo sed constat videntibus quod dampnati
maiorem reputant dolorem et afflictionem de sua pena
quam habent voluptatem de suo esse. ergo plus incomparabiliter
fugiunt illum dolorem et odiunt quam appetant illam volupta-
tem cum illa pena quam sustinent sit maxima et dolor de
illa maximus et voluptas de esse nulla vel modica. ergo si
ponetur in optione ipsorum plus vellent non esse non ca-
rerent illo dolore et illa pena quam esse sub ipsa in illa. Item
philosophus quod carere malo est quoddam bonum. ergo carere omni
malo et culpe et pene est magis bonum quam sit bonum esse in
istis sed si omnino non essent dampnati ipsi carerent omni
malo culpe et afflictive pene et hoc statim ergo statim
quod melius esset eis omnino non esse quam esse in istis. sed omnis
creatura sive preeligit quod sit sibi magis bonum ergo si esset
in optione ipsi istud preeligerent. scilicet quod omnino non essent non
nullo. scilicet malum culpe vel pene sive illius doloris haberent.
Item gloria beatorum et miseria dampnatorum maxima habent
opposita quia sicut in illa est summa delectatio sic in ista est sum-
ma afflictio ergo contrario modo et repugnantia movent appe-
titum. sed beati omnino appetunt esse appetitu suo et dilectione propter
beatitudinem et gloriam. ergo contrario dampnati appetunt non
esse omnino propter summam miseriam. scilicet fugiendam. Item mori
tamen ad eternum nulla est proportio neque comparatio quia in bonis
quod eternum est melius est omni bono momentaneo sive temporali
sicut in malis quod est eternum et infinitum deterius est et peius omni
momentaneo sive temporali ergo malum momentaneum sive pro tempore
vertitur malo eterno. sicut autem est in pena sed casus in non esse sive
in nichilum est malum momentaneum et pena momentanea. afflic-
tio autem dampnatorum est malum eternum et pena eterna ergo eligit
preferunt illam illi ergo si posset fieri plus vellent in nichilum ca-

dere quam in miseria et pena in qua sunt esse. Item dampnati
non tam habuerunt horrorem de suo corpore quod libentissime
refugerent illud si possent et vellent illud non habere quod patet
per hoc quod dicit apostolus .2. quod ipsi desiderabunt mori et fugiet mors
ab eis sed desiderium autem mortis est desiderium amissionis corporis
sed horror quem habebunt anime dampnatorum de se ipsis maior
erit et magis movebit eas quam horror de corporibus suis
et hoc quia ille horror quem habent de se ipsis est eis intimior ergo
propter horrorem tamen magis refugient se anime dampnatorum quam
sua corpora. sed ita refugient sua corpora quod vellent illa non
habere et penitus non esse. ergo multo magis propter pene horrorem
ita refugient se ipsas quod vellent se non omnino esse et nichil
esse plus etiam quam sua corpora. Item quanta est voluntas beatitudinis
in beatis tanta est voluptas miserie et afflictionis
in dampnatis sed tanta est voluntas beatitudinis in beatis quod propter
ipsam appetunt magnum esse. id est possunt. scilicet esse eternum et incorruptibile
ergo similiter tanta est voluntas miserie et afflictionis in damp-
natis quod propter ipsam fugiendam et declinandam sunt non esse. hoc
est omnino nichil esse appetunt. quia sicut est obiectum voluntatis sic
non esse voluntatis. Item creatura rationalis modo omnis est nobilis-
sima in quacumque statu sit sed quanto creatura est nobilior tanto
privatus est ei magis contraria. ergo maxima privatio est ei maxime contraria
sed dampnati sunt in maxima servitute ergo in statu sibi maxime
contrario. sed quanto aliquid est magis contrarium tanto est ei magis
malum et magis nocivum ergo status in quo sunt dampnati est sibi
maxime malus et nocivus et hoc ratione privationis in qua sunt.
ergo nichil est in illa privatione in qua sunt eligibile est sit maxime
malum ergo quemcumque alium dicitur preeligi vel eius ergo ipsi preeligerent non
esse vel statui in quo sunt. quod autem dampnati sint in maxima
privatione videtur quia sub esse contrario durant in maxima privatione
sed esse in pena gehenne est sub esse contrario durare. scilicet igni in-
fernali ergo est maxima privatio ergo est maximum malum ergo etc. Item
dampnati plus tristantur et affliguntur de pena quam susti-
nent quam delectentur vel gaudeant de esse quod habent sed tantum appe-
tunt illis quam voluntas sit deliberativus preeligit fugam ma-
gis nocivis desiderio minus delectabilis ergo dampnati plus vel-
lent omnino non esse et non puniri quam esse et sic puniri. minor patet
per exemplum illius qui diligit mortem et timet eam in tantum ut fugi-
at mortem quia mors est ei magis terribilis et horribilis quam
mores sint delectabiles. Item in corporibus mobilibus ita in-
venimus quod omne corpus quod inclinabile tendit ad aliquam
positionem ut aliquem situm si habet tamen hoc fortissimum impellens
maxime et vehementissime modo ad ipsum et plus quam ad ad
alium sed omne creatum in quantum huiusmodi naturaliter tendit ad non esse sicut
dicit gregorius in moralibus. et in eadem exemplo patet sicut corporum quia illa
in nichilum tenderent nisi creator ea manu regiminis
teneret ergo cum in dampnatis habita tendentia fortissi-
mum impellens. scilicet pena que plus affligit quam esse delectet

ergo fortius motus appetitus eorum et vehementius ad omnino non esse
quam esse in pena ergo ipsi vellent omnino non esse quam sic esse.
Item sicut est de beatis in patria. ita est per contrarium de dampnatis
in pena quia movente motibus contrariis et modo contrario se habent
sicut pena et gloria sicut beati in patria plus delectantur in ipsa beati-
tudine quam in suo esse ergo per contrarium dampnati plus
odiunt suam penam et suam tristitiam in qua sunt quam sunt
omnino non esse. si ergo esset in eorum optione plus vellent et
preeligerent omnino non esse vel sue pene. Item status dampnato-
rum et beatorum sunt oppositi ergo ex cuius presentia magis gau-
dent beati ex eius opposito magis dolent et tristantur dampnati.
sed maxime gaudent beati ex fruitione dei et plusquam
de alio ergo similiter dampnati maxime tristantur et dolent de
sua pena et plusquam de aliquo alio ergo plusquam de absen-
tia sui esse ergo etc. Item quanto malum aliquod magis afflictivum
est et magis sentitur. tanto magis refugitur sed malum pene
quod sustinent dampnati magis afflictivum est et magis sen-
titur quam illud malum quod est omnino non esse. quia in omnino non
esse nulla est afflictio neque dolor illius sentitur ergo magis
refugiunt dampnati illam penam quam omnino non esse ergo preeli-
gerent istud vel illud. Item carentia alicuius summe delecta-
bilis et scire se carere eodem quod summe delectaret si ha-
beretur magis est afflictivum et penale quam solum ca-
rere illo sed dampnati carent et sciunt se carere summe de-
lectabili bono quod summe delectaret si haberetur ab ipsis. scilicet
bono glorie sive deo ergo plus torquentur et affliguntur in-
comparabiliter de hoc quam si solum carerent eo. sed si omnino nichil
essent solum carerent eo et non scirent se carere eo. cognitio
ergo pluspenale est. nunc autem et carent ipso et sciunt se ca-
rere eo ergo est eis magis penale sic esse sicut sunt quam non esse
omnino sed nullus dubitat quin ipsi magis refugiant et detes-
tentur illud quod est eis magis penale ergo plus odiunt et detes-
tantur sic esse quam omnino non esse. ergo simpliciter plus vellent nichil
esse quam sic esse. Item illud contra quod creatura rationalis maxime
inclinatur illud sibi maxime displicet et ipsum maxime detes-
tatur. sed dampnati contra suam penam maxime inclinantur ergo
maxime eis displicet et maxime eam detestantur ergo plus
displicet eis in illa pena esse. quam omnino non esse ergo preelig-
erent istud illi. Item duo sunt odibilia nature quorum unum est
accessus ad non esse. scilicet diminutio ipsius esse. aliud est sensus
illius accessionis odibilior autem est iste sensus illius diminu-
tionis quam illa diminutio sive sit diminutio sui totaliter
sit eius diminutio est ad nichilum. ergo cum in inferno non vertibiliter o-
dibile patiantur. scilicet propinquum accessum ad non esse. et quod est
ei odibilius. scilicet sensus huius accessionis ergo preeligeret si posset
huius diminutionem quantumque esset sive in toto sive in parte
sensui diminutionis ergo plus diminutionis que est to-
talis ad nichilum. quia velud sensus diminutionis quam habent

gradus dicit .iiii. scilicet quod odibilior sit sensus diminutionis
etc. esto quod aliquis confractam manum sit habens fortissime
dolorem alius autem estimet sibi auferri manum et
hoc vehementissime formidet et tamen ea non perdat constat
quod iste solus magis affligitur quam primus et plus
vellet ex toto suo in carere manu et vesicare quam
estimare se carere manu ut privari et tamen ea suis habet
falsa enim estimatio sic comparationem dicitur habere dolorem
sed de animali. sed ergo magis eligit natura privari privationem quam
estimationem privationis quanto magis quam sensum privationis
cum ex hoc sit sensus estimatione. ex hoc autem quod odibi-
lior est sensus carentie et amissionis bonorum quam
ipsa amissio quia magis affligit cum ergo gravior sit sensus
amissionis sive privationis quam ipsa privatio plus ergo vellet anima
maxima bona vel esse privationem quam maxime sensu illius
privationis ergo si animal perdidisset dimidium esse sui et haberet magnum
sensum huius perditionis cum sensus est ipsa amissione gra-
vior patet quod mallet perdere residuam partem sui et sic omnino
non esse quam amissione prime partis sentire ergo cum dampna-
ti sint in isto statu quod sine amissione sui diminutione
boni et per penam et miseriam et quia est et carentia omnino
gratie et glorie et sentiunt hoc eorum sic privationem multiplicem
ergo plus vellent omnino non esse et sentire quam sic esse
sicut sunt. Item bonum plus allicit incomparabiliter appetitum
ad eligendum per suam intensionem quam est delectabile intensum
quam per suam extensionem quia magis delectat ipsum et magis
ostendit se ratione delectabilis ergo similiter malum magis movet appetitum
ad fugam et detestationem sui per suam intensionem quam per ex-
tensionem sed malum sive pena quam sentiunt dampnati
est intensior quam malum sive pena que est in nichilum redi-
gi quia hoc est extensior privatio. unde tollit sed non tamen quia semper
et ergo est et sensibiliter affligit ergo pena prima plus movet
appetitum ad fugam et detestationem sui quam in nichilum redi-
gi. Item secundum augustinum pena dampni maior est quam pena sensus
et propter hoc secundum ipsum primum punitur ista sed totum non est
nisi sola pena dampni. in illa miseria maior est dampnati
nati est pena sensus quam dampni. quia in ipsa anima dampni
sicut quantum ad bonum nature gratie et glorie. et quantum ad
bonum quod est deus quod est summum ergo maior est pena dampnatorum
omnino non esse quam sic esse sicut sunt sed si esset in optione ipsi
preeligerent minorem penam vel maiorem vel maioris ergo preeligerent
omnino non esse. Item augustinus xi. de civitate dei c. xi. de hoc loquens asseri-
tur plotinus nunc memorie vera lux cum philosophis platonicis ac
eius excellentius intellexisse dicitur. ait enim de humanis a-
nimis. agere pater in quam misericors. mortalia illi vin-
cula faciebat. Ita hoc ipsum quod mortales sunt homines
corpore ad miseriam dei patris putavit arbitrans et ne sicut huius
vite miseria tenerentur. hac vita indigna iudicata est

iniquitas demonum que in eorum animis passiva miseria
non mortale sed homines sed cum corpus accepi-
ssent hac auctoritate [illegible] quod [illegible] illi cum [illegible] mors sine
casus in non esse ne semper miseria teneantur. Sed quia dampna-
ti appetunt simpliciter suam miseriam non semper [illegible] quia appetunt
et perdiderunt illam [illegible] sibi sed quia non semper teneantur
in pena sed hoc est casus in morte sic in non esse quia simpliciter
perdiderunt morte vel sine pena et [illegible] casu in non esse
tantum quia in [illegible] sibi [illegible] — Item circa idealis hoc
ipso quod talis est ad ymaginem [illegible] sed ymago dei est et
[illegible] quia simpliciter esse est esse ymaginem eius. Sed dampna-
ti noluerunt [illegible] illam ymaginem nec illas potentias in quibus con-
sistit scilicet memoriam [illegible] quia simpliciter nollent esse. Sic nolle
non esse quod [illegible] ymaginem illam sed abolere a se
[illegible] quia nullus qui [illegible] odit et indignatur quod alienam
vult portare cuius ymaginem vel eius insignia vel signa
sed dampnati [illegible] oderunt deum [illegible] superbia [illegible] qui [illegible]
[illegible] semper quia noluerunt portare [illegible] regis sig-
num — Item cum in pena dampnationis sint duo scilicet acerbitas
et duratio miserie sic pena [illegible] hic pena [illegible]
infinitam ratione acerbitatis [illegible] excedit et ratione
durationis in infinitum quia hoc [illegible] illa [illegible] quia
illud quod appetit dampnatus ad fugiendum et devitandum
suam miseriam [illegible] in [illegible] excedit illud
quod appetunt hic homines miseri ad devitandam suam miseriam
hic aliqui appetunt mortem et [illegible] esse per mortem
ad declinandam suam miseriam quia ipsi dampnati ad devitan-
dam suam penam et suam miseriam [illegible] deliberativa
appetunt illud non esse quod in [illegible] excedit ipsum
non esse quod est per mortem sed illud non est nisi non esse non est
simpliciter quia ipsi appetunt omnino et simpliciter non esse vel sine pene.
— Item videmus multos qui habent dolorem et infirmitatem
[illegible] et [illegible] in aliquo membro corporis [illegible]
gunt amputari illud membrum et ipso omnino privari ut fu-
giant illum dolorem quia cum dolor dampnationis sit max-
imus qui possit cogitari [illegible] quia ipsi [illegible]
eligerent annichilari [illegible] esse et in nichilum redigi
ut ab illo dolore possint deliberari — Respondeo ad istam questionem
fuerunt varie opiniones doctorum quidam enim dixerunt quod
contingit aliquid appetere duobus modis scilicet [illegible]
[illegible] quia [illegible] non appetunt sed [illegible] appeti-
[illegible] dampnationis in quantum ipsi in non esse ymaginantur
evasionem pene quam sustinent — Alii dicunt quod non
[illegible] duplex [illegible] et sic non appeti-
tur non habet aliquam rationem boni sed sic privatio [illegible] alio modo
potest considerari in quantum est ablativum miserie [illegible] penalis
et sic non esse accipit rationem boni [illegible] malo [illegible]
[illegible] boni [illegible] — Alii autem dicunt quod [illegible] ma-

gis est eligenda quam divina [illegible] et hic [illegible] vehemen-
tia et intensione vehementius afflictionis et actualis [illegible]
omnino non esse quam pena vehementius [illegible] vehementius de sensu
afflictionis unde si possent [illegible] ipsi magis ap-
peterent omnino non esse quia et si omnino non esse non sit [illegible]
magis appetendum tamen simpliciter magis appetunt et hoc [illegible]
[illegible] pene — Alii autem dicunt quod appe-
titu [illegible] possunt appetere omnino non esse sed appetitu [illegible]
[illegible] possunt hoc est appetitu erroneo qui scilicet non sequitur
dictamen sive iudicium rationis — Hec autem [illegible] sola-
bilia posuisse videantur quia tamen beatus doctor au-
gustinus [illegible] videtur et determinat [illegible]
in [illegible] de libero arbitrio [illegible] ut videtur quod [illegible] sententie
simpliciter est adquiescendum et adherendum [illegible] ali-
orum ipse enim ponit quod nullus quantumque miser appe-
tit vel appetere potest omnino et simpliciter non esse et hec [illegible]
[illegible] in rebus [illegible] et in rebus [illegible]
cum [illegible] assentimus. Unde dicimus quod dampnati non appe-
tunt nec appetere possunt esse omnino nichil ut evadant
suam penam — Ad cuius evidentiam est notandum quod [illegible] appe-
titus quidam enim est naturalis et quidam est idealis sive delibera-
tivus [illegible] est brutus et alius brutis [illegible] sensibili-
bus dico quod [illegible] quod [illegible]
hic quod [illegible] que agunt et que appetunt semper inten-
dunt et appetunt esse nec [illegible] potest auferri ab intentione
nature sicut [illegible] a se quia [illegible] immediatissime respiciat
esse [illegible] que appetunt semper intendunt et appe-
tunt esse et hinc concordat philosophus quia [illegible] esse simpliciter
quod est omnino non esse nichil est de esse [illegible] non potest [illegible]
di vel appeti esse [illegible] appetitus [illegible] non potest [illegible] ad omnino
non esse sed ad tale [illegible] quod [illegible] aliquo modo esse
sicut est non esse per mortem — Item autem appetitus idealis
sive deliberativus [illegible] quem [illegible] idealis distinguitur ab irratio-
nabilibus et iste est duobus modis quidam enim est qui procedit
secundum dictamen et iudicium rationis recte [illegible] idealis sive
deliberativus. Alius autem est qui procedit non secundum dictamen
rationis sed autem non sequitur iudicium rationis [illegible]
[illegible] autem non sequitur iudicium rationis recte sed [illegible] sive
fantastice — Si igitur loquamur de appetitu ideali qui
non sequitur iudicium sive dictamen rationis recte sed quasi
motu subreptio [illegible] sive [illegible] iudicium rationis fan-
tastice et erronee dico quod iste nec appetit nec appe-
tere omnino non esse quia cum nulla privatio [illegible] possit [illegible]
[illegible] et omnino non esse [illegible] privatio [illegible]
evasio miserie vel pelle [illegible] in quantum [illegible] non
[illegible] nisi [illegible] non potest [illegible] non esse [illegible] appeti
talem [illegible] pene nisi ratione [illegible] non ab
ipso appetitu [illegible] et [illegible] esse quietum

sed [illegible] et erronee in illo appetitu quietum esse [illegible]
hoc desiderium quietum et quia quies [illegible] ponit [illegible] talis in ap-
petendo non esse [illegible] appetit esse quietum et quia in qua
appetere carentiam pene [illegible] quietum opposita illi ca-
rentie et sic amor quietum [illegible] et exactat ap-
petitum et sic sed appetit talis [illegible] non esse. [illegible]
[illegible] ad omnino non esse sed ad esse quietum quod [illegible]
[illegible] et sic talis [illegible] appetit vel appetere potest omnino non esse
ex quo appetit quietum esse. [illegible] pura privatio non potest
movere appetitum vel [illegible] ratione [illegible] Unde sic appetendo
non esse [illegible] scilicet in pena [illegible] omnino non esse non potest
et hoc est quod dicit augustinus in de libero arbitrio [illegible] que ponitur [illegible]
[illegible] quia expresse loquitur de appetitu erroneo — Si autem loquamur
de appetitu ideali et deliberativo procedente secundum dictamen et iudi-
cium rationis recte iste est duobus modis [illegible] enim appeti-
tus [illegible] et appetitus honesti [illegible] potest appeti non
esse omnino quia non potest appetitum [illegible] appeti [illegible]
casus [illegible] omnino non esse [illegible] esse extra omnimodam
participationem summi boni [illegible] quod omnino non esse nulli potest
esse utile [illegible] quia nulli rei potest esse [illegible]
vel utile esse [illegible] participationem [illegible] vel
[illegible] creature idealis sit per [illegible] vel approximationem
ad summum bonum [illegible] nec potest appeti appetitu ho-
nesti quia secundum tullium honestum est quod sua vi trahit
et [illegible] nos [illegible] omnino [illegible] privatio
[illegible] aliquam [illegible] ullam sibi a-
nexam quia bonitas omnis supponit existentiam [illegible] ne-
cessitate [illegible] bonitas se habet per additionem ad existentiam
[illegible] hoc non bene dixit dicentes quod ipsum non esse [illegible]
[illegible] ablativum penalis vite [illegible] ratione boni [illegible]
[illegible] non esse quod non totaliter privat esse et quod non est
privatio omnimoda sicut est non esse per mortem vel non esse sic [illegible]
in pena. Sed illud [illegible] de illo non esse quod totum privat
et [illegible] et nichil derelinquit et nichil derelinquit
quia non enim non derelinquit eius [illegible] derelinquit bonum
aliquid vel rationem boni [illegible] omnino non esse ponit [illegible]
[illegible] extra rationem boni [illegible] extra rationem commodi et ho-
nesti et delectabilis [illegible] creatura idealis in quantum [illegible]
sit non potest nec debet appetere omnino non esse ut penam aliquam
evadat sed bene verum est quod appetit et appetere potest non
esse [illegible] in pena in qua est — Ex hiis apparet quod dap-
nati nullo appetitu appetunt vel appetere possunt omnino
non esse sive in nichilum redigi — Ratio autem fundamentalis
omnium istorum in summa est [illegible] quod nulla potentia sive
[illegible] sit [illegible] sensibilis sive intellectualis [illegible] moveri
potest nisi suo obiecto proprio vel [illegible] ratione [illegible]
visus non potest moveri [illegible] nec a sono
sed solum a colorato vel [illegible] ratione colorati [illegible] ap-

petitus [illegible] creature idealis sive sit appetitus
[illegible] idealis [illegible] ratione boni.
Unde [illegible] loquens in generali de appetitu in [illegible]
[illegible] appetitur [illegible] claritas [illegible]
[illegible] sufficientia et de quod sed [illegible] non [illegible] sive
appetitum [illegible] bonum vel [illegible] esse bonum [illegible] in-
[illegible] summa [illegible] est bonum quod [illegible]
[illegible] nec similitudine [illegible] et bonum [illegible]
[illegible] appeti nullo modo potest [illegible] que [illegible] non
sunt [illegible] esse videantur [illegible] sunt appetuntur
[illegible] summa [illegible] esse [illegible]
bonitas esse [illegible] cum [illegible] quid expectatur
[illegible] maxime videtur optari sibi est [illegible] quod y-
maginatio boni movet [illegible] nullum appe-
titum creature idealis posse moveri ad simpliciter et omnino non esse
quia sic esse credo quod ipsi non possent [illegible] eligere non esse
omnino cum tale non esse non possit esse motivum appetitus
sed bene verum est quod vellent [illegible] non esse [illegible] illi
esse quod [illegible] apostolus [illegible] desiderant mortem sed illud
non esse non privat omnino [illegible] sed sic esse [illegible] simpliciter
appetendo [illegible] esse appetunt esse et quia nullum esse potest esse
admixtum cum omnino non esse [illegible] non possunt appetere omnino
non esse non possunt igitur nec debent appetere omnino non esse.
Et confirmat ista per verba augustini [illegible] in de libero arbitrio
cum igitur quis credens quod post mortem non erit [illegible]
[illegible] molestia ad totam cupidiosorum mortem [illegible]
et [illegible] arripit mortem [illegible] habet errorem
omnimode defectionis in sensu [illegible] desiderium quietis
quod autem quietum est non est nichil [illegible] magis est quam illud
quod inquietum est [illegible] vel [illegible]
[illegible] privatam quies [illegible] in qua magis
[illegible] quod [illegible] Est itaque omnis ille appetitus [illegible]
non ut qui moritur non sit sed ut quiescat [illegible] cum
errore non se futurum non tamen quietum esse [illegible] magis esse
desiderat [illegible] Ex hiis [illegible] apparet quod nunquam non esse [illegible]
[illegible] appetitum creature idealis et deliberativo quocumque modo
[illegible] nisi [illegible] quietum esse quod semper in illo appetitu [illegible]
[illegible] non potest autem esse omnino [illegible] cum [illegible] appetitur quie-
tum esse sic igitur [illegible] est [illegible] appetitus — [illegible]
ex parte ipsius electivi [illegible] quod non potest creatura idealis [illegible]
[illegible] omnino [illegible] esse [illegible] est esse in pena vel miseria
quantumque [illegible] omnis electio [illegible] sensum sive intellectum
fundatur semper super [illegible] electio [illegible] non respicit
omnino non esse [illegible] electionem [illegible] quod [illegible]
[illegible] augustinus in de libero arbitrio quia [illegible] hec quam illud eli-
git aliquid. Non esse autem non est aliquid sed nichil [illegible]
nullo pacto potest eligi recte [illegible] quod eligas [illegible]
[illegible] nolle te [illegible] quidem potius esse cum sic miser-

sed non hoc velle debuisse quod ergo velle debuisset. Non est
in quis potius sed si hoc velle debuisset hoc est melius quod
autem non est melius esse non potest, non ergo id velle debuisset. Ve-
racior quam sensus tuus est quo id non vis quam opinatio per quam
id te velle debuisse arbitraris. Deinde quod quis recte
eligit appetendo cum ad id pervenerit necesse est ut melior fi-
at. Melior autem esse non poterit qui non erit. Nemo ergo recte
potest eligere ut non sit, et potest exemplum de illis qui urgente miseria
se interimunt [illegible]. Cum ergo electio respiciat appetitum suum vo-
luntarium et rationalem, manifestum est quod appetitu deliberativo non
potest quis eligere omnino non esse. [illegible] sic visum est quod
procedat ex verbis [illegible] manifestat Augustinus capitulo xv et
xxvii qui precedit. Id tenendum est quod damnati nullo modo appe-
tunt vel eligunt omnino non esse propter evasionem sue miserie.
Non hoc possunt velle sive eligere. Unde si queritur ab eis
non posse [illegible] eligere [illegible] eligendo non esse eligerent et
aliquid cadere ab illo [illegible] sicut dictum est et si dicitur damnati
vellent non esse, hoc necesse est quod non esse ymaginantur
quietem a sua miseria et ita melius esse quam quod habent modo
vivere ipsum. Hec est sententia beati Augustini non simpliciter. Cum omnis est
ei adquiescendum iudicatum et recte rationis hoc dictato sic
visum est et id primo inducitur pro ista sententia concedimus.
= Ad rationes autem in contrarium respondendum est. Et primo ad primam
dicendum quod fugere dolorem contingit dupliciter. Uno modo per remedii
appositionem, sicut apponitur emplastrum vel medicina aliqua
membro infirmo. Alio modo per narcoticam sive stupefactionem vel ex-
tinctionem sive nichilationem, sicut aliquis infirmitatem
membro habens facit amputacionem membri illius ut dolorem
illum maximum fugiat. Si primo modo sic verum est simpliciter
quod dicit, et sic concedo quod damnati incomparabiliter plus gau-
derent de appositione remedii contra suum dolorem quam gau-
deant de voluntate quam habent de suo esse. Si secundo modo
hoc ergo dupliciter, quia aut secundum illud totaliter aut secundum par-
tem. Si pro parte adhuc bene concedo. Si totaliter, non sic non est verum. Tamen
quia ista ad nichilationem maiorem inducit distanciam et elonga-
cionem a bono quam ille dolor. Tum quia talis adnichila-
tio non potest cadere in appetitum nec est eligibilis ut pre-
dictum fuit. = Ad secundam rationem dicendum quod cum carentia ma-
li de se sit nichil, dicitur privatio privationis, si mali potest con-
tingere dupliciter: ista privatio uno modo per remotionem mali a
subiecto in quo erat, alio modo per remotionem subiecti ipsius
mali, sicut carentia febris contingit vel ex hoc quod febris
cessat et extinguitur vel ex hoc quod subiectum eius desi-
cit, sicut cum homo moritur. Constat ergo primo modo non est privatio
vacans cum sic privatio privationis sit quedam positio et id bonum
quia potest contrarium illi malo. Si secundo modo sic est privatio
pura et ociosa et sic est carentia mali in non esse et id
nullum bonum ponit cum privationis [illegible] potest aliquid nisi

in se. = Ad tertiam rationem dicendum quod beati appetunt omnino esse propter
suam beatitudinem et gloriam. Ergo damnati omnino non esse
propter suam miseriam. Dicendum quod non est simile. Cum enim esse
cum sit per se bonum, bene habet rationem appetibilis omnino, ac non esse
non sic. Unde est, cum sit privatio privationis et summe omnino rationis boni.
Unde propter miseriam suam non sequitur quod appetant omnino
non esse. Sed omnino appetunt esse sic esse sic sive sic beati appe-
tunt omnino sic esse sic sive. = Ad quartam rationem dicendum quod mo-
mentaneum in pena et miseria preferendum est eterno. Dicendum quod verum
est quando [illegible] mala sunt pene. Sensus enim pene mo-
mentaneus minus malus est quam sensus pene diuturnus.
Sed nichil et ad [illegible] in nullo [illegible] aliquo comparabilia sunt. Sic nichil
quod est omnino non esse, et malum quod est actualis dolor non sunt
comparabilia nec secundum gradum. Unde momentaneum hic preeligitur
eterno, quia illud momentaneum plus aufert quam diuturnum vel
eternum. Et enim aufert quod non potest cadere in appetitum scilicet
illud. = Et quod momentaneum in malo preeligitur diuturno hoc
est verum ubi appetens potest aliquo modo ymaginari cum necessitate
consistencia sibi. Sic qui preeligit decapitacionem diuturne
adustioni, ymaginatur se habere magis quietem esse. Sic
autem non est in omnino non esse et id non potest preeligi. = Ad quintam
rationem dicendum quod maiorem habent horrorem de se quam de suo corpore.
Dicendum quod horrorem quem habent de se non est de sua natura nec de suo
esse simpliciter, sed de suo esse et id concedo quod propter illum horrorem
vellent carere ab illo esse et non esse. Sed non in non esse omnino sic
in non esse sicut autem habent esse. Sicut cum homo moritur non privatur
omnino esse sed esse tali, et sic quod omnino nichil esse cum sit privatio
privationis nullo modo est appetibile nec eligibile nec preeligibile nisi
per accidens sicut ostensum est in magistro nec est simile de suo corpore
et de suo esse, quia non possunt appetere omnino non esse cum consistencia
sibi, sed bene appetunt suum non habere cum consistencia sibi quia sed non
habent corpora sua tamen habent esse sicut modo habent. = Ad sextam
rationem dicendum quod quanta est voluptas beatitudinis et beatorum tanta est
voluntas miserie in damnatis. Dicendum quod ex hoc sequitur quod
omnino non esse velint. Sed bene verum est quod illud esse quod habent
appetunt corrumpi, sicut sic per mortem, sed non appetunt esse
in ipsis adnichilari omnino. Sic beati appetunt suum esse simpliciter
durare et nullo modo corrumpi nec est simile quia esse et non esse
non se habent similiter sive equaliter ad appetitum, quia esse simpliciter
cadit in appetitum, non esse autem quod est nichil esse nullo
modo. = Ad septimam rationem dicendum quod situs illa est eis maxime re-
pugnans et contraria. Dicendum quod de creatura rationali est loqui dupliciter.
Uno modo ratione sui ut ordinatur quo supra omnis creatura
est constituta et hoc modo verum est quod situs illa est eis maxime
contraria, quia subicitur inferiori se et distancia. Alio modo est
loqui de ipsa ratione sue essencie et sic nichil est ei ita
contrarium ita refugiendum sicut cadere in non esse. Et quia
ordo fundatur super rei essenciam vel naturam id creaturam

principaliter intendit conservare suam essenciam vel suam naturam
quam in ordine unde non perturbato aliquo modo ordine per hoc
nullo habet essenciam et esse quam si haberet essenciam nec ordinem nec quod
fieret si caderet in omnino non esse. = Ad octavam rationem
qua obicitur quod plus erubescunt de pena quam sustinent quam
gaudeant de esse quod habent. Dicendum quod bene concedo quod unde est si tamen sic
[illegible] quod magis vellent omnino non esse quam esse in pena
immo deberet inferre quod scilicet magis vellent carere illa dela-
cione quam habent de suo esse salvo tamen suo esse simpliciter quam
esse in illa essencia et hoc bene concedo. Sicut enim tollerabilius est
alicui dampnum delectationis vel aliquorum quam dampnum ipsarum rerum
sic tollerabilius esset illis dampnum delectationis quam consequitur
ad esse quam dampnum ipsius esse. = Ad nonam rationem qua obicitur quod
naturaliter tendit in non esse cum sit creata et hoc fortissime
impellens. Dicendum quod tendere in non esse vel in nichilum potest esse
duobus modis scilicet vel ex appetitu vel ex inclinatione defectus.
Primo modo creatura non tendit in non esse vel in nichilum. Immo ex hoc
quod ipsa est [illegible] et in perpetuatione [illegible]
tendit ad esse per illum appetitum et perpetuale sive deliberativum
sive [illegible] affectum. Sed creatura inquantum vertibilis
tendit in nichilum, sed non per appetitum sed per defectum. Sed ex in-
clinatione unde ratione huius tendit in nichilum non autem per appetitum.
Unde non sequitur quod appetat sed quod naturaliter teneat ad defi-
ciendum. = Ad decimam rationem qua obicitur quod beati in patria plus
delectantur in ipsa beata fruitione quam in suo esse. Dicendum quod illud
quod concludit non sequitur, cum nichil est ita delectabile creature
rationali sicut beatitudo sive fruitio, et hoc est quia in ipsa est ipsius
esse et nature eius consistencia. Sic ita eius nichil est ita detesta-
bile sicut omnino non esse quia in ipso est omnimoda et nec adnichi-
latio et extinctio. Et id non concludit sic concludit id sed potius
sic. Quanto pura ratione non esse est illis magis odiosum quam pe-
na illa. = Ad confirmationem dicte rationis dicendum quod omnino nichil esse
est magis oppositum illi fruitioni quam esse in pena, quia saltem
esse in pena habet aliquid commune cum illa scilicet esse. Sed omnino nichil
esse nichil habet. = Ad xi rationem qua obicitur quod malum afflictivum
quod magis sentitur magis refugitur. Dicendum quod verum est in eadem
[illegible] vel ratione mali et simul cum consistencia sibi, quia si illum non
intenderet sua existencia non magis refugeret, immo magis
refugeret suam omnimodam non existenciam. = Ad xii rationem qua
obicitur quod carentia et cetera. Dicendum quod et si sic magis afflictivum sit actu
et sensu non tamen est ita malum nec ita dampnosum sicut care-
re et non sentire, quia omnino nichil esse quod non est carentia defectus sic
ut [illegible] qui potest hominem simpliciter et omnino ex bonis [illegible]
et quod autem quod simpliciter magis fugiunt magis penale. Unde est
simpliciter cum consistencia sibi. = Preterea magis penale potest dici quo
ad sensum et sic licet magis penale sit pena illa tamen simpliciter
est rationis iudicium magis manifestum et maior defectus omnino
redigi in nichilum. = Ad xiii rationem qua obicitur quod magis in nichilum

contra illam penam quam contra ad [illegible]. Sed omnino non esse non est ad
sed omnino nichil est tale quod non potest magis appeti vel minus
refugi ut ostensum est quam pena iniqua sit. = Ad rationem
xiiii sicut patet responsio, quia id illa non probat de adnichila-
cione omnimoda sed de diminucione. Est enim dictum quod diminucio quam
dant est in potentia quedam in toto. Prima derelinquid esse et de
illa verum concludit. Illa vero diminucio que tendit ad nichi-
lacionem omnimodam et de illa non procedit, quia non derelinquid
esse. Ille autem de quo loquitur id magis eligit diminucionem
quia derelinquid esse quietum quod non facit ista. = Ad xv
rationem dicendum quod illud quod obicitur verum est ubi extensio mali
derelinquid naturam sive esse. Sed vero nichil omnino nichil est non est
verum quia omnino nichil esse non potest cadere in appetitum sive
per latitudinem nature sive rationis et per ipsum illud verum est quod simpliciter
incidit vel appetit esse. Unde quia extinctio illius quod est esse
nichil non relinquid esse et esse est illud quod omnia simpliciter appetunt
illud nichil purum nichil potest movere appetitum. Id non posse
dampnificare plus fugere penam quam non esse non plus ap-
petere non esse quam penam. = Ad xvi rationem dicendum quod pena
dampni est duplex. Quedam enim est per auferens sic
aliquid quod esset bonum et delectabile [illegible] et hec relinquid
consistenciam sibi et de hac dicit Augustinus quod est minor quam pena
sensus cum est sola carentia visionis dei. Alia autem est que
adnichilat et extinguit et istud nichil boni relinquid
nec est ipsum esse, et ista non est minor, et est talis quod non potest
cadere in appetitum. Sic dictum est unde ista non preeligitur creatura
rationalis nec preeligere potest. = Ad xvii rationem dicendum quod quando
loquitur ibi de casu in non esse qui est per mortem, hoc est per
dissolucionem anime et corporis, et non de casu qui est in nichilum
redigi. Et hoc patet quia loquitur de hominibus qui sunt hic in
miseria consistencia cum quibus misericorditer egit deus in hoc
quod dedit eis corpora mortalia ita quod nolunt nec simpliciter
esse in illa miseria sed alii cruciantur ad statum quietis
et hanc vitam negat [illegible] esse de nobis et damna-
tis, non autem loquitur de casu in omnino non esse sed in mortem, et bene
concedo quod plus vellent mori quam sic esse. Sed non omnino non
esse quod quando mors non adimit totaliter esse et [illegible]
bonorum. = Ad xviii rationem qua obicitur quod nolunt portare
ymaginem et insignia illius quem oderunt. Dicendum quod deus sicut
se habet ad damnatos sic creator et eorum esse conservator,
per potentiam etsi punitor per iustitiam. Ex hoc ergo quod comparantur
ad ipsum sicut creati ad creatorem portant eius ymagi-
nem quia tendunt eos ad eius ymaginem. Et quia non oderunt
eum inquantum creatorem, id non est. Dicendum quod odiunt ymaginem sed
verum est quod odiunt ipsum inquantum punitorem. Sed ex isto non
ad ipsum non portant ipsi eius ymaginem. Preterea sic
loqui de ymagine et de hiis in quibus consistit ymago
dei vel inquantum est res quedam vel inquantum est representativa

et significatum eius tamen non odiunt eam in quantum res. Unde non
est dubium quod nollent hanc intelligentiam voluntatem
et memoriam in quantum sunt quedam res et quedam potentie nobiles
pertinentes ad complementum sui esse. Sed in quantum sunt
ipsius civitatis beatissime representative. — Ad xx. dicendum
quod obiectio de illo qui facit amputari membrum infirmum
dicendum quod non est simile quia amputatio membri non facit abla-
tionem totius sed partis. Unde talis vult auferre partem ut to-
tum residuum in pace et quiete possideat et securius
et propter desiderium et amorem conservandi totum vult ipse care-
re et hoc ne oporteat ipsum carere toto. Ergo videmus quod
talis qui sic est vult partem perdere quia omnino refugit per-
dere totum. Unde illud est quod natura refugit summe. scilicet
ad nichilationem totius esse. et propter illud non refugit
alias penas que disponunt ad hoc. istum quia ergo omnino
non esse aufert totum. ideo non est simile. — Ad xx. dicendum quod
obiectio quod illud quod appetitur propter vitationem sue pene
incomparabiliter superat penam mortis. Sed tamen illud quod appe-
titur est penale et dico minus quam sua pena vel magis
forte propter quod tamen ipsi pervenirent ad quietem aliam ab
ista et ab illa. Unde omnino nichil esse non propter hoc appetunt
sed bene appetunt tale non esse contrarium esse eis aut istud
et illud penale propter quod possent quiescere a pena. — Tenen-
dum est ergo secundum Augustinum quod nullo appetitu nec per se nec per accidens
potest omnino non esse appeti quia nec modo potest aliquis
appetere nec quietari. quia non quietatur aliquis
appetitus ad purum nichil. immo appetitus cum movetur ad id
semper intendit bonum aliquod in quo quietatur. cum purum
privatio non possit appetitum quietare sed semper aliquid
intenditur ad quod eius inclinatio terminatur. et sic intelligi-
tur sine qui dicunt quod plus vellent omnino non esse quam
dampnati esse ego respondeo quod ipsi non possunt hoc velle
si diligenter et interius perscrutentur et attendant quid
moveat eos et quid est quod finaliter intendunt quando sic
appetunt. et licet ita videatur eis non tamen est ita. immo secundum
Augustinum semper quies movet eos nec carentia pene mo-
vet eos nisi quia quies que in illa continetur movet
ipsos sicut vult Augustinus iii. de libero arbitrio. concedo tamen quod ipsi
bene vellent mori et omnino deficere propter hoc ut consequerentur
quietem ab illa miseria. Sed dicunt multi et ut communiter plus
tamen videtur michi securum et tutum adherere expositioni ve-
nerabilis egregii doctoris scilicet beati Augustini. quia alior(um) opinionibus
et dictis quia et tamen ista rationabiliter loquitur et prioribus et
ex manifesta procedit et sic patet responsio ad istam
questionem.

Supposito autem quod dampnati non possint eligere vel
appetere omnino non esse. queritur utrum quod dictum est

est melius vel omnino nichil esse aut fuisse sive penitus
in nichil redigi. vel sic esse sicut sunt. hoc est in illa mi-
seria in qua sunt. Et videtur quod melius sit illis sic esse quam
omnino nichil redigi. Ostendit Dyonisius iiii. de divinis nominibus. Nichil
existentium omnino participatione boni expers est. ergo omne
quod est quomodocumque sit participat bonum in creatione aliquo
modo. quia de illa participatione loquitur Dyonisius. Sed melius
est simpliciter esse in quantumcumque participatione boni summi
et veri quam in nulla. Si ergo qui sunt in quantumcumque pena
sunt in aliqua eius participatione. qui autem omnino non
sunt in nulla. ergo simpliciter melius est omni creature
esse in qua vis pena quam omnino nichil esse. vel redi-
gi in nichilum et sic extra participationem summi boni. ergo ipsis
dampnatis simpliciter melius est sic esse. — Item Augustinus iii. de
libero arbitrio quod non est melius esse non potest. ergo omnino non esse
non potest esse melius quam qualitercumque esse. ergo simpliciter me-
lius est dampnatis sic esse. — Item Augustinus de vera religione.
Nec vos fallat quicquid inveniatur in meliori con-
paratione respuitur omnis autem quantumcumque extrema quantumcumque
infima in comparatione nune laudatur. Sed quod nunc lau-
datur comparatione alterius simpliciter illo non est me-
lius. ergo in quocumque statu sit aliqua res quantumcumque pe-
nali simpliciter melius est ei sic esse quam omnino esse
non esse. ergo simpliciter melius est dampnatis et natura
eorum sic esse sicut sunt. — Item Augustinus ibidem. Tunc utique
non est bonum esse potest melius. quia si nobis potest bonum
esse cum ipsa veritate male sunt cum quibus vestigio
veritatis nullo. ergo dico decimus cum eminentie vestigii.
ex hac auctoritate habetur quod quanto creatura magis lon-
ge est et magis segregata a veritate scilicet prima et ideo a
tanto minus bonum est. Sed omnis creatura dum est in quo
cumque statu sit aliquo tamen modo est cum veritate ipsa
saltem continente et conservante. Si autem in nichilum esset redac-
ta nullo modo esset cum ipsa veritate nec cum vestigiis eius. ergo
nullo modo esset bonum. ergo simpliciter est ei melius esse
in quacumque sit pena quam omnino nichil esse. — Item
ubicumque est ponere medium et extrema plus distat extremum
ab extremo quam medium ab utroque illorum. Sed esse et omnino
non esse sunt duo extrema inter que medium est miserum
esse. ergo miserum esse minus distat ab esse quam omnino non esse
ab esse. Sed quod minus distat ab esse minus distat a bono
et delectabili que sunt conditiones entis. ergo miserimum esse
dampnatorum minus distat a bono et delectabili simpliciter
est melius quam quod non est hoc. ergo simpliciter melius est
dampnatis esse sicut sunt quam omnino non esse. Item patet. Sed
miserum esse est medium in illa. cum per illud transitur
ab esse in non esse. — Item Boetius iii. de libero arbitrio si boni

esset utique esse quam non esse mallet. et miser cum sit
magis tamen miser esse quam omnino non esse. cum esse nolit
miser. id est dicit Augustinus nolendo esse nisi miser plus vis
esse et esse miser hoc quam omnino non esse. et etiam sub
dit quia omnino non esse summa miseria est. Unde dicit sic
considera quantum potes quam magnum bonum sit ipsum esse
quia et beati et miseri nolunt. nam si hoc consideraveris vide-
bis in tantum esse miserum quantum non appropinquat ei quod
summe est. et in tantum deputatur melius esse ut quis
non sit quam ut miser sit in quantum non videt quod sit
in eo. ex hac autem plane habetur quod omnino non esse
maxima miseria est. Unde sequitur quod dicit Augustinus scilicet miserie
miseriam fugere. In hoc ipsum quod esse vis ergo
simpliciter melius est et minus miserum dampnatis sic
esse sicut sunt quam omnino non esse. — Item maius malum est
simpliciter quod magis adimit et magis nocet. quam quod
minus. Sed non esse omnino adimit de bono quam esse in mi-
seria quacumque. ergo plus nocet. ergo est simpliciter magis malum.
ergo melius est dampnatis esse in sua miseria quam omnino
non esse. — Item melius est esse bonum quam per participationem
et melius est esse per participationem bonum quam nullo modo
bonum. Sed et in miseria quacumque relinquitur bonum per par-
ticipationem. non esse autem nullum relinquit bonum nec
potentia per essentiam nec per participationem. ergo simpliciter melius
est esse miserum quam simpliciter non esse. — Item creatura
rationalis qualiscumque et in quocumque statu sit melior est sen-
sibili et corporali et vitali sicut vult Augustinus in pluribus
locis. Sed melius est creature sensibili sive corporali in quocumque
statu sit esse quam non esse. ergo dampnatis simpliciter melius est esse
sic quam omnino non esse. — Item in mortalibus ita videmus quod quanto
aliqua pena est maior tanto morti est vicinior.
Unde mors ipsa suprema est omnium penarum in mortalibus. et
sicut maior pena in mortalibus est magis mala quam minor
pena. sic mors est peior omni alia pena precedente.
Mors autem est quoddam non esse. ergo videtur quod omnis pena
in mortalibus effective ut pungitur non sit suprema omnis pene
est non esse sive nichil esse. ergo sicut mors est peior omni pena
hic temporali. sic non esse sive nichil esse est simpliciter peius omni pena.
quia quanto pena est maior tanto est peior et quanto
est maior tanto est ei quod est nichil esse propinquior. ergo pe-
na est tanto maior quanto ei quod est nichil esse propinquior.
ergo nichil esse peius est omni pena. sicut ergo mors temporalis pe-
ior est omni pena temporali precedente quia est omnium consumma-
tiva et terminativa. sic nichil esse simpliciter peius est omni pena
cum sit consummativum et terminativum omnis pene. ergo simpliciter melius
est omnem aliam penam sustinere quam nichil esse. — Item
esse creature rationalis est infinite melius quam esse
corporis. quia corporis infinities multiplicatum non potest

attingere ad nobilitatem et nobilitatem minimi
spiritus rationalis. Sed esse corporis est in infinitum bonum quam tota pe-
na infernalis sit malum. ergo esse creature rationalis est in infinitum
melius quam tota pena infernalis sit mala. ergo incorporali
est melius creaturam rationalem esse in omnibus penis in-
ferni quam omnino nichil esse. quod autem esse corporis sit
magis bonum quam omnis pena inferni sit mala probatur quia non
potest per penam superari nec in nichilum redigi. — Item additio
mali nichil sit melius. Sed si ille qui est in inferno debe-
ret in nichilum redigi hoc fieret additione mali pene.
ergo non est melius omnino non esse quam ibi pessime esse. quod
autem istud fieret additione mali pene videtur cum ipsum
omnino non esse sit perfectum sit consummativum et terminativum omnis
pene. — Item quecumque a deo sunt ordinata sunt. bona
autem pena que est a deo inflicta est ordinata et iusta
sed pena dampnatorum in inferno est huiusmodi. ergo talis est ordi-
nata et iusta et bona. ergo omnis pena dampnatorum est bona
et iusta. ergo additio pene a deo est additio. Sed additio
boni non facit peius vel deteriorem. ergo pena dam-
natorum addita suo esse non facit ipsum peius. si ergo esse
eorum sine pena simpliciter melius est quam omnino non esse ergo similiter
et esse eorum cum sua pena simpliciter melius est quam
omnino non esse. — Item sicut se habet malum. scilicet culpe et pene.
radix et origo omnium malorum est nichilum sicut dicit Augustinus
in pluribus locis creatura ex eo quod ex nichilo facta est cor-
ruptibilis potest deficere in malum suum in peccatum cadere. Si
ergo esse ex nichilo est omnis mali origo ergo non est quod
peius ipso nec minus eligendum. melius est ergo esse
in quocumque malo pene quam in nichilum redigi sive omnino
non esse. — Item sicut malum culpe opponitur bono gratie sic
malum pene opponitur bono nature. Unde sicut malum culpe adni-
chilat bonum gratie omnino nichil sit et ad nichilum.
sic malum pene adnichilat tendit et minuit bonum nature et ad
nichilum et in nichilum redigatur. Unde philosophus dicit quod sua
magis facta abicit a substantia. sicut ergo illud dicitur pessimum inter
omnia mala culpe quod omnino adnichilat gratiam sive bonum
gratie non relinquens aliquid gratie. sic illud dicitur pessimum
inter mala pene quod omnino adnichilat bonum nature sive minuit. Sed
omnino non esse plus aufert bonum nature quam alia pena que
ipsum adnichilat. nulla alia pena ipsum ad nichilum.
ergo omnino non esse est pessimum inter alia mala pene.
ergo simpliciter melius est esse in quacumque pena quam omnino nichil
esse. — Item Anselmus Monologion xxxv. capitulo. Neque sic aut sic
que vivunt et sensibilia et rationalia est cogitatione aufe-
ratur quod rationale est deinde quod sensibile et postea
quod vitale postremo ipsum nudum esse quod remanet
quis non intelligat quod illa substantia que sic paulatim
destruitur ad minus et minus esse et ad ultimum ad non

esse gradatim privatur. Ex hac autem videtur quod quanto natura aliqua magis appropinquat ad non esse tanto minus est et quanto minus est tanto minus bona est cum bonum sit idem quod entitas. Ergo in nichil esse omnino nichil habet de bonitate. Ergo melior est omnis creatura in quacumque pena existens quam omnino non existens. Contra (?) probatur ita.

Item Augustinus in eodem capitulo: non est dubium quod omne eorum eo ipso magis est et praestantius est quo similius est illi essentie que summe est et summe praestat. Sed nulli dubium est quod omne quod in quacumque pena sit similius est illi essentie scilicet deo sit quam in nulla que sit omnino nichil redigatur. Ergo non esse dubium quod melius est omnem creaturam esse in summa pena quam in nichilum redigi. Contra. Ad oppositum Matthei xxvi: bonum erat ei si natus non fuisset. Ubi glossa dicit: multo melius esset omnino non esse quam male esse. Ergo si dampnati non solum male sunt sed pessime, melius esset eis omnino non esse quam sic esse. Similiter ex textu (?) [illegible], quoniam si videris natura non fuisse constat quod omnino non esse satius (?) quam adauctum (?). Item Ieremie xx: maledictus vir qui annuntiavit patri meo dicens natus est tibi puer masculus. Ubi dicit glossa Ieronimi: nos tandem (?) est ut Iob maledicat diei in qua natus sit, ut hoc testimonium exponamus ut melius sit non esse quam in suppliciis esse. Item Ysidorus in Sinonimis: melius est non esse quam infeliciter esse. Et infeliciter esse vocat ipse esse in miseriis penalibus. Ergo si dampnati sunt infelicissime, melius esset illis non esse quam sic esse. Item Ecclesiastes iiii (?): laudavi magis mortuos quam viventes, ubi dicit glossa: melius est utique omnino non esse quam male vivere. Unde melius illi esset si natus non fuisset, et quia patitur sicut audis penam eternam. Sed ipsi dampnati pessime vivunt, ergo etc. Item sicut esse et non esse opponuntur ita sicut modo bene esse et male esse opponuntur. Sic ergo se habet bene esse ad ipsum esse sicut male esse ad ipsum non esse. Sed bene esse est melius esse quam esse. Ergo male esse est peius quam non esse. Quoniam sicut bene esse et esse utrumque est bonum, ita male esse et non esse utrumque est malum. Sicut ergo illud illo melius ita istud isto miserius (?) peius. Item Boethius in libro de .h. aut .c. viii (?): expedit vobis profecto magis omnino non fuisse quam vivos permanere, si non efficiemini ipsius dei per bonam voluntatem. Sed dampnati sunt hii qui nullam habent voluntatem bonam nec possunt habere. Ergo melius esset eis omnino non fuisse vel ita modo nichil esse quam sic esse. Item sicut de bonis fortune melius est absolute non habere bona temporalia et sine periculo quam habere illa cum periculo, ergo similiter est de bonis naturalibus quod melius est non habere illa sine dolore et tormento quam habere illa cum maximo dolore et maximo tormento. Ergo cum dampnati non possunt habere illa sine maximo dolore et tormento, melius esset illis non habere illa quam

sic habere. Sed non habendo illa nichil essent. Ergo melius esset illis nichil esse quam sic esse. Item ab illo quod est alicui intimius et melius, dignius et dilectius est separari. Sed deus creature rationali intimior est et melior quam ipsa sibi. Ergo melius esset creature rationali separari a se ipsa quam a deo. Sed a deo separantur per penam et dampnationem illam, a se ipsa autem proprie separantur per non esse, quia propter hoc sunt detestabiles et odibiles deo. Perdiderunt autem; ergo melius esset simpliciter creature rationali dampnate non esse omnino quam sic esse. Item quanto aliquid amore recto et ordinato magis est diligendum tanto peius est ab illo separari. Sed deus recto amore et ordinato magis est diligendus ab omni rationali creatura quam ipsa a se ipsa. Ergo peius est ipsi separari a deo quam a sua propria essentia. Sed per non esse proprie separatur a sua propria essentia, per penam autem a deo. Ergo pena peior est dampnatorum quam non esse. Item cadere in nichilum est pura pena. Status (?) autem in quo est dampnatio in pena penalis est et viciosus (?); sed pena mixta peior est et deteriorem reddit hominem quam pura pena. Ergo deterius est dampnatos esse. Item secundum philosophum in iii topicorum (?) veritatem ex duobus possibilibus minus impossibile melius est et simpliciter magis eligendum, quoniam minus impossibile minus distat ab entitate et a bono. Duo autem sunt impossibilia circa dampnatos. Unum est ipsos non esse omnino, quoniam secundum philosophum nichil recedit in non ens. Aliud autem est scilicet ipsos esse et non puniri, et hoc propter immutabilitatem iustitie. Sed possibilius est dampnatos omnino nichil esse quam esse et non puniri, quia secundum beatum Augustinum super Genesim creatura ex nichilo condita sic est corruptibilis quia semper in nichilum tenderet nisi creator eam manu regiminis teneret. Per naturam ergo sibi ipsi relictam possibile est quod cadant in nichilum. Sed nullo modo est possibile quod sint et non puniantur cum divina ordinatio et divina iustitia sit infallibilis et inflexibilis. Ergo melius est ipsos omnino non esse quam esse sic sicut sunt. Item illud est creature rationali magis malum quod est ipsius magis deordinativum. Sed esse in illa miseria in qua sunt dampnati est ipsorum magis deordinativum quam si omnino nichil essent. Ergo simpliciter est eis magis malum. Minor patet quoniam ex hoc videntes se in tanta miseria moventur motu indignationis et odii contra deum. Sic autem moveri contra deum est ipsi creature rationali summe deordinari. Ex quo plane apparet quod melius simpliciter esset illis non esse omnino quam sic esse sicut sunt. Item quanto aliqua pena est maior tanto est peior. Sed esse in tanta miseria in qua sunt dampnati est maior pena quam sit omnino non esse. Ergo est peior. Ergo peius est dampnatos esse in illa pena in qua sunt quam omnino non esse. Minor patet quoniam pena pena est sensus doloris; unde pena que magis sentitur magis affligit et maior est ex quo magis affligit. Item omne quod est remotivum et

adnichilativum alicuius mali aut alicuius boni quo puniretur et nullo modo ipsi punito placeret, melius est illi quam quod ponit (?) ipsum in illo malo. Sed pena dampnatorum est que eos punit et in nullo eis placeat. Ergo quod est illius pene remotivum omnino sive adnichilativum melius est illis quam quod est eius positivum. Sed eorum esse est huiusmodi eius positivum, omnino non esse est eius omnino adnichilativum. Ergo simpliciter melius esset eis omnino non esse quam sic esse. Item si aliquis haberet in aliquo membro corporis aliquam infirmitatem gravissimam et continue puniretur, melius esset illi quod abscinderetur membrum illud et eum non amplius affligeret quam quod ei remaneret et semper affligeretur. Ergo similiter si dampnati habent maximum dolorem et maximam afflictionem semper et continue puniuntur, melius esset eis totaliter nunquam totum esse perdere quam sic esse. Sed perdendo totum nichil remanet, et nichil remanendo totum in nichilum cederet. Ergo melius esset illis omnino adnichilari quam sic esse. Item quanto malum bono simpliciter magis est repugnans et magis contrarium tanto peius est et magis malum. Sed cum non esse sit malum quoddam et similiter miseria, miseria dampnatorum est malum magis et repugnans bono simpliciter et magis contrarium quam sit omnino nichilum. Ergo peius est dampnatis sic esse sicut sunt quam redigi in nichilum. Maior patet, quoniam quod est bono magis repugnans et magis contrarium est magis ipsius boni impugnativum et corruptivum. Similiter minor patet, quoniam omnino non esse non habet oppositionem et repugnantiam ad bonum nisi per puram privationem et defectum purum, cum nec agere in illud oppositum sic contrarium agere in ipsum et resistere. Miseria autem dampnatorum facit eos detestari bonum et in ipsum perversum (?) et ei resistere quantum possunt. Item quanto aliquid magis elongatur a malo et a ratione mali tanto plus approximat ad bonum, et quanto plus approximat bono tanto melius est et minus malum. Ergo quanto aliquid plus elongatur a malo et a ratione mali tanto melius est sive magis bonum. Sed non esse omnino est huiusmodi respectu miserie dampnatorum et pene. Ergo simpliciter melius est eis non esse quam illam penam sustinere. Quod autem omnino non esse plus elongatur a malo patet sic, quoniam non esse omnino nullum malum est. Et probatio: omne malum aut est culpa aut pena. Sed non esse omnino culpa aliqua non est, cum culpa non sit nisi in existente. Rursus nec est pena, quoniam sicut Augustinus probat de civitate dei libro xiii (?) capitulo xii (?) in unaquaque sua pena sustinet que sola sentiunt, et confirmat illud per auctoritatem illam: Nolite timere eos qui occidunt corpus et postea non habent quid faciant. Unde dicit ita dominum eos aliquid facere cum occidunt corpus, quia in corpore sensus est occidendo. Postea vero non habent quid faciant, quia nullus sensus est in corpore occiso, secundum Augustinum. Si ergo cum non esse omnino nullus est sensus, ergo nulla est in illo pena. Ergo nullius mali rationem habet, quoniam nec culpe nec pene. Miseria autem dampnatorum habet pessimam rationem utriusque mali. Ergo melius est simpliciter non esse omnino quam in illa esse.

Item Augustinus xiii de civitate dei capitulo xi (?) ubi loquitur de secunda morte que est pena dampnatorum dicit quod illa est gravior et omnium malorum pessima, que non fit separatione anime et corporis sed in eterna pena potius utriusque complexu. Sed quod est omnium malorum pessimum peius est quam ipsum non esse cum non esse sit quoddam malum. Ergo simpliciter peius est esse in illa pena quam omnino non esse. Item Augustinus ix de civitate dei capitulo xi loquitur de demonibus: dicit quod feliciores essent demones si mortale corpus haberent et requiescerent in morte. Ex quo videtur quod quod est felicius est simpliciter melius. Sed felicius esset dampnatis omnino non esse quam sic esse. Ergo et melius. Minor patet, quia vult Augustinus quod feliciores essent demones si haberent corpora mortalia et ita possent mori et quiescere a sua miseria. Sed vere cadere in id ibi non essent. Si ergo per hoc non esse magis evaderent ipsi illa sua afflictione et pena, ergo feliciores; ergo simpliciter melius esset eis omnino non esse. Item melius est ducere ad carentiam et privationem omnimode indigentie quam remanere in miserabili inconsolabilis indigentie. Sed dampnati sunt in inconsolabili indigentia sicut beati sunt in immutabili sufficientia. Si autem omnino non essent non sentirent aliquam indigentiam. Ergo melius esset quam sunt modo. Minor patet per Anselmum in Monologion capitulo lxxi (?), qui dicit quod sicut anima beata sentiet immutabilem sufficientiam, sic anima dampnata sentiet inconsolabilem indigentiam. Melius ergo esset eis non esse. Responsio. Ad questionem istam dicendum quod in dampnatis omnibus in quantacumque miseria existentibus simpliciter melius est esse sic sicut sunt quam omnino non esse, sicut ostendunt rationes inducte pro ista parte. Et sic apparet ex dictis beati Augustini in iii de libero arbitrio qui vitare istam exhibuit (?) sicut elicit [illegible] dicendo: si vis ita miseriam fugere, ama in te hoc ipsum quod esse vis. Unde plane vult beatus Augustinus quod maius malum et maior miseria est in omnino non esse quam in quacumque pena. Et ipsum est de bono [illegible], quoniam sicut dicunt sancti et philosophi unum bonum sunt generales (?) conditiones entis, ita quod [illegible] consequentes eius. Et quanto aliquid plus habet de esse tanto plus habet de uno vero et bono. Et esse est fundamentum boni [illegible]; ergo omnino non esse sic pura privatio nichil retinens de bono sed ipsum totaliter adnichilans. Minus quod supra omnino non esse non potest fundari nec bonum nec melioratio, et ideo in reductione rei ad nichilum nequaquam consistit eius melioratio, cum tale non esse in infinitum elongetur ab esse, ergo similiter et a bono. Minus ergo quod minimum et infimum esse in supposito rationali plus habet de bono et melius est quam omnino non esse. Et ideo simpliciter et absolute concedendum est quod melius est dampnatis sic esse quam omnino non esse, cum modo sint in aliqua participatione summi boni, tunc autem in nulla essent. Rursus ad nobilitatem et bonitatem effectus pertinet manifestare eam

optima et nobilissima. ergo ad bonitatem cause pertinet quod est in ostensione sue cause. creata autem realis licet dampnata cum per existentiam sue nature que nobilis manifestativa est divine potentie, divine sapientie, divine bonitatis per ordinem autem eius in suppliciis et penis ostensiva est divine iustitie. si autem omnino in nichilum cederet nullius istorum esset ostensiva. et ideo simpliciter melius est creaturam realem sic esse in suppliciis eterne dampnationis quam omnino non esse vel in nichilum redigi. Postremo istud non apparet ex parte comparationis boni et mali. sicut enim boni incrementum per accessum ad deum. sic mali processum a deo summe bono. cum ergo infimum esse improportionaliter plus accedat ad bonum sive ad deum quod est summum bonum quam omnino non esse patet quod infimum et miserrimum esse improportionaliter melius est quam omnino non esse. Similiter cum omnino non esse improportionaliter plus recedat a bono sive a deo quam esse in summa miseria manifestum quod simpliciter immo infinite peius est omnino non esse quam esse in summa miseria. Ad rationes ergo inductas pro opposito respondendum. et primo ad primam qua obicitur de illo textu: Bonum erat illi etc. Non vult dicere dominus quod melius esset illi si numquam simpliciter fuisset nec esset ut futurus esset. Unde non vult dicere quod melius esset omnino nichil esse vel fore. sed vult dicere quod bonum esset illi si adhuc natus non fuisset. quia si adhuc natus non fuisset non fecisset proditionem illam qua machinatus est in mortem Christi sed autem adhuc natus non fuisset cum postea posset nasci. et sic non procurasset mortem domini. Non ergo dicit privando esse ab illo simpliciter set ad tempus. Unde non dicit quod bonum fuisset illi non esse vel non fore simpliciter set non fore tunc vel non fuisse tunc natus quando fuit natus. quia postea posset nasci et non esset in illa enormissima offensa in qua modo erat. Vel potest intelligi sic. Si quod melius fuisset illi non dicit omnino nichil esse. sed mortuum fuisse in vulva matris quia tamen non esset punitus nisi pro culpa originali et non pro morte Christi. Unde non dicit bonum esset illi non esse accepit ut non esse simpliciter. Similiter ad illud quod obicitur ex glosa quod multo melius esset omnino non esse quam male esse. Dicendum quod pena sive malum duo facit in subiecto. Primum est quod aufert sive diminuit bonum nature. secundum autem est quod ex sensu et experientia huius corruptionis sive diminutionis boni affligat et cruciat ipsum punibile et sensibile ipsum punitum. propter primum igitur dicitur et primum dicitur malum pene. sive pena esse mala. Sic igitur peccatum dicitur esse malum propter corruptionem boni gratie, propter secundum autem dicitur pena esse malum affligens sensibiliter sive torquens et perturbans quietem ipsius realis creature. Secundum hoc ergo potest adduci melius vel minus malum dupliciter penis duplici de causa. Uno modo ratione maioris corruptionis

sive diminutionis boni. Alio modo ratione maioris afflictionis et cruciatus in sensu ipsius sustinentis penam. Similiter maius malum potest dici etc. vel propter maiorem carentiam et diminutionem boni vel propter maiorem afflictionem et dolorem in sensu experientia que quidem sequitur ad illam boni carentiam qua dolet et affligitur natura ex sensu et notitia illius molestie afflictionis et corruptionis sui boni. Primo modo maius malum est omnino non esse quam malum in miseria esse. quia relinquitur semper in aliqua participatione summi boni. Secundo modo peius malum est esse in pena quia ibi sentit boni consumptionem que sit per penam realis affligitur in sensu ipsa realis creatura. In non esse autem nichil sentitur. et sic melius est non esse omnino non simpliciter sed secundum quid. scilicet quantum ad sensum sive quantum ad reputationem et afflictionem sensus realis creature. Sed primo modo dicitur maius malum simpliciter quia malum simpliciter et primo dicitur propter maiorem boni corruptionem et adnichilationem. et ideo omnino non esse est simpliciter magis malum. licet secundum quid. scilicet quantum ad reputationem sensus et afflictionem sensibilem que ex boni necessario diminutione sit magis malum esse in illa miseria in qua est. sed hoc non est magis malum. Non omnino non esse melius simpliciter et secundum rem set quantum ad sensum et sensus reputationem. sicut visum est. Ad illud quod secundo obicitur de glosa sequenti. Dicendum quod non intendit ibi dicere quod melius est non esse omnino et simpliciter quam esse in suppliciis. set non esse eo modo quo mors inducit non esse. illud scilicet non esse quod per mortem inducitur non privat simpliciter et omnino non esse nec privat ex toto omnem boni participationem. sic non esse illud quod nichil esse. immo relinquit esse licet mutet statum et modum. Unde vult dicere glosa quod melius est privari esse in suppliciis per mortem quam vivere et sic esse in suppliciis. et quod hec sit intentio glose apparet ex eius verbis sequentibus in eadem glosa. Unde statim post predicta verba subdit sic. Unde mors viri requies est cui clausit deus viam suam et simpliciter est de Iob. In et quare misero data est lux etc. et illi melius esset si natus non fuisset. non quod sic quod natus non fuit. set quod melius sit non esse quam male esse aliud est. scilicet omnino non esse. aliud cui sit absque ulla intermissione cruciatus. sicut morte interim miserie vite pertransitur. Sed secundum in glosa. Unde non loquitur de non esse quod omnino aufert esse set de non esse per mortem quod relinquit semper in participatione boni licet secundum alium statum. Ad tertium quod obicitur de auctoritate Ysidori patet solutio quia loquitur Ysidorus de non esse quod per mortem inducitur sicut patet de eius intentione in loco illo. In illo enim loco vult dicere intendit ostendere quod mors est finis malorum ex quo concludit quod melius est non esse quam infeliciter esse.

Unde sic dicit. O mors quam dulcis es miseris. quam suavis es amaris viventibus. mors malorum finis et perfectio mors calamitatum omnium complectio omnium calamitatum. mors ad vivit. Melius est mori quam male vivere. melius est non esse quam infeliciter esse. Ad quartum quod obicitur quod melius omnino non esse etc. Dicendum sicut supra dictum est in responsione primi argumenti melius vel minus penale esset illi omnino non esse quia tunc nullam sustineret penam sive afflictionem. Unde vult dicere quod melius simpliciter sed quo ad sensus reputationem quia tunc non affligerentur sensibili dolore et sic melius quo ad sensum. nichilominus tamen ut ostensum est esse in pena est melius quam non esse eo quod adhuc participat esse divinum et ideo simpliciter melius ut ostensum est. Quanto enim bonum recipit augmentum et comparationem per accessum ad deum tanto simpliciter melius est quanto magis accedit ad summum bonum. Ad quintum quod obicitur quod esse et bene esse de bono et malo etc. Dicendum quod non est simile. quod enim bene esse est melius quam esse. hoc est quia bene esse ponit ipsius per suppositum esse et aliquid superaddit quod ampliat bonitatem. sed male esse non presupponit non esse nec est non esse omnino de intellectu eius immo necesse potest esse et ideo non se habet per additionem ad omnino non esse. sicut bene esse ad esse. et ideo non sequitur quod sit peius quam esse. immo cum praecedat esse et superaddat ipsi esse conditionem non meliorantem set deteriorantem. sequitur quod sit peius quam purum esse tamen melius simpliciter quam non esse omnino. Ad sextum quod obicitur quod dicitur Verbis: expedit nobis etc. Dicendum quod ipse intendit dicere expediret magis etc. quantum ad experientiam et sensum afflictionis pene. Unde quoniam ad sensum loquitur non quantum ad rem et veritatem rei. Et preterea non per hoc negat esse omnino et simpliciter sed non adhuc fuisse quia qui adhuc non fuisset adhuc esse posset. Ad septimum quod obicitur de bonis de bonis nature et fortune. Dicendum quod non est simile quia omnimoda carentia et privatio bonorum fortune non ponit homini incommoda privationem participationis summi boni immo frequenter maiorem. sed omnimoda carentia bonorum nature ponit ipsum incommoda carentia participationis summi boni et omnino extra ipsius participationem esse. At in pena relinquitur eam et ideo melius simpliciter est in magno tormento habere bona nature quam illis simpliciter et omnino carere. Ad illud quod obicitur nonum quod melius esset creature reali separari a se ipsa quam a deo. Dicendum quod hic esset verum nisi separatio a se ipsa necessario poneret separationem a deo omnimodam ex sui. Non creature in nichilum non solum separat eam a se ipsa set et omnino a deo. esse autem in pena et si separat dampnatos a deo quantum ad refusionem influentie boni gratie et glorie non tamen quantum ad participationem divine influentie quantum ad conservationem sui relinquit et eos in participatione aliqua bonitatis divine et ideo melius simpliciter sic sicut se. Ad decimum quod obicitur. Dicendum similiter quod magis omnino

separatur a deo per omnino non esse quam per penam cum per omnino non esse participatione summi boni omnino quantum ad bonum nature et quantum ad bonum gratie et glorie per penam autem non sic omnino extra eius participationem nisi quantum ad bonum gratie et glorie et non boni nature. Ad illud quod undecimo obicitur quod pena inflicta deterior est quam pena privata. Dicendum quod verum est omnibus aliis paribus. Videlicet quod illa pena non magis auferat et privet bonum quam illa inflicta. non esse autem licet sit privativa pena. hoc est privativa privatio sive defectus tamen nichil est peior ad magis boni improportionaliter est corruptivum quam sit pena illorum inflicta. Ad duodecimum quod obicitur quod melius impossibile melius est et magis eligendum. Dicendum quod creaturam realem cedere in nichilum non est simpliciter impossibile nisi quamdiu a deo manu tenetur set si ad momentum instantis tanto deus

necesse cederet in nichilum et similiter in ... et quod dicit philosophus quod nichil recedit in non eius loquitur de illo successive qui fit per corruptionem naturalem in qua non omnino subtrahitur a re ipsa divina manutenentia. Similiter dampnatos esse et non puniri non est possibile nisi ex ordine divine iustitie qui est immutabilis. Unde licet esset deo possibile si vellet. quia utrumque ab ipso pendet. et ideo non magis est unum impossibile quam aliud. quia sicut deus ordinavit eos immutabiliter puniri sic immutabiliter ordinavit eos conservare. et ideo ex ratione impossibilitatis non videtur argumentum sed ergo vel equaliter sunt impossibilia ex relatione ad immutabilitatem divine ordinationis. tamen ipsos omnino non esse si contingeret plus privaret bonum et corrumperet quam pena ipsorum. Preterea argumentum non videtur quia procedit ab impossibili ad possibile. cum istud sit necessarium et possibile ipsos esse et puniri et neutro modo. unde concluditur quia si isto modo puniantur sive sint et puniantur tamen melius est eis quam omnino in nichilum redigi. Ad tertium decimum quod duodecimo obicitur quod esse ipsorum ipsos sic sunt est ipsorum maxime deordinatum. Dicendum quod deordinari a deo potest contingere duobus modis. Uno modo per ordinata carentiam et absolutum defectum illius ordinis et sic deordinari a deo est carere omni ordine ad ipsum et omni relatione et sic deordinari ab ipso est summe deordinari. quia istud est nullo modo ad ipsum ordinari. et sic deordinatur per casum in nichilum et non esse. Alio modo per quamdam contrarietatem et repugnantiam ad rectum ordinem et sic ab ipso deordinari est contra rectum ordinem contendere in nichil et moveri. scilicet motu odii et detestationis. Unde istud est moveri motu contrario motui recti ordinis et sic magis deordinare per iustitiam in qua sunt. sed istud non est summe deordinari. quia et si istud perveniat reus rectum ordinem voluntatis relinquit tamen

in ipso rectum ordinate non tamen non est quasi ordinans ad ipsum
sicut ad principium vel sicut ad illud cuius manutenencia consista-
tur in esse. Unde non esse omnino magis deordinat simpliciter
quia negacio ordinat pena autem non. Sed privacio quantum
ad adiunctionem sed illud non est magis quam illud sed quam
alie pene. Ad 8 quod obicitur xiii dicendum quod pena potest dici ma-
ior dupliciter vel simpliciter vel quo ad sensum et reputacionem
sensus. Simpliciter ergo et secundum rem est pena cadere in nichil
et magis in comparacione. Quo ad modum sic pena est maior sed
hec non facit magis simpliciter sed secundum quid. Unde melius
est simpliciter ista esse que relinquid naturam et bonum.
Ad illud quod obicitur xiiii dicendum quod illud est verum in comparacione sibi-
li, non non esset solum esset remocio mali punientis et nul-
lo modo perficientis tamen tunc verum diceret sed amovendo illud
malum nullum relinquid bonum. Non vero relinquid secundum. Pena
autem sensibilis quam habet relinquid bonum et secundum. Ad 15 quod
xv obicitur de ablacione membri infirmi dicendum quod non est simile de
ablacione membri infirmi et de ablacione tocius nature. Nam
per ablacionem membri non aufertur totum bonum immo est remedium
ne totum perdatur. Unde propter hoc est melius ipsum auferre quam
totum perdatur. Sed auferendo totum sit peius tocius boni
que peius est quam aliquod aliud malum. Ad 16 quod obicitur
xvi patet responsio. Illud enim quod dicit quanto malum est repug-
nans bono tanto est magis malum verum est in omnibus aliis
paribus. Si enim duo mala essent in omnibus aliis paria preterquam
in isto sed in isto unum excederet alterum illud esset magis
malum quod alterum excederet. Hec autem mala non se habent. Immo
unum in infinitum excedit alterum scilicet nichil esse ipsam penam
quia nichil boni relinquid sicut istud. Similiter cum assumendo
dicitur quod mala pene que sustinent dampnati est magis repug-
nans bono dicendum quod istud falsum est ut patet de certissimo. Quia licet malum
pene repugnet bono agendo in ipsum et corrumpendo
tamen eius consumacio illius repugnancie est ipsius boni ad
nichilacio omnino et defectus quam non potest facere ipsa pena
quam facit casus in non esse omnino. Unde in ipso non esse consuma-
tur ipsa repugnancia quia malum pene id nititur facere
ut omnino adnichilet bonum nisi sit possibile. Et quod obicitur quod non esse
est peius pena est concedendum dicendum quod pena sic concomitatur bono quod
relinquid ipsum. Sed omnino non esse privat ipsum nichil re-
linquendo et quod non agit in ipsum hoc est quia nichil de bono
relinquid. Omnis autem actio est in aliquo. Unde non esse quod bonum
omnino privat et est peius omnino adnichilans non plus elongat
a bono quam aliqua pena. Ad 17 quod obicitur xvii quod omnino
non esse non est malum culpe nec malum pene ergo nullum malum.
Dicendum quod ista divisio locum habet in malo quod est in genere. Sed non esse
quod est nichil esse non est malum in genere sed extra omne genus
sicut privacio nichil non est in aliquo genere et ideo non habet locum in
ipso illa divisio. Potest et dici quod licet nichil vel nichil esse

nec sic culpa nisi sic pena. Tamen casus in reductionem in nichil
esset valde penalis et horribilis. Tali creacio que
propter non esse fugit omnes penas alias sibi et quod dicit Augustinus
quod penam sustinent illa sola que senciunt dicendum quod Augustinus
loquitur ibi de pena sensibiliter affligente et cruciante
te sicut apparet per expositionem suam non autem loquitur de pena consumptio-
nis et adnichilacionis omnino. Ad 18 quod obicitur xviii quod pe-
na dampnacionis est omnium aliarum pessima dicendum quod sicut patet per expositionem beati
Augustini ibi positam ipse non comparat ibi penam dampnacionis ad
ipsum non esse sed ad alias penas affligentes et cruciantes
tes illa quorum similes eius est in inferis nichilis et huiusmodi alia. Sed ipsum
non esse omnino maiorem improporcionaliter facit consumpcionem
et adnichilacionem boni et inde peius est. Sic non est nisi in comparacione ad
nulla est proporcio. Ad 19 quod obicitur xix quod beacius esset
demones esse dicendum quod sicut patet ex verbis beati Augustini. Ibi non loquitur
Augustinus de casu demonum in non esse simpliciter quod est nichil esse. Sed
dicit eum esse in non esse per mortem quod non privat totaliter bonum
et esse sed mutat statum et quod obicitur quod carerent sua mi-
seria et quiescerent ab illa et ubi eadem causa ubi idem effectus
dicendum quod alio modo carerent et quiescerent a sua miseria
per hoc et per illud. Cum quiescere amissa potest intelligi dupliciter
vel finiendo esse vel carendo pena et istud simpliciter est me-
lius et illud esset per mortem que totaliter non aufferret
esse, vel omnino perdendo esse ut per hoc omnem sensibilem afflictionem
et hec peius quia hic esset sine extra omnem boni alicuius percepcionem.
Ad illud quod obicitur xx quod melius est reduci ad carenciam
et privacionem omnimode indigencie nisi sensu quam remanere in
sensu omnimode indigencie dicendum quod istud verum est supposita
similiter constancia sed tamen simpliciter melius est esse et habere
indigenciam inconsolabilem quam omnino nichil esse et illa
carere. Quia istud nichil potest boni nec relinquid cum bo-
num non sit nisi in existencie. Unde deterius omnibus paribus verum
esset et sic patet solucio.

Q[uestio]. Vaco querere circa hoc utrum anime hominum dampnatorum
vellent corpora sua omnino numquam resumere vel
maneat in appetitu illorum. Quod autem vellent illis carere et
numquam ea resumere istud ostendit Iob xx. Similiter illud affli-
getur relictus in tabernaculo suo dicit glossa ipsius carne quam
hic amavit nec relinquere voluit et propter tormenta relinque-
re vellet sed non poterit. Ergo simpliciter vellent carnem
relinquere et non resumere quia cum illa in pena maneret
et sic vellent illa corpora sua omnino non esse ut sic omnino de
carencia eorum certi forent. Item quanto naturali inclina-
cione pena aliqua appetit illius diminucionem
illius pene sed dampnati sic habent ergo vellent sed ipsi sci-
unt quod ex resumpcione corporum augeretur eorum pena
et ex carencia minuitur ergo ipsi illud appetunt suis cor-
poribus carere. Minor patet. Quia gravius est puniri in se et in

alio quam in se tantum. Item quanto ad animam tanto magis
eius refugitur et boni ipsius appetitur. Sed anima naturaliter diligit
suum corpus quia nemo carnem suam odio habuit. Ergo naturaliter
eius malum refugit et eius bonum appetit. Sed anima dampnata
scit quod peius est suo corpori si ab ea resumatur et cum ipsa pu-
niatur quam si ab ipsa relinquatur sicut est in suis principiis re-
solubilibus ergo plus vult ipsum non resumere quam resumere ergo simpliciter
appetit ipso carere. Item sicut bonum gustatum plus appetitur
sic malum quod scitur magis refugitur. Sed dampnati sunt
in sensu et experiencia mali dampnacionis eterne. Viatores
autem nondum habent notam sed in simplici noticia. Si ergo multi
viatores exponunt corpora sua et volunt magis eis ca-
rere quam penam inferni in illis sentire et plus eligerent
illa numquam resumere quam resumere sicut certum est ergo multo magis
anime dampnate vellent illis carere et sine illis esse. Ergo
anime dampnatorum non appetunt sua corpora. Item cum presen-
cia plus contristat et affligit quam delectet illud simpliciter
magis refugitur quam appetitur. Sed presencia sui corporis
animam dampnatam plus contristat et affligit quam delectet
ergo magis refugiunt simpliciter dampnate anime sua corpora
resumere quam appetant resumere. Minor patet. Quoniam sicut resumptio
glorie est beatis ad cumulum glorie sic dampnatis erit ad
cumulum miserie et pene. Quoniam sicut omnia cedunt illis in bonum
sic istis in malum. Ad oppositum. Beatus Augustinus dicit xii super Genesim circa
finem quod inest anime vel beate illis quidam appetitus administrandi
quo appetitu retardatur quodammodo ne tanta intencione
pergat in illud summum celum quam diu non subest corpori cuius
administracione appetitus ille conquiescat. Ex hoc arguitur. Tantum
quod appetitus anime ad suum corpus est et illis quia non manet in talibus
beatis sed ergo dampnate anime plus relinquitur in statu isto
quam anime beate. Quoniam beate sublimate sunt per gloriam super
statum nature. Ergo nullo modo magis iste appetitus cessat in illis vi-
getur talibus dampnatis quam beatis ergo anime dampnate
appetunt naturaliter corpora sua resumere. Item Philosophus: omnis virtus unita
forcior est et magis infinita quam multiplicata. Ergo pena
quanto est magis extensa unde collecta tanto est forcior et gra-
vior et magis intensa quam si sit circa diversa extensa. Ergo
pena dampnacionis magis gravis est et intensa si sit tota
circa animam et unita quam si sit ad diversa divisa scilicet ad corpus.
Sed si anima dampnata resumeret corpus nulli dubium quin
pena ad ipsum extenderetur vel ita in se divideretur et ita minor
et minus gravius senciretur. Ergo cum anima dampnata appe-
tat quod sua pena minuatur appetit resumpcionem sui
corporis ut per hoc sibi levior efficiatur. Item dicit quod est naturaliter
appetit suam perfeccionem et illa que pertinent ad integritatem
et complementum sue speciei. Sed ad complementum et integritatem nature
dampnatorum pertinet corpus et anima et ad perfeccionem anime
exigitur corpus et sunt ad omnimodam perfeccionem exigit enim

sic creata tamquam corporis forma. Ergo dampnati sunt
anime dampnatorum naturaliter appetunt resumere sua corpora. Item
cuiuslibet habentis naturalem potenciam naturaliter inclinatur ad suam completam operacionem
quam potest perficiunt perfectius etc. Sed anima inquantum huiusmodi sicut
habet suas potencias completas et coessenciales ergo appetit suas
naturales operaciones. Sed sine corpore non habet omnes tales operaciones
sensitivas potencias quas in se recipit ipsam habere. Ergo appetit
suum corpus. Minor patet. Quoniam secundum philosophum sentire est opus coniuncti.
Nullo modo est magis quam melius ergo etc. Item essenciale est
anime non solum esse substantiam sed etiam perfeccionem et formam ergo
illud non tollitur ab ea per penam suam cum sibi conveniat ei esse
formam et perfeccionem. Quoniam ea que essencialia sunt anime re-
manent in illa pena. Sed naturalis ordo et naturalis inclinatio ad formam
et formato ad materiam (?) habet et naturalis quedam inclinacio
ergo anima dampnata habet appetitum inclinacionis ad suum
corpus. Ergo simpliciter vellet illi uniri et ipsum resumere sicut forma
naturalis materiam formare. Solucio circa quoniam ista est (?) modus
dicendi. Primus modus dicendi est quod duplex est appetitus scilicet naturalis
et deliberativus et hic appetitus naturalis primum appetit sequitur
naturalis instinctum. Secundum autem racionis iudicium quia anima dampnata
separata habet racionem perfectionis et forme. Tunc naturali appetitu ap-
petit suum corpus tamquam suum perfectibile et tamquam in
per quod exerceat suas operaciones completas atque perfectas naturaliter
enim omnis forma naturalis appetit suam perfeccionem (?)
non est in suo perfectivo esse una sine alia. Sed autem lo-
quamur de appetitu deliberacionis et racionali qui movetur per dicta-
tum et dictamen racionis sic cum anima dampnata per racionem videat
et cognoscat suam penam augmentari ex resumpcione
sui corporis quia et punietur in se ipsa et in corpore suo
et corpus eius erit ei instrumentum doloris et pene. Dicendum quod
non appetit ipsum resumere sed potius appetit ipsum non esse
et in nichilum redigi propter minoracionem sue pene quia ibi
iudicat racionem consistere. Unde appetitus (?) in ipsa anima
dampnata unius repugnans alteri propter maiorem ipsius pe-
nam sicut enim rebellio et carnis et spiritus in homine hic inve-
te est ei pena et affliccio non modica sic rebellio et re-
pugnancia appetituum in anima dampnata est ei pena
magna maior et afflictio nimia et secundum istum modum
dicendi patet responsio ad argumenta quia argumenta prima inducta procedunt
de appetitu racionali et deliberacione. Argumenta autem secundo inducta
procedunt de appetitu naturali. Alius modus dicendi est quod cum
duplex sit appetitus scilicet naturalis et deliberativus appetitu de-
liberacionis non appetit corpus suum resumere sed potius non resumere
sicut dictum est. Sed de appetitu naturali distinguendum est quod appe-
titus naturalis quidam est habitualis et quasi condicionatus
quidam autem est actualis et absolutus. Appetitu ergo habituali
et condicionato naturali anima dampnata appetit suum corpus
resumere eo quod nata est forma corporis et perfectio et non tollitur

ab ipa intencõ forme . et qr p ipm ht opacões si
as eliciēe . et hoc appetē ē qd bene corpus suu uel
let rehře sed posset bono mõ et nõ petēnē ex ipo
ul mediante ipo ad mamod pene uel afflictõis
iste eni appetē bñ manz reius ñ asse appetitu nl
et actuali absoluto simpl dd ē qd ipm nõ uult hřē
et h ē qr sat et uidz pena sua augmtari et sucrese
ex eius resumpõne . vñ qz horrere que ht aīa
dāpnata de sua pena ł de augmto sue pene re
fugit ipm aīa . ł h ł si hēt affcm ad corpus suu tñ
maiore affcõne uel hz ad se ipm qr nõ ř qz se
ipam amat corpus et uidz p ipm elicat suas o
pacões uiles et io plus dilig bon suu simplr et
absolute quã bon ul ee corpis ł io fugam sui mali
ul diminucõm ppõnit bono ul esse sui corpis ł io
plus simplr uult corpus suu nõ esse ul ipm ñ hře
quã p ipm amplr cūiari ul ñ ipo remanz ḡ p istu
modū dd ē aīa dāpnata nullus appetat sui corpis hřu
alis tñ ł qdmodo se esse pfcionem et formā manz
ipa hitualiē et ñ actualiē qr ñ ē actu for pficiens
sz tñ ł absolute ē ī ea appetit nlus ł illius vñ appeti
tu actuali et absoluto mag uult ipm corpus nõ
re hřē et hic modus dd magis uidet ql sonus auc
toru et pepue btī grg . = ad pmã ḡ rōm ī ñ
dd qd btūs aug . ł illa auct loquitur de aīa btī sepata
aut glia ł btūdo dz expedui et ēde ex pfcione
sui corpis et io ipm naturalr appetit simpl ł ab
solute sic ipa appetit suu bon sz aīa dāpnata q
dilig sua nīn et io odit penā afflictiuā io refu
git corpus qd nõ dz ipm integrare sz pocū augm
tare . = ad sdam rōm dd qd illa rō btī cõcludet de
pena extensa ad diūsa que quãe essent sepata ab
inuice ita qd ab uno nõ redundaret ī alīm sz de pena
extensa ad diūsa quor vnū ē ī altero iunctū ł ā duo vnū
cstituūt ī vnū qūt nõ ē vnq pena vnī re
dundat ī alīm . ł ita pena vnī augmtat penā al
terius . vñ aīa dampnata hec scit videlz qd pena sua
augmtat ex corpis resumpcõne ł ñ diminuitur .
= ad tcia rōm dd qd ipsi pcedit de appetitu hituali nl
ł cditio . qd ī dd qd ptinet ad integtate nõ dd qd ł
si corpus ptineat ad complemtū ł integtate nõ hřs
qr s . ñ ē hõ nisi hēt corpus ł aīam nõ tñ ad integ
tate nõ aīe quia sine corpe ē aīa sba vā ł pfca
hñs suas opacões pprias que sequūt ipm in quãtū
ē quedā spūalis sba . vñ aīa plus uult suu corpus
nõ hře qua nīn sua mediante corpe amplius puni
ri . ñ tñ amat corpus suu ł illa que insunt ne
corpe sic opacões quas elicat mediante corpe quãtū

odit et refugit penam et afflictõm sue ne quia hēt
mediante corpe . = ad quartã rōm dd qd aīa ht quas
dam pōs ł opacões que ipam respiciunt ī quantū ē
quedā spūalis sba et iste sunt cū ea sepabiles ł iste
sunt simplr ei qūles ł coessenciales . alie respiciunt
ipam sicut ē forma ł motor corpis et sz pōs hēt tñ
tales opacões actu nõ ht nisi cūiuncta cū corpe sz ḡ
tales opacões actu nõ hēt habitualiē sit aptitudi
naliē hēt ł sz eas p ipm uellet hřē si possz bono mõ
tñ plus refugit afflictõm sue ppe nõ quã ht ex corē
et ī corē quã appetat eas hřē actu ł h qr ñ tñ vetē
ei bon ex ista pte quantū est pena ul afflictõ ex alia
pte et io simplr pelegit ł appetit suu corē nõ hřē
= ad qntã rōm pz sõ p ia dcā qr sz eēn le sit aīe
esse pfcõm et formaz ē tñ tale sine quo aīa bn pōt
esse actu ñ est ita eēle aīe qn aīa plus diligat sua
sbam et naturam nisi quã actu pficit ł forma esse p
apuc si aliqd ī mod ei ptingat ł n ul sbe sue exis
tēi pte . sic aūt est ī aīa dāpnata io simplr uult corē
suu nõ resumē sic pz sõ . huic aūt rōni mag assen
tio et sci mag uident assentire .

q . ucritur postea de gnacõe xi de virgine gloriosa an
. s . fuit naturalis an miraculosa qd aūt debeat di
ci miraculosa eo nõ nlus vr qr gnō collend ppordt
ipi conceptõm sed constat qd cõceptō xpī fuit mirabi
bilis sic dē aug . de qō ī . vig . c . xi ḡ ł gnō xi de ipa
fuit miraculosa siue mirabilis qr nãle ł miraculosum
nõ cõtendunt sibi ppcionalit . = ite suplius sõhs . xv .
que neo alius fecit de qlo supat xpe miracla oīm qd
nat de virgine qd de morte resurge . ite nulla actō
dz esse nlus que implicat ad ł importat qd ē oīno re
pugnans et impossibile nē . sz gnō xpī de bata virgine ē
hō . qm implicat scdat virginitatē ł integtatē carnis
ī mře qd sdm nãm ē impole ḡ nõ ē dicenda nlus sz
miraculosa si mirabilis = ite nãle est qd est idē apud
oms . sz mod gnōis xi nõ solū nõ fuit idē apud oms
sz ñ nusquã fuit vñ ł nouus fuit . ḡ nīn ē qd gnō illa
benedca fuit miraculosa ł nõ nlus = ite nīh qd est
ī solitū cursū nē ē nãle . sz gnō xpī de bata virgine
fuit ī solitū cursū nē ḡ gnō xpī de gloriosa virgine nõ
fuit nlus sz mo miraculosa qr sz aug illa sz miraculosa q
sunt ī solitū cursū nē = ite dam dē qd virgini marie
data fuit pō vbi dei susceptiua . ł noua pō gnatiua
sz aūt nõ fuit nlus qm illa an hēbat . sz ḡ pō fuit sup
naturalis et ipi virgini ppe gnōnē xi collata . ex h ol
qr qualis ē pō talis ē actus qr cuilz pō corrndet
actus ppordnalis si ḡ pō gnatiua que collata ē virgini
ł pquã ducta ē ad actū gnō xpī fuit supnlis qm p
nãlē nõ possz fi . ō nõ sola gnōe ḡ nīn ē qd actus gnōis
xpī fuit supnlis et ita miraculosus ł nõ nlus = ite gnō
nlus hēt eam nōm sz ī gnōnis xi in virgine fuit sup
nlus si fides virginis . vñ dam ē ī lucē bata que
credidisti qm pficient in te oīa que dcā sūt ē ī ea
si ḡ dam fuit ei qd cõciperet et pareret sui gnaret
ḡ fides ipius virginis fuit ca ipius sūe gnōnis
= ite actus dz denotari ab educente nõ ab educto .
sz educens actū istū gnōnis fuit stillus sc spc scūs .
ł fides bte virginis ergo actus gnōnis istius dz dr
supnlis ł ita miraculosus si mirabilis = ad oppositū
qualis est cā talis ē effcus sed cā ł io filiacõnis ē
gnō . quia sz aug . deīn io dī aliud filius quia genitū
ḡ qualis ē gnō talis ē filius ḡ si gnō ē supnlis
ei respondz filiacõ supnlis ł gnōm nlī filiacõ nlis
si ḡ xpē fuit nlis filius virginis ergo gnō eius de
ipa fuit nlis = ite sic vidē est actus qui cpetit huic
nē sic ł gnare est actus ei ģenus sz si dicitur aliē oco
pō uidendi sz collacõ pō sit miraculosa tñ exercitus
illius pō ī actū est nlis vñ ceus licet miraculose il
luīatus tñ nlīe uidet . ḡ sic sz virgini gloriose mira

culose data fuit pō gnatiua p dam tñ sz illa nlīe
genuit . ergo ipa genuit xpm nlīe ł ita gnō xi
de ipa fuit nlis = ite sic uult aug de qō vig . c .
xi nullus actus miraculosus ē aīu ul a voluntate
nē . sed a solo deo . sed gnō sc xi fuit ab ipa virgine
gloriosa vñ dē dī qd virgo maria genuit xpm
ł canitur eccī genuit puerpera regem etc . ḡ gnō
xi de virgine ē nlis = ite ap . ad hebr . ii . debuit p oīa
fratribus similari ut misericors fieret ł pontifex ad
deū cstat aūt qd incidit de illis que ptinent ad
nãm humanã ł nõ ad culpam . ḡ xpe que ptinet
ad nãm hois hēt similia hoīb; aliis . sz cstat qd
gnō ł cõceptō ł natiuitas sūt hois ergo cõceptus ē
ł genitus ł nat sic hoies alii . si ḡ alii gnant
ł nascunt gnōne nlī ł natiuitate ḡ ł xpe alī
ogn nõ essz similis qr nãle ł io nlē nõ assilant
ḡ gnō xi siue natiuitas de virgine gloriosa fuit nlis
= ite sī istud uūm aplī debuit fratribus p oīa silari
de glō . si in hoc qd nat qd educat qd creuit ḡ
ī tāli ipe xi fuit similis aliis . sed cstat qd ita fuit
silis aliis ī educacõe ł cretō . qd nlis fuit eius e
ducacō ł qd nle fuit cretū ḡ silr nlis fuit eius
gnō = ite aug de qō vig c . xi expediebat ut qui
redempturus erat gnūs hūanū essz de pře ł mře oīm .
xpe ut curaret ł redimeret nãm hūanam io assūpsit
nãm īmo de adam ut essz eiusdem spēi hō cū qr
aliē nõ ptineret spēs hūa ad ei redempcõm . sic ḡ as
sumpsit nãm de hūa ñ ut sanaret ipam ita debu
it cõcipi ł gnari sic nata tali gnōne ł natiuitate
q ptinet ad hūam spēm ut eam curaret ł ut eam
ł nãcē ad hūam spēm ptinet . sz nlis ē gnō ł na
tiuitas nlis ḡ gnō ł natiuitas xi de bata virgine fu
it nlis = ite lex hūane cõceptōis ē nlis sz xi de glo
sa virgine fuit nat p legē hūam cõditōnis . sic dē
dam . iiii li c . vi ḡ xpe nat ē ł genit de glosa
virgine p legē nē . sed oīs natiuitas ł gnō q ē p legē
nē ē nlis . ḡ natiuitas xi si gnō de virgine bta fuit
nlis = ite dam dē qd oīa que ī ipa nãa plantauit
ut dī ilud assumpsit ergo nat ē ł genit illa na
turalr ul gnōne quã ī nãa plantauit sz illa ē nlis
ḡ nīn ē qd nat ē sū genit natiuitate ul gnōne nlī .
= respondeo dē qd aliq opa possit dici nlia plibz de causis
pmo mõ quia ē a pncipio nli pii agente ł ad cple
mtū pducente ł sic vere ł ppe ł simplr dī opō nlis
scdo mõ dī opō nlis quod ē a pncipio nlī nõ sic pii a
gente et educente sz tñ cogente ł cooperante aliquo
mõ ł sic minus ppe ł nõ simplr dī opō nlis tercio mõ
dī opacō nlis ł adhuc min ppe quia sz sit a pncipio

illud tamen principium operatur secundum conformitatem et consonantiam nature quia sic facit aliquid quod congruit nature et quod fieret per temporis successionem natura posset facere. quia igitur conceptio Christi non est a principio illo principaliter agente et movente et ad complementum producente, immo sic est a Spiritu Sancto principaliter supernaturali, est tamen a principio naturali cooperante quantum ad aliqua sicut visum est et quantum disponente; et quia producta est ad effectum conformem et consonum nature quia in illa massa sumpta de virgine erat virtus vis activa et quia in illa inventa habebat dispositionem et ordinationem ad formam illam, quia in illa erat unde qua naturaliter corpus Christi formari posset quia et forma fuit ei data conveniens nature, et quia non inconveniens debuit de se. Si forma humana in conceptione Christi fuit naturalis aliquo modo sive secundum quid simpliciter tamen fuit miraculosa sive supernaturalis quia operatio principaliter debet denominari ab educente principali et ad complementum producente. tale autem fuit virtus divina in conceptione. Fuerunt et ibi plura super posse nature sicut dictum est. — Similiter autem dicendum de partu Christi et nativitate sive generatione. Licet enim virtus nature agat et moveat ad partum et generationem sive nativitatem postquam fetus fuit in ventre spatio nove mensium, tamen impossibile est generationem nature ut quod ipsa educat partum manente integritate claustrorum nature; immo repugnans est ei contrarium quia generatio et nativitas Christi facta est de virgine manente integritate carnis in virgine et ita manente impedimento repugnante nature contrario. Ideo educens nativitatem sive generationem ad complementum imposuit et non immo operante quod certe agens potentius quam natura quod scilicet nimis naturam destruat et quod natura non potest ad complementum producere. Quia tamen virtus ista eduxit partum isto tempore debito et consono nature, scilicet quo natura movet et agit talis ad ipsum educendum, scilicet post spatium nove mensium, et exivit secundum convenientiam et concordiam nature quantum scilicet ad ipsum exitum non tamen usquequaque quantum ad modum exeundi sicut patet ex dictis. Damascenus libro 3 c. 6 dicit quod fuit generatio Christi sive nativitas de gloriosa virgine sicut nimis simpliciter et miraculosa fuit tamen aliquo modo naturalis quia scilicet non ad hanc moventem et cooperantem et quantum secundum consonantiam et conformitatem nature. Non simpliciter tamen est miraculosa secundum quid autem secundum istam viam procedunt rationes primo inducte non sic concedende. — Ad primam igitur rationem in contrarium scilicet quod fuit naturalis dicendum quod et Christus dicitur filius naturalis. Ipse cooperationem nature concernentem quia operatio sive naturalis operatio naturalis non simpliciter excluditur quia non nisi preparante et ministrante conceptui Christi materiam naturaliter dispositam et proportionatam. — Ad secundam rationem dicendum quod non est simile quia data ceco excitatione per visum in actum videndi illud potest intelligi dupliciter. uno modo ita quod cum actu videndi maneat naturale impediens potentiam visivam negatam sicut quando est tela et remanet super pupillam. Alio modo ita quod omnino tollatur actu ipsum impedimentum nec maneat cum ipso actu videndi. Isto igitur secundo modo verum est quod obiicitur quod si potest visive in ceco detur quod tactum videndi excitat, sed collatio ista sicut miraculosa tamen actus est naturalis. Unde cum ceco illuminato tamen exit potest actum videndi cum remotione omnis dispositionis contrarie et opacitatis requisite seu visio est naturalis. Si si primo modo daretur, ei numquam ipsa visio naturalis esset. Quod igitur potentia generandi in virgine collata est exiens in actum concipiendi et in actum generandi ex se sive pariendi cum impedimento manente quo naturaliter impedit ipsam generationem ne exeat vel exire possit in tale actum, scilicet cum virginitate que est dispositio contraria ad conceptum et partum. Ideo actus pariendi ipsa sive generandi fuit miraculosus et sic nimis sicut collatio potentie fuit miraculosa. Sed in ceco illuminato secundo modo remotum est omne impediens, scilicet quod debet naturaliter impedire, et ideo illa potentia exit in actum naturalem et naturaliter. Hoc autem per impedimentum ita naturale adiutorium non potuit potentia generativa exire in actum sine adiutorio virtutis supra naturam. — Ad tertiam rationem dicendum quod verum est quod nullus actus miraculosus est antequam educatur et ad complementum producatur. potest tamen in aliquo actu miraculoso natura cooperari aliquo modo et sic fuit hic. Et propter hoc dicitur beata virgo Christum genuisse naturaliter, genuit enim ipsum virtute spiritus sancti hoc faciente. — Ad quartam rationem dicendum quod illud verbum apostoli intelligitur quantum ad illa que respiciunt humanam naturam secundum eius essentiam et veritatem quod sunt vera anima et vera caro non sanctificatio et secundum statum presentem penalitatis quia talem statum debuit assumere humanam naturam quo posset in ea satisfacere pro nostra generatione et ideo in statu penali quia satisfactio respicit penam. — Ad quintam rationem dicendum quod dicit Damascenus quod natus quantum ad hoc quod tempore debito nature et de muliere natus est. Sicut vult Damascenus libro 4 c. 6 non autem usquequaque quantum ad modum nascendi. — Ad sextam rationem dicendum quod homo nascitur tamquam individuum humane speciei et nativitati pertinente ad humanam speciem sufficit quod sicut ibi natura cooperante et materiam preparante ac ministrante et quod pariat. Hoc tamquam individuum in quo sit et salvetur humana natura sive species humana. Unde non dicitur quod nascatur cum dolore et fractione claustrorum nature. hoc est enim defectus et corruptio humane nature nec pertinet ad eius nisi quod est quidam naturalis defectus a quo accidit quod hoc esse dicitur filius et eius nature quando voluit natura sicut homo. — Ad septimam rationem dicendum quod propter hoc dicitur Christum esse natum secundum legem conceptionis humane quia scilicet elapso novem mensium spatio. Unde dicit ibi ita quod Christus natus est lege conceptionis quoniam ex muliere natus est et quando in assueto tempore. Sicut enim mensis complens et decimo superveniens nascatur lege conceptionis quia tunc educitur eductum est principaliter ab agente supernaturali ideo magis debet dici miraculosa quam naturalis. — Ad octavam rationem dicendum quod illud Damasceni intelligitur de hiis que pertinent ad integritatem et veritatem humane nature. Unde sicut vera caro et vera anima et illa quam verus homo sit inest. Unde bene verum est quod talia supponit sed hic magis virtute supernaturali et propria ratione magis dicitur generatio sua supernaturalis quam naturalis et sicut assimilatur quoniam natura plantavit. Ideo tamen dicitur quod illa habet cum eo modo quo nos illa habemus et propter hoc non sequitur quod conceptio vel generatio fuerit communis nobiscum. Immo habuit illa virtute supernaturali cooperante tamen nature et concordante sicut supra expositum est tamen in ista questione quam precedenti.

Questio est de creaturis rationalibus utrum videlicet omnes anime rationales ex sua creatione et quantum ad suam naturam sint equales quantum est de se, aut una precellit aliam quantum ad ordinem dignitatis nature. Quod videtur quod non sint equales sed una precellit aliam in nobilitate et nobilitate nature ostenditur sic.
.1. Augustinus libro 3 de vera religione dicit quod nichil est ordinatum quod non sit pulchrum et loquitur de ordine secundum precellentiam dignitatis nature sicut apparet per exempla sua ibi ex hac auctoritate plane habetur quod ordo facit ad pulchritudinem et perfectionem talis ordo. Igitur in illa non magis debet esse talis ordo quoniam condicio est pulcherrima et ima pulchritudine inter omnes naturas creatas. Sed hec non est nisi natura angelica et humana quantum ad animam. Igitur utrobique sicut tamen angelica quia natura rationalis anime sic condita est in quadam ordine secundum excellentiam nobilitatis nature et inequalitatis nature omnes igitur angeli nature omnes homines sunt equales.
.2. — Item inter omnes species creatas nobiliores sunt species angelice et species rationalis humane et nobilior est ad species angelicas. Sed constat quod species angelicos condit et distinguit deus secundum ordines videlicet qui accipiunt secundum ordinem et per excellentiam dignitatis inter ipsos. Ergo cum creavit ipsos nobilissimos non videtur iste ordo et ista perexcellentia talia nisi esset ipsorum sive in nobilitatis sine precedentia perfectius et nobilitatis cum species rationales humane post illos sint nobilissime et eis consimiles igitur creati sunt in consimili ordine inequalitatis nature.
.3. — Item nobilitas agentis maxime apparet et apparere debet in effectibus immediatis et quos perfecte ad suam explicationem manifestationem producit. Sed de nobilissimum autem primi agentis est producere omnia ordinate. Cum istud maxime attestatur sicut concordium omnium sapientie. Igitur istud maxime debet apparere in effectibus eius immediatis et nobilitatibus ipsius magis expressivus tales animabus et angelis. Cum igitur istud appareat in speciebus angelicis quia sic condidit naturam angeli creatam ut una sit melior et melior quam alia, igitur sic condidit animas rationales naturaliter quod una nobilior est et melior quam alia.
.4. — Item medium debet esse proportionale extremis. Sed due extreme nature communes sunt in natura spiritualis et pure corporalis media autem est non composita ex hiis. Sed in extreme communitate condite sunt in ordine inequalitatis nature. Sicut apparet in corporibus celestibus et stellis sicut apparet et in elementis sicut apparet etiam in corporibus mixtis et complexionatis sicut apparet et in angelis. Ergo natura media quantum ad utrumque sive perfecta condita est in ordine secundum perexcellentiam nature dignitatis. Igitur anime rationales sunt creature inequales. — Item sicut in natura cuilibet potentie respondet suus proprius actus et sibi proportionalis sic cuilibet materie in natura respondet propria forma et proportionalis. Sicut igitur naturali nobiliori potentie respondet actus nobilior sic nobiliori materie actus nobilior sive forma et perfectio nobilior. Forma autem est actus et perfectio materie et perfectio anima que perfectum diffinitur a philosopho. Sicut igitur in specie humana naturaliter unum corpus est nobilius alio et precellit in nobilibus bonis ergo proportionaliter una anima melior et melior in nobilibus datur una quam alia. .4.
— Item actus sive operatio anime intellective duplex est. quedam est quam elicit anima per organum sive mediante organo sicut sunt operationes sensitive potentie ut videre audire. quedam autem sunt que elicit per se ipsam non per organum sicut est intelligere, diligere. .5.
Et huiusmodi operationes intellectuales. Primi autem actionis nobilitas et bonitas indicat sive organum secundum quod melius et nobilius. quia per hoc elicit nobiliores et meliores operationes. Unde dicit philosophus quod si senex acciperet oculum iuvenis videret sicut et iuvenis. Igitur bonitas et nobilitas actionis quam per se ipsam facit indicatur debet per nobilitatem et bonitatem ipsius anime agentis et elicientis. Sicut igitur videmus naturaliter quod anima una habet nobiliores operationes intellectuales in uno homine quam alia in alio, igitur illud referendum est ad maiorem bonitatem et nobilitatem nature qua maior est in una anima quam in alia. — Item actionum sive operationum anime .1.
una est quam elicit naturaliter alia est quam elicit voluntarie. Et illa quam elicit voluntarie accipit suam bonitatem et nobilitatem per voluntatis libertatem sive flexibilitatem quia voluntas per naturam potest inclinare ad hoc et ad illud. Voluntaria autem actionis naturalis accipit per nobilitatem ipsius agentis in se sicut patet in istis sole et corporibus mediis sicut igne et aliis. Unde actio naturalis cum quadam necessitate exit ab agente. Secundum quod est nobilior per hoc indicatur agens nobilius et potentius. Sed intelligere est actio naturalis ipsius anime. Igitur per quod intelligit unius anime est nobilius et perspicacius potentia quam alterius. Si hic indicatum est quod una anima est nobilior et perspicacior quam alia. Sed hoc videmus per naturam contingere quod anima in uno intelligit perspicacius quam in alio. Igitur anima nobilior est in uno quam in alio in sua natura. — Item omne quod recipitur in aliquo est secundum .9.
modum recipientis et non recepti. Sed anima creando infundendo sicut dicit Augustinus et infundendo creatur. Igitur creatur cum suis ipsius receptione et talis debet creari qualis debet recipi. Igitur creatur et infunditur corpori et recipitur secundum quod corpus est dispositum. Igitur secundum quod corpus est nobilius nobilior in illa anima recipitur. Si igitur corpora non sunt equalis nobilitatis igitur nec anime. — Item anima est forma sed que est formativum .9.

et forma que est forma. et hoc ad finem sed inse eius et perfectio et constat quod utrumque habet respectum eundem ad materiam et precipue illa que est forma et substantia quod illa perficit eandem materiam in qua est. si istud ergo est verum de forma tamen quod quanto materia est nobilior et melius disposita tanto nobilius et purius eam recipit. sicut patet de luce in aere et forma ignis in materia et de albedine in corpore. ergo istud est verum de forma
.10. que est hoc aliquid et substantia scilicet anima. Item plato vult anime et algazel eius expositor. unumquodque corpus aptum ad susceptionem anime tanto nobiliori anima perficitur quanto ad nobiliorem gradum sue compositionis et complexionis attingit et ponit exemplum in corpore plante et bruti et hominis. corpus enim humanum quia nobilius est compositum et complexionatum ideo nobiliori anima perficitur et nobiliori modo vivit quam corpus bruti. et corpus bruti quam corpus plante. ergo si unum corpus humanum ad nobiliorem gradum compositionis et complexionis pertingit quam alterum. ergo nobiliori modo vivit et nobiliori anima unum quam alterum.
.11. Item multiplex species secundum gradus varios in gradibus constitutos et de perfectione et pulcritudine universi. sed constat quod species incorruptibiles et eadem individua plus participant de perfectione et pulcritudine universi quam species corruptibiles et eadem individua quia iste corrumpuntur et transeunt ille autem non. sed ergo ille et eadem individua conveniunt sunt in gradibus variis pluri-ficatis propter perfectionem et pulcritudinem universi. ergo multo magis iste et eadem individua sic debent variari propter universi pulcritudinem et perfectionem sed talis species est anima rationalis et eius individua. ergo conveniunt sunt omnes in variis gradibus constitutis.
.12. Item quantitatior de [illegible] secundum anima quod diversitas magis est a diversitate forme. sed ergo videmus corpora humana habere diversitatem per gradus varios et inequales ergo necesse est similiter quod in formis eorum perfectivis que sunt anime
.13. rationales sit diversitas et ordo per gradus inequales. Item augustinus in libro lxxxiii q. q. xl dicit non esse omnia si essent equalia. si non multa essent in genere quibus constat universitas. ergo ad consistentiam et perfectionem universi requiritur in partibus eius inequalitas. et precipue in partibus eius principalibus. sed anima rationalis principalis quedam pars in universo. et est de principalibus partibus et nobilioribus ipsius universi. ergo maxime in ipsis animabus ad consistentiam perfectionem et pulcritudinem universi requiritur
14. inequalitas. Item in omni genere est ponere aliquid minimum et simplicissimum et completissimum per quod mensurantur omnia in genere illo. secundum cuius accessum et recessum ea que in illo genere sunt nobiliora sunt vel minus nobiliora. ergo in genere animarum rationalium est istud. et hec anima que est unum in genere animarum sicut anima Christi que est perfectior per naturam et nobilior que est mensura omnium aliarum quia per accessum maiore ad ipsam sunt nobiliores. que autem magis recedunt ab ea sunt minus nobiles. ergo non sunt equales ex natura omnes anime rationales. Item sicut illud hebr. ii. paulominus minorasti ·15·
eum ab angelis. glossa non in natura humane quam Christus assumpsit. non melius est nisi deus. ergo nulla est melior quam ipsa Christi. sed constat quod angeli per naturam sunt nobiliores et meliores quam anime rationales sicut apparet ex illo augustini. c. xv. ergo anima Christi simpliciter est nobilior et melior in naturalibus quam anime alie. ergo est ordo per excellentiam naturalium ipsius ad omnes alias et quia ratione ipsius ad alias eadem ratione est aliarum ad invicem. ut sit correspondentia in tota specie ad istum ordinem. qui non fit nisi pulcrificaretur tota species anime. Item dyo- ·16·
nisius c. de divinis nominibus loquens de egressu creaturarum a deo dicit per deum esse et creaturas causas et dicit quod cause quanto sunt veriores [illegible] tanto magis ipsi esse et sibi invicem uniuntur. quanto autem magis distant tanto ab ipso distant tanto et se invicem discernuntur et distant. ita est sicut videtur de creaturis intellectualibus. sed natura angelica que est simplicior et nobilior minus distat ab illo centro s. a deo quam rationalis anima. ergo est in quadam distantia et ordine inequalitatis participationis ipsam. ergo multo magis credendum est quod rationales anime que magis recedunt a centro conveniunt sunt in quadam inequalitatis ordine et participatione inequali necessario. Item sicut substantia spiritualis dividitur per visibi- ·17·
lem et non visibilem et visibilis ulterius in rationalem et irrationalem dividitur. ita quod hic est ordo substantiarum spiritualium. prima est substantia spiritualis non visibilis. secunda est substantia spiritualis visibilis rationalis. tertia est substantia spiritualis visibilis non rationalis. arguitur ergo sic. verum est ordo universi et naturalis in aliqua natura necesse est quod participatio illa necessario correspondeat sibi proportionaliter et conformiter per varietatem graduum. sed ergo iste est ordo nature spiritualis que primissima et prima substantia spiritualis per gradus inequales distinguitur. similiter et tertia maxime sicut per vegetabile et sensibile. ergo similiter et substantia spiritualis secunda scilicet rationalis visibilis distinguitur per gradus inequales. sed non tamen quantum prima et tertia propter diversitatem specificam que cadit in ipsis naturis. Item ·18·
videmus duos homines quorum unus est elevate et nobilis intelligentie. alter autem sic vehementer obtusus. nulla est corporalis conditio in ingenio nec in sanitate nec in agilitate nec in aliqua virtute corporis obtusi. quantum excedit conditiones anime ingeniosi conditiones anime obtusi. ergo excessus iste quo sic excedit anima unius animam alterius non est credendus a parte corporis sed a parte anime quia s. anima istius est nobilior quam anima illius propter hoc quod clarior in perspicacitate intelligentie. anima est ex parte nobilior. Item ergo eundem hominem ·19·
mutare complexionem non tamen mutatur et variatur tota quia in totum. sed anima manebit in eadem statu quantum ad ingenium et huiusmodi. ergo constat quod nobilitates talium sunt ingenii et huiusmodi est anime ex natura sua et non ex corpore. ergo cum una aliam excedit in talibus hoc est quia excedit
.20. eam in aliqua conditione seu nobilitate naturali. Item sicut dicit quidam philosophus de causis et quantitate quod non multiplicantur anime nisi per modum quo multiplicantur intelligentie. sed multiplicatio intelligentiarum est per ordinem inequalitatis
.21. naturalis ergo et multiplicatio animarum. Item commentator ibidem anime superiores influunt nobilitates quas recipiunt ab intelligentia superiori in inferiores. ex hac autem similiter videtur quod anime quedam sunt aliis superiores et ita non sunt omnes anime aliis
.1. superiores rationales equales. Ad oppositum forma quedam est que est forma tantum. et anima est forma et substantia et si ergo in formis que sunt forme tantum possit cadere magis et minus non tamen cadit circa formas que sunt forme et substantie. quoniam sicut philosophus substantia non suscipit magis et minus. ergo cum anima rationalis sit talis forma que est forma et substantia ergo circa animas rationales quantum est de natura sua non cadit magis et minus. sed constat quod caderet si essent inequales in natura sua. ergo constat quod quantum est de natura et crea-
.2. tione omnes sunt equales. Item augustinus lxxxiii q. q. vi dicit quod omne quod est aliqua specie continetur aut sensibili aut intelligibili. sed non sensibili immo intellectuali. sed constat quod omnia individua alicuius speciei equaliter participant naturam illius speciei. unde philosophus in metaphysica dicit quod in individuis eiusdem speciei non est predicatio per prius et posterius. ergo omnes anime rationales cum sint in una specie anime differentes solo numero equaliter participant illius speciei. sed hoc non posset esse si essent inequales in natura. immo tunc esset ibi predicatio per prius et posterius sicut est in genere respectu specierum. ergo constat quod omnes sunt equales.
.3. Item gregorius in moralibus et in pastorali c. xvii quod omnes equales natura genuit. sed hoc esset impossibile si essent anime inequales quoniam impossibile est illa esse equalia secundum naturam quorum perfectiones sunt inequales. ergo necesse est ponere quod anime omnium
.4. hominum sunt equales. Item que est comparatio angeli ad angelum ea est comparatio suo modo anime ad animam. sed omnes angeli quantum est ex natura et creatione sua equales. ergo et anime. maior patet. minor augustini ad orosium q. xvii ubi dicit quod omnes angeli equaliter creati sunt [illegible] quoniam cum natura angelica sit magis susceptibilis ordinis quam natura anime. si in illa est equalitas ex creatione sua ergo multo
.5. magis et in natura anime. Item anima facta secundum est ymago dei quantum per substantiam suam et potentias suas. sed esse ymaginem convenit omni anime. ergo esse hec naturaliter convenit omni anime cum illud fundetur super istud. et si equaliter habet natura anime. ergo natura est quod sunt equales. minor patet. scilicet quod esse ymaginem convenit equaliter omni anime. quoniam ymago accipitur penes equalitatem potentiarum et distinctionem et ordinem earum potentiarum. sed istud totum est in omni anima sicut in illa. ergo ratio y-
.6. maginis equaliter est in omnibus animabus. Item a summo iusto relegata est omnis iniustitia. sicut a summo bono omnis invidia. sed iniustitia est quod eadem precepta daret fortiori et infirmiori. ergo si una anima est nobilior quam alia et potentior in naturalibus iniustum est quod eisdem preceptis legeret. cum ergo deus dederit eadem precepta omnibus et ita omnibus animabus ergo constat quod dominus esset iniustus nisi daret unam animam ita potentem adimplere sicut aliam. sed non esset hoc nisi essent equales in omnibus naturalibus. ergo
etc. Item si anime sunt inequales aut habent istam ·7·
inequalitatem a primo s. a deo. aut a seipsis. aut a parte corporis aut a parte [illegible] non a parte [illegible] parentum quia plus non [illegible] una quam alia similiter non ex parte corporis quoniam videmus experimento quod homines nobilius et pulcrius et fortius corpus habent minus nobilem animam et magis obtusam. similiter non ex parte sui quoniam secundum philosophum quia et quecumque creatura a se non habet nisi nichil et non esse. nec a deo et esse a solo creatore. ergo ex se non habet una plus quam alia quod dicit in nichil. similiter nec ab agente per creatorem quoniam cum prima se habet similiter et uniformiter ad omnia et existit in omnibus per unam dispositionem sicut dicit philosophus in libro de causis ergo uniformiter et constanter causat producendo ergo non fecit unam nobiliorem quam aliam.
Item dicitur et agens quod ita est quod est totaliter causa suorum effectuum ·8·
ut deus. quod ita est non ut in argumento ergo sic. ubique agens quod est totaliter effectus se habet equaliter ad suos effectus et effectus equaliter ad ipsum ibi est equalitas et equaliter producit effectus omnes sed in creatione animarum deus se habet equaliter ad omnes animas et omnes anime ad ipsum quia omnes in [illegible] producuntur ex nichilo et possibiles ad beatitudinem et eius creatio tempore
ergo omnes anime equales producuntur ab ipso. Item anima ·9·
quando producitur a deo non solum producitur ut sit substantia et natura forma. et propter hoc producit eam [illegible] in corpore cuius dicitur esse perfectio et motor. sed constat quod omnes quantum ad rationem forme et perfectionis equaliter et equales producuntur ab ipso quia in tantum habet una rationem forme et motoris quantum alia. ergo similiter omnes quantum ad rationem substantie omnes equaliter producuntur ab ipso. ergo sunt equales in substantia sua in natura. Item anselmus ·10·
monologion c. xxxi illa natura prestantior est que propinquior est [illegible] prestantissime scilicet deo. ex hac propositione sic arguitur omnis creatura habet ipso est nobilior et melior quo est ipsi deo propinquior. ergo omnis ille equaliter sunt nobiles que sunt eiusdem vel equalis propinquitatis ergo equaliter sunt nobiles. ergo una anima non est melior nec nobilior quam altera. immo omnes sunt equales quod anime omnes sunt equalis propinquitatis ad deum istud patet quoniam immediate sunt a deo et immediate feruntur ad ipsum equaliter propinquante ipsi. sed omnes anime rationales sunt huiusmodi quoniam nulla interposita natura sicut dicit augustinus libro de vera religione in fine. ergo omnes anime rationales equaliter appropinquant

xi. ad dominum ergo omnes sunt equales. — Item Augustinus li. lxxx
iii q. q. xlvii in fine dicit quod anima rationalis inter cau
sas que sunt a deo condite omnia superat. sed est impossibile
esse verum nisi omnes anime sint equales. ergo necesse est
ponere omnes esse equales. quod autem minor sit vera patet quoniam
si sunt inequales tunc ista anima inferior non superat
superiorem immo superatur ab ipsa et tamen hec anima inferior
est anima et est a deo condita. ergo non superat anima rationalis
omnia que a deo condita nisi una sit equalis alii
12. in natura. — Item Augustinus xv ... dicit quod anima rationali
solus deus melior est contra ... quod autem ibi loquitur
sic patet ex dictis et intentione loquendi per totum. Item
anime et non comparat animam ut istam sed quicquid dicit verum
aliqua pro toto specie querit cuilibet individuo eiusdem
speciei. ergo de qualibet anima rationali istud verum est. si quod
solus deus ea melior est sed istud est impossibile nisi omnes
sint equales quoniam si sint inequales tunc superior
est melior inferiore. non ergo solus deus melior est
inferiore anima. quod autem ... secundum verba beati Augustini
ergo necesse est ponere quod omnes sint equales et quod una non
13. excellit aliam in natura. — Item quecumque sunt condita in eadem
specie maiorem habent convenientiam et paritatem naturalem quam ea
que condita sunt in diversis speciebus sed omnes anime rationa
les condite sunt in eadem specie non sic autem anime et angeli
immo in diversis. ergo maiorem convenientiam et paritatem necesse est
anime ad invicem quam angeli et anime. sed anime et angeli
habent paritatem sive equalitatem in natura. ergo multo magis
anime rationales habent istam equalitatem inter se. patet. Praeterea Augustinus
li. de li. arbitrio quoniam ... anima et angelus in natura pares
14. sed officio dispares. — Item Hugo super ierarchiam an
gelicam dicit quod ille creature sunt deo similiores
que ab ipso magis acceperunt. sed una rationalis non est
similior quam alia quia una non plus accepit ab
ipso quam alia sed ipse est tota cum bonitate et nobilitate
equaliter. ergo una non est melior nec nobilior quam
alia cum plus non accepit a deo. non autem una non sit
deo similior quam alia patet per verba Platonis philosophi quando dicit
quod deus optimus a quo relegata est omnis invidia cunc
ta similia sui ... natura capax poterat esse
beatitudinis effici voluit sed ita capax fuit una anima
quantum est de natura in sui creatione sicut alia quia non
magis erat una in se nec in potentia cause agentis quam
alia. Et rursus alioquin secundum capacitatem illius
daretur beatitudo maior sibi gratia et similiter dispositio cuius
que est ergo quod est magnum ... una ergo non est condita deo
15. similior quam ... — Item dicit philosophus ... quod una
unitas non est magis unitas quam alia nec una ...
magis ... quam alia. sic nec una forma magis forma

quam alia. ergo si anima rationalis secundum omne individuum
suum est forma ergo una non est magis anima quam alia sed
quecumque sunt huiusmodi sunt equalia in natura. ergo una anima equalis est alii
anime in natura. — Item materia recipit formam per quod dispo ·16·
sita est dispositione que est necessitas et sine qua impossibile perfectio
nem per philosophum. sed dispositio que est necessitas ad susceptionem anime
rationalis non est maior in uno corpore vel in uno quam in alio
vel altero. ergo equalis. ergo equali anima perficitur. si corpus
nullum cum per dispositionem inducatur forma. minor patet. si quod di
spositio que est necessitas sit equalis quoniam ista dispositio est in ...
sed nullum tale secundum philosophum dicitur per plus et minus immo semper
secundum equale ergo etc. — Item sicut dicit Augustinus anima rationalis eo ·17·
quod ymago est capax est dei et particeps per cognitionem et amorem
unde hec capacitas anime rationalis tanta est in una anima quanta
est in alia vel equalis. ergo non in omnibus animabus in qua fu
erit ... radicatur est equalis quod est capacitas sit equa
lis patet quoniam anima rationalis capax est veritatis per intellectum ca
pax est bonitatis per affectum sed tanta est naturalis ca
pacitas veritatis in intellectu unius sicut alterius quoniam nulli
dubium quod omnem veritatem quam intelligit una anima
potest intelligere et alia cuius est capax. ergo similiter capacitas
bonitatis. si gratie et beatitudinis capacitates dico plus
quantum ad affectum est equalis in illis et quod una plus ca
piat in actu quam alia hoc non est ex natura sed ex benefi
cio dei simpliciter. ergo capacitas unius anime est equalis ca
pacitati alterius per se ergo et natura equalis in omnibus ani
mabus. — Item sicut dicit Augustinus in vi musice pulcritudo est ·18·
equalitas numerosa et hec est generalis ratio pulcritudinis sed
ergo ratio pulcritudinis maxime comparet illi nature que con
dita est pulcherrima in omnibus. ergo maxime comparet nature
angelice et rationali. sed rationalis anime ergo in illis duabus
naturis maxime est numerositas in participantibus
eas et equalitas et ita una anima rationalis sic participat
naturam speciei que est distincta a qualibet anima alia
et equalis illi in natura. — Item nichil ita distat ab ·19·
equalitate sicut inequalitas sunt ergo distat ab
ipsa in alia sed constat quod in ipsa ... tamen ...
quod est principium cum omnium naturarum est summa equalitas
sicut plane dicit Augustinus vi musice et li. de tri. in pluribus
locis ergo in illis creaturis sive naturis que minime
distant ab ipsa et que maxime ipsam representant
minima vel nulla debet esse inequalitas immo maior ma
ior quam in illis magis distantibus. si ergo in natura
corporali eiusdem speciei invenitur equalitas participans
naturam speciei sicut ... patet de igne puro et aqua
pura quantum est de natura sua. ergo multo ma
gis ita est in natura angeli et anime. ergo omnes an
geli participant sic equaliter et similiter omnes anime — Item ·20·

ordo ierarchie in angelis attenditur per excellentiam in
naturalium et gratuitorum. sed si anime rationales sunt inequa
les quantum ad naturalia et aliter sic ponitur esse et inequa
les quantum ad gratuita ergo in talibus est excellentia
naturalium et gratuitorum. ergo sequitur si anime sunt
inequales in natura quod in talibus est ordo ierarchie et dis
tinctio ordinum ierarchicorum sicut in angelis quod nullus
sacrorum doctorum posuit. ergo non est ponendum quod sint
·R°· inequales. — Responsio dicendum quod cum questio ista non sit tracta
ta nec in libris philosophorum nec in libris sanctorum specialiter
ideo circa questionem istam sunt diverse opiniones doctorum.
Quidam enim dicunt quod loquimur de anima rationali duobus mo
dis. uno modo in quantum est condita substantia spiritualis et sic ex
istens per se et a corpore separabilis. alio modo in quantum
est perfectio corporis et forma et motor. et sic est loqui de ista
anima et de naturalibus eiusdem dicunt. si ergo primo modo
loquamur de anima sic dicendum est secundum istam positionem quod
omnes anime rationales equales sunt in se et in talibus suis sicut
in ingenio in perspicacitate intelligentie et in aliis. unde
una anima secundum se et in suis naturalibus considerata corpore sepa
rata et gratia non est nobilior alia neque perfectior in perfectione
sive intelligentia immo equaliter perfecte cognoscit una sicut alia.
Et ratio huius est quia omnes anime rationales individua sunt eiusdem
speciei solo numero differentia. alioquin individua hominis non differunt
solo numero. licet autem inter genera et species ex quibus constat
universitas ut dicit Augustinus sit inequalitas ut per ordinem perveniatur
universitatis pulcritudinem sicut et patet de partibus corporis huma
ni et quia una species nobiliorem differentiam generis participat
quam alia et ideo est nobilior et nobilius participat genus
sicut rationale est nobilior differentia generis quam irrationale. tamen non
sic est in individuis eiusdem speciei immo species est tota in esse
cum singulis totaliter et equaliter participant omnia tot
individua eiusdem speciei naturam sive speciei quantum est de ratione naturali
unde omnes homines equaliter sunt homines et omnes sunt equa
les in natura speciei quamvis quantum ad aliqua accidentalia
talia different et quantum ad aliquam quantitatem. — Si
autem loquamur secundo modo de anima sicut est anima habet naturalem
inclinationem ad corpus et unionem ideo quod ex anima et
corpore fiat unum et quod ipsa operatur per corpus et exerceat operationes
suas per ipsum et sic dicit philosophus anima unitur corpori sicut in hoc
sic ergo quod una anima impeditur in operationibus suis naturalibus
sicut in cognitione et huiusmodi et alia expeditur et hoc propter diversi
tatem dispositionis corporis. quoniam anima que habet corpus bene
dispositum et bene complexionatum aptior est ad melius. unde
philosophus in de anima dicit quod molles carne sunt apti mente.
et sic loquendo de anima una habet meliora naturalia quam
alia et una precellit aliam et hoc propter diversitatem corporum
quia una anima habet melius corpus quam alia et magis

aptum ad eliciendum actus operationes omnes aut aliquas
et sic hoc anime sunt inequales tamen dicimus quod sint separate
omnes a corporibus et sint in puris naturalibus equales
sunt omnes et equaliter cognoscunt sicut intelligunt. Si autem
anima Christi fuit in natura et naturalibus suis nobilior aliis a
nimabus aliis. hoc fuit speciale donum et similiter anima virginis
que sancte sunt et condite nobiliores propter illud ad quod
fiebant. istud tamen non tollit generalem sententiam aliarum animarum
nisi sicut post ista satis videtur probabilis. et ideo aliter
esse et plures habent adherentes sibi. Et dicunt quod licet corpora
sint equalia per naturam non tamen anime in se quoniam inequalitas
corporum venit ex parte principii activi et passivi. sed ex par
te non quod est principium passivum et ex parte virtutis for
mative sed quamvis quod virtus materiam sibi dispositam
et obedientem unde non operatur non potest facere omnia corpora
equalia in complexione et organizatione propter sua impotentiam
et inreceptibilitatem materie sive indispositionem sed omnes anime
rationales producuntur ex nichilo et ab eodem agente poten
tissimo qui non potest impediri et omnes sunt ab ipso in eadem
specie solo numero differentes et in dignitate ymaginis sicut et
ideo producuntur equales in natura quantum est de se. — Di
cunt et quod non sic est de diabolis et angelis quoniam angeli con
ducuntur in diversitate specifica et ideo in natura angelica
sunt differentes gradus et ordines per excellentiam naturalium
et hoc quia natura angelica creatur in se ipsa tenens unum per se
completum in unius sicut non corporalis tenet aliquem et ideo in
utraque est differentia specifica. sed in media autem est differentia specialis sicut
patet de vegetabili et sensibili et rationali et ideo inequalitas sed tamen
non inhaerent sed sola numeralis diversitas et similiter tota quoniam
anima creatur et sic perfecta in specie una sola anima dico ra
tionalis ideo non est multiplex aliarum per diversum gradum que fit
cum excellentia quia non est multiplex specifica sed numeralis
solum. — Dicunt et quod anima habet ordinem quem accipit secundum
excellentiam in unius. sed iste non est anime talis ad aliam
rationalem sed ad alias animas et naturas alias quae sunt supra
animam rationalem vel infra. — Ad alia argumenta dicunt quod
procedunt per quod anima ... modo consideratur. — Dicunt et non est
simile de forma tamen quoniam educitur de potentia materie et ideo
dependens ipsa anima non. — Sed quia ut dicitur est nullus sancto ·2°· sn·
rum doctorum aut philosophorum tractat ad plenum istam
questionem specialiter. excepto quod magister in ii. li. sententiarum
distinctione xxxii c° ultimo movet eam et magis consentit in
parte quarta dicens quod probabilius videtur quod anime tales
ex creatione sua non fuerunt equales in natura immo una habet
excellentiam in natura et operationibus naturalibus quam
alia ... malo assentit in materia ista unde illam ma
gistri defendere quam contra illam ipsum impugnando
testimonio esse dicendum cum magistro quod omnes anime rationales ex creatione

sua et natura non sunt equales set inequales. est modo ii. quod una simpliciter creatura nobilior quam alia. sicut perspicuum est de anima Christi et de anima dulcissime matris eius estimo et quod una anima habet aliqua naturalia nobiliora meliora quam alia et cetera. et ad istud ponendum cogit ut videtur et experimentum probabile. et ratio sui indicant(?) omnibus sensibus ad hoc cogit. quoniam videmus in omnibus speciebus corporalibus. tam in simplicibus quam in mixtis tam celestibus quam elementaribus quod non est omnino equalitas in individuis illarum specierum in virtute et nobilitate immo unum est nobilius quam alterum et non nobilior et in puritate maiori participat naturam speciei quam alterum. ita enim videmus in stellis et ita est et in mixtis et complexionatis eiusdem. ita credo est in celis. ita enim est in angelis qui sunt eiusdem ordinis et eiusdem speciei. sicut credimus. unde videmus quod deus ista omnia creavit in quadam multiformitate et multiformi participatione sue nature sui speciei ex qua resultat in ipsis inequalitas nature simpliciter vel quantum ad aliquid. videmus et quod ipsum universum constituit ex inequalibus naturis ad hoc quod esset ibi ordo et proportio quedam sive unitas et sicut fecit in generibus et speciebus sic est factum in individuis. unde unum simpliciter excellit alterum vel simpliciter vel in aliquo. sic in ordine precellentie dignitatis non omnia equidem(?). unde sicut est talis. ita credimus esse in animabus nostris. iudicium et ratio hoc ostendit. quoniam frequenter videmus aliquos qui habent complexionem minus aptam ad sublimitatem ingenii. sicut flegmaticos esse magis ingeniosos quam aliquos colericos quorum tamen complexio est magis apta ad ingenium. et unde hoc constat quod nisi ex parte ipsius anime et necesse eius quia plus accepit in maiori nobilitate de perspicacitate ingenii in sua creatione anima unius quam anima alterius. et ideo necesse habet istud iudicare. et cum perspicacitas intelligentie fundetur super simplicitatem et spiritualitatem nature secundum sanctos et philosophos quis dubitat unam esse puriorem et spiritualiorem quam aliam. istud enim probatur quoniam videmus animas diversorum hominum aptas ad diversa studia. quasdam sunt aptas ad artes mechanicas. quasdam ad artes liberales. quasdam ad naturales vel physicas. quasdam metaphysicas. quasdam ad gramaticalia. quasdam ad logicalia. et tamen complexio corporis non est ita ordinata ad ista quod possit esse hoc. immo credo quod una anima in talibus sive naturalibus in aliquo dono naturali sibi concesso excedit aliam. propter quod magis apta est ad unum vel ad duo de istis vel ad omnia quam anima multorum aliorum. istud dicit quasi patet Algazel in sua methaphysica in capitulo de causis miraculorum et prodigiorum. quoniam dicit quod angelus est medius inter deum et prophetam. et propheta est medius inter angelum et sapientes. et sapientes sunt medii inter prophetam et vulgus. sapientes quidem sunt proximi prophetis et propheta proximus angelo. et angelus proximus deo. Deinde distinguit gradus

angelorum et prophetarum et sapientium. secundum ordinem graduum propinquitatis et elongationis quorum non est numerus constitutus(?) quod non loquitur de prophetia et sapientia secundum quod sunt dona gratuita spiritualia(?). set vult quod anima ex sua naturali possit ad istam vel habet aptitudinem ad istam. quia habet unus et non alius. constat autem quod illud non potest esse ex parte complexionis corporis. set secundum quod anima hominum magis accedit et recedit in suo ordine a deo et angelis. secundum quod ipse vult. unde plane secundum philosophum istum quod anime hominum habent ordinem ad invicem secundum precellentiam dignitatis nature et ita quod inequales sunt. = Ad hoc etiam quod ita necesse sit ratio manuducat. quoniam cum omnia creata existunt in esse per recessum et elongationem a principio creante scilicet deo. in quo vera est eternitas summa simplicitas. summa equalitas et huiusmodi. necesse est omnia existere in quadam defectibilitate sive corruptibilitate in quadam compositione et diversitate. in quadam inequalitate. ita quod sicut creatum simpliciter est aliter vel eternum. sed de se defectibile. sic omnia ista creata sunt a deo in quadam inequalitate. et hoc quia recedunt in esse suo a prima equalitate. sicut unus ab unitate suo(?) et non una alteram precellit vel simpliciter vel in aliquo et cetera. ita quod non sunt omnino equales. Teneamus igitur consequenter dicendo quod anime rationales non sunt equales ex sua creatione et natura. et quod una nobilior et perfectior per naturam suam potest quam alia. et quod spiritualior et purior. et quod in maiori puritate participat naturam sue speciei. et quod propinquius magis et minus accedit ad summum in illa natura et recedit ab ipso. sicut videmus in individuis aliarum specierum. = Si autem queratur unde veniat ista precellentia utrum ex parte agentis vel ex parte anime vel ex parte corporis. dico quod ista precellentia quam habet una anima vel alterius causatur a duplici principio. unum est principium causale aliud est principium formale. principium causale est ipsa divina sapientia. que omnia producit sub ordine et multiformitate. que eciam secundum multiplicem et difformem participationem divine bonitatis voluit(?) sapientia in omni creatura et condicionata ostendere et manifestare magnificentiam sue bonitatis. Nam ostendit potestatem per multiformitatem et ordinem participationis. et ideo omnia fecit sub multiformitate et ordine. propter quod in effectibus relucet multiformis dei sapientia. et ordo ipsius sapientie cuius est non ordinari set ordinare. sicut dicit philosophus. unde hunc ordinem et hanc multiformitatem ostendit in creaturis nobilissimis scilicet angelis et animabus. licet non tantum in animabus. licet eciam sint create ut perficerent tellurem(?) quam habent in specie. Unde oportet quod omnes creature teneant in eadem specie. tamen ordinate et multiformes et ordinatas. et hoc ut ostendit in ipsis deus multiformitatem sue sapientie et ordinem. Ordinatissima est et multiformis in effectibus. ex quo surgit in quadam admirabilis pulcritudo in ordine et specie animarum. Est igitur aliud principium formale. scilicet ipsa forma anime licet anime. qua una anima distinguitur formaliter ab alia. quarum una habet formale principium

ut puta nobilius quam alia. et ideo nobiliores operationes naturales quam alia et nobiliores potentias et habilitates et proprietates. Si quis querat utrum ista precellentia causetur a parte corporis dico quod est loqui de anima dupliciter. primo quantum ad eius substantiam. secundo quantum ad eius potentias et habilitates naturales sibi concreatas. tertio quantum ad eius operationes quas exercet per potentias et habilitates. Si loquamur de anima primo modo et secundo. sic dico quod precellentia anime ad animam est ab illo duplici principio causali scilicet et formali. sicut constat. et est quod cum potentie et habilitates naturales consequantur eius substantiam. per quod cum est anima una nobilior [illegible] alia et spiritualior per hoc habet potentias nobiliores et habilitates sibi. sicut propter eius perfectionem melioratur in genere et huiusmodi. Si autem loquamur de anima quantum ad usum suarum operationum et exercitium potentiarum aut habilitatum naturalium. hoc est duobus modis quia anima habet quasdam operationes que pertinent ad ipsam in quantum est essentia spiritualis. et a corpore separabilis manet in separatione sine exercitio. Et si loquamur de precellentia anime ad animam quantum ad istas operationes. dico quod illa non habet causam a parte corporis set causatur a principio causali et formali ipsius anime sicut dictum est. causantur in utroque ab ipsis potentiis et habitualibus(?) que sibi quod sunt nobiliores causant nobiliores operationes. Habet etiam anima quasdam operationes que ad ipsam pertinent in quantum est perfectio corporis et forma. et istas non habet sine corpore. et ad istas potest expedire corpus et dispositio corporis vel impedire. unde sic concedo est quod corpus multum facit ad usum et exercitium suarum potentiarum et habilitatum et precellentiam illarum quantum ad huiusmodi operationes vel usum operationum. quia bona corporis multum expedit ad huiusmodi usum et exercitium in hiis actibus et mala multum impedit. et secundum hoc quod dispositiones corporis sunt magis convenientes vel disconvenientes ad hoc quod anima eliciat tales operationes vel aliter. unde videntur propter hoc cetera(?) bona ingenii. quia anima quantum ad usum illius habilitatis videtur(?) per congruam(?) dispositionem corporis. secunda ulla non est principalis causa boni ingenii. quia videmus aliquos habentes contrarie dispositionis sue complexionis magis ingeniosos. multum tamen accidit frequenter quod bona dispositio corporis vel mala sit quantum ad complexionem sive ad organizationem. multum expedit vel impedit ad hoc quod habentes fiant apti vel inepti ad artes diversas sive mechanicas sive liberales sive naturales et huiusmodi. et causam huius precellentie assignat illis ex parte corporis ut dictum est et cetera. Credo tamen quod precellentia anime ad animam simpliciter et primo et principaliter a principio causali scilicet deo qui est distribuens dona diversimode. non tamen gratuita sed et naturalia. unde et omnia talia vocantur gratia. multum tamen confert quod istud vocatur ista precellentia causatur ex parte dispositionis corporis sive complexionis vel organizationis sicut dictum est. dicitur [illegible] medico et a philosopho formali secundum ex superiori dictum est. et sic patet unde causetur ista precellentia in animabus. Fuerunt tamen aliqui qui posuerunt quod anime rationales erant inequales ex creatione et natura sua. sed causam istius inequalitatis precellentie assignabant ex parte corporis dicentes quod corpus melius dispositum et melius complexionatum datur melior et nobilior anima quam

sicut dicunt anima non est composita ex materia et forma diversitas autem est ex parte materie. ideo dicunt quod cum anima non habeat materiam propter sui diversitatem et distinctionem graduum in animabus causatur ex diversitate corporis. ut quanto corpus nobilius complexionatum fuerit nobiliorem animam recipiat. Sed hec ratio suum habet fundamentum primo. quoniam dicit animam rationalem non esse compositam ex materia et forma. et ista materia quod est contra doctores sanctos et philosophos plane. in libro de unitate et uno. animas et angelos que sunt substantie spirituales compositas esse ex materia spirituali et forma. ita quod habent principium formale et materiale. hoc etiam dicit philosophus super genesim(?) libro de anima hoc etiam a parte declaratum est in hac questione(?). Item nec habet fundamentum. quoniam distinctio in illis sive individualis bene est ab agente qui est tota causa ipsius esse cuius est deus. qui dat anime suum esse individuale et propriam materiam et propriam formam et non ex nichilo. = Item etiam est quoniam experimento videmus quod corpora nobilius complexionata non habent animas excellentiores virtutibus spiritualibus. = Item et est quoniam cum anima sit forma que non educitur de potentia materie. sed sit totaliter absque eo et non sit forma pura. set [illegible] et hic quod [illegible] perfecte in consistentie perpetua in corruptibilibus et cetera. Stultum est dicere quod diversitas animarum causetur ex diversitate corporum quantum dico ad naturam et bona naturalia cum non sit talis forma que sequitur(?) [illegible] et [illegible] conditiones materie in qua est. = Ideo ista opinio non est sustinenda sed potius tenendum est illud quod dicit magister in sententiis d. xxxii. scilicet quod inequales sunt ex creatione sua. Ubi dicit non sic pluribus non irrationabiliter videtur quod ex ipsa creatione alie aliis excellant in naturalibus bonis. ut in eo quod alia aliis sunt subtiliores et ad intelligendum memorandumque nobiliores et habiliores ut potest a maiori ingenio et perspicacitate [illegible] quod non irrationabiliter dicitur cum in angelis ita fuisse constet. et licet in illis bonis alie pre aliis polleant. tamen [illegible] accidere discedentes patrum [illegible] post lapsum [illegible] quia ingenii acumen vel [illegible] vel [illegible] collocatur. = Ad primum igitur potest [illegible] responderi dicendo quod hoc quod dicit philosophus substantia non recipit magis et minus. dicit enim aliquid. Unde philosophus intellexit de substantia. non ait de substantia quantum ad formam vel compositionem [illegible] forme. et sic non est verum de spirituali substantia que est anima vel angelus. ·1· tamen alter videtur esse de [illegible] intentionem sanctorum philosophorum. scilicet quod magis et minus dicitur tripliciter. Uno enim modo dicitur magis vel minus per accessum vel recessum maiorem vel minorem a contrario et ad contrarium. et hoc modo magis et minus dicitur ~~per intentionem~~ vel eiusdem. et sic dicitur modo intensionem et remissionem. et hoc modo dicitur magis et minus in formis accidentalibus. et sic dicitur album quod est minus permixtum et album quod est nigro permixtum et albissimum quod est nigro impermixtissimum. similiter est de calido et frigido. unde dicitur summe calidum quod nullo modo immo summe est frigido impermixtum. et sic magis et minus non cadit in istis nec in formis substantialibus

Secundo modo dicitur magis et minus secundum maiorem et minorem
participationem alicuius, et hoc est secundum quod unum participat
naturam aliquam secundum puriorem et intensiorem participationem
illius nature quam alterum, et sic dicitur magis quod magis
accedit ad complementum illius nature et ad summum in quo
est status in illa natura, et hoc quia quod habet eam in maiori pu-
ritate participat illam naturam. Et hoc modo cadit magis
et minus in substantiis et in formis stabilibus. Et hoc modo
magis et minus non est ratione eiusdem sed secundum diversum participa-
tum esse ut naturam aliquam. Et sic magis et minus ponit
gradum sive dignitatem graduum. Sic cadit magis et minus
in natura angelica, secundum quod unus angelus in maiori puritate par-
ticipat naturam illam quam alius. Et hoc modo aqua etiam
est magis aqua quam alia, et ignis lux magis est ignis
quam ignis flamma vel ignis carbo, et hoc quia puriori modo
et intensiori participant naturam suam. Et sic homo magis est
animal quam asinus, et angelus magis ens quam homo, et substantia vi-
uens est magis substantia quam substantia non uiuens, et senciens
quam uiuens, et intelligens quam uiuens et senciens.
Et hoc plane dicit Anselmus in Monologio c. xxxi. Et hoc quia quanto unum-
quodque magis accedit ad principale esse alicuius nature et ad
summum in illa natura in quo est status, tanto intensius
et in maiori puritate illam participat. Et sic magis est ens in
illa unum quam aliud, non substantialiter sed quantum ad principalem essentiam [?]
cuius est substantialissimo simpliciter quam aliud magis et intensiori
modo habet de illa natura. Unde bene potest exemplum tale dari de uni-
tate et uno, sic quemadmodum si tres fenestre uitree una post
aliam recte contra radium solis disponantur in ordine, constat
siquidem quod secunda minus recipit luminis quam prima et tertia minus
quam secunda, et sic usque ad ultimam. Sed defectus luminis non pro-
venit nisi secundum elongationem fenestre uitree a luce.
Et hoc modo magis et minus in ipsis animabus, secundum quod ipsa creatrix
eas sapientia ordinante eas producens in una graduum in maiori
appropinquatione ad esse principalium sunt [?] et ad summum in
sua ratione specifica. Sed nota quod istud magis et minus dicitur est
quia aut est secundum maiorem et minorem participationem naturae intra limi-
tes unius nature specifice, et sic est in animabus rationabilibus. Aut
non est intra limites unius speciei specifice ratione, et sic est
in angelis, sicut alibi apparet. Tertio modo dicitur magis et minus
secundum maiorem et minorem participationem alicuius uirtutis et opera-
cionis uirtutis, et sic unus homo dicitur magis homo alio homine, quia no-
biliores operationes habet intra humanam speciem quam alius, sic-
ut in brutis dicitur animal animal arbore, quia homo brutis quia plures
et nobiliores operationes et uirtutes anime habet. Et hoc modo magis
et minus cadit in substantia, sic in anima rationalis magis anima quam
sensibilis anima, magis anima quam vegetabilis, quia plures et nobili-
ores uirtutes et operationes. Sic in tertio cadit magis et minus in una
anima rationali respectu alterius, quia secundum quod habet nobiliores uirtutes, non

habet nobiliores uirtutes et operationes quam alius. Licet ergo primo
modo non cadat in substantia magis et minus, tamen aliis modis
cadit in ipsa, et secundum hoc est dicendum quod una anima non est
equalis alii quantum ad illa sua. Tamen isti modi dicen-
di magis et minus nunquam in substantia possunt cadere respectu eiusdem
sed circa diversa. Ad illud quod dicit Philosophus quod in individuis 2.
eiusdem speciei non cadit prius et posterius, dicendum quod Philosophus non
intendit probare quod in individuis eiusdem speciei sit
omnimoda equalitas, ita quod unum nobilius et purius non par-
ticipet naturam illius speciei et non magis accedat ad sum-
mum in illa, sed uult intendere quod non est ibi illa analogia
predicandi secundum prius et posterius que est in genere specierum. Una
enim species participat genus secundum plures differentias et nobiliores,
sicut homo quam asinus, et ideo est ibi quedam analogia et quedam
diversitas maior et inequalitas in participatione generis a
speciebus quam specierum ab individuis, quoniam omnia individua secundum
eandem differentiam specificam participant speciem. Species autem genus
participant secundum diversas differentias specificas et inequales in nobilitate.
Et ideo una est predicatio speciei de individuis quod secundum eandem
rationem quoniam omnia individua eiusdem speciei habent eandem u-
nitatem et uniuocationem que est ratio speciei, et non habent aliam. Sed species
habent rationes diversas secundum illas participant genus differen-
ter, et ideo in ratione generis tamen secundum quandam analogiam,
et sic patet intentio Philosophi. Potest etiam dici quod in speciebus equali-
ter individuis, et sic illud uerbum Philosophi intelligitur quantum
ad esse logicum, quod est esse rationis, quia non secundum diversas differentias
uel rationes referuntur ad genus. Tamen secundum esse reale et metaphysicum
non est ita quod sit ibi omnimoda equalitas, quia unum in-
dividuum nobilius participat speciem et per prius quam alterum
et magis accedit ad complementum in illa specie. Ad illud 3.
quod obicitur secundum Gregorium quod natura omnes homines equales ge-
nuit, dicendum quod ista inequalitas non tollit inparitatem
quantum ad nobilitatem et bonitatem nature, sed illam que
attenditur penes dominium et subiectionem siue famulatum,
quasi dicat quod non est hoc ex natura, ut ex conditione et ratione nature, quod
unus homo dicatur alii et alius subiectum et famulatus
ex sua. Et ideo non habet unus homo quod dicatur alii homini sicut
quod dicitur aliis animalibus, sed ex lapsu et culpam
et ex necessitate et nascentie ex peccato. Unde istud auctori-
tas non intendit dicere quod omnes homines habent equalita-
tem simpliciter in naturalibus quantum ad nobilitatem
et bonitatem. Ad aliud quod obicitur quod omnes angeli equaliter
sunt creati, dicendum quod duplex est equalitas: quedam est equalitas
que attenditur quantum ad statum, alia est que attenditur
quantum ad dignitatem et nobilitatem nature sue in naturalibus. Si
loquamur de prima, sic est uerum quod dicit auctor secundum illa nec
tamen quia intendit dicere quod omnes angeli equales sunt
creati quantum ad statum, propter quod statim aliquam nati [?]

conditi sunt beati quantum ad hoc quod omnis creatus ex con-
ditione sua ab omni miseria, et quantum ad hoc etiam quod omnes
conditi in bonis naturalibus per que poterant se preparare
ad susceptionem bonorum gratuitorum. Non autem intendit
auctor de equalitate secundo modo, immo gradum posuit ab ipso in
omnibus aliis suis. Ad illud quod obicitur quod omnibus inest
equaliter esse ymaginem, dicendum quod licet esse ymaginem
conueniat cuilibet anime, quia tamen ymago radicatur in substantia anime
et in potentiis, secundum quod sunt conformes in natura et exire in
actus suos nobiles, et ideo nobilius dicitur quod est prima ueritas
et summa bonitas. Cum una anima habeat nobiliorem naturam
et simpliciorem et magis spiritualem quam alia et etiam habeat ex-
peditiores potentias ad actus suos nobiles, ideo dicitur quod
est deus et magis apta sit ad cognoscendum deum ex sua natura
et ad cognoscendum et diligendum deum quam alia, non est dubium
quod una est nobilius et perfectius est ymago quam
alia, et quod esse ymaginem non conuenit equaliter omnibus ani-
mabus, immo magis uni quam alii. Estimo enim differenti-
orem esse ymaginem quantum est de natura in una anima
quam [in] alia, ideo anime sunt sic similiter [?] ... po-
tentie [?] ut a substantia distantes sunt magis conformes
et que magis expedite sunt ad actus nobiles magis
habent ordinem dignius actuum adducentem. Ad illud quod
obicitur quod iustum est fortiorem et infirmiorem ligare
eisdem preceptis, dicendum quod uerum est quando uires infirmiores
sufficiunt ad impletionem illorum preceptorum, tunc enim illa
precepta non excedunt uires illius infirmioris. Cuius [?] ex
hoc accedit ei homo impletio ad magis meritum quod infir-
mior est et tamen implet illa. Sed nunquam deus dat pre-
cepta quin det uim posse implere si homo uult et adhi-
beat spiritum, et ideo nulla est iniusticia in deo in dando
precepta sed potius iustitia et uirtus. Ad illud quod obicitur
quod si sunt inequales a parte cuius illa inequalitas est,
dicendum quod inequalitas illarum est a deo creante a suis forma-
libus et essentialibus principiis formaliter a parte sibi cor-
poris et dispositionum eius in est eis inequalitas quantum ad ali-
quas operationes suas quantum ad illas que sunt circa cor-
pus. Et quod obicitur quod anima que habet nobilius et melius
corpus aliquando minus nobilis uidetur in operando, dicendum est quod
et si ille qui uidetur habere corpus nobilius et pulcrius
habet animam magis obtusam, istud forte est quia aliqua
mala dispositio latet intus in corpore ut quod aliqua bona
deficit per quam corpus est proportionatum anime in operando
suis in cognoscendo. Sicut si autem aliud corpus uidetur habere
minus nobile quantum ad aliqua exteriora, tamen melio-
res forte habet dispositiones interiores per quas et magis con-
gruit anime secundum quod instrumentum eius, et pulcritudo enim uel for-
titudo corporis uel elegantia non facit ad ingenium anime

sed potius bona dispositio corporis interior que forsitan maior
est et multiplicior in corpore quod apparet minus nobile.
Et quod ostenditur quod deus similiter et uniformiter se habet
ad omnia et cetera, dicendum quod est loqui de deo dupliciter. Uno
modo quantum ad essentiam eius qua est in omnibus et extra
omnia propter immensitatem suam, et hoc modo uerum est uerbum
Philosophi quod uniformiter et una dispositione se habet ad
omnia, quoniam in se manens unus et immutabilis manet
in omnibus. Alio modo est loqui de ipsa quantum ad causali-
tatem et influentiam eius, et hoc est dupliciter, quia est loqui
de ipsa causa prima quantum ad rationem et modum producendi et
creandi, et sic uerum est a deo quod uniformiter se habet
ad omnia, quia omnia de nichilo et per unum [?] produxit, quod ex-
idem est quod ipse producens quod [?] ratione dif-
fert quantum est ex parte sua. Alio modo est loqui
de ipsa causa prima quantum ad illud quod efficit sicut in-
fluit, et hoc modo licet uniformis in se ipsa sit et simplex,
idem manens cum apud ipsum non sit transmutatio
nec vicissitudinis obumbratio, tamen dissimilia et di-
uersa efficit in rebus, et hoc propter infinitatem sue potestatis et
multiformitatem sue sapientie, quia habet in se causas et quidditates [?]
ad istud ultimum non se habet similiter et secundum unam dispositionem
ad omnia, licet quantum est de se et de ratione causandi sit uni-
formis. Sicut sol quantum est de se uniformiter se habet ad omnia
corpora, tamen efficiendo se habet dissimiliter, quia diuersa et
dissimilia efficit in diversis corporibus. Sic dico de causa
prima in quantum est de se uniformiter se habet ad omnia,
tamen dissimiliter et difformiter se habet ad illa, propter hoc quod ad in
ipsis efficit varia et diuersa et propter hoc res dissimiliter
se habent ad ipsum. Et sic patet quod anime condite inequales
sunt et creata, quia licet sit unus creans, est
tamen ratione effectum multiplex diversitas, et ideo ab ipso ca-
sualiter sit uerum oritur maxima diuersitas. Ad illud
quod obicitur quod deus in producendo equaliter se habet ad
omnes animas, dicendum quod est loqui de productione animarum
a deo dupliciter. Uno modo quantum ad modum, et sic cum
omnes de nichilo producat et in corporibus quorum
sunt perfectiones, uerum est quod equaliter se habet ad omnes in
producendo et econuerso omnes anime ad ipsum. Alio modo est lo-
qui de ista productione quantum ad eius obiectum uel terminum,
hoc est quantum ad illud quod efficitur per productionem
et ad quod terminatur, et sic non est uerum quod deus in producendo
equaliter se habeat ad omnes animas et omnes anime ad ipsum. Immo
aliud et melius dat et efficit in una anima quam in alia,
et meliorem et nobiliorem in naturalibus efficit unam quam
aliam, et plus accipit una ab ipso quam alia, et maio-
rem capacitatem dat uni quam alii, et hoc propter ordinem sue
sapientie et multiformem participationem bonitatis sue. Et ut

reseruatur ordo in rebus omnibus tam in singulis speciebus
quam indiuiduis. — Ad illud quod una anima habet eandem formam
quantum alia dicendum quod unitas est tamen essentie forme que est
perficere et mouere non habent equaliter quia una nobiliori
et meliori modo perficit et mouet quam alia et hoc
tamen quod ipsa est nobilior et excellentiorum uirtutum uel
est sibi quam esse secundum quid aut absolute secundum esse
perfectum per comparationem ad alterum. Si ad perfectibile unde quia
aut respondet suum perfectibile ideo quelibet est perfecta forma
et motor secundum illud quod est esse secundum distinctionem quantum ad
maiorem nobilitatem et minorem quia illud quod est aut
absolute. Secundum quod aut distribuitur a principio prouidente
iuxta dispositionem et ordinem sue sapientie. — Ad illud quod obicitur
quod omnes anime equaliter appropinquant ad deum quia immediate
dicendum quod appropinquatio rationalis ad deum consistit uidelicet
in conformitate et unitate intentionis uel in medio.
Probatur. Cum duo dicuntur realiter appropinquare deo. primo quia
est creatura conformis et similis et per hoc quod inter ipsum
et deum nichil cadit medium quod uidelicet distinctam faciat
immo fertur in ipsum immediate et ab ipso procedit immediate.
Secundum quod dicit augustinus in fine libri de uera religione quod inter
mentem nostram et deum nulla est interposita natura et
propter hoc duo dicuntur creatura realiter esse deo propinquior
uel alia creatura quantum ergo ista appropinquatio attenditur duo
patet in quibus attenditur uidelicet conformitatem et im
mediationem ad ipsum. dico quod quantum ad immediationem
uerum est quod obicitur tamen quantum ad conformitatem et maiorem
et minorem influentie receptionem non est uerum quod obicitur.
Una enim naturaliter magis est conformis deo et nobiliorem
influentiam recipit ab ipso propter quam est ei similior quam
alia et ratione huius una nobilior est et melior quam alia
unde licet omnes immediate exeant ab ipso secundum hoc ad ipsum
tamen una magis accedit ad ipsum et appropinquat ad ipsum
per similitudinem et conformitatem quam alia et ex hoc est no
bilior et talis est appropinquatio creature intellectualis ad deum
cum ipse est et attenditur secundum conformitatem non secundum ac
cessum localem. — Ad illud quod obicitur quod anima rationalis omnia
superat secundum augustinum. dicendum quod augustinus loquitur de ipsa quantum
ad genus nature et comparando ipsam ad creaturas alterius
generis. quoniam inter omnes creaturas a deo conditas non rationales
siue intellectuales que est condita ad dei ymaginem summe
excellens est et summe nobilis creatura et angelus.
Unde bene concedo quod superat omnes animas et omnes angelos omnes
alias res a deo conditas que non sunt rationales siue intellectua
les non tamen propter hoc tollitur quin unus angelus super
alium in nobilitate et una anima aliam. — Preterea
adhuc quod obicitur quod anima rationalis solummodo est melior
unde bene concedo quod aliqua anima simpliciter per naturam aliquibus

alia natura que non est sui generis melior est. hoc est
que non est rationalis siue intellectualis et ad ymaginem dei.
— Ad illud autem quod angelus et anima non sunt pares etc. dicendum
quod istud non intelligitur quantum ad dignitatem nature sed quantum
ad genus nature et quantum ad finem. quantum ad genus nature
quia tam angelus quam anima sunt nature intellectuales et condi
te et condite ad dei ymaginem. quantum sunt ad finem
quia condite sunt ad eundem finem. scilicet ad beatitudinem eternam
ad quam immediate ordinantur et adhuc quod deum capiunt
et percipiunt per cognitionem et amorem sic dico de animabus
secundum quod dignitatem [illegible] dignitatis et nobilitatis nature
[illegible] pollent etc. — Ad illud quod obicitur quod una anima
plus accepit a deo quam alia dicendum quod similiter est immo una
accepit ab eo meliora illa quam alia. — Et quod obicitur
quod una in sua productione non habet maiorem capacitatem
quam alia dicendum quod uerum est quod una non habet maiorem capa
citatem quam alia precedentem sue bonitatis et nature receptionem
sed conditur ipsa cum eam simul largitur. Si in capacita
tem et bonitatem et per hoc quod disponitur diuina natura in
meliorem secundum hoc ampliat capacitatem et est simul tempore
capacitas ipsa et bonitas nature accepta sibi accepto capacitatis
licet ordine nature ipsa capacitas antecedat bonitatis recep
tionem. — Ad illud quod obicitur de materia et de forma dicendum quod
licet una forma non sit magis forma quam alia tamen u
na forma in sua natura [illegible] est nobilior quam alia.
Sic una anima quam alia. — Ad illud quod obicitur quod dispositio
que est necessitas non est maior in uno quam in alio
dicendum quod dispositio que est necessitas in anima rationali non est in
eo simpliciter. sed secundum quod congruit tali corpori et quod necesse
est ad talem formam unde maior est et melior in uno
quam in alio. etenim ille habet beatitudinem in quo est
illa dispositio et propter hoc non necesse generatur aliter. — Preterea cum
anima sit substantia et sit forma et non educatur de potentia materie
sed totaliter ab agente. dispositio que est necessitas non facit
nisi adhuc quod talis forma detur tali materie non autem
ex ipsa habet quod debeat esse in tanta nobilitate quantum
ad naturam sed quantum ad aliquas operationes sic dicendum est.
Immo ab agente nobilissimo est quod hec sit tam no
bilis in natura et alia nobilior ipsa. — Ad illud quod
obicitur quod equalis est capacitas in omni anima quantum
ad intellectum et quantum ad affectum dicendum sicut estimo
quod falsum est. Nam capacitas intellectus non solum
attenditur quantum ad numerum intelligibilium. sed et quantum
ad limpiditatem in intelligendo. et si ergo eandem ueri
tatem quam una intelligit per naturam potest alia intelligere tamen
per naturam non potest ita limpide. unde non est una
capax tante limpiditatis in cognoscendo ueritatem
quante est alia. sic dico quod capacitas affectus non

est equalis immo dico quod una habet maiorem quam alia. sic anima
Christi quam anima beate uirginis. et anima beate uirginis quam
omnes alie. — Preterea dato quod ita esset tamen adhuc non [illegible]
quia licet sit equalis capacitas tamen una conditione sua est magis
apta ad capacitatem actualem quam alia unde et si potentia re
mota forte sit equalis. tamen actualis capacitas non est nec
aptitudo ad illam. — Ad illud quod obicitur quod pulcritudo est qua
litas uniuersi dicendum quod equalitas duobus modis accipitur
uno modo ut importat [illegible] et sub ipsa ratione. et sic equalitas priuat inuicem
unum aliquem excessum. alio modo dicitur ut importat et extendit nomen
et sic quoque sumitur proportione siue proportionalitate. et hoc
modo accipitur in alia auctoritate augustini. quod manifestum patet de corpore humano. si
enim de corpore humano pulcritudinis quantum membra corporis sint bene dis
tincta et habeant mutuam ac proportionalem correspondentiam
ad inuicem et hec duo exigit pulcritudo. scilicet distinctionem et
correspondentiam proportionalem et ista dicitur quedam equalitas cum
caput correspondet toti corpori in tanta quantitate in qua tanto
debet respondere tanto corpori. et sic de omnibus membris corporis
unde hec est quedam equalitas in corpore. sed istud non uol
let quod omnia membra corporis sint nobilia alio modo sic dico
in uniuersitate anime et angelice. Quod dicitur ita sit in creaturis intellectualibus.
patet per hoc quia si [illegible] ibi accipitur equalitas et pulcritudo
uniuersi quia deus condidit pulcherrimum ei non exigitur quod omnes
partes uniuersi essent omnino equales quod dicitur non potest esse secundum
augustinum. — Ad illud quod obicitur quod nichil ita distat ab equalitate
sicut inequalitas dicendum quod ex hoc non habetur nisi quod inequalitas non potest
simul [illegible] eodem cum equalitate et proprie cum illa que est sum
ma. sed ex hoc non sequitur quin a summa equalitate procedat
inequalitas sicut multitudo egreditur ab uno. Nec obstat quod in crea
turis ubi naturis que minus distant a deo sit maior equa
litas secundum quod magis sit assimilatio ad deum siue similitudine
et conformitas quam habent angeli et anime cum inequalitate in
qua sunt et ideo non sequitur quod si minus distat quod sint omnia equales
cum penes hoc non attendatur minor distantia sed quod sunt deo
magis similes inter se conformes. nec est simile de igne potentie et
aqua quamuis illa sint corpora quedam continua eiusdem rationis
in toto et in partibus nec habent partes subiectiuas ita distinctas
sicut natura angelica et humana. — Ad aliud quod obicitur quod tunc
est in animabus ierarchia et distinctio ordinum dicendum quod non sic
quam ordo ierarchie non consistit in pollentia nature et gratie
nisi correspondeant sibi et sint gradatim sicut est in angelis. unde quamuis
habent meliora nature habent meliora dona gratuita non sic autem
est in animabus quia que meliorem naturam sortiuntur habent minus
[illegible] nature uel in futuro ita erit quando ergo ad perfectionem ordinis
requiritur quod hec duo sint gradatim. scilicet pollentia nature et gratie
[illegible] ideo est ordo ierarchie in angelis non sic in animabus. — Alia
ratio: [illegible] anima et si in animabus sit inequalitas non est tanta
[illegible] est inequalitas que faciat gradus diuisos specificos sic est

in angelis. Cum omnes anime rationales conueniant sub eadem specie
ordo autem ierarchicus requirit maiorem pollentiam nature
et quantitatem illi respondentem quam sit in animabus
et ideo non sequitur quod in animabus sit ordo ierarchie sicut
in angelis quia ibi talis autem tanta inequalitas nature que
faciat gradus ita diuisos in illis quanta est in angelis.

Questio fuit de diuinarum personarum
distinctione. Et prima questio fuit de ipsa [illegible]
persona [illegible] quod alibi determinatur. — Secunda questio in speciali
de distinctione ipsius spiritus sancti a filio et est questio utrum
scilicet spiritus personaliter distinguatur a filio si non procederet a fi
lio ut uerum sit quod a filio procedit adhuc quod sit persona
ab ipso distincta. Quod dicendum quod esset persona distincta persona
liter a filio licet non procederet a filio sic ponunt greci
quod multipliciter auctoritate et ratione. primo sic augustinus v. de trinitate capitulo xiiii
solet multos mouere cur non sit filius et spiritus sanctus cum et ipse
a patre exeat sicut in euangelio legitur. et respondet di
cens exiit enim non quomodo natus sed quomodo datus et
ideo non dicitur filius quia neque natus est sicut unigenitus
neque factus ut per dei gratiam in adoptionem nasceretur sicut
nos. ex his uerbis augustini uidetur quod spiritus sanctus per hoc sit perso
naliter distinctus a filio. quia ipse est natus iste uero datus
sed dato quod spiritus sanctus non procederet a filio adhuc filius
procederet a patre quo modo natus et spiritus sanctus a patre quo modo
datus quia ut donum amoris a datore. ergo maneret ea
distinctionis personalis ergo esset a filio personaliter distinctus.
— Item augustinus xv. de trinitate capitulo xxvi quomodo ergo non absurdissi
me filius diceretur ambo cum sit filio pater eternaliter
sine ullo initio temporis sine ulla permutabilitate nature de patre
genitus ita spiritus sanctus de patre eternaliter sine ullo initio temporis
sine ulla mutabilitate nature de utroque procedit. ex his uer
bis apparet quod processio generationis et processio sic se habent quod ille dicitur
filius et iste dicitur spiritus sanctus. ergo generatio et processio se distinguunt
personaliter filium et spiritum sanctum. sed dato quod spiritus sanctus
non procederet a filio adhuc manet modus generationis filii cum
processus spiritus sancti a filio non sit cum generationis filii ut prius
adhuc et manet ubi processio spiritus sancti a patre cum non habet
per filio quod ab ipso procedat spiritus sanctus sed potius e contrario. —
ergo cum manent rationes distinguendi personaliter manet
filii et spiritus sancti ab inuicem personalis distinctio. — Item augustinus de
trinitate xv. capitulo xxvii cur non dicatur natus esse sed potius
procedere spiritus sanctus et respondet quoniam si et ipse diceretur filius am
borum utique filius diceretur quod absurdissimum est. ex hac auctoritate
uidetur quod si spiritus sanctus esset natus quod esset filius sed quia pro
cedit et non natus est non filius. ergo per processionem et natiuitatem
distinguitur personaliter filius et spiritus sanctus. sed manentibus
causis manet effectus si ergo essent ubi processio et natiuitas
dato illo impossibili quod spiritus sanctus non procederet a filio cum hoc

non sit ea vel in illa. Ergo adhuc esset ibi personalis distinctio filii et spiritus sancti. — Item Augustinus xv de trinitate c. xxvii: Attolle oculos ad ipsam lucem et eos in ea fige si potes. Si enim videbis quid distet nativitas verbi dei a processione doni dei, propter hoc filius unigenitus non de patre genitum aliquem eius filium esse, sed procedere dixit spiritum sanctum. — Ex hac auctoritate arguitur sic: plus distat processio a generatione quam generatio a generatione. Sed sicut dicit Augustinus, quod si spiritus sanctus esset genitus a patre, quod esset frater filii et tunc distinctus a filio esset. Ergo multo magis si a solo patre procederet distingueretur a filio personaliter ratione processionis et nativitatis. — Item Anselmus in libro de trinitate ... quod distinctio personarum divinarum fit per proprietates personales. Sed dato quod spiritus sanctus non procedat a filio adhuc sunt in divinis proprietates personales distinguentes. Ergo adhuc esset filius et spiritus sanctus personaliter distincti. Quod autem sint hoc dato patet per Damascenum qui grecus fuit in libro c. x. Ait dicit quod omnia habet pater quae sunt, habet filius et spiritus sanctus, praeter ingenitum et genitum et processionem. In his enim solis ypostaticis proprietatibus ab invicem differunt hee tres ypostases, non substantia. Ergo hee tres proprietates sunt distinctive personarum. — Item hoc habetur eodem libro c. xi ubi dicit quod secundum omnia sunt unum pater et filius et spiritus sanctus praeter ingenerationem et generationem et processionem. Sed ille tres manent ubi, quod non nisi spiraret quia nichil haberet a filio nec unum generationem nec spirationem habet ex quo pone ad spirationem filii actualem. Ergo adhuc distinguerentur personaliter. — Item Damascenus in libro c. x: propter patrem, hoc est propter esse patrem, filius est et spiritus sanctus, et propter patrem habet filius et spiritus sanctus omnia quae habet; sed propter quod habet filius quod sit filius et propter quod habet spiritus sanctus quod sit spiritus sanctus et omnia quae habent, propter illud habent distinctionem personalem filius et spiritus sanctus. Sed ergo istud est esse patrem et esse patrem istud esset licet spiritus sanctus a filio non procederet. Ergo dato quod non procederet et spiritus sanctus esset distinctus personaliter a filio cum manente ea distinctionis manet distinctio. — Item Anselmus libro de processione spiritus sancti loquens de ista materia dicit ita: filius deus est de patre deo nascendo et spiritus sanctus deus est de patre deo procedendo, et post hoc subdit: huius itaque sola ea pluralitas est in deo ut pater et filius et spiritus sanctus dici non possint de invicem. Sed alii et ab invicem quod procedat duobus modis est deus de deo. Sola ergo dicta nativitatis et processionis est id ratio personalis distinctionis eorum. Sed adhuc manet ubi processio et nativitas a patre licet non sit processio a filio sed potest dici ... ergo adhuc manet ubi distinctio personarum scilicet patris, filii et spiritus sancti. Ergo adhuc distinguerentur personaliter. — Item Anselmus in libro de processione spiritus sancti ... tamen manifestius

fecisti istius expressius dicens: quippe quoniam filius est de patre et spiritus sanctus est de patre, nec ille de quo est alius potest esse ille qui de se est, nec qui de alio est valet esse ille de quo est. Ideo nec pater est filius nec spiritus sanctus, nec filius vel spiritus sanctus est pater. Filius autem ut inveniam aliam eorum dicam quoniam non aliter quam spiritus sanctus de illo sit et procedat, ideo non est spiritus sanctus nec spiritus sanctus est filius, quia filius nascendo habet esse de patre, spiritus sanctus vero non nascendo sed procedendo. Ergo secundum Anselmum licet spiritus sanctus non procedat a filio sed a solo patre, tamen distinctus est a filio propter diversum modum existendi a patre. — Item Anselmus de processione spiritus sancti c. iii: cum deus est spiritus sanctus, requirit unitas perfecta scilicet unitas naturae, quomodo et filium esse spiritum sanctum, sed nec pater de quo est spiritus sanctus potest esse ille qui de se est, nec filius qui existit de patre nascendo est ille qui de eodem patre est procedendo scilicet spiritus sanctus. Cum autem apparebit quia spiritus sanctus est de filio tunc quoque palam erit quia propter hoc filius nequid esse spiritus sanctus et spiritus sanctus filius. Ex hac similiter auctoritate Anselmi habetur quod duplex est ratio distinguendi spiritum sanctum a filio: una est quia aliter exit a patre quam filius, alia quod exit a filio quod postea probabitur. Ergo dato per impossibile quod a filio non procedit sed a patre solo, adhuc esset distinctus personaliter a filio per aliam rationem distinguendi, quae est alius modus procedendi a patre sicut exponitur. — Item Anselmus adhuc expressius de hac materia de processione spiritus sancti c. v habet: verum esse a patre filius et spiritus sanctus sed diverso modo, quia alter procedendo alter nascendo, ut alii sint per hoc ab invicem. Non enim nascitur unus, non potest tamen natus ille esse qui per hoc est alius ab illo quia non sicut natus sed procedit. Et cum unus procedit nequid ille similiter procedere qui per hoc est alius ab illo quia non sicut procedit sed nascitur. Nam et si plures essent plures idem est distincti quia supra nativitate et processione per hoc solum essent diversi, scilicet quia unus nascitur alius procedit, id est distincti. Ergo licet spiritus sanctus non procederet a filio tamen per hoc personaliter distingueretur a filio quod scilicet aliter acciperet esse a patre quam filius. — Item Anselmus in libro de processione spiritus sancti c. xxiii loquens de sententia grecorum et recapitulans quae dixit in libro ita dicit: patet ergo sicut supra promisi per hoc quia filius existit nascendo, spiritus sanctus procedendo, hac quoque ratione quod spiritus sanctus est de filio eos de invicem non posse dici. Assignat ergo Anselmus duplicem causam distinctionis filii et spiritus sancti: prima est quod diversimode oriuntur, secunda est quod spiritus sanctus a filio procedit et spiratur. Sed ergo prima non dependet a secunda et potest stare sive intelligi esse sine illa, ergo adhuc illa manente essent distincti personaliter licet non esset secunda ratio distinctionis. — Item Richardus in iiii libro de trinitate c. xv: invenimus quod plures ille tantum personae quarum habet unaquaeque unam ... per omnia indifferentem esse.

quod pertinet ad ydemptitatem substantiae; possunt tamen per originale eorum invicem distinguere(?) ... Si unus exit a seipso, alter origine trahit ab alio, et si originem habentes differunt ratione operandi modum. In divina namque natura circa originem solam oportet(?) ... tam personarum quam existentiarum differentiam. Sed Richardus. Sed si spiritus sanctus non procederet a filio adhuc diversum esset ab alio, scilicet a patre, et differunt in modo optinendi originem, et natura, quia iste optinet nascendo, ille vero procedendo. Ergo si hec est ea distinctionis personalis in divinis, ergo adhuc distinguerentur personaliter filius et spiritus sanctus. — Item Richardus in iiii de trinitate c. xiii: secundum solam originem est illa varietas existentiae quam pluribus personis esse videmus in differentiam esse. Invenimus tamen secundum originem mutuam horum distantiam adinvicem; secundum vero originem differunt si unus originem habet alter origine caret, vel si originem habent tamen origo unius differt ab origine alterius. Ex hac autem habetur quod distinctio personarum est duobus modis penes originem: uno modo quando una habet originem alia non, vel cum utraque habet originem, tamen origo unius differt ab origine alterius. Sed dato quod spiritus sanctus non procedit a filio sed a solo patre, adhuc origo filii differret secundum speciem ab origine spiritus sancti a patre. Ergo adhuc distinguerentur personaliter penes origines diversas filius et spiritus sanctus. — Contra Richardus v libro de trinitate c. i: nichil aliud est persona divina quam incommunicabilis existentia. Notandum itaque quod quelibet existentia divina sicut ubi unum aliquid invenitur habere incommunicabile, ex eo utique solo ... esse persona. Nam et si plura habet incommunicabilia, sufficit tamen unum solum ad complendum quod sit persona. Sed spiritus sanctus habet hoc incommunicabile unum est procedere a duobus, quod est procedere liberaliter. Hec enim duo soli ei conveniunt. Ergo altero manente semper erit persona distincta sive incommunicabilis existentia. Sed si non procederet a duobus sed ab uno solo adhuc remaneret ei unum incommunicabile scilicet liberaliter procedere. Ergo adhuc esset persona et incommunicabilis existentia et ita distincta, quoniam idem est personam esse et distinctam esse cum sit existentia incommunicabilis et sit incommunicabilis nec communis. Ergo adhuc esset spiritus sanctus a filio personaliter distinctus per illud unum incommunicabile quod convenit alii personae in divinis nisi ipsi. — Item sicut vult Augustinus pater est principium totius divinitatis, sed omnis emanatio et productio quae fit in divinis vel quae ibi potest esse aut est per generationem aut per spirationem. Ergo necesse est quod in patre sit vis generativa et vis spirativa, et cum sit in ipso tanquam in principio principali, ergo perfectissime est in patre vis spirativa et vis generativa, et cum nulla impossibilitas cadat circa ipsum, ergo utraque vis est in ipso in summa actualitate et in summa perfectione. Ergo pater non potest non generare vel non spirare tanquam principium principalissimum. Ergo dato quod filius, qui est principium de principio, quod nichil dat patri sed totum accipit ab ipso, non spiraret, nichilominus pater perfectissime et actualissime

generat et spirat: aut ergo eundem generat et spirat aut alium et alium. Sed non eundem, quoniam impossibile est eandem personam divinam diversis emanationibus emanare cum distinguantur et accipiant esse per emanationes. Ergo necesse est quod alium generet et alium spiret, sed qui generatur est filius, qui spiratur est spiritus sanctus. Ergo necesse est adhuc filium et spiritum sanctum esse alium et alium, sed non nisi personaliter. Ergo adhuc sunt distincti filius et spiritus sanctus. — Item sicut probat Augustinus et habet, filius nichil habet nisi quod nascendo accipit et sic nichil habet quod non habeat ab alio. Sic pater nichil habet quod non habeat a se ipso. Ergo virtutem generandi et spirandi habet a se ipso et nullo modo ab alio. Sed quod habet aliquid a se ipso necesse habet illud cessante vel remoto omni alio. Ergo dato quod filius non spiraret nichilominus pater generat filium et spirat spiritum sanctum. Sed constat quod diversae emanationes necessario habent diversa obiecta sicut diversi motus diversos terminos. Ergo necesse est adhuc filium esse distinctum a spiritu sancto personaliter. — Item omne agens ut producens nisi deficiat sic agat vel producit per infinitatem et totalitatem sue virtutis ... producat quid perfectum. Sed vis generativa in patre et similiter spirativa est infinita et simplicissima. Ergo per totalitatem utriusque generat et spirat. Ergo pater non potest generare nisi quod perfectum, hoc est personam perfectam, nec spirare nisi personam perfectam cum isti actus terminentur ad personam. Ergo cum due perfectissima in aliquo generare non possit ... in uno ... illo. Ergo oportet quod eandem personam ut supra generat pater et spirat. Sed dato quod filius non spiraret adhuc pater spiraret et generaret cum non liceat habere duplicem unum ex comparatione ad filium ... primitatis sue et non generaret nisi filium et non spiraret nisi spiritum sanctum. Ergo adhuc essent personaliter distincti necessario filius et spiritus sanctus. — Item a maiore ... germanitate ... videntur distinguibilia et distincta quam quae non sunt huiusmodi. Sed si spiritus sanctus esset a solo patre tunc haberet ab illo, ergo maiorem haberet convenientiam et germanitatem cum patre quam cum filio. Ergo si tunc esset distinctus personaliter a patre, ergo multo magis a filio quia alterius esset a patre quam filius nisi haberet ab illo. — Item in creatura ... pensare debeamus et sapere, istud verum est de illis quae sunt nobilitatis et perfectionis. In creatura videmus quod ab uno fonte possunt egredi plures linee differentes et distincte immediate ita quod una non ab alia, et similiter ab uno fonte immediate plures rivuli ita quod non unus ab alio, et istud est perfectionis et virtutis fontis. Ergo multo magis in divinis a patre in quo est fontalis plenitudo, qui est principium totius divinitatis, possunt procedere immediate due personae distincte ita quod neutra ab alia. Ergo non oportet quod ad hoc quod spiritus sanctus distinguatur a filio personaliter quod procedat ab ipso sed sufficit quod ita

immediate a patre. Item omne agens vel producens perfecte sufficiens et a nullo dependens et per nichil impeditur valens potest semper et in omni statu in suam coequalem operationem. Sed pater in divinis est huiusmodi. ergo constat quod nichil potest impedire quin semper spiret et generet cum spirare et generare sint actiones perfecte coequales et inseparabiles. ergo dato adhuc quod filius non spiret tamen pater spiraret et generaret. ergo adhuc essent in divinis unus spiratus scilicet spiritus sanctus et alius genitus scilicet filius. ergo essent duo et distincti filius et spiritus sanctus. Item omnis agens vel producens virtute agendi seu producendi alii conferens potest agere vel producere illo non agente vel producente. Sed non e contrario vii phisicorum dicitur quod si primum det virtutem secundo secundum non potest agere sine primo. Sed primum potest agere sine secundo ut ponitur exemplum de igne et ferro. Sed pater dat virtutem spirandi filio. virtus enim generandi est in ipso solo. ergo potest spirare filio non spirante et filio generare. Sed quamvis ad actus duos quamvis sit inmissa semper est potentia completa actum. ergo pater semper actu generat et spirat ipso filio non spirante. ergo semper est ibi filius genitus et spiritus sanctus spiratus. ergo distincti personaliter. Item posterius dependet a priori et non e contrario. unde in prologo arismetice dicitur quod priora posteriori necessario ponuntur et prius sed ipso destructo non destruitur. Sed prius est … emanatio que est generatio naturaliter prior est secundum modum intelligentie quam emanatio que est spiratio. ergo dato quod filius non spiraret nichilominus filius generaretur et pater generaret ergo filius et spiraret. quia spiratio filii secundum modum intelligentie posterius respicit patrem quam filiationis virtus spirativa et … cum summa liberalitas nichil in patre esset. Sed generatio et spiratio sunt distincte emanationes ergo distinctas personas producunt per se. Sed non nisi filius et spiritus sanctus. ergo adhuc essent personaliter distincti filius et spiritus sanctus. Item Ric. v. li. de trinitate c. i. ubi plures sunt indifferenter esse ex differentia originis sic servant unitatem substantie ut tamen non desinunt plures existentie i. persone. Sed dato quod spiritus sanctus esset a solo patre et non a filio haberent plures differentias esse ex differentia originis scilicet filius et spiritus sanctus. ergo sic adhuc servant unitatem substantie quod essent plures et distincte persone filius et spiritus sanctus. Item quando aliqua duo agentia vel producentia non dependent ad invicem defectus actionis in uno non ponit defectum actionis in alio vel productionis. Sed pater et filius sunt huiusmodi. ergo dato quod filius non spiraret non propter hoc pater non generaret vel spiraret immo generaret et spiraret. Sed constat quod … unum ergo duos et distinctos. Item quod aliquis habeat socium in conferendo vel dando aliquid hoc non facit eius liberalitatem sed mera gratia dantis. ergo non propter hoc careret aliquis sua liberalitate si non haberet socium in conferendo aliquid. ergo non est dicendum quod pater sua summa liberalitate careret si filius non spiraret spiritum sanctum. ergo adhuc summe liberalis esset. Sed summa liberalitas non potest esse

sine productione. ergo adhuc spiraret spiritum sanctum. Sed non spiraret nisi distinctum suppositum et filium generaret distinctum suppositum. ergo distincti essent filius et spiritus sanctus. Item per beatum Augustinum nichil quorumque est relatio nichil eadem est distinctio. Sed dato quod spiritus sanctus non procederet a filio tamen inter ipsos esset relatio. ergo inter ipsos esset distinctio. minor patet per Anselmum li. de processione spiritus sancti c. … qui dicit nam cum filius existat de patre deo nascendo et spiritus sanctus procedendo ipsa diversitate nativitatis et processionis ad invicem ut dixi et aliis abstinetur referuntur ergo ad invicem ipsa diversitate nativitatis et processionis licet unus non procederet ab alio et ita essent … sed distinguerentur. Item differentia secundum oppositionem maior est quam differentia secundum disparationem. ergo si differentia secundum disparationem magis cadit et competit in summa simplicitate quam que est secundum oppositionem. Sed divinum esse simplicissimum est et in ipso cadit distinctio per differentiam per oppositionem hoc est secundum relationes oppositas sicut inter patrem et filium. ergo multo magis cadit ibi distinctio per disparationem hoc est per disparatas relationes. ergo magis competit dicere quod due persone distinguantur per disparatas origines et relationes quam per oppositas. Sed si spiritus sanctus non procederet a filio licet non haberent oppositas relationes ad invicem tamen haberent origines disparatas et relationes. ergo adhuc distinguerentur distinctione que magis competit ipsi esse divino. Item secundum philosophum i li. de causis dicitur virtus unita plus est infinita quam ipsa multiplicata. Sed ubi non est voluntas sed differentia per esse ibi sunt cause diversitatis et distinctionis emanationum. ergo multo magis ubi videtur utrumque et ubi unum sine reliquo ibi sunt cause diversitatis et distinctionis emanantium et emanationum et principiorum. Sed ita est in divinis quoniam in deo natura et voluntas sunt idem per essentiam. ergo magis in divinis possunt natura et voluntas esse principia personas fecunditates diversitatis emanationum et emanantium absque hoc quod unus sit ab alio. Sed sic potest ibi esse cum divinum esse sit actualissimum. ergo non est principium unius emanationis et fecunditas voluntatis unius emanationis alterius ac per hoc alterius emanantis scilicet spiritus sancti. ergo necessario distinguuntur filius et spiritus sanctus licet unus ab alio non procedat ac per hoc apparet quod male dicunt illi qui dicunt eos non distingui nisi unus ab alio procedat quia natura et voluntas sunt unum in deo non possunt esse … sunt principium diversitatis emanationum ac per hoc diversorum emanantium nisi unus produceretur ab alio licet enim natura et voluntas sint unum re tamen diversa sunt distincta in principiando quia quamvis habet unum suam propriam et coequalem fecunditatem per quam est in producendo personam. Item si calitas que est principium motus localis et frigiditas que est principium infrigidandi essent idem in re nichilominus essent principium istorum actuum diversorum qui sunt motus localis et infrigidationis. unum esset principium movendi localiter et infrigidandi. ergo sic licet natura et voluntas sint idem per essentiam modo tamen quod utraque per virtutem et perfectionem est ibi licet principiando utraque sunt ibi fecunditates

suam et est principium sine … et distinctione emanationis ac per hoc distincti emanantis scilicet filii et spiritus sancti. ergo sine distinctione absque hoc quod unus procedat ab alio. Item prius est illud a quo non convertitur consequentia. Sed optime sequitur iste est ab uno vel duobus ergo distinguuntur. Sed non e contrario quia pater et filius in divinis non distinguuntur ut duo disparata. ergo prius distinguuntur quam esse ab uno vel a duobus. Sed posito priori necesse est poni posterius. immo potest esse prius sine posteriori licet e contrario non. Sed necessario isti distinguuntur. ergo est advertendum quod in divinis non oportet ponere ad hoc quod spiritus sanctus sit distinctus a persona quod procedat a duobus. ergo dato quod non procederet a filio sed a solo patre adhuc esset simpliciter personaliter distinctus et ita esset personaliter distinctus a filio. Ad oppositum obicitur per auctoritatem Boetii de qua est hoc in li. de trinitate quod in divinis sola quarum unitatem relatio multiplicat hoc est distinguit trinitatem. Sed hec est relatio persone ad personam. ergo ubi nulla est relatio nec personas divinas ibi nulla est distinctio. Sed si spiritus sanctus non procederet a filio nulla esset relatio eius ad filium. quoniam relatio pertinet ad personam in divinis non est nisi relatio originis. ergo si non procederet a filio nullo modo distingueretur a filio personaliter ex quo necesse est ipsum procedere. Item Augustinus de spiritu sancto c. … videamus quomodo unitatem dei communicatam restringat relatio. quoniam ergo unus est deus pater et filius et spiritus sanctus exigit unitas dei i. divinitatis ut filius sit pater et spiritus sanctus. Sed obviat relatio que prohibet filium et spiritum sanctum esse patrem quoniam quod non producit non intelligitur capere existentiam de aliquo esse de quo existat esse existentie de se. ex hac auctoritate habetur quod sola illa relatio qua una persona refertur ad aliam quia existit de illa ut … facit distinctionem inter personas ita quod una non potest dici alia. Sed talis relatio non est inter filium et spiritum sanctum nisi procedat spiritus sanctus a filio. ergo non est distinctio personalis inter filium et spiritum sanctum nisi spiritus sanctus procedat ab ipso quoniam … distinctionis et sic patet quod personaliter non distinguerentur. Item Augustinus c. … in fine dicit ita cum apparebit quia spiritus sanctus est de filio tunc quoque palam erit quare spiritus filius nequid dici et spiritus sanctus scilicet filius. ergo ista est distinctio eorum per Augustinum quia unus scilicet est ab alio. ergo ista remota non esset personalis distinctio inter filium et spiritum sanctum. Item inter distincta summe concordia non potest esse distinctio sine habitudine nec habitudo potest esse sine relatione. Sed quecumque dicuntur ut persone filius et spiritus sanctus summe concordant quoniam sunt unius et eiusdem simplicitatis et indifferentie. ergo non potest esse distinctio inter filium et spiritum sanctum sine habitudine nec habitudo sine relatione. Sed nulla est relatio spiritus sancti ad filium nisi procedat a filio et econtra. ergo nulla habitudo ergo nec distinctio ergo personaliter non distinguerentur. Item Augustinus de spiritu sancto c. xxi non est alius donum patris et alius donum filii nec distinctio sed idem quod … ille est pater iste est filius et alius ille alius iste. ex hac auctoritate habetur quod filius non esset distinctus a patre nisi procederet

[margin: distincti]

a patre. ergo filius et spiritus sanctus a filio nisi procederet a filio. Item plures emanationes ab eodem principio non distinguuntur nisi esset differens qualitas sicut apparet in angelis per Ric. iiii de trin. c. xiiii et xiiii et xv et tamen creatio unius non est creatio alterius. ergo sic plures emanationes non distinguunt personas ad invicem nisi assit differens qualitas ut una sit ab alia. Sed differens qualitas non potest esse in personis divinis ergo non possunt sic distingui quia … non potest esse cum simplicitate divina et ergo oportet ad hoc quod distinguantur quod una sit ab alia. Item … est deo in potentia sicut dicit Augustinus contra … Sed … est quod pater genuit filium … non est … nisi genuit in virtute et concordia cum patre quia deus potest generare cum est vis spirativa. ergo non generatur a patre filius nec distinguitur a spiritu sancto nisi generaretur in virtute spirativa et pater et filius cum patre spiraret spiritum sanctum. Item filius eo quod generatur procedit ut ymago quia perfecta generatio et univoca non est nisi similis vel … Sed non esset ymago nisi produceret spiritum sanctum. ergo non generaretur nec distingueretur a spiritu sancto nisi produceret spiritum sanctum quod dicitur non esset ymago nisi produceret spiritum sanctum patet per Ric. vi li. de trin. c. xi qui hanc solam rationem assignat quare filius dicitur ymago patris et non spiritus sanctus quare scilicet pater habet omnem plenitudinem et dat. filius similiter accipit a patre et dat spiritui sancto. Sed accipit et non dat et sic patet quod … Item Ric. v. li. de trin. c. i. in fine dicit quod distinctionem divinarum personarum attende tamen solam rationem originalem cause sive originalem … inter filium et spiritum sanctum non unus procedat ab alio quia ambo procedunt ab uno. Sed quia … unus ab alio. ergo nulla esset inter ipsos distinctio. Item sicut filius in divinis procedit per modum nature et non sic procedere non esset habet distincta persona. Item sicut spiritus sanctus per beatum Augustinum procedit per modum amoris mutui sive concordie. ergo nisi sic procederet non esset spiritus sanctus persona distincta ab utroque. Sed nisi procederet a filio non sic procederet quia amore mutuo sive concordia necesse est procedere a duobus. ergo nisi spiritus sanctus procedat a filio non esset spiritus sanctus persona distincta in trinitate a filio. Item omnis distinctio aut est penes aliquid absolutum aut penes aliquid respectivum. Sed non distinguerentur filius et spiritus sanctus penes aliquid absolutum quoniam omne absolutum in divinis commune est simplicitatis … divina non patitur seu aliqua diversitate … nec distinguerentur penes aliquod respectivum. quia si spiritus sanctus non procederet a filio nullus esset respectus nulla quoque relatio horum ad invicem. ergo nullo modo personaliter distinguerentur. Item necessarium est quod impossibile est aliter se habere. Sed unum necessarium est istud scilicet spiritum sanctum procedere a patre et filio ut sic personaliter esse distinctum ab utroque. ergo impossibile est hoc aliter se habere. ergo dico quod si spiritus sanctus non procedat ab utroque sed a solo patre non esset distinctus personaliter ab utroque sed a solo patre a quo existit non ergo a filio si non procederet ab ipso. Item quando amor concordie et

tendens in plures tamen est perfectior sicut amor mutuus est maior et tendens in plures ergo necesse est amorem perfectissimum esse mutuum. ergo cum spiritus sanctus procedat ut amor perfectissimus necesse est quod procedat ut amor mutuus. si ergo spiritus sanctus est amor non potest esse amor nisi amor perfectissimus. ergo non est nec esse potest spiritus sanctus ut persona distincta nisi procedat ut amor mutuus. sed hic non potest esse nisi procedat a duobus. ergo non potest esse nec est persona distincta nisi a duobus procedat scilicet a patre et filio. et ita si non procederet a filio non esset persona distincta a filio cum necesse sit amorem mutuum procedere ab uno et altero eius.

Item ubi natura et voluntas sunt penitus unum ibi ergo est una emanatio naturae et voluntatis quia alias non essent penitus unum nisi sicut in tendendo sicut essent unum et agendo sive ipsum explicando. sed in divinis natura et voluntas sunt penitus unum ergo emanatio naturae et voluntatis sunt penitus una. ergo cum per emanationes non possit distingui persona ergo penes emanationem naturae et penes emanationem voluntatis non possit distingui persona. sed penes aliud non distinguerentur si spiritus sanctus non procederet a filio et penes haec non possunt. ergo necesse est ad hoc quod distinguantur personaliter quod spiritus sanctus procedat a filio.

Item sicut se habet filius procedendo per generationem ab uno sic se habet spiritus sanctus suo modo procedendo per spirationem sive sub pluralitate a duobus scilicet filius sic procedit ab uno per generationem quod posito quod non procedat ab uno per generationem nec est filius nec est persona distincta. ergo a simili nisi spiritus sanctus procedat a duobus non est persona distincta. ergo ad hoc quod sit personaliter distinctus a filio necesse est quod procedat a filio.

Item sicut vult philosophus in auctoritate ad nos est in motu et hoc verum est tam in creatura quam in creatore. ergo omnis distinctio quae est in relatione ut est per suppositum in quo est prius per accidens. ergo cum persona patris sit simplicissima nec a patre sit aliqua divisio si generatio et spiratio quae sunt relationes distinguunt necesse est quod spiratio non sit a solo patre sed et a filio. aliter non distinguerentur generatio et spiratio nec genitus et spiritus sanctus cum relatio distinguatur per suppositum.

Item est productio sive emanatio duplex. una est activa alia est passiva. videmus quod plures emanationes activae non distinguunt personam producentem personaliter. pater enim generat et spirat et tamen non est nisi una persona. ergo nec per hoc est differentia ipso nisi solum in modo ut apparet. ergo nec plures emanationes passive distinguunt personas. ergo filius et spiritus sanctus non distinguuntur per hoc quod unus generetur et alter spiretur immo necesse est quod unus ab alio procedat ad hoc quod personaliter distinguantur.

Item verbum ymago filius non distinguunt tres personas immo conveniunt uni soli personae scilicet filio. ergo filius et alia emanatio distinguerent filium et spiritum sanctum immo necesse est ad istud quod unus procedat ab alio. Item si spiritus sanctus non procedit a filio et distinguitur ab ipso aut hoc est ex proprietate producentis aut rationis emanationis. non ex parte producentis quia pater unus est. si ex ratione emanationis quia demus quod spiritus sanctus procedat per modum liberalitatis sicut spiratio tamen adhuc sunt distincti filius et spiritus sanctus quia unus procedit ut dilectus alter ut condilectus et tamen habent eandem emanationem. ergo emanatio nichil operatur ut sic ad personarum distinctionem. ergo per emanationes non distinguerentur nisi procederet spiritus sanctus a filio.

Item distinctio in divinis ponit et includit summam germanitatem in personis distinctis. ergo sine illo non potest intelligi esse distinctio in personis divinis sine quo non potest esse summa germanitas illarum. sed summa germanitas non potest esse illarum nisi una sit ab alia. hoc est nisi sit persona producens et persona producta. hoc est nisi quaelibet se habeat ad quamlibet sicut ad producentem vel ad productam. aliter ergo nec distinctio. sed si spiritus sanctus non procedat a filio non se habet ad ipsum nec ut ad producentem nec ut ad productam immo nullo modo se habet ad ipsum. ergo nullo modo distinguerentur personaliter ad invicem. quod autem non esset summa germanitas nisi una se haberet ad aliam ut producens vel ut producta ab ipsa patet per Ricardum qui dicit libro de trinitate quod non essent inter personas divinas summa germanitas si una quaeque procederet a semetipsa et haec quod tunc nichil haberet una ab alia. unde dicit sic: si unaquaeque persona a se ipsa esset talis utique pluralitas nulla sibi affinitate contigeret nulla mutuo germanitate copularetur. si ergo spiritus sanctus nichil haberet a filio inter eos nulla esset germanitas sive affinitas inter eos et ita nulla distinctio.

Item distinctio in personis divinis ponit necessario unitatem essentiae sive naturae. ergo sine illa numquam est. sed non potest esse unitas inter filium et spiritum sanctum nisi spiritus sanctus procedat a filio. ergo nec distinctio. minor patet quia secundum Augustinum unitas non est in divinis personis nisi quod una communicat alii suam essentiam vel una dat et alia accipit ab ipsa quod si non esset hic. Item omnis distinctio in divinis est per relationes. hanc supponimus a casu. sed nulla relatio distinguit relata nisi respiciat unum ut ad alterum et alterum ut ad unum sicut patet de paternitate et filiatione ubi utrumque ut relatum ut nobis patet patet in similitudine. si ergo nulla talis relatio est inter filium et spiritum sanctum nisi unus ab alio procedat ergo nulla distinctio.

Et responsio quod contra opinionem istam variantur doctores diversimode opinantium. ponunt enim aliqui et asserunt quod si spiritus sanctus non procederet a filio tunc esset persona distincta a filio nec tamen posset intelligi distincta quomodo vel sive ista prima est quia omnis distinctio naturalis ut dicunt doctores est per relationes non qualescumque sed per relationes oppositas quibus scilicet una persona refertur ad aliam et quia nulla talis relatio esset inter filium et spiritum sanctum non haberent distinctionem personalem. Ista non ponunt quod sola ratio distinctionis personalis est per relationes oppositas fundatas super hoc quod una persona producat aliam vel habeat ab alia per hoc refertur ad ipsam et distinguitur ab ipsa. Alia ratio ipsorum est quia dicunt quod si spiritus sanctus non procederet a filio quia non esset spiritus sanctus quia non spiraretur nec filius generaretur et ita ista positio ponit filium non esse et spiritum sanctum non esse et ita non esse distinctos personaliter. Quod non dicunt quod spiritus sanctus procedit per modum amoris non autem sed amoris mutui. amor autem mutuus non est nisi procedat a duobus et ideo nisi spiritus sanctus spiraretur a duobus non spiraretur nec est persona nec habet personalem distinctionem cum non sit persona. Dicunt et quod pater non generaret filium nisi simul spiraret spiritum sanctum et ita non esset filius cum non generatio sit productio talis per modum naturae nec naturae exigitur quod generans necessario communicat virtutem ipsi genito ac per hoc genitus sit ymago generantis quantum ad virtutem et nunc productiva ipsius generantis. unde si filius non haberet virtutem spirativam patris non esset ymago patris et ita non esset filius et ita non esset genitus et ex hoc sequitur quod non esset et ita personaliter a spiritu sancto non distingueretur.

Prima ratio istorum et haec fundamentum prima namque ratio est quod sola ratio distinctionis personalis divinis est per relationes oppositas fundatas supposita tamen quia non distinguuntur personae nisi ratione originis super qua fundatur. unde sicut plane videtur ratio ut dicit origo divinis est causa distinctionis personalis relatio autem in quantum relatio non sed originis distinctionem. prima enim relatio in quantum huiusmodi non sed supposita distinctionem relatorum. relatio autem originis ipsa distinguit et hoc ratione originis differentes autem habent origines filius et spiritus sanctus supposita tamen per hoc quod relationes oppositae distinguunt quia non omnes huiusmodi immo sufficit per relationes disparatas fundatas super origines disparatas.

Fuit secunda ratio adhuc maiorem continentiam supposito concedimus enim secundum veritatem quod spiritus sanctus procedit sicut amor mutuus et sic a duobus et sic per hoc distinguuntur. sed dato quod non procederet a filio adhuc procederet a patre sed non est secundum amorem mutuum et sic adhuc esset persona. Et maxime contra est penitus quod pater non spiraret amorem a se et ille esset persona cum pater habeat inter virtutem spirativam perfectissimam et actualissimam nec illa habet a filio sed a se. unde dato quod filius non spiraret non esset quod aufferret patri virtutem spirativam quin spiraret amorem qui esset persona. sed ille non spiraretur ut amor mutuus patris ad filium. Et sic filius iuxta ipsum contra quod pater non generaret filium nisi simul spiraret generatio enim filii est emanatio per modum intelligentiae quam spiratio sicut vult Ricardus et sic emanationes differentes spiratio vel aliquo modo dependens a spiratione. rursus virtus generativa esset in eodem perfecta et actualissima in patre. unde si negare quis possit dicere quin pater generaret filium perfectum cui communicaret suam essentiam et eandem virtutem sed non spirandi illum spiritum sanctum sive quod pertinet ad illud nec propter hoc non esset equalis patri cum aequalitas personarum non attendatur penes perfectam sed penes essentiam. Alia quoque spiritus sanctus non esset aequalis alius nec filius patri cum non habet potentiam generandi sicut pater.

Item non propter hoc esset filius minus ymago. filius non secundum Augustinum de trinitate dicitur ymago patris quia ipse est sapientia nata unde ratione emanandi a patre qui est secundum modum similis dicitur ipse ymago et filius et verbum et dicit alibi non quantum ad ipse secundum rationem spirandi spiritum sanctum immo istud secundum modum intelligentiae consequitur ymaginis ratione in filio et est manifestativum eius. Et propter hoc secundum iudicium sane mentis iste rationes et eorum responsiones fundantur super falsum et super magna inconvenientia sicut apparere potest diligenter per scrutantibus eorum dicta.

Propterea alii qui innituntur sententiis doctorum magis praefatis videlicet beati Augustini et Anselmi et Ricardi de sancto Victore ponunt quod dato quod spiritus sanctus non procederet a filio sed a solo patre tamen adhuc a filio personaliter distingueretur. unde et ego et alii qui hanc positionem tenent possunt non spiritum sanctum personaliter distingui a filio. unde et filius a patre hoc dato generaretur et spiritus sanctus ab ipso patre procederet et spiraretur. Et ratio cum in patre sint essentialiter vis generativa et spirativa utraque perfectissima et actualissima unde et per utramque producere et non eundem sed est distinctorum aliter non esset vis generativa et spirativa in patre perfecte nisi alium generaret et alium spiraret. et sicut distinguuntur in patre vis spirativa et generativa notionaliter ita distinguerentur personaliter ille qui generatur et ille qui spiratur et nisi ita pater generaret et spiraret non esset perfecte et absolute in ipso vis generativa et spirativa immo una videretur ab alia dependere. propter hoc ergo dico est firmiter tenendum quod licet spiritus sanctus non procederet a filio sed a solo patre tamen distingueretur personaliter a filio.

Unde ponunt secundum Anselmum et Ricardum quod duplex est causa distinctionis personarum in divinis. Una est origo sive emanatio personae a persona et haec sic unitate distinguit personaliter filium et spiritum sanctum quia secundum Augustinum et Anselmum nec natura permittit nec intellectus capit existentem de alio esse illum de quo existit. Alia autem ratio vel causa distinctionis est diversitas sive distinctio originis et emanationis ipsorum in emanantibus cum enim quaelibet emanatio in divinis sit perfecta et terminetur ad suppositum necesse est quod quaelibet terminetur ad suppositum per se et distinctum. alioquin nisi sic essent supposita distincta sic sunt emanationes non essent emanationes actuales et perfecte et propterea secundum istam viam adhuc distinguerentur personaliter filius et spiritus sanctus quia

[illegible]

[illegible]

quia dissimiliter procedit a patre. eo quibus cuiusque ypostasis proprietas correspondens propriae emanationi ad cuius evidentiam notandum est quod in divinis personis est considerare videlicet unitatem ut Jo. x. ego et pater unum sumus. similiter distinctionem quia una persona non est alia. similiter habitudinem secundum quam una persona se habet ad aliam. Unum in divinis personis est unitas distinctio et habitudo. unitas quo ad omnem habet divinae personae fundatur super simplicitatem divinae naturae et indivisibilitatem quia cum natura divina est simplicissima et nullo modo capax divisionis ut divisibilis ideo necesse est quod sit solo una in tribus personis et propter hoc tres personae divinae esse unum sive unus deus. Similiter dico quod distinctio personarum in divinis secundum Ric. in tri. c. xiii et xiiii et xv. fundatur super originem sive super emanationem. sed hoc contingit dupliciter secundum quod intelligitur ubi ut quia una persona origine caret et alia originatur et emanat a principio. secundum quem modum persona patris distinguitur a persona filii et spiritus sancti vel quia utraque persona habet originem. tamen origo unius non est origo alterius cum enim origines sint distinctae et quibus sic personae necesse est quod cuilibet respondeat ordinatim distinctum et proprium aliquin non essent personae. Similiter dico quod habitudo personarum fundatur super relationem. hoc ipso enim quod una refertur ad alteram habent adinvicem habitudinem. Ric. iv. [illegible] Ric. in iiii. [illegible] circa originem sola omnis quaeritur personalis differentia. Unde origo sive emanatio distinguit personas. non autem relatio nisi quantum [illegible] et hoc est quod per originem accipit persona esse. relatio autem sequitur originem sive emanationem secundum rationem intelligendi et ipsum esse personae et propter hoc relatio inquantum relatio dat esse personae sed origo. non distinctionem sed importat [illegible] distinctorum habitudinem. Unde licet quidam dicant et auctores quod relationes sive proprietates constituunt et distinguunt personas hoc dicitur ratione originis super quam fundantur et quam important. nulla enim proprietas ut relatio secundum quod habet distinctivam est ut constituta supposita sed pro distinctione constituta sive indicativa. Sed quod dicitur distinguunt et personas constituere hoc est ratione originis quam important et super quam fundantur. aliae namque proprietates sive relationes praeter quae non sic habent sed distinguunt supposita sed distinctionem ostendunt et important habitudinem distinctorum et consequuntur ipsam distinctionem. Unde paternitas et filiatio distinguunt supposita ratione originis quam exprimunt quodammodo intelligendo et super quam fundantur. et hoc plane dicit Ric. qui solam causam distinctionis personarum dicit esse originem sive emanationem in tri. c. xv. in fine. et similiter in li. de tri. c. [illegible] in fine. quia cum divina essentia est simplicissima et summe una ideo filius et spiritus sanctus sunt simpliciter unum essentia et similiter quia dat esse [illegible] quam causa habent emanationes diversas et distinctas licet spiritus sanctus non procedat a filio sed a solo patre ideo necesse esset filium et spiritum sanctum esse personaliter differentes et distinctas. aliquin vis productiva in patre

careret actu suo quod esset summe inconveniens. Quantum autem ad omnis relatio personarum videlicet est super hoc quod una persona est ab alia ita quod una persona est ab alia ita quod una dat esse et alia accipit. ideo inter filium et spiritum sanctum hoc dato nulla esset personalis relatio et ita nec personalis habitudo. Unde si hoc poneretur dico quod haberent personalem distinctionem sine habitudine quia unitatem in natura haberent propter hoc quod eandem indifferenter naturam acciperent a patre sed habitudinem personalem invicem non haberent sed ad solum patrem et hoc quia unus non daret nec acciperet alium secundum naturam et esse. ceterum latini secundum veritatem catholicae fidei tenent quod spiritus sanctus procedit a filio. Ideo secundum veritatem tenendum est quod habent distinctionem cum habitudine. quae super hoc fundatur quod una persona procedit ab alia. consideranti ergo secundum aug. et secundum Ric. quorum dicta magis sunt imitanda quam fantasiis hominum quod sola causa distinctionis personarum emanantium in divinis non est quod una procedit ab alia. Immo est propter hoc quod una non emanaret sicut alia. Immo habent differentes emanationes quas imponere concedunt ypostasi. et ideo sublata prima causa distinctionis adhuc alia manet inter filium et spiritum sanctum. concedo tamen quod una non esset ita perfecta [illegible] sicut est modo secundum veritatem quia dissimiliter emanant et quia una emanat ab alia. et propter hoc decipiuntur graeci qui non ponunt spiritum sanctum a filio procedere quia secundum veritatem utraque est causa distinctionis. Ad primam ergo rationem in oppositum dicendum quod distinguere processiones est dupliciter. sive ut processiones opponitur ut processiones disparatae. hoc est dare quod distinguuntur processiones potest dici multipliciter vel processiones quibus invicem referuntur. ut quibus dissimiliter referuntur ad eundem scilicet ad patrem. dico ergo quod illo primo modo non distinguerentur filius et spiritus sanctus personaliter processiones adinvicem quia invicem non referuntur sed secundo processiones distinguerentur quia utraque persona refertur ad patrem sed alio et alio modo et alia et alia relatione. sicut et alia et alia origine. Et dico quod non sola relatio mutua sive opposita est causa distinctionis [illegible] immo et relationes disparatae vel diversae emanationum super quas se fundant. sicut plane habetur ex dictis aug. et Ric. Ad secundam similiter patet responsio concedo enim quod relatio mutua personae ad personam quia una est ab alia distinguit personas sed dico quod non sola. Immo est alia causa distinctionis etiam scilicet diversitas originum et relationes super eas fundatae. Ad tertiam patet similiter Ideo quia aug. intendit dicere propter hoc quod spiritus sanctus procedit a filio secundum veritatem est causa distinctionis eorum personalis sed non sola. Immo postea assignat aliam. scilicet quod iste nascendo ille procedendo existat a patre. Ad quartam concedo quod distinctio divinarum personarum quasi consummatur et completur super [illegible] habitudine. Unde ideo ista plura quod necesse est filium et spiritum sanctum sic distingui quod habeant habitudinem adinvicem mutuam. et ita est secundum veritatem sed tamen si esset ita sicut ponunt graeci quod carerent ista habitudine tamen haberent

adhuc distinctionem personalem sed non sic consummatam quia alia est causa distinctionis quia origo unius ab alio. ut dictum est. scilicet differens origo sive emanatio ab eodem quam necesse est facere duos distinctos. Ad quintam rationem dicendum quod non est simile de distinctione patris et filii et filii et spiritus sancti quia distinctio personalis patris et filii non potest habere nisi unam causam distinctionis videlicet [illegible] scilicet quod pater producit filium et filius emanat a patre quia pater non habet emanationem passivam ad aliam per quam posset distingui a filio. sed necesse est eos distingui per emanationem activam in patre et passivam in filio sed quia tamen filius quam spiritus sanctus emanant differenter et accipiunt esse ab alio. ideo sola causa distinctionis eorum non est quod unus sit ab alio. immo quod dissimiliter emanant ab uno. scilicet a patre et quia sublata alia ista remaneret ideo distinguerentur personaliter sed non sic de filio et spiritu sancto respectu patris quia tota ratio distinctionis eorum a patre est quia scilicet emanant ab ipso. Ad sextam rationem dicendum quod non est simile de distinctione pluralitatis in creaturis et individuis quam distinctio personalis in creatis nam potest diversificare essentiale et hoc est quia cum deus sit producens creaturam producit eam non de se sed de nichilo. et ex se et in quodam recessu et distantia ab ipso quia est infinitus et ideo necesse est quod illud esse et illa non quam dat huic creaturae sit limitata et ideo [illegible] quod illa eadem natura numero quae datur huic angelo dari non potest alii. quia ergo distinctio personalis ubi necesse potest dari essentiae ideo sola pluralitas emanationum non sufficit ibi ad distinctionem personarum sed diversa natura sive formalis ut sunt numero ut sunt specie quam appellat Ric. diversam personarum. sed processus divinarum personarum et distinctio est in modo divino esse et ideo non distinguuntur personae quod habent natura divina quae non potest esse nisi una in ipsis ideo non distinguuntur secundum formam sed secundum originem solum et hoc ut quia una ab alia et sic est secundum veritatem distinguuntur spiritus sanctus et filius ut quia duo sunt ab una secundum differentes emanationis modos et differentia modi optime esse [illegible] et sic esset ubi distinctio et est super hoc [illegible] Unde male procedit ratio quia non tantum requiritur ad distinctionem personalem in divinis sicut in creatis. Ad septimam rationem dicendum quod illa ratio supponit falsum. dico ad hoc quod pater generavit filium perfectum licet filius non spiraret quia perfectio proprie loquendo non attenditur quantum ad notionalia de quibus est generatio et spiratio sed quantum ad essentialia et adhuc haberet filius omnia essentialia patris. propterea [illegible] istud plus [illegible] quod necesse est spiritum sanctum procedere a filio quod concedo quia [illegible] scilicet quod dicto quod non procederet ab eo simpliciter quod non distinguerentur hoc enim non sequitur. Ad octavam rationem dicendum quod dico quod spiritus sanctus si non procederet a filio tamen adhuc filius esset ymago patris perfecta et expressa et hoc ratione modi emanandi a patre quia est per modum naturae. et illa ratio ymaginis quam assignat Ric. non est principalis et essentialis ratio immo ratio emanandi sed est quaedam manifestatio ipsius ymaginis in filio. Ad nonam rationem dicendum quod Ric. [illegible] et si originalis causa esset una tenendo

tamen producendo. [illegible] tamen habet unam generationem et spirationem unam quam sic differentes necessario sunt in patre necesse est plures productos esse sic quod per diversos modos emanandi procedentes ab ipso distinguerentur personaliter. Ad x. rationem dicendum quod illa ratio probat quod necesse est spiritum sanctum procedere a duobus quia per modum nexus et concordiae procedit. sed dato quod simpliciter secundum graecos quod procederet a patre solo dico quod non procederet per modum concordiae et amoris mutui. tamen procederet sicut amor sed non ut amor mutuus et esset persona ratione suae originis et distincta a filio. hoc enim non procederet per modum amoris mutui. tamen procederet per modum amoris liberalitatis. Ad xi rationem dicendum quod non distinguerentur penes aliquod absolutum cum omne tale sit commune in divinis sed penes respectum sed distinguuntur penes respectum quod est dupliciter. vel quod unus habet mutuum respectum et relationem ad alterum et sic non distinguerentur penes respectum ad invicem sed penes respectum alterum et alterum patris quod iste alium habet respectum et aliam relationem ad personam producentem ipsum quam ille ad eandem personam et sic distinguerentur penes respectum. Ad xii rationem dicendum quod ratio probat quod necesse est spiritum sanctum procedere a filio secundum veritatem et quod ista est ratio distinctionis quod unus ab alio. sed non est sola ut tota causa seu ratio distinctionis. Unde dico quod non procederet sed a solo patre adhuc esset distinctus a filio. nec hoc probat [illegible] Ad xiii rationem dicendum quod [illegible] unum est quod procedit ut amor mutuus et ideo necesse a duobus sed tamen secundum positionem primam simpliciter sicut ponunt graeci dico quod non procederet ut amor mutuus sed tamen ut amor perfectus qualis debet ibi esse secundum positionem et ut distinctus per emanationem aliam a filio. Ad xiiii rationem dicendum quod sicut [illegible] sapientia et voluntas ideo sunt unum penes rem cum quia [illegible] sed tamen per [illegible] realem et ideo [illegible] actu suum [illegible] sic dico quod intellectus et voluntas sunt unum penes realitatem [illegible] quia tamen [illegible] sed quia ubi sua [illegible] habet productionem sibi correspondentem ita quod licet unum [illegible] sit tamen plures ut [illegible] plures [illegible] immo [illegible] principiandi quia cum non [illegible] est ibi et voluntas [illegible] licet [illegible] realem tamen [illegible] ibi [illegible] quod sunt [illegible] et similiter voluntas et ideo diversae emanationes [illegible] diversi emanationes. Ad xv rationem dicendum quod non est simile quia vis productiva patris non potest esse nisi [illegible] in paucioribus quam in una persona et ideo [illegible] non procederet ab uno. scilicet a patre non procederet [illegible] non esset [illegible] persona sed productio patris potest esse in paucioribus quam duobus et potentialiter [illegible] sed spiritus sanctus non procederet ut nexus [illegible] amor mutuus [illegible] a paucioribus quam a duobus [illegible] procederet ab uno. scilicet a patre dico simpliciter quod ita esset et sic [illegible] dico quod esset persona et distincta a filio per emanationem. Ad

romam dicit quod et si patri sit unus personalis sit una pro
est tamen ut ita loquar in in productiva proprie. unde in
patre est uis generativa et uis spirativa perfectissime et h[ab]
itione fontalis plenitudinis que est in patre ratione sue
primitatis. uis autem generativa et uis spirativa in patre et filio sit
unum esset. sed tamen plures aliter hic est in principiando et ideo
hoc possibile esse emanationes generationis et spirationis a quibus
relationes originis ab ipso patre sunt distincte et differentes.
Ad xvii rationem dicendum quod licet simile quod emanatio ac
tiva non dicit esse proprie productiva hoc tamen compulsa non accipit
esse sed ideo illius habitudine ad personam productam. unde
diversitas emanationum activarum non distinguit personaliter
personam producentem sed solum facit in ea diversam rationem
sive respectum. sed persona producta per emanationem accipit
esse et naturam et ideo per hoc quod sunt diverse emanationes diversimo
de accipit esse persona producta et ideo per diversitatem emana
tionum oportet esse diversitatem personarum productarum per diversa
esse et naturam ostendendi modum sicut vide iterum. Ad xviii
rationem dicendum quod verbum ymago et filius sunt unum et eadem
ratio ipsius filii secundum augustinum vii de trinitate capitulo ii eo nomine est yma
go quo filius et eo ipso verbum et ideo non faciunt distinc
tionem personalem in filio sed aliter est de diversis emanationibus
per quas accipiunt differentiam modo esse. Ad xix rationem
dicendum quod si unus produceretur ut dilatus scilicet filius et spiritus sanctus
ut condilatus non distinguerentur in emanationibus quae sunt per
modum liberalitatis a solo patre sed distinguerentur pluraliter
quia secundum istam positionem spiritus sanctus procederet a filio cum procederet ut con
dilatus et ita necesse esset quod esset alius ab illo quod procederet
ab eo. Ad xx rationem dicendum quod posita illa positione esset
ibi distinctio inter filium et spiritum sanctum sine illa germanitate
et habitudine que est inter eos eo quod unus procedit ab alio tamen
nichil esset ibi distinctio radicalis aliqua germanitatem
habentium pluraliter quod ambo procedunt ab eodem scilicet a patre.
unde augustinus istud plane quod necesse est spiritum sanctum procedere a filio
ad hoc quod habeant distinctionem cum germanitate et habitudine sed
non aliter. Ad xxi rationem dicendum quod unitas non esset
inter filium et spiritum sanctum per hoc quod unus acciperet naturam ab alio
sed per hoc quod ambo accipiunt unam naturam simplicem
ab uno scilicet a patre. Ad xxii rationem dicendum quod quedam est distinctio
quedam est que sola ponit diversam dispositionem et est distinctio
inter duos homines ut inter duos lapides. alia est distinctio que
ponit respectum mutue habitudinis sed inter distincta et
ista fundatur non super relationes oppositas quia unum re
spicit aliud ut [illegible] alterum ut [illegible] et de ista procedit
illa ratio sed [illegible] prima distinctio fundatur super relationes
et origines [illegible] disparatas unde habet esse distinctio que disparatio
nis et esse sine habitudine [illegible] et sic patet responsio
ad alia. Fatendum est ergo et firmiter credendum quod eadem

dicta
auctoritatum et doctorum quorundam ut auctentica sunt
quod dicit est et ideo ut certa est distinctionis personalis filii et spiri
tus sancti una est diversitas originum sive emanationum quia
unus per modum nature alius per modum liberalitatis procedit hic
est iste nascendo et ille procedendo. Alia autem est distinctionis
distinctionis personalis et habitudinalis est quod spiritus sanctus a filio
procedit. et hanc ignorantes greci ponunt tamen primam et hec
secunda est gloriosissima ipsi deo esse et distinctionis personalis
inter eos summe perfecta. non sic autem prima. Sciant ergo
quod divinis personis habere distinctionem cum mutua habitudine
cum summa germanitate tamen deo proprius quod non esset ista
adhuc tamen prima esset et intelligeretur ubi et per illa distin
guerentur et per eam ponunt greci eos personaliter distingui et bene
sed nihil erat autem ipsi pessime tanquam errantes quod non credunt
esse ubi secundam rationem distinctionis personalis et per hoc vel
de errant a veritate non attendentes quod in divinis necesse
est personas habere summam germanitatem et habitudinem cum distinctione.
[illegible] ut per veritatem fidei catholice
Quod spiritus sanctus procedat a filio. queritur utrum procedat
ab ipsis in quantum sunt plures et distincti aut in quantum
sunt unum hoc est utrum procedat ab ipsis una sunt unum in
essentia ut unum sunt plures et distincti in persona.
Quod autem procedat ab ipsis ut unum sunt unum ostenditur .1.
sic anselmus monologion lvi capitulo non ex eo quo plures sunt pater
et filius procedit scilicet amor qui est spiritus sanctus sed ex eo quod
unum sunt. sed ex relationibus suis quibus plures sunt. aliud enim
est esse patris aliud filii. sed ex ipsa sua essentia que pluralitatem
nescit non admittit emittit pater et filius pariter tantum
bonum scilicet spiritum sanctum. ex qua auctoritate habetur propositum. Item .2.
anselmus libro de processione spiritus sancti capitulo xxi constat ex inpugnabilibus
rationibus spiritum sanctum de filio esse sicut est de patre nec tamen est
de patre ut tamen est quasi de duobus diversis sed quasi de
uno. ex eo ut quod pater et filius unum sunt scilicet ex deo est
spiritus sanctus non ex eo unde alii sunt ab invicem ergo procedit ab
ipsis non in quantum plures et distincti sunt sed in quantum
unum. Item anselmus de processione spiritus sancti capitulo xvii credendum et con .3.
fitendum est eo esse de patre spiritum sanctum quod est deus non
de magis deus pater quam filius sed unus solus verus deus.
procedit ergo spiritus sanctus a patre et filio in quantum unus
solus verus deus. sed in quantum sunt unus solus verus
deus non sunt plures ac distincti sed unum. ergo non proce .4.
dit ab eis spiritus sanctus in quantum sunt plures sed in quantum
unum. Item idem de anselmus libro de processione spiritus sancti capitulo xix nullus
fidelis capit spiritum sanctum esse spiritum patris per quod aliud est pater
aliud est filius sed per quod uterque est unus idemque deus et .5.
cetera. Item pater et filius in eo quod spirant spiritum sanctum re
feruntur ad ipsum spiritum sanctum sed ideo quod distincti sunt
et plures non referuntur ad ipsum sed solum ad invicem

quia pater in quantum pater est et filius in quantum filius est
distincti sunt pater autem in quantum pater non refertur nisi ad
filium nec filius in quantum filius nisi ad patrem per generati
onem et filiationem distincti sunt et hiis relationibus non referuntur
ad spiritum sanctum sed solum ad invicem. ergo planum est quod in quantum
ut unum plures et distincti sunt non spirant spiritum sanctum.
.6. Item pater et filius ideo quod plures et distincti sunt in eo
differunt quia in quantum tales habent differentiam et distinctionem ex
istere. sicut dicit richardus v de trinitate capitulo v sed ideo quod spirant spiritum sanctum
ideo conveniunt. ergo si ideo quod plures et distincti sunt spirant spiritum
sanctum in eo quod conveniunt differunt et ergo quod non est conveniens dicere.
.7. ergo ideo quod plures non spirant spiritum. Item nichil simplex
oritur procedens a duobus ut aliquid ut procedit ab illis
in quantum sunt plura et distincta sed in quantum sunt unum quia
aliter ipsum non esset simplex et unum sed spiritus sanctus est ypostasis
simplicissima procedens a patre et filio ut aliquis illis ergo
procedit ab ipsis non unde plures distincti sunt sed unde unum.
.8. Item quod respicit patrem et filium in quantum sunt plures et distincti
non est una spiratio quo ambo spirant. sed alia spiratio
qua spirat pater alia filius sed constat quod nec pater nec filius
spirant nisi spiratione perfecta ergo utraque spiratio esset per
fecta sed aut actum perfectum respondet perfectum terminum et equale obiectum.
ergo necesse est duo spirarentur unus a patre alius a filio.
ergo duo essent spiritus sancti hoc est maxime inconveniens quod necesse
sequitur si pater et filius spirant spiritum sanctum in quantum
sunt plures et distincti. ergo solum sunt unum in quantum spirant
.9. spiritum sanctum. Item anselmus de processione spiritus sancti capitulo xvi ponit similitudinem
dine processionis spiritus sancti de patre et filio et processionis lacus
de fonte et rivo et dicit in fine quod quemadmodum lacus non est
de hoc unde diversi sunt ab invicem [illegible] fons et rivus sed
de aqua in qua sunt unum ita spiritus sanctus non est de
hoc unde alii sunt ab invicem pater et filius sed de divina essentia
in qua sunt unum ex quo manifeste apparet quod pater et
filius in quantum plures et distincti sunt non spirant
.10. spiritum sanctum. Item magis videtur quod due emanationes
diverse exigant diversa principia quam una et eadem ema
natio. sed emanatio filii et emanatio spiritus sancti sunt due e
manationes et non habent diversa principia ergo multo magis
emanatio spiritus sancti non habet diversa principia. sed ipse proce
dit a patre et filio ergo est ab illis in quantum sunt
unum et non in quantum distinguuntur. Item pater. Item anselmus de
processione spiritus sancti capitulo xvii qui dicimus deum esse filium esse de
patre et spiritum sanctum de patre et filio dicimus et patrem et filium principium
spiritus sancti nec tamen duo confitemur principia unde patrem
ad filium aliud patrem et filium et spiritum sanctum sicut non dici
mus aliud deum patrem de quo est filius et aliud deum pa
.11. trem et filium de quo est spiritus sanctus. Item nichil quod est causa diver
sitatis est causa ydemptitatis distinctio et pluralitas que

est inter patrem et filium proprietas sunt diverse persona
les et notionales ergo non est causa ydemptitatis personalis vel
notionalis ergo pater et filius in quantum plures et distinc
ti non sunt unum in notione ergo in quantum sunt plures non
habent unam spirationem eandem ergo in quantum plures sunt
non spirant una spiratione spiritum sanctum sed constat per veri
tatem quod spirant una et eadem. ergo non in quantum
plures sed in quantum unum spirant spiritum sanctum. Item ratio tan .12.
ta spirationis est fecunditas voluntatis. huius autem fecunditatis
causa est primitas quia eo quod aliquid est prius eo est fecundius sicut
causa de philosophia primi et primi idem ergo pater et filius ideo spirant
quia habent primitatem in spirationis sed hec est unum in patre
et filio. scilicet quod uterque est inspirabilis et habet primitatem
in spirationis ergo in quantum sunt unum spirant spiritum sanctum
non in quantum sunt plures et distincti. Item si diversa .13.
principia concurrant ad productionem alicuius aut sunt suf
ficientia aut insufficientia. si quodlibet illorum est per se suf
ficiens ad productionem illius alterum illorum superfluit
si autem est insufficiens hoc est imperfectionis cum generis superflui
tas nec imperfectio possit cadere in divinis ergo impossibile diver
sa principia ut diversa concurrere ad unum producendum.
ergo si pater et filius producunt spiritum sanctum ideo producunt ipsum in quan
tum plures sunt et distincti sed in quantum unum. Item anselmus .14.
libro de processione spiritus sancti capitulo xviii. a. sic non dicimus spiritum sanctum
esse de hoc unde duo sunt pater et filius sed de hoc in quantum
unum sunt ita non dicimus duo [illegible] eadem principia
sed unum principium. quippe cum dicimus deum principium creature in
telligimus patrem et filium et spiritum sanctum unum principium non tamen
principium sicut unum creatorem non tres creatores quamvis tres
sint pater et filius et spiritus sanctus quem pluralitatem in quo unum sunt
non pluralitatem quod tres sunt est pater aut filius aut spiritus sanctus principium
ut creator sit ergo quamvis pater sit principium et filius principium et spiritus sanctus
principium non tamen sunt tria principia sed unum ita cum spiritus sanctus sit de
de patre et de filio non est de duobus principiis sed de uno
quod est pater et filius sicut est de uno deo qui est pater et filius.
Item a diversis corporibus in quantum sunt diversa impossibile est .15.
unum radium procedere. sed spiritus sanctus per bernardum dyonisium procedit a patre
et filio tamquam quidam radius. ergo procedit ab ipsis non
in quantum distincti sunt sed in quantum unum. Item unius eiusdem .16.
relationis non sunt nisi duo extrema. sed productio spiritus sancti a patre
et filio dicit quandam relationem sicut dicit anselmus i libro de processione spiritus sancti
capitulo ii et similiter productio nativa filii. ergo productio spiritus sancti non
habet nisi duo extrema. sed constat quod productum est unum
extremum scilicet spiritus sanctus producens est aliud extremum sed hoc non
potest esse nisi pater et filius producant in quantum sunt unum
non in quantum sunt plures et distincti. ergo necesse est quod spiritus sanctus procedat
a patre et filio in quantum sunt unum non in quantum sunt plures et distincti. Item .17.
si spiritus sanctus procedit a patre et filio in quantum sunt plures et distincti et

pater et filius paternitate et filiatione distinguuntur ergo spiritus sanctus
procedit a patre inquantum habet paternitatem et a filio inquantum
habet filiationem. sed quod procedit a patre inquantum habet pater-
nitatem non est nisi filius cum pater paternitate non se habet nisi
ad filium ergo si sic esset spiritus sanctus esset filius quod est inconveniens ipse.
18 Item impossibile est unam et eandem personam a diversis pluribus
simul emanationibus emanare. cum qualibet emanatio det
ei esse proprium. sed si pater et filius spirant spiritum sanctum inquantum
sunt plures et distincti spiratur a pluribus spirationibus.
ergo impossibile est tunc spiritum sanctum unam personam esse. quod est contra
fidem et impossibile. quod autem spirant pluribus spirationibus si spi-
rent inquantum sunt plures et distincti patet quia actiones
personales sunt. ergo si spiratio actio est patris et filii inquantum sunt
plures et distincti et non inquantum unum non est una spi-
ratio sed immo plures et differentes secundum quod supposita quarum sunt
1 eorum dicta cum actiones sunt singularium ut dicit philosophus. Ad oppositum
sunt rationes prima talis. [illegible] per unitatem et distinctionem quod producit
et producit nulli competit in divinis nisi proprie esse cum in divinis esse
non producit et producat. ergo pater et filius non producunt spiritum sanctum
nisi inquantum sunt persone sed inquantum sunt persone necessario plures
sunt et distincti. cum persona sit incommunicabilis existentia
et [illegible] in divina natura. ergo necessario pater et filius spirant spiritum sanctum
ut plures sunt et distincti et non ut unum et indistincti.
2 Item sicut dicit philosophus actus et operationes suppositorum sunt et singularium
sed spirare est quidam actus et notionalis necessario. actus non est nisi
ypostasis vel persone distincte. ergo spirare cum sit eius
qui est actus tantum sit eius quod notionalis patris et filii inquantum
quilibet est ypostasis sive suppositum sed inquantum quilibet
eorum est ypostasis sive suppositum tantum necessario sunt distincti. cum
non habet quod sit ypostasis vel persona nisi habet esse distinctum sive
distinctionem. ergo necessario spirare est patris et filii inquantum sunt
plures et distincti. 3 Item in divinis sunt quidam actus notionales
et quidam essentiales. sed actus essentiales respiciunt essentiam ut essentia
et personam ut essentia sunt ut patet de istis actibus qui sunt creare. crea-
ta conservare et gubernare. ergo similiter actus notionales respi-
ciunt personam ut personam quia sunt illi sunt essentiales vel isti
sunt proprietatibus similiter sed hinc actus notionales ad personam sicut
actus essentiales ad essentiam sed persona ut persona necessario est distincta.
ergo actus notionales cum respiciunt personas ut persone
sunt ut plures et distincte. sed spirare est huiusmodi actus. ergo necessario
est patris et filii ut proprie sunt hoc est unde sunt plures et
4 distincti. Item si pater et filius spirant inquantum unum aut in
unum in essentia aut inquantum unum in persona aut in notione. si
inquantum sunt unum in essentia sed filius generatur est unum in
essentia cum illis. ergo spiritus sanctus cum a patre et filio spiratur spiritum quod
est inconveniens. Si autem inquantum sunt unum in essentia spirant
spiritum sanctum. sed filius non inquantum sunt unum in persona quia illud
non potest esse quia non sunt unum in persona. Dicit augustinus et ambrosius cum unus
[illegible]

de alio existat. similiter et inquantum unum in notione. cum necesse
proprietas est sed proprietas recipit numerum a supposito ergo diversorum
suppositorum diverse sunt proprietates et notiones ergo patris et filii non
potest esse una notio cum sint diverse ypostases nullo ergo modo
spirant inquantum sunt unum ergo necessario sunt plures et distincti.
5 Item amor mutuus necessario requirit distinctionem inter
amantes nullus enim ad se ipsum loquendo proprie habet amorem
mutuum sed ad alium ab ipso personaliter distinctum quod amor
ergo mutuus non potest esse duorum inquantum sunt unum sed inquantum
duo sunt et distincti. sed spiritus sanctus procedit a patre et filio sicut
amor mutuus ergo spiritus sanctus non procedit ab illis inquantum
sunt unum. sed ut sunt plures et distincti. quod autem spiritus sanctus procedat
6 a patre et filio ut amor mutuus patet quia spiritus sanctus est
amor quo pater diligit filium et filius patrem. Item si pater et filius
spirant spiritum sanctum inquantum sunt unum et inquantum sunt unum
sunt ipsa divina essentia. ergo pater et filius spirant spiritum sanctum
inquantum sunt ipsa divina essentia sed propter quod unumquodque tale
et ipsum magis ergo multo magis ipsa divina essentia inquantum
7 unum sunt spirat spiritum sanctum quod est inconveniens maximum. Item
quia pater et filius et spiritus sanctus dicuntur magis unum et non inquantum
plures et distincti. ideo necessario dicitur unus creator et non
plures et similiter unus eternus et non plures eterni. quia eis competit
eternitas ut sunt unum et non unde sunt plures ergo similiter si pater
et filius spirant inquantum unum non inquantum plures et dis-
tincti possunt similiter dici pater et filius dici unus spira-
tor spiritus sancti. sicut pater et filius et spiritus sanctus dicuntur unus creator creatu-
rarum. sed illa non recipitur a sanctis nec ab auctoribus
scilicet quod sint unus spirator spiritus sancti immo plures spiratores
ergo similiter non dicitur quod spirent inquantum unum sed inquantum
8 plures et distincti. Item secundum philosophum idem est principium
essendi et operandi sive agendi. sed non est pater quo est
filius. non enim idem dat patri esse patrem et filio esse filium.
immo alio est pater alio est filius. sed spirare dicit quandam
actionem intrinsecam patris et filii. ergo alio spirat pater et
alio spirat filius sed que alio et alio agunt non agunt
inquantum unum sed inquantum plures ergo pater et filius spirant
9 spiritum sanctum inquantum sunt plures et distincti. Item contra
est sicut augustinus et anselmus quod pater et filius inquantum spirant
spiritum sanctum non distinguuntur a spiritu sancto ministerialiter (?) vel
vel aliquo essentiali cum sit aliqua vel nulla ergo pater et filius
non spirant spiritum sanctum inquantum sunt unum essentia vel in-
vel aliquo essentiali sed probatum est quod non dicit unum nisi per essen-
tiam vel essentia ergo pater et filius non spirant spiritum sanctum inquantum unum
10 ergo inquantum plures et distincti. Item augustinus vi de trinitate v.
spiritus sanctus est [illegible] patris et filii et quiddam illud est ac ipsa
communio consubstantialis et coeterna. que si amicitia convenienter
dici potest dicatur sed aptius dicitur caritas. de quo augustinus xv de trinitate
c. xxvii quod spiritus sanctus est communis consubstantialis patris et filii. sed

tantum [illegible] quam amicitia nisi [illegible] de relatione. omnis autem relatio
exigit ad minus duo extrema distincta ergo spiritus sanctus qui est
[illegible] ambo scilicet patris et filii et eos respicit et ab ipsis proce-
11 dit inquantum sunt plures et distincti. Item spiritus sanctus proce-
dit a patre et filio per modum cuiusdam perfecte concordie. ergo pater
et filius inquantum concordes spirant spiritum sanctum. sed inquan-
tum sunt concordes spirant spiritum sanctum sed inquantum sunt concordes sunt
distincti et plures. concordia enim non est nisi plurimorum et distinc-
torum concordia cum necessario supponit pluralitatem ergo necessario sequitur
quod pater et filius inquantum plures sunt et distincti spirant
12 spiritum sanctum. Item omne quod procedit a duobus dissimiliter procedit
ab ipsis inquantum sunt plures et distincti sed spiritus sanctus dissimiliter proce-
dit a patre et filio quia principaliter procedit a patre sicut augustinus xv de trinitate c.
xxvi ergo procedit ab illis inquantum sunt plures et distinc-
13 ti. Item cuilibet potentie vel virtuti respondet actus proprius ergo per
diversitatem agentium est diversitas actionum sed pater et filius
sunt diversi spiratores ergo habent diversas spirationes ergo spi-
rant duplici spiratione. sed hoc non esset si spirarent ut unum
14 et non ut distincti ergo etc. Item nexus non est nisi distinc-
torum ergo omne quod procedit ab aliquibus sicut nexus eorum proce-
dit ab ipsis inquantum sunt plures et distincti. sed spiritus sanctus
procedit a patre et filio sicut nexus eorum, ergo procedit a patre et
filio inquantum pater et filius sunt plures et similiter plures
15 et distincti. Item omne quod omnino et simpliciter est perfectum habet
perfectionem omnia que habet sed pater est persona omnino et simpliciter ille
perfecta ergo perfecte omnino habet omnia que habet ergo perfecte habet vim
spirativam et perfectum est illud cui nihil deest. ergo tunc habet vim
spirativam quod per se potest spirare sine filio et sine alio. sed
si spiraret inquantum unum cum filio non posset spirare
sine filio quia in quo unum sunt illis simpliciter sunt unum
quod quantum ad hoc non possunt distingui nec separari ad invi-
cem. ergo constat quod pater spirat inquantum distinctus a
filio et non inquantum unum cum filio et non inquantum unum
cum filio ergo pater et filius spirant inquantum sunt plures
16 et distincti. Item pater et filius non solum diligunt se mutuo
sunt unum in essentia. immo et inquantum sunt persone distincte.
sed inquantum habent unum in essentia. immo et mutuo sunt persone
distincte. sed inquantum sunt unum essentialiter diligunt se amo-
re essentiali ergo inquantum sunt distincti personaliter diligunt se
amore personali et non nisi procedentem ab ipsis amorem
procedentis ab ipsis est spiritus sanctus ergo spiritus sanctus procedit ab ipsis
17 ut sunt distincti. Item constat quod spiritus sanctus mutuo spiratur
a patre et filio et est eorum mutua persona. sed non est eorum mutua in
eliciendo persona nisi mutuo pater et filius se habent ad ipsum
ut duo distincti ergo spiritus sanctus non spiratur a patre et
filio nisi inquantum sunt plures et distincti et non inquantum
18 unum. Item dicendum est sicut plane michi videtur vi de trinitate sy-
mbolum spirativa est ipsi filio sicut quod a patre procedit sicut

patris ymago. sed constat quod filius non est distinctus a patre nisi ut
distinctus sicut quod ab ipso procedit ut eius ymago. cum
sicut augustinus ymago non est ibi nisi referatur ad aliud. nichil
autem referatur ad se ipsum. ergo constat quod vis spirativa et actus
spirandi competit ipsi filio inquantum est distinctus a patre.
ergo pater et filius non inquantum sunt unum sed inquantum sunt plures
spirant spiritum sanctum. Ad istud dicendum quod est quedam 19
magna et diversa [illegible] distinguenda est hic et dicendum quod est
loqui de emanatione sive de spiratione spiritus sancti a patre et
filio multipliciter. primo modo ratione conditionis ~~[illegible]~~ produ-
centium sive agentium qui sunt pater et filius. secundo modo ratione
modi spirandi sive emanandi. tertio modo ratione ipsius spi-
rati sive emanantis. quarto modo ratione eius quod in
patre et filio est ratio sive principium huius spirationis et productionis spiritus
sancti. si ergo loquamur primo modo sic autem proprie producentes
ipsum sunt proprie distincte suis proprietatibus. dicendum est quod in-
quantum plures et distincti sunt ipsum spirant. et si autem
secundo modo loquamur. dico quod necessarium est ponere adhuc quod
pater et filius ut plures et ut distincti sunt spirant spiritum. sed
non quod dicuntur plures spiratores sed unus spirator. cuius patet
sic. quia modus spirandi spiritum sanctum non est modus producen-
di ut amore solum sed ut amore mutuo. quo videlicet
pater amat filium et filius amat patrem. et quia amor mutuus
non potest esse ad minus quam inter duos et necesse est omnem amo-
rem quo amat aliquis procedere ab ipso amante.
ideo necesse est amorem mutuum quo quilibet duorum amat al-
terum eius procedere ab utroque et hoc ut distincti sunt et plures
vel quantum ad hoc quod sic explicat qui ... ideo patet sic habet
ad producendum spiritum sanctum ut plures et ut distincti. Si autem lo-
quamur tertio modo dicendum quod pater et filius necessario spirant spiritum
unum sive unum. et hoc patet sic tamen non est sufficientissima et
actualissima in producendo inquantum dicitur. sed et unum
eadem simpliciter producit aliquando. ut alterum supplicaret
vel insufficiens esset vel alterum nichil produceret. spiritus autem sanctus
qui hic est productus et spiratus est una simplicissima
persona et unius simplicissima ypostasis. et per hoc non est intellige
quod procedat a duobus principiis inquantum sunt duo
in principiando sed unum in principiando et ideo pater et filius
vere dicuntur unum principium spiritus sancti et non duo principia sunt autem
unum in principio quia sunt unum in vi spirativa. quia etsi ipsis
alia et alia sit unde debet inesse. unum et spiratio actio
una quia non actus exit a sua potentia et principium spiritus sancti
quod est quasi medium inter principium et una. ideo spiratio una et
spirator unus et spiratores inquantum spirant unum.
Si autem loquamur quarto modo sic dico quod spirant spiritum
sanctum non ut sunt plures et distincti sed unum sunt unde
unum est ut ita ac pluries in voluntate que ipsa volun-
tas habet sed ut in se fecunditatem sua hoc est tota fecundi-

Ad cuius rei evidentiam est intelligendum quod cum aliqua persona in divinis habet essentiam divinam et ipsa essentia sit simplicissima, necessario est quod una et eadem et omnino indifferens existit in duabus personis, et sic quantum ad essentiam nulla est distinctio in divinis personis vel diversitas, sed solum quantum ad modum habendi. Pater enim quia est persona que habet eam cum primitate simpliciter in divinis personis, cum a nullo alio eam habet, ipsam habet a se et generatam sibi ab alio. Et quia habet essentiam divinam cum primitate et primo et principaliter eam, ideo habet essentiam cum summa fecunditate et potentiam generandi eam alius personis. Unde habet essentiam cum virtute principiandi et producendi et essentiam alius generandi. Et quia pater sic habet essentiam divinam cum summa fecunditate, hoc est cum vi productiva, ideo generat essentiam divinam alius personis omni modo quo potest generari, scilicet per viam naturae generando, quam per viam liberalitatis spirando. Cum enim in divinis sit natura sive essentia et voluntas, cum tres persone sint unum in essentia et voluntate, sic et necesse est quod sint unum in voluntate. Sed nota, sicut dictum est, quod pater habet divinam essentiam cum omnimoda fecunditate, scilicet tam naturae quam voluntatis, et hoc quia habet eam cum omnimoda primitate, et quia nulli alii persone potest generari omnimoda primitas nisi patri, ideo nulli alii persone generat essentiam cum omnimoda fecunditate sive vi productiva. Cum enim fecunditas naturae que est vis generativa sive vis productiva persone et generata naturae per generationem tota, ideo sicut pater totam quod totam implicite et totam eam explicite et eius est in filio. Ita quod sicut est tota in patre quasi in fonte, ita tota terminatur ad filium genitum quasi ad obiectum. Non potest pater alium filium generare nec potest filio genito unam generativam generare ut alium generet, quia tota vis generativa sicut est tota terminata in filio et completa in eius productione et consummata, quod non potest nichil quod ulterius filium producat et quod ulterius ad alium terminetur, unde quia sic terminata est ad filium et in filio quod tota vis generativa quae est in divinis. Ideo filius non habet nec habere potest primitatem ullo modo respectu actus generandi cum nichil de ipsa sit, ut nichil posset quod non terminetur in filio, et in filius extra [illegible] productionem generationis tota sic potest esse in divinis, et non est capax primitatis respectu eius. Et ideo pater non potest generare filio essentiam cum primitate que est ad generandum, et ideo nec cum fecunditate sive cum vi illa productiva persone et continentia essentiae per generationem, et ideo filius non potest alium filium generare nec alius potest eum generare. Unde generaliter sicut pater in primo actu generandi explicavit totam vim generativam quae posset esse et tota ipse habita et per illa totum generavit, dicimus quod filius ab eo sic genitus in quo esset tota completa et consummata vis generativa, spiritus hu-

manae non possit alium generare. Sic autem in divinis cum ea vis illa sit simplicissima et actualissima et perfectissima in patre, non potest nisi secundum se totam in actu suo esse, et ideo necesse est quod pater secundum totam generet et filius omnino secundum totam generatur, ita ut non possit intelligi ubi alia generatio vel alius actus generandi. Et sic filius cum non possit habere primitatem respectu generationis, sic ex toto simul et tota et completa generatione que est in divinis aut potest esse sic generato filio. Simpliciter est quod secundum habet primitatem respectu generationis in divinis ac per hoc rationem principii, ex quo sequitur necessario quod pater non potest generare filio naturam cum fecunditate naturae que est ad generandum filium. Ac dicimus quod cum productio spiritus sit per rationem liberalitatis, que quidem productio est per fecunditatem voluntatis, que fecunditas voluntatis est ipsa liberalitas, quia tota vis spirativa et tota productio liberalitatis que est per vim illam productivam impleta est et terminata in productione habet terminum, cum necesse est spiritum sanctum productum per illam totam, et ideo non potest ipse solus habere primitatem ad huius productionem, sic nec ad se et ita nec fecunditatem, et ideo non potest pater generare ei essentiam cum vi spirativa que est ipsa fecunditas voluntatis ad spirandum sive ad liberalem productionem, quantum ad totam vim generativam que est ipsa fecunditas naturae et terminata est in filio. Et similiter tota vis spirativa quae est ipsa fecunditas voluntatis terminata est in spiritu sancto, et sic spiritus non potest habere primitatem aliquam respectu filii et ita nec respectu productionis eius naturae vel voluntatis sive perfectissime naturae respectu sui. Ideo pater generat essentiam spiritui sancto sine omni vi ratione producendi, cum non sint alii modi producendi personam. Et ideo spiritus sanctus non potest producere personam secundum Ricardum. Rursus quia vis spirativa determinata est in spiritu sancto et non in filio, ideo respectu illius dicimus posse habere et habet primitatem, quia illius productio secundum rationem intelligentiae posterior est quam illa que est naturae, et ideo pater generat filio essentiam suam non cum omnimoda primitate sua sed cum illa quae est ad spirandum, non autem cum illa que est ad generandum, propter hoc quod productio generationis consummata est in filio, quam secundum rationem intelligentiae sequitur productio liberalitatis sicut natura voluntatem, sic unde necesse et ita pater generat filio essentiam suam et voluntatem cum fecunditate voluntatis et sic cum vi spirativa, et sic ei generat eandem essentiam et eandem voluntatem quam habet, ita et eandem fecunditatem voluntatis, et sic eadem fecunditate voluntatis et eadem vi spirativa spirant pater et filius spiritum sanctum, et ipsa tota consummatur et terminatur in productione spiritus sancti. Rationes ergo ad primam partem procedunt quantum ad id quod est primum ut non habet actus qui est spirare in patre et filio, quoniam illud est unum in ipsis, uno et eodem spirando pater et filius sicut

dictum est, et ideo unum [illegible] sunt, non tamen negamus quin spirent in quantum sunt plures et distincti, tamen ratione conditionis productionis, tamen in ratione modi emanandi sive spirandi, sicut fuit superius explanatum. Ad rationes autem in contrarium que videntur probare quod necesse spirant in quantum sunt plures et distincti et non in quantum unum respon-
.1. dendum est. Et primo quod prima quod producit et producitur non est nisi persone, quod ergo dicit quod pater et filius in quantum sunt persone producunt spiritum sanctum, dicendum quod hoc non tangit totam productionem spiritus sancti a patre et filio. Immo pater et filius in quantum sunt habentes unam vim generativam sive unam fecunditatem voluntatis spirant spiritum sanctum. Sed cum tangit immediatam rationem spirationis active in patre et filio respectu spiritus sancti, et ideo [illegible] quod productio sive spiratio respiciat distinctionem, dicendum quod unum est distinctionem patris et filii ad spiritum sanctum, non eam distinctionem patris et filii ab invicem est immediata ratio ipsius productionis, quia si non essent nisi distincti nunquam spirarent spiritum sanctum. Immo quia pater et filius qui sunt distincti personaliter sunt unum in vi spirativa sive in voluntatis fecunditate,
.2. quam unam generat pater filio, spirant spiritum sanctum. Ad secundam per responsionem unum est quod cum operatio singularium sive suppositorum, sed tamen per aliquid quod est principium et ratio actionis, et illud est per quod unum singulare sive unum suppositum agit, et illud est unum in patre et filio respectu actus spirandi, et quia per illud spirant et per illud est principium actus spirandi, non autem per illud per quod distinguuntur pater et filius. Ideo a [illegible] et doctoribus dicitur quod
.3. spirat in quantum. Ad tertiam dicendum quod spirare cum sit actus notionalis respiciat personam, non est persona sed aliquid persone ut persona distincta sicut ab illa re que sunt sibi [illegible] tamen aliqua secundum [illegible] in quibus sunt unum sicut [illegible] in illa quae in [illegible] est res qua sunt unum essentia habet autem vis spirativa in patre et filio quae secundum [illegible] modo est nec essentia et persona et illa sunt unum pater et filius, quia sunt unum essentia et voluntate. Sic dictum est illa autem vis respicit patrem et filium in quantum sunt persone, sed tamen generantes [illegible] unum et distincte a persona quam producit, unum in quantum sunt persone distincte producunt, sed ideo per quod producunt hoc est tamen vi spirativa sive voluntatis fecunditate, sed distincte suis proprietatibus et distincte personaliter a persona producta, tamen per [illegible] illa distinctionem [illegible] non attendit formaliter [illegible] sicut [illegible] actus notionales [illegible] quod est generare [illegible] respicit [illegible] est distincta ab omni alia persona [illegible] et sic actus quod est spirare [illegible] respicit personas [illegible]
.4. non ut sunt distincte sed a persona producta. Ad quartam rationem dicendum quod pater et filius sunt unum in essentia et pater generat essentiam filio, et quia una est essentia in patre et filio

Ideo et una [illegible] quia non essentia et voluntas in divinis unum sunt, quia voluntas dicit quid [illegible] sed quia pater non potest generare totaliter [illegible] primitate sua [illegible] illa quam consequitur fecunditas naturae, et hoc quia fecunditas illa tota impleta est et terminata in filio, et quia filius per illam exit, ideo non potest habere primitatem patris que est respectu productionis illius. Potest tamen ei generare generando suam essentiam et voluntatem primitatem quam habet respectu productionis que est per modum voluntatis sive liberalitatis, et hoc quia filius non egreditur a patre per illam nec ipsa impleta ut terminatur in filio, sed in spiritu sancto. Et ideo pater generando suam essentiam filio et generando voluntatem generat ei primitatem illam quam habet respectu productionis liberalis, et ideo generat ei fecunditatem voluntatis, et ideo quia pater et filius sunt unum essentia sunt unum in voluntate, et quia sunt unum in voluntate sunt unum in voluntatis fecunditate que est idem quod vis spirativa. Et ideo pater et filius in quantum sunt unum essentia et voluntate ac voluntatis fecunditate que est ipsa vis spirativa spirant spiritum sanctum, licet autem spiritus sanctus sit unum cum patre et filio essentia et voluntate, non tamen est ut possit esse unum cum ipsis in voluntatis fecunditate sive in vi spirativa propter rationem iam dictam, et ideo non sequitur quod ei generat spirare, licet tamen essentia sed non in divinis habet suam fecunditatem, sed quia ipsa est principium productionis persone, tamen non habet illam nisi in persona et persona determinata, et hoc quia essentia sive natura simpliciter et absolute et nisi considerata non est principium agendi sive producendi, sed ita est in supposito sive in persona. Similiter voluntas non habet fecunditatem suam nisi in personis, et voluntas non habet fecunditatem suam nisi in personis determinatis in quibus eam possint habere, unde potest agendi [illegible] ipsa et ita essentia personaliter sicut vis spirativa respicit voluntatem, voluntas est in personis in quibus est fecunda, et ita pater et filius spirant spiritum sanctum in quantum sunt unum in essentia ac per hoc unum in voluntate et in voluntate considerata in quibus est fecunda, quod non est in spiritu sancto, et quia unitas in essentia et voluntate est ratio unitatis in voluntatis fecunditate, quia in hiis solis personis est habent fecunditatem. Ideo dicit Augustinus quod pater et filius spirant in quantum unum sunt idem deus. Hoc est quod unitate essentiae et voluntatis. Verum si attendamus primum et radicale principium huius actus, dicendum quod spirant in quantum sunt unum in essentia et voluntate. Si autem proprium et immediatum dicamus quod spirant in quantum sunt unum in vi spirativa sive in fecunditate voluntatis, quia in quantum est [illegible] una fecunditas voluntatis procedit spiritus sanctus ab ipsis ut [illegible] quantum sunt unum. Et cum in divinis idem sit actus et potentia, idem est ibi potentia sive vis spirativa et spiratio. Habet differentiam tamen modo intelligendi quia vis spirativa [illegible]

[illegible]

.8.

.9.

.10.

[illegible]

.11.

.13.

.12.

[illegible]

.14.

.15.

.16.

[illegible]

procedat ab ipsis in quantum sunt unum. — Ad xvii. dicendum quod sunt suis in tota in trinitate persona et est una persona procedens ab illis duobus in quantum est de ratione sua cum procedat ut amor mutuus. In quantum autem sunt suis sic hec ut tota trinitas persona ad patrem et filium sic dico quod respicit patrem et filium ut plures quia sic respicit eos ut sunt distincte persone que sunt sibi oppositae sed in quantum sunt hec ad ipsos ut procedens ab ipsis cum procedat ab ipsis ut persona simpliciter eo quod una et singularis est et eo unico et simplicissimo actu spirationis sic dico quod ad patrem et filium qui in se sunt plures et distincti necesse respiciat in quantum sunt quia sic respicit eos ut principium suum quod non potest esse nisi in quantum sunt unum. — Ad xviii dicendum quod filius spirat in quantum ymago patris, sed in quantum ymago patris necesse distinguitur a patre, dicendum quod ymago non solum exigit distinctionem imo conformitatem et unitatem et perfecte in divinis. Unde ymago in filio non solum exigit distinctionem in filio a patre, imo non tendit in unitatem et ideo illius ratione sunt unum pater et filius spirator. Spirant tamen et unico et simplici actu spirationis non autem ratione eius quo sunt plures et distincti personaliter et hec formaliter loquendo ut expositum quia sua personalis distinctio qua distinguuntur non est quasi formalis ratio et immediata ipsius spirationis simplicis unius processionis simplicis, imo potius sua unitas quia in unum conveniunt et unum sunt et sic patet responsio.

Secundo quaeritur est de sabbato utrum ad hoc tempore gratie sit observandum ut. Quod sic: quia preceptum quod non recipit dispensacionem nec a deo nec ab homine non recipit cessacionem, sed preceptum praecepit sabbatum et hoc [illegible] cum dispensatione. Ergo tamen preceptum sit de sabbato tamen praecepit preceptum non recipit [illegible] [illegible] ergo adhuc est observandum. — Item preceptum de decimis dandis quoniam pro parte sunt morale in parte cerimoniale, scilicet quo ad certitudinem decime partis tamen adhuc manet observandum. Ergo [illegible] sabbatum quoniam in parte sunt morale in parte cerimoniale adhuc manet observandum. — Item certificacio malicie quia [illegible] [illegible] quod ipsum est faciendum. Ergo [illegible] sabbatum manere debuit quia [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] cessacionem a peccatis. — Item quod non est in se malum si fiat ex caritate est meritorium, sed vacare ab operibus servilibus [illegible] [illegible] in sabbato non est in se malum; ergo si ex caritate [illegible] fiat erit meritorium. Ergo adhuc est faciendum. — Item [illegible] domini [illegible] [illegible] xx. quia relinquebant mandatum divinum propter [illegible] suas. Ergo cum sabbatum sit ex [illegible] dei Exo. xx. dominica vero ex [illegible] [illegible] non sabbatum propter dominicam relinquendum. Item [illegible] frequentat [illegible] quod non [illegible] [illegible] ergo malum est frequentare legem non preceptum observare [illegible] [illegible] cum ergo preceptum de sabbato sit nobis frequentandum [illegible] frequentare legem est observandum. — Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam homini obediendum est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homini est obediendum. Ergo cum observantia dominice sit ex mandato hominis [illegible] observando sabbati sit ex mandato dei sabbatum [illegible] non dominice est observandum. — Item preceptum non obliviscendi memorari preceptum. Cum ergo sabbatum preceptum sit mandatum [illegible] praecepit memorando ut patet Exo. xx. preceptum [illegible] est observandum. — Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plenitudo legis est dilectio [illegible] [illegible] quod observare sabbatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in tempore gratie major est caritas. Ergo et sabbatum magis observandum. — Item Exo. xxxi. pactum sempiternum [illegible] inter me et vos. Ergo perpetuo observandum. — Item Paulus post [illegible] suam observavit quedam legalia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nazareorum. Actuum xxi. et circumcidit Timotheum Actuum [illegible] Cum ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potius [illegible] observare sabbatum. — Item preceptum dei non [illegible] revocare. [illegible] ergo preceptum de sabbato lege divina sit [illegible] [illegible] [illegible] a divina revocatur. Ad hoc et revocatum observandum. — Contra quod [illegible] est magis est observando memorando. Sed cum [illegible] [illegible] beneficium [illegible] quam creacionis magis est memorandum, sed sabbati observantia instituta fuit propter memorandum beneficium creacionis ut patet Exo. xx. observantia vero diei dominice propter beneficium memorie. Glose [illegible] ergo magis est observanda dominica quam sabbatum. — Item Hugo de sancto Victore [illegible] [illegible] distinguens tria tempora scilicet legis nature et legis Moysi et evangelii dicit sic [illegible] [illegible] in libertate spiritus abire permisit. Ergo in tempore gratie non manet obligatio legalium preceptorum. — Item Gal. iv. reprehendit Paulus Galathas quia dies et legem observabant et tempore et annos. Ergo non est observandum sabbatum. — Item sabbatum dicitur fuit in signum quietis [illegible] in sepulchro et in signum quietis animarum in celo [illegible] [illegible] Eze. xx. sabbata dedi eis in signum sed adveniente signato debet cessare signum. Ergo cum signata advenerint debet cessare sabbatum. — Lex et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro tempore et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cerimonialia ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quedam iudicialia seu disciplinalia ad corrigendum [illegible] [illegible] [illegible] quedam cerimonialia et figuralia ad significandum [illegible] [illegible] plenitudinis in tempore gratie manifestandum totaliter [illegible] legis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moralia in parte [illegible] est et in parte manet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et magis spiritualiter [illegible] [illegible] [illegible] moralia in parte [illegible] est, [illegible] iudicialia in parte manserunt in parte non manserunt quia non erant [illegible] [illegible] [illegible] est quia erant [illegible] [illegible] et sic [illegible] [illegible] totaliter evacuantur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ideo totaliter cessant cerimonialia [illegible] [illegible] sabbati [illegible] erat morale scilicet [illegible] [illegible] [illegible] et ideo illud totaliter manet. [illegible] iudiciale scilicet [illegible] [illegible] [illegible] et ideo dicitur in parte manere in parte non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cerimoniale scilicet tempus determinatum et ideo non manet sed aliud tempus [illegible] determinatum. Conveniens et loco sabbati dominica substituta est propter [illegible] [illegible] ad sabbatum. — Primo ratione melioris significati quia melior est requies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dominica quam requies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sabbatum. Secundo ratione [illegible] quia nobiliora opera [illegible] [illegible] in die dominica scilicet opus recreacionis celi et terre. Et Glose [illegible] [illegible] in sabbato scilicet opus cessacionis a [illegible] et quietis [illegible] in sepulchro. [illegible] ratione [illegible] [illegible] sabbatum [illegible] quietem [illegible] ut ad hoc [illegible] [illegible] exhibita

in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legis naturalis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moralia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicialia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cerimonialia ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

sed dominica [illegible] observari debet dies dominica non sabbatum ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Glo. Exo. xxxiv. et Le. iii. xxv. quoniam preceptum de sabbato esset in medio preceptorum moralium [illegible] non tamen erat ex eis quia non erat pure morale [illegible] cessavit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pure moralibus [illegible] non recipiunt nec dispensacionem nec immutacionem ad [illegible] [illegible] [illegible] preceptum de decimis [illegible] ad certitudinem decime partis non manet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regionis consuetudinem. [illegible] [illegible] preceptum de sabbato quo ad determinacionem diei manet sed tamen est determinacio alterius temporis. — Ad iii. dicendum [illegible] legalis non [illegible] sed evacuata est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est legalis cum non sit [illegible] ex [illegible] lege determinatis [illegible] — Sed ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in divino cultu [illegible] et honorabilis [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] aureus. — Vel dicendum quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quia [illegible] determinata [illegible] [illegible] [illegible] sed observacio sabbati quoniam significet [illegible] non tamen significet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] determinata [illegible] [illegible]. — Ad iiii. dicendum quod quamvis ab operibus servilibus vacare ex causa rationabili non sit in se malum vacare cum sit sabbatum ex ritu iudaico est in se malum pro tempore gratie. — Ad v. dicendum quod observantia diei dominice non solum est [illegible] humana sed divina quia [illegible] sua [illegible] [illegible] die [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] per spiritum sanctum scilicet observantia et sabbati non erat [illegible] dei preceptum sed ad tempus quia in [illegible] [illegible] [illegible] Exo. xxxi. — Ad vi. dicendum [illegible] [illegible] de preceptis evangelicis que sunt precepta vite agende unde qui frequentat ea et non agit male facit et de preceptis legalibus figuralibus que erant precepta vite significande unde qui frequentat non tamen agit sed credit bene facit. — Ad vii. dicendum quod observantia diei sabbati quoniam dominus [illegible] non tamen [illegible] [illegible] sed ad tempus observantia non diei dominice [illegible] [illegible] per se [illegible] et per apostolos statuta [illegible] [illegible] ex tunc observari cepit. Unde Apo. i. fui in spiritu die dominica. — Ad viii. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in veteri lege quedam erant precepta vite agende quedam vite significande. Illa ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et tempore quo [illegible] mandata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis memorari precipiuntur non propter maiorem necessitatem sed propter oblivionem faciliorem quia non videbantur [illegible] [illegible] sunt moralia. — Ad ix. dicendum quod observancia sabbati in [illegible] spiritualis accepta debet [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]. — Ad x. dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible] quia omni tempore observandum [illegible] quia non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit observandum et [illegible] [illegible] Exo. xxxi. — Ad xi. dicendum quod cum tempore divulgacionis [illegible] [illegible] [illegible] legalia aliqua observare licuit propter legis honorem non [illegible] [illegible] tempore postea non sed — Ad xii. dicendum [illegible] [illegible] preceptum de sabbato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Io. v. [illegible] volebant eum occidere non solum quia solvebat sabbatum sed quia patrem suum dicebat deum [illegible] paralitico tolle grabatum tuum cum tamen [illegible] [illegible] [illegible] sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. Io. v.

Certo quoniam [illegible] in die dominica ab operibus servilibus sicut in sabbato olim fiebat sit abstinendum et videtur quod sic quia si [illegible] sabbatum fiebat ergo [illegible] vacacionis que ad deum est sed magis est vacandum tempore gratie quam [illegible] [illegible] magis est ab impedimentis omnibus vacacionis huius [illegible]. — Item magis dicitur [illegible] opera servilia [illegible] quam [illegible] ergo cum [illegible] [illegible] tempore servitutis in [illegible] libertatis magis est nobis in dominica quam [illegible] in sabbato ab operibus servilibus abstinendum. — Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ergo cum observare statuta festa ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debeamus servare dominicam quam [illegible] sabbatum. — Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] die dominico [illegible] agendum est [illegible] vacandum [illegible] [illegible] [illegible] in illa die fiat nisi tamen hymnis et psalmis dies illa [illegible] ergo ab omnibus [illegible] operibus sicut in sabbato fiebat est vacandum. — Contra intencio legis [illegible] est inducere homines ad virtutem cum ergo opera servilia sint in virtutis [illegible] humilitatis [illegible] lex precipit ab hiis abstinere ergo non tunc in sabbato [illegible] modo in dominica ab operibus servilibus est abstinendum. — Item ocium est [illegible] multorum viciorum [illegible] [illegible] [illegible] malicia docuit ociositas ergo [illegible] die dominico [illegible] [illegible] est vacandum ocio. — Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] die dominica ergo tunc non est omnino sicut in sabbato ab omnibus operibus servilibus abstinendum. — Item tunc [illegible] non licebat coquere cibos in die sabbati Exo. xvi. [illegible] sed in die dominica ergo non est ita districte in dominica sicut in sabbato ab omni opere servili abstinendum. — [illegible] cessacio ab operibus servilibus in diebus festis [illegible] precipitur ut [illegible] possint magis intendere spiritualibus quia vero in veteri lege [illegible] erat servitutis [illegible] operibus ad opus spiritualis libertatis [illegible] revocare. Ideo omnia [illegible] libertatis spiritualis impedimenta in die festo eorum oportuit opera districte prohibendo removere. [illegible] quia tamen gratia operum servilium [illegible] observacione sabbati prohibita erant quedam que pertinent ad servitutem [illegible] [illegible] quedam que ad servitutem [illegible] ut mechanica et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quedam que ad servitutem non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in nova non lege quia frequentius et facilius vacant spiritualibus non [illegible] prohibitio ita districte sed sic [illegible] [illegible] relaxata ut [illegible] que libertatem impediunt et nociva [illegible]. — [illegible] permissa ut ciborum [illegible] que [illegible] [illegible] die necessaria sunt [illegible] ut mechanica et hec simpliciter prohibita [illegible] que libertatem spiritus impediunt non necessaria sed tamen in [illegible] [illegible] permissa sed quod aliquando necessitas aliquando pietas suadet permittendum [illegible]. — Ad primum obiectum dicendum [illegible] simpliciter [illegible] vacat in nova lege quam in veteri sed non quo ad hoc quia quamvis non cessat ita districte a corporalibus cum liberius et magis quam tunc spiritualibus vacat sicut in officiis [illegible] et laudibus [illegible]. — Ad [illegible] dicendum quod homines nunc liberiores [illegible] libertate spirituali et non [illegible] et ideo magis debent cessare ab operibus servilibus spiritualibus servitute non [illegible]. — Ad tamen dicendum quod requirit in nobis maiorem [illegible] [illegible] quam in antiquis quo ad perfectionem operum [illegible] non tamen ad rigorem [illegible]. — Ad iiii. dicendum [illegible] [illegible] [illegible] de operibus que vacacionem spiritualem notabiliter impediunt et non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non de omnibus operibus non [illegible]. — Ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod videtur probare quod non a mechanicis [illegible] vacandum. — [illegible] quoniam mechanica opera tempore [illegible] [illegible]

in intentum sicut tamen fierent qui melioribus esset vacando potius esset minoribus. Ad 6m dicendum quod est ocium quo vacatur ab operibus utilibus tam exterioribus quam interioribus, quod est ocium curiositatis et est malum. Aliud quo vacatur ab exterioribus ut melius intendatur interioribus, et hoc est ocium contemplationis et est bonum. Alia duo argumenta concedimus quod sicut est.

Utrum est primo de 4o precepto scilicet honora patrem et matrem.

Quod per ingressum religionis absolvatur quis a parentum debita sustentatione videtur quod sic quia nullus tenetur ad impossibile, sed existens in religione cum sit pauper non potest patrem sustentare, ergo non tenetur. Item sicut tenetur maritus carnali debito patri sic et uxori tenetur, sed per ingressum religionis absolvitur a debito quo tenebatur prius. Vir non debet tamen absolvi a debito uxoris nisi de consensu eius ingreditur, ergo absolvetur a debito patris si ex consensu eius ingreditur. Contra si uxor fornicata est et convicta in iudicio, vir potest intrare religionem, ergo per ingressum religionis et sine consensu uxoris alius a debito eius absolvitur; ergo similiter potest absolvi a debito patris sine consensu eius si religionem ingreditur. Item sicut filius tenetur patrem sustentare vel et ei obedire, sed per ingressum religionis absolvitur ab eius obedientia, ergo et a sustentatione. Gal. v.: Si spiritu ducimini non estis sub lege; sed qui intrat religionem ingreditur spiritu dei ductus, ergo a lege absolvitur. Item mortuus non tenetur ad opera vivorum, sed per ingressum religionis homo mundo moritur, ergo ad opera mundi non tenetur, ergo per ingressum religionis absolvitur a sustentatione parentum in mundo commorantium. Item duplex est paupertas scilicet voluntaria et involuntaria, sed maioris virtutis est voluntaria quam involuntaria, sed per involuntariam paupertatem semper homo ea durante absolvitur a parentum sustentatione, ergo multo magis per voluntariam; ergo cum ingrediens religionem magis perficiat perpetuam paupertatem voluntariam in perpetuo absolvitur. Item magis ligat preceptum affirmativum in deum quam preceptum affirmativum proximi et maior est utilitas spiritualis quam corporalis, sed ab observantia sabbati absolvebantur iudei propter aliquam utilitatem corporalem, unde extrahebant asinum de puteo et ducebant ad aquam in die sabbati, ergo multo fortius ab observantia precepti de sustentatione parentum potest homo absolvi propter aliquam utilitatem spiritualem, ergo propter ingressum religionis. Item lex privata absoluta a lege publica, ergo qui secundum legem canonum religionem intrat absolvitur a lege preceptorum. Item Augustinus contra Manicheum: parentes etsi honorare debemus propter annuntiationem verbi dei, si in impietate exigunt; ergo per effectum predicationis quis a sustentatione parentum absolvitur, ergo similiter per ingressum religionis maxime si sit ei predicationis effectum. Contra per ea que dicuntur de erogatione non absolvitur quis ab hiis que sunt necessaria, ergo per ingressum religionis non absolvitur a sustentatione parentum. Item quod debet alicui x si alii promittat x non propter hoc a primo debito absolvitur quamvis secundum sit maius, ergo similiter per ingressum religionis non absolvitur a debito sustentationis parentum. Magister: in nullo est contrarius, ergo non repugnat sed concordat ei consilium in preceptum, ergo per consilium non absolvitur preceptum; ergo per ingressum religionis nullus absolvitur a sustentatione parentum. Item nullus cuius est preceptum dare et non inferior absolvit ab illo, sed solus deus dedit preceptum de parentum sustentatione, ergo solus deus potest ab illo absolvere, ergo per ingressum religionis voluntarium non absolvitur quis a parentum sustentatione. Item precepta naturalia sunt immutabilia et manent omni tempore et in omni statu, sed preceptum de sustentatione parentum est naturale, ergo semper manet in religione. Item qui non potest absolvi a minori non potest absolvi a maiori, sed maius est patrem sustentare quam ei assurgere vel reverentiam exhibere, sed per ingressum religionis nullus absolvitur a reverentia parentum, ergo multo minus a sustentatione. Item est preceptum naturale ipsum gratie et gratia non destruit naturam sed perficit, ergo ingressus religionis qui pertinet ad gratiam non destruit debitum sustentationis parentum quod pertinet ad naturam. Item impletio preceptorum fit per gratiam, ergo quanto quis plus habundat gratia tanto magis debet preceptum implere, ergo magis quam in seculo tenetur homo parentes sustentare. Item per impotentiam seu inopiam solvendi debitor non absolvitur quamvis interim excusetur, ergo per paupertatem professionis religiosus a debito sustentationis parentum non absolvitur. Item voluntaria obligatio non absolvit a necessaria, ergo ingressus religionis non absolvit. Item voluntaria obligatio a sustentatione parentum. Item professio adveniens perfectibili non destruit sed perficit, ergo consilium si adveniens precepto ab illo non absolvit.

Respondeo dicendum quod precepta inter se ad quod tenemur differunt. Primo est declinare a malo, ad quod pertinent precepta negativa; secundo fac bonum, ad quod pertinent precepta affirmativa. Ad malum declinandum semper adest opportunitas scilicet necessitas et possibilitas, et ideo tenemur declinare semper a malo; ideo precepta negativa obligant semper quia precepta sunt et ad semper quia negativa sunt. Ad bonum vero faciendum non semper est opportunitas scilicet necessitas et facultas, ideo non tenemur semper facere bonum; et in precepta affirmativa quamvis obligent semper quia precepta sunt non tamen ad semper, sed quando adest opportunitas, quia affirmativa sunt. Preceptum vero de sustentatione parentum affirmativum est non negativum, unde non semper obligat ad subveniendum sed pro loco et tempore scilicet si adsit necessitas et facultas. Per ingressum vero religionis subtrahitur facultas, ideo non obligatur religiosus ex omnibus ad sustentationem parentum. Ideo a doctoribus intelligi potest dicimus quod obligatio precepti solvitur [?] quantum in hoc casu locum non habet. Quidam dixerunt quod hoc est quia intrante religionem mundi [?] homo a precepto absolvitur quia mundo spiritualiter moritur. Alii vero quod in hoc casu locum non habet preceptum, quia cum sit affirmativum non obligat simpliciter sed sub conditione si adsit necessitas et facultas; unde sublata facultate preceptum non habet locum. Hec autem opinionum secunda verior videtur. Per impotentiam executionis precepti homo ab executione excusatur, sed quando autem est impotentia perpetua et per hanc homo ab obligatione precepti totaliter absolvi videtur. Nam obligatio que antequam ipsa potest aut est ipsa temporalis scilicet antequam ad actum veniat [?], sicut si quis teneatur quibusdam diebus legere [?] sed tollatur totaliter absolvitur; si vero ad tempus habeat malum [?] excusatur, non absolvitur, et per hoc non absolvitur sed excusatur. Impotentia vero religionis ad sustentandum parentes non est perpetua sed temporalis, scilicet impossibilitas totaliter aufertur sed ligatur necessitas propter alterius licentiam. Ergo dico quod religiosus a sustentatione parentum non absolvitur sed tantum quod in precepto illo quamdiu non est facultas vel necessitas excusatur. Si vero adveniat facultas vel per licentiam abbatis sui vel per liberam administrationem monasterii tenetur.

Exceptis duobus casibus quibus ad sustentationem parentum non tenetur, scilicet si non sit ex parte parentis necessitas aut si non sit ex parte sua facultas. Ad primum casum reducitur scilicet quod pater per se non habeat unde sustentetur et quod non facile acquirere possit et quod aliunde pater sit subvenire. Ad secundum casum reducitur scilicet quod filius non habeat de suo unde subveniat vel facile aliunde possit acquirere et non habeat administrationem et non sumat ex quo ei possit subvenire. Dico ergo quod religiosus per ingressum religionis a sustentatione parentum necessario absolvitur sed ex nunc ipsius precepti tenetur cum facultas liberaliter deest non tenetur. Ad primum obiectum solutionem quod absolvatur dicendum dupliciter est impotentia: quedam perpetua, et hec absolvit a precepto; quedam temporalis, et hec non, sed tantum excusat ab impletione precepti quamdiu durat impossibilitas. Impossibilitas vero professionis paupertatis non est perpetua sed temporalis; potest enim tolli per licentiam superioris et per commissionem administrationis alicuius, unde quamvis interim talis sustentare parentes non teneatur non tamen a precepto absolvitur. Ad secundum dicendum quod non est simile, quia per religionis ingressum fit impotentia perpetua uxori debitum reddendi sed non reddendi debitum patri; potest enim tamen contra superveniente in quibus religiosus licite potest parentes sustentare. Ad tertium dicendum quod non est simile de obedientia et sustentatione, quia debitum obedientie oritur ex lege discipline propter eruditionem, sed debitum sustentationis ex lege nature propter originem; unde per emancipationem que est actus legalis absolvitur filius a debito obedientie, quia solvitur vis patrie potestatis, sed non a debito sustentationis. Ad quartum dicendum quod spiritu ductus non est sub lege [?], est tamen sub legis obligatione; vel non est sub lege ceremonialium, tamen est sub lege moralium. Ad quintum dicendum est mors scilicet naturalis que mors simpliciter, unde totaliter solvit ab actibus viventium; et spiritualis que est mors secundum quid, unde non absolvit ab omnibus actibus viventium sed a repugnantibus; non absolvit ab actibus preceptorum sed negotiorum secularium. Ad sextum dicendum quod utraque paupertas voluntaria et involuntaria non absolvit a precepto sustentationis parentum, sed tamen excusat donec occurrat opportunitas. Ad septimum dicendum quod iudei ab observantia sabbati non absolvebantur sed erant casus aliqui in quibus ad observantiam non tenebantur. Ad octavum dicendum quod lex privata absolvit a lege publica in hiis in quibus repugnant, non tamen in hiis in quibus se compatiuntur. Prima lex privata non dicitur consilium exterius preceptum sed totum impletum [?]. Ad nonum dicendum licet est quod bonum contemptus parentum propter annuntiationem verbi dei, non quod plus absolvatur a precepto, sed quia interim quamdiu occupatur rei magis necessarie non tenetur. Si quis vero velit sustinere opinionem contrariam scilicet quod absolvitur, videre potest ad argumenta in contrarium sic: ad primum obiectum sic quedam sunt necessaria simpliciter et quedam in statu aliquo; propter ea que sunt per erogationem non absolvitur quis ab hiis que sunt necessaria simpliciter, sed bene potest absolvi ab hiis que sunt necessaria in statu. Sustentatio vero parentum non est necessaria simpliciter sed in statu, scilicet dum homo vivit in mundo, non de plus quod mundo mortuus. Ad secundum dicendum quod non est simile, quia secundum debitum non facit impotentem ad preceptum primum solvendum sicut hic. Ad tertium: si manente necessitate statim eodem in quo precepto ligatur preceptum absolvi et a consilio, tunc repugnaret consilium precepto, sed non sic est, immo status sunt diversi, quia qui vivebat mundo moritur mundo. Ad quartum dicendum a obligatione dei absolvitur aut per precepti revocationem, et ad hoc est necessaria auctoritas superioris, aut per implendi impossibilitatem, et ad hoc non est necessaria. Ad quintum dicendum quod precepta nature dei sunt vel simpliciter, et hec semper manent, vel in statu manente; preceptum vero sustentandi parentes non est naturale simpliciter sed in statu, scilicet quamdiu vivit homo in mundo. Ad sextum quod assurgere et reverentiam exhibere maius est dignitate, quamvis sustentare maius sit difficultate; assurgere quidem potest religiosus, sustentare autem non. Ad septimum dicendum quod debitum sustentationis parentum ex duobus completur: ex parte nature quod natura dictat, et ex parte fortune quod facultatem subministrat. Ingressus vero religionis non aufert quod est nature sed quod est fortune, unde a precepto absolvit et tamen naturam non destruit. Ad octavum dicendum quod ad impletionem huius precepti non tantum requiritur gratia sed fortuna; in religioso vero quamvis habundent bona gratie deficiunt tamen bona fortune. Ad nonum dicendum quod non est simile de eo qui in seculo manens pauper sit et de eo qui religionem intrat, quia iste potest redire ad pinguiorem fortunam et quod solvere potest, iste vero quia de certo perpetuum habere non potest. Ad decimum dicendum voluntaria obligatio dicitur sic: necessaria est que reddit impotentem ad solutionem necessarie obligationis, et hec absolvit a necessaria; alia talis que non reddit, et hec non absolvit. Obligatio vero religionis impotentem reddit ad sustentandum parentes, unde ad hoc solvit. Ad undecimum dicendum quamvis gratia perficiat naturam tamen mutat aliquem statum nature, et ideo ab aliquibus que ad priorem statum pertinebant absolvit sic et gratia.

Utrum est 50: utrum propter necessitatem sustentationis parentum debeat quis dimittere ingressum religionis. Videtur quod sic, quia consilium negativum ut non intrare [?] dimittendum est propter preceptum negativum, sicut propter vitandum homicidium; ergo similiter consilium affirmativum implendum, ergo ingressus religionis dimittendus propter implendum preceptum de sustentatione parentum. Item tenemur vivere sustentatione sicut non cohabitatione uxoris, ergo sicut non licet nobis religionem ingredi sine consensu uxoris, sic nec sine consensu parentum. Item sic obligat preceptum domini de vitandis et sustentandis parentibus sicut preceptum domini de vitando [?]; per alterius vita salvanda non est [?], ergo et per nullam necessitatem aut utilitatem suam aut alienam debet dimittere quin impleat preceptum de sustentatione parentum, ergo non propter periculum mundi in seculo nec propter utilitatem religionis. Item quamvis philosophari sit melius simpliciter et magis eligendum quam ditari, tamen indigenti necessarius ut dicit philosophus 3o topicorum; ergo magis necessarium est magis bono preeligendum. Cum ergo sit magis necessarium preceptum quam consilium, ergo preceptum consilio preeligitur; ergo male facit qui neglecta sustentatione parentum religionem intrat. Item in actibus corporalibus quod preservat unde necessario erat, ut qui in necessitate famis liberandi pro [?] preeligitur; ergo similiter in spiritualibus; ergo peccat qui neglecto precepto de sustentatione parentum implet consilium de ingressu religionis. Item qui facit contra preceptum peccat, sed qui patre indigente religionem intrans precludit viam implendi preceptum de sustentatione parentum, ergo peccat. Item dicit Hugo de Sancto Victore quod minora bona ad que tenemur non sunt dimittenda propter maiora ad que non tenemur; ergo sustentatio parentum non est dimittenda propter ingressum religionis. Item peccat qui sponte facit se impotentem ad solvendum debitum creditori, ergo multo fortius qui sponte se facit impotentem ad solvendum debitum parenti. Item quamvis propter bonum religionis et offensam patris [?] vitare, ergo non debet ingressum religionis

leduntur in corde qui offenduntur et scandalizantur non debet talis religionem intrare. Sed si inter eum cuius sustentatione indiget ratio scandalizantur, ergo nullo modo debet intrare. // Item nulla consuetudo vel obligatio contractum debet contra ius naturale. Sed hic probat quod contrahit vel se obligat vel continuatione [illegible]. Cum ergo filius in necessitate teneatur patrem sustentare de iure naturali, in hoc casu non potest se obligare religioni. Ergo non debet intrare. // Contra: per ordinem caritatis magis debet homo caritatem suam spiritualem quam alicuius alterius corporalem diligere. Ergo propter salutem corporalem patris non debet propter bonum sue salutis spiritualis dimittere; ergo ingressum religionis pro parentum sustentatione. // Item sicut dicit [illegible] agnoscere, diximus patri et matri nescio vos etc. Glossa: debemus contemplatione cognationis [illegible] ignorare. Ergo propter parentes non debemus ea que ad animarum nostrarum expeditionem valent dimittere. // Item sicut tenemur patrem sustentare, ita offensam eius cavere. Sed propter cavendam offensam non debemus dimittere ingressum religionis, quia ut dicit Jeronimus: solum pietatis genus est in hac re esse crudelem. Ergo nec propter sustentationem exhibendam debemus dimittere ingressum religionis. // Item [illegible] tria sunt genera bonorum: magna ut virtutes, media ut vires anime, minima ut corporalia. Sed magna non sunt dimittenda propter minima. Ergo non debet dimittere homo propter caritatem propter sustentationem corporalem parentum. // Item sicut tenemur sustentare parentes vivos, ita sepelire mortuos. Sed non debemus dimittere ingressum religionis propter sepulturam parentum mortuorum, sicut dicitur Luc. ix: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Ergo nec propter sustentationem vivorum. // Item i Petri: Christus passus est pro nobis, relinquens exemplum etc. Sed Christus propter quantamcumque angustiam vel indigentiam matris non dimisit crucem ascendere. Ergo non debemus ingressum religionis dimittere, que est crux spiritualis. // Item [illegible] ubi dicitur: tacere. Glossa: sic decet divinis [illegible] legi supposita ut necessitatibus parentum condoleret, a rectitudine non deviet. Ergo propter necessitatem parentum non debet homo ab aggredienda via religionis rectissima declinare. // Item sicut dicitur Matth. x: Qui amat patrem vel matrem plus quam me non est me dignus. Glossa: qui carnalem affectum prefert spirituali male facit. Sed hoc facit qui ingressum religionis propter amorem parentum dimittit. Ergo omnis talis malefacit. // Item plus tenemur honorare Deum quam parentes. Ergo pro religionis ingressu, in quo magis honoratur Deus, non debet dimitti ingressus religionis propter parentum honorem. Ergo nec propter sustentationem eorum, que in precepto illo intelligitur nomine honoris. // Item [illegible] plura bona sunt [illegible] bona plura. Sed [illegible] in ingressu religionis quam in sustentatione corporis parentum, quia in hoc homo offert Deo totum se et sua. Ergo propter ingressum religionis debemus parentum sustentationem dimittere. // Item [illegible] quanto est maius [illegible] tanto [illegible]. Ergo propter ministerium [illegible] debet homo dimittere. Ergo propter sustentationem [illegible] non debet homo ingressum religionis omittere. // Item [illegible] ad [illegible] non sicut [illegible] parentibus [illegible] pietatem habet hic locum; non maiora non vocant. Ergo vocatus ad religionem non debet in seculo manere propter parentum sustentationem. // Responsio: [illegible] preceptum est iustitie sufficientes et necessitas in qualibet non [illegible]

et expediens, quia sicut dicit [illegible] quod preceptum necesse est et quod consilium si non fecerit [illegible] ergo magis necessarium est quam consilium, sed tamen minus bonum. [illegible] necessarium est omnia relinquere quam superflua pauperibus dare, sed minus necessarium [illegible]. Ergo respicientes ad bonitatem consilii meliorem dicunt quod propter necessitatem parentum non debet homo ingressum religionis [illegible] ex devotione voverit dimittere, quia meliora bona minoribus preponenda sunt. Alii vero respicientes ad precepti necessitatem meliorem dicunt quod propter necessitatem parentum sustentandorum debet homo ingressum religionis dimittere, et minor necessitas preiudicet quod non possit sine periculo salutis in seculo remanere, quia magis necessaria propter minus necessaria obmittenda non sunt, quia nec consilium sapientis umquam est precepto contrarium. Unde equo [illegible] arbitror cum opinione tertia, quia aut est casus in quo obligat preceptum de honore parentum, non tamen ad hoc obligat cum sit affirmativum, et eodem casu vel alius ipsum possit remanendo in seculo non habet locum consilium de intrando religionem, sed potius esset peccatum. // In casu vero in quo preceptum non habet locum vel alius ipsum potest, tunc habet locum consilium intrandi religionem, quia in illo casu sustentare patrem utile est, non necessarium, et quamvis non sit utile, necessario preponendum, tamen magis utile minus utili semper est preponendum. Aut ergo tempore quo vult quis religionem intrare occurrit articulus in quo debet parentem sustentare, quia scilicet in parte est necessitas et in eo non facultas, aut non. Si non occurrit, cum in illo casu non sit necessarium, sed utile sustentare parentem, sed debet ingressum religionis, qui est utilior, dimittere pro parentis sustentatione, si non occurrit. Aut alius potest implere preceptum quod remanendo in seculo scilicet dando ei vel procurando unde sustentetur in absentia filii, et tunc non debet ingressum religionis dimittere. Aut alius non potest ipse preceptum [illegible] tunc [illegible] instat altera necessitas maior [illegible] preponenda, aut non; et tenetur ingressum religionis pro parentum sustentatione dimittere si instat; non tenetur, sed potius alterius necessitati occurrere. Illa autem duplex potest esse: aut privata aut publica. Privata autem sicut periculum maneret in seculo sine periculo salutis sue, cum non ligat [illegible] preceptum, quia non est manenda cum habet oportunitatem quod non potest sine periculo salutis preceptum implere, et in hoc casu locum habet. Unde [illegible] gladium [illegible] hostis ut pie puniat et eius de miseris lacrimis cogitabo [illegible] ut si me [illegible] ei offero et adiutorio habeat necesse et in hoc casu locum habet. Ad id autem [illegible] hunc sed non maiora non vocant [illegible] enim [illegible] et [illegible] quia non sic debet hic maiori necessitati occurrere ut [illegible] minori sedeat et obviare [illegible]. Matth. xxiii: hec oportuit facere et illa non omittere. Ideo in hoc casu debet facere quod in se est de parentum sustentatione et tamen [illegible] ingressum religionis, relinquendo eis sua que habet temporalia. Unde [illegible] ad [illegible] si quis [illegible] familiaris habet ebuerit [?] est [illegible] et contemptibilis, sed [illegible] ingressum spiritualia [illegible] ut [illegible] pro eis et hi [illegible] ad [illegible] non esse igitur reprehendendos [illegible] vendere spiritualia pro carnalibus et pro temporalibus temporalia. // Ad primum in contrarium obiectum [illegible] quia [illegible] debet [illegible]

intrare religionem. // Responsio: quod non est simile de precepto negativo et affirmativo, quia negativum obligat ad semper, unde semper est implendum affirmativum non in omni casu. Unde in casu in quo non ligat non debet propter hoc dimitti consilium. // Ad ii. Responsio: non est simile, quia corpus viri est in potestate uxoris, unde semper quam vult potest debitum petere et uxor reddere non se in potestate patris. Corpus filii sic de honorandis parentibus non semper potest sustentationem petere. // Ad iii. Responsio: preceptum dicentis veritatis affirmativum est, unde alias [illegible] in tacitem celare sic et parentem honorare [illegible] non semper debet, sed quia preceptum de non mentiendo negativum est, unde ligat semper et ad semper. // Ad iiii. Responsio: in casu in quo parentem sustentare est necessarium, magis est eligendum quam intrare religionem. // Ad v. Responsio: sicut in actibus corporalibus ita in spiritualibus necessarium utili preponendum est; unde in casu quo sustentare parentem est necessarium, non debet quis intrare religionem. // Ad vi. Responsio: quod [illegible] sibi materiam implendi preceptum in casu in quo debet ipse preceptum [illegible] peccat. Dicendum non in casu in quo non tenetur vel sciat sibi numquam occurrere casum in quo teneatur non peccat. // Ad vii. Responsio: Hugo loquitur in casu in quo tenemur ad minora bona non aliter. // Ad viii. Responsio: quod facit se impotentem ad reddendum debitum de quo scitur esse debere peccat. Sed non quod ad [illegible] de quo sibi debet si [illegible] rationabiliter vel irrationabiliter non sibi scilicet quem inuitus [?] ei [illegible] dispendium aliquod anime sue. // Ad ix. Responsio: in casu in quo de iure non tenetur filius patrem sustentare non debet intrare religionem, ut dictum est supra. // Ad ea vero que opponuntur ad partem alteram quod numquam teneatur filius propter patris sustentationem ingressum religionis dimittere. Responsio: ad primum in casu in quo occurrit obligatio precepti de honorando parente tunc religionem intrare non esset salutis perfectio sed detrimentum. // Ad secundum: Responsio: sustentare patrem in casu in quo occurrit necessitas et facultas non impedit cultum unitatis [illegible] impletio [illegible] precepti non impedit cultum unitatis ad deum. // Ad iiii. Responsio: sustentatio parentis in casu in quo tenetur homo ad hoc non est de bonis minimis sed de magnis, nec de bonis magnis est [illegible] quod opus [illegible]. // Ad v. Responsio: propter sepeliendum patrem mortuum religionem obmittere debemus religionis ingressum si non sit alius qui sepeliat, sicut propter sustentandum parentem vivum

illo si non sit alius qui sustineat in casu vero Luc. ix. alius erat qui sepelire poterat. Unde ait: permitte mortuos mortuos suos sepelire. Preterea maior necessitas ad quam vocabatur. Unde addit: Vade et annuntia regnum Dei. // Ad vi. Responsio: in casu illo Dominice passionis instabat alia necessitas utilis maior, scilicet mundi redemptio que preclararis necessitas matris. // Ad vii. Responsio: in casu illo in quo ligat rectitudo precepti non habet locum rectitudo consilii oppositum; tunc enim secundum consilium dimisso precepto non esset in equa rectitudine sed de mane. Vel loquitur de iam ingressis religionem, non de ingressuris. // Ad viii. Responsio: affectus spiritualis est dicendus non necessitatis quando scilicet erogationis quod prius affectum carnalem preferri precipitur. Quod secundum non unde quod amore parentum preficit amore Dei peccat, quod non amori religionis [illegible] non peccat. // Ad ix. Responsio: in casu quo preceptum de honore parentum obligat, cum sit preceptum Dei implendo vero honoratur Deus; non implendo contemnitur. // Ad x. Responsio: plura bona paucioribus

bonis sunt eligenda ceteris partibus aliis non. Unde bonum maximum potest esse in singularibus partibus, tamen magis necessarium autem in utroque casu magis est eligendum. // Ad xi. Responsio: non est simile de ministerio [illegible] quod erat necessitas utilis et ideo preferendus erat affectioni parentum, et de ministerio parentis persone religionem intrare volentis, quod non est necessarium sed tamen cogitationis [?]. // Ad xii. Responsio: Ambrosius loquitur cum non vocant maiora que sunt necessitate necessitatis maioris, ut patet ex verbis que sequuntur. Tunc in hoc casu cura matris tue minor est. Non loquitur cum non vocant maiora que sunt privatae utilitatis maioris vel dicendum quod in hoc casu non vocant maiora, quia tunc quod debet ipsi preceptum non revocat eum ad hoc consilium. Dictum est enim in consilium sapientis numquam sit suo precepto contrarium.

Volumus esse de honore parentum spiritualium. Utrum scilicet prelato a parte malo debeatur honor reverentie. Et videtur quod non, dicitur enim quod honor est exhibitio reverentie in testimonium virtutis. Sed in huiusmodi virtute non est exhibitio testimonium virtutis. Ergo prelato malo non est honor reverentie exhibenda. // Item Gregorius in registro in epistula vehementer extendit cum propter reverentiam ordinis peccator honoratur. Sed non est [illegible] prebenda [illegible] extendere. Ergo peccator non est propter reverentiam ordinis honorandus. // Item beatus [illegible] Augustinus [illegible] non possumus obedientia iudicare honore ipsos venia dignos quos ipsis honoribus [illegible] iudicamus indignos. Ergo ipsi non sunt honore digni, ergo non sunt honorandi. // Item idem dicit quod magistratus non auferre sed illustrare maliciam solet. Illustrata non nequitia minus honoranda est quam occulta. Ergo prelati apte mali honorandi non sunt. // Item dicit: unde rex quod mali debet magistratus auferre convenerit, sed [illegible] non [illegible] ergo honorem eis auferunt. // Item idem Augustinus reverentiam dicit magistratus et [illegible] in hoc quod virtus ei est addita et mox reddit honorabilem, magistratus non, quia nullam habet propriam dignitatem. Ergo prelatio sine virtute non facit hominem honorabilem. // Item si malus prelatus esset honorandus, hoc esset aut quia malus est aut quia prelatus. Sed non quia malus; ergo malignitas honoranda esset, quod falsum est. Sed quia prelatus. Sed prelatio acceptio est ut dicit [illegible] hominem non quia homo est, sed propter ad quod ipsum est honore. Sed prelatus quia hominem est, ergo honorare homines propter prelationem est acceptio personarum. // Item in eo quod quis peccat [illegible] pena est et hoc non honorandus. Sed in executione officii sui prelatus apte malus peccat. Ergo non est ratione sui honorandus. // Item bonum est [illegible] ab illo [illegible] et in honore malos assilare [illegible] deo, quia mali apud Deum non sunt honorabiles; i Reg. ii: qui contempnunt me erunt ignobiles. Ergo bonum est malos non honorare. // Item [illegible] xxii [illegible] quod bonum [illegible] Glossa: honor omnibus prelatis exhibendus est, non tamen bonis tantum. // Item cum [illegible] faciet sacerdotum Glossa: non sunt exponendi mali sacerdotes, sed ille reverendus est in eis quod eos misit. Ergo malus prelatus est honorandus. // Item [illegible] in quadam sermone si manifeste dignitas apparuerit vita prelati propter eum tamen aliquos [illegible] est excellens reputatur non pro eo sed pro dignitati officii debetur. Ergo prelatus manifeste malus est honorandus. // Item pater carnalis quamvis sit malus, ei est honor debitus. Ergo similiter et multo fortius pater spiritualis

Item i. Reg. xxiiii. David reprehendit se quod absciderat oram clamidis Saul. ergo prelato malo honor reverentie est exhibendus. Item prelatos magis tenemur honorare quam alios. sed alii licet mali sint sunt honorandi secundum illud i. Petri iii. omnes honorare. ergo malo magis prelati licet sit malus [illegible]. Contra tullius honor est exhibicio reverentie in testimonium virtutis [illegible] reverentiam alicui in testimonium virtutis contingit dari ut gratia sui in testimonium virtutis aliene sic exhibetur reverentia alicui magno domino gratia alterius et in testimonium virtutis aliene sic exhibetur reverentia famulo seu nuncio alicuius magni domini | dicendum ergo quod contingit honorem debitum gratia sui ut domino suo vel gratia alterius ut famulo | prelatus non [illegible] est domini et famulus [illegible] v. cor. v. sic nos existimet homo ut ministros christi [illegible] debetur ei gratia alterius quia vicarius sui famulus magnificandus non gratia sui sed in testimonium virtutis domini sui [illegible] ergo vicarius est honor ei debetur sive sit bonus sive sit malus propter quod non vicarius esse desinit propter ei debetur ille honor [illegible] quia domini est vicarius vel honoratur secundum illud luc. x. qui vos audit me audit. Ad primum obiectum [illegible] honor homini gratia sui et [illegible] virtutis [illegible] tutis non habiti sed gratia alterius virtutis habitus | talis non est honor qui debetur prelato malo. unde propter hoc non prohibetur testimonium virtuti ei sed dei eius. Ad secundum obiectum respondeo dicendum est occasio mali quedam data ita quod de se ordinatur in malum sed non est danda | quedam indirecta que de se tendunt in bonum sed alii dant occasionem [illegible] est mali occasio et bonum necessitatis [illegible] alii non sit quando bonum est utile non necessarium et maius est malum quod inde sequitur quam utilitas que ex illo bono sequitur. Ad iii. respondeo dicendum est reverentia quedam que debetur alicui gratia sui et quedam que debetur gratia alterius prima non debetur ob honores sed secunda. Ad iiii. [illegible] nunquam est honorandus tamen alius homo alia necessitate est honorandus alius non gratia sui sed gratia alterius [illegible] est. Ad v. respondeo magistratus malus [illegible] et infamie unde dico quod aufert ei [illegible] honorem gratie et bone fame sed non aufert [illegible] unde non aufert honorem debitum prelacionis. Ad vi. respondeo magistratus sine virtute non aufert honorem qui debetur alicui gratia sui sed tamen aufert honorem qui debetur gratia alterius. Ad vii. respondeo prelatus malus honorandus est in quantum prelatus non in quantum malus quia non honoratur in quantum prelatus non honoratur propter aliquid quod sit in ipso finaliter sed propter [illegible] est in ipso .s. propter dominum cuius est vicarius. Ad viii. respondeo prelatus malus in execucione sui officii peccat / non quia exequitur sed quia indigne honoratur autem propter officii execucionem. Ad ix. respondeo dicendum est honor [illegible] que ratione officii honorem [illegible] non honorat malos unde nec a nobis sunt honorandi .s. ut [illegible] honore ipso honoret eos quam divina officia tollerat unde et a nobis sunt honorandi illo .s. ut prelati [illegible] testimonium virtutis aliene.

Utrum est s. de honore parentum spiritualium utrum prelato malo sit obediendum et videtur quod non. quia non obligamur ad obediendum prelato nisi [illegible] cum eo unde iosue i. sic obedivimus [illegible] si tuo obedierint etc. [illegible] sed cum prelato malo non est deus ergo non est ei obediendum. Item cap. xi. [illegible] qui quis prelatus per hoc privatur sed malus prelatus peccat in eo quod non obedit suo superiori scilicet deo ergo [illegible] ut sui inferiores non obediant ei. Item in vii. quod nolo hoc ago glossa [illegible] ut quod non obediunt suo superiori ei non obediant sui inferiores ergo cum prelatus malus non obediat suo superiori scilicet deo non debent ei obedire inferiores. Item genesis faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram ut presit etc. ergo ad prelationem [illegible] est similitudo attendenda in gratuitis ergo qui non habet gratiam non potest habere officium prelationis. Item si prepositus sit rebellis regi non ei obediendum ergo a simili dicitur Io. in quo non delinquimus pares sumus ergo ille qui delinquit est [illegible] ergo bonus subditus [illegible] est malo prelato ergo non debet ei obedire. Item ad heb. xiii. obedite prepositis vestris glossa obediendum est prepositis in quantum vita et mores eorum pura et recta existunt ergo si prelatorum mores mali sint non est eis obediendum. Item non est obediendum malo precepto ergo a simili nec malo preceptori sed glossa super hebr. v. [illegible] obediencia est [illegible] non tantum bonis et modestis sed et discolis sicut prelatis. Item mat. xxiii. super cathedram moysi etc. sed hii sunt mali prelati ergo obediendum est malis prelatis. Item perfecti est diligere malos .s. inimicos quam bonos .s. amicos ergo [illegible] est obedire malis quam bonis ergo [illegible] est eis obediendum. Item obediendum est parentibus carnalibus [illegible] sunt mali ergo [illegible] spiritualibus. Respondeo sic dicit apostolus ro. xiii. omnis anima [illegible] sublimioribus potestatibus [illegible] et dicit glossa quia sublimiores sunt ergo obediencia et subiectio debetur alicui ratione potestatis sublimioris quam divinam ergo manentibus potestatibus manet obediencia quia obedientie [illegible] potestas [illegible] prelatio [illegible] per peccatum non tollitur quia peccatum non apponit ergo cum prelato malo [illegible] maneat sua prelationis potestas ergo debetur ei obedire si ergo contingat potestatem tolli totaliter obediencia non ligari ad [illegible] in certis casibus ergo ligatur obedientia. Ad primum obiectum [illegible] Respondeo illa determinatio [illegible] non est [illegible] obediendum sed potius exhortacio [illegible] se habendi. Ad ii. respondeo prelatus qui peccat [illegible] per hoc privari debet [illegible] prelatus [illegible] malus [illegible] quod non honoretur a subditis non possunt privari sed determinato [illegible]. Ad iii. respondeo glossa loquitur de inferiori [illegible] quod obediat a suo superiori. [illegible] a prelato. Ad iiii. respondeo ad prelacionem [illegible] exigitur gratia de ydoneitate non de necessitate. Ad v. respondeo prepositus regis [illegible] in quo rebellis est regi non est obediendum in ceteris non obediendum est quam [illegible] regis prepositus est et rex cum tollat [illegible] est in preposito dei. Ad vi. respondeo [illegible] quod non delinquit [illegible]. Ad vii. respondeo glossa illa loquitur de vita et moribus [illegible] sed et prelatos docent quod si boni sunt obediendum est eis si non non. Ad viii. respondeo non est simile quia obedire in malo precepto non potest [illegible] malum sed obedire malo preceptori potest [illegible] bonum quia malus preceptor potest precipere bonum [illegible] Respondeo ad obiecta.

Utrum est de v. precepto .s. non occides utrum iudici liceat maleficos occidere et videtur quod non quia preceptum negativum quod obligat semper et ad semper sed non occides est preceptum negativum ergo nec in ullo casu licet occidere. Respondeo quod illo precepto prohibetur occidere hominem sed non maleficum. Contra intentio legislatoris est inducere ad virtutem [illegible] eius intentio est ut corrigat maleficium quod homo maleficus [illegible]. Item aug. [illegible] in plectendo [illegible] ignoscendo id solum [illegible] agitur ut vita hominum corrigatur ergo non est bonus modus plectendi quo vita non corrigatur sed destruatur. Item in medicinis corporalibus [illegible] ut [illegible] morbum ergo similiter in spiritualibus. Item [illegible] precepta negativa secunde tabule .s. non occides non mechaberis etc. sed quia generaliter prohibetur furtum homicidium nulli et in nullo casu licet alicui furari vel committere ergo similiter quia prohibetur generaliter homicidium nulli et nullo casu licet [illegible] si esset maleficus nullus velit se occidi ergo nullus [illegible] alium et si sit maleficus occidere. Item quanto quis summo iudici [illegible] est [illegible] tanto est iustior sed deus in aliud non occidit sed diu ad penitentiam expectat ergo iudex [illegible] magis maleficum expectare quam occidere. Item mat. xiii. sinite utraque crescere usque ad messem .s. usque ad finem seculi ergo non [illegible] maleficos ante finem seculi de terra evellere. [illegible] | parabola illa intelligitur quando non distinguitur zizania a tritico quod non possunt evelli sine evulsione tritici | [illegible] mat. xiii. [illegible] quia apparuerunt zizania non distinguitur [illegible] zizania. Item eze. xviii. nolo mortem peccatoris etc. ergo qui occidit maleficum facit contra dei voluntatem. Item mat. xix. quos deus coniunxit homo non separet [illegible] ergo nulli homini licet ea separare. Item [illegible] cum deo [illegible] cum viro [illegible] cum corpore suo [illegible] maleficus ergo [illegible]. Item qui perimit [illegible] locum penitentie malefacit sed qui occidit maleficum precludit ei locum penitentie quia post mortem non est penitentia ergo malefacit. Item [illegible] quod volunt locum quem contra legem [illegible] et penitentie [illegible] occidere [illegible] xxi. ergo bene facit qui non obedit iudici in maleficorum interfectione. Item [illegible] cum malo in quibus non est diligere [illegible] ut occidere hominem ergo nullo casu alicui [illegible] hominem occidere.

Item nullus [illegible] esse contrarius deo ergo non destruere opus eius [illegible].

Item ge. ix. quicumque effuderit sanguinem humanum effundetur sanguis eius ad ymaginem quippe dei factus est homo [illegible] ergo maleficus ymaginem dei retinet | sanguis eius non est fundendus. contra exo. xxii. maleficos non pacieris vivere ergo licet maleficum iudici occidere.

Item ro. i. qui faciunt ea digni sunt morte ergo sunt occidendi a iudice. Item [illegible] debetur minor pena [illegible] sed malefico debetur mors eterna ergo [illegible] a iudice mors temporalis. Item in corpore [illegible] membrum quod corrumpit cetera [illegible] est amputandum et resecandum ergo similiter in corpore mistico. Item Ro. xiii. non sine causa gladium portat | sed non [illegible] gladium portaret nisi ei liceret maleficos occidere ergo licet iudici maleficos occidere.

Item [illegible] xxiii. q. v. homicidas sacrilegos veneficos punire non est sanguinis effusio sed legum ministerium [illegible] est ergo tales occidere. Item idem [illegible] non est qui crudeles crudelos iugulat sed est [illegible] ergo licet tales occidere. Respondeo [illegible] .s. malorum reprehensio | et [illegible] bonorum [illegible] hec duo tota legis [illegible] leges ut [illegible] metu humana cohibeatur audacia | et sit inter probos [illegible] in civitate [illegible] ad hec iudicibus potestas est data [illegible] ro. xiii. ad vindictam malorum in laudem [illegible] bonorum | ad hec duo facienda | nulla pena efficacior est quam pena mortis maleficis imponenda | ideo ad occidendos maleficos iudicibus potestas est data | [illegible] ut iudici liceat occidere maleficum distinguendum est [illegible] iudex est [illegible] gladii et [illegible] | quod [illegible] movetur in zelo iusticie | [illegible] | non amore vindicte [illegible] iudices [illegible] iudices seculares [illegible] ex parte malefici distinguendum est aut [illegible] maleficus est [illegible] lex iubet occidi et hunc [illegible] | aut non et hunc non licet occidere. Ad primum obiectum respondeo lex prohibet occidi hominem [illegible] est occidendus .s. maleficium sed hominem maleficum non prohibet occidi immo iubet [illegible] homo [illegible] nominat [illegible] maleficum nominat culpam. mors [illegible] cum sit pena [illegible] debet esse [illegible] hominem ergo [illegible] occidere [illegible] hominem maleficum [illegible]. Ad [illegible] respondeo per occasionem malefici [illegible] | sed corpus. Ad iii. respondeo [illegible] morbi non est corpus quod destruitur [illegible] recipiens [illegible] homo. Ad v. respondeo non est simile quia mechari et furari malum est in se ex suo genere et [illegible] se | [illegible] in sua ratione [illegible] in nullo casu occidere hominem malum est [illegible] quia est bonum malum est occidere hominem sed bonum est occidere hominem maleficum. Ad vi. respondeo [illegible] diligere [illegible] sic se diligere [illegible] maleficus [illegible] debet et velle quod fiet de malefico eius [illegible]. vel dicendum quod [illegible] .s. diligat proximum in bono [illegible] bonum [illegible]. Ad vii. respondeo [illegible] homo assimilari deo [illegible] quia assimilatur cum alii deberet [illegible] iudicat deus [illegible] iudicat homo [illegible] magis assimilatur [illegible] ut [illegible] peniteat. Ad viii. respondeo [illegible] mat. xiii. [illegible] zizania [illegible] evelli [illegible] quia tunc [illegible] non possit [illegible] distinguitur [illegible] duplici distinctione .s. cognitionis [illegible] quia zizania est [illegible] et societatis [illegible]. Ad x. respondeo.

ho no separet

euelli lo de distinctione q ad cogitacionem a vii d apparuint
s, non q ad societate · vii ead · ne forte colligentes ziza
nia eradicetis sil & tritici · — ad · x · Rn eze · xviii lo de
de morte spuali n de cor ali — ad · xi · Rn qn uidet sep
et cor & aiam maleficor n fac s ut ho puat · s ut
mist dei · ro · viii · vii facit h q pur n ho · — ad · xii · Rn
n e sile qn ad i p q separ vnio aie a cor · b d n e d
peccm l q separ unio vxoris e uiro c fornicacio · s · d
q separ vnio aie a cor suo n e peccm s pena pcti · s ·
mors · — ad · xiii · Rn uidet occid malefcu n pclud
locu pnie · vl p eam penitere s pclud ei locu pnie
dissende · — ad · xiiii · Rn sic ad n ppt necitate pec
caunt i necitate eos mistendo · — ad · xv · Rn phs lo
qn ho occid hoiem uo rie no n hoiem occid uir neci
tate · o occide n hoiem ex uolutate inseparabilr · gue
ta malo · s no occide hoiem uiris nec itate · Ad · xvi ·
Rn · Sic dr uult dest i irroale · p q uadem boni
roalis · & a ala occidi · p sustetacois hoiu · ita
ut ho dest alig singulare · p q s uacoe vni
usitatis · — Ad · xvii · Rn · Effunde sanguinem
dr qui facit h sponte · no q facit uiris necitate ·
Explicit ·

Questio est de corruptione caritatis seu gre · Et
est questio utr caritas seu gra sit forma cor
ruptibil seu amissibil ab aia · & q sit ost · Omis
forma ul accns determinat sibi sbm maxie mutabile &
uariabile e maxie uariabil & muta · s caritas siue gra e h
quia determinat sibi sbm maxie uariabile & mutabile · s · li ·
ar · g ipa e sbiecta maxie mutabilitati & uariabilitati · si
g forme aliq que no sbiecte tante uariabilitati corrupitr ·
g multo mag caritas ul gra cor · It sic d bo · v · de 9sol ·
omne q e in a e in ipso p mod eius in quo e · s caritas e in h ·
ar · q e maxie muta le & flexible ad opp · g caritas e in h · ar ·
mutabilr · s 9stat q no mutatone alteratonis · qm e accns &
bo d q accia sunt indiguatis n pmi possint altari aute
nequam · g sb e in h · ar · caritas · mutatoni aug & diminuto
nis & corruptonis · g e forma corrupl · It omne accns se
pable e corrupble · ca e accns sbalr corruple · ma · p · qm sm
aug bm · ix · tri · accns no uariat suu sbm · & bo id d · g si
desinit ee in suo sbiecto cu no hat ee n in illo simpl desinit
ee · mi · p · qm omne accns in aliquo sbo · & no huit eam ul eade
cem sue sb exnt in illo e ab eo sepale · cu sit totali ab ex
seco · ita nulla ht necitate exntendi in illo ca ui ul gra
e hi g & c · It dyo de · di · no · iiii · c · si pticipone bonu ht
& ex altio hebit & alui hebit & alui no hebit · ex quo p q ex
altio e pot no hre sua bonitate · s tu gra caritas qm huit car
tem ex altio bonu · g ca pot no hre sua bonitate quia ex
altio e bonus · & filli huit carite pot no hre sua caritate · s q l
illoz potto nce e caritate corrupi · g caritas e for corrupt ·
It nullus huit caritate postea dampnat n caritas in eo cor ·
s exnt h in caritate pot dampnari · g ca in ipo pot corru
pi · g e forma corrupl · mi · p p textu & glom · apo · ii · ubi d
heo aliquid aduersum te q caritate tua reliquisti · g caritas
relinquit & si relinquit 9stat q corrupit · filii glo d ibi hely
sacdos bonus fuit & tu dampnat fuit e p filios quos corri
ge noluit · It hug in so h · de sacrametis tractatu de carite
d qm diu mutabli uiuit & malus bon & bonus ee pot · s
no pot bon ee mal n corrupit illud quo e bon & illud est
ca seu gra · g caritas in hnte ipam e corrupl & corrupit ·
It qnta e distantia mali ad bonu boni ad mali tanta est
distancia mali ad bonu · g ille qui bon e no pot ee malus ·
g ille q malus e no pot ee bon / hoc au flm e qm diu ho hic
uiuit · quia tuc n stanti timedum n despand iacenti · g
9stat q bon hic exns pot ee malus · s h no pot ee n p a
missiom & corruptiom caritatis · g 9stat q ca amitti pt
& corrupi · & h e ar m · hug · ii · h · de sacrametis tctatu de carite ·
It hug · ii · h · tctatu de sacrametis tctatu de ca d qui carite
hnt ambulant p caritate & no opant iniquitate · s aute
opant iniqtate no hnt carite · ex hac auct o sic · qui am
bulant p carite no opant iniquitate · s qui opant hnt
caritate ambulat p caritate · g q hnt carite no opant iniq
tate · ista g duo no possunt ee simul · unde q a s hat carite
& opat iniquitate · si g omis qui e in hac uita mort pot
opari iniqtate · g pot pdere caritate si eam ht & 9squi de p
uilegiatis · s caritas que pdit corrupi · g caritas l gracia
e corrupl · It quorcumq existencia mesurat tempe illa ha
bent ee mutabile · s caritatis existencia mesurat in suo sb
iecto tpre · sic d hug · ii · de sac · tctatu de caritate · vn d · s
tam bon qm malus sb tpre uiuit & uiuus cu deo una est
in tpre · g existencia caritatis ul gre in hib ar · e p 9dom
mutabilitatis · s omis tal existencia e corrupl · g ex
istencia ca in aia e corrupl · It dyo de · di · no · c · ii · q cor
rupi no pot summu bonu e · q au corrupi pot aliq bonu
e · s 9stat q caritas q in formar mete seu gra summu bon
no e · cu sit quid creatu in aia · g caritas ul gra corrupi pt ·
It scdm phm omne q pot pncipiu ht durationis p sua
natura ht fine durationis · s caritas ul gra ht in aia pn
cipiu ul eam fine existencie & durationis · g ht qntu e
de se & de n a sua fine durationis & sic e de sui n corrupl ·
It omne q e p sbstancia deffectibile e p suam sbam corrupt le
caritas ul g p sua eciam ecm e deffectibilis · g & corrupt ·
mi · p p au q d q caritas aut pficit aut deffecit & co
stat q no sempr pficit quia tunc nullus a caritate cadet ·
g & c · It hug de sco victore · ii · l · i · c · scpta d q homo
nuqm in eode statu pmanet & tu nescio vn 9cedis · q
qui stat nuqm cadit · qr g d qui stat uideat ne cadat ·
· i · cor · x · h · hug · ex huis o · si scptura nob dehortat casu
& no dehortat n q e pole · g in quol casus e possi l · s cas
no e in hoie n sit a caritate ul gra · q ut d hug · q ht
caritate bon e & qui no ht carite bon no e · g q l q ntu
e de statu q pot cade a carite · s quicq cadit a carite eius ca
corrupit · q no tusit in alio g & c · It sic uult phs potes
tates ronales sunt ad opp & illud semp ven e n sit pas
ronal in altio 9firmata · s 9stat q caritas respt potate ro
nalem & que e p 9em statu no e h 9firmata in uia · g po
testas ronal in q e caritas possibilis e ad opponitu caritatis · s
h ee impole n caritas ee corrupl · g ctu e q caritas l gra
e forma corrupl · It quicumq ht caritate no posse incorrup
tibile no pot peccare · q caritate no posse corrupi & posse
peccare ista duo sunt inpossibilia sic in 9possibilia sunt ca
ritas & culpa · s qui no pot pccare ht h · ar · 9firmatum
g si caritas no pot corrupi n amitti · quil hns caritate ht h ·
ar · in bonu 9firmato h au e flm g flm · g flm e simpr ca
ritate no posse corrupi · It quicumq ht ca incorrupti le & in
amissiblem e nacio bon · q tal e bon q ht caritate · ut d
hug · & no pot no ee bonus ex quo corrupi ul amitti no
pot · s qui nato e bon sua bonitate no mert · q m itu e
in uo te merentis ut possit no face sino uult · g si caritas
est incor l nullus homo sua caritate mert in uia q flm ·
It omne illud e cor le cuius existencie 9 suato depndet ex
uolutatis ad deu 9uisione · s caritas ul gra h · g m e
q ipa e cor l · ma · p · q uolutas h ad deu 9usa · pot ab

ipso anima. et sic continuatio rei pendens ex ipsa non est stabilis
item. patet quoniam non est gratia vel caritas in anima nisi que per voluntatem
est ad deum conversa. Item in libro de gratia et libero arbitrio loquens de petro
dicit caritatem apostoli petri non dum habuit quando timore dominum
ter negavit et tamen quamvis parva et imperfecta non deerat
quando dicebat domino animam meam pro te ponam. Si ergo illud dixit
antequam dominum negaret. ergo antequam dominum caritatem habuit sed imper
fectam et in negatione ipsam caruit ut dicit augustinus in dicta auctoritate.
ergo ipsam perdidit. sed caritas que potest corrumpi. quia de se ipso in
se non transit cum sit pura forma ergo est corruptibilis. Item sicut
deus nulli precipit quod est impossibile facere. sic dicitur potest ita nulli pro
hibet quod est impossibile contingere. sed constat quod deus prohibet multa que
cum caritate esse non possunt. sicut patet in decalogo in prohibitionibus
illa ubi tam habentibus caritatem quam non habentibus. ergo possibile est
illa contingere in utroque. sed in habentibus caritatem non possunt illa con
tingere nisi perdita et corrupta caritate. ergo caritatem perdi et corrumpi
est possibile. item. patet. quoniam deus prohibet assumptionem sui nominis in va
num. prohibet et homicidium adulterium furtum et huiusmodi que cum caritate
esse non possunt. immo adveniente necesse est caritatem non esse. cari
tas autem que non est non est. Item omnis actus qui est de natura sua
minus habet de mutabilitate et instabilitate quam actus vel sustantialis forma.
Si ergo mutatur videtur substantias corrumpi et naturas que et forme sunt
nobiles. sicut est anima vegetabilis et sensibilis et multas alias substantiales
formas. unde in libro de causis dicitur quod desiderio primus ipse est aliquid ab
ore remanet et quanto aliquid minus habet de esse et minus stabile
tanto magis est corruptibile. ergo multo magis omnis actus de se est
corruptibile et precipue quod non habet causam in sua continuatione nisi per quan
dam inhesionem cui est caritas vel gratia. ergo caritas vel gratia est forte corruptibilis.
Item sicut prius facilius est deficere quam perficere. sed acquirere caritatem
de novo est ad quoddam perficere. perdere caritatem est quoddam defici
re. ergo facilius est caritatem perdere quam ipsam acquirere. sed non
habenti caritatem vel gratiam possibile est eam acquirere quamdiu est homo
in via. alioquin non deberet ei imputari dampnatio
sua. ergo similiter quamdiu est homo in via potest ipsam per
dere. et sic potest deficere et corrumpi. Item facilius est caritatem
perdi et corrumpi quam fidem. quia corrupta et perdita fide necessario
corrumpitur caritas et non econverso. et tamen quia caritas est magis in
nobilitate que est virtus quam fides cum sit in intellectu. sed possibile
est habentem fidem a fide recedere et ita fidem perdere et cor
rumpi. ergo multo magis caritatem. Item certum est quod parvuli
qui baptizantur recipiunt in baptismo gratiam ut omnes virtu
tes et ita similiter caritatem. et tamen non omnes qui baptizantur
salvantur. si ergo in caritate necesse est salvari. ergo necesse
est dicere quod recedunt ex caritate. ergo perdiderunt caritatem
et gratiam et corruptibilis est in eis. Item est [...] quod penitentia est
secunda tabula post naufragium et quod ipsa est sacramentum necessitatis
sed constat quod naufragium non in aliud homo passus quod ei non
aufert caritatem vel gratiam. constat etiam quod prima est sacramentum
necessitatis. non solum pro non baptizatis. immo et pro baptizatis qui re
ceperunt gratiam. non esset autem necessarium si semper haberent gratiam

etiam quam acceperunt. ergo certum est. aut non est fidelibus baptizatis
necessaria. prius autem gratia et caritas existentes in ipsis perditur et corrumpitur.
Item perfectio substantialis que perficit substantiam maioris est adherentie et per
fectibilis quam illa que non sic perficit. sed secundum accidens. quoniam per unionem
esse maioris est adherentie. quoniam secundum. quod perfectio substantialis creature
rationalis scilicet hominis ab ea separatur. sicut anima et potest. similiter alie
perfectiones substantiales in aliis substantiis. ergo multo magis perfectio crea
ture rationalis que est caritas vel gratia potest totaliter separari et
perdi et sic necessario corrumpi. Ad oppositum sunt auctoritates
et rationes. prima talis est. certum est per philosophos et sanctos quod ens et verum
et bonum convertuntur. ergo caritas que corrumpitur non est vera. ergo si
corrumpitur vel corrumpi potest aliqua caritas ipsa non est caritas
vera. ergo duo non possunt simul esse. videlicet quod sit caritas
et corrumpatur. ergo caritas simpliciter est incorruptibilis. item. patet per augustinum.
qui dicit quod caritas que desinit numquam vera fuit. Item augustinus
x. de trinitate probat immortalitatem anime per hoc quod est vita per essentiam. sed hoc
minus competit caritati quam anime. ergo cum maneat eadem causa maneat
idem effectus. ergo tamen competit caritati immortalitas sive incor
ruptibilitas quam tamen anime. item. patet quoniam caritas cum sit pura forma
non est minus simplex. immo simplicior quam anima. sed sicut dicit h
ugo libro de arra sponse. amor sive caritas est vita. ergo si
illud dicitur propter moram in anima multo magis vel saltem minus in caritate.
Item augustinus. xv. de trinitate. eadem est caritas qua deus diligit
nos. et nos ipsum et adinvicem diligimus. sed caritas qua deus
diligit nos est omnino incorruptibilis. quia deus aliquo corruptibili
non diligit nos. item quia caritas qua deus diligit nos est
in deo et est deus. ergo caritas qua diligimus deum et nos est omnino
incorruptibilis. Item omne id quod est immutabilitati et incor
ruptioni proximum est et simile ipsum est immutabilius et in
corruptibilius. sed caritas sive gratia est huiusmodi inter omnes formas.
quoniam ipsa est assimilativa creature rationalis deo. ergo ipsa est inter
omnes formas immutabiliores et incorruptibiliores. ergo ca
ritas vel gratia simpliciter est incorruptibilis. Item esse quod habet perfectio ad dam
onem non esse primum. ergo esse secundum est nobilius perfectius quam esse
primum. quia superveniens illi ut eius complementum. ergo quo est per esse
anime est nobilius perfectius quam quo est eius primum esse. sed quod est
primum esse anime est incorruptibile. scilicet. informale eius principium
alioquin non esset anima incorruptibilis cum omne sit a forma. ergo multo
magis quo est eius complementum scilicet eius esse est incorruptibile et invariabile.
sed illud est gratia sive caritas. ergo ipsa simpliciter est incorruptibilis. Item diui
sor generum sicut dicit philosophus diuise sunt species et non. quoniam non
est substantia. similiter et vero quod idem species non sit ponendum sub
diuisis et repugnantibus differentiis. ergo que sunt eadem species
non possunt esse vel continui similiter sub hiis differentiis corruptibile et
incorruptibile. iste enim sunt opposite differentie que constituunt vel necessario
exigunt diuersas species. sed caritas vie et patrie sunt
eiusdem speciei. ergo si caritas patrie que est beatorum est incorruptibilis
et caritas viatoris est incorruptibilis. vel si illa est incorruptibilis. ergo et
illa. quod esset maximum inconveniens. Item corruptibile et incor
ruptibile sicut dicit philosophus non conveniunt in eodem per essentiam. sed caritas

viae et patrie sunt eadem caritas per essentiam. ergo si caritas in
patria incorruptibilis est. ergo et caritas vie incorruptibilis. item. patet. quoniam caritas
non excidit. immo perficitur in patria et efficitur patrie. Item effectus
qui totaliter excedit actum causa et immediate exprimunt se
conditiones sue cause. sed caritas vel gratia est huiusmodi quia a deo est im
mediatissime et totaliter. ergo in participando retinet conditiones sue
cause. sicut ergo retinet simplicitatem secundum quod competit creature ita videtur quod
retineat incorruptibilitatem per sua capacitate. Item bonum quod
possidetur incorruptibiliter melius et iocundius possidetur quam id
quod possidetur corruptibiliter. sed sicut dicit Ricardus in iii. libro de trinitate. capitulo iii. nichil est
melius et iocundius caritate. et constat quod habita. ergo caritas non possidetur
nisi melius aut iocundius. ergo necesse est quod caritas incorruptibiliter possidetur.
alioquin non possideretur melius ac iocundius. sed quod incorruptibiliter possidetur
est incorruptibile. ergo et cetera. Item ubi est eadem causa et est idem effectus. sed
unde augustinus assignat causam et rationem immortalitatis anime. quia est ymma
go. unde dicit quod non esset ymago si mortis termino clauderetur. cum
gratia vel caritas expressissima dissimilitudo creata vita ymago.
unde in glossa super illud signatum est super nos. dicit quod gratia dei est ymago re
creationis que reformat ymaginem creatam. ergo caritati vel gratie ratione
ymaginis competit incorruptibilitas sicut ipsi anime. ergo gratia vel caritas
est incorruptibilis. Item que sunt quedam habent esse in parte quedam habent esse in
suo toto. que autem habent esse suum in parte corruptibilia sunt. quia non est
in eis totius appetitus ad esse. que autem habent esse in toto sunt in
corruptibilia. sicut illa que sunt ex sua tota materia et sua tota forma ut
corpora celestia. sed caritas habet suum esse non in parte sed in toto quod
patet. quia mathei xxii. dicitur diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo et cetera. sicut ergo quantum est actus tantum est virtus et actus. ergo sim
pliciter est incorruptibilis. Item philosophus dicit quod omne corruptibile necessario corrumpetur. ergo
si caritas est corruptibilis necessario corrumpitur. sed quod necessario corrumpitur non per
manet. ergo nullus posset in caritate permanere. immo necesse esset
omnem habentem caritatem a caritate recedere. hoc autem est falsum. ergo et cetera.
Item augustinus vii. confessionum dicit quod incorruptibile melius est corruptibili. sed amor nichil
ipsi dei in creatura rationali per suam essentiam est incorruptibilis. unde in ma
net essentialiter in demonibus et dampnatis sicut vult dyonisius
de divinis nominibus. sed non exeat in actum. ergo cum gratuitus amor dei qui
est caritas sit incomparabiliter melior et perfectior illo quam ipsum compl
et et perficit. magis quod amor gratuitus qui est caritas magis
est per essentiam incorruptibilis. Item augustinus dicit vi. de trinitate capitulo vi. quod nisi simplex
est immutabile. sed omne incorruptibile est immutabile. ergo non simpliciter est incorruptibile. sed ca
ritas sive gratia est simplex habitu in esse suo. ergo caritas vel gratia
per essentiam est incorruptibilis. Item prosper in libro de vita contemplativa dicit
caritas est ut in uno. recta nobilitas ab omnibus terrenis
ac presentibus penitus abdicata. juncta deo inseparabiliter
nita igne quodam spiritus sancti a quo est et ad quem refertur est in
censa. inquinamentis omnibus extranea corruptionis nescia
nulli vitio mutabilitatis obnoxia. sit omnia que carnaliter
diligunt excelsa. affectionum omnium potentissima.
divine contemplationis avida. in omnibus semper invicta. sum
ma actionum bonarum et salus morum finis celestium
preceptorum mors criminum vita virtutum virtus pugnantium

palma victorum. scutum videlicet armatura. causa meritorum honor
et premium perfectorum sine qua nullus deo placuit. cum qua nemo po
tuit aut potest peccare. nec poterit. fructuosa in penitentibus
leta in proficientibus. gloriosa in perseverantibus. victoriosa in mar
tiribus. operosa in omnibus. ordo fidelibus. ex qua quicquid est bo
ni operis vivet. ex hac commendatione caritatis videtur apparet
propositum scilicet quod caritas sit incorruptibilis. Item bernardus in libro de amo
re dei capitulo xiiii. commendans caritatem dicit. amor illuminatur caritas est
amor a deo in deo ad deum. caritas autem deus est. deus in quid
caritas est. brevis laus sed concludens omnia quecumque de deo potest dici.
potest dici de caritate. sic tamen considerata secundum nomen doni et da
tis. in dante nomen sit substantie in dono qualitatis. sed per exempla
sunt doni et caritas dans dicitur meo quod secundum omnes videtur
virtus caritatis deo cohereat et assimilet. hec sunt verba bernardi
de laude caritatis que est qualitas in anima habita. ex hac auctoritate habetur quod
quicquid potest de deo dici potest de hac caritate dici. sed constat
quod de deo dicitur vera incorruptibilitas. quia vere est incorruptibilis. ergo similiter et de ca
ritate. ergo caritas omnino est incorruptibilis. Item quedam sunt perfectiones in
nis que totum appetitum in determinate perficiunt. sicut forma illa
que perficit materiam solis totum eius appetitum complet et perficit.
alie autem sunt que non. sed in parte sicut patet in elementis in ipsis perfecti
onibus et perfectibilibus eorum non cadit corruptio sed in secundis. sicut ergo
ita est in naturalibus perfectionibus ita est in voluntariis. sed caritas
est perfectio voluntaria que sic perficit voluntatem ut
teneret totum appetitum voluntatis. quia facit quod non velit
nisi amatum. ergo caritas incorruptibilis stabilior sive perfectibilis
in bono. et ipsa necessario est incorruptibilis. quia aliter non posset ipsum sic
stabilire. Item bernardus in libro xiiii. de amore dei in fine accipit
auctoritatem apostoli dicentis. caritas autem numquam excidit. quoniam
autem titubat vel deviat affectionis vel operis effectus. quamdiu
dum in hac vita non potest videre caritas. nisi ex parte et per
speculum in enigmate sed integer tamen spiritus et solidus in sua
virtute suus permanet affectus. ergo cum caritas non corrumpatur
affectum semper permanente solido et integro in sua virtute
cum caritas prestet ei virtutem. videtur quod caritas numquam corrumpitur
per essentiam sed spiritus manet sed hoc deviet in effectu. Item dyonisius iiii.
de divinis nominibus v. nichil existentium corrumpitur sed quod est substantia et natura. sed defectu
nichil ordinationis. ergo caritas per suam essentiam non est corruptibilis. sed ma
nente eius essentia necessario manet eius ordinatio. quia caritas essentialiter
est amor ordinatus. ergo caritas nullo modo est corruptibilis. Item quod numquam
excidit numquam corrumpitur. quia corrumpi quoddam cadere est. sed caritas
numquam excidit. nec in hoc seculo nec in futuro. sicut habetur i. corinthiorum
xiii. ex textu et glossa. ergo caritas numquam corrumpitur. ergo est incorruptibilis.
Item sicut dicit boetius esse est quod ordinem retinet servatque naturam.
ergo quamdiu servat aliquid rerum ordinem suum tamdiu est. sed
caritas semper servat et servare facit rerum ordinem inveni
endi. ergo caritas semper retinet esse. ergo non est corruptibilis. item. patet per bernardum in libro
de amore dei. capitulo xv. qui adducit illam auctoritatem. i. iohannis iii.
omnis qui natus est ex deo peccatum non facit. quoniam semen
ipsius in eo manet et non potest peccare sed qui natus est et

non potest peccare, quia tenetur in certitudine vite. Ergo omnis qui natus est ex deo tenetur in certo ordine vite. Sed caritas est qua fit natus ex deo et facit dei filios. viii. aug. xv. trin. dicit quod illa dividit inter filios dei regni et perditionis. Ergo caritas semper servat in indissolubili certitudine sua et facit servare. Ergo semper indissolubiliter tenet esse et sic est incorruptibilis. Item omne quod corrumpitur aut cadit in aliquid aut in nichil. Si ergo caritas sive gratia corrumperetur aut cederet in aliquid aut in nichil. Non in aliquid, quia omnis forma que sic in suo contrario cedit in aliquid educitur de potentia materie et fit de aliqua potentia. Caritas autem vel gratia non est huiusmodi, ergo etc. Item nec cedit in purum nichil, quia sicut dicit philosophus, vel quod corrumpitur recedit in non ens, sed rursum illud sic arguitur: quanta est distantia non esse ad esse, tanta est distantia esse ad non esse. Sed non potest transire a non esse ad esse nisi per potentiam infinitam; ergo similiter non potest transire de esse in omnino non esse nisi per potentiam infinitam. Sed nulla potentia est infinita nisi divina, et per illam non transit, quia ut dicit aug. h. de ta. dia., deus nullius est causa destructiva. Ergo caritas non potest cedere in purum nichil. Ergo nullo modo potest corrumpi. Item mobile non quiescit nisi in loco sui ponderis. Sed caritas sive amor, ut dicitur, est pondus anime iuste. Ergo anima iusta habens caritatem semper se in loco ubi ponderis; non potest corrumpi ipsa caritas, tamen dum non possit voluntas deordinari. Ergo cum illud sit semper, manifestum est quod caritas non corrumpitur. Item non minus deus debuit dare rei spirituali corruptibili ad sui conservationem quam corporali. Sed rei corporali corruptibili ad sui conservationem dedit virtutem multiplicativam sui, scilicet per generationem eiusdem in specie, quia aliter non potest conservari, quia ipsa manet idem in numero. Ergo multo magis sed dedit rei spirituali corruptibili. Ergo si caritas vel gratia est corruptibilis, habet virtutem multiplicandi se et faciendi ab uno in aliud, quod cum sit falsum, manifestum est quod ipsa non sit corruptibilis. Item philosophus dicit in ii. de generatione quod propter longe distare a primo principio est corruptibilitas in rebus; distantia ergo a primo est causa corruptionis. Sed caritas sive gratia est a deo immediatissima. Ergo non est in ipsa corruptionis causa. Ergo est incorruptibilis. Item quod est a deo semper nobilius dicitur exire in esse per nobiliores conditiones essendi. Sed caritas sive gratia que est ymago recreationis est nobilior et melior ymagine creationis in anima. Ergo exit in esse per nobiliores conditiones. Sed conditio incorruptibilitatis semper nobilior est quam corruptibilitatis. Cum ergo ymago creationis sit in anima per conditionem incorruptibilitatis et inamissibilitatis, ergo multo magis ymago recreationis que
attende penes caritatem vel gratiam. Ergo caritas vel gratia semper est incorruptibilis. Quia autem ymago recreationis sit nobilior ymagine creationis patet, quia est reparativa sive reformativa, sicut dicit glosa super illud psalmi: signatum est super nos etc. Item sap. i.: iustitia perpetua est et immortalis. Aut ergo illud intelligitur de iustitia generali aut speciali. Si de iustitia generali, sed ista comprehendit omnes virtutes et precipue caritatem sive gratiam, ergo caritas vel gratia est immortalis. Si de iustitia speciali, sed constat quod caritas que est virtus catholica et forma aliarum virtutum et sine qua cetere non sunt virtutes est excellentior et nobilior quam virtus iustitie specialis que est virtus cardinalis. Ergo multo magis caritas vel gratia, que omnes virtutes perficit et

informat, est incorruptibilis, quia non est conveniens quod ad incorruptibile deveniat forma perfectionis. Item impossibile videtur quod potentia cuius obiectum est incorruptibile ipsa est incorruptibilis, sicut intellectus cuius perfectissimum obiectum est veritas increata. Ergo similiter et habitus cum sit perfectivus potentie et conformior, quia per habitum proportionatur potentia obiecto. Sed caritas vel gratia est talis habitus cuius obiectum est incorruptibile. Ergo ipsa per essentiam est incorruptibilis. Item medium debet habere convenientiam cum utroque extremorum. Sed bonum caritatis vel gratie est medium inter bonum nature creatum et naturale et bonum glorie. Cum ergo utrumque sit inamissibile et incorruptibile, ergo caritas vel gratia est incorruptibilis et inamissibilis.
Item ad hoc quod homo aliquod opus efficiat sufficit quod possit et sciat et velit. Ergo multo magis quando ista concurrunt simul necesse est ipsum operari. Sed constat quod hominem existentem in caritate est opus dei, et constat quod deus potest, scit eum tenere in caritate et vult, aliter fraudaret se et esset contra affluentiam sue caritatis et bonitatis. Ergo necesse est hominem existentem in caritate vel gratia manere in ipsa. Ergo in quolibet habente caritatem vel gratiam est ipsa incorruptibilis. Item hoc confirmatur per glosam i. io. iiii. que dicit: et ideo qui manet in caritate, quantum ad hoc quod continet deus, quod dicit secundum est impossibile. Item videmus quod creature rationales, ut anima et angelus, quia sunt ad bonum eternum ordinabiles et etiam per deformitatem peccati capabiles, ideo sunt incorruptibiles. Cum ergo per caritatem et gratiam ista optineant, et caritas per se ipsam sive gratia sit deiformis, ille vero per ipsam, ergo multo magis ipsa est incorruptibilis. Item matrimonium spirituale nobilius est et perfectius matrimonio carnali. Sed matrimonium carnale est perpetuum et inseparabile durante utroque. Ergo multo magis matrimonium spirituale quod est inter deum sponsum et animam et ecclesiam, sicut dicitur. Sed istud matrimonium spirituale fit per caritatem sive gratiam que animam sponsam deo sponso coniungit. Ergo necesse caritas que coniungit istud matrimonium est incorruptibilis; aliter non posset esse nexus et vinculum rei indissolubilis. Item aug. super iohannem, capitulo de aqua viva de qua dicit dominus in evangelio io. iiii.: qui biberit ex aqua hac non sitiet in eternum. Sed si habens caritatem eam amitteret, sitiret, quia omnis non habens eam sitit. Ergo habens caritatem non potest eam perdere, ex quo non potest sitire. Sed caritas que non potest perdi non potest corrumpi, quia aliter non corrumpitur nisi per amissionem. Ergo caritas corrumpi non potest, per rationem nec gratia, quia caritas nunquam est sine gratia gratum faciente. Item nulla dilectio potest vere dici esse caritas nisi illa que est finalis. Non est ergo caritas nisi sit finalis. Sed caritas finalis non potest corrumpi, immo perficitur et consummatur in beatitudine. Ergo manifestum quod caritas non potest corrumpi et ita nec gratia. Quod autem sola caritas finalis sit caritas et non alia, ostenditur quia i. thim. i.: finis precepti est caritas, dicit glosa quod finis precepti dicitur. Est enim finis qui consumit, sicut aug. ibi: finis duobus modis dicitur; est finis qui est consumptio, sicut panis finitur quando est consumptus et candela quando totaliter consumpta; et est finis qui est consummatio, et isto modo ut dicit dicitur caritas finis precepti, non primo autem secundo modo, quia caritas est consummatio precepti. Sed consummatio precepti non est quamdiu homo est obligatus ad faciendum preceptum, quia adhuc non est consummatum. Ergo in fine vite hominis est consummatio precepti. Si ergo essentiale est caritati ut sit consummatio precepti, manifestum est quod essentiale est ei ut sit finalis. Ergo nulla est caritas si non sit finalis. Ergo etc. Item omne quod corrumpitur tempore mensuratur. Ergo quod tempore non est mensurabile ipsum non est corruptibile. Sed caritas vel gratia tempore non est mensurabilis. Ergo non est corruptibilis. Minor patet, quia perfectio non est minus nobilis perfectibili. Ergo non mensuratur mensura minus nobili esse perfectionis quam perfectibilis.

Sed esse perfectibilis a caritate vel gratia sicut anime vel angeli mensuratur mensura non que est evum, non tempore. Ergo similiter esse caritatis vel gratie mensuratur evo et non tempore; talia autem sunt incorruptibilia. Item omne quod est corruptibile quanto plus durat in suo esse tanto magis debilitatur, sicut dicit philosophus. Sed caritas vel gratia quanto plus durat et est diuturnior tanto plus fortificatur et melior efficitur et perfectior atque stabilior. Ergo caritas vel gratia non est corruptibilis nec corrumpitur. Item omnis effectus procedens a causa summe actuali et summe potente et sufficiente, continue ad illum effectum influente et impediri non valente, est necessario incorruptibilis, quia cum causa sit actualissima, nunquam non influit, immo semper influit, et quamdiu influit effectus est. Caritas vel gratia est huiusmodi. Ergo semper est incorruptibilis. Minor patet, quia caritas vel gratia sicut radius habet esse per continuam a deo influentiam.

Contra quod dicitur hic de incorruptibilitate gratie vel caritatis, et quod corrumpatur a peccato scilicet mortali, quod sic ostenditur: caritas sive gratia et peccatum sunt opposita. Sed presentia unius oppositi necessario tollit presentiam alterius respectu eiusdem, ubi contraria opposita non compatiuntur se simul. Ergo presentia peccati mortalis tollit presentiam caritatis sive gratie in anima. Sed non tollitur eius presentia quin tollatur eius esse, cum non habeat radicem sue essentie in anima. Ergo sua essentia corrumpitur per peccatum mortale. Item quecumque esse est repugnantes in eodem et oppositas, esse unius tollit esse alterius, sicut in albo. Sed caritas sive gratia et peccatum mortale habent esse per intentiones omnino repugnantes et oppositas. Ergo esse peccati necessario tollit esse caritatis; ergo necessario per hoc quod peccatum inest corrumpitur esse gratie vel caritatis. Item in spiritualibus sunt maiores actualitates quam in corporalibus; ergo sunt vel magis activa. Sed opposita in formis corporalibus ita sunt activa quod unum per suam presentiam est necessario corruptivum et expulsivum alterius. Ergo multo magis ita est in spiritualibus, ex quo ita est in omnibus corporalibus. Ergo caritas et peccatum sunt opposita spiritualia. Manifestum est quod peccatum adveniens est necessario caritatis et gratie expulsivum et ita corruptivum. Item aug. dicit in li. de gratia et libero arbitrio quod petrus caritatem non habuit quando dominum negavit timore; timor enim non est in caritate. Sed constat quod caritatem prius habuit. Ergo ipsam perdidit per negationem domini, quod fuit peccatum mortale; et dicit idem aug. quod petrus autem habuit caritatem. Item corruptio est quedam passio. Sed omnis passio est ab aliquo agente vel inferente. Omnis ergo corruptio est ab aliquo inferente. Si ergo caritas corrumpitur, ab aliquo corrumpitur. Sed non corrumpitur a deo, quia deus non est causa destructiva sive corruptiva, immo conservativa, ut dicit aug. et ans.; similiter nec ab alio, sed est a nobilitate vel libero arbitrio, quia non corrumpit suam perfectionem, immo amat et appetit ipsam. Item liberum arbitrium non habet posse super gratiam et caritatem, sed potius e converso. Ergo non corrumpitur ab illo. Si ergo corrumpitur, necessario corrumpitur a peccato mortali, quia non est dare aliam causam sue corruptionis. Item plus incompossibiliter repugnat peccatum mortale et caritas sive gratia quam cupiditas sive concupiscentia que est in membris nostris ex peccato derelicta, que est origo vitiorum et inclinans ad ipsa. Sed cupiditas sive concupiscentia illa eo quod est inclinativa ad mortalia peccata caritatem minuit, ut dicit aug. in fine enchiridionis.

Ergo multo magis culpa mortalis adveniens ipsam totaliter corrumpit. Item omne id quod est boni corruptivum magis est illius boni corruptivum quod est ipsum magis directe contrarium corruptivum. Sed bonum gratie magis directe est oppositum malo sive peccato quam bonum nature. Ergo si malum sive peccatum corrumpit bonum nature, sicut dicit aug., sic habilitates nature. Ergo multo magis corrumpit bonum gratie. Item omne id quod necessario tollit aliquid sine quo non potest esse alterum est illius alterius corruptivum. Sed peccatum mortale semper necessario tollit id sine quo non habet esse gratia vel caritas, scilicet rectam ordinationem anime ad deum. Ergo quia peccatum mortale necessario est ipsius gratie vel caritatis corruptivum. Item omne id quod tollit caritatis vel gratie effectum immediatum ipsius necessario est eius corruptivum, quia caritas vel gratia non est nisi ut operetur aliquid, scilicet vel ornando et decorando animam sicut imperfectum vel ad bonum promovendo. Sed peccatum mortale cum inest tollit omnem huiusmodi gratie vel caritatis effectum, quia deformat animam et aufert ei potentiam movendi se ad bonum meritorium. Ergo est caritatis et gratie corruptivum. Ad oppositum: omne quod corrumpit agit. Ergo quod non agit in virtute boni non corrumpit in virtute boni. Sed malum sive peccatum non agit in virtute boni, ut dicit dionysius iiii. de di. no. Ergo non corrumpit in virtute boni. Sed constat quod bonum non contrariatur bono sicut malum malo. Ergo bonum non tendit ad destructionem alterius boni, sed ad eius conservationem, et precipue boni quod est perfectivum et conservativum aliorum bonorum. Huiusmodi autem est caritas vel gratia. Ergo malum vel peccatum in virtute boni nunquam ipsam corrumpit, in virtute propria, quia propria virtute non agit. Ergo nullo modo corrumpit. Item quod nullo modo agit nullo modo corrumpit. Sed peccatum vel malum nullo modo agit. Ergo etc. Minor patet, quia malum vel peccatum privatio est, privatio autem non agit, cum non sit ens sed defectus entis. Item omne quod corrumpit aliquid potentius est illo et est potentius illo. Sed minima caritas aut gratia potentior est et fortior in bono quam peccatum in malo. Ergo peccatum non potest corrumpere caritatem. Minor patet, quia habitus est potentior quam defectus habitus vel privatio. Rursum quia peccatum causatur ex actu voluntatis et liberi arbitrii, et liberum arbitrium non potest super caritatem aut gratiam, sed potius e converso, sicut dicit bernardus, quia caritas se habet ad liberum arbitrium sicut sessor ad equum. Ergo nec quod est ex actu liberi arbitrii. Item sicut nullum peccatum ita directe opponitur fidei sicut infidelitas sive heresis, ita nullum peccatum ita opponitur caritati sicut amor inordinatus. Sed amor malus et inordinatus non corrumpit caritatem, immo simul stat cum ipsa. Ergo multo magis nullum peccatum vel peccatum mortale potest ipsam corrumpere. Minor patet, quia que simul sunt et se compatiuntur mutuo unum non corrumpit alterum nec est ipsius corruptivum. Sed amor inordinatus stat cum amore ordinato, quia caritas et cupiditas simul se compatiuntur. Ergo etc. Minor patet per aug. xv. ci. dei c. xxviii, qui dicit quod est amor quo amatur et quod amandum non est, et ipsum amorem in se odit qui illum diligit quo id amatur quod amandum est. Possunt enim ambo esse in uno homine. Et hoc bonum est homini, ut illo proficiente quo bene vivimus iste deficiat quo male vivimus, donec ad perfectum sanetur et in bonum convertatur omne quo vivimus. Hec aug. Sed amor quo amatur quod amandum est est amor virtuosus

uite est caritas. amor autem quo amatur quod non est amandum est uicium et peccatum est ergo etc. Item in primo celi et mundi dicit philosophus quod motus fit secundum unum ipsius potentiarum. ergo hic arguitur. sed uoluntas se habet in motu electionis semper secundum affectum potentiarum. sed in habente caritatem affectus caritatis ponderat omnem alium affectum. ergo habens caritatem semper mouetur per affectionem caritatis et eius electionem caritatis. sed quod sic semper mouetur numquam potest habere peccatum. ergo habens caritatem numquam potest habere peccatum. sed in quo non potest peccatum esse in ipso non potest peccatum caritatem uel gratiam corrumpere. ergo peccatum in habente caritatem numquam potest caritatem corrumpere. et constat similiter quod non in alio cum non sit in non habente et non possit corrumpere quod non est. ergo peccatum non potest caritatem uel gratiam corrumpere. quia autem affectus caritatis ponderet in habente caritatem patet. quoniam caritas facit deum diligere propter se et super omnia et postponere omnia alia desiderabilia et amata. Item certum est quod caritas est maior quam fides et quod est maior ea dicitur uirtute sicut innuit textus et glossa i. cor. xiii. sed fides non tollitur per peccatum mortale nec corrumpitur. ergo multo magis caritas per peccatum mortale non corrumpitur. Item quod est infirmum et pigrum non est fortis et magne actiuitatis corrumpendi. sed peccatum sicut malum est debile [?] caritas ergo etc. maior patet. quoniam iiii. de di. no. dicit dionysius quod malum est infirmum et pigrum et cautum. ultra dicit quod fortis est ut mors dilectio etc. uel loquitur de caritate. Item in spiritualibus firmamentum fundamenti manet edificium. sed omnis qui habet caritatem habet fundamentum manens et stabile. ergo peccatum tale non potest edificium caritatis uel gratie corrumpere. minor patet. quoniam qui habet caritatem habet christum pro fundamento et spiritum sanctum pro adiutorio. deficiente defendente [?] sed non sicut peccatum quod ad potest hic fundamenti firmitatem infringere et uirtutem diuini adiutorii frangere. ergo peccatum non potest caritatem uel gratiam corrumpere. Item nullum donum dei potest corrumpi. caritas est donum dei in te omnia [?]. ergo caritas uel gratia non potest corrumpi. minor patet [?] ... mo inimica mei. dicit glossa. sicut autem donum uincit dator sed dator scilicet deus non potest a peccato uinci. ergo nec donum caritatis per ipsum peccatum auferri. sed si corrumpitur aufertur. ergo non potest corrumpi. Item nullum bonum existens in anima tenens eam et non permittens aliquo modo inclinari ad malum non potest corrumpi per malum. sed caritas uel gratia est huiusmodi in anima quod tenet eam in rectitudine et non permittit eam inclinari ad malum. ergo caritas uel gratia non potest corrumpi per malum. minor patet per dionysium iiii. c. de di. no. qui dicit est autem faciens diuinus amor non dimittens suos ipsius esse amatores sed amatorum. sed dionysius caritas quidem existens in anima non permittit eam moueri nisi secundum exigentiam rei amate quod est deus et non secundum exigentiam sui actus. ergo non permittit eam ad peccatum moueri. Item unde dicit quod sicut se habet sessor ad equum sic se habet caritas uel gratia ad hanc animam. sed sessor bene regens equum non permittit eum moueri motu proprio ad plenum sed secundum uoluntatem sessoris. cum ergo caritas uel gratia sit uelut sessor uirtuosissimo regens hanc animam. ergo non permittit moueri ad peccatum. sed in eo quod non potest moueri ad peccatum non potest ipsa corrumpi per peccatum. ergo caritas uel gratia non potest corrumpi per peccatum. Item si caritas

uel gratia corrumpitur per peccatum. aut ergo per peccatum quod inest aut per peccatum quod non inest. si per peccatum quod inest et non corrumpitur caritas uel quod inest et non quod non inest. ergo simul sunt caritas uel gratia et peccatum mortale quod est impossibile. si dicatur quod corrumpitur per peccatum quod non inest hoc non est possibile quoniam caritas et peccatum in nullo esse concurrunt uel conueniunt. constat autem quod contraria agentia uel patientia conueniunt in uno uel subiecto quod substineat transmutationem sicut dicit philosophus. ergo nullo modo per peccatum corrumpitur. Item secundum philosophum quod non tangit non agit. ergo si peccatum corrumpit caritatem uel gratiam oportet quod se tangant spirituali tactu caritas et peccatum mortale simul sint in eodem quod est impossibile. ergo non se mutuo expellunt. Item si caritas uel gratia corrumpitur per peccatum mortale hoc aut fit in tempore aut in instanti. si in tempore cum omne quod mouetur partim sit in termino a quo et partim in termino ad quem et sic partim maneret et partim maneret quod est inconueniens dicere. si autem dicatur quod fit in instanti illud est impossibile quia nichil quod non sit prius in tempore operatur in instanti uel in non tempore. ergo peccatum non corrumpit gratiam uel caritatem in tempore nec in instanti. ergo nullo modo ipsam corrumpit. Item nulla perfectio que perficit secundum rectitudinem ipsam relongando eam a contrarietatibus uel oppositis uel perfectionis potest per oppositum suum corrumpi uel expelli quoniam forma aque numquam expelleretur a materia per formam ignis nisi forma ignis ipsamet in illa materia conduceret uel prepararet ignis per quas disponeretur illa materia. sed caritas perficit animam perficiens rectitudine ipsam a contrarietatibus peccati mortalis. ergo numquam per peccatum mortale potest ab anima expelli uel corrumpi. minor patet sicut ibi bonum mihi lex oris tui etc. glossa plus diligit caritas deum quam cupiditas aurum et argentum. Item augustinus dicit lxxxiii q. quantum regnum caritatis dilatatur tantum regnum cupiditatis minuitur. cupiditas autem est dispositio ad mortale peccatum. et gregorius in moralibus. ualida est ut mors dilectio. uetus enim mortis dilectio comparatur quia numquam mentem quam semel cepit a dilectione mundi funditus occidit. ergo patet quod rectitudine perficit a contrarietatibus suum oppositum scilicet peccatum. et sic peccatum non potest ullo modo in esse nec ipsam corrumpere. Item illud corrumpitur non ens. quia corruptio est motus ab ente in non ens sicut generatio a non ente in ens. unde philosophus dicit quod non corrumpitur non ens. similiter non corrumpit non ens. ergo si peccatum corrumpit caritatem uel gratiam ergo peccatum est ens. uel ergo est ens in eodem instanti scilicet peccatum et gratia aut ergo in eodem subiecto aut in alio et alio. si in alio et alio sic non habent repugnantiam quia repugnantia oppositorum per quam unum corrumpit aliud non est nisi contrariorum idem subiectum. ergo si peccatum corrumpit gratiam necesse est quod in eodem instanti sint simul in eodem subiecto mortale et gratia quod est impossibile. ergo non est uerum id ex quo sequitur. Item secundum augustinum dicitur esse facies anime. sicut dicit porretanus [?] due. una est superior per quam anima habet aspectum et conuersionem ad bona eterna et superiora. alia est inferior per quam aspicit et conuertitur ad ista bona mutabilia. sed peccatum est in anima eo quod spreto bono incommutabili conuertitur anima inordinate ad bona mutabilia. ergo peccatum est in anima ratione illius partis inferioris secundum quam conuertitur ad inferiora. sed caritas uel gratia est in anima secundum conuersionem eius ad superiora et eterna bona. ergo caritas et peccatum sunt in alia et alia potentia uel in subiecto. sed nulla in diuersis subiectis existentia mutuo se

expellunt. ergo peccatum non corrumpit gratiam uel econuerso. Item omne peccatum aut est contra fidem aut contra bonos mores. sed caritas per neutrum corrumpitur sicut [?] ergo. ergo per nullum peccatum debet ipsam corrumpi. minor patet. quoniam bernardus in libro de amare deum c. xv. dicit petrus cum peccauit caritatem non amisit quia peccauit potius in ueritate quam in caritate. cum ei res non esse uiuerit [?] est in ore quod totus erat in corde. et etiam dicit quod cum peccauit caritatem non perdidit sed obstupuit quodammodo in eo caritas ad uehementem temptationis ictum. et caritas nequaquam facta est in eo abolita sed quodammodo sopita. tunc ergo peccatum petri fuit contra fidem et peccatum dauid contra mores scilicet adulterium et homicidium. ergo non corrumpitur caritas per peccatum contra fidem nec contra mores. et tamen uterque mortaliter peccauit. sicut uult beatus augustinus. ergo caritas per nullum peccatum mortale corrumpitur. Item sicut uult philosophus infinitum non pertransiri etc. et hoc precipue uerum est a finito. ergo infinita distantia a finito transiri non potest. sed infinita distantia est inter peccatum et gratiam sicut inter ens et purum non ens. quia malum non ens est. ergo ista distantia non potest ab hoc argumento cum finitum sit pertransiri. ergo malus non potest fieri bonus nisi deus hoc faciat. nec bonus malus. et constat quod deus non facit bonum malum. quia non est causa mali. ergo habens caritatem cum sit bonus non potest esse malus sed eius quod non est malus non potest gratia per peccatum corrumpi. ergo nullius habentis caritatem uel gratiam corrumpitur gratia uel caritas per peccatum. hoc est contra augustinum qui dicit quod facilius est celum et terram quam de peccatore facere iustum et similiter ut uidetur eo quod equalis sit distantia. Item ubi non potest esse radix et origo peccati ibi non potest esse peccatum. sed in habente caritatem non potest esse aliqua radix peccati. ergo in habente caritatem non potest esse peccatum. sed ubi non potest peccatum esse ibi non potest peccatum caritatem corrumpere. et constat quod non in alio. ergo simpliciter non potest gratiam uel caritatem corrumpere. minor patet scilicet quod radix peccati non possit esse ubi est caritas. quoniam omnis radix peccati aut est timor male humilians aut est amor male inflammans sed utramque radicem extirpat caritas. quia timor male humilians hic est timor seruilis qui tollitur a caritate. nec est in caritate ut dicitur i. io. iiii. perfecta caritas foras mittit timorem. et tamen possidens animam tollit amorem inordinatum male inflammantem ad peccatum. Item plus potest hoc argumentum super peccatum quam malum uel peccatum super gratiam et caritatem quia malum uel peccatum causatur ex actu huius argumenti. sed hoc argumentum sua uirtute non potest destruere malum uel peccatum absque diuino adiutorio gratie dei. ergo multo magis peccatum non potest destruere uel corrumpere caritatem uel gratiam sine adiutorio accepto a fortiori scilicet a deo. sed constat quod deus non iuuat peccatum ad corruptionem boni. ergo peccatum nullo modo potest corrumpere gratiam. Item maius est et difficilius deo iam existens in aliquo destruere seu corrumpere quam eidem aduenienti resistere. sed gratia uel caritas in minima destruit et corrumpit omne peccatum mortale quod inuenit iam existens. ergo multo magis resistat ne sit adueniens in mente sui aduenientis. sed si nullum peccatum potest eam corrumpere. ergo certum est quod peccatum mortale non corrumpit nec corrumpere potest gratiam uel caritatem. Item omnis corruptio que est a minori est a maiori excellente. sicut uult philosophus. ergo non corrumpitur caritas nisi a peccato ipsam excellente. sed peccatum non potest caritatem uel gratiam excellere. ergo non potest ipsam corrumpere. quod autem non possit eam excellere patet. quia non potest eam

excellere in essendo nisi in mouendo [?]. quia tunc esset nobilius et maius ipsa quod peccatum non habet esse. immo est nichil. Item non excellit eam in uirtute quia priuatio est et non ens. ex quibus duobus sequitur quod nec excellit in operatione. ergo nullo modo excellit et sic nullo modo caritatem corrumpit. Item omne quod corrumpitur desinit esse per se. si ergo caritas corrumpitur per peccatum desinit esse per peccatum. sed omne quod desinit esse habet ultimo esse. ergo quando caritas desinit esse tunc ultimo est. sed non desinit esse per peccatum nisi aut peccatum sit aut saltem primo sit. ergo si caritas corrumpitur per peccatum simul fuerunt ultimum esse caritatis uel gratie et primum esse peccati. sed illud est impossibile. quia tunc essent simul caritas et peccatum. ergo id ex quo sequitur. Item sicut dicitur i. io. iiii. qui manet in caritate glossa. habitas modo ut contineatur. habitat autem deus ut te contineat. quo modo cadet quem deus continet. quasi diceret nullo modo cadere potest. si ergo in habente caritatem uel gratiam deus habitat et eum continet. ergo habens caritatem cadere non potest. sed in illo qui cadere non potest non potest caritas corrumpi et constat quod non in alio cum non sit in alio. ergo simpliciter loquendo caritas uel gratia corrumpi non potest. Responsio. dicendum sicut innuit magister hugo de sancto uictore fuerunt aliqui ponentes quod caritas non poterat corrumpi nec amitti ab aliquo habente eam. et ita nec gratia. dicunt nisi caritas sine gratia nec gratia sine caritate. immo una posita ratio ponitur alia. posuerunt enim caritatem esse fortem uinculum et feruorem eius esse tantum quod per ad non posset corrumpi nec dissolui nisi feruor eius extingui. cum caritas talis sit in se et perfecte possideat animam. sed contra istam positionem disputat hugo. ii. h. de sacramentis tractatu de caritate. et similiter magister in tertio sententiarum dist. xxxi. et hic est error pessimus quia ex hoc sequitur quod qui est bonus non potest fieri malus et quod qui habet caritatem uel gratiam non potest amplius dampnari. contra huiusmodi multa exempla in sacra scriptura. et primo de saule qui primo habuit caritatem uel gratiam et postea a domino reprobatus fuit et dampnatus. constat quod non mansit caritas uel gratia in eo. Item de iuda proditore qui fuit unus de xii. apostolis electus a christo et gratiam et caritatem habuit et postea dampnatus fuit et gratia in ipso per peccatum corrupta fuit et amissa. Respondeo ad primam questionem est dicendum quod gratia et caritas quantum ad suam essentiam [?] est corruptibilis et ab anima delebilis. non potest autem deleri quin corrumpatur. Ratio autem sue corruptionis est duplex. prima est ratione sui. secunda ratione sue subiecti. prima causa est quod caritas uel gratia forma pura est. creata et est quod est aduenienter potest esse completiua creature rationalis. et non est forma pura et actualis. omnis autem forma pura et actu dependens est ex alio et non habet esse in se ipsa uel per se ipsam. unde actualitatem essendi non habet ex se ipsa uel per se sed ex alio. omne autem quod habet esse pendens ex alio et non habet actualitatem essendi ex se ipso. per naturam suam est corruptibile et defectibile quantum est ex se. quoniam esse pendens ex alio non est per se subsistens. et non caritas uel gratia quantum est de sua natura est per essentiam forma corruptibilis. Secunda ratio sue corruptionis sumitur ex parte sui subiecti quod est uoluntas sicut hoc argumentum. sicut enim uult philosophus forma actualis corrumpitur quia subiectum eius corrumpitur et deficit. subiectum enim caritatis uel gratie est corruptibile et deficit quod patet quia anima sua uoluntas non est subiectum caritatis uel gratie nisi secundum eius conuersionem ad deum. anima autem et si secundum essentiam sit immortalis. tamen eius recta et debita seu ordinata conuersio ad deum est in ipsa corruptibilis et defectibilis. et non cum ergo ipsum non

respiciat nisi quod ordinate se habet ad deum. et ista ordinatio
sui ordinata conversio. et ordinatur modo se habendi sicut corporis in
anima. tertio quod ratione sui ubi est corruptibilis. quia voluntas sicut hic arguitur potest
deserere suam debitam conversionem sui ordinationem ad deum.
ideo potest caritas vel gratia deficere. ut lumen licet in se ipso non deficiat
hoc est in natura sua. et sic cum gratia vel caritas non ipso habeat esse sui
proprio ubi et debito. necesse est ipsam corrumpi et deficere. Tertia ratio
sue corruptionis sumitur ex parte sui principii causantis sive
producentis quod est ipse deus producens gratiam vel caritatem. non principaliter
te sive naturaliter sicut producit ex se sol vel corpus luminosum radium. et ideo
non corrumpitur radius quantum est ex parte solis. immo sola causa sue
corruptionis est ex parte suscipientis. unde sol quantum est de conditio
ne sue nature semper produceret radium. ipse autem deus non producit
caritatem vel gratiam secundum necessitatem sue nature sed secundum liberalitatem sue vo
luntatis. ita quod quando vult ipsam dat et infundit et quando vult
non. et ideo licet quantum deus non producit eam nisi a voluntate perfi
cienda que de sua natura est immutabilis et stabilis et ideo non
producit eam secundum conditionem necessitatis ex parte dei producentis sicut
multa naturalia producta efficiuntur sunt que si essent incorruptibilia et ef
fectus essent incorruptibiles ex parte ipsorum producentium sed secundum condi
tionem liberalitatis. et ideo potest eam producere et non producere et
ideo caritas vel gratia quantum est ex parte dei eius potest produci et non
produci. omne autem tale est corruptibile quantum est ex parte producentis
ideo caritas vel gratia sic est corruptibilis. Quarta ratio sumitur ex parte sui contrarii
sui oppositi que est peccatum. cuius ratio est quia illa forma non est aliquo vel
opposito aliquo incorruptibilis que ita perficit materiam et perficiendo ipsam
aufert ei omnem possibilitatem et inclinationem ad contrarium vel oppositum
et quasi ligat et retinet possibilitatem materie et apportionat ad se quod non est ad aliam
formam contrariam potentiam nisi ipsam appetit sicut est de forma solis. sicut et
erit de forma ignis et aliorum elementorum post iudicium et consummationem
omnium corporalium. ergo omnis illa forma est per essentiam corruptibilis que ita perficit quod
perficiendo relinquit in materia possibilitatem ad oppositam formam sicut
apparet de forma aque que per hoc corrumpitur ab igne. caritas igitur vel
gratia quia non est omnino perfecta et consummata. immo tantum est sicut per
fectionis ideo non habet actum perfectum in perficiendo. ideo non perficit vo
luntatem hominis vel liberum arbitrium auferendo ei possibilitatem ad contrarium sicut
in aliquibus privilegiatis in quibus gratia fuit perfectissima. ut in anima
christi et beate virginis marie. sed ita perficit hominem in via quod quandam relin
quit in voluntate vel libero arbitrio possibilitatem ad suum oppositum
quia non ligat nec restringit perfecte seu tollit ei variabilitatem sicut
fuit in beata. omnis autem forma perficiens materiam possibilem
ad oppositam formam est per suam essentiam corruptibilis. quia si opposita sibi
venit et possit supervenire et non possint simul opposita
in esse. necesse est illam formam per essentiam corrumpi. unde talis forma
ideo habet possibilitatem ad oppositum suum est in materia secundum conditionem cor
ruptibilitatis et mutabilitatis. et non secundum conditionem necessitatis sicut in
corruptionis dominus aufertur per ipsam possibilitatem ad contrarium
hoc est dominus expellit et non patitur suum oppositum in materia nec
actu nec potentia. quoniam gratia caritas integre secundum communem statum vie et intimi
non stabilitur in libero arbitrio. quod contineret ipsum et auferret ei posse ad

contrarium scilicet peccatum ideo caritas et gratia per essentiam est hic in via corruptibilis. quia tamen
est forma simplex. et quantum est de se. apta ad stabiliendum in bono
liberum arbitrium. sicut est consummata sicut dicitur quod ipsa est apta ad incorruptionem
et ut de corruptibili fiat perpetua et incorruptibilis. Quinta ratio sue corruptio
nis sumitur ex parte status presentis sic. cuius est ratio. quod creatura rationalis
non possit peccare. hoc non est nisi ex duplici causa. prima est quia est ita
non est capax peccati. et sic secundum augustinum solus deus est in quem peccatum cadere
non potest. quia natura divina sola est que ex se non potest deficere. omnis enim
creatura ex se relicta defectibilis est. Secunda causa est non quia non sit ca
pax peccati per naturam sed quia confirmata est et stabilita contra defectum peccati per
divinam manutenentiam. sic debebat beata virgo licet in via non
possit peccare. quia deus eam manutenebat et confirmabat per
gratiam perfectissimam. sic autem dicimus beatos angelos et homines non posse
peccare. quia confirmati sunt in bono per gloriam. quoniam gratia status
vie est cum tamen. cum autem tamen vie non est status perfecte quietis. ideo
status iste quantum est de generalitate et de ratione sua non est status confir
mationis in bono. quia confirmatio in bono ponit quietem stabilem
in ipso sed status presens vie quia est motus ideo est in ratione sua status confirma
tionis sui in bono sive in malo. et si aliqui fuerint hic confirmati ut
beata virgo. dico quod iam quantum ad hoc erat super statum viatorum sed
sublimata et iam excedebat ipsum quantum ad hoc et ideo quantum quia a
liqui sancti hic fuerint. tamen quantum est de ratione similiter possunt unde sancti
de gratia adiuvante et possunt et peccare et deficere. sicut [illegible] volunt
peccare sicut voluerunt. tamen possunt peccare. possunt gratia deo a
vertere et sic influentiam non recipere et sic caritatem in se ipsis per
primere et ad [illegible] sicut qui avertit oculum a luce corrumpit
in se actum videndi et ideo caritas quantum est de ratione status
potest corrumpi. Ad primam igitur rationem in contrarium quod obicit quod non est vera
caritas que desinit esse. dicendum quod res aliqua dicitur vera dupliciter dicitur. sed vel
ratione essentie vel ratione operationis. sic dicendum quod vera est vel vera
caritas dicitur uno modo quia habet debitam essentiam veritatis seu caritatis
conditionem debet habere. alio modo quia habet debitam operationem in actu sui caritatis.
sicut dicitur vinum quod vere facit operationem vini. et talis verus ignis. primo
igitur modo dico quod caritas que deficit potest vera caritas esse. quia vere habet
essentiam et eam conditionem quam debet habere caritas. et est talis habitus qualis debet esse.
sicut loquimur secundo modo ut dicatur virtus vel caritas illa ratione debi
te operationis et sibi debentis. hoc est dicendum. quia duplex est actus vel operatio virtutis
gratuite et caritatis. primum est habilitare potentiam anime et movere ipsam ad
opera bona et meritoria. Secundum est ad finem producere et ipsi coniunge
re in ipso delectare. et iste actus est ultimus et consummativus actus vir
tutis gratuite et omnium perficiunt et ad quem omnis est ordinata.
et hoc est quia virtus gratuita sive caritas non est habitus datus anime ad
eius informationem ab deo sicut habitus scientie. immo ad hoc quod in se ordi
netur in finem et ad ipsum perveniat. si igitur dicatur vera virtus vel ca
ritas ratione operationis prime debite et cetera. sic caritas que potest deficere vera.
si autem secundo modo sic intelligitur illa auctoritas. caritas. que potest deficere
non est vera et hoc quia caritas et sicut [illegible] sua operatione optima et suo
actu perfecto et ultimo ad quem ipsa que est anime data. tamen est dicendum
ad hoc quod est potentia actui coniuncta et est potentia ab actu remota. tamen ad
ipsum est ordinata. si loquatur de potentia secundo modo. sic non est intelligenda

auctoritas illa. quia tamen caritas que producit possibilis est deficere aliquando producatur
ordinatum primo sic est vera. quia caritas que deficit potest si deficit numquam produ
cit. sed caret actu suo consummato et optimo. unde magister in sententiis
libro de xxxi exponit eam dicens quod dicitur caritas numquam fuisse vera
que deficere potest. non ad essentiam caritatis refert sed ad efficientiam. quia non
efficit caritas que deficit hominem vere beatum sed producit ad beatum bonum.
Ad primum quod secundo obicitur quod anima est sua vita ideo est immortalis. dicendum ut estimo
non intendit auctor quod anima sit sua vita per essentiam. non est ubi in predicato identitatis per
identitatis ordine. sed quandam consubstantialitatis. vita enim est consubstantialis anime in quo
non potest eam deserere nec potest sine ipsa vivere et ideo immortalis. unde anima
est consubstantialis et causalis. et quia consubstantialis in se vivit. quia est sibi in se
vivens et non habet in se causam corruptionis vite qua vivit cum sit
illa simplex. ideo dicitur immortalis. sed caritas non est vita consubstantialis nec
essentialis. quia non est vivens in se. sed solum dicitur vita causalis. hoc est
formalis. quia est id quo anima vivit spirituali vita. quo dico formalis
unde dilectio est vita non est per hoc essentialis. sed magis causalis. ideo non sequitur quod
sit immortalis. Rursus etsi anima sit vita et dilectio vita tamen
differunt. quia anima est vita habens in se ipsa fixionem et non est
pendens ex alio. quia non dicitur quod fixum et eius in se ipsa
et ideo non est similis. Et si obiciatur sicut anima est sua vita sic caritas
est sua bonitas. igitur caritas vel gratia est bonum per essentiam. sed bonum per
essentiam non est incorruptibile. sicut et id quod est vita per essentiam igitur et cetera. Respondeo dicendum
quod gratia vel caritas est bona et est sua bonitas. quia non est formaliter
alia bonitate quam se ipsa et sic est bona per essentiam et ita incorrupti
bona. dicendum quod bona per essentiam potest dici multipliciter vel dici. uno modo dicitur
bonum per essentiam contra bonum per participationem et sic bonum per essentiam dicitur quod
non habet bonitatem suam acceptam et participatam ex alio differentia a se
et ipsum est sua bonitas et tale bonum per essentiam est solus deus. et tale
est incorruptibile quia non pendet ex alio et quia non est aptum ad dissolutio
nem cum sua bonitas. alio modo dicitur bonum per essentiam quod non est bonum
formaliter alia bonitate. immo se ipso formaliter bonum est quia ipsum in se est
bonitas. tamen est bonum ab alio quod participat et sic bonum per essentiam
et participationem non repugnant. immo simul sunt et quia tale bonum
est pendens ex alio et quia non est totale bonum. immo defectum
in parte sui et eius cuius est. ideo tale bonum per essentiam et tale quod sic est
sua bonitas quantum est de sua natura est corruptibile et defectibile per essentiam.
talis autem est caritas vel gratia. Ad primum quod obicitur tertio quod caritas qua
deus diligit nos et nos deum et proximos est eadem. dicendum quod est caritas
qua diligimus deum et proximum est duplex. quedam est qua diligimus ef
fective et causaliter. quedam est qua diligimus deum et proximum formaliter. prima
caritas non novat veritatem vel virtualiter veritas. sed eius essentia scilicet spiritum
sanctum qui facit nos diligere deum et proximum. et illa est eadem cum illa qua deus
diligit nos. Secunda caritas novat habitum in forma anime et de illa
loquitur hic et sic dicitur. quia sic dicitur eadem esse caritas. hoc patet dicta vel
per [illegible] essentialem. et sic non est verum nisi intelligatur augustinus
vel habet dicendum per quandam inseparabilitatem et expressissimam conformi
tatem et sic ideo patet intellectus. quoniam caritas qua formaliter deum diligimus magis
est similis illa caritati increate. que est spiritus sanctus. Item ipsum est est simili
tudo expressissima et conformissima et ei immediatissima.
tamen quia eius effectus est pendens ex eius influxu et ex eo in quantum est. non sequitur

sed quod sit incorruptibilis sicut illa. Ad primum quod quarto obicitur quod caritas vel gratia
est immutabilis similior et propinquior. dicendum quod et si possit dici similior
ore quantum ad hoc quod assimilatur ymagine nature dei. tamen est ymago
tamen non est similior quantum ad illam conditionem quam [illegible] sed atten
dendum in incorruptibilius. et illa est fixio in existentie in se ipsa et indepen
dencia ab alio ut sibi et in remotio a contrarietate vel opposito
caritas enim vel gratia cum detur ad informationem anime vel ad refor
mationem ymaginis et advenit post esse completum necesse est ipsam
esse in anima ut formam accidentalem. ita ut non habeat esse fixum in se sed
dependens ab alio. quo circa per inclinationem ad oppositum deficiente
necessarium est ipsam corrumpi et deficere. cum deus eam non infundat nec pro
ducat nisi in ydoneo suscipiente. unde sic esset pluribus esse con
similior quam anima vel angelus. scilicet quod haberet existentiam in se ipsa et
independenciam ab alio talis tamen esse quod esset incorruptibilior sed non
sic est ideo non tamen ratio illa. Ad primum quod quinto obicitur de esse primo et secundo
dicendum quod est anima formaliter quantum ad esse primum est incorruptibilis. et hoc est quia
primum esse ipsius anime est ei essentiale et naturale et proprium hoc ab ipso est omnino inseparabile.
et cum anima sit simplex et perfecta in sua specie [illegible] ex suo co
[illegible] necesse est ipsum esse in forma incorruptibile. non sic [illegible] primum
formale. sed esse secundum non est esse anime essentiale sine quo non sit in sua specie
et non sit quo est primum esse et ideo quantum est de sua natura est separabile et corruptibile.
Rursum quia est ex sua tota materia et tota forma non habet contrarium sicut
quod est. sed et hoc non est in [illegible] quod ad secundum esse et ideo possibile est ad oppositum
et ideo est corruptibile quantum est de se. Et quod obicitur quod se habet per additionem
dicendum quod verum est. sed non per similem additionem in eodem genere et non
[illegible] quod habet omnimodo perfectionem vel completivam quod habet ad. Ad
primum quod sexto obicitur dicendum quod eadem specie esse [illegible] et repug
nantibus differentiis potest multipliciter dici vel ita quod [illegible] ita quod
una unius alia alius. et sic que sunt eadem specie specialissima
non possunt esse sub oppositis et repugnantibus differentiis. alio modo potest
intelligi primo ita quod una sit ex natura alia autem ex aliqua speciali
[illegible] et hoc modo bene potest contingere quod eadem sunt in
eadem specie specialissima sunt sub oppositis differentiis. ex hoc in animabus
et corporibus beatis. anima enim vera est impassibilis. anima autem non beata est
naturaliter passibilis propter alligationem naturalem cum corpore. sicut corpus gloriosum et non
gloriosum sunt in eadem specie. et tamen habent oppositas differentias. sed una
est per naturam. alia per specialem naturale dei influentiam. sic dico quod est cor
ruptibilis in eo caritas vel gratia per suam naturam. quia habet nunc dependentiam
et in se ipso non habet existentiam. Incorruptibilis autem in eis per specialem
et supernaturalem influentiam dei qui ipsam confirmat et stabilit
in gloria. quia status ille est status perfecte quietationis nunc conformatus et
stabilitus voluntas que est eius subiectum. Ad primum quod obicitur septimo quod corruptibile
et incorruptibile non sunt idem per speciem. quia primo est verum si intelligatur utrumque
in esse per naturam propriam sic autem non est hic. sed si intelligatur unum in
esse per naturam. alterum per specialem dei et gratuitam sui [illegible] influ
entiam hoc ad hoc contingit dicendum. quia autem intellectus intrinsecus simul
in esse et actu et sic ad hoc est in potentia idem enim non est actu per naturam
corruptibile et incorruptibile per divinam influentiam ita quod corruptibilis per naturam habeat
in ipso actum et ducat ad actualem corruptionem. sed est incorruptibilis
naturalis. quod virtualiter et incorruptibilis actualiter agitur. ita quod intelligitur

in esse successive, scilicet unum post alterum, et sic sic eadem gratia vel caritas per essentiam primo est completa et post completa. Sic eadem per essentiam primo est corrupta per gratuitam dei influentiam melioratur et perficitur et efficitur in corde. // Ad primum quod obicitur viii de effectu immediato. Dicendum quod quidam sunt effectus cause prime immediati qui ab ipsa procedunt in esse ipsorum. Quidam autem procedunt ab ipsa mediantibus. Effectus ergo qui totaliter et primo non procedunt a causa prima magis recipiunt conditiones sue cause et precipue quantum ad incorruptibilitatem sicut patet de angelis et de corporibus celestibus primis in suo ordine. Effectus autem immediati et totaliter procedentes ab ipso secundo non sunt dicendi quia autem procedunt mediate ita ut sua existentia dependeat ab illo. Quare scilicet non habent existentiam firmam nisi per illa in quibus sunt. Autem in quantum sua existentia habent in esse ipsorum et non dependens eorum existentia existit ab illis quibus producuntur et hiis modo autem rationales que sunt libere et hiis aliquid sunt effectus cause prime totaliter et immediate producte tamen in corpore et de illis unum est ad hoc quod dicitur. Si autem loquimur primo modo hiis ad hoc est dicendum quod aut producitur in aliquo variabili et mutabili et ad oppositum possibili aut in aliquo immutabili et ipso ad contrarium. Secundo modo sic forte celi producta est in sua materia in medio ad illa concreata que in celo. Ita perficitur illa forma que non est ad quod primum potest et sic unum est de illis. Si autem loquimur primo modo sic caritas vel gratia que producitur in alio mutabili et variabili scilicet in voluntate et hec autem tamquam habens in pendentiam ab ipso est corporis et non secundum conditionem in corpore sue cause. Quia non est de effectibus principalibus prime cause. Secundum producitur in alio ad ipsum perficiendum quod sic est variabilis et mutabilis, scilicet hec autem modo habet esse solum et non per se. Unde et si immediate et totaliter dependeat a prima causa quantum ad productionem suam activam, non tamen totaliter quantum ad eius existentiam et permanentiam. Secundo ab eo quo producitur gratia. Ergo primo est unum de effectibus absolutis prime cause quasi totaliter et immediate sunt ab ipsa et in esse ipsorum et non in aliquo mutabili a quo dependeant, omnino sic est caritas. // Ad primum quod obicitur ix quod caritas non melius ac iocundius possidetur. Dicendum quod Ricardus loquitur de possessione caritatis et aliorum bonorum gratuitorum ab anima possessorum et ex hoc non sequitur quod similiter possidetur et iocundius quam alia dona gratuita que omnino non melius ac iocundius possidetur. Hoc quod potest possidere possidendi hoc in corpore. Unde sic comparatio modi possidendi caritatem est perfecta et forte. Non autem sic comparatio modorum possidendi caritatem inniteris. Quia melius et iocundius possidebitur postea ab anima quam nunc. // Ad primum quod obicitur x quod anima est in morte quare ymago et caritas vel gratia. Dicendum quod anima et gratia sive caritas non dicitur ymago secundum eandem formam. Anima enim dicitur ymago secundum quod dicit beatus Augustinus eo quod dei capax potest per cognitionem et amorem. Unde quia est ymago non est capax perfectum obiectum nisi dei et quia necesse est quod proportionetur obiecto suo necesse quod sit perfecta et incorruptibilis sicut suum obiectum et non dicitur autem quod eo quod est est in corpore et non esset alia ymago. Sed caritas vel gratia hac ratione non dicitur ymago. Secundo quia est quedam similitudo expressa bonitatis [illegible] dei ymaginem reformans. Et quia in potentia est ista [illegible] ymaginem deformare, ideo potest istam sanam ymaginem abicere. Ex quo est necesse ipsam corrumpi.

Licet non anima non possit ymaginem naturalem a se abicere, quia ipsa illa totaliter dependet a deo, potest tamen eam totaliter deformare. Et hoc quantum illa forma que ipsam perficit reformat consistit in voluntate precipue. Unde quamvis forma illa scilicet gratia vel caritas a solo deo dependet sed in voluntate, ideo potest corrumpi per actum voluntatis sicut videbitur. Sed nunc est ymaginis non sit in potentia anime, tamen in parte voluntatis est ymaginis plenitudinem ac decentiam servare. // Ad primum quod obicitur xi quod caritas habet esse in toto non in parte. Dicendum quod quedam est totalitas vie et quedam patrie. Totalitas vie in caritate vel gratia non tollit possibilitatem ad magis nec quantum ad actum nec quantum ad habitum. Sed totalitas patrie illa tollit, quia illa est totalitas simpliciter consummativa. Cum igitur dicitur diliges dominum ex toto corde, preceptum nobis secundum unum aliquam totalitatem vie, totalitas vero nobis totalitas patrie ad quam debemus et quam non possumus hic habere quantum est de statu communi, quam gratia caritatis vie non habet totalitatem ipsam omnino consummantem. Sed totalitas patrie ideo totalitas caritatis vie non ponit ipsam habere esse in corde, sed sola totalitas patrie que est consummativa, quia tunc non potest plus habere nec quantum ad actum nec quantum ad habitum. Secundo tunc habet actum perfectum et consummatum et tenet summum statum in debito ordine ac per hoc servat in corpore esse suum. Unde caritas vie non habet illam totaliter consummatam quam apta est et nata habere et ideo quamdiu est in via habet esse in parte respectu eius ad quod nata est, ideo non sequitur quod habeat esse in corde. Illa autem sunt in corde que sic habent esse in toto quod non sunt apta ad plus et hoc est habere esse in toto simpliciter non solum per statum et de illa est unum quod sunt incorruptibilia. // Ad primum quod obicitur xii quod omnis corruptio convenientia corrumpitur. Dicendum quod omnis corruptio corrumpitur: illud verum est quod quantum est de se habet necessitatem ad corruptionem et sic habet caritas vel gratia non ad contrarium. Sed dicitur ubi consumat eam frequenter quando voluntas bene se disponit ad hoc quod ei conservetur et in ipsa perveniet. Iste philosophus loquitur de illis que corrumpuntur in agendo per mutuam actionem et passionem; talia enim in contraria naturalia consequuntur agunt in invicem et patiuntur necessario et ab eum corrumpi. Sed in voluntariis non est verum, quia non est ibi passio dominorum per quandam necessitatem sicut in naturalibus. Secundo sicut voluntas potest conservare id quod habet ut non corrumpatur. Unde illud in naturalibus tenet vero est per quandam necessitatem et appetitum naturalem in mutua actione et passione inter formas contrarias, non autem sic est in voluntariis cuiusmodi est caritas vel gratia. // Ad primum quod obicitur xiii de amore naturali. Dicendum quod non est simile de amore naturali et gratuito, et hoc est quia amor naturalis fundatur super appetitum naturalem secundum naturam; appetitus autem naturalis non est inclinabilis ad oppositum et ideo amor naturalis semper manet manente natura, et hoc est quia fundatur super fixum quod immobile sive permanens est. Sed amor gratuitus respicit voluntatem et libertatem arbitrii et eius inclinationem, et quamvis eius inclinatio non est fixa et determinata ad unum, secundo est ad oppositum, ideo amor gratuitus variabilis est et mutabilis secundum quod variatur et inclinatur inclinatio de libertate voluntatis, et hoc quia amor ille non habet stabile fundamentum in quo radicetur. Hac eadem ratione convincitur illud, scilicet quod bona gratuita sunt corruptibilia in anima quamdiu vivit voluntas immutata et non fixa. Bona autem naturalia sunt incorruptibilia naturaliter et hoc quia radicantur in fixo et immobili. Et quod dicitur secundum [illegible] quod incorruptibile melius est

corruptibili. Dicendum quod aut loquitur ratione entium aut ratione durationum. Si ratione entium simpliciter hoc est verum. Unde caritas patrie que est incorruptibilis melior est te ipsa incorruptibili que est in via. Si autem loquitur ratione durationum tunc illa propositio veritatem habet ceteris omnibus paribus, alio modo non. // Ad [primum] quod obicitur xiiii quod simplex est incorruptibile. Dicendum quod id verbum autem intelligitur de illo simplici quod non est compositum in se ipso nec ex aliquibus partibus nec est componibile alii. Secundo habet esse in se ipso omnino firmum et absolutum et tale non habet esse pendens ex alio. Tale est sive simpliciter tale est firmum solius dei. Caritas autem vel gratia licet sit simplex quia non est composita ex partibus, est tamen componibilis alii, quod non habet esse absolutum. Secundo pendens ex alio in deo ab influente et a suscipiente. Tale unum est immobile ab esse in non esse propter dependentiam quam habet ad alium. // Ad primum quod obicitur xv quod dicit philosophus quod caritas est corruptionis nescia. Dicendum quod est loqui de caritate vel ratione sui vel ratione status. Si ratione sui, sic caritas est corruptibilis quia in ipso in quo est potest non esse, nec sic per equale dei influentiam confirmata. Si autem loquimur de ea ratione status hoc potest intelligi dupliciter: aut quia in omni statu semper permanet et numquam corrumpitur, et sic non est verum. Secundo caritas habita in statu vie frequenter corrumpitur. Aut quia nulli statui repugnat nec vie nec patrie sicut fides et spes. Secundo in omni statu reperitur caritas, quia in statu vie et patrie reperitur nec excluditur per aliquem statum. Secundo potius consona est et necessaria omni statui, non sic alie virtutes. Et ratione huius dicit apostolus I Cor. xiii quod caritas numquam excidit, et ratione huius dicit philosophus quod caritas est corruptionis nescia, non propter aliam causam. // Ad [secundum] quod obicitur xvi quomodo potest dici pro parte de caritate dei. Dicendum quod nomen caritatis generale est ad caritatem creatam et increatam. Si igitur loquimur de caritate ratione caritatis increate, illud simpliciter verum est. Si autem loquimur de caritate ratione caritatis create que est habitus mentis et virtus, tunc ratione huius quod caritas que est habitus necesse habet secum caritatem increatam cui cohaeret et perficit et assimilatur per emphasim, id est impropriae de ipsa dicitur quicquid de deo dicitur, et hoc quia exigit illa adherentia eius et assimilatio cum caritate increata, et sic patet quod non valet. Unde non sequitur quod sic sit simpliciter eterna vel incorruptibilis sicut deus. // Ad primum quod obicitur xvii quod caritas satiat totum appetitum voluntatis. Dicendum quod satiare appetitum aliquem est duplex, videlicet actu vel habitu. Si loquimur de satiatione actuali verum est, quia caritas qua bonum possidetur cor hominis satiat totum appetitum voluntatis, quia quamdiu manet caritas in ea non vult aliud nec amat sibi. Sed non satiat satiatione habituali, et illa ponit plenam et perfectam quietationem et sic voluntatis immutabilitatem, et sic caritas patrie satiat totum appetitum voluntatis, non sic caritas vie, nisi fuit aliquis privilegiatus ut beata virgo prima gratia sanctificata non potuit incorruptibilis. [illegible] Unde caritas vie non satiat simpliciter ad omne tempus, et hoc est satiare habitualiter, et ideo non procedit ratio. // Ad primum quod obicitur xviii de illa auctoritate Bernardi. Dicendum quod sic patet ex dictis Bernardi immanentibus: ipse non loquitur de quacumque titubatione vel deviatione que scilicet est per mortale peccatum cum tamen non manet integra aut solidus affectus in manente caritate. Sed loquitur ex illis que de infirmitate carnis et ex vi concupiscentie carnalis regnantis in carne frequenter patiuntur molestias et inordinationes in sensualitate qui ex caritate gemunt et clamant ad dominum cum apostolo Rom. vii: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Unde in tali statu

erat apostolus Paulus qui non tamen perdidit caritatem. Unde dicit sic alio [illegible] quippe est affectus et affectio. Affectus est quem gratia quedam [illegible] quippe quadam virtute firma et stabili mentem possidet quam per gratiam optinuit. Affectiones vero sunt que variis variantur rerum temporumque [illegible] infirmitas [illegible] carnis ex vitio prime originis sepe oritur, sepe cadit, sepe loquitur gratuite et ledit mentem melius dolente et patiente potius quam agente, quod pereat fortis gratia nec cum caritate producte. Sed ex caritate gemente et clamante ad dominum: Infelix ego homo, mente quidem servio legi dei, carne autem legi peccati. Item quibus ille enim sic dicit [illegible] Iohannis quod hic quod natus est ex deo, id est [illegible] homines [illegible] in tantum non peccant in quantum quod corruptus mortis forte operatur odit potius quod approbat. Sed unde ex quibus verbis apparet [illegible] sua quia loquitur de illis qui labuntur ex vitio carnis infrequenter et ordinationes sensualitatis et in multa venialia peccata. // Ad primum quod obicitur xix dicendum ut prius quod primum verbum Dionysii intelligitur de corruptione illa quam facit malum. Unde loquitur de illa corruptione quam malum facit in demonibus, non autem loquitur de illa corruptione que respicit privationem esse corporis [illegible], quam facit malum non respicit esse absolute in se sed eius ordinationem et habilitatem ad bonum. Unde de tali corruptione loquitur ubi dicit sic apparet per privationem suam, non de illa corruptione que ad corrumpendum vel deficiendo in se ipso vel ad privationem sui [illegible]. // Ad primum quod obicitur xx quod numquam excidit numquam corrumpitur. Dicendum quod caritas non cadat a caritate, dicitur numquam excidere apostolus hoc quod in nullis habentibus caritatem numquam cadat a caritate. Secundo quia semper in eo perseverat caritas. Sed per tantum hoc dicit apostolus quia scilicet in omni statu est caritas, scilicet tam vie quam patrie, et nullus istorum statuum ei repugnat, sicut fidei et spei repugnat status glorie et ideo non manent. Unde primum verbum quod apostoli non intelligitur pro comparatione ad subiectum caritatis quia scilicet semper in eodem non maneat, sed pro comparatione ad utrumque statum, scilicet tam vie quam patrie, quia scilicet nulli repugnat. Et hoc est quod dicit magister Hugo de Sancto Victore [illegible] de sacramentis [illegible] de caritate: non dixit apostolus caritas a nullis excidit sed numquam excidit, quia non in omnibus manet et tamen semper manet, et dicitur [illegible] postea quod sicut fides et spes que aliis hic a quibusdam excidunt tamen hic manent, quia hic numquam prius excidunt quam in aliis manent. Sic et caritas hic que aliquando hic a quibusdam excidit nec umquam tamen prius excidit, quia [illegible] semper manet [illegible]. Unde Hugo ex quibus verbis apparet quod caritas propter hoc dicitur numquam excidere quia in omni statu caritas invenitur, scilicet tam vie quam patrie, non quia in illo quod aliquando eam habuit semper maneat. // Ad primum quod obicitur xxi quod caritas semper servat et servare facit rerum ordinem [illegible]. Dicendum quod caritas quantum est de se et quamdiu est in mente semper servat et tenet rerum ordinem [illegible]. Sed quia liberum arbitrium sive voluntas non habet eam [illegible] ratione conditionis [illegible] sed secundum suum modum eam accipit, ideo habet eam variabilem et corruptibilem et ideo potest eam deserere et non habere et sic [illegible] ordinem [illegible] actualiter amittere. // Et quod obicitur quod

qui habet caritatem natus est ex Deo et peccare non potest quia talis est, ut dicit Glossa. Dicendum quod illud verbum Glossae verum est quamdiu custodit generationem suam spiritualem, sed potest eam deserere et vertendo se ad aliud. Unde si talis velit in caritate vel gratia per quam filius Dei est, tunc verum est, quia per eam potest omni peccato resistere. Unde sicut ista propositio est duplex: album possibile est esse nigrum, quia composita sensu diviso est vera, et hoc album in potentia est esse nigrum, quia composita est vera, divisa falsa; sic ista: omnis qui natus est ex Deo peccare non potest, composita non est vera, sed divisa est falsa, quia ille qui ex Deo natus est secundum praesentem iustitiam potest eam deserere quia deserta potest peccare. // Potest et dici ad hoc per verba et in contrario verbi quod non loquitur de omnibus peccantibus qui prius habebant caritatem, sed de illis qui peccant ex infirmitate vel timore, non quod contemptu solo modo vel libidine. Hoc est in prima canonica Johannis. Illi enim peccando post agunt quam agant bene peccando et caritatem in se ipsis corrumpunt et eradicant fundamentum caritatis et omnem dispositionem propinquam ad recuperandam caritatem, sed primi peccando plus agunt quam agant. Unde etsi caritatem actualiter perdunt, tamen dispositionem propinquam ad caritatem retinendam non amittunt, sicut inferius patebit. Et ideo non peccant perseverando, hoc est non est perseverans in peccato suo, immo finaliter caritatem recuperant, tamen actualiter in ipsis corruit, quamdiu est in ipsis peccatum. Et hoc est quod ipse dicit ibi: sic omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare qui ex Deo natus. Secundum est ut vis videri (?): non in quantum peccatum facit quia patitur potius quam facit, qui natus est ex Deo et non potest peccare perseverando, scilicet in peccato, cum legi Dei tamen mente serviat etiam carne serviat legi concupiscentiae et peccato inhaerente legi peccati videbatur servire. Hoc verum et ponitur extra de poenitentia distinctione. Unde non vult dicere de omnibus habentibus caritatem quod non possint peccare, sed loquitur de illis qui ex infirmitate vel timore peccant, quia etsi peccant actualiter non tamen finaliter, quia finaliter non peccant, quia semper remanet in ipsis propinqua dispositio ad caritatem vel gratiam. Responsio: cum dicitur quod non potest peccare, per hoc non negatur simpliciter potentia peccandi, immo facilitas, quasi diceret: difficile non potest peccare vel in peccato perseverare, quia habet dispositionem ad bonum propinquam et stimulantem ipsum. // Ad primum quod obicitur contra: aut cedit in actum aut in nihil. Dicendum quod quaedam formae sunt quae educuntur de potentia materiae, et tales habent radicem in materia concreata ipsi, sicut dicit Augustinus, et tales sunt istae formae naturales, sicut formae elementorum, et de illis est verum quod quando corrumpuntur quod non cedunt in non ens, immo sicut quando generantur educuntur de potentia materiae, ita quando corrumpuntur redeunt ad eandem et sunt in potentia materiae. Unde ad illud est

[illegible] primum quod habeant in potentia materiae redeunt per suam corruptionem. Aliae autem sunt quae totaliter sunt ab extrinseco non educuntur de potentia materiae, immo educuntur per se de illo, et tales non habent causam in materia sui subiecto, et tales formae sunt sicut dicitur diaphana dicuntur, quia quaedam sunt quarum esse primo est in fieri et postea in facto esse per ordinem naturae; sicut est anima rationalis et aliae formae creatae. Quaedam autem sunt in quibus simul sunt fieri et factum esse, quia simul esse earum est in fieri.

et tales sunt quae per influentiam habent esse sicut lumen in aere vel radius sicut species visibilis in organo, et talis est caritas vel gratia. Tales igitur, quia necessario habent continuationem cum sua origine, non habent causam vel principium in subiecto; quando discontinuantur aliquomodo a sua origine necessario cadunt in nihilum et annihilantur, vel quia radicem suae essentiae non habent in materia vel subiecto sicut primae, nec in sua causa producente, et ideo non ad subiectum debent redire. Tamen non annihilantur eorum principia vel causae in materia vel subiecto. Sic est de primis non ad causam producentem, cum non habent esse in illa sed ex illa. Unde sicut producuntur ex nihilo, ita corrumpuntur per oppositam viam ad nihilationem, non quod proprie dicantur redire ad suum oppositum, principium et effectum, quia scilicet potest producere vel similiter. Quoniam igitur caritas vel gratia, cum sit quaedam similitudo bonitatis primae, habet esse habitum scilicet in continuatione et connexione cum sua origine et non habent causam vel radicem in subiecto, ideo cum cessat illa connexio necesse habent in nihilum redigi, quia ex nihilo procedunt. Unde sicut in prima corruptione cedet in nihilum, quia non habent esse ex aliquo radicaliter vel essentialiter sed ex potentia nihilo, ita dico de huiusmodi formis et influentiis. Unde dicit Philosophus: nihil secedit in non ens. Istud est verum de formis naturalibus quae radicaliter vel essentialiter habent esse in potentia materiae et per agentes educuntur in actum et de illis quae causantur ex principiis subiecti, sicut sunt formae accidentales. Non autem est verum de influentiis vel quae habent esse in influentia et influendo solum, cum non sint totaliter ab extrinseco et ex nihilo; non sint in producente sed a producente, cum corrumpuntur necessario cedunt in nihilum, scilicet quando producens cessat influere. // Et quod obicitur quod non potest cadere in nihilum propter infinitam distantiam entis ad nihilum, dicendum quod sicut ipse non potest transire illam distantiam quae est nihil ad esse nisi per potentiam infinitam, ita dico quod non potest redire ab esse in nihilum et annihilari nisi per subtractionem influentiae potentiae infinitae. Unde totus mundus non posset unam creaturam in nihilum redigere nisi divina potentia subtraheret influentiam suae conservationis ab illa, et tunc caderet in nihilum sicut patuit. Defectus ipsa vero non habet causam efficientem sed deficientem; sicut ad hoc quod aliquid creetur a nihilo necesse sufficit praesentia influentiae potentiae divinae quae est infinita, ita ad hoc quod redeat in nihilum requiritur subtractio influentiae potentiae infinitae. Et sic est quod caritas corrumpitur, quia in illa actione a Deo auctore cessat Deus influere in illo gratiam, quia influentia cessante ipsa caritas vel gratia ordinata ad naturam. Responsio dicitur quod non est simile, quia non est caritatis in nihilum nulla habet tendentiam ad esse nisi aliquam ordinationem vel aspectum ipsius melioris, et ideo non nisi per potentiam infinitam agentem existit ad aliud in esse; sed esse eo quod creatum est habet naturalem tendentiam ipsius melioris ad nihilum sicut ad non esse. Unde maiorem habet ad ipsum proportionem quam contra. Et ideo non oportet quod potentia infinita agat ad hoc quod creatura cadat in nihilum, sicut ad hoc quod de nihilo ducatur ad esse perfectum, quia non est forte tanta distantia nec proportio esse creati ad nihilum quanta est ipsius nihili ad esse, sicut dictum est. // Ad primum quod obicitur XXIIII: omne mobile necesse est inclinationem sui ponderis. Dicendum quod primum est verum de mobili per suum et de naturali pondere, quia naturale pondus ex necessitate naturae et exigentia necessario rerum (?) formae naturae et secundum exigentiam determinatum est ad unum. Secundo modo est necessaria inclinatio talis ponderis, quia non est contra conditionem necessitatis naturae et secundum exigentiam. Caritas autem non est pondus naturale, immo voluntarium, et non in est contra conditionem necessitatis sed voluntatis. Et ideo contra quod est subiectum velle potest moveri contra illam. Et

non moveri. Unde in ponderibus naturalibus necessitate habet quod non inclinantur. // Ad primum quod obicitur XXIIII: quod Deus habet necessitatem multiplicandi se et propagandi filios. Dicendum quod cum caritas vel gratia sit quaedam immediata et expressa similitudo, non est nata esse ab alio quam immediate a Deo, et non ei repugnat habere potentiam multiplicandi se per se, immo est conservatio et multiplicatio totaliter immediate a Deo, non sicut de aliis formis vel naturalibus corporibus. // Hoc sic dictum est: caritas vel gratia habet esse per continuam influentiam. Unde suum esse est suum fieri, et ideo non oportet quantum ad sui productionem ab influente, ideo non potest producere nec multiplicari nisi ab ipso, sed aliae formae vel aliae corporales non sunt huiusmodi, immo sunt in suo facto esse, et ideo eorum productione non pendet totaliter a primo producente, immo possunt sibi similes producere; non sic autem caritas vel gratia. // Ad primum quod obicitur XXV: quod corpus est in rebus quod longe distare a primo principio. Dicendum quod licet caritas vel gratia minime distet a Deo quantum ad hoc quod est expressa similitudo reformata vel similitudo imaginis, tamen magis distat ab illo quantum ad illam conditionem essendi quam conservat vel collocatur in corporalibus et hoc est habere esse absolutum in se et independens. Caritas enim vel gratia habet esse dependens ab extrinseco, quia non habet esse in se ipso sed in alio, et ideo minus est propinqua primo rerum principio quantum ad illum modum essendi quam necessario conservatur in corporibus, quia non habet esse absolutum et fixum et independens sicut illa quae sunt in corporibus. // Ad primum quod obicitur XXVI: quod Deus exire in esse per nobiliores essendi conditiones. Dicendum quod imago recreationis non habet nobilitatem per esse absolutum et distinctum a dignitate imaginis recreationis. Unde non dicitur ea nobilior quia per se vel in se habeat nobilitatem maiorem, sed quia ipsam magis nobilitat et reddit nobiliorem. Unde suam nobilitatem non habet absolute in se ipsa sicut habet imago creationis, sed in alio quod est alterius generis sicut quod non habet esse, et suam nobilitatem quam habet accipit in maiori dependentia quam imago creationis. Ideo non est firmiter in corde sicut illa quae sua nobilitate dependet a re immutabili et naturali. Tamen quamvis non habet esse nisi nobilitate sua essendi nisi in se ipsa est nobilior quam imago creationis cum in se ipsa non habeat esse, sed ob hoc tamen dicitur nobilior quia ipsam perficit et meliorat. Hoc tamen non habet nisi in ipsa. // Ad primum quod obicitur XXVII: quod iusti propitiae erunt in morte (?). Dicendum quod de iustis convenienter loquitur dictum uno modo quantum ad habitum, alio modo quantum ad premium. Si loquimur de ipso quantum ad premium sic certum est quod ipsa est perpetua et immortalis. Sic dicitur de patientia ratione praemii quod patientia pauperum non peribit in finem. Hoc non dicitur ratione praemii patientiae et sic intelligitur illud verbum Scripturae quod dicitur de iustitia quod in perpetuo quod (?) perpetua (?) dicitur de ea. Quod dicitur: Iustitia autem est mortalis ad quaesitum. Si autem loquamur de iustitia quantum ad eius habitum, tunc de utraque iustitia est intelligendum scilicet generali et speciali tamen ut dictum est. De ipsa est loquendum dicendum scilicet per comparationem ad Deum vel per comparationem ad Deum vel per comparationem ad statum. Si primo modo non sic est certum, quia in eodem subiecto non semper manet, sed per comparationem ad statum sic est verum, quia in utroque statu scilicet viae et patriae manet iustitia, quia in utroque statu anima recte ordinata ad Deum et ad proximum, sed quae in statu ordinem attenditur iustitiae. // Ad primum quod obicitur XXVIII: dicendum quod non est simile de potentiis et de habitibus, quia potentiae in me sunt naturales ipsi animae et manant ex eius natura, et ideo sicut anima est in corpore ita et illae quia sine illis non potest esse perfecta, sed habitus isti qui sunt gratia vel caritatis ad uniendum ei possunt esse completum

non. Ideo sunt ei accidentales et sine illis habet anima perfectum esse in natura et non radicantur in essentia animae sicut potentiae, sed sunt a Deo influente ad rectificandum voluntatem. Unde ipsam voluntatem respiciunt, quae est mutabilis et vertibilis, et ab ipsa dependent, et ideo non sunt immutabiles donec ipsa voluntas stabiliatur et confirmetur in bono. Unde puto quod habere obitum in corde non sit tota causa quare potentiae sunt in corde, sed potius quia sunt et radicantur in substantia animae quae est in corde, quia sine illis non habet perfectum esse in natura quod probat quoniam potentiae sensitivae iam non sunt in corde, tamen earum obitum sumpsit non est in corde, sed quia potentiae ad complementum esse animae quod perpetuum est in corde. // Ad primum quod obicitur XXIX: dicendum quod duplex est medium: est enim quoddam medium per participationem quod participat utrumque extremorum, et de illo verum est primum quod obicitur. Tale enim habet convenientiam cum extremis; et tale medium non est caritas vel gratia inter bonum naturae et gloriae. Aliud est medium per ordinationem, et sic est medium inter aliqua duo quod ordinat unum ad alterum ut pertingat ad ipsum sicut coniungitur unum alteri. Et hoc modo caritas vel gratia est medium inter bonum naturae et gloriae, quia facit bonum naturae pertingere ad bonum gloriae et ordinat et coniungit unum alteri, et de tali non oportet quod habeat conditiones essendi conformes extremis, immo non oportet quod tale medium participet naturam illas conditiones quae exiguntur ad hoc quod unum extremum ad alterum ordinetur et eidem coniungatur. // Ad primum quod obicitur XXX: dicendum sicut dicit Johannes Damascenus libro II capitulo XXIX: est voluntas Dei antecedens et consequens. Voluntas Dei antecedens est acceptatio ex ipso existens, hoc est ex sua bonitate et liberalitate procedens. Hac voluntate vult omnes salvos fieri, non tamen omnes salvi fiunt. Voluntas consequens est concessio ex nostra causa. Unde hoc respicit nostra merita et dispositionem ex parte nostra. Licet igitur voluntate antecedente velit omnes existentes in caritate, scilicet quantum est de se conservare in illa, non tamen voluntate consequente, quia cum quis existens in caritate facit se ineptum avertendo se a Deo qui est bonum summum, non vult conservare vel non servat ipsum quamdiu quando voluntas humana se subtrahit ab ipso et ipse similiter se subtrahit voluntati suae ab ipsa, ne per eam conservet in bono cum ipsa non velit conservari. // Et si obicitur quod existens in caritate est dispositus ad hoc quod teneat, ergo Deus vult et Deus ipsum tenere et conservare, dicendum quod verum est quamdiu est in caritate ipsum disponente, sed ipse potest caritati deficere avertendo se a Deo caritatem influente et conservante, et se avertendo reddit se indispositum volendo, vel peccato disponit se dispositione contraria. Unde certum est quod tenetur voluntate in bono quamdiu tenetur se in rectitudine sua quia recte est disposita, et quia potest rectitudinem illam deserere potest et suam dispositionem auferre. Unde quando voluntas se avertit a Deo suam gratiam subtrahit, id est plus non influit, et tunc caritas vel gratia est deserere, quia conversio voluntatis ad Deum est dispositio ad illam tentionem. Unde Augustinus VIII (?) capitulo XV: non enim deserit ille ante ut desereret, sed ut deseret deseruit; ad malum quippe prior est voluntas hominis, ad bonum vero prior est voluntas creatoris, et sic homo prior se subtrahit et suam bonam dispositionem tollit. // Responsio ad maiorem prioris evidentiam est notandum quod quaedam sunt actiones divinae in quibus solus Deus est agens, et quarum ipse est tota causa, sicut est actio creationis rerum, et in talibus verum est quod sufficit posse et scire et velle Dei. Sunt autem aliae actiones divinae in quibus solus Deus non operatur, immo exigitur ibi coadunatio sui cooperantis creaturae, et in talibus non solum sufficit scire et posse et velle Dei, sed in scire et posse et velle

creature rationalis pro suo modo. tales sunt actiones divine que respiciunt h. ar. sicut est iustificatio. sic sunt actiones meritorie et huiusmodi. in hiis enim exigitur voluntas hominis consentiens ut cooperans et hoc non propter insufficientiam dei agentis. sed propter conditionem libertatis recipientis. alias enim non esset actio meritoria nec voluntaria. similiter nec demeritoria. quia igitur conservatio caritatis est actio divina que respicit h. ar. et in quantum est liberum et ordinatur ad meritum. igitur ad istam non exigitur solum posse. scire et velle dei. sed et velle ipsius volentis. sic h. ar. et quia illud velle desinit quando voluntas se applicat ad contrarium. scilicet ad peccatum mortale. ideo tunc necessario ipsa caritas deficit et eius conservatio cessat cum ad hanc exigatur non solum actus divine voluntatis sed et actus voluntatis libere create. et sic patet quare licet deus eam conservare nesciat quantum est de se ipsa tamen deficit. quia voluntas creata ei desinit. Ad 1m quod obiectio xxxi. quod contrarie qualitates sunt difformes ad bonum eternum ordinabiles. dico quod aliter et aliter quam creatura rationalis creata. ut talis ordinata est ad difformitatem et ad bonum eternum quod est beatitudo tamquam eius susceptivum. igitur anima et caritas non. immo tamquam motor rationes. igitur enim ut caritas nominat 1o quo anima efficitur actu difformis et beata. unde non sunt ordinabiles ad illa tamquam subiectum. sed sicut rationes seu dispositiones ad illa. et ideo non oportet quod sint incorruptibiles sicut anima. quia licet anima sit ad illa ordinabilis ex natura. tamen quod actu ordinetur hoc procedit ex sua voluntate. et ideo iste dispositiones respiciunt eius voluntatem mutabilem. et non sunt incorruptibiles. non sic autem anima que ordinatur ut subiectum illius difformitatis glorie. quia cum beatitudo sit perpetua oportet quod habeat subiectum perpetuum. et tamen sic est subiectum ordinabile ex natura ad ipsam oportet quod habeat subiectum perpetuum ex natura sua. non sic iste dispositiones que respiciunt actualem ordinationem. licet enim ordinabilitas sit incorruptibilis. tamen actualis ordinatio est corruptibilis. et ideo similiter illa que respiciunt actualem ordinationem. Ad 1m quod obiectio xxxii. de matrimonio spirituali et carnali. dico quod matrimonium carnale sacramentum est et sacramentum rei signum et quando signum et signatum debent habere similitudinem precipue in sacramentis ut dicit hugo. ideo cum sit signum rei indivise et inseparabilis. scilicet coniunctionis divine et humane nature in christo. sive coniunctionis christi et ecclesie. ideo continua inseparatio licet originem habuerit naturaliter voluntatem et consensum mutuum. unde cum ipsum sic stabilivit ut sit inseparabile postquam est consummatum ut esset rei tam nobilis congruens signum. hoc etiam fecit propter bonum honestatis et propter bonum prolis. quia iustum est ut vivat ad prolis educationem. ex quo proles processit. sed matrimonium spirituale totaliter est in voluntate mutabili radicatum sicut in libero. ideo mutabile est quamdiu non sit consummatum quod sit est in beatis per gloriam. licet enim per caritatem et gratiam inchoetur et radicetur tamen per gloriam consummatur. ideo sicut matrimonium carnale ante consummationem est separabile per alterum. sic istud est separabile. Ad 1m quod obiectio xxxiii. qui biberit ex aqua hac non sitiet in eternum. dico quod non loquitur ibi de quocumque potu. sed de assiduo et perseverante et de tali est verum. quia tales sunt que inebriant animam. non scilicet qui dimittunt cito postquam biberint. Ad 1m quod obiectio xxxiiii. quod conservatio precepti est duplex. quedam est debite ipsum implendo et exequendo. alia est finalis usque in perfectionem perseverando usque ad finem. sic per caritatem. ideo caritas dicitur finis precepti et conservatio. tamen quia preceptum debite et meritorie facit impleri tamen et quia ad premium perducit vel pertingit. et ideo quia prima conservatio non est necessario et semper finalis. ideo nec caritas necessario. propter hoc semper oportet dicitur finalis. sed illa sola que conservatur pertingendo ad premium conservationis et de illa est verum quod non potest corrumpi. de alia non. Ad 1m quod obiectio xxxv. dico quod de anima est loqui dupliciter. uno modo quantum ad eius substantiam. et sic verum est. quia ipsa res durat in infinitum et non corrumpitur. alio modo est loqui de ipsa quantum ad eius statum in corpore et existentiam. iste est status vie. et quantum ad hoc. dico quod anima ut est existentia mensuratur tempore sibi. et caritas in quantum respicit istum eius statum et existentiam ideo est corruptibilis. Ad 1m quod obiectio xxxvi. quod omnis effectus qui ex re. dico quod illud est verum. quando ille effectus sic procedit ab illa causa quod totaliter procedit ab illa causa et non ab aliquo mutabili et variabili. caritas autem est effectus procedens a deo non in se ipso. sed in alio quod est mutabile et variabile et a quo dependet et in quo habet actualitatem sue existentie. ideo quando 1m deficit necesse est eam corrumpi. Ad 1m quod obiectio xxxvii. quod bonum nature in anima est incorruptibile. dico quod non est simile. quia bonum nature fundatur super principia essentialia creature rationalis ut sunt incorruptibilitatem et unionem. et quia incorruptibilitas sive unio est immutabilis quia illa principia substantialia inter se habent quod compleant se mutuo et eius [illegible] suos. ideo bonum nature fundatur sicut immutabile et ipsum est incorruptibile manente creatura. sed bonum gratie radicatur sicut in 1o quod in creatura rationali in parte est mutabile et defectibile. scilicet sicut h. ar. quia in ipso est ut in libero et ab ipso dependet. ideo ratione huius quod liberum suum mutatur et deficit eius bonum gratie est in ipsa corruptibile et variabile. [marginal note: 23 ad s q…]

De secundo quod consequenter videndum est quod sicut habetur ex dictis secundum philosophum aliquid corrumpitur multis modis. est quedam corruptio qua aliquid corrumpitur per resolutionem sui per divisionem et sic illa que sunt composita ex diversis principiis. ante corrumpuntur anime corruptibilia sunt quantum est de natura sua. et sic caritas vel gratia cum sit forma simplex nullo modo corrumpitur nec aliquo modo corruptibilis est. Est alia corruptio qua aliquid corrumpitur per mutuam actionem et passionem et hoc modo corrumpuntur ille qualitates contrarie que sunt in aliquo. ut modo corrumpitur frigiditas a calido. ut et modo corrumpuntur illa que sunt ex contrariis. sicut corpora mixta. unde ista corruptio dicitur quia alia est corruptio qua corrumpitur aliquid a contrario agente. sicut dictum est de calido et frigido. alia est corruptio qua aliquid corrumpitur ex contrariorum mutua actione et passione sicut est in mixtis. neutro istorum modorum corrumpitur caritas vel gratia. tamen quia non habet contrarium agens cum habeat contrarium quod sit in aliquo. immo privatio sua. tum et quia non est ex contrariis permixta. immo simplex forma. tertia est corruptio qua aliquid corrumpitur per ordinationem ad mediationem. et isto modo est corruptio in formis que totaliter sunt ab extrinseco et non educuntur de potentia materie. et hoc est per influentiam continuam et non habent contrarium quod sit in aliquo. quando igitur caritas vel gratia est talis forma ideo eius corruptio est per abnegationem et reductionem in principium non ut prius quod deus cessat influere ab h. ar. suam influentiam per quam ipsa gratia habet esse et continuationem in essendo. signum quia quando sit principium huius corruptionis ante sit peccatum mortale. dico quod sicut videmus in corruptione naturali aliquid aliud est principium corruptionis dicitur. ita isto modo in corruptione spirituali potest aliud esse principium corruptionis. in corruptione enim forme naturalis sicut quando corrumpitur forma aque et generatur in materia forma ignis aliquid est ibi principium corruptionis ultime per modum cause agentis. et sic ignis agens et intendens generare formam suam in materia aque est causa corruptionis forme aque. alio modo est ibi aliquid principium ultime corruptionis per modum disponentis et ultima alterantis et hoc modo dispositiones contrarie precedentes generationem forme ignis in illa materia sunt causa ultime corruptionis. sicut caliditas et siccitas. causa dicitur corruptionis forme aque in illa materia. tertio modo est aliquod principium ultime corruptionis per modum informantis. et sic forma ignis generata in materia aque et educta de potentia materie in actum per operationem agentis est principium et causa corruptionis forme substantialis aque in illa materia. quia non possunt simul esse in eadem parte materie forma substantialis ignis et aque. immo necessario generatio unius est corruptio alterius. Similiter dicimus quod est suo modo in corruptione spirituali que est caritatis vel gratie. sicut enim hic quod aliquid dicitur principium et causa corruptionis per modum agentis vel efficientis. sic gratia vel caritas non habet principium sue corruptionis ut causam. sed habet principium ut causam sue corruptionis per modum deficientis et hoc modo cessatio sui defectus divine influentie ad continuationem caritatis vel gratie et similiter defectus h. ar. quo enim deficit ipsi caritati vel gratie est causa sue corruptionis. unde deus non est causa sue corruptionis aliquid agendo. sed influere cessando in h. ar. eius deficientia cum non possit esse nisi in ipso. Secundo modo est principium corruptionis per modum alterantis ipsam voluntatem. sicut h. ar. cum contrario disponitur et hoc modo peccatum mortale per 1m quod est appetitus delectabile in ipsum est principium vel causa corruptionis caritatis vel gratie. peccatum enim per 1m quod est appetens in ipso delectabile ipsam voluntatem que movetur per affectum et desiderium alterat et mutat et trahit et per hoc quod sic iam alteratur et mutatur disponitur ad hoc quod deficiat et deserat se gratie et caritati et in ipsa corrumpatur. Tertio modo est principium corruptionis per modum cause formalis sive informantis et hoc modo gratia non habet principium corruptionis vel caritas. sed principium habet corruptionis per modum difformantis et hoc est quia caritas vel gratia non habet contrarium. quod sit in aliquo ut forma contraria. sed privatio pura. et hoc modo peccatum mortale ratione defectus et privationis quam importat est causa corruptionis caritatis et gratie. unde non habet corruptionem per modum cause ut principium formalis. sed solum per modum difformantis et sic peccatum in quantum malum et peccatum quia nominat non nisi privationem est causa sue corruptionis. secundo enim sicut forma ignis informat et perficit materiam aque et ideo ad eius presentiam corrumpitur. sic peccatum informat animam vel voluntatem et per hoc corrumpit caritatem vel gratiam. sed sicut ignis tollit siccitatem et cecitas visum. sic peccatum dicitur actuale deficiens in voluntate quo deficit ipsi gratie. quia avertitur a summo bono creatore et quia sic avertitur et deficit gratie. cum non esset eius subiectum nisi per tamen eius conversionem ad primam bonitatem. ideo deficiente illa conversione ad et per hanc conversionem. deus desinit gratiam influere et sic gratia corrumpitur et deficit et adnichilatur. quia deficit eius principium influens et subiectum suscipiens. scilicet voluntas. ex hoc enim quod voluntas trahitur et allicitur et aliquo modo alteratur per delectationem peccati que est contraria delectationi que est in deo et conversioni sive ipsius ad deum. disponitur ad hoc quod totaliter a deo avertatur et quod actualiter cadat in illum defectum actualis aversionis. cum quod actu cadit in illum necessario ex hoc fit inepta ad tenendam gratiam. quia perdit id per quod erat apta ad gratiam et subiectum eius et sic illi deficit. ideo necessario cum sit deficiens avertendo perdit dispositionem necessariam ad formam gratie et ideo necessario ipsam perdit. quia perdit rectam ordinationem ad deum. quia deficit illi per actum actualis aversionis et inordinate conversionis. Tenendum est igitur quod peccatum non est principium corruptionis gratie per modum agentis sed per modum disponentis et alterantis voluntatem ut dictum est per modum deformantis. quia necessario ad actualitatem peccati deformatur et perdit formam suam scilicet gratiam. quia peccatum deformat eam. per hoc quod assentiens peccato deordinatur et deficit gratie et hoc per actum suum. per hoc enim voluntas eam abicit quod vult aliquid cum quo non potest stare gratia et per hoc illi deficit. quia peccatum cum non sit nisi aliquid non potest agere per se in gratiam. sed voluntas flexibilis et defectibilis ei deficiendo eam abicit a se et ideo eam non aufert. sed deficit eam in subiecto amplius. Ad rationes igitur positas in contrarium est respondendo et primo ad primam quod dicitur quod omne quod corrumpit agit. dico quod illud verum est de eo quod corrumpit per modum cause ut principium efficiens et tale est quod actu suo corrumpit alterum. malum quod sic non corrumpit. unde non corrumpit agendo sed potius corrumpit quia ipsum est corruptio. et si cum dicitur omne quod corrumpit agit. hoc est verum de corruptione que est nisi aliquid non de illo quod dicitur corrumpere quia est privatio. propter quod cum dicitur quod non corrumpit virtute loci. dico quod falsum est. immo nisi actus voluntatis que est bona voluntate esset non contereret numquam malum gratiam corrumperet. et quod dicitur quod non est 1m bonum contrarium nisi bono. dico quod verum est et ideo non corrumpit ipsum in ipsum tamquam contrarium agendo sed eidem deficiendo et ipsum destruendo et a se abiciendo. Ad 1m quod obiectio ii. patet ratio per hoc que dicta sunt in precedenti responsione. Ad 1m quod obiectio iii. quod omne quod omne quod corrumpit aliud potest sic illud et est illo potentius. dico quod illud est verum de corrumpente aliud agendo in illud. sic autem non est dico quod peccatum corrumpat caritatem vel gratiam. unde corruptio caritatis vel gratie non est per hoc quod peccatum agat in ipsam. eam expellendo et corrumpendo. sicut una forma naturalis expellit aliam. sed hoc modo est quod causa esse caritatis [illegible] scilicet a deo influente et h. ar. suscipiente. cum h. ar. se a deo avertit caritas in se ipsa deficit. et quia non se avertit nisi peccando. ideo per peccatum dicitur caritas vel gratia corrumpi. non propter maiorem potentiam peccati agentis. sed propter defectum ipsius h. ar. sive capacitatis [illegible] quia h. ar. avertendo se ei deficit. unde in hoc [illegible] tum [illegible] actionem h. ar. qua agat in caritatem vel gratiam [illegible] nunc in continua[illegible] fit ista corruptio. sed potius h. ar. sui voluntatem sentit de eo q[illegible] tus agit in se ipsa [illegible] actu ad continuitatem. Rursus h[illegible] convertit se ad peccatum et avertit

se a(?) et sic facit se ad susceptionem gratie ineptum; et quia hoc non facit nisi convertendo se ad peccatum, ideo collatio gratie et dimissio peccato per hunc modum non tanquam per se; unde collatio ista non est per violentam actionem, quia de illa est verum. Ad quartum quod obicitur: quod amor ordinatus et inordinatus simul sunt ut dicitur contra Aug., dicendum quod amor inordinatus est duplex: est enim quidam amor inordinatus qui formaliter est peccatum mortale, sicut est nimius amor pecunie vel excellentie, et de tali amore inordinato dicitur quod nunquam stat cum amore caritatis ordinato simul. Est alius amor inordinatus qui non est formaliter peccatum sed potius causaliter, quia est causa peccati, et talis amor inordinatus dicitur libido que est ex originali peccato contracta, que vix quia nunquam est sine peccato saltem veniali, et iste amor magis ac magis minuitur, sed quod crescat caritas et quod augetur(?) quod minuitur cupiditas caritate crescente; unde perficiat deus in nobis amorem caritatis ut iste deficiat ut sic bene vivamus, et de isto verum est quod manet cum caritate, sed iste non est peccatum mortale actualiter nec esse(?) sed solum dispositive et causaliter, quia disponit quantum est de se et inclinat ad amorem inordinatum qui est peccatum mortale nisi ei resistatur per amorem qui est caritas, et ita non procedit argumentum. Amor enim iste non est peccatum formaliter, sed ex peccato originali derelictus et inclinans ad peccatum, et iste nominatur aliquando cupiditas vel concupiscentia vel libido, vel ut dicit Aug. in predicta auctoritate, quod isto male vivamus formaliter, sed solum dispositive seu causaliter. Ad primum quod quinto obicitur quod motus fit per viam predominantis, dicendum quod aliud est de predominante in natura et in voluntate, quia in natura predominatur per exigentiam et necessitatem nature, et est predominantia manens semper cum natura, et de tali est illud verum quod dicitur, et de tali predominante loquitur Philosophus, sed quod predominatur in voluntate non semper nisi ex necessitate predominatur, immo secundum beneplacitum voluntatis, et ideo tale quamdiu voluntas vult predominatur, quando autem amplius non vult non predominatur; licet ergo voluntas primo moveatur quamdiu predominatur in ea actu, tamen quia voluntas potest facere sibi aliud predominans actu in ipsa, ideo movens primo et movens secundario ad predominans voluntarium dicitur quod voluntas facit causaliter quod facit iste(?), quia causalis est predominans predominans voluntarium dicitur quod voluntas facit sibi frequenter et facere potest aliud predominans, sicut affectionem terrenam vel carnalem; itaque caritas in ipso non predominetur, immo potest a se expellere predominantiam caritatis cum non insit ex necessitate nature, et movere potest per aliud actu predominans, propter quod vel ad presentiam ipsa caritas necessario expellitur, propter hoc quod faciendo aliud predominans voluntas necessario deficit caritati et sic caritas corrumpitur. Ad illud quod sexto obicitur quod fides non tollitur per peccatum mortale, dicendum quod fides nominat habitum quemdam ab aliis habitibus virtutum essentialiter distinctum, secundum nominat habitum gratuitum et formatum sicut est in fide formata; fides ergo in quantum nominat quemdam habitum cognitivum non tollitur per omne peccatum mortale sed solum per unum sicut per illud quod est ei essentialiter oppositum [illegible] sicut per infidelitatem, et hoc quia fides sic non dicit [illegible] facies(?) per actum [illegible] non tol[illegible] sed de assiduo(?) [illegible] habetur per alia sed per illud solum [illegible] fides sunt [illegible] fides non tollitur per omne [illegible] postquam [illegible]

peccatum mortale, quia omne peccatum mortale ei formaliter opponitur in quantum habitus; quamvis ergo caritas non dicit nisi quod est habitus gratuitus et perficiens communis(?) voluntatem, et ideo omne peccatum mortale caritati opponitur, et ideo tollitur per omne mortale peccatum; non sic autem est de fide nisi in quantum dicit habitum gratuitum informantem. Ad primum quod septimo obicitur quod malum est infirmum et pigrum, dicendum quod illa ratio bene procederet de eo quod esset corrumpens aliquid per violentam actionem in ipsum; sic autem malum non corrumpit gratiam, sed quia ad eius presentiam deficit in voluntate, ideo per quod voluntas est subiectum gratie et malum sive peccatum est ille defectus, scilicet recte conversionis vel ordinationis ad deum, et sic ista corruptio non est per actionem sed per defectum, et de tali non est verum quod dicitur. Ad primum quod octavo obicitur quod peccatum non potest fundamentum destruere nisi divinum adiutorium in habitu caritatis frustrare(?), dicendum quod comparando ista per se ad invicem illud verum est: peccatum enim nihil(?) potest in fundamentum quod est ex parte sui nec in divinum adiutorium, sed comparando ista ad voluntatem sive ad liberum arbitrium, dico quod peccatum bene impedit ne ex parte sui sit voluntati fundamentum nec ex parte sui sit ei in adiutorium, quia voluntas consentiendo peccato mortali et relinquendo illud fundamentum et illud adiutorium nec iungitur isti fundamento nec cooperatur isti adiutorio; ex parte autem est tale fundamentum quod non sustentat nisi voluntatem sibi iunctam(?) et ex parte sui non adiuvat nec gubernat in esse gratuito nisi volentem sibi cooperari; sed quia deficiente in hoc libero arbitrio per hoc quod consentit et adheret peccato, ideo quantum in ipso est per peccatum tollitur illud fundamentum et adiutorium; quamvis enim illud fundamentum in se sit inviolabile et adiutorium illud immutabile, tamen quia liberum arbitrium ex sua defectibilitate recusat iungi illi fundamento et cooperari illi adiutorio peccando deficit in se ipso ac per hoc privatur caritate vel gratia propter defectum ex parte sui, non propter hoc quod adiutorium illud vel fundamentum violetur per peccatum vel deficiat, sed liberum arbitrium potius peccando subtrahit se et recedit ab illo ac per hoc deficit gratie sive caritati. Ad primum quod nono obicitur: si donum aufertur(?) invito(?) donatore, dicendum quod illud est verum de violenta oblatione, quando scilicet nolente donatore et renitente aufertur donum quod eo invito aufertur; sic autem non est hic, immo liberum arbitrium voluntarie se avertendo per peccatum deficit divine influentie, ipso autem sic deficiente divine influentie deus non vult plus influere nisi(?) [illegible]; deo est hic quod liberum arbitrium deficiat divine influentie ex parte voluntatis; liberum arbitrium dederit(?) flexibile ut ad quodcumque vellet posset se convertere. Rursus non est, dicendum quod homini peccanti et gratiam perdenti aufertur gratia vel caritas, immo voluntarie eam a se abicit, dum voluntarie ad tale quid se convertit per quod deficit gratie et facit se ineptum ad ipsam, quia nullus posset ab eo auferre gratiam si non vellet, immo voluntarie abicit eam faciendo spontanee illud cum quo non potest stare gratia. Ad primum quod obicitur decimo, dicendum quod apostolus in illa auctoritate loquitur de certitudine perfectionis, et certum est quod ista quamdiu in eo est non permittit amatorem esse suum sed rei amate et magis(?) liberum arbitrium quamdiu in eo est, tamen quia non movetur liberum arbitrium ex necessitate sed voluntarie, ideo liberum arbitrium potest eam abicere si vult, quia potest eam subtrahere ne ab ipsa moveatur, sed aliquando sic dat se ad hoc quod moveatur, et hoc quia non cogitur liberum arbitrium nisi consen-

tiat ex ipsius statu vie quin ad aliud(?) illam possit perdere. Ad primum quod obicitur undecimo, dicendum quod similitudo illa attenditur in hoc quod caritas vel gratia regulat liberum arbitrium sicut sessor equum quantum est de se, nisi prohibetur quantum est de se moveri ad malum; tamen non sic regulat ipsum quin liberum arbitrium possit sic ab alio moveri sicut a contrario, et quin possit illi consentire; unde non sic cogitur agitur(?) sicut equus a sessore, cum semper retineat suam propriam flexibilitatem, et ideo quod dicitur quod non permittit eum moveri ad liberum arbitrium contrarium, hoc semper intelligitur salvo consensu liberi arbitrii cum motu gratie; unde primo non precludit liberum arbitrium posse moveri ad quod vult et dissentire gratie moventi et eidem deficere. Ad primum quod obicitur duodecimo: cum corruptio sit a peccato, aut in esse et cetera, dicendum quod eorum que corrumpuntur quedam corrumpuntur successive, et in illis non est idem corrumpi et corruptum esse; quedam autem alia que corrumpuntur subito et instantanee, et in illis idem est corrumpi et corruptum esse; talis est simplex forma que est caritas vel gratia que habet esse ex sola divina influentia, et ideo idem est in eo corrumpi et corruptum esse. In omnibus autem talibus que sunt hoc(?) idem est nunc corrumpi quod nunc primo non esse; dico ergo quod caritas vel gratia corrumpitur per peccatum quod in me est, non tamen simul sunt peccatum et gratia, immo primum instans esse peccati est primum non esse gratie, et est idem instans peccatum primo inesse et in quo gratia primo non inest; unde in eodem instanti in quo peccatum primo advenit caritas expellitur, et sic illud est primum instans in quo peccatum esse incipit, sicut patet ex parte in introductione formarum naturalium, generatio enim unius ut dicit Philosophus est corruptio alterius, sicut presentia calidi vel generatio est expulsio frigidi sive corruptio, sicut dicitur hic, nec propter hoc sequitur quod sint simul, sed simul est ipsa calidi presentia et generatio et frigidi defectio sive corruptio; sic dico quod primum non esse caritatis vel gratie est cum primo esse peccati; unde per peccatum quod nunc primo inest corrumpitur vel expellitur gratia que nunc primo non inest, et hoc quod non expellitur gratia nisi que inest dicitur quod verum est, sed non quod inest in instanti expulsionis, immo simul sunt expulsio et eius primum non esse; unde verum est quod non corrumpitur caritas vel gratia nisi que inest, ipsa cum sit non ens per expulsionem vel corruptionem, ita quod ipsa ens in tempore fit non ens in instanti ipsius corruptionis, et sunt simul suum non esse et sua corruptio, ita quod habet esse in tempore et corrumpitur et fit non ens in instanti ad quod terminatur illud tempus, quod scilicet est terminus temporis preteriti et initium futuri in quo habet peccatum suam dimensionem, et sic patet quod non sunt simul peccatum et gratia. Tamen aliqui volunt quod est loqui de contrariis in quantum sunt in forma, et sic ipsorum est esse simul esse in eodem subiecto, vel in quantum sunt agentia et patientia et ad invicem colluctantia, et hoc modo non possunt esse simul. Sed ista responsio non valet ad propositum, quia gratia et peccatum non se habent ut agentia et patientia, quia peccatum non agit in gratiam nec corrumpit eam agendo in ipsam; iste etiam supponit quod in ipsorum est contrarium agere nisi informat materiam. Ad primum quod obicitur tertiodecimo, quod non tangit non agit, dicendum quod illud est verum de actione naturalium contrariorum et de corruptione que est per mutuam actionem et passionem contrariorum, qualis non est hic; et licet se tangant non tamen sunt simul formaliter in eadem materia, immo presentia unius est corruptio alterius, sed dicuntur se tangere quia in eodem subiecto in quo erat unum fit alterum, non tamen simul manent, sed unum adveniens expellit alterum et corrumpit, et sic bene est hic; unde non sunt simul. Ad primum quod obicitur quartodecimo, quod aut corrumpitur in tempore aut in instanti, dicendum quod corruptio

caritatis vel gratie mutatio est et fit in instanti, tamen ipsam antecedit motus alterationis qui est in tempore, qui est voluntatis, per quod voluntas movetur et quasi alteratur ab appetitu delectabili. Et quod obicitur quod agens finite potentie non agit in instanti, dicendum quod verum est loquendo de totali actione, immo in tempore, quia hoc solum competit agenti potentie infinite; sed tamen agens potentie finite terminat et consummat actionem in instanti, ut patet in transmutatione naturali, quia introductio forme postquam materia alterata est et facta necessitas fit in instanti, tamen illa introductio forme est autem. Sic dico hic quod hanc mutationem precedit quidam motus alterationis quo movetur voluntas ab appetitu delectabili, qui fit in tempore et successive, et hic ut subtrahitur peccatum terminatur iste motus ad instans in quo peccatum primo inest et caritas primo non inest, et in illo instanti corrumpitur et deficit. Ad primum quod obicitur quintodecimo, quod caritas vel gratia perficere retrahit a conditionibus suis oppositis, dicendum quod elongare et retrahere a conditionibus oppositis alicuius forme vel perfectionis potest esse dupliciter: vel secundum actum, ita scilicet quod actu non insint, et sic est quod obicitur; vel secundum actum et potentiam, ita scilicet quod nec insint nec inesse possint, et hoc modo non quibus gratia vel caritas retrahit et elongat a peccato et dispositionibus vel conditionibus peccati, sed sola caritas vel gratia que confirmat liberum arbitrium et voluntatem in bono, et hoc non est caritas vie sed confirmati status, sed potius patrie; unde quod dicitur fundit mortem(?), hoc est verum quia in tali non viget actualiter amor mundi, sed non est verum quantum ad totalitatem temporis, quia in aliquo tempore potest ad hoc in ipso vigere amor mundi qui est contrarius caritati; unde quia non stabilitur liberum arbitrium potest ad hoc deficere gratie et sic corrumpi. Ad primum quod obicitur sextodecimo, dicendum quod licet non corrumpatur nisi ens, tamen ipsum quod corrumpitur per corruptionem fit non ens, et licet sit ens in tempore quod terminatur ad instans corruptionis, tamen ipsum fit non ens in instanti corruptionis, et precipue hoc est verum in eis que corrumpuntur in instanti, cuiusmodi est caritas vel gratia, cuius corruptio est mutatio; et licet quidam motus alterationis voluntatis precedat in tempore, tamen corruptio est in instanti, et licet caritas sit ens in illo tempore, tamen fit non ens in illo instanti et peccatum primo ens, et sic non sunt simul, immo enti caritatis succedit non esse caritatis, et esse peccati per actum corruptionis. Secundum enim Philosophum proprie loquendo generationes et corruptiones sunt in instanti, ideo corruptio fit in instanti, ideo corruptio necesse est entis in tempore sed non entis in instanti, in quo est corruptio quod succedit tempori et continuatur ei, et ad quod terminatur tempus existentie rei que corrumpitur, et quod est principium non sue durationis contrarium quod generatur. Ad primum quod obicitur decimoseptimo, dicendum quod peccatum non tantum habet esse in inferiori portione rationis verum etiam in inferiori et superiori; caritas vel gratia respicit maxime superiorem portionem, et sic conveniunt in subiecto, et potest unum expelli et corrumpi ad presentiam alterius. Et quod obicitur quod convertitur superior portio ad bonum incommutabile et non ad commutabile, dicendum quod convertendo se ad bonum incommutabile ut est incommutabile non peccat, scilicet sentiendo de ipso ut decet et non errando circa ipsum, sed quandoque deordinat se circa bonum incommutabile, scilicet aliter sentiendo de ipso quam decet, ut patet in illo qui discredit articulos aliquos fidei, et convertitur ad bonum incommutabile tanquam commutabile, et tunc peccat, quia aliud sentit de eo quam sit sentiendum, et in hoc convertitur ad ipsum ut ad commutabile. Rursus licet superior portio non convertatur et cetera

ad inferiora tanquam ad obiectum principale. tunc convertitur ad illa
tanquam ordinans illa et referens illa ad bonum incommutabile
et sic bonum potest deordinari ea non bene ordinando et referendo
in deum et sic est peccatum in ipsa et expellit gratiam. Unde porro bonum
convertitur ad bona inferiora et ad virtutes inferiores eas ordinan-
do et regulando in quo actu bene deficit et peccat. tunc principalis
eius actus et nobilissimus est conversio ad superiora. Ad tertium quod dicitur
xviii. de peccato petri. dicendum quod caritatem non perdidit. dicendum quod caritas
duobus modis accipitur. uno modo proprie et secundum completam rationem
et sic caritas nominat habitum gratuitum omnium aliorum habituum et for-
tiorum et perfectiorum et per quem fit homo deo acceptus et hoc modo caritas
non est nisi in illo qui fuit in statu merendi et quousque deo gratus
et acceptus. et hoc modo non mansit in petro caritas postquam negavit
ante penitentiam nec in david post adulterium ante quam penituerit quia non
simul esset deo gratus et ingratus cum esset ipse in peccato mortali. Unde
sic non accipit beatus caritatem in predicta auctoritate. alio modo accipitur
caritas improprie et secundum communem rationem et hoc modo caritas nominat quen-
dam dilectionem licet informem qua deus diligitur ex quodam
fervore et teneritudine licet informi. que quidem dilectio non
est caritas proprie sed potius est dispositio ad dilectionem informatam que
est caritas. et hec bene est in aliquibus in peccato mortali qui videlicet
ex quodam timore peccant vel infirmitate seu fragilitate
qui afficiuntur ad deum licet sint in peccato. quia non ex contemptu
usque procedit peccatum eorum et sic fuit in petro et david. et ipsi hic
tales dicti sunt non amisisse caritatem. non quia haberent caritatem
que est virtus et forma et perfectio virtutum. sed quia habent quandam dilectio-
nem sive affectionem que in quadam teneritudine movet in deum et ideo
dispositi sunt ad facilius recipiendam dilectionem formatam que est cari-
tas. Unde peccato manente in ipsis peccato mortali non est in ipsis
virtus caritatis licet gratia nisi illud intelligit beatus dionysius. sic apparet
apparet ex ubi supra. Ad tertium quod dicitur quod sicut dicit magister
hugo de sancto victore libro ii tractatu de caritate quod est locus de caritate
dicitur uno modo quantum ad eius essentiam. alio modo quantum ad actus.
si primo modo sic dico quod petrus in passione neque caritatem perdidit et
fidem. dicendum. si secundo modo sic dico quod caritatis modus est actus primus est
animam acceptam sibi gratiam deo reddere. secundus est alias virtutes
imperare ut scilicet eliciant actus suos. tertius est alias virtutes
et actus earum informare et sic perficere. quartus est finaliter ad fi-
nem perducere et deo unire. quantum ergo ad tres primos actus
verum est quod petrus caritatem perdidit. et dicendum. quantum vero ad quartum quia
scilicet penituerunt et in peccato non perstiterunt sic dicendum est quod caritatem
non perdiderunt. quia scilicet penitentiam finalem habuerunt. Unde licet fuit
in ipsis corrupta et perdita ad tempus et vere corrupta tamen finaliter et irre-
cuperabiliter non fuit in ipsis corrupta. quia penitentiam per propriam recu-
perarunt. illa autem est vera et perfecta rei corruptio que ita corrumpit quod
amplius non recuperatur nec recuperabilis est et hoc plane dicit beatus
bernardus de amore dei capitulo xv. exponendo illud omnis qui natus
est ex deo peccatum non facit. Unde dicit sic. [illegible] Non
inquid peccatum facit quod peccatum potius quam facit quod natus est ex
deo et non potest peccare. scilicet perseverando in peccato diu legi dei

cui innititur caro et carnem festinat subigere que temptatione et peccato
incipiente legi peccati videbatur parere. Unde autem vult augustinus qui
dicit quidam ad tempus caritatem habentes quia in illa usque ad finem non per-
severant cadunt et pereunt. et tamen quidam qui ab illa ad tempus
cadunt quia iterum resurgunt conservantur et salvantur. Unde apparet
quod non intelligit beatus de qualicumque corruptione vel perditione caritatis
sed de illa que est perseverans et finalis que est vera et ordinata semper perditio
non ad tempus. Ad primum quod dicitur xix. de infinita distantia boni gratie
et mali scilicet peccati. dicendum quod transitus de malo in peccato ad bonum est
in perfectione. transitus autem de bono in malum est in defectione. quoniam gratia
per modum transit est in perfectione et est in infinita distantia inter eos. ideo non
fit subito. iste transitus fit in defectione influencie in fine potius
domine. Unde in illo transitu desinit deus influere et cessat ab
influendo tamen non desinit nisi homo primo incipiat deficere.
Item non est simile quia causata eo quod causata et de nichilo habent quod pos-
sit deficere quia ex se non est nisi nichil. non autem quod possit perficere
et ideo non oportet quod potius infinita sic causa sui defectus sic est causa sui
profectus. Ad primum quod dicitur xx.

[Q]uesitum est secundo utrum iudex possit condempnare morte
(coram) quem scit innocentem. quia ~~secundo~~ meo probatur. nocens
(quod non p.) vere quod non potest iuste sed nullus potest iuste facere eo quod actiua in re
sua passiua. sed innocens nunquam potest iuste occidi. ergo nullus
nunquam potest innocentem occidere. Respondebatur quod quamvis iste sit
innocens secundum veritatem tamen est nocens secundum allegata. Contra. veritas
preferenda est presumptioni. cum ergo allegata non faciant nisi presump-
tionem talis vere innocens debet secundum allegata condempnari. Respon-
(istud) debatur ~~talem~~ esse nocentem non solum est presumptio sed veritas in foro
iudiciali. Contra veritas semper preferenda est veritati secundum quid. ergo nullus vere
innocens propter probationes et alias in iudicio factas debet condempnari. ad hoc
tamen condempnandum requiritur certa cognitio. secundum illud iob xxxi. causam quam nes-
ciebam diligentissime investigabam. sed hic iudex non habet cogni-
tionem certam. ergo non debet talem condempnare. Item dicit augustinus tene certum
dimitte incertum. ergo multo magis debet tenere verum et dimittere falsum. sed
(contra) ergo verum sit hunc esse innocentem. Contra vero sit falsum potius debet iudicare
eum esse innocentem quam nocentem. Item ro. xiiii. omne quod non est ex fide peccatum est. et quod
fit contra conscientiam edificat ad gehennam. sed si iudex condempnaret
talem ut nocentem cum sit contra conscientiam dictam faciet contra conscientiam ergo e-
dificat ad gehennam. Item iudicium humanum debet conformari divino sed
deus semper iudicat secundum rei veritatem non secundum allegata. ergo ita debet
homo iudicare. Item qui est minister dei et loco eius non debet facere
id quod prohibuit deus. sed deus prohibuit occisionem innocentis exo. xxiii. ergo
iudex qui est minister dei nullo modo debet occidere innocentem. Item prover.
vi. habetur quod deus odit manus effundentes innoxium sanguinem. sed
nullus debet facere quod deus odit. ergo nullus innocentis sanguinem debet fundere.
Item nullo modo debet homo mentiri. sed si iudex iudicat nocentem quem
scit innocentem mentitur quia contra veritatem vadit. ergo nullo modo debet talem
condempnare. Item lex temporalis que discordat a lege eterna iniusta
est. sed lex temporalis que dicit innocentem condempnandum talia discordat
[illegible] ab eterna. ergo iniusta est non ergo sequenda. Item quod facit
quod est lege prohibitum nisi fit de privato consilio spiritus sancti scilicet [illegible]
in faciendo se perficiat quia ergo facit innocentem vel de privato
consilio. scilicet si faciat peccat. Item secundum ordinem caritatis iudex plus

sed conscientiam dicit contra dicit non hic facit de privato consilio spiritus sancti. ergo peccat.
Item secundum ordinem caritatis iudex plus tenetur diligere corpus proximi quam temporalia. ergo plus
quam officium suum. ergo quam dampnare et occidere corpus proximi debet di-
mittere officium. Item io. v. sicut audio iudico. sed loquitur de auditu in-
teriori et non exteriori ab hoc. ergo secundum actionem omnis iudex est in iudicio
debet iudicium procedere non ex auditu exteriori sed interiori. Item for-
cior est [illegible] veritas quam veritas iudicii. ergo
illa fortior est. ergo debet altius iudicare. Item quod est constitutum in favo-
rem alicuius non debet in ipsum redundari. sed ordo iudiciarius statutus
est propter favorem innocentum. ergo propter ordinem iudiciarium non debet in-
nocens condempnari. Item iudex potest debet facere quod potest facere in re
pro innocentis liberatione. sed potest cum [illegible] innocentis
esse innocentem et tamen condempnare ut nocentem. et sic non vale-
bit innocentia sua. ergo debet hoc facere. Item exo. xxiii. non acquiesces
in iudicio sententie plurimorum ut a veritate devies. ergo propter
multorum sententiam que probatur hunc esse nocentem non debet iudex
a veritate quam scit deviare. Item sicut subditus tenetur obedire pre-
lato ita minister iudici et iudex legi. sed subditus non debet obedire
prelato precipienti id quod scit esse illicitum. ergo nec minister iudici nec
iudex legi. Item fortius vinculum solvit minus [illegible] forte.
sed fortius est vinculum quo tenetur iudex cognitione veritatis quam quo
allegatione veritatis. ergo magis tenetur sequi primum quam istud. Item augustinus
libro de [illegible] nulla re quam non possit invitus amittere debet hominem
occidere. cum ergo pace vitam potest quis invitus amittere propter ea nullus
homo debet occidi. ergo multo minus homo innocens. Contra. sicut se habet reatus (occultus)
ut eam ad condempnationem sic innocentia occulta ad absolutionem sed reatus
occultus prohibet coram iudice non prestat condempnationem. ergo nec in-
nocentia occulta absolutionem. Respondebat quod iudex ille [illegible]
ut in parte et talis debet eum absolvere aut secundum legem condempna-
re. Contra lex que precipit convictum de aliquo crimine dampnari aut est
ita aut non ita. si non ita. ergo nullus iudex debet secundum eam iudicare. Item
deu. xix. in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. ergo iu-
dex debet condempnare per duos vel per tres testes convictum. Item
deu. audite illos et quod iustum est iudicate. ergo iudex secundum au-
dita debet iudicare. Item dicit augustinus ad duos nos in quos sententiam
ferre non possumus nisi aut convictum aut sponte confessum. ergo iudex
necesse habet secundum acta iudicii sententiam ferre. ergo eum quem secundum acta iudicii
probatur nocentem debet condempnare. Item ambrosius dicit. iii. q. vii. c.
iudicet ille etc. bonus iudex nichil ex arbitrio suo facit sed iuxta
leges et iura pronuntiat non paratum et premeditatum de domo de-
fert. sed sicut audit ita iudicat. ergo secundum audita debet in homine sententiam (detecti)
ferre. Item si iudex teneatur secundum allegata potest in [illegible] nocentem
absolvere. sed hoc iniquum est. ergo debet sequi allegata et non secundum suam
conscientiam iudicare. Respondeo. sicut differt deus et homo sic iudicium divinum et humanum
in deum. deus enim et homo [illegible] quia deus verax est non potest fallere nec falli. homo
vero mendax unde fallere potest et falli. ro. iii. est autem deus verax omnis
homo mendax. ex hiis duobus que dicta sunt in deum iudicium divinum
et humanum consurgunt. nam quia deus non potest falli vel errare. ideo
debet de occultis hominum iudicare. quia vero non potest fallere suf-
ficit quod ei soli manifesta sunt nec indiget probatione. sed econtrario

vero quia homo potest falli, non habet esse de occultis, sed tantum de manifestis
iudicare. i. Cor. iiii. itaque nolite ante tempus iudicare
etc. Quia vero falli potest [illegible] si non fallatur, ideo non sufficit quod sint
ei manifesta de quibus iudicat, sed oportet quod sint probata
in iudicio sufficienter coram eo. Gen. xviii. vadam et videbo. dicit glossa
quod prius voluit probare quam iudicare. ideo dicit glossa. Job vii. non
iudicare temere. dicitur enim quod oportet quod sint manifesta de quibus iudi-
catur, scilicet convicta vel sponte confessa. Manifestum ergo de quo iudex
vult iudicare aut est ei manifestum extra iudicium aut in iudicio. Quae
manifesta sunt extra iudicium [manifesta] tamen non probare potest, cum ergo non liceat
ut probata prius iudicare, ex hiis non debet procedere. Quae vero
manifesta sunt in iudicio manifesta sunt ei ut probata. sic vero habet potes-
tatem iudicandi. unde de talibus solum debet iudicare. In eo vero
proposito primo debet iudex sequi quod probatum est in iudicio, quamvis quod novit
extra iudicium. unde primo debet talem condempnare quam absolvere, aut ... prius
eum quem scit innocentem convictum tamen detinere coram se, liberare
sine offensa sui, et primo iuste testes districte examinare.
sive graviter, sive in quo modo sine scandalo potest liberando ...
dico quod debet eum liberare, aut non potest sine iniuria [illegible]
quamvis [illegible] et pace [illegible] possit alteri [illegible]
[illegible] remittere. dico tamen quod potest sine peccato [illegible] eum sententiam ferre, non
ipse eum occidit, sed lex. unde Augustinus in quaestionibus Levitici. xxiii. q. v.
cum homo iuste occiditur lex eum occidit, non tu. Ad primum obiectum in
contrarium dico quod potest iuste condempnari in iudicio qui est nocens quamvis
sit innocens extra iudicium. Ad secundum. veritas probata potest
dari [illegible] seu opinionem, non autem veritas occulta. Ad iii.
[illegible] quod ad effectum iudicii veritas occulta est veritas [illegible] non simpliciter.
Ad iiii. [illegible] ut iudex habet notitiam quod sit nocens quamvis
non habet notitiam [illegible] probatam. [illegible] apparet ei nocens in iudicio
quamvis sit innocens extra iudicium. Ad v. [illegible] iudex debet tenere
[illegible] non [illegible] iudicia non ut probatum. Ad vi. [illegible]
non facit contra conscientiam quod habet ut iudex dicitur non contra scientiam in foro exterius
actus in iudicio potest eum condempnare quia nocens apparet in iudicio quamvis
sit innocens extra iudicium. Ad vii. [illegible] iudicum humanum
debet conformari divino in quibus expedit, non autem in omnibus quia in multis
non expedit [illegible] est [illegible] iudiciorum [illegible] arbitrium
apponere [illegible] falsitatibus iudicium. Ad viii. [illegible]
[illegible] sanguinem innoxium effudit quia ex auctoritate non quia
[illegible] ex [illegible] necessitate vel sanguinem innoxium est innoxietas ma-
nifesta est in iudicio et non occulta. Ad ix. [illegible] iudex con-
dempnando hunc innocentem [illegible] non [illegible] habet enim [illegible]
quod nocens est in iudicio quamvis sit innocens extra iudicium.
Ad x. lex eterna non dicit occide innocentem cum innocentia
est in iudicio manifesta non cum innocentia occulta est. Ad xi.
[illegible] quod non est prohibitum lex divina ne occidatur innocens cum inno-
centia est occulta est in iudicio sed cum manifesta. Ad xii. [illegible]
iudex non potest [illegible] [illegible] sed [illegible]. Ad xiii.
[illegible] [illegible] actor [illegible] est in [illegible] vel ad cognoscendum [illegible] vel
ad [illegible]. actor ergo quod [illegible] iudicat ex auditu in [illegible]
[illegible] [illegible] est ad cognoscendum [illegible] vel quod ipse iudex sit iniustus.

quod ipse non potest falli non fallere nos [illegible] [illegible] [illegible] non sit
nobis improbatum oportet [illegible] de quo iudicamus. Ad xv. [illegible] quamvis in
[illegible] rei [illegible] fortior veritate iudicii eo quod [illegible] manet [illegible]
denudabatur tamen quo ad hunc effectum [illegible] fortior
fortior est veritas iudicii quam rei. Ad xvi. [illegible] ordo iudicia-
rius non est introductus in favorem [illegible] innocentis ut [illegible] in
singulari sed innocentiae in generali. hinc [illegible] favori magis [illegible]
talem convictum in iudicio condempnari [illegible] arbitrio iudicis [illegible]
relinqui. Ad xviii. [illegible] iudex non debet facere ad [illegible]
facere [illegible] quod potest tenere. de iure vero [illegible] probatur [illegible] [illegible]
sed solum quod coram eo [illegible] est actum. Ad xix. [illegible] [illegible] illa
in iudice [illegible] de veritate iudicii. ad [illegible] non tenetur [illegible] facta
iudicat [illegible]. Ad xx. [illegible] [illegible] est veritas [illegible] rei facte
[illegible] rei [illegible] [illegible] tenetur obedire [illegible] prelato [illegible]
et iudex legi. sed [illegible] [illegible] [illegible] impedimentum legitimum
[illegible] [illegible] accepit uxorem [illegible] [illegible] reddere ei de-
bitum non tenetur obedire. quia facere [illegible] veritatem rei facte [illegible] cognoscere
non [illegible]. sacerdos vero non est [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] eo quod non [illegible] illi quae est uxor sua de-
bitum reddere tenetur obedire. [illegible] quamvis [illegible] veritatem [illegible] rei facte
non tamen contra veritatem [illegible] rei facte. [illegible] dico quod [illegible] iudex debet
legi obedire. nam si preceptum [illegible] legis sit contra veritatem [illegible]
rei facte non tamen rei faciende [illegible] quod non est simile subditus [illegible]
[illegible] preceptum prelati [illegible] [illegible] probata [illegible] debet [illegible]
probatam. iudex [illegible] [illegible] preceptum legis [illegible] probata
[illegible] debet [illegible] [illegible] publicas [illegible] aggravari. Ad
xxi. [illegible] quamvis fortior sit [illegible] veritas quam allegationis simpliciter
non tamen quo ad effectum hunc [illegible] fortior [illegible] non [illegible] in
[illegible] [illegible] probata. Ad ultimum [illegible] [illegible] rei publice
non debet [illegible] occidi sed [illegible] zelo [illegible] [illegible] esset nocens pro
[illegible] [illegible] rei publice non esset occidendus.

Vtrum iudex aliquando possit impunitum dimittere [illegible].

Videtur quod non. quia sicut nullum bonum debet esse irremuneratum, ita
nullum malum impunitum. ergo sicut iudex peccaret bonum quod remunera-
re tenetur irremuneratum dimittendo, sic peccat malum impunitum re-
linquendo. Item sicut debitor tenetur creditori obligatione [illegible]
in maleficio ei cui fecit maleficium actione [illegible]. sed iudex
non potest dimittere debitum obligationis [illegible]. ergo non debitum obligationis
Item sicut dicit Augustinus de vera religione quamvis de legibus temporalibus [illegible]
iudicent cum eas instituant [illegible] tamen institute fuerint non [illegible]
de ipsis sed secundum ipsas iudicare. ergo penam aliquam a lege statutam non
potest remittere. Item iudex tenetur [illegible] iudicare quam [illegible] [illegible] non debet [illegible]
[illegible] peccatum suum impunitum. ergo nec alienum [illegible] regulam [illegible]
[illegible] non debet [illegible] agere. sed [illegible] [illegible] est regula [illegible] xxiii.
maleficos non patieris vivere. ergo non debet iudex aliquos impu-
nitos dimittere. Item Ro. iii. non sunt facienda mala ut veniant
bona. ergo [illegible] nullum bonum inde proveniret sed [illegible] [illegible] ergo [illegible]
nullum bonum sed reum impunitum dimittere. Item veritas iustitie
non est dimittenda propter scandalum sed hoc dimittere. Item iustitia est
[illegible] quia reddit debitum unicuique. sed maleficio debetur pena

[illegible] [illegible] ergo non est iustus iudex qui non reddit malefico
penam. Item iudex temporalis debet imitari eternum. sed eternus iudex
nullum reum dimittit impunitum. ergo iudex temporalis [illegible] debet dimittere.
Item sicut lex et iusticia precipit innocentem absolvi [illegible] reum condempnari. sed
in nullo casu licet innocentem probatum condempnare. ergo nec reum probatum dimittere.
Item iudex in iudicando manere debet legem divinam observare. sed lex precipit
non misereri pauperis in iudicio Exo. xxiii. ergo in iudicio nulli debet mi-
sereri et nulli parcere. Ysa. v. ve qui dicitis malum bonum etc. glossa [illegible]
qui reum dimittit et innocentem condempnat. ergo dimittere reum impunitum [illegible]
[illegible] ve. Item iii. Reg. xx. quia dimisisti virum dignum morte erit anima
tua pro anima eius. ergo peccat iudex qui dimittit impunitum hominem dignum
morte. Item iudex non potest contra legem divinam dispensare. sed lex divina precipit
Exo. xxi. oculum pro oculo dentem pro dente. ergo [illegible] iudicia hoc [illegible].
Item non licet iudici [illegible] [illegible] quod [illegible] est in culpa de pena imponere. ergo [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impunitum relinquere. Item iudex debet iudica-
re secundum allegata in [illegible] [illegible] [illegible]. ergo reum [illegible] tenetur condemp-
nare. [illegible] benignior est lex evangelica lege mosayca [margin: sed in lege mosayca] licebat
iudici in aliquibus casibus reum impunitum dimittere, ut patet in David qui dimi-
sit Ioab cum interfecisset Abner. ii. Reg. iii. c. et Semei qui male dix-
erat ei. ii. Reg. xix. ergo multo magis in lege nova licet hoc facere.
Item est aliud interdum pro reorum dimissione ut patet xxiii. q. v. c.
pena. ergo licet iudici reum dimittere. Item [illegible] [illegible] [illegible] in statutum
non debet [illegible] redundare. ergo cum punitio reorum [illegible] rei publice sit
introducta non debet contra eam redundare. ergo ubi hoc expedit rei publi-
ce licet iudici reum dimittere. Item omnis [illegible] actio nostra est in [illegible]. sed Christus
dimisit adulteram impunitam Io. viii. ergo et nos possumus
dimittere. Item iudex secundum legem eternam non peccat. sed lex e-
terna absolvit reum penitentem. ergo et iudex debet absolvere. Item
Iac. ii. superexaltat misericordia iudicium. ergo melius est misericorditer reum
dimittere quam iudicando punire. Item sicut iudex tenetur reum punire
sic prelatus subditum delinquentem corrigere. sed aliquando prelato expedit
non corrigere. ergo [illegible] iudici non punire. Item qui tenetur [illegible] [illegible] non
peccat. sed [illegible] [illegible] legis reos impunitos relinquere. unde dicit Absa-
lon ii. Reg. xiii. ergo licet nobis facere. Respondeo. sicut dicit Gregorius in moralibus
[illegible] xiv. omnis [illegible] iudicat statuam in manu [illegible]
et in utroque pensat iustitiam et misericordiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pensat [illegible] [illegible] [illegible] absolvendi et condempnandi. [illegible] [illegible].
xxiii. [illegible] [illegible] quod [illegible] reo [illegible] et potentiam [illegible] dimittere
[illegible] pensare debet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] condempnare debet non absol-
vere [illegible] nam ut dicit Gregorius misericordia sine disciplina nullum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non ergo licet ei reo misericordiam [illegible] [illegible] [illegible] sal-
va [illegible] iustitia. sed ei reo misericordiam facere [illegible] est [illegible] iustitia quam tenetur iudex
salvare persona privati quam tenetur tueri utilitatem publicam [illegible] singulorum.
[illegible] publica quam tenetur tueri [illegible] publica [illegible] [illegible] [illegible] rei
publice salva ergo [illegible] iustitia [illegible] potest reo misericordiam facere cum ergo [illegible]
[illegible] iudici liceat reum impunitum dimittere distinguendum est quia [illegible]
est maleficium [illegible] [illegible] aut publicum in rem publicam [illegible] [illegible] [illegible] ei salvo iu-
re [illegible] [illegible] actio ex maleficio [illegible] reum dimittere. sed [illegible] [margin: facere]
[illegible] in duobus casibus [illegible] ei satisfactum est in re vel in sua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. exemplum primi casus potest poni [illegible] Abso-

lon [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annis exul fuisset ii. Reg. xiiii.
Exemplum secundi casus potest poni in filio vidue pro quo ipsa vivum rogavit
ut parceret ei [illegible] ii. Reg. xiiii. [illegible] [illegible] [illegible] salva utilitate rei
publice. sed quod [illegible] in duobus casibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] damnum
notabile rei publice timetur. alter cum ex dimissione [illegible] [illegible]
novi regni turbaretur [illegible] [illegible] utilitas [illegible] [illegible]. Exemplum primi
casus exponi potest in dimissione [illegible] novi regni [illegible]
baretur. ii. Reg. xv. Exemplum secundi potest in dimissione Ioab qui princeps
militie et vir bellator erat usque ad tempus Salomonis ne [illegible]
[illegible] resistendi adversarius impediretur ad primum obiectum in contrarium. Respondeo
[illegible] iudex tenetur reum punire [illegible] dimittendo. sed dico quod [illegible]
[illegible] salva iustitia [illegible] publica quam [illegible] tenetur [illegible]. vel dic
quod non est omnino simile de puniendo et de remunerando quia primum est quia eo
actum et extortum [illegible] est opus iustitie meritum [illegible]. ideo ad [illegible]
non tenetur iudex [illegible] ad primum [illegible]. Ad secundum [illegible] [illegible] de-
bitum non potest remitti [illegible] salva iustitia [margin: iusticia] creditoris. sed illa salva potest
debitum criminale non potest [margin: dimitti] salva iustitia [illegible] competit actio ex
illo crimine. Ad iii. [illegible] iudex debet iudicare secundum leges [illegible] legem
[illegible] ex diversis legibus collectam non [illegible] legis [illegible]
rigorem. Ad iiii. [illegible] quod non est simile iudex [illegible] non habet actorem [margin: auctorem]
[illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] non potest remittere penam [illegible]. Ad v.
[illegible] [illegible] lex [illegible] ne patiatur maleficos vivere [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de maleficio et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ge-
[illegible] sed tamen in casu [illegible]. Ad vi. [illegible] non [illegible] reum dimittere contra
iustitiam sed salva iustitia [illegible] non fit malum ut veniat bonum quia non dimit-
titur iniustitia [illegible] esset malum sed manet iustitia cum misericordia. Ad viii. [illegible]
veritas iustitie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iustitia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod veritas iustitie dimittenda non est
propter scandalum sed non [illegible] in casibus premissis [illegible] reus talis [illegible]
[illegible] puniri non [illegible] [illegible]. Ad viii. [illegible] debita pena [illegible] [illegible]
[illegible] uno modo pena [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] remittere penam debitam non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in casibus premissis quod iudex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non tenetur [illegible] [illegible]
[illegible] non facit iniuste. Ad [illegible] [illegible] sic [illegible] iudex eternus
nullum dimittit impunitum [illegible] pena [illegible] dimittit tamen multos
impunitos pena corporali. Ad x. [illegible] non est omnino simile de inno-
centum absolutione et rei punitione. quia primum est opus iustitie meritum
et spontaneum [illegible] [illegible] coactum et extortum. [illegible] [illegible] [illegible]
ad absolvendum quam ad condempnandum. Ad xi. [illegible] lex divina prohibet mi-
sereri contra iustitiam sed non salva iustitia. Ad xii. [illegible] [illegible] Ysa. [illegible] v.
[illegible] reus dimittitur contra iustitiam non quando salva iustitia. Ad xiii. [illegible]
Ioab [illegible] reprehendit quia dimisit regem Syrie contra iustitiam erat
ei hostis non privatus sed publicus [illegible] [illegible] [illegible] salva utilitate rei
publice sed contra. Ad xiiii. [illegible] lex talionis data est ad reprimendam
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudi-
care. unde prohibetur exigi plus sed non minus quam [illegible] exigitur. Ad xv.
[illegible] quod non est simile de plus et de minus quia plus est semper contra misericordiam et [illegible]
minus non est contra misericordiam [illegible] [illegible] contra iustitiam quia leges plus intendunt
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ad xvi. [illegible]
iudex tenetur iudicare secundum allegata ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aliter non. Vel a rigore propter conscientie cessare.

Quesitum est 9o. an liceat iudici penam a lege taxatam mutare. id est augere vel minuere. Videtur quod sic quia sicut se habet quantitas pene ad quantitatem culpe. sed quantitas ad quantitatem. sed licet iudici quantitatem pene mutare ut illum qui decapitari deberet suspendere. ergo et quantitatem eius mutare. Item sicut determinate sunt pene a legibus in iudicio fori sic etiam a canonibus in iudicio penali. sed non obstante taxatione canonum ille sunt arbitrarie. ergo similiter et ille non obstante legum taxatione. Item Deut. xxv. secundum mensuram peccati erit et plagarum modus. sed mensura peccati in eodem genere ut homicidiorum sunt diverse quia unus plus peccat quam alius. ergo et plagarum modus. modus autem institutus a lege unus est. ergo licet iudici illum mutare. Item iudicium humanum debet conformari divino. sed in iudicio divino diversis peccatis eiusdem generis imponuntur diverse pene. ergo et in iudicio humano diverse pene sunt imponende. sed pena legis una est. ergo iudex potest eam mutare. Item medici secundum artem determinatam possunt mutare sicut viderint expedire. ergo similiter iudex penam a lege determinatam potest mutare sicut viderit expedire.

Contra. pena a lege determinata iusta est. sed iudex a iustitia non debet declinare. ergo non debet penam illam mutare. Item virtus est in medio determinato a sapiente ut dicitur in Ethicis. sed medium iustitie determinatum a sapiente est pena a lege imposita. cum ergo non liceat declinare a virtute sive per excessum sive per diminutionem ergo non licet penam impositam augere vel minuere. Item dicit Ambrosius libro de officiis quod bonus iudex nichil ex arbitrio suo facit sed iuxta leges et iura pronuntiat. ergo penam a iure statutam non licet mutare pro arbitrio. Item Augustinus libro de vera religione iudex non debet iudicare de lege sed secundum legem. ergo penam a lege impositam debet imponere. Item non potest iudex nisi in quantum minister legis penam imponere. sed minister legis non est nisi in eo quod lex dictat. ergo aliam penam imponere non potest.

Item Augustinus de libero arbitrio. quicquid iustum est a lege temporali tractum est ab eterna lege. sed id non licet mutare quod ab eterna lege tractum est quia immutabilis est. ergo penam iuste a lege impositam non licet iudici mutare. Item dicit Ysidorus. ius est ars boni et equi. vel ius est regula iuste iudicandi. sed non licet ab arte et regula declinare. ergo nec a lege. Item reprehenduntur iudex [illegible] secundum glosam Augustini Iosue cum senioribus Israel quia mutaverunt penam Moysi determinatam gabaonitis et omnibus cananeis a lege. ergo non licet iudici penam legis rigidam et inconditam mutare. Responsio. differt iudicium legis et iudicis. quia iudicium legis est universale et de universalibus casibus. sed iudicium iudicis particulare et de particularibus casibus. universalia autem sunt invariabilia. ideo iudicium legis de casibus eiusdem generis est unum et invariabile. particularia vero variantur secundum diversas circumstantias vel intrinsecas vel extrinsecas. ideo iudicium iudicis oportet esse variabile. unde est quod tenetur iudex sequi quantum potest iudicium legis. sed tamen quia non potest omnino nec debet aliquando mutare. nisi est in casu particulari de quo iudicat circumstantie notabilis casum mutantes, circumstantie [illegible] non sunt ut prima quia alias committit homicidium nisi sint circumstantie notabiliter aggravantes vel extenuantes factum vel in negotio [illegible]. Item quod iudicium et penam legis imponere [illegible]. Item dicitur [illegible] penam legis variare. Aut enim sunt circumstantie notabiliter aggravantes ut si quis occidat fratrem suum seu amicum pro diversis et tunc potest aggravare aut notabiliter extenuantes ut quia provocatus et iniuriatus aliquem occidit et tunc potest extenuare. Ad primum obiectum quod possit iudex pro suo arbitrio penam legis augere vel minuere. Responsio non est simile de qualitate pene et quantitate quia quantitas pene determinatur a lege secundum convenientiam magis. quantitas vero secundum minorem exigentiam. exigit quod ipse vel homicida occidatur quam non morte occidatur. ad convenientiam potius quam ad necessitatem iuris. Et per hoc patet quod licet non licet mutare quantitatem pene nisi qualitatem licet. Ad secundum Responsio quod non est simile de foro penali et contentioso. quia in illo est minus ubi iustitie magis non imponitur in arbitrio iudicis hic non. Ad iii. Responsio concedo quod in iudicio humano diversis peccatis diversimode et secundum diversitatem diverse pene debent imponi sicut fit in iudicio divino. Ad v. Responsio medicus sequendo artis intentionem sed non verba debet interius variare potest aliter non. sic iudex sequendo legis intentionem sed non verba. Ad primum obiectum in contrarium quod iudex a lege penam taxatam non potest mutare. Responsio pena a lege est taxata in generali non in quantum est particulari. unde si non addatur aliud notabile in particulari secundum legem est iudicandum. si addatur addendum est. hic non licet verba non sonet legi est tamen in intentione sapientis legis latoris. Ad secundum Responsio medium pene in criminibus determinatum est a sapiente legis latore quantum ut determinare potuit scilicet in universali non in particulari. unde nisi addatur aliquid in universali mutans casum debet iudex penam legis infligere. si non addatur debet addere. Ad iii. Responsio bonus iudicat secundum leges id est secundum legis intentionem non tamen secundum verba. Ad iiii. Responsio quod debet iudicare secundum legem id est secundum legis intentionem non tamen semper secundum verba. quia non semper verba casum de quo habet iudicare continent. Ad v. Responsio iudex minister legis est dicitur scilicet in eo quod dictat secundum intentionem et in eo quod secundum verba. et non iustitia potest facere cum opus est legis auctoritate. Ad vi. Responsio penam quam lex dictat ab eterna tracta est sed lex eam dictat in generali non in casu particulari notabiliter aggravante vel extenuante. Ad vii. Responsio lex est regula sufficiens iuris et ars in casibus universalibus sed in particularibus omnibus non est sufficiens nisi lex animata id est iudex quod deest suppleat. Ad viii. Responsio Iosue et seniores reprehenduntur quia sine causa et indiscrete penam mutaverunt cum causa eadem esset in gabaonitis que in aliis.

Quesitum est v. utrum se defendendo liceat hominem occidere. Videtur quod sic quia sicut dicitur precipitur non occides sic non furtum facies. Exo. xx. sed licet hominem pro vita sua furari et rem alienam surripere. ergo et occidere. Item Augustinus xxiii. q. iiii. qui facit auctoritate legis non peccat. sed qui legis auctoritate facit. ergo qui facit ad auctoritatem legis non peccat. sed qui defendendo se ne occidatur occidit hominem facit de auctoritate legis quia vim vi repellere omnes leges et omnia iura permittunt. non ergo peccat. Item sicut gens se habet ad gentem sic persona ad personam. sed genti licet defendendo se gentem contrariam interficere quod iustum est in bello occidere. ergo similiter et persone. Item Augustinus i. de libero arbitrio dicit quod iusta est lex que dat potestatem viatori ut latronem ne ab eo occidatur interimat. sed qui facit per legem iustam iuste facit. ergo licet latronem occidere. Exo. xxii dicit Moyses quod furem nocturnum licet occidere diurnum non. et reddit rationem glosa Augustini quia defendere nocturno non potest discernere utrum veniat occidere vel rapere, solum de diurno potest. ergo secundum legem divinam licet homini latronem ne ab eo occidatur occidere. Item plus debet quisque diligere vitam suam quam proximi. ergo pro sua conservanda potest proximi vitam destruere. Contra magis malum est occidere hominem quam fornicari. sed nulli licet pro conservanda vita sua fornicari. ergo nec occidere. Item Augustinus libro i de libero arbitrio c. v. probat in distinctione utrum viator vel hostis vim inferens [illegible] amore [illegible] pro vita sua vel pro libertate sua vel pro pudicitia. si nulla libidine deficiatur et addit quomodo possunt carere libidine que pro rebus quas invitus amittere possunt diglandiantur. ergo occidere latronem pro conservanda vita non excusatur a libidine ergo nec a peccato. Item eodem libro c. iiii. in fine. libido est amor earum rerum quas potest aliquis invitus amittere. sed talis corporis vita. ergo amor eius est libido. sed non licet hominem occidere ex libidine. ergo non licet hominem occidere pro salute corporis amore. Item eodem libro c. v. Augustinus lege inculpata quomodo isti homines erunt inculpati quod autem non videtur. non enim lex cogit occidere sed relinquit in potestate. ergo non potest viator latronem occidere ne ab eo occidatur. Item eodem libro c. v. dicit quod quamvis lex temporalis talia permittat tamen divina providencia vindicat. ergo talia non sunt sine peccato. Item sicut dicit apostolus Ro. iii. non sunt facienda mala ut veniant bona. ergo non licet hominem occidere pro conservatione vite sue. Item alias licet hominem [occidere] nisi ministro legis. xxiii. q. v. cum homo iuste occiditur lex eum occidit non tu. sed iste non est minister legis cum sit persona privata. ergo non licet ei occidere. Item Augustinus ad publicolam xxiii. d. v. de occidendis hominibus ne ab eis quis occidatur non mihi placet consilium nisi forte sit miles aut publica functione teneatur ut non pro se hoc faciat sed pro aliis. ergo cum sit privata persona non licet ei se defendendo hominem occidere. Item xxiii. q. v. si non licet et dicit Augustinus tunc exceptis hiis quos vel lex iusta generaliter vel ipse fons iustitie specialiter iubet occidi. Responsio si quis hominem vel alium occiderit homicidii crimine innectitur. sed tamen quod nullus te occidere lex non iubet aut te occidi. ergo si occideris eum homicidii reus es. Responsio quod licet ex caritate teneatur diligere proximum sicut se ipsum Levi. xix. ex ordine tamen caritatis magis se quam proximum habet et quod tam vitam suam sicut proximi conservare tenetur. si periculum vita sua vite proximi preponere [illegible]. ergo vita proximi et vite eius contraria et necessario preemptiva ut vita proximi [illegible] conservare aut potius destruere aut non tenetur eam conservare non potest destruere. Item vero in necessitatis evitabilis scilicet quando aliter homo evadere potest vita proximi non est vite mee contraria nisi necessario preemptiva quia eo vivente possum evadere ideo teneor eam conservare nec licet mihi eum occidere. in casu vero necessitatis inevitabilis vita proximi est omnino vite mee contraria et necessario preemptiva unde tunc licet mihi vitam destruere nec teneor conservare. hoc si ille sibi faciat ex ordinato et licito amore vite scilicet non ferre [illegible] credere [illegible] licet [illegible] legem temporalem [illegible] etiam legem eternam [illegible] procedit ex libidine. Contra [illegible] non liceat privato hominem maleficium occidere. Responsio quod malorum duo genera quedam enim sunt mala in se et per se sicut numquam [illegible] ut [illegible] care alienam uxorem et in hiis nec potestas alia lex auctoritatem prestare nec necessitas dispensare. quedam vero sunt mala in se sed non per se quod possunt quibusdam circumstantiis additis bona fieri ut violenter auferre rem alienam et in hiis potest lex auctoritatem prebere. unde si lex precedit potest licite [illegible] pignus extorquere potest et necessitas dispensare. unde in casu necessitatis licet in vito domino rem eius tollere. occidere vero hominem non est malum in se et per se sed in se tantum. unde in occidendo hominem et lex potest auctoritatem prebere et necessitas dispensare. cum ergo in casu necessitatis inevitabilis concedo quod licitum est hominem occidere. unde Augustinus xxiii. q. v. cum homo ab homine occiditur multum distat utrum fiat nocendi cupiditate vel iniuste aliquid auferendi sicut fit ab hoste a latrone an ulciscendi vel obediendi ordine sicut a iudice sicut a carnifice cum evadendi vel subveniendi necessitate. sic interimitur latro a viatore hostis a milite. et alibi quod cum mortuus fuerit potius est in culpa quam qui occidit. Ad primum obiectum in contrarium. Responsio quamvis occidere sit maius malum quam fornicari non tamen sunt in eodem genere. quia occidere est malum in se. fornicari autem per se est malum et in se est. sed primum sic maius [illegible]. Ad secundum Responsio Augustinus loquitur in casu necessitatis evitabilis non inevitabilis [illegible] occidit eum in ex ordinato amore proprie vite occisurus eum et sic non licet eum occidere. Ad iii. Responsio libido est amor rerum quas invitus possumus amittere unde fruitionis cum diligit propter se et hic est libido alterius cum refertur ad id quo fruendum est et hic non est libido nec peccatum. Ad iiii. Responsio quod occidit necessitate inevitabili vel ex nimio amore vite sue non est in culpa sed habet in culpa. Ad v. Responsio scilicet tunc enim divina providentia punit et cetera in casu necessitatis evitabilis vel ex nimio amore vite sue vel cetera. Ad vi. Responsio non sunt facienda mala ut eveniant bona in hoc casu non est malum occidere sed necessarium. Ad vii. Responsio quod occidit in hoc casu minister est legis et sic non [illegible]. Ad viii. Responsio Augustinus ad publicolam loquitur in casu necessitatis evitabilis non inevitabilis. Ad ix. Responsio quamvis lex talem non iubeat occidi ab illo iubet tamen eum occidi si de hoc crimine convincatur vel dicitur commissione legis accipitur large ut comprehendat licentiam seu concessionem.

Quesitum est vi. utrum liceat virgini ne corrumpatur se ipsam occidere. Videtur quod sic. dicit enim apostolus i. Cor. ix. melius est mihi mori quam ut gloriam meam quis evacuet. cum ergo gloria virginitatis sit magna melius est ei mori quam ut gloriam virginitatis amittat. ergo potest se occidere quam gloriam virginitatis amittere. Item Ro. vii. Infelix ego homo quis me liberabit etc. ergo licet homini liberationem a corpore optare. ergo et impetrare. ergo multo magis pro gloria virginitatis conservanda licet hoc facere. Item xxiii. q. v. [illegible] non est mihi arripere mortem sed oblatam libenter accipere. unde in persecutionibus non licet propria perire manu. sed ab eo cui castitas perhibetur. ergo virgini ne corrumpatur licet propria manu perire. Item Sampson interfecit se. Iud. xvi. et cum omnia [illegible] Heb. xi. [illegible] sanctus [illegible] licet hoc se occidere. ergo maxime pro faciendo pro conservanda castitate. Item laudatur quidem Mach. vi. quod ne illuderetur ab infidelibus occidit se scilicet Razias. ergo virgini ne illudatur ab infidelibus [illegible] persecutoribus licet se occidere. Contra non licet bonum malum facere. Ro. iii. ergo non licet virgini pro conservanda virginitate se ipsam occidere. Item nulli licet nisi legis

auctoritatem aliquem occidere. quod misso fortius in se ipsum. sed lex
nulli dat auctoritatem in se ipsum. quod nulli licet occidere se ipsum. Item
ex caritate quilibet tenetur corpus suum diligere. quod contra caritatem facit si vellet id
destruere. Item lex prohibet innocentem occidere Exo. xxiii. quod cum
virgo sit innocens non licet ei se ipsam occidere. Item Aug. xxiii.
q. v. c. Si non licet privatis … quod non licet alicui se occidere. ergo nec vir
gini. licet se ne corrumpatur occidatur. Responsio. quilibet tenetur in se ex ca
ritate duo diligere. scilicet salutem anime et salutem corporis. ex ordine autem
caritatis plus debet in se salutem anime diligere quam corporis. et hic est effectus
quod affectum dilectionis. hic est quod utrumque si potest tenetur observare. si autem
non potest salutem corporis pro salute anime debet exponere. salutem autem anime semper con
servare debet ne auferatur sibi ab alio sibi autem et non semper tenetur eam conservare
salutem autem corporis debet conservare. unde ad hoc non tenetur. hinc est quod pro salute
anime conservanda nunquam debet homo se occidere. quia potest semper conservare. sed
pro salute anime debet homo permittere se occidi ab alio. quando pro virtute conserva
re. sed non licet se occidere pro salute anime patet quod nec quacumque alia de causa.
vel ut in malo aliquo vitando suo vel alieno vel pro bono aliquo ac
quirendo presenti vel futuro licet se occidere. unde Aug. xxiii. q. v. c. Si
non licet. Item hi dicunt licet asserunt martires omnibus approbantur nomi
ne sed morte spontanea debere sibi inferre. vel refugiendo molesti
as celeres ne incidat in eternas. Neminem pro aliena peccata
ne hoc ipso incipiat habere proprium grave nemine sua peccata quomodo
quod petendo opus est sanari nemine desiderio melioris vite
que post mortem speratur melior vita non suscepit. Ad primum obiectum
in contrarium. Responsio. melius est virginem mori quam gloriam virginitatis perdere.
non tamen id debet se occidere. sed permittere se potius occidi. Ad secundum dicendum
bonum est homini quod perveniat libentem ad corruptionem in debito. sed non in in
debito ne de minori iniuria transeat ad maiorem. Ad
iii. Responsio. Io. sic loquitur illud dominus quod quia auctor.   melius in celi
tune non exclusive sed … v. et in eo casu castitas pre
dicatur de quo magis videtur. quod licet simile videatur. tamen in generale
tue sic fragmenti mali pomi absque eo quod intelligatur licet i. e. eo
quod simile est si dicas dabo tibi hodie x. absque illis quos dedi
tibi heri. i. cum illis. vel potest dici quod loquitur opinionem quorundam reci
tando non vitando. Ad iiii. Responsio. Aug. solvit. xxiii. q. v.
c. Si non licet. dicens quod sancta non aliter excusatur de his que rui
na domus occiderunt se. nisi quod spiritus sanctus id latenter iussit. vel aliter vero
fecerunt sua male.

Vesitum est de vi. precepto. scilicet non mechaberis. primo videndum
cognoscere solutam quod applicatur fornicatio sit semper peccatum mor
tale vel non. quia aliquis potest quod mortalis peccat … sed mulier solu
ta per viro non habenti uxorem dare potest sine corporis ipsius periculum
ergo multo magis ad tempus. Item Gen. i. ante matrimonium in statu
tantum dicitur crescite et multiplicamini. ergo licebat vacare plus
generationi preter legem matrimonii. ergo ad hoc licet cum preceptum illud
non sit revocatum. Item secundum iura civilia quod in nullius bonis
est occupanti conceditur occupanti ut insula in mari nata
sed mulier soluta in nullius bonis est. ergo conceditur occupanti.
Responsio. quod id debet intelligi de rebus appropriabilibus. sed mulier solu
ta appropriabilis est alicui quia potest per matrimonium appropriari. ergo cum
sit appropriabilis et sit in nullius bonis conceditur occupanti. Item hoc
est quod nulla lege prohibitum est. sed cognoscere solutam nulla lege prohi
betur. ergo licitum est. Responsio. immo prohibetur Exo. xx. non mechaberis.
quod maius est mechia quam fornicatio prohibito vero maiori non
id minus prohibitum intelligitur. Item legislator non debet occasionem er
randi dare. sed prohibendo implicite fornicationem et mechiam
occasio errandi est quia per … videri quod permissa. ergo implicite prohiberi non
debuit. sed explicite prohibita est. ergo nullo modo. Item sicut dicit Aug.
decem accedentibus nobis mercenariis quos inducit anime ergo dicitur ubi
pretium nobis occurrit ad quod sit cum peccatoribus ergo non pertinet ad eum
ergo non est peccatum mortale. Item sicut prohibetur cognoscere non suam sic etiam
pe re non suam licite uti … de voluntate domini preter licite sibi. ergo id
de voluntate mulieris licite potest … quamvis non liceat alicui invite
invitam assumere. et ancillam ergo … ergo licet concubinam.
Item Aug. li. de bono coniugali quod uti tenetur sua ad usum ad quem conce
ditur quia non ab usu … ergo in licet … sic gratiam quod uti tenetur ancilla
sua ad hoc non peccat. ergo qui cognoscit ancillam suam causa generandi prolem
non peccat. Item … quod est cibus ad salutem hominis sic concubitus
ad salutem generis. sed de comestione cum utitur cibo non suo ad salutem hominis. ergo
ergo sic de concubitu mulieris solute que sua non est. sed uti concubitu eius ad
salutem generis. Item triplex est status continentie. primus virginalis medius coniugalis
ultimus vidualis. ergo triplex modus utendi mulieribus. primus ut in nulla nec
alia nec sua. primus modus congruit statui primo virginali. ultimus modus
congruit ultimo statui i. coniugali. ergo medius congruit medio i. viduali. ergo
habentibus uxores quod alia non sua uti. Item sicut quidam actus in
sua natura ut loquitur … rectificatur ex bona intentione. sed
cognoscere mulierem actus est qui non est malus in se sua quia
fuisset in statu innocentie. ergo bonus est si fiat bona intentione
ergo non est peccatum cognoscere quamcumque mulierem bona intentione.
Item Gregorius dicit quod peccata carnalia sunt minoris culpe spiritualia maio
ris infamie. ergo minoris culpe est fornicatio quam superbia. sed superbia non
semper est peccatum mortale. ergo nec fornicatio. Item ad quod maior est inclinatio
… id minus est peccatum. sed maior pronitas in nobis est ad fornicationem quam ad invi
dendum quia generatio magis est corrupta ergo minus est peccatum. sed invidia
non semper est peccatum mortale. ergo nec fornicari. Item Gen. xxxviii.
dicit Iudas Thamar   sue … fuit fornicator iustior
me est et c. ergo fornicatio per se non est. Item Luc. xvi. dixit
dominus hunc moysen et prophetas audiant. Moyses. sed Ysaias dicit …
Osee i. accipe uxorem fornicationis et fac tibi filios fornicationis ergo licet
fornicando filios generare. Item … Abraham genuit
Gen. xvi. … erat uxor et … concubina. si uxor non
habuit ergo eam commisit … concubina ergo … sed concubina tenet
Sed contra. Heb. ult. fornicatores et adulteros iudicabit deus.
i. iudicio eterne dampnationis. Sed glo. … sed nullus dampnatur nisi
pro mortali peccato. ergo fornicatio est semper mortale peccatum. Item … contra
Aug. in li. de lib. arb. lex eterna est qua iustum est ut omnia sint
ordinatissima. sed uti non sua est inordinatum. ergo legi eterne
contrarium est ergo peccatum mortale. Item Gal. v. manifesta sunt opera car
nis que sunt fornicatio etc. sed hec excludunt a regno nisi
mortale peccatum. ergo fornicatio semper est mortale peccatum. Item Ephe. v.

fornicatio et omnis immunditia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos
sed quod non debet nominari in sanctis contrarium est sanctitati et hoc non est nisi mortale
peccatum. ergo fornicatio semper est mortale peccatum. Item quod divina lege pro
hibetur semper mortale peccatum est. sed fornicatio divina lege prohibita
est Deut. xxiii. non erit scortator de filiis Israel. ergo est peccatum mortale.
Item videre mulierem non suam ad concupiscendum eam mortale peccatum est
quia … Mat. v. ergo multo magis cognoscere mulierem
mortale peccatum est semper. Item bonum bono non opponitur seu contrariatur
sed malum bono. fornicatio autem contrariatur matrimonio quod bonum esse
constat. ergo ipsa semper est malum. Item i. Cor. vi. qui fornicatur
in corpus suum peccat. ergo facit contra caritatem qua tenetur diligere corpus suum. ergo
fornicari est mortale peccatum. Item polluere templum dei est peccatum
mortale. sed corpus mulieris est templum dei. i. Cor. iii. ergo fornicator
qui illud polluit committit peccatum mortale. Responsio. generativa potest
vis est duplex de qua data sunt homini precipue ex parte corporis
que constat est in … quod potentia tangit scilicet speciei conservatio per
successivam generationem et corruptionem individuorum. ex parte anime que
propria est hominibus quod assignatur … electorum multiplicatio et completio
ad reparationem ruine angelorum. ad conservationem speciei requi
ritur educatio corporalis filiorum a parentibus. Ad completionem vero
quo prius sint alios generare. Ad completionem numeri electorum re
quiritur educatio spiritualis in scientia et fide et moribus … ad com
… anime in quo precellant se regere. Ad consequendum
ergo debitum finem quem generatio data est homini requiritur cura
parentum in educandis filiis longo tempore ad educationem
vero huius curam convenientem faciendam duo requiruntur unum ex
parte prolis. scilicet est certa signa recognitionis alterum ei non
habent alterum ex parte parentum. scilicet eorum individua cohabitatio
alias curam convenientem habere non possunt. Ad certam recognitionem
prolis exigitur quod mulier applicata sit uni viro ne alteri liceat ad
ipsam accedere. Ad individuam cohabitationem parentum exigitur
quod sit illi viro inseparabiliter coniuncta … discedere. hic
est quod lex matrimonii requiritur in hominibus ad consequendum generationis
debitum finem. cum in conservatione speciei quam in electorum numeri completio
ne. Fornicatio autem cum … deordinat actum generative a fine
suo et ideo est abusio et peccatum. quia ille finis debitus est … salutem
humani generis necessarius. ideo semper est peccatum mortale. Ad primum obiectum
in contrarium. Responsio. quia … in eodem genere sed non in di
versis. datio vero in perpetuum per legem matrimonii et datio ad tempus
per fornicationem non sunt in eodem genere immo in diversis. sed dare se in
perpetuum vel concubinam … ad tempus in eodem genere sunt …
… Ad secundum. Responsio. id preceptum Gen. i. crescite et multiplicamini
etc. datum est pro fornicatione sed … institutionis matrimonii. sed va
riatum est autem per anticipationem. Ad iii. Responsio. quod illa quod in
nullius bonis est occupanti conceditur non generaliter de omnibus re
bus dicitur in civili. sed de possessionibus concessio. et hoc intelligenda
est ad usus licitos non illicitos. Ad iiii. Responsio. … non est
appropriabilis alicui viro ad usum fornicationis sed ad coniugalem.
Ad v. Responsio. cognoscere solutam prohibetur illo precepto non me
chaberis. i. ei explicite adulterium prohibetur. sed implicite omnis

membrorum suorum usus non legitimus. prout Aug. Ad vi. Responsio. prohi
bito maiori minus intelligitur prohiberi. vel est eadem ratio prohibendi
eadem vel est ratio prohibendi adulterium et fornicationem scilicet impeditio et de
ordinatio a debito fine generationis. quamvis aperte adulterium
sit et alia ratio specialis scilicet in iniuria proximi. et ideo quia magis ce
dit in nocumentum proximi expressius prohibetur. Ad vii. Responsio.
occasio errandi ut credatur fornicatio permissa fore non est a legis
latore data sed a pravo intellectu auditoris accepta. cum etiam
lex quedam sit generalis et … non omnia que cavenda sunt
expresse prohiberi possunt. sed que magis. Ad viii. Responsio.
quamvis actus generative in nobis non sit actus rationis est tamen or
dinatus sub ratione et non potest esse peccatum ex consensu rationis. Ad
ix. Responsio. non est simile quia res de tempore … communis est et communicari
non mulier. Ad x. Responsio. quod non est simile quia mulier accepto
in ancilla est ad usum licitum. sed accepta est in concubinam ad
usum illicitum. quia finis proprius quod mulier facta est contrarium. Ad xi.
Responsio. non sufficit uti re sua ad usum ad quem non … utatur
ad usum ad quem sua est et mulier quod debet. ancilla autem non est sua ad usum
illum sed ad alium. Ad xii. Responsio. similitudo illa de cibo et con
cubitu in tantum quod ad rem utendi. quia cibus est necessarius ad susten
tationem individui. sic ad conservationem speciei. sed non in tantum quod ad
alia quia in diversis rebus diversi sunt modi et leges utendi.
Ad xiii. Responsio. in continentia nulla et uti sua non est medium … una
aliena sua et aliena alia. sed in continentia nulla nec sua nec alia et in continentia
omnia cum sua quamvis alia. Ad xiiii. Responsio. quamvis cognoscere mulierem
non sit malum in se … non potest si fiat bona in
tentione ut patet in matrimonio. cognoscere tamen non … nam malum est
in se … non potest si … intentione. Ad xv. Responsio.
Quamvis in genere peccata carnalia sint minoris culpe quam
spiritualia. tamen aliquod carnale potest esse maius aliquo spirituali. quia com
pletum carnale maius est incompleto spirituali. quia ergo fornicatio
nominat actum completum carnalem. superbia vero nominat actum spiritu
alem tam completum quam incompletum. hinc est quod fornicatio semper est mortale quamvis
superbia aliquando sit venialis. Ad xvi. Responsio. ad id ad quod
homo maiorem habet inclinationem minus peccatum est ceteris paribus. unde actus
… completus maius peccatum est quam actus … incompletus. sed actus … in
completus non. Ad xvii. Responsio. comparatio illa qua Iudas dicit Tha
mar esse iustiorem refertur ad intentionem non ad opus. et est com
paratio ab usu non propria. Ad xviii. Responsio. quod patet erat forni
catio iussu divino et ideo est accepta ut per dispensationem facta
est. hic auctoritas illius qui est supra omnem legem. Ad
xix. Responsio. uxorem habuisse fuit ut patet Gen. xvi. et ea auctoritate
propria. sed speciali mandato dei … est autem
concubina quia erat ancilla non principalis uxor.

Deinde queritur an fornicatio sit contra ius naturale. Videtur quod non quia
fornicator non facit fornicarie quod non vult …
ergo non facit contra ius naturale. Item Ro. i. immutaverunt usum naturalem
glo. dicit quod naturalis est usus viri et femine. sed hic usus est in for
nicatione. ergo fornicatio est secundum ius naturale. Item Ysidorus dicit quod de
iure naturali descendit maris et femine coniunctio. sed hec in

formicatione · ergo fornicatio est contra ius nature. ¶ Item in concubina perpetua servatur tota intentio nature · scilicet quo ad filiorum generationem educationem successionem · ergo concubitus cum ea non est contra ius nature. ¶ Item natura non distinguit inter suam et non suam · ergo cognoscere non suam non est contra ius nature. Contra prohibitio fornicationis continetur sub illa prohibitione morali non mechaberis Exo · sed sub prohibitione morali non continetur nisi quod est contra ius nature · ergo fornicatio est contra ius nature. ¶ Item vox omnium est vox nature · sed filii ex fornicatione nati apud omnes sunt detestabiles · ergo et fornicatio detestabilis apud omnes quia ex fructu arbor cognoscitur · ergo est contra ius nature. ¶ Item omnis actus recte rationi contrarius est contra ius nature · sed actus fornicationis est in toto rationi contrarius · nam in illo actu totus homo efficitur caro · ut dicit glossa · i · cor · vi · ergo est contra ius nature. ¶ Item · i · cor · vi · qui fornicatur in corpus suum peccat · sed peccare in corpus suum est contra ius nature · ergo et fornicare. ¶ Item nichil rationabilius quam velle corpus suum ex ordinarie polluere · ergo pollutio sic corporis alterius facta [illegible] non debet velle · ergo facit contra ius nature. ¶ Item quod est contrarium fini et intentioni nature est contra ius nature · sed fornicatio est contraria fini et intentioni nature rationalis · scilicet educationi filiorum usque ad complementum etatis et [illegible] perfecte [illegible] ostensum est in articulo precedenti · ergo fornicatio est contra ius nature. ¶ [illegible] contra ius nature dicitur esse quod est contra instinctum et dictamen nature [illegible] unde natura generalis que est communis nobis et brutis et [illegible] et discretionem alterius nature specialis que est nobis propria · et hec est cum ratione et discretione. Primus instinctus generalis quia sine ratione est non distinguit inter suam et non suam · unde cognoscere non suam non est contra ius nature generale [illegible] quia cum ratione est distinguit inter suam et non suam [illegible] cognoscere non suam est contra ius nature speciale [illegible] ratio dictat sic utendum esse actu generationis [illegible] intentione generationis [illegible] rationali [illegible] longo tempore ad [illegible] in filiorum eductione [illegible] regimine et [illegible] habitatione · sed [illegible] non possunt [illegible] nisi mulier uni viro [illegible] indivisibiliter convicta [illegible] precedentis [illegible] cum ergo lex matrimonii rationalis dictat non esse intendendum actui generationis nisi matrimonii lege · ergo quicumque aliter utitur facit contra ius nature. ¶ Ad primum obiectum in contrarium dicendum quod [illegible] dicatur quod [illegible] faciat alteri [illegible] solum de ratione nature [illegible] voluntas [illegible] cupiditas [illegible] rationabilius velle [illegible] pollui ex ordinarie · i · absque matrimonii lege in qua pollutio excusatur per bona matrimonii. ¶ Ad secundum [illegible] speciale. ¶ Ad iii · dicendum [illegible] de [illegible] commixtione. sed [illegible] distinctio [illegible] omnibus rebus · nam [illegible] est · unde ad Ephesios · vi · viri debent diligere uxores ut corpora sua. ¶ Ad v · dicendum · in concubina perpetua non servatur intentio nature · quia eorum copula de facili [illegible] alterius vel saltem [illegible] dissolubilis · unde non est tanta eorum adiunctio nisi ad prolem inde genitam. ¶ Ad vi · dicendum · natura generalis [illegible]

est nobis et brutis non distinguit inter suam et non suam · sed natura specialis hominis · i · rationalis distinguit · sed in statu nature institute clare · in statu nature corrupte obscure eo quod magis corrupta est [illegible] anima [illegible] eo quod [illegible] corpore [illegible].

Tertio queritur an bigamia sit contra ius nature · et videtur quod non [illegible]. Quia antiqui iusti non fuerunt peccatum habere plures uxores · quia non contra [illegible] non contra mores non contra preceptum · ergo non est contra ius nature. ¶ Item multiplicatio generis humani est de lege nature · Gen · i · crescite et multiplicamini · ergo maior multiplicatio magis est de lege nature. ¶ Item [illegible] dictat conservationem speciei in individuis · ergo [illegible] modo conservandi magis dictat · ergo magis dicit bigamiam quam monogamiam. ¶ Item sapiens legislator non dat leges contrarias · cum ergo lex moysi et lex nature ab eodem sint [illegible] non prohibuit · ergo cum lex moysi concedit bigamiam lex nature non prohibuit eam. ¶ Item Aug. excusat Habraham de hoc quod ad ancillam accessit · contra Faustum xxxiii · c · i · dicens quod non commisit in legem [illegible] legem · sed si lex nature prohibuit bigamiam [illegible] legem · ergo non prohibuit eam. ¶ Item Tullius [illegible] religio pietas · gratia · vindicatio · observantia [illegible] pietate [illegible] officia et diligentia [illegible] ergo non est contra ius nature. ¶ Item [illegible] nationum · sed bigamia non est [illegible] omnium nationum [illegible] ergo non est contra ius nature. ¶ Item consuetudo que est contra ius nature non excusat a peccato · sed consuetudo habendi plures excusavit Iacob · iiii · uxores · quia tunc mos erat · ergo non erat contra ius nature habere plures. ¶ Item [illegible] in ethicis [illegible] non potest in contrarium assuefieri · sed contrarium monogamie [illegible] assuefieri [illegible] consuetum fuit · ergo monogamia non est de lege nature · ergo bigamia non est contra ius nature. ¶ Item [illegible] vir non habet potestatem sui corporis sed mulier · sed de lege nature [illegible] dare alteri seu concedere quod suum est · ergo uxor una [illegible] alteri potestatem viri dare et concedere in quo non est contra ius nature. ¶ Item quod non est contra intentionem nature non est contra ius nature · sed multiplicatio bigamie cum valeat ad multiplicationem generis humani non est contra finem et intentionem nature · ergo non est contra ius nature. ¶ Item [illegible] includitur [illegible] sed lex nature in lege moysi includitur et recapitulatur · ergo quod est contrarium legi nature est contrarium legi moysi · sed bigamia non est contraria legi moysi · ergo nec nature. ¶ Item simpliciter ad simpliciter et magis ad magis · ergo si bonum est uti una uxore propter [illegible] multiplicationem melius est uti pluribus propter maiorem multiplicationem. ¶ Item de lege nature [illegible]

re sua ad usum ad quod facta est [illegible] · ergo [illegible] plures ancillas licet accipere · ergo bigamia non est contra ius nature. Contra primus Lameth adulterium commisit · quia [illegible] plures uxores habuit · ergo pluralitas uxorum est contra ius nature. ¶ Item [illegible] cum ergo una [illegible] Gen · ii · erunt duo in carne una [illegible] ergo bigamia cum sit contraria est contra ius nature. ¶ Item [illegible] non vult quod uxor non dividat carnem suam in plures viros · ergo [illegible] dividere carnem suam in plures uxores. ¶ Item obligare se ad impossibilia est contra ius nature · sed qui plures uxores accipit obligat se ad impossibilia · scilicet ad reddendum utrique sive petentibus debitum · ergo facit contra ius nature. ¶ Item [illegible] desiderat [illegible] desiderium [illegible] duas [illegible] mulieres [illegible] uno viro esse. ¶ Item Ephesios · vi · viri debent diligere uxores sicut corpora sua [illegible] habeat duas uxores. ¶ Item [illegible] doctores habere plures [illegible] dispensatione [illegible] ergo est contra ius nature. ¶ Item [illegible] experientia [illegible] [illegible] de quo [illegible] [illegible] obligationis [illegible] bigamia [illegible] obligationis [illegible] ad duo obligat ex eo quod sunt una caro · Ge · ii · [illegible] non neget potestatem sui corporis [illegible] bigamia [illegible] obligationem quia obligatur ad reddendum debitum [illegible] dividit carnem in plures [illegible] obligat ad [illegible] obligare ex [illegible] obligatione [illegible] carnem in plures uxores [illegible] bigamia est contra ius nature [illegible] plures uxores [illegible] ex privilegio et dispensatione [illegible] successione sanguinis [illegible] erat religio [illegible]

sufficiens multiplicatio fidelium [illegible] propagationis [illegible] fidelium [illegible] fidelibus [illegible] dispensationis non tamen ei soli datum est [illegible] intentio [illegible] propagandi [illegible] fideles. ¶ Ad primum [illegible] rationale dictamen [illegible] potestati [illegible] accipere rem alienam [illegible] nolente [illegible] bigamia [illegible] dictamen [illegible] nolunt [illegible] ¶ Ad [illegible] multiplicatio generis humani est de lege nature [illegible] multiplicatio [illegible] rationabilis [illegible] in bigamia [illegible] ¶ Ad iii · [illegible] rationale non solum dictat [illegible] conservationem [illegible] conservationis [illegible] rationabilem [illegible] ¶ Ad iiii · [illegible] lex moysi concedat bigamiam · lex [illegible] lex [illegible] lex moysi concedit [illegible] licet [illegible] ex dispensatione [illegible] ¶ Ad vi · [illegible] ambrosius [illegible] Abraham [illegible] legem [illegible] de lege [illegible] de lege nature. ¶ Ad vii · [illegible] bigamia [illegible] fides ad [illegible] fidem [illegible] fidem obligat [illegible] fidei [illegible] opponit [illegible] opponat [illegible] de iiii cardinalibus [illegible] dicit Tullius. ¶ Ad viii · [illegible] omnium nationum [illegible] ad obligationem [illegible] lex nature [illegible] omnium nationum [illegible] ad conservationem [illegible] non. ¶ Ad viii · [illegible] sola consuetudo non excusavit Iacob a peccato bigamie · sed divina dispensatio [illegible] consuetudo illa non [illegible] mos sed corruptela. ¶ Ad ix · [illegible] lapidis [illegible] tale non potest assuefieri [illegible] actu [illegible] et tale [illegible] voces [illegible] ¶ Ad x · dicendum non est [illegible] uxoris [illegible] obligationem [illegible] uxorem [illegible] obligationem [illegible] ¶ Ad xi · dicendum non potest [illegible] concedere [illegible] ¶ Ad xii · dicendum multiplicatio generis humani per bigamiam [illegible] intentionem nature generalis [illegible] rationalis [illegible] intendit [illegible] multiplicatio [illegible] rationabilem. ¶ Ad xiii · [illegible]

mellis qui per se includit in sui perfectionem ordine non ut aliud in bonitate quod tantum totum includit. non autem qui includitur per ordinem non est quod cum non est necesse quod totum quod continetur in priori in posteriori contineatur. quia voluntas electa est et separat quod vult lex vero nobis in lege moysi includitur non per ordinem non est sed per ordinem non est diminute. unde ad primum contra in lege nova quod in lege moysi sed non includitur. Ad xiiii. rationem. concedo quod illa in tellis certis partibus vel manibus eisdem. sed hoc non manet certa eadem quod tantum una nullis fit provisionem. cum donabis non a pluribus fit alie provisionem. unde quod inter accipere unam propter mulierem fit bonum non tamen accipere plures propter maiorem multiplicationem est magis bonum. sic quamvis tantum abstinere propter carnis mortificationem sit bonum non tamen sequitur quod magis abstinere propter mortificationem sit magis bonum. sed forte tantum extendendus modus abstinere debuit. Ad xv. rationem. de lege nostra licet uti re sua ad usum ad quem facta est in tantum conveniunt. unde quod licet duo uti ancilla sua accipiendo eam in matrimonio non tamen licet pluribus ancillis quia hic modus utendi non est conveniens ut dictum est.

Quarto queritur utrum opus coniugale possit fieri sine peccato.

Videtur quod sic. quia nullus actus qui non potest fieri sine peccato cadit sub precepto divino. sed concubitus coniugalis cadit sub precepto divino. Ge. i. et ix. ergo potest fieri sine peccato. Item non est res bona qua non potest homo bene uti. sed mulier est res bona. ergo potest homo bene eo uti. ergo sine peccato. Item omne opus virtutis potest fieri sine peccato. sed reddere debitum cum sit opus iustitie est opus virtutis ergo potest fieri sine peccato. Item dicit augustinus quod celibatus iohannis non prefertur coniugio abrahe. sed si preferretur si opus coniugale non posset fieri sine peccato. ergo potest fieri sine peccato. Item dicit augustinus i. li. quod levitatem seu dilectionem carnalem sine gratia. quod dicitur nolles sed non velle nocare ut quod constituit in concubitu legittimo. quod autem nolles non nocare nisi quod constituit in concubitu legittimo. sed dilectio talis potest fieri sine peccato. ergo dilectio in opere coniugali potest fieri sine peccato. Item quilibet est per se talis est actus. sed per se gratiam bona est ergo actus est bonus. ergo potest fieri sine peccato. Item augustinus de adulterinis coniugiis. concubitus generandi coniugalis gratia non habet culpam. ergo opus coniugale aliquando fit sine peccato. Item uti re ad id ad quod instituta est non est peccatum. sed mulier propter generationem prolis instituta est. ergo ad hoc uti potest homo sine peccato. Contra. sic actus inferior per ordinem ad talem in conditionibus sic actus generandi ad talem temporis. sed excessus in actu nutritive nunquam est sine peccato. ergo nec excessus in actu. sed semper est excessus in actu generative. quia semper est in immoderata delectatio. ergo semper est in peccato. Item bonum non est necessaria causa mali. sed concubitus coniugalis est causa generandi prolis est necessaria causa peccati originalis. ergo non est bonus sed malus. ergo multo magis quam alius concubitus. Item corpus nostrum est templum dei. i. cor. iii. sed qui polluit templum dei peccat. ergo vir in muliere cum viri in opere coniugali peccat. ergo multo magis vir peccat. ergo opus coniugale semper est peccatum. Item carnalis non dicit servire corpori sed eius. sed in opere carnali caro servit corpori. unde dicit glossa i. cor. vi. servit quia fornicatur in corpus suum peccat. ergo facit quod non dicit. ergo peccat. Item non alienat hominem a bonis que dei sunt nisi peccatum. sed ut dicit glossa super iobel vel iobel. i. sicut vinum tollebat hominem a statu suo ita et alienat sic coniugium alienat hominem a bonis que ad deum. ergo quicumque utitur lege coniugii peccat. Item actus deformis propter deformitatem annexam peccatum est. sed actus coniugii habet deformitatem annexam. ergo peccatum est. Item ro. viii. qui in carne sunt deo placere non possunt. sed in opere coniugali coniuges manent in carne sua. Ge. ii. erunt duo in carne una. ergo in actu illo deo placere non possunt. ergo actus ille est peccatum. Item gregorius dicit quod legittima commixtio viri et uxoris non est sine voluptate. ergo voluptas non est sine peccato. Item non est malum nisi quia adimit aliquod bonum. ut dicit augustinus. ergo quod maius bonum adimit magis est malum. sed opus coniugale propter adimit operationem bonam operationem i. opus intellectuale propter quod omnium sumus. ergo semper est valde. Item levi. xiii. dicitur ego dicit sanctum cum glossa filios parentes vestimenta sua glossa. quod sine peccato non fit. ergo opus coniugale in causa prolis generande non fit sine peccato. Item actio omnis que diminuit animam a deo peccatum est. sed actus coniugalis semper diminuit animam a deo. quia facit cogitare que mundi sunt. ergo semper est peccatum. Item concupiscentia carnalis semper est peccatum ro. vii. sed actio coniugalis nunquam est sine concupiscentia. ergo nunquam sine peccato. Item opus quod necessario abstrahit et revocat ab opere virtutis est vitium contrarium. ergo est peccatum. sed tale est quodlibet opus coniugale. ergo est peccatum. Item opus in quo fit virium anime deordinatio peccatum est. sed in omni opere coniugali fit virium anime deordinatio quia tunc totus homo fit caro. ut dicit glossa i. cor. vi. ergo omne opus coniugale est peccatum. Item actus qui auget concupiscentiam malus est. quia malum malo additum augetur. sed omne coniugale auget concupiscentiam dicit ei philosophus in ethicis quod insatiabilis est appetitus concupiscentie et augetur per cognitam operationem. ergo omne tale opus peccatum est. Item omne opus quod fit pro causa mala vel ex quo peccatum est. sed propter hunc et hoc propria sit [illegible] quod concupiscibilis imperat. ergo omne tale opus peccatum. Sed in omni opere carnali concupiscentia imperat. ergo omne tale opus peccatum est. Item et philosophus motus concupiscentie secundum doctores peccatum est. sed opus coniugale nunquam fit sine aliquo motu concupiscentie. ergo nunquam sine peccato. Respondeo. de opere coniugali aliter est loquendum in statu innocentie et aliter in statu nature corrupte. In statu innocentie opus coniugale esset pure bonum non habens mali admixtionem. unde sine peccato sic fieret in reddendo et exigendo. In hoc statu non est pure bonum sed malo libidinis. i. inmoderate delectationis admixtum. ideo potest fieri sine peccato. quia tantum est malum pene sed culpe cum sit inevitabile malo non contra pene vitium bene et male. ideo potest fieri sine peccato et cum peccato. aut enim libido annexa est motu et intentionem et tunc non potest fieri sine peccato quia inordinatio est in opere et in operantis intentione. aut non movet rationem sed ad hoc et tunc potest fieri sine peccato. Quamvis virium inordinatio fit in opere non tamen in intentione operantis. hoc autem contingit duobus casibus solum secundum augustinum. opus enim coniugale contingit fieri dupliciter aut debitum reddendo aut exigendo. si sit reddendo tunc meretur sola intentione reddendi. et tunc fit sine peccato. aut habet in libido et tunc fit cum peccato. si sit exigendo aut ergo movetur sola principali matrimonii causa generandi prolem. et tunc fit sine peccato. aut cum libido in alia intentione. s. delectationis et tunc fit cum peccato. ideo dicit augustinus de bono coniugali reddere debitum coniugale nullius est criminis exigere autem peccatum. exigere ultra generandi necessitatem culpa venialis. Item ad primum obiectionem rationum in contrarium. dicendum est excessus sine inordinatio in actu tantum nutritive quam generative. unde in voluntatis. s. a parte habitus sensualitatis solum. et hinc non est peccatum. aliter non lutarium. s. in parte vitalis non est quod in comedendo propter famem dicendum propter est anxietas vel ardor unde in voluntatis solum et hic non est peccatum. aliter ratione et hinc est peccatum. similiter in utendo coniuge sua. Ad secundum rationem. bonum purum non est necessario causa mali. sed opus coniugii non est bonum purum in statu nature corrupte immo mixtum est penalitate admixta et corrupte est causa illa mali. Item ad iii. rationem corpus nostrum templum dei propter conservare et ut corpus sic non templum per hoc vel ratione regendi subditur et sic est templum. opus vero coniugale in predictis duobus casibus tantum polluit corpus in se non tamen ut est ita regendi subditum. hoc non polluit ideo ut est templum dei. Ad iiii. rationem in opere fornicationis sunt anima corporis vero dicitur secundum i. cor. vi. sed in opere coniugali quod opus coniugii fit secundum rationem regente et monente corporis opus vero fornicationis contra rationem. Ad v. rationem. aliena re ab his que dei sunt dicitur intellectus vel ad minorem participatione sic alienat solum peccatum vel ad minorem contemplatione sic alienat dormitio vel occupatio alia vel sic alienat opus coniugii non propter quia talis hora mente totaliter a contemplatione divina abstrahit ut dicitur quod alienat secundum actum non secundum habitum. Item ad vi. rationem actus coniugii semper habet annexam deformitatem pene. s. inordinatione sensualitatis in ordinatione rationis. Ad vii. rationem. apostolus intelligit eos esse in carne qui secundum carnis vitia et desideria faciunt opera carnalia. Ad viii. rationem. gregorius loquitur de commixtione coniugali que fit causa delectationis non causa prolis vel debiti reddendi. Ad ix. rationem opus coniugii non adimit aliquod bonum habituale sed actuale. s. actualem contemplationem dei. malum vero dicitur id quod adimit aliquod bonum habituale non solum actuale. alioquin dormitio esset peccatum non ei adeptio esset bona mala est malicia culpe. sed mali debita actualis contemplationis dei non semper est debita sed habitualis. Ad xi. rationem. opus coniugale non diminuit animam a deo sed ad horam impediat actualem cognitionem ceterum manens tamen habitualis cognitio. Ad x. rationem. auctoritas levitici intelligitur de immunditia generande prolis vel minus alia delicta. Ad xii. rationem. concupiscentia carnalis dicitur peccatum actu. quia in hoc sic non est semper peccatum. sed pena peccati. aut actus in voluntate. s. sensualitatis sic non est peccatum sed pena peccati. aut in actu voluntatis rationis sic est peccatum. opus vero coniugale potest fieri sine actu concupiscentie rationis non in sensualitate. Ad xiii. rationem. revocare ab opere virtutis dicitur et destruendo virtutis habitum et tale opus semper quod sic revocat peccatum est. aut impediendo usum et tale opus non semper est peccatum. non oportet tale actu virtuti esse contrarium impedit enim usum virtutis non solum propositum contrarium sed et impositum. Ad xiiii. rationem in opere coniugali fit virium deordinatio penalis non culpabilis. quia non fit deordinatio virium non a fine debito. sed debita obedientia mutua quia non obedit sensualitas rationi. sed et in obedientis est cum sit ex primo peccato inflicta pena est non culpa. Ad xv. rationem opus coniugale cum propter vel debita reddendum auget concupiscentiam tunc est pena non ut culpa quia auget eam ut est in sensualitate non rationis immo minuit et refrenat. Ad xvi. rationem in opere coniugali non principatur anima non enim motus concupiscentie contra rationem sed praeter rationem unde neque in parte rationis sed obtemperat. Ad xvii. rationem primus concupiscentie dicitur contra rationem precedere et tunc non est peccatum. aut non precedit et tunc est peccatum. in opere vero coniugali cum propter vel causa reddendi debiti rationis precedit motus unde non est peccatum.

¶ Quinto queritur commendatio coniugii. commendatur et est a mundi principio [illegible] usque in finem quousque electorum numerus compleatur. Commendat enim causa ipsa quia causantur et sic per legi nos rationem sic commendatur quod forma fuit in sexuum distinctione. Gen. i. creavit deus hominem ad ymaginem et similitudinem suam. masculum et feminam. ¶ Ratione preceptorum superadditione ad hanc legem et mandante. Gen. ii. benedixit illis et ait. crescite et cetera. quod factum non per legem non per usum pudicicie coniugalis. ¶ Ratione veritatis sic addite. [illegible] hic dixit [illegible] os ex ossibus meis usque in. Erunt duo in carne una. [illegible] deus coniunxit homo non separet. mt. xix. quod addam [illegible] spiritus illustrati. Ex primo horum. quod erunt unum et semine et naturalis. ex secundo moralis. Ex tertio sacramentalis. Et hoc consonat veteri legi. sicut patet de re qui dominus promisit. Gen. xvii. dixit dominus abrahe. Gen. [illegible] usque in reges qui ex te egredientur. ¶ Ratione divinis miraculis. Gen. visitavit dominus saram sicut promiserat. usque in senectute sua. Ratione divinum statuta. et quia leges statuit deus. [illegible] legittimas [illegible] leviticus xviii. Custodite leges meas [illegible] quas homo [illegible] vivet in eis. Et hoc consonat item legi gratie. Ratione [illegible] angelice luce i. [illegible] zacharias. [illegible] filium. hec [illegible] zacharias propter orationem devotam. dicit et quod ambo erant iusti ante deum in [illegible] mandatis et iustificationibus domini sine querela. ¶ Ratione diffinitionum domini. non solum propter [illegible] quod nuptiis interfuit. sed propter verba que specialiter dixit. mt. xix. [illegible]. Ratione erudiendi apostolice. quia petrus et paulus principales ordinatores ecclesie. utique commendat. et [illegible] et legem et fidem thori et solutionem debiti. et amorem mutuum uxoris et mariti. i. pe. iii. Viri cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem. i. thi. ii. dicit de muliere salvabitur per filiorum generationem et cetera. ephe. v. Viri diligite uxores vestras. i. cor. vii. uxori vir debitum reddat. et cetera. si acceperis uxorem non peccasti. et si nupserit virgo non peccavit. Et [illegible] notandum quod matrimonium in statu nature instituitur. fuit in sacramentum et in officium. sed in statu nature lapse. unde non est in officium. sed ratione

morbi est in remedium. Unde mutato tempore mutatum officium. Remedium et sacramentum. Cuius usus autem fit ex quo habet oculum ad officium procreandi prolem ad cultum dei, et sic est actus virtuosus caritate radicatus et finis. Aut fit ex quo habet oculum ad remedium ut incontinentia vitetur, et sic est actus virtuosus, tamen est infirmitatis. Aut fit ex quo habet oculum solum ad morbum, scilicet ad concupiscentiam faciendam, et tunc si non omnino, peccatum est veniale, quod excusatur per matrimonii sacramentum; sed si omnino, tunc mortale est peccatum, quod est tanto impetu fertur ut uxorem cognosceret etiam si non esset uxor, peccat contra matrimonii legem. Unde Augustinus de bono coniugali: Coniugalis concubitus necessitatis causa generandi inculpatus solus nuptialis est. Ille autem qui ultra istam necessitatem progreditur, iam non rationi sed libidini obsequitur. Et hunc tamen exigere sed reddere coniugi, ne fornicando damnabiliter peccet, ad personam pertinet coniugalem. Si autem ambo tali concupiscentiae coniugantur, rem faciunt non plane nuptiarum. Verumtamen si magis in sua coniunctione diligunt quod honestum quam quod inhonestum est, id est quod nuptiarum est quam id quod non nuptiarum est, hoc eis per auctoritatem apostoli secundum veniam

veniale

conceditur. Tantum namque ordinatio creatoris et ordo creaturae, ut rebus ad utendum concessis etiam cum modum excedit, longe tolerabilius sit quam in ea quae concessa non sunt vel semel vel rarius excessus. Contra obstat huic quod dicitur Luce xvi: Filii huius seculi nubunt et eunt ad nuptias; ergo cum tales non sint filii dei, etc. Et ut Gal. vi: Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. Item I Cor. vii: Sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori. Et est idem: Qui habent uxores sint tamquam non habentes. Et est idem: Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium; et nulla datur indulgentia nisi de culpa, ergo etc. Et primo est sic intelligendum: filii huius seculi aliquando distinguuntur contra filios lucis, sicut Luce xvi: Filii huius seculi prudentiores filiis lucis, et tales seculo conformantur, et sic sonat in malum. Aliquando distinguuntur contra filios alterius seculi futuri, et sic accipitur ibi: tales enim in seculo vivunt et seculo serviunt, et sic sonat in infirmitate sola. Et ad aliud dicendum quod est in carne, praeter dicere similitudinem mortale et sic non est incorruptibile; et hoc modo consonat pudicitiae coniugali, et usque ad praeter dicere similitudinem finis ut fore cum quis facit opera carnalia propter carnem, et sic culpam est contra pudicitiam coniugalem, et sic solet animo destinare. Et ad tertium dicendum quod dicitur sollicitudo, scilicet distrahens et occupans, et talis interdum ubique est. Et inducens ad oblivionem dei, et de tali non loquitur apostolus. Item debet de amicitia distingui etc. Ad quartum dicendum quod non in his tantum rebus vel in usu rerum mundanarum ... oportet hominem exire ex mundo, nec est in mundo isto dicit iustus; sed oportet in qua in hoc mundo est fugienda interius, et finis ponendus. Quod patet per id quod subditur: Praeterit figura huius mundi. Et sic intelligendum est de uxore non est in ea interius et fugienda. Et ad quintum dicendum quod non est de in usu nuptiali qui fit ad prolem et (?) procreationem, sed quod fit propter incontinentiam concedendam; talis enim habet culpam venialem coniunctam. Unde Augustinus de bono coniugali: Si acceperis uxorem, non peccasti, et si nupserit virgo non peccat. Hic etiam dubitare fratres non est nuptias non esse peccatum. Ideo utique nuptias

per veniam concedit apostolus. Quia quis non ambigat absurdissime dici non eos peccasse quibus venia datur. Sed illam concubitum per veniam concedit, qui propter incontinentiam non solum causa procreandi, quem nuptiae sibi non exigunt, sed ignoscit in ceteris; sic tamen non sit ita nimius ut impediat quod seposita esse debet tempora orandi, nec immutatur in eum usum qui est contra naturam.

Explicit.

Utrum caritas semel habita sit semper corrupta sive amissa ab aliquo ·84·
Utrum anima (?) corrumpatur a peccato per mortali ·85·
Utrum iudex possit condempnare morte quem scit innocentem, quia tamen contra eum probatum est nocens ·43·
Utrum iudex in aliquo casu possit impune dimittere ·44·
Utrum liceat iudici penam a lege taxatam mutare
Utrum ex defendendo liceat hostem occidere
Utrum liceat virgini ne corrumpatur se ipsam occidere ·46·
Utrum cognoscere simplicem quod appellatur fornicatio sit peccatum mortale
Utrum fornicatio sit contra ius naturale ·41·
Utrum bigamia sit contra ius naturale
Utrum opus coniugale possit sine peccato ·48·

quarto queritur utrum resumptio corporis in gloria vel retrahat vel impediat ut iuvet beatitudinem animae. Quod autem iuvet et faciat ad hoc ostenditur: quoniam necesse (?) meritum et premium proportionalia sunt, ergo quod iuvat et expedit ad meritum et ad magnitudinem meriti iuvat et expedit ad premium et ad magnitudinem premii; sed resumptio et presentia corporis est huiusmodi, ergo facit et iuvat ad premium et ad magnitudinem premii. Item Bernardus de diligendo deo capitulo xii dicit quod corpus confert ad omnem statum, unde dicit: Unde dicit quod utique dominum diligit anima cum corpore suo infirmo, utique et mortuo, utique resuscitato; primo quidem ad fructum paenitentiae, secundo ad requiem, tertio ad consummationem. Merito sine illa perfici non vult, quam in omni statu in bonum sibi sentiret profecisse; bonus plane fidusque comes caro spiritui bono quae ipsum aut si honerat iuvat, aut si non iuvat exonerat, aut certe iuvat et minime iuvat honerat. Primus status laboriosus sed fructuosus, secundus otiosus sed minime fastidiosus, tertius gloriosus. Ex hac auctoritate habetur plane quod corpus non impedit, immo iuvat animam per statum beatitudinis et gloriae, quia quod dicit in his animam iuvare, hoc est ratione gloriae. Item Bernardus de diligendo deo capitulo xiii dicit qui in carne adhuc gemunt carni herent per caritatem quam habent, qui non iam soluti carnis compede sunt et a? tiores eo quo et promptiores atque expeditiores sunt ad amandum. Porro per utrisque notant et sunt rami qui receptam iam secundam stolam in corporibus utique cum gloria resumptis tanto in dei amorem fiunt libiores et alacriores quanto et deo ipso bono (?) iam restat nihil non est quod eos aliquatenus sollicitet et retardet. Ex hac auctoritate sic obicitur: omne illud iuvat et expedit animam ad suam beatitudinem per quod libri et alacres fiunt in dei amorem; sed resumptio corporis est huiusmodi sicut dicit predicta auctoritas Bernardi, ergo resumptio corporis iuvat animam et expedit ad suam beatitudinem. Item omne illud ad beatitudinem iuvat et cooperatur animae per quod anima deo similior vel similima redditur; sed resumptio corporis est huiusmodi, ergo ad beatitudinem animae iuvat et cooperatur. Minor patet quoniam beatitudo animae consistit in perfecta assimilatione cum deo. Minor patet per Bernardum eodem libro capitulo xiii: In adepto corpore quod solum utique deerat, quod iam impedit animam quodammodo abire et ire in deum, eo quod tempus sibi dissimilimam secundum quod deus simillima effici donatur. Resumptio ergo corporis facit ad assimilationem et conformitatem ad deum in quo consistit beatitudo. Item omne illud quod est beatitudinis animae impeditivum necesse est ipsi animae honerosum; sed corpus resumptum cum sit gloriosum non erit animae honerosum, ergo non erit beatitudinis animae impeditivum. Ideo resumptio corporis non impediet beatitudinem animae. Maior patet quoniam anima semper appetit beatitudinem et illud est summum bonum animae, et potest eam impedire quod non sit honerosum animae. Minor patet per beatum Augustinum quod dicit xxii de civitate capitulo xvii (?) libro quod corpus non est honerosum animae

·Hebr·

in quantum corruptibile sed quod anima beata non erit corruptibilis sed incorruptibilis. Sic habetur I ad Corinthios xv: Oportet corruptibile

hoc induere incorruptionem et mortale hoc immortalitatem, et similiter seminatur corpus etc. Item Augustinus aliquid per sui absentiam aliquid tollit aut removet per sui presentiam ponit, sicut ponitur patet de sole respectu diei et noctis. Sed corpus per sui absentiam animam a beatitudine retrahit et impedit, sicut dicit Augustinus xii super Genesim ad litteram in fine; ergo per sui presentiam et resumptionem ad beatitudinem iuvat et expedit. Item omne illud quod facit et operatur ad status animae beatae meliorationem iuvat et expedit ad eius beatitudinem; sed resumptio corporis est huiusmodi, ergo operatur ad animae beatitudinem. Minor patet quia dicit Augustinus xiii (?) de civitate capitulo xix: Sed iustorum ac piorum animae defunctorum quod in requie vivant dubitare non sit fas; verumtamen melius eis esset cum suis corporibus bene valentibus viverent, ut et illi qui omnimodo esse sine corpore beatissimum existimaverunt hanc opinionem suam sua repugnare convincant. Ergo si melius esset et facit ad meliorationem status eorum resumptio corporis. Item quanto aliquid habet perfectius esse tanto habet operari quam operari sequitur esse; sed anima coniuncta perfectius habet esse quam separata, quoniam ut dicit Augustinus xii super Genesim ad litteram in fine per illam coniunctionem habet perfectum naturae suae modum; ergo perfectius habet operari; ergo erit perfectius anima resumpto corpore melius et perfectius cognoscet deum et more (?) in ipsum quam separata. Sed beatitudo consistit in dei cognitione et dilectione sive in motu qui est per dilectionem in deum; ergo resumptio corporis iuvat et expedit ad beatitudinem animae. Item omne quod in quodam statu removet imperfectionem iuvat et non impedit beatitudinem; sed resumptio corporis est huiusmodi per statum animae beatae, ergo operatur ad beatitudinem. Minor patet quoniam omnis appetitus naturalis rei non habita facit et generat aliquam imperfectionem in appetente; talis autem est appetitus animae separatae respectu corporis, ergo etc. Item Augustinus ad Orosium in expositione quod numerorum (?) capitulo iiii dicit: Sicut angelis sancti modo esse non possunt in perfectione contemplationis dei quam primum ad laborem quae ad hoc surrectura sunt corporum curam dicuntur in tentio (?). Ex hoc obicitur: omne quod impedit perfectam dei contemplationem impedit beatitudinem, cum beatitudo sit in perfecta dei contemplatione; sed cura corporum est huiusmodi, ergo etc. Ergo contrario resumptio corporum iuvat et expedit ad animarum beatitudinem. Minor patet de cum (?) auctoritate beati Augustini. Item Augustinus dicit quod pondus in corporibus hoc est amor in spiritibus; sed in corporibus mixtio ponderum contrariorum impedit ne corpus totaliter feratur secundum alterum illorum; ergo similiter et mixtio amorum in spiritibus hoc impedit. Ergo cum anima moveatur duplici pondere amoris, scilicet ad deum et corpus suum proprium, non habitum, quoniam diu movetur ad corpus proprium non habitum tanto minoratur motus eius ad deum; sed quanto minoratur motus eius in deum minoratur beatitudo; ergo motus animae ad corpus non habitum minuit beatitudinem. Ergo contrario resumptio corporis et presentia expedit et iuvat ad beatitudinem et nullo modo impedit. Item quo pacto iudicio sunt electi deum maiorem claritatem sue divinitatis ondis

sed illud erit resumpto corpore uel sine resumptione corporis
illud fuit. ergo resumptio corporis iuuat et cooperatur ad hoc
quod anima beata uideat maiorem claritatem. sed in
illa uisione consistit beatitudo. ergo resumptio corporis iu-
uat et expedit ad beatitudinem. Item quanto maior est
aliquorum conuenientia tanto minor est inter illa resistentia
in operationibus et retardatio. sed maior conuenientia que potest
esse inter corpus et animam est illa que est inter animam
et corpus gloriosum resumptum. ergo iuuat et expedit
animam per tale corpus quando habet ipsum quam quando non habet
ipsum. ergo eius corporis resumptio non facit nisi expedi-
re et iuuare animam in actibus uel operationibus gloriosis.
Item sicut uult beatus augustinus ad orosium. paulus in raptu
uidit deum sicut angeli uident et tamen anima pauli erat
in corpore. corpus autem illud erat corruptibile et animale. si ergo
corpus pauli animale et corruptibile non impediuit animam
pauli a uisione beata ergo multo magis corpus spirituale
et incorruptibile hoc est corpus gloriosum quale habebunt anime
post iudicium non impediet animas a dei uisione et fruitione.
ergo non impediet animarum beatitudinem sed potius expediet.
Item anselmus proslogion capitulo xxvi. dicit quod bona corporis erunt
talia que nec oculus uidit nec auris audiuit nec cor hominis
cogitauit. sed omne tale bonum est maximum. sed non est
dicendum quod bonum maximum sit beatitudinis et felicitatis
anime impeditiuum. Immo potius iuuatiuum ex quo est tale
ad quod anima habet desiderium. quia quanto aliquid est bonum magis
tanto magis proportionale est beatitudini et minime eius im-
peditiuum. ergo cum anima beata resumat corpus suum cum illo
maximo bono non est possibile quod resumptio corporis impe-
diat beatitudinem. Immo potius iuuat et expedit. Item nichil
per quod nata est et ordinata anima ad suam beatitudinem et
gloriam ipsam impedit. sed resumptio corporis est huiusmodi. ergo beatitudinem
anime non impedit. minor patet quia essentiale est anime esse formam
et perfectionem corporis. sed anima per suam essentiam est ordinata ad
beatitudinem et nata ab ipso perfici. ergo sicut in quantum est actu
beata est nata ad beatitudinem. sic in quantum est actu forma.
sed non est actu forma nisi cum corpus actu perficit et informat.
ergo sic nata et ordinata ad beatitudinem et resumptio corporis
non impedit sed potius iuuat ad eius beatitudinem. Item certum
est quod anima non est ordinata per originem ad premium
beatitudinis nisi per meritum. sed meritum non est anime nisi in corpore
existentis. ergo magis proprie et principaliter ipsam animam respiciat
in quantum est unita corpori quam separata. ergo unitio anime
cum corpore non impedit ipsam sed potius iuuat ad sue
beatitudinis. Item nichil quod tantum per peccatum est inflic-
tum est beatitudinis anime impeditiuum. sed resumptio corporis
est huiusmodi. ergo et cetera. maior manifesta est cum totum impedimentum
sit beatitudinis ex peccato. minor similiter patet quia resumptio
corporis contrariatur separationi anime a corpore. siue morti que est
inflicta homini propter peccatum. Sicut dicit augustinus xiii. de ciuitate dei
capitulo xix. ut dicat mors illa que bona perhibetur bonis

non paucis intellectibus siue credentibus. sed omnibus nota est
qua fit a corpore anime separatio qua corpus animatum quod
euidentius mouebat euidenter emoritur. est potuisse acci-
dere nisi peccati meritum sequeretur. scilicet ipsa mors. patet ergo quod mors
est inflicta propter peccatum. Item augustinus x. de ciuitate dei capitulo xxix. reprehen-
dit platonicos de hoc quod ipsi contra hanc ueritatem opina-
bantur dicentes omnia sedere per corpora in futurum ne fieri sint per
aliquem scrupulosius inter paganos sepultos doctissimos dicit
putari. futura tamen sempiterna minime dubitamus et talia
futura quale christus sua resurrectione demonstrauit exemplum. sed quia
uagantur sunt cum in corpore resurgentes et immortalia. [illegible] anime
contemplationem qua in deum fingunt impedientia perferentur
uolunt dicentes esse molestias immortalia corpora. Miror
[illegible] quid est quod non beati sunt omne corpus fugiendum
esse opinamini ut fidem christianam quasi rationabiliter fugere
uideamini. nisi quia illud est quod tamen dico christus est huius
nos sibi. ex hac autem obicitur quod in nullo impedit anime
contemplationem nullo modo impedit eius beatitudinem. sed resumptio
corporis in resurrectione ultima est huiusmodi ergo et cetera. Item nichil quod sic
anime omnino obtemperans et obediens est beatitudinis eius im-
peditiuum. sed corpus quale resumetur a sanctis in resurrectione est huiusmodi.
ergo nullo modo beatitudinis anime est impeditiuum. ergo resump-
tio corporis nullo modo impedit beatitudinem anime. pri-
ma patet per augustinum xiii. de ciuitate dei capitulo xx. ubi dicit quod corpus spiri-
tuale et immutabile obtemperandi felicitate subdetur omni
corruptione et tarditate detracta. Item certum est quod
anima beata sapientissima est quod sue beatitudinis est
summe beatitudinis amatiua. ergo ipsa beata scit que suam beati-
tudinem possunt impedire et que non iuuare. nec talium
aliquid ignorat. ergo nichil amat nichil appetit aut de-
siderat quod suam beatitudinem impediat si ipsum beatitudinem.
sed ipsa desiderat corpus suum. ergo ipsum nullo modo est
glorie sue impeditiuum. minor patet per augustinum xiii. de ciuitate dei capitulo xx. ubi dicit
quod anime sanctorum in resurrectione corporum quibus multa bona
perpessi sunt. nichil in eis tale iniuriis sentiri desidera-
bili et patienter expectant. ergo desiderant corpora. Item
per quod gloria uel beatitudo anime redditur similior et confor-
mior glorie et beatitudini christi qui est capud omnium sanctorum et
electorum est ipsius impeditiuum. sed resumptio corporis gloriosi
in resurrectione generali est huiusmodi. ergo nullo modo impedit. sed potius
iuuat beatitudinem anime. maior patet quoniam gloria membrorum est
et debet esse per assimilationem ad gloriam capitis. sed ad philippenses iii. colo-
ssenses iii. cum autem apparuerit similes ei erimus. minor similiter
patet quia erit similis in gloria utriusque nature scilicet corporalis
et spiritualis. Item nichil quod sit anime perfectiuum
et nobilitatiuum est glorie sue impeditiuum. resumptio cor-
poris est anime beate est huiusmodi. ergo et cetera. minor patet quia perfectius et
nobilius est aliquid quando habet quicquid natum sit habere. sed
anima nata est ex ordine nature et conditionis sue corpus
habere sibi unitum tamquam perfectibile. et ad hoc creata est
quod patet ex sua creatione. quia statim cum corpus

est organizatum et sufficienter dispositum creatur anima
et infunditur illi. ergo anima beata ex corporis resump-
tione accipit aliquam nobilitatem et perfectionem nature sue.
talis autem non repugnat perfectioni glorie nec est eius im-
peditiua. Item nullum essentiale anime tollitur per aliquam beatitudinem
anime per glorificationem. non ergo aufertur per gloriam uel beatitudinem.
sed inclinatio anime ad corpus est anime essentialis et naturalis est.
ergo ipsa manet in anima beata. ergo anima beata habet essentialem in-
clinationem ad corpus recipiendum. et si sic ergo receptio sui corporis
est ipsi et sue beatitudini expediens et utilis. quia beatus est
ut dicit augustinus. cui omnia optata succedunt. minor patet quoniam
nisi ita esset non esset anima forma naturalis corporis. Inclinatio forme sin-
gularis ad materiam et eius est essentialis. Item nichil quod est sue
anime ornatiuum et pulcrificatiuum est beatitudinis ipsius impeditiuum.
sed resumptio corporis gloriosi est huiusmodi. ergo non est impeditiua
beatitudinis anime. minor patet per augustinum xv. [illegible] capitulo xxvi.
quod recipient anime bene corpora sua sed iam incorrupti-
biliter non honeste. Item sicut dicit beatus augustinus in pluribus locis de
ciuitate. si adam non peccasset non fuisset mortuus. nec anima eius fu-
isset a corpore separata. Immo translatus fuisset ad beatitudinem in
corpore et anima sed constat quod sic non fuisset translatus nisi ma-
iorem inde haberet beatitudinem. ergo constat quod corpus ade be-
atitudinem eius non impediuisset. sed constat quod corpora beatorum non
erunt minus nobilia quam corpus ade esset. ergo illi corporibus beati-
tudinem non impedient sed iuuant. Item [illegible] iiii. ipse
dominus in iussu et in tuba et cetera. glossa. dicit cum fecit fiunt bonorum
et gaudium amplius erit et malorum tormenta grauiora quando cum
corporibus torquebuntur. sed beatitudo ut dicit augustinus est gaudium de
ueritate. ergo resumptio erit que in resurrectione non impediet sed
augebit beatitudinem sanctorum. Item anima que cum esset sanctissima
non debuit aliquid dari unde beatitudo eius impediretur
in aliquo. si ergo corpus eidem unitum est ei per diuinam uni-
tatem. ergo certum est quod resumptio corporis non impedit beati-
tudinem animarum. Ad oppositum contraria sunt causa. sed
i. depositio carnis iuuat et expedit ad amandum deum. ergo re-
sumptio et presentia impedit ad amare deum. sed quod impedit
dei amorem impedit beatitudinem. ergo resumptio et presentia corporis
impedit beatitudinem. quod autem presentia corporis impediat animam
re deum patet per bernardum de diligendo deum capitulo xiii. qui non iam so-
luti carnis corporis sunt cariores sunt eo quo tempus
tenet et expeditiores fieri ad iuuandum ex quo patet propositum.
ii. Item augustinus i. retractationum capitulo x. dicit quod anima illius quod per corpus
accepit caritudo fit melior cum sese auertit a carnalibus sen-
sibus et diuinis sapientie uirtutis reformatur. sed quo anima fit
melior eo fit beatior. ergo carentia corporis facit animam beatiorem.
iii. ergo et cetera. Item omne illud quod impedit anime intentio-
nem totalem in deum est beatitudinis eius impeditiuum. sed resump-
tio corporis est huiusmodi. ergo et cetera. minor patet certum est quod anima non omnino amat
corpus presentia resumpti quam ab ipso distans et elongatum.
Immo magis. certum est et quod magis amat corpus suum gloriosum
factum quam adhuc corruptibile et miserum. ergo anima beata maiorem

amorem feret in corpus post resurrectionem resumptum et maiorem inten-
tionem circa ipsum. unde ista intentio qua fertur in ipsum quod
resumptionem impediet anime beatitudinem. ut dicit augustinus xii.
super genesim. ergo multo magis intentio qua fertur in iam re-
sumptum. ergo resumptio et presentia corporis impedit beatitudinem
anime. Item intentio non minor est anime ad corpus
beatum uiuificandum et regendum suum perficiendum quam ad non beatum
retinendum. sed ergo haec sola intentio anime ad corpus
impedit eius beatitudinem. ergo multo magis et propter hoc ex parte
habet anima beata ad corpus resumptum iam. ergo resumptio
illius impedit eius beatitudinem. Item sicut dicit philosophus
v. omnis substantia cognoscitiua quanto magis inmunis est a materia et
denudata tanto plenior est et superior lucis et cognitionis.
sed anima beata ante corporis resumptionem est huiusmodi. ergo ea que
cognoscit melius cognoscit. sed beatitudo consistit in cognitione. iohannes
xvii. hec est uita eterna et cetera. ergo uidetur quod resumptio corporis
vi. non facit nisi quantum impedit in actu beatitudinis. Item omne
illud quod facit unum cognoscens minus assistat cognito impedit
eius cognitionem quia similia similibus cognoscuntur. sic dicit philosophus et deus in
super partes anglicanas (?). ergo resumptio corporis facit illud. unde
anima minus assistat illi cognoscibili quo beata efficitur scilicet deo in
cuius cognitione consistit beatitudo. ergo resumptio corporis impedit
beatitudinem eius. patet quoniam beata spiritualis quanto est a corpore
elongatior et liberior. siue spiritualior est in natura
vii. et deo similior. Item omne illud quod facit substantiam cogno-
scitiuam recedere ab unitate sue simplicitatis et per consequens contrarium
reddit ad pluralitatem sue simplicitatis est impeditiuum sue cog-
nitionis. sed resumptio corporis est huiusmodi. ergo et cetera. sed quod impedit
anime cognitionem impedit eius beatitudinem cum non sit beati-
tudo nisi perfecta cognitio. ergo resumptio corporis impedit beatitudinem
anime quia quando per resumptionem corporis recedit anima
a pluralitate simplicitatis sue et per consequens attendat. habet ad hugonem
de sacramentis ii. libro capitulo v. qui hoc plane dicit. Item omne
illud quod ponit animam et eleuat ad statum et con-
formitatem liberam magis cognoscitiuam et que magis
precellunt in actu cognoscendi propinquiorem eam ad cognitionem
cognoscendum melius et certius eius impedit. sed corporis
separatio et remotio est huiusmodi quia per [illegible] et comparata conformior
est angelis que sunt libere [illegible] a te et maxime
intellectuales. ergo abstractio corporis propinquiorem animam cognitione
et resumptio eius et presentia impedit. sed omne quod impe-
dit meliorem cognitionem et diminuit beatitudinem. ergo re-
sumptio corporis impedit beatitudinem. Item in libro de
causis. dicit philosophus quod omnis uirtus unita plus est
infinita quam multiplicata. sed uirtus anime cum est separ-
ata est plus unita quam cum est corpori coniuncta quia
tunc diffunditur uirtutem suam extra se. ergo magis est fortis
et uictoriosa. ergo anima separata fortius et uehementius fer-
tur in deum quam corpori coniuncta. sed beatitudo anime consistit
in motu eius perfecto in deum. ergo uidetur quod beatitudo anime
impeditur et diminuitur per unionem eius ad corpus resumptum.

Item sicut dicit philosophus motus naturalis fortior in principio quam in
fine, ut in tertio celi et mundi; de motu violento, quia motus violentus fortior est
in fine quam in medio. Unde grave quanto plus appropinquat ad centrum
tanto fortius movetur ad ipsum. Ergo cum anima illo appetitu
moveatur ad corpus, motus huius appetitus fortior est et maior
quando anima magis appropinquat ad corpus. Ergo fortior est et maior
motus appetitus anime ad corpus resumptum et sibi coniunctum quam ad
corpus non habitum et distantem; maiori ergo appetitu et intentione
movetur anima ad corpus resumptum quam ad non resumptum. Sed intentio
eius ad corpus non resumptum et motus sive inclinatio impedit
eius beatitudinem, sicut dicit Augustinus; ergo multo magis inclinatio eius
ad corpus iam resumptum impediet beatitudinem anime. — Item
omne quod retardatur ab aliquo actu per appetitum alicuius
administrationis multo magis retardatur per ipsam administra-
tionem. Sed anima retardatur et impeditur ab actu glorie vel
beatitudinis per appetitum ad ministrationem corporis non habiti; ergo multo
magis retardatur et impeditur per ipsam actualem administrationem corporis
resumpti. Ergo cum resumptio corporis necessario ponat actualem
administrationem, manifestum est quod ipsa impedit beatitudinem anime.
Maior patet per Augustinum, ubi Augustinus super Genesim XII: sed forte quia
inest anime naturalis quidam appetitus corpus administrandi,
quo appetitu retardatur quodammodo ne tota intentione
pergat in illud summum celum. — Item sicut vult philosophus, quando
anima intenditur in una operatione remittitur et impeditur in alia, et hoc
precipue verum est cum sunt operationes secundum rationes contrarias et respectu
diversorum obiectorum. Sed resumptio corporis multum ponit animam oper-
ari circa ipsum corpus, scilicet regendo, vivificando et movendo;
ergo per hoc necessario impeditur ne ita bene et ita intense operetur
circa aliud obiectum, scilicet Deum, non ita movetur per cognitionem et amorem in ipsum
post corporis resumptionem sicut ante; ergo etc. — Item multo magis
melioris conditionis erit anima et corpus resumptum in gloria quam
in comparatione sunt hic in via. Hic ergo ex tanta unione habent
potentie sue actus suos cum habeant hic ex unione anime cum
corpore, et cum sit anima tunc nobilior et potentior et erunt
potentie fortiores et organa meliora et aptiora ad actus potentiarum,
ergo actus potentiarum sensitivarum erunt intensiores ex illa coniunctione
et resumptione quam sint hic. Si ergo anima per intensio-
nem actuum potentie sensitive impeditur in actu contemplationis
divine, sicut dicit philosophus …, ergo multo magis tunc
per illos actus impedietur anima a consummata dei contemplatione,
sed in illa consistit beatitudo; ergo beatitudo impeditur. — Item
operationes sensitive magis ordinantur ad cognitionem intellectua-
lem quam actus vivificationis et regiminis corporis, quia sensitiva
disponit et iuvat ad intellectivam secundum ordinem nature, sicut dicit philosophus;
et dicit beatus Augustinus IIII super Genesim quod cum anima vult
attendere ad intelligenda spiritualia, oportet quod cesset ab operationibus
sensitivis; ergo multo magis ab actu vivificationis et motus corporis.
Sed anima beata perfecte attendit ad huiusmodi intellectualia; ergo cum impediatur oper-
ationibus sensitivis et oporteat eam cessare ab ipsis, multo magis a vi-
vificatione corporis; ergo ipsa impedit beatitudinem. — Item quecumque est
compositio anime inclinantis ad corpus corruptibile et incorruptum ea

est compositio anime beate ad corpus gloriosum. Sed anima melius
et subtilius et expeditius et efficacius intelligit separata quam corpori unita
et incorrupto; ergo si anima beata separata gloriosa, ergo beatior
esset sine corpore quam cum corpore resumpto. Minor patet quia dicit auctor quod
omnis substantia separata a materia actu est intellectus; ergo anima
separata a corpore actu esset intellectus; sed intellectus eius coniuncte
esset potentia; ergo cum intellectus actu melius intelligat quam
potentia, ergo melius et efficacius intelligeret et beatior esset. — Item
sicut Augustinus in libro de simbolo, visio dei merces; ergo beatitudo in dei
visione. Sed anima videt deum ubi angeli ipsum vident; ergo anima
beatificatur in quantum est angelis similis. Sed in quantum est separ-
ata est eis similior quam in quantum est coniuncta; ergo magis
beatificatur et beatior est ante resumptionem corporis quam post. Minor patet
per Augustinum ad Ytalicam: cum quesieris ubi erit deus … videre
debemus. Ubi videant angeli, quibus tunc erimus equa-
les. — Item nobiliori sive nobilior debetur perfectio et actus. Sed
anima separata nobilior est quam ut est coniuncta; ergo cum beatitudo
debetur eius perfectio et actus, nobilior dabitur ei beatitudo separate quam
coniuncte; ergo resumptio corporis non facit nisi beatitudinem eius im-
pedire. Minor patet per Augustinum libro de duabus animabus, quod nobilius
est quod solo intellectu comprehenditur quam quod sensu. Sed anima sep-
arata est huiusmodi; ergo est nobilior in quantum est separata. — Item omne quod
res habet annexam impuritatem plus impedit quam iuvat beatitudinem.
Corpus resumptum habet huiusmodi quod impediat ipsam beatitudinem. Minor patet quia corpus
resumptum valde nobile et mundum. Sed illa omnia attollantur (?) in
perfectissimam … philosophum materia est causa eius impuritatis. — Item contraria
magis repugnant ad mutuam unionem. Si unientur
unum magis impedit alterum quam ad suam operationem. Sed anima
et corpus maxime repugnant ad mutuam unionem; ergo resumptio corporis
ab anima magis impedit anime operationem, que est in contemplatione
dei; ergo et beatitudinem. Minor patet quia dicit Augustinus XIII de civitate dei capitulo XVIII quod
mirabilius incorporea corporeis quam corpora quibuscumque corporibus co-
pulantur. Sic ergo videmus quod corpora que copulantur invicem
sicut aqua vel terra et ignis unum impedit operationem alterius;
ergo multo magis resumptio corporis impedit operationes anime in
quibus consistit eius beatitudo, ex quo sequitur quod impeditur beatitudo.
— Item intelligere, diligere et alia sunt operationes simpliciter spirituales; ergo
magis conveniunt … in statu maioris simplicitatis spiritualis
existenti. Sed anima ante resumptionem corporis est in statu maioris simplicitatis
et spiritualitatis quam post; ergo conveniunt ei illi actus ante resumptionem
corporis quam post. Sed illi sunt actus gloriosi penes quos datur beatitudo
vel gloria; ergo anima beatior est et magis apta ad beatitudinem
ante resumptionem corporis quam post. — Item certum est quod anima per beatitudinem
magis elevatur in deum quam per raptum et contemplationem, sed ad raptum et
contemplationem exigitur abstractio a sensibus et ab operationibus
sensibilibus, sicut vult Augustinus et patet ex … de Paulo; ergo multo magis
hoc exigitur in beatitudine in qua anima summe elevatur et rapitur in deum.
Cum ergo anima ante resumptionem corporis sit totaliter abstracta
ab eis, non autem post resumptionem corporis, immo necessario habet illas; ergo
magis est apta ad perfectam beatitudinem ante resumptionem corporis; ergo
corpus non facit nisi impedire. — Item sicut dicit beatus Augustinus de libero arbitrio

et in pluribus aliis locis, omne corpus quantumcumque sit nobile est inferius
est spiritu et precipue rationali; ergo status nobilitatis beatitudinis
anime est per hoc deprimitur quod corpori coniungitur, scilicet inferiori se
faciens unum cum ipso. Sed quod deprimit statum nobilitatis non
iuvat ad suam beatitudinem; ergo resumptio corporis non iuvat immo impedit
anime beatitudinem. — Item Augustinus VIII de civitate dei capitulo XXIII dicit quod corpora
bona et carnis … habebunt … gloriam; ergo anime habebunt
minorem nobilitatem. Sed omnis lux cognitionis per unionem suam cum
aliquo obscuro vel tenebroso deficit et impeditur in sua cognitione
et sic in sua beatitudine; ergo resumptio corporis impedit animam
in sua beatitudine. — Item corporeum et incorporeum sunt differentie opposite;
ergo anima que est substantia spiritualis et corpus distant per differentias oppositas. Sed
quod sic habet unum non iuvat alterum nec in esse nec in operatione sed potius
impedit quod ei repugnat; ubi enim repugnantia ibi est pugna
et ita impedimentum; ergo per corpus impeditur anima in operationibus
suis nobilioribus sicut precipue in spiritualibus, sed in talibus
consistit beatitudo; ergo etc. Et procedit ista ratio de corpore per quemcumque
statum. — Item quanto intellectus minus est permixtus fantasie,
tanto melius et purius intelligit et tanto magis potens
est in operationibus spiritualibus et divinis. Sed quanto intellectus magis est
separatus a corpore tanto minus fantasie est permixtus; ergo potentior
in operationibus spiritualibus et divinis. Sed per presentiam corporis et unionem
tollitur ista impermixtio; ergo impediuntur operationes anime spirituales et in
beatitudine; ergo resumptio corporis impedit beatitudinem anime. — Item
Augustinus de similitudinibus dicit … quanto plures
in delectatione sociantur tanto delectatio peioratur. Sed per resump-
tionem corporis plures … scilicet cordis et intellectus in delectatione glorie
sociantur; ergo per hoc delectatio peioratur. Sed per quod peioratur
delectatio, per illud impeditur beatitudo; ergo per resumptionem corporis im-
peditur anime beatitudo. — Item plus dependet anima a corpore proprio quam
ab alieno; ergo plus impeditur per corpus proprium quam per alienum.
Sed alienum impedit ne tota feratur in deum per amorem spiritus
ordinatum; ergo multo magis per corpus proprium. Antecedens patet per Augustinum
de trinitate, qui dicit quod presentia corporalis Christi dominum impediebat
in apostolis ne veniret spiritus sanctus qui est amor eius ordinatus; ergo
corpus alienum scilicet corpus domini impediebat actum perfectissimum amo-
ris in animabus apostolorum. Sed quod impedit talem amorem impedit
beatitudinem; ergo multo magis resumptio corporis proprii impedit animam a
beatitudine. — Respondeo dicendum quod secundum testimonium sanctorum quod re-
sumptio corporis non impedit anime [beatitudinem] immo iuvat et expedit.
Illud modo patet per metaphysicam rationem. — Ex parte enim anime prima
ratio est quia anima rationalis sic non solum est forma, immo est actus
forma et perfectio corporis; per hoc habet anima perfectionem …
unitur corpori et taliter quod a corpore non dependet vel aliquid accipit;
immo econtra quia ipsa est imprimens esse corpori et vivificans ipsum
atque regens. Unde per hoc est nec … perfectionem quam …
secundum tam gratie quam glorie presupponit perfectionem modum nature. Similiter
secundum quod non est perfecta gloria nec tota nec actu fertur in deum et hoc
est per resumptionem corporis anima beata perfectiorem et corpus suum actu
… in deum; sed resumptio corporis non impedit sed potius iuvat
beatitudinem anime. Et perfectio et complementum nature non impedit perfectionem

gratie vel glorie. Sed potius iuvat et promovet et ad ipsam expedit. Hanc
autem rationem assignat Augustinus XII super Genesim in fine libri. Se- .2.
cunda ratio est quia licet anima sit in via dependeat a corpore in cognoscendo
et cognoscat mediantibus sensibus, ita quod sine fantasmate intellectus non possit
fulciri in spiritu. Unde anima sic cognoscit per acceptionem ab inferiori. Sed
anima beata cognoscit in patria per receptionem et illuminationem a superiori
et non per dependentiam a corporeis sensibus. Unde inter ipsam animam
beatam et deum cognitum non est corpus medium nec indiget anima in actu
cognitionis intellectus per sensus corporis nec per organum corporale.
Nec in actu cognitionis existit immo anima cognoscet et deum et alia cognoscet per
… gloriosa glorie sine cooperatione … quando igitur corpus
non sit tamquam medium in illa cognitione que efficitur anima beata
nec quantum ad illam habebit dependentiam ad corpus; ideo per presentiam corporis
non impedit beatitudinem anime. Sed potius expedit quia per
presentiam corporis non remanet inclinatio et appetitus anime ad aliquid extra
se distantem ab ipsa immo ad coniunctum sibi ex quo et ipsa fiet
unum. Ita quod ipsa se ipsam et corpus suum fertur in deum simul. Unde
in libro de anima et spiritu dicitur quod deus in quo nulla lux est facit se ipsum
cognosci. In quo calor est facit ipsum amari. Et ideo quia cognitio anime
qua efficitur beata non dependet a corpore nec fit ipso mediante ideo
per ipsum non impeditur. Quia nullum habet aspectum ad corpus quia et per resumptionem
corporis magis fit intenta circa actum cognitionis illius per hoc quod non
est intentionem suam ad id quod non habitum; ideo expedit et iuvat ad beatitudinem
anime. — Tertia ratio est huiusmodi perfectio et vigor sive virtus spiri- .3.
tus intrinseca in potentiis suis; quia enim anima non possit sibi esse
intenta diversis operationibus diversarum potentiarum hoc est propter debi-
litatem virium suarum. Unde sibi non potest … intenta esse et
regimini corporis et ad operationes spirituales sicut contemplatione divine veritatis et
studio sapientie. Tunc quia anima beata per lumen glorie confortata et
vigorata poterit simul intenta esse et circa corpus vivificandum. Hic enim
necesse esse dei contemplationem, unde non impedietur ab uno per alterum. Unde
… anima … quod simul habuit intentos et actus suos potentie ad statum
viatoris et ad statum comprehensoris. Et hoc fuit propter perfectionem eius in
sua … naturalibus potentiis. Habuit enim perfectam vastitudinem et vigorem
potentiarum sicut dicitur de anima beata. Et ideo non minus intenta fuit in deum
propter hoc quod intenta circa corpus vivificandum; sicut enim dicitur de angelis
quorum contemplatio non minuitur propter suum ministerium …
propter perfectionem et vastitudinem quam habent in via contemplativa et mi-
nisteriali. Hanc rationem tangit expresse Augustinus in primo libro retractationum
capitulo quinto, assignat causam quare … carnales … et corporis operationes
impediunt contemplationem anime. Dicit enim in via et non in gloria. Et
sic quod hic habet anima opus avocari a carnalibus sensibus ad
intelligibilia capienda, quia infirma est nec sufficiens sibi utrumque
adhibere intentionem suam. Tunc autem anima cum sibi erit
atque perfecta ut corporalibus non avocetur a contemplatione sapientie sicut
eat eos et illuminatur ab eis nec eorum occasio fiat melior. Sed ita
sit bona et … ut et latere eam possint nec occupare. Et sic
patet quod propter vigorem et firmitatem anime beate non poterit anima beata impe-
diri a gloria sua per corpus suum. — Quarta ratio huiusmodi est summa or- .4.
dinatio que est in anima beata; anima enim beata per coniunctionem sui et uni-
onem ad finem qui est deus est ordinatissima. Unde omnia rect-

in ipsum, videlicet se ipsam et corpus suum; propter hoc certum est quod anima beata
non habet intentionem nec affectionem ad corpus suum nisi ut se ipsam
et ipsum corpus referat in deum, et ideo intentio illa quam habebit
ad corpus suum non impediet illam quam habet in deum, immo magis
sic nec eius beatitudinem impediet sed potius expediet, propter hoc quod
anima se ipsam et corpus suum sibi unitum in deum referet, et propter hoc melius
se ipsam et per affectionem et intentionem in deum feret quam non
haberet quo quantum ad aliquid distaret ab ipsa intentione sua
.iiii. ferretur. — Quarta vero hec est ex parte corporis, scilicet quod corpus
eius [illegible]; nam quod corpus impediat operationes, hoc est aut propter
malam dispositionem et imbecillitatem corporis, aut propter contrarietatem et re-
bellionem ipsius ad spiritum, aut propter dependentiam anime ad corpus
in operationibus suis, que hic in statu vie [illegible] unio vel [illegible]
[illegible] ad corpus non impedit spiritum in suis operationibus, sicut patet in
[illegible] assumpto corpore; sed mala dispositio et rebellio propter quam
corpus quod corrumpitur aggravat animam. Cum ergo anima beata resumet
corpus in optima dispositione et optime dispositum, et corpus quod non
erit rebelle aut repugnans anime sed conforme, immo per omnia
ei obtemperans et obediens, ideo non erit ipsius beatitudinis
anime impedimentum nec operationum eius spiritualium, sed potius iuvamentum,
quia habito illo corpore habebit anima quicquid expectat habere et
ex hoc melius et intensius feret se ipsam in deum per cognitionem
et affectionem, et [illegible] fundatur super dictam [illegible] et ex
corpore [illegible]. Augustinus in Enchiridion [illegible] capitulo: resurget
[illegible] corpus sine ullo vitio, sine ulla deformitate, sicut sine ulla corrup-
tione, difficultate, in quibus tanta facilitas quanta felicitas
erit; propter quod et spiritualia dicta sunt, cum procul dubio corpora sint
futura, non spiritus; sed sicut nunc corpus animale dicitur quod tamen corpus non anima
est, ita tunc spirituale corpus erit, corpus tamen, spiritus [illegible] inde quantum
attinet ad corruptionem que nunc aggravat animam et vitia
quibus caro adversus spiritum concupiscit, tunc caro non erit sed
corpus, quia et celestia corpora perhibentur; propter quod dictum est caro et sanguis re-
gnum dei non possidebunt, et postea sequitur [illegible] que tunc
erit et concordia carnis et spiritus [illegible] spiritu sine alicuius
sustentaculi indigentia subdita carne ut in nobis repug-
net ex nobis, sed sicut foris nemine ita nec intus nos ipsos
patiamur inimicos. Item Augustinus [illegible] XIII [illegible] capitulo XX:
sicut spiritus serviens carni non incongrue carnalis, ita caro
spiritui serviens recte appellatur spiritualis [illegible] quia in spiritu re-
[illegible] spiritui summa et mirabili obtemperandi facilitate
subdita usque ad implendam immortalitatis indissolubilis
securissimam voluntatem omni molestia, omni corruptibilitate
et tarditate detracta. — Item Augustinus [illegible] capitulo XXIIII [illegible] dicit
quod hic corporum illam tarditatem corruptionemque carnalem
spiritum [illegible] dicit quod [illegible] in libro de [illegible]
capitulo XII: Itaque in corpore spirituali et immortali, in corpore integro pla-
cido placitoque et per omnia subdito spiritui, sentiet se anima
[illegible] apprehendere [illegible] vel [illegible] apprehendi-
tur [illegible] summum obtinebit facile [illegible] cum [illegible]
[illegible] promptissime et avidissime festinante nulla
[illegible] retardabit [illegible] illecebris nulla molestia [illegible]

[illegible] babit. Ex his et aliis patet quod pluribus auctoritatibus sanctorum appro-
batas probationes rationis que non sumuntur ex parte corporis resump-
ti, quia corpus tale non impediet anime beatitudinem sed potius ex-
pediet et iuvabit, quia non unio vel coniunctio anime ad car-
nem animam in spiritualibus operationibus impedit, sed potius prava corporis
dispositio et ipsius ad animam rebellio et dependentia anime
a corpore in operando, que omnia tollentur propter statum beatitudinis
et glorie. Et hoc [illegible] capitulo [illegible] sed [illegible] fine [illegible] poterit
tale sit corpus cuius [illegible] difficultatem [illegible] ad [illegible] sicut hec
caro que corrumpitur et aggravat animam de propagine transgressio-
nis existit, nullo modo magis autem mens a visione summi
celi [illegible] abripienda erat [illegible] eius carnis [illegible] scilicet
ut eo quo capere posset illud [illegible] unde [illegible] corporis
resumptio iuvat ad hoc et expedit, sed resumptio talis corporis
.i. bene dispositi, scilicet gloriosi. — Ad rationes in contrarium. Ad quod
primo [illegible] loquitur in illa auctoritate de corpore corruptibili aggravante animam
.ii. suis malis dispositionibus. — Ad secundum quod obicitur auctoritas Augustini, patet
[illegible] per verba beati Augustini [illegible]
[illegible] quod anima unita est corpori corruptibili et aggravanti
quod [illegible] impedit [illegible] contemplationem [illegible] tale quale
est corpus ab animabus beatis resumptum in gloria [illegible] immo potius
erit iuvans animam et expediet eius operationes spirituales, quia
per omnia erit anime beate obediens et subiectum sicut dictum est.
.iii. — Ad tertium quod obicitur [illegible] secundum [illegible] amorem rei habite
et possesse et rei non habite; amor enim et desiderium rei non
habite necessario supponit defectum et generat inquietudinem affectionis
in amante, et quia beatitudo removet defectum rei habende, et
necessario exigit quietem affectionum, ut videlicet quiescat in
summo bono [illegible] talis amor et talis appetitus [illegible]
in actu suo impedit beatitudinem; talis autem est amor et appetitus
quem habet anima beata ad corpus ante eius resumptionem, quia appetit et a-
mat aliquid extra quod distat et absens [illegible] ergo [illegible] impedit
beatitudinem anime [illegible] in deum tota intentione. Amor
autem et appetitus rei habite et possesse sicut corporis iam resumpti [illegible]
sufficientiam [illegible] appetitus [illegible]
ipsius [illegible] quietudinem quia non fertur [illegible] ad [illegible]
distans ab ipsa sed quod habet unitum sibi ipsi. Ita quod per ipsum
actu [illegible] in deum. Unde tunc non appetit [illegible] ad
non habitum sed ad rem habitam [illegible] fert [illegible] et ideo
intensius [illegible] ex quo appetitus eius [illegible]
[illegible] ad distans et non habitum et ideo [illegible] plus corpus glorificatum
[illegible] resumptum non tamen impedit a sua beatitudine
[illegible] appetitus ille et amor quietatur in amato et secundum amatum
fertur in deum [illegible] propter hoc [illegible] ad [illegible]
.v. [illegible] — Ad quintum quod obicitur quod substantia spiritualis
[illegible] immunis a materia corporali et denudata [illegible] uno [illegible]
[illegible] quia scilicet non habet tale [illegible] propter eam [illegible] et hoc modo
substantia spiritualis immunis et denudata a materia corporali, alias non esset spiritus,
et hoc modo procedit ratio, cum omnis talis substantia sit a tali materia omnino
denudata. — Secundo modo per actualem separationem, quia scilicet actualiter a
materia est actualiter separata, et hoc modo anima in morte denudatur

a corporali materia. — Tertio modo per istud intelligitur quod non habet ad talem
materiam nec appetitum nec inclinationem, sicut contingit quando ex natura sua [illegible] non
habet naturalem appetitum nec inclinationem naturalem ut uniatur corpori; et sic ergo
anima beata ante corporis resumptionem sit immunis et denudata a materia
corporali primo modo et secundo, non tamen tertio modo, immo semper habet naturalem appe-
titum et inclinationem ad corpus; de illa substantia spirituali quia tertio modo est denudata
a materia corporali est [illegible] ex ordine et [illegible]
[illegible] anima [illegible] non est anima quia
[illegible] sit actu separata tamen habet actualem appetitum et inclinationem ad corpus
[illegible] quod impedit dum illo caret ne tota intentione feratur
in [illegible] sicut [illegible] illud [illegible]
[illegible] ad hoc est appetitus [illegible] anime [illegible]
[illegible] anime [illegible] exigit [illegible] unitatem [illegible] illud ap-
petit [illegible] modum [illegible] corpori unitatem
ideo nec potest habere perfectissimas operationes sine illo [illegible] illud habeat
bene dispositum sicut dictum est. — Ad id quod sexto obicitur quod anima
separata a corpore est liberior angelis quantum ad actualem separatio-
nem tamen est [illegible] ad [illegible] perfectionem et quantum ad ope-
rationes [illegible] naturalem appetitum eius et inclinationem ad corpus non habitum et
distans ab ipsa, propter quod deficit in nobilibus operationibus suis sicut in actibus
speculationis et minus intenta est in actibus intellectualibus et minus
potens [illegible] non est similis substantie que [illegible] angelus
immo magis [illegible]
potentior est in cognitione [illegible]
[illegible] — Ad quod [illegible] quod hoc est verum de substantia spirituali sepa-
rata que non est nata uniri nec habet naturalem appetitum et inclinationem ad
unionem; de anima autem que est actu separata tamen habet naturalem ordinem
et inclinationem et appetitum ad unionem non est verum, immo unita corpori
bene disposito potentior est et perfectior in cognitione [illegible] maior
perfectio iuvat et expedit ad beatitudinem [illegible]
— Ad id quod septimo obicitur quod substantia spiritualis quanto est a corpore elongatior
tanto est liberior, dicendum quod elongari est a corpore duobus modis, vel per pri-
vationem actualis coniunctionis ad corpus tantum, vel per privationem ordina-
bilitatis et inclinationis [illegible] ad ipsum [illegible] nec est ei coniuncta nec est ei
nata uniri [illegible] nec habet inclinationem naturalem ad ipsum;
talis substantia spiritualis angelica [illegible] elongatur a corpore
[illegible] quod facit [illegible] liberiorem et propter hoc dicitur liberior; non autem de prima,
quia illa non est elongata simpliciter, immo [illegible] ordinationem
et inclinationem ad corpus. Cum igitur anima beata ante corporis resumptionem
est elongata a corpore primo modo tantum et non secundo, ideo de ipsa non pro-
cedit ratio. Immo dico quod post corporis resumptionem est [illegible] similior
[illegible] perfectionem [illegible] que expedit ad perfectionem
glorie sue beatitudinis. — Ad illud quod octavo obicitur dicendum quod
Hugo in illa auctoritate loquitur de anima pro statu vie quo est unita corpori
corruptibili et aggravanti propter dependentiam [illegible] quod unita illi pro
statu illo non potest in operationes suas intellectuales que sunt eius
nobiliores operationes [illegible] sicut vult [illegible]
[illegible] propter [illegible] ad tale corpus [illegible]
[illegible] sue [illegible]
[illegible] sicut [illegible] intellectualis separata et ideo quod
[illegible] non habet locum in resumptione corporis gloriosi quod ipsam non

aggravat nec impedit in operationibus intellectualibus, immo
plena libertate ad unitatem illi corporis sicut separata, quia non
sic erit dependens sicut corpori corruptibili, nec [illegible] eam impediet
sicut illud. — Ad id quod nono obicitur patet responsio per illud quod dictum
est in responsione [illegible] anima non separata per actualem
separationem non magis assimilatur angelis quantum ad perfectionem [illegible]
[illegible] actualiter quodam modo magis assimilatur
non tamen [illegible] immo [illegible] et [illegible] quod non separata habet
simpliciores operationes et nobiliores [illegible] quando coniuncta corpori
corruptibili; immo [illegible] separata [illegible] tali corpori coniunc-
ta. — Ad id quod obicitur decimo quod omnis virtus unita plus est infi-
nita et fortior se ipsa multiplicata, dicendum quod illud est verum quando virtus
multiplicatur per recessum et elongationem eius cum est sicut quando
multiplicatur in aliquid distans ab eo, sicut videmus de igne
et calore respectu corporis distantis [illegible] corporis luminosi
[illegible] corpus resumptum [illegible] ita quod ex ipso et anima fit
unum [illegible] ad [illegible]
[illegible] et perfectum et habet anima naturalem ordinationem ad hoc quod
influat in ipsum, et ideo per influentiam virtutis sue in corpus
sibi obediens et ad quod ordinata est non recedit nec elongatur vir-
tus anime ab ipsa ita quod inde patiatur debilitationem, immo potius
robur virtutis et confortationem in agendo cum ipsum sit in-
strumentum anime operantis. — Ad id quod obicitur undecimo dicendum quod licet anima magis .xi.
ad corpus habitum et resumptum per appetitum, tamen istud non impedit
ipsam a via beatitudinis sicut cum movetur ad non habitum, quia
motus appetitus ad non habitum ponit necessario defectum rei quam debet habere
[illegible] et [illegible] inquietudinem affectionis, que duo repugnant
valde beatitudini que omnem privat defectum [illegible] que
et affectionem [illegible] quietat motus eius ad corpus habitum [illegible]
[illegible] quia ponit quod non deficiat [illegible] ponit [illegible] satisfactionem [illegible]
[illegible] appetitum [illegible] est quietativus [illegible] ut ad non [illegible] et
distans [illegible] sed ad [illegible] finis [illegible]
et corporis resumpti [illegible] unde [illegible]
[illegible] non impedit beatitudinem
sed potius iuvat quia ex hoc magis movetur in deum et fertur
[illegible] unde [illegible] quod si appetitus impedit [illegible]
et intensior appetitus magis impedit. Dicendum quod non [illegible] aliquid
appetere [illegible] uno modo sicut finis, alio modo sicut illud quod
est ad finem [illegible] primo [illegible]
[illegible] ut [illegible] aut [illegible]
[illegible] sic non impedit [illegible] immo potius [illegible] beatitudi-
nem. Si vero [illegible] modo sic ad hoc [illegible] impedit eam [illegible] ordinat
ad ipsum [illegible]
ad tamquam illud quod est ad finem [illegible] aut appe-
titur tamquam non habitum aut tamquam iam habitum et possessum.
Si primo modo sic dico quod impedit beatitudinem propter hoc quod necessario ponit
inquietudinem et tollit perfectam [illegible] affectionis quietationem [illegible]
sicut ostensum est. Si vero [illegible] sic dico quod non impedit sed iuvat
et expedit, quia ipsum ex quo habitum est satisfacit appeti-
tui et quietat ipsum [illegible] cum appetitu [illegible]
[illegible] ipsum appetitur [illegible] anima beata corpus glorificatum secundo modo

appetit resumptionem, ideo eius resumptio non impedit beatitudinem ipsius. — Ad secundum similiter quod obicitur .xii. quod pluralis impedit [illegible] actualis administratio corporis quam appetit illius, dicendum quod non est verum sicut dictum est, quia appetitus ad ministrationem est rei non habite et ponit indigentiam et defectum rei necessarie ad perfectionem; nunc habet et ut anima habet perfectum sicut nunc modo perfectum modo, et ex quo sequitur inquietudo ipsius appetitus qui est respectu rei distantis, unde fertur extra se vis anime intentio, non est ita unita in se et tota simul. Sed ipsa actualis administratio ponit contraria horum, quia ponit quod appetitum sit satisfactum et ideo quod sit quietatus respectu extrinsece distantis, et illa administratio sit corporis omnino obtemperantis anime et nullo modo repugnantis, cum est sicut anima habitus [illegible] ualitudinem [illegible] et [illegible], patet quod non retardatur anima ab aliquo bono per illam administrationem, tale scilicet potius iuvatur et expedit. Verum respectu corporis corruptibilis et repugnantis et non obtemperantis, et dum anima ad sensum infirma et inbecillis in potentiis, et dependentia [illegible] corporis [illegible] circa actus potentiarum intellectualium [illegible] quod attendit [illegible] tenet illud argumentum. —

.xiii. Ad illud quod obicitur .xiii. quod anima intellectiva [illegible] operationem unius potentie [illegible] est intenta circa alteram operationem, dicendum quod philosophus loquitur ibi de anima et [illegible] pro solo statu nunc in quo coniuncta est corpori corruptibili. Verum nunc habet in illo statu plenam ualitudinem [illegible] in potentiis [illegible] et est dependentia, ita quod actus potentiarum superiorum et intellectualium dependent ab inferioribus [illegible] inbecillitate [illegible] anime sic considerate [illegible] quod dicit philosophus. Sed in anima iam beata gloria tollit istam inbecillitatem ab anima [illegible] est vigorata in [illegible] et actibus [illegible] tollit et illa dependentia superiorum ab inferioribus [illegible] spiritualis. Unde non impedit actus unius potentie per actum alterius, et licet non sint ordinata sicut in statu vie [illegible] gloria tollit ab anima omnis infirmitas [illegible] inbecillitas tempore tollitur et potentie dependentia, ita quod sic possit esse in actibus suis intenta circa illos, quia tunc licet inferiores movebuntur ad impulsum superiorum [illegible] ideo non impedient eos [illegible] immo cum [illegible] impulerint et moveant sic cum superioribus [illegible] quod possibile est movebuntur in unum [illegible] quia gloria perfecta amplificabit et vigorabit potentias [illegible] ideo tunc potest quod modo non potest et tunc non impedietur a quibus modo potest impediri. — Ad [illegible] quod .xiiii. obicitur patet solutio per iam dicta, quia licet actus potentiarum sensitivarum sint intensiores et fortiores, non tamen impedient actus potentiarum intellectualium, tum quia ad illos erunt ordinati, tum quia non erit dependentia illorum ab illis, immo potius superiores habent actus perfectos [illegible] in inferioribus [illegible] obiectum quod est deus. [illegible] tunc [illegible] sic [illegible] in [illegible] et quia sint actus potentiarum spiritualium intendentur ita quod [illegible] gloria magis intendent actus potentiarum intellectualium et vigorabuntur [illegible] ideo non impedientur per illos. — Ad illud quod obicitur .xv. quod anima multum [illegible] ad inclinandum spiritualia [illegible] quod certum ab [illegible]

spiritualis, dicendum quod loquitur pro statu vie et pro contemplatione vie in qua anima coniuncta corpori corruptibili et ad sensum infirma et inbecillis [illegible] corporis aggravata non se elevare ad contemplandum celestia et spiritualia [illegible] corporalibus [illegible] [illegible] potius est intentio anime et magis [illegible] pro statu illo non sicut est de anima in statu glorie ut dictum est. — Ad illud quod .xvi. obicitur quod anima [illegible] melius intelligit separata quam coniuncta, dicendum quod illud [illegible] supposito sed dicendum quod non est simile, tum quia anima [illegible] non habet in illo corpore ad [illegible] glorie ipsam vigorantem et roborantem, tum quia licet superiores habent maiorem dependentiam ab inferioribus quam in statu glorie. Verum anima [illegible] non [illegible] perficit animam et beatitudo non est similis de hac et de illa. — Ad [illegible] quod obicitur .xvii. quod anima [illegible] angelus videt deum [illegible] angelus [illegible] dicendum quod multum differt quod anima non videt deum per potentiam spiritualem sed per intellectualem sive intellectivam sicut videt angelus, quia non habet potentiam spiritualem distinctam realiter ab intellectiva [illegible] per potentiam intellectivam videt ipsum anima [illegible] sicut angelus [illegible] quod videt [illegible] est angelus [illegible] dicendum quod [illegible] est [illegible] illa [illegible] non attenditur quantum ad [illegible] ut sic [illegible] separata sicut angelus [illegible] quod sit [illegible] illa [illegible] attenditur in [illegible] anima [illegible] intellectualem et potentiam intellectivam per quam videt deum sicut angelus. Et quod obicitur quod est similior quando est separata [illegible] est ad [illegible] [illegible] quia quantum ad perfectionem [illegible] non est verum dum tamen sic unita sit corpori bene disposito a quo quantum ad intellectum non dependeat nec impediatur [illegible] talis [illegible] anime [illegible] anime [illegible] in qua coniuncta est et ideo non meliorat ipsam [illegible] nobilioribus. — Ad illud quod obicitur .xviii. [illegible] per [illegible] quod anima separata non est [illegible] quam coniuncta [illegible] immo coniuncta corpori bene disposito [illegible] et [illegible] est in statu nobiliori et perfectiori. Ergo [illegible] angelus quod solo [illegible] quantum [illegible] dicendum quod [illegible] et verum de illis que in [illegible] apprehenduntur [illegible] sicut obiecta sensibilia ut color et dulcedo et [illegible] anima coniuncta [illegible] apprehendit [illegible] Sed illa que sunt [illegible] anime et ducta in eius [illegible] sic [illegible] et [illegible] quam [illegible] apprehendit [illegible] iudicat intellectus et apprehendit per [illegible] anime esse [illegible] anima coniuncta non plus apprehendit [illegible] ut [illegible] quam separata. — Ad [illegible] quod obicitur .xix. quod illa mobilitas in corpore [illegible] non est ex indigentia immo potius est [illegible] et ex bona dispositione corporis et imperio anime super illud corpus. Verum quod dicitur quod motus attestatur imperfectioni, illud est verum de motu ad formam [illegible] sic motus est sicut [illegible] et perfectionem suam. Istud [illegible] est verum de motu ad locum [illegible] in dignitate et ex quo motu [illegible] melioratum [illegible] ex [illegible] quod mobile non dicitur habere totum quod sibi [illegible] sic [illegible] motus in corporibus resumptis immo [illegible] ex potestate anime [illegible] ut dicit augustinus et corpus ad motum obedientis non [illegible] necessitate [illegible] in [illegible] motus. — Ad illud quod obicitur .xx. dicendum quod sicut superius dictum est quod quadam [illegible] quod anima et corpus [illegible] et absolute [illegible] repugnant ad unionem, sed [illegible] conditionibus [illegible] quod unum [illegible] sicut potentia [illegible] ab alio et formatur et disponitur ut sic aptum [illegible] ad [illegible] alterius [illegible] sicut [illegible] et perfectio [illegible]

rationem perfectam [illegible]. Sed modo dico quod magis [illegible] ad unionem corporis non impedit [illegible] in bona dispositione [illegible] se habeat ad ipsum corpus autem non sic se habent ad invicem et hinc est quod plurium unionem unum impedit alium, quia habent repugnantiam et contrarietatem et non habent mutuam ordinationem ad invicem [illegible] potentie sive potentie [illegible] actus sicut se habent anima et corpus ideo non est simile.

— Ad illud quod obicitur .xxi. dicendum quod procedit ex suppositione falsa, anima enim separata non est simplicior quam coniuncta, nec separatio [illegible] maiorem simplicitatem cum se habeat ad [illegible] appetitum [illegible] et cum eius affectio et intentio [illegible] separationem a corpore sit magis dispersa et minus unita in se. Dico quod [illegible] est potius in spirituales sive simplices [illegible] et [illegible] operationes. — Ad illud quod obicitur .xxii. quod non est sicut de anima in raptu, quia raptus [illegible] pertinens ad statum vie est ipsius [illegible] corpus corruptibile et aggravantem [illegible] retardantem [illegible] anime non dum ad plenum [illegible] vigorate in suis potentiis et actibus potentie, et ideo [illegible] est talis abstractio sive elevatio in raptu contemplationis. Cum que [illegible] animam beatam non sic est et talis anima et corpus habent omnino [illegible] dispositionem talis [illegible] est anima [illegible] et vigorata in suis [illegible] et potentiis per [illegible] glorie quod non [illegible] ipsam [illegible] abstrahi cum una aliam non [illegible] — Ad aliud quod obicitur .xxiii. dicendum quod non deprimitur status nobilitatis per hoc quod tale corpus [illegible] sed potius melioratur et corpus in sua [illegible] sit minus nobile quam [illegible] [illegible] in ordine sive conditione [illegible] corpori unitur non deprimitur [illegible] separatur ab ipso illi unitur [illegible] in se meliorato cum [illegible] et in [illegible] ad [illegible] dico tamen quod si [illegible] quod [illegible] [illegible] unius [illegible] sic [illegible] cum [illegible] sua conditione et [illegible] quod illi unitur [illegible] deprimitur a statu sue nobilitatis. Sed illi [illegible] separatur nec nobilior [illegible] — Ad [illegible] .xxiiii. dicitur quod corpus [illegible] gloria obscuritatem habet et tenebrositatem [illegible] dicendum quod illud non impedit [illegible] anime [illegible] beatitudo cum [illegible] non dependet [illegible] illam [illegible] per corporis resumptionem [illegible] quod [illegible] per unionem [illegible] non [illegible] in sua [illegible] quod verum est quando dependet ab illo in [illegible] ita quod [illegible] illud [illegible] in [illegible] male disposito. Rursus corpus habebit claritatem et [illegible] dispositionibus anime [illegible] et [illegible] cum sit obtemperans et obediens. — Ad [illegible] quod

.xxv. obicitur .xxv. quod distantia per [illegible] contrarias et ita habent repugnantiam, dicendum quod licet sic distant tamen sic [illegible] est [illegible] ut sit actus [illegible] et sic [illegible] est corporis ut sit [illegible] perfectio [illegible] et ordo perfectus exigit ut ultima [illegible] et [illegible] in unum [illegible] ordo [illegible] exigit ne sit [illegible] in ordine unitatis [illegible] si esset [illegible] repugnantia [illegible] [illegible] aliud est [illegible] quod unitur corpori [illegible] — Ad [illegible] quod obicitur .xxvi. dicendum quod [illegible] intellectus cum [illegible] que est per dependentiam illa est que impedit [illegible] operationis intellectus.

[illegible] quod [illegible] solam [illegible] et [illegible] sine dependentia illa non impedit [illegible] ita potest esse [illegible] corporis [illegible] non [illegible] ad propositum. — Ad [illegible] quod obicitur .xxvii. dicendum quod [illegible] intellectus pro illo statu [illegible] intentio anime circa actum unius potentie impedit eam circa actum alterius potentie sicut est in statu vie [illegible] quo non est vigorata per [illegible] glorie sicut dictum est. — Ad [illegible] quod obicitur .xxviii. quod anima impeditur [illegible] per corporis [illegible] ut dicit augustinus et ita magis [illegible] dicendum quod non est [illegible] quia in statu vie sic erant [illegible] apostoli [illegible] intellectum quia apprehensio intellectiva [illegible] ideo [illegible] quod [illegible] apostoli videbant corpus christi in eius aspectu delectabantur [illegible] erat in eis affectio [illegible] ad amorem eius carnalem [illegible] est ad amandum [illegible] sic non est [illegible] quia apprehensio intellectiva [illegible] in anima sine corpore dependentia et administratione [illegible] corporis non [illegible] animam ad aliquid [illegible] ad deum qui est beatitudinis obiectum [illegible] amabat [illegible] deum [illegible] corporalem [illegible] aut [illegible] aliquo modo impedire poterat [illegible] apostolorum pro statu illo pro quo [illegible] erant ad [illegible] et infirme [illegible] poterant [illegible] non [illegible] de anima [illegible] impediri poterant apostoli per amorem [illegible] christi corporalem. Sic patet responsio.

Quinto queritur supposito quod corpus glorificatum [illegible] gloriam et beatitudinem anime utrum ad perfectam [illegible] beatitudinem anime necesse sit resumptio corporis glorificati, ita quod ante eius resumptionem non sit perfecta [illegible] anime et [illegible] quod [illegible] Quod ante [illegible] que est stola corporis sit [illegible] [illegible] quod sine illa [illegible] non sit perfectum. — Quod autem resumptio corporis glorificati sit necessaria ad perfectionem [illegible] beatitudinis [illegible] omne illud quod [illegible] impedit [illegible] plenitudinem et perfectionem [illegible] absentia et carentia corporis [illegible] beatitudinem anime est [illegible] anima sine corpore non tollit totam perfectionem [illegible] gloriam et perfectionem [illegible] [illegible] augustinus de dignitatibus [illegible] quod [illegible] anime [illegible] corpore ad [illegible] vadunt exspectantes [illegible] corporis sui [illegible] tegumento et [illegible] beatitudine [illegible] [illegible] quod non est integra [illegible] anime nisi per corporis resumptionem. [illegible] per [illegible] recipit [illegible] sine illo habet [illegible] suam perfectionem [illegible] non est [illegible] anima sine beatitudinis non recipit [illegible] sine resumptione corporis [illegible] sine illo non [illegible] perfectam gloriam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anime [illegible] corpus suum [illegible] et mortuum [illegible] [illegible] quod [illegible] ad requiem postmodo ad [illegible] ad [illegible] [illegible] ex quo patet propositum. — Item omne illud quod in aliquo [illegible] est [illegible] in [illegible] est [illegible] sed beatitudo anime ante resumptionem corporis non est [illegible] [illegible] est plena [illegible] ergo est [illegible] imperfecta [illegible] qui dicit in libro de [illegible] [illegible] que [illegible] tenentur [illegible] plena felicitate [illegible] donec in

corruptate corporum suorum peccaverunt. contra augustinus quod plenitudo felicitatis attenditur penes actualia [illegible] ... quod etc. — Item omne quod habet totum potest incipere [illegible] habet totum impleri [illegible] ... est incompleta. — Item nulla pars habet suam ultimam completionem in perfectione nisi in suo toto ...

[illegible]

q sola sa. s. corpis. e nec aie be (et) ptinet ad eius btitudi-
nem (e)qualem pfcam. quia. s. ppriu (et) p corp resumptu
(et) illa tollat omne q impedit btitudis (e)qualem pfcom.
Non qr volum dice. q ee btitudinis constat in bonis corpis
seu in eius glia. s h m ut dcm e ptin ad illam. cu e
obiectum ... ipius btitudis sit bonu increatum
q solum prat aie suffici. ut dr au. xij. de t c. v. (et)
ipm solum implet capacitatem aie sue ronalis creature
constat q vitas. (et) bam btitudis nullus soli consistit
pque creata ronalis in ipm mo. (et) ipi unit sui coniungit
(et) conicta pfce assimilat au vi no sunt expte corpis
s expte aie. tn quia aia no ht omnia illa pfce (et) ide
se sic dz (et) pt qm diu no ht corp suu quia deflecti
sua intensio (et) coniungit ad qd no hnt. io dnis qd
resumptio corpis gliosi. quatu ad h ptin ad pfcom
btitudis (e)qualis. e g simpr tenend q aia post r(esurrectio)nem
(et) corpis gliosi resumptom beatior e qm an (et) h exte
sive. quia plibz gaudz actu (et) i plibz e beata. e (et) in
tensive sicut ostensu est. dd (et) q e loqui de btitudie
dupl. vno m quatu ad eius q diuturnitatem (et) unitatem. (et) sic
ht aia an corpis gliosi resumptom. alio m quatu ad
eius pfcom ultimam (et) consumatom. (et) h m ad ipam pti
net resumptio corpis gliosi. (et) quatu ad h dr ptinere ad
btitudine (e)qualem. quia sn ipa no e copleta n consum
consumata ultima pfcone. seu consumatone. nc aia ve
e bta btitudie (e)qualis an corpis gliosi resumptom. s qr
qm diu res no e actu. oio pfca in sua n no pt oio
pfce opari. (et) (et) qm diu m intentio. ad ad bonu
bnidu (et) dz hu s n exigentiam. (et) modu no ita pfce
coniungit ad aliq aliud bonu cu sit vtus limitata (et) b(eati)
(et) btitudo consistit no solu in hitu. s in actu. ul' opo
ne pfca q est s oidam (et) pfectissima cu bm i ten
tonis in dm cum eis btitudis obm. cu h no possit
hre aia expectans corp suu gliosu. m e q no pt ee
oio pfce bta. don hat ipm (et) cessent h impedimenta.
Sic sic ex h o q tunc aia bta maxime bonu sui
recepit a corp. dd q sic videm in motu q aliquid
pt dici causa mot duob modis. vno m sicut
influens sui motu faciens. (et) sic dr ca ul' pncipium
motus. illud ppie influens sup mobile causatur mo
tus aliquo m sicut removens phibens. sic dr ca
mot corpis gravis deorsu. q n influit ad motu s
s solu removet phidens. p q impedit ne mo
veat deorsu. sic dnt h q resumptio corpis gliosi n
facit ad consumatom btitudis (e)qualis aliquid i fluen
do. quia a corp nl n influit in btam aiam (et) no
po eo. s solu facit ad h phibens remouendo presumptio
ne ea corpis gliosi fit q intentio no disgregit ext
dm (et) ex se ad aliud no hitu tollit (et) naturalis ap
petitio aie q retardabat (et) i pediebat ne poss
i pfconem hitu actu. tollit (et) in delectando aie

(et) intentonis aie quia totu ht iam q appetebat (et)
desidabat (et) sic tollit omne q erat i peditum sue con
sumatonis btitudinis. quia ista i pediebant ne eet
motus aie pfcus in obm sue btitudis. vn i pediebat
a pfcone actus sui opatonis in qua consistit consumatio (et) p
fco ipius btitudis. nam tam illud i pfco qm caret bono
desidati no hiti (et) debiti. illud hu s no hitu retardat
delectatom aie in m quatu bono (et) ita btitudiem quia
tuc intensius (et) pfcius fertur in dm qm no fertur ad
aliquid q non hat (et) p id pz resp ad multas rones sec
potitas q pcedunt q resumptio corpis gliosi. influendo (et)
opando facit ad btitudis (e)qualem pfcom. Ad rones g
potitas in contrariu dicend e (et) p ad pmam q ostendit contrariu
dd eni q de ee aliquid de btitudine (e)quali no pt misia.
qr ex quo aia iam e bta vere (et) si no oio consumate no
pt simul hre misiam qr btitudo pfco tollit omnem
misiam. vn no seq q aia beata sit misa. s3 q no dm
sit in sua btitudie consumata. vn exm appe sim e. no eni
os q qui no ht oidam sciam q hat ignoratiam. s q hat sci
sciam nn tn pfcam. vn sic defcus oid de scie no e ppm
oiu. s p recessu a b oplemta. sic no hre btitudiem con
sumatam no e p pom oiu. s precessu (et) distancia a b
oplemta. Ad 2 d ad h q de ee aliquid de (e)quali btitu
dine pot ee duobz modis. vno m simpl. alio m qm dz
hri. pmo m no facit misiam. s 2o m. qm g aia n
dz hre totalem btitudiem an corpis resumptom. io no
e misa. si an no ht. s si p no hret sequeret tuc q
i ipa eet misa q qr e in potie. io in potie e ipam non
hre plenissimam glam p corpis resumptom. Ad 3
q 2o d q aia i sepatone ht totalem gram qm pt
hre (et) ita totalem btitudine. dd q ex h se q ht totale
hitu btitudinis que hita e. s tn no ht totalem btitudiem
(e)qualem. qr btitudo no dr tm hitu. s hitu actu pfcissimo
consumatu (et) io dico q g illa totalis no e dispo sufficiens ad
pfcam (et) totalem btitudiem. imo cu ipa necio requirit
expeditio aie in potentiis suis (et) actibz pfcis que no ht
aia in pfcum i pe te car a corpis. (et) q eo exigat cu gra copz
quam opo coopo illa pfca ul actus illi pfci in quibz consistit
btitudo (e)qualis elicuntur ab aia ul eius potentiis. vn no se
a solo hitu. (et) cu voluntas m q e ille hitus glie sit libera
necio requirit eius coopo cu hitu glie. vn cum no pot co
opari pfce p ca dcas. constat q n pot ee btitudo pfca.
vn si g eet totalis (et) sufficiens dispo ad totale btitudi
ne tuc bn pcedet ro. no eni sic e in volunt sicut
i illibz n m recip necio s q e dispo necitatis ad forma
qr no mo ad forma n ipm recipit s libtate. R sus
plus exigit ad totalem btitudiem seu glam qm ad to
talem gram ul pfcam. vn no se q si ht totale gram
q ppt h (et) totalem glam. Ad 4. q 3. ob pz resp piam
dca. dnis eni q n corp gliosum n eius resumpto aliquid
facit ad btitudine (e)qualem p mod pncipii influentis.

sui efficientis s solum p mod phibens remouentis quia p
ipam tollit illud q trhit (et) disgregit intentom aie ad aliud
ex dm (et) ex se tollit (et) imptco sue n sic dr au quibz (e)qua
tis aia beata meli pot in suos actus pfcos. vn ro illa no
e q no faciat ad pfcom btitudis phibens remouendo (et) i
mdice. s q dnce no fac ad hoc. s. influendo sui effic.
Ad illud q vi. ostendit. concedo q aia pfcom (e)qualem pnnu
no accipit a corp s a do influente. tn qr illa pfco consistit
in pfca opone ad qm no pot aia ita intense (et) pfce qm
e directa ad aliq ule. s3 deficiens quia no e ita potens
(et) ista dulctio tollit p corpis plenariam io corp ad h opat n
ofendo. s i pediens. sui phibens remouendo. s. h q no se
totalit. ita intense fert in dm sic post. aia eni resupto corp
(et) faciens vnu cu ipo ht appetitu satiatu. dico ullem ht
(et) intentom suam mag vnitam. vt se ipam (et) corp simul
fert (et) actualit m in dm. Ad illud q o. vij. dd q e
loqui de corp hiano dupl vno m put e (e)qm corp (et) hoc
m e aggravans aiam (et) ei repugnans in nobilibz oponibz
suis iuxta illud sap. ix. corp q corp aggravat aiam (et)c. (et) h
m vm e q n opat ad cognitom illam intellectuale q est
p receptom a sriori. imo po illam retardat (et) i pedit
vn ad illam meli hndam necio e q aia abstrahat se ab
oponibz sensitiuis (et) a sensibz carnis. alio m e loqui de corp m
quatu remota eius depuatio (et) corp refotu e (et) s bm bone
disponi q sit p in corpe glie (et) h m corp no repugnat
spui s concordat. (et) h m fac ad cognitom i tellectuale q e
a sriori melr hndam no ab i pco ul efficiendo. s p sui
psentia i pe. illi n removedo. vn dicte n fac ad illa cog
ne intellectuam. s. i fluendo. s i dicte. s. phibens remo
uendo quia dnis aia aliquid dz hre (et) n expectans mag i
tense (et) pfce fertur in dm p intellectum. s. i diuitate per
sonam in x huanitate. Ad 1 q o. viij. dd q suppo sim
imo receptio btitudis indigz psentia tal corpis tanq iuua
tis ipam (et) adminiculantis p remotom phibentis i sua opo
ne (et) retardantis. (et) s io ymaginu no sit i corp. tn bn ht
aia quoz impedimentu expte corpis ne ita psit i actus illos
nobiles q opoit ea rone ymaginu. sic qm diu e aia contra
corp. sic ex coniunctone ei corp h (et) dispo unitate ut expedit p
sit nullos. qr p ea tollit omne i pediens. Ad 1 q. x. d.
dd q aia bta vult corp suu no hitu hre s no p q conp
statu simpr. s p illo statu (et) tpe q ordinauit dna volu
tas i se conformat totalit. vn si aid hret i illo statu ul' qr
seqret eam ee misam (et) no btam. vn ipa e moti ap
petitu (et) desidio illi statuis ul qris a do psia quo
ipm dz re hre. vn (et) si vult ipm hre h e tn sbs
forme sua volut voluntati diuine. io no e no bta si non
ht i quouis dz velit ipam hre illud. Ad 1 q o. xi.
dd q aia no recipiet pfcom sue glie a corp n me corp
tanq a do ad h influenti sui conferente. s tanq re t. s. i pe.
xii Ad 1 q o. xii. q opo agentis n hs excitat ad psentem
modica consumti oiu. sic pz de igne (et) aq pingui l i sim

plici. dd q no e sile qr pp modica oiu i illibz no aucta
n diminuit igm sua ilitate actiua imo totu ht i se
(et) ad psentiam sui oiu recolligit ea in se ex aqua n q ipm
intendit saluare ee (et) forte agit i ipm misi tm (et)
m expt oiu m q de nouo gnat forma sua (et) i forti
ignis (et) excitat. s de q amor corpis no hiti no e hi qr ab
sentia corpis diminuit ilitatem actiuam aie i opando. qr necio
relinquid i pfcom n in ipa (et) io amor corpis no hiti cu sit
cu illa i pfcone. ita ut no possit aiam oi ilitate sue ex
ire i actu r obi btitudis impedit aiam opone copleta (et)
sic a ople btitudis. Ad 1 q o. xxxviij. dd q h bta
aia an corpis resumptom gaudeat de bono i futuro no
tn i futuro gaudz de illo. s futur (et) cu futur gaudeat. no
tn ad h ita pfce (et) i intenso gaudio sicut cu resump
to glioso corp. no qr glia corpis intendat illud gaudiu
dicte. s solu in quatu cooperat a pfcorem coo
patom q aia in dm fert q opo quito e pfcior
tanto maior delectatio (et) mai gaudiu ex ea relin
quitur (et) sic p h intendit gaudiu ul delectatio no qr
addit vnu ad alterm (et) sic fiat mai. s qr gaudiu aie
de corp suo cooperat intentoni illi gaudii q e de do. ad
(et) q gaudiu de corp pplo cu addit gaudio de do non
addit similit i sio s sio (et) fac h addeo q mai gaudiu
e extensiue. h e dupliciter. cooperat (et) ad h q sit mai i
tensiue sicut ostensu e.

Secundo queritur supposito quod indigeant angelico ministerio ad hoc quod ascendant, ascendantne in celum. Videtur quod angeli ministrant eis et assistant tamquam ipsas deducentes [illegible]. Quod [illegible] sicut dicitur ex omnium animarum [illegible] modo in celum. Sed de anima Lazari dicitur Luce xvi. factum est ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Ergo similiter de omnibus animabus. Ergo constat quod angeli ministrant eis in [illegible]. Item non est credendum quod ecclesia in suis orationibus [illegible] spiritu sancto [illegible] fallatur, sed orat ecclesia sic: signifer sanctus Michael representet eas in lucem sanctam, et similiter alia cantat ecclesia de sancto Michaele: constituit eos dominus angelos ut perducant eas in paradisum exultationis. Ergo constat quod angeli ministrant assistentibus tamquam deducentibus eas ad locum sue glorie. Item Hebr. i. dicitur omnes sunt administratorii spiritus etc. Glosa: in tantum quippe honor nostri excrescit ut ad nos sicut ad amicos ministros angelos suos destinet deus. Si ergo anime que tales sunt quod ad celum debent ascendere maxime amantur a deo, et maxime amoris signum est eos honorare, et ipsi dat angelos in ministerium, ergo maxime de animabus talibus angelos suos ministros deputare. Item i. Cor. iii. de his nos qui vivimus simul rapiemur cum illis. Glosa: rapiemur ab angelis; ergo videtur quod anime deferuntur per angelos et ducuntur ad suam gloriam. Unde Glosa dicit rapiemur ab angelis sicut cum illis qui nos precesserunt ad regem. Item Levit. iiii. super illud tabernaculum federis etc. [illegible] Glosa Greg. cum solutum fuerit tabernaculum hoc, id est corpus, et receptum [illegible] ad illa sancta et perducti ad locum repromissionis [illegible] [illegible] angelis portantur [illegible] receperat tabernaculum domini portant in humeris et extollant [illegible] Hec autem plane superius exposui. Item in eadem glosa habetur in fine: portentur ergo ab angelis qui ferunt [illegible] et tenent [illegible] sunt ex quibus supra exposui. Item Hug. ii. li. de sacramentis xvi. parte ii. c. dicit multis exemplis didicimus in exitu animarum angelorum malorum sive bonorum presentiam adesse, que illas ad tormenta per [illegible] vel ad requiem deducunt. Ergo constat quod angeli boni ministrant animabus salvandis deducendo eas ad locum glorie sue et quietis. Item [illegible] xv. [illegible] bonus de terra longinqua. Ibi dicit glosa: angeli cotidie de terra longinqua, id est de terra presentia descendentes in mundo [illegible] temptationes spe celestium roborant vel finito certamine ad palmam retributionis inducunt. Ergo patet quod ministrant [illegible] ducendo eas ad gloriam suam. Item caritas bonorum angelorum maior est et fortior quam sit malitia et perversitas malorum angelorum. Ergo angeli boni [illegible] ad ministrandum et assistendum quam angeli mali ad nocendum et [illegible]. [illegible] angeli mali [illegible] nocendo [illegible] descendentium [illegible] ad locum tormentorum. Ergo multo magis angeli [illegible] a ministrando animabus sanctis et eas deducendo ad locum glorie quoniam omnes [illegible] sunt et [illegible] in manu dei sunt. Item [illegible] iiii. c. [illegible] quod [illegible] presentibus mediantibus angelis. Sed [illegible] erat [illegible] cum omnibus animabus [illegible]. Ergo multo magis

anime [illegible] dicitur angelis [illegible] mediantibus angelis. Ergo proprie ministrant angeli in ascensu anime ad celum. Item Luc. xxii. dicitur de Christo quod apparuit ei angelus de celo confortans eum. Sed anima Christi non indigebat angelica confortatione et ministerio quam alia anima que erat sanctior. Ergo similiter ministrabant [illegible] in ascensu suo ad celum empireum. Item [illegible] conformari suo capiti [illegible]. Sed Christus qui est caput animarum [illegible] angelis ascendit ad celum. Ergo similiter alie anime. Item [illegible] in manibus portabunt te etc. dicit glosa: manibus angelorum sublatus est Christus in celum. Ad oppositum queritur [illegible] angelus sunt dei mandatum de te. Dicit glosa quod angelus assistit dum esset in agonia confortans eum et hic [illegible] iudicium. Ergo quod assistant anime et ministrant [illegible] [illegible] est quod dicit glosa Hebr. i. omnes sunt administratorii spiritus. Videtur dicere glosa quod angeli ministrant hominibus sicut superiores inferioribus. Ergo [illegible] infirmitatis dicitur quod tales anime [illegible] angelorum ministerium est [illegible] superiores ministrare inferioribus [illegible] inferiorum [illegible] in illis animabus. Item Luc. xii. [illegible] anima mea [illegible] dicit glosa quod sola [illegible] comes est defunctorum. Ergo anime [illegible] ad locum glorie non habent alium socium comitem nisi solam [illegible]. Ergo non angelos habent ascendentes qui ministrent. Item cum est quod ministerium angelorum est [illegible] sed iam determinatus est status [illegible] in animabus ascendentibus ad celum empireum ut dicit Hug. ii. li. de sacramentis xvi. parte c. ii. [illegible] ad [illegible] est post mortem [illegible] [illegible] media est. Ergo non ministrant eis angeli in illo ascensu. Item natura superior est magis ordinata quam inferior, sed natura inferior non facit [illegible] aliquid superfluum relinquit in suo regno. Ergo multo magis [illegible] superior, scilicet [illegible] que est deus. Sed talibus animabus superfluum esset ministerium angelicum. Ergo non permittitur deus [illegible] anime tales perveniant [illegible] ad regnum suum. Ergo non est dicendum quod angeli talibus animabus ministrent. [illegible] quod [illegible] tales anime [illegible] purgate sunt repugnans quod divina bonitas est largissime et habundantissime [illegible]. Ergo tales anime per accepta a deo sibi ad omnia sufficiunt. Ergo [illegible] esset eis superfluum angelicum ministerium. Item [illegible] sine [illegible] Sed angeli ministrant animabus propter earum salutem ut patet quod dicitur Hebr. i. quod omnes sunt administratorii spiritus propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Unde ad salutem illorum ordinatur angelicum ministerium. Ergo cum iam salutem [illegible] sunt in celo [illegible] angelicum ministerium. Item remota causa removetur effectus. Sed causa quare angeli ministrant animabus in talibus animabus est remota. Ergo [illegible] ministrare debeant talibus quod [illegible] sit remota patet [illegible] est [illegible]. Item [illegible] in manibus portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et glosa [illegible] iiii. tabernaculum federis [illegible] que dicit [illegible] de salvatore [illegible] putaverit [illegible] ad illud [illegible]. Solutio: dicendum in omnibus [illegible] quod de angelis legitur quod esse cum hominibus sive angelorum custodia quorum auxilium [illegible] ab inimicorum insidiis liberati non possunt tuta esse [illegible] hostis insidias

non [illegible] angelorum ministerio dicitur autem angelorum custodia [illegible] dari propter nequitias spiritualium non solum in loco hoc sed ex aliis [illegible] possimus cognoscere. Sed ista omnia cessant circa animas que tales sunt quod digne sunt ascensu in celum. Ergo superfluum esset ipsis simpliciter nullum est angelorum ministerium. Item sapiens medicus propter duas causas derelinquit infirmum: una est quando de ipso sanando desperat, altera est quando [illegible] ipsum in ea [illegible] quod amplius eius arte non indiget. Sic ergo angeli boni [illegible] [illegible] dimittunt ministrare animabus dampnatis sicut que vadunt ad locum dampnationis quod talibus amplius ministratur. Ergo [illegible] relinquunt ministrare animabus que tales sunt quod digne sunt ad locum glorie ascensu [illegible]. Item Hug. ii. li. de sacramentis xvi. parte c. ii. dicit quod homo post mortem non est [illegible] in sua potestate [illegible] nullus potest ad quod velit ut requiescat ex quo patet quod anime post mortem [illegible] de [illegible] ad ipsam redeuntur. Ergo non dicendum quod amplius regantur ab aliqua potestate nisi immediate ab illa ad immediate redeunt scilicet a divina. Ergo non reguntur aliquo modo ab angelica potestate. Ergo non est angelicum ministerium [illegible]. Item anime tales sunt nobiliores sunt quam corpora gloriosa [illegible] que [illegible] non est in corpore nisi ex redundantia anime. Sed nulla corpora in [illegible] in corpore gloriosa [illegible] regentur illa. Ergo multo magis [illegible] [illegible] in talibus animas quod [illegible] [illegible] Ergo non recipient ab [illegible] ministerium [illegible] influendo. Item cessante statu motus et mutabilitatis corporum superiorum cessabit angelos influere [illegible] non influunt nisi per motum ipsorum [illegible] quando non erit motores quando corpora illa erunt remunerata. Ergo similiter cessante statu mutabilitatis animarum cessat ministerium et influentia angelorum respectu ipsarum. Sed in talibus animabus status post mortem cessat status mutabilitatis [illegible] status beate sunt. Ergo influentia et ministerium angelorum respectu ipsarum. Respondeo ad primum [illegible] est notandum quod sunt quidam qui credebant [illegible] quod anime que recedunt a corporibus [illegible] aliquo purgatorio plene [illegible] bonorum operum [illegible] quod digne evolent indigent ministerio angelorum ad hoc quod ascendant et moveantur ad locum glorie sue, scilicet ad celum empireum, unde sine angelis motoribus et ductoribus non ascenderent. Sic dicunt quidam [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] tales anime statim post mortem [illegible] sint et unguentum [illegible] et non [illegible] indigent [illegible] motoris [illegible] perfectissime et immediatissime deo inhereant non est aliquid [illegible] quod [illegible] suas [illegible] ipsis deum qui ex illa immediata unione et adhesione [illegible] in [illegible] immediate [illegible] ad [illegible] sufficiunt. Item catholici doctores [illegible] accedunt [illegible] statu talium animarum ponunt sic [illegible] est et ascendit quod tales anime ad hoc quod ascendant ad locum glorie sue non indigent ministerio angelorum movente [illegible] [illegible] portantium atque ducentium [illegible] [illegible] hiis que a deo acceperunt [illegible] illud [illegible] sunt ut ad hoc angelis indigeant. Ad quod tenendum [illegible]

maiore et [illegible] est notandum quod celum empireum sicut dicunt sancti et doctores et sicut habetur ex canone sacre scripture sit locus glorie et beatitudinis sanctorum animarum et angelorum ad hoc [illegible] deputatus et hoc quod est corporis elevatum supra omnia quam mutabilitate et variatione et [illegible] [illegible] de [illegible] et uniformitatis [illegible] est corpus uniforme et [illegible] [illegible] omni [illegible] elevatum tamquam supremum [illegible] corporum universi. [illegible] quod duobus modis est loqui de ipso celo empireo. Uno modo [illegible] videlicet est corpus nobilissimum et primum omnium ambiens omnia [illegible] corpora [illegible] continentie loca [illegible] in [illegible] mediate vel immediate [illegible] loca. Alio modo est loqui de ipso [illegible] nobilitatem suam et elevationem super omnem [illegible] et mutabilitatis [illegible] aptitudinem suam [illegible] ad hoc quod sit locus et habitatio illorum quorum status est [illegible] omnimoda quiete et [illegible] de ipso [illegible] est locus glorie. Sic dico quod de anima est loqui [illegible] Uno modo quantum ad suam talem [illegible] suam. Alio modo est loqui de ipso [illegible] quantum ad eius beatitudinem et gloriam. Tales [illegible] beatitudinis sive glorie sui [illegible] totaliter [illegible] [illegible] de celo empireo [illegible] est corpus quod [illegible] est primum et nobilissimum corporum mundi et super omnia elevatum de anima [illegible] ad eam [illegible] [illegible] sui [illegible] quod [illegible] anima sit decedens [illegible] sua [illegible] per se ipsam sive ad motorem extrinsecum sufficit movere et ad ipsum ascendere. Sicut [illegible] angelus habet [illegible] motivam sui [illegible] et aliorum sicut corporum. Sic dicimus de anima [illegible] separata per se ipsam sufficit ad loca [illegible] in corporibus mundi movendo [illegible] [illegible] localiter movere [illegible] [illegible] sua ad movendum quod non solum [illegible] ad motum [illegible] et in corpus redundat. Et [illegible] sic dicitur anima est [illegible] simpliciter et spiritualis potius [illegible] [illegible] corpus hoc [illegible] ergo quod est [illegible] simpliciter et spiritualis caret [illegible] [illegible] ab ipso per se ipsam [illegible] [illegible] in movendo [illegible] Augustinus [illegible] [illegible] alligata corpori [illegible] ab ipso depen[illegible] [illegible] se reflecti [illegible] movendo [illegible] [illegible] et [illegible] media [illegible] [illegible] cognoscat [illegible] [illegible] solum sit proprium motus [illegible] sicut [illegible] est [illegible] et a corpore separata [illegible] [illegible] reflectit [illegible] quod [illegible] mole est et pondere corporea [illegible] non habet determinatam inclinationem ad aliquem locum corporalem [illegible] indifferenter se habet ad omnem et [illegible] sufficiet movere per se ipsam ad omnia loca [illegible] [illegible] est [illegible] spiritualis [illegible] [illegible] et magis [illegible] [illegible] [illegible] et magis habet de actu et hoc [illegible] de actualitate [illegible] simpliciter et spiritualis actus [illegible] appellare a philosophis [illegible] [illegible] maiori participatione divine actualitatis [illegible] quod maxime actuales [illegible] de actu [illegible] se [illegible] magis movere possunt [illegible] actualitate quam angeli [illegible] quod angeli

est illa spiritualis semper mobilis. Sed ipso non quod actus sint nunc in re causata de possibili et sic ipso virtute sua actualis illa se separabilia sufficienter movere possunt ad quemlibet locum et ideo dico quod anima a corpore unibilis soluta et in se ipsa manet potest sua propria virtute se ipsam movere ad celum empireum [illegible] corpus est [illegible] et sic sufficit sine angelico ministerio. ad hoc non sufficit propria virtus et propria actualitas fuerit. — Item contingit loqui de celo empireo ut intentione illa et hoc quod est locus glorie et hoc modo dico quod sic anima existens in [illegible] virtute non potest attingere ad gloriam nec per [illegible] tamquam sic consummata quod idem est quod ipsa gloria sic dico quod ipsa anima [illegible] sic sola ex sola virtute illa non posset ascendere ad celum empireum immo indiget adiutorio potentie ad hoc et ipsa sed principium movendi ipsam secundum ad celum empireum non est [illegible] nisi est habitus gratie [illegible] gratie consummate vel glorie vel loquendo sic de celo empireo ut intentione loca glorie et anima decedente sine ullo purgatorio ingressum in forma habitu gratie consummate sive beatitudinis et gratie quod idem est sic dico quod ipsa per virtutem glorie sive ipsa sine ministerio ullo creature extrinseco potest ascendere ad celum empireum et hec gloria sua ad ipsam sic movente ipsa non beatitudo vel gloria quia iam sic quod ad [illegible] est forma in anima que est sufficiens principium illius motus [illegible] et hec est quod gloria sive beatitudo quod notat talem formam que ipsam formam perficit totaliter consummat. [illegible] ipsa relinquit [illegible] ad illa que [illegible] [illegible] virtus anime sive potentia sufficientia ad movendum se ipsam ad celum empireum [illegible] consideratur [illegible] virtus quod est [illegible] Cum vero gratia consummata sive beatitudo quod iam hec [illegible] sufficientissima et sufficienti [illegible] se ipsam movere ad celum empireum [illegible] est locus [illegible] extrinseco adminiculo glorie. patet undique quod anima sufficit se ipsa potest se ipsam movere ad celum empireum [illegible] ad motore ipsa dico sic potentia tali [illegible] virtute et in forma tali habitu glorie et ideo simplicitate quod anime [illegible] corporibus sine ullo purgatorio [illegible] de purgatorio post [illegible] sine ministerio angelorum ad celum empireum ascendere et [illegible] habet rationem [illegible] [illegible] locum glorie et ideo non indigent necessario ad istum motum angelico ministerio sicut ostendunt rationes ad hoc adducte. — Ad rationes autem in contrarium positas est dicendum et primo ad primam. Dicendum quod [illegible] medium est [illegible] [illegible] rationem ordinem necessitatis et est [illegible] ordinem [illegible] quod angeli inter nos et deum sunt medii ratione ministerii sui. sed est [illegible] rationem [illegible] [illegible] ordine [illegible] [illegible] statum [illegible] in quo [illegible] est homo viator et in statu [illegible] [illegible] immo ad hoc est in statu indigentie [illegible] [illegible] ultimum [illegible] medium naturale [illegible] lex dignitatis dictat [illegible] [illegible] ab extremo [illegible] ad extremum per medium [illegible] [illegible] est medium [illegible] ordine [illegible] [illegible] lex dignitatis dictat [illegible] statu quod ab extremo [illegible] extremum per medium sed non dictat illud [illegible] rationem necessitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homo viator [illegible] ad statum supremum [illegible] per angelicum ministerium et sic [illegible] rationem [illegible]

sed statu post viam in quo anima est consummata non dictat [illegible] rationem alicuius indigentie necessitatis. Et sic obicitur quod homo viator indiget angelico ministerio. Dicendum quod est duplex indigentia quedam [illegible] rationem omnimode indigentie sicut [illegible] indiget necessario extrinseco motore ad hoc quod moveatur ad locum suum sicut [illegible] [illegible] [illegible] et sic [illegible] in [illegible] indiget [illegible] corpus solaris et tale non est ibi. est autem alia indigentia que fundatur [illegible] rationem utilitatis et sic dicitur [illegible] indigere [illegible] quod [illegible] est utile sed est [illegible] quo non ita bene esset vel non in [illegible] modo et facili sicut expedite aliquid posset et sic homo in statu vie indiget ministerio angelico quia non ita facile nec expedite posset perficere virtutem etiam actum [illegible] se solum posset [illegible] propria autem vel in statu glorie neutro modo indiget. — Ad aliud dicendum quod ad ordinem universitatis pertinet quod angeli suo ministerio [illegible] homines influant et [illegible] [illegible] exceant illud verum est de homine [illegible] [illegible] quo viator est quod adhuc est actum complementi [illegible] sui [illegible] et potest impediri ne pertingant ad finem potest labi [illegible] ad statum in quo iam adeptus est finem scilicet beatitudinem consummatam est homo per adeptionem glorie nec illud verum dicit [illegible] quod [illegible] universitatis [illegible] inter hominem et angelum quod patet sic est [illegible] duplex ordo inter hominem et angelum quidam est [illegible] [illegible] dignitatis hanc et iste non potest perturbari immo semper manet in omni statu sic manet [illegible] angelus [illegible] ut ordinem [illegible] [illegible] [illegible] homini quod hic est ordo ad [illegible]. Est autem alius ordo [illegible] rationem influentie et hic ordo est inter hominem et angelum non [illegible] sed ad [illegible] scilicet quamdiu homo est in statu in quo potest cadere et impediri ne perveniat ad finem vel non ita facile et expedite et [illegible] [illegible] sed durat [illegible] per illud tempus et cessat quando [illegible] [illegible] quando homo adeptus est gloriam [illegible] est [illegible] — Ad aliud quod [illegible] quod [illegible] [illegible] per media angelica et [illegible] [illegible] et quod homo [illegible] [illegible] deo media [illegible] angelis. Dicendum quod istud verum est per statum vie in quo potest oberrare et deviare a fine scilicet deum [illegible] per statum autem glorie in quo non potest deviare non verum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angeli [illegible] [illegible] nobis sunt et non ob aliam [illegible] nobis [illegible] ut nos revocent ab erroribus nostris et ignorantiis [illegible] [illegible] [illegible] cognitionem [illegible] sola nostra salus est [illegible] [illegible] rationem [illegible] ordinem et [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quamdiu sunt [illegible] possibilia ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] influunt in [illegible] [illegible] quamdiu [illegible] mutabilia [illegible] [illegible] [illegible] In futuro autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic dico de angelis [illegible] — Ad [illegible] [illegible] idem et per iam dicta patet [illegible] — Ad aliud quod obicitur [illegible] [illegible] [illegible] dicendum sicut ex verbis eius precedentibus et consequentibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de portatione [illegible] ad statum [illegible]. Unde vult dicere quod homines [illegible] quorum [illegible] [illegible] distinguntur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab angelis. Unde istud est portari in [illegible] hominis [illegible] quamdiu sunt [illegible] portatione angelorum. Sed est ad [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] et defecti [illegible] in quo [illegible] [illegible] [illegible] indigentia [illegible] [illegible] et [illegible] sed [illegible] [illegible] quod [illegible] indigent [illegible] [illegible] [illegible] et ut [illegible] et expediti [illegible] in suo [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] scilicet quod aliter non posset [illegible] sed notat indigentiam que fundatur [illegible] rationem expedientie et utilitatis. — Ad aliud quod dicitur quod necesse est motorem et mobile distare per essentiam. Dicendum quod duplex est motus secundum philosophum. quidam est motus ad locum quidam motus ad formam et in illo [illegible] motu quod motus non est plena potentia activa. sed in potentia passiva et imperfecta necesse est quod ab alio a se moveatur. Unde in necesse motorem et mobile distare [illegible] [illegible] si autem loquimur de motu ad locum. tunc distinguendum quod est quidam motus ad locum quod non est in plena potentia activa motiva se ad locum et hic quia non [illegible] sufficiens movendi [illegible] sua forma [illegible] est [illegible] tale indiget motore extrinseco alio per essentiam distincto. est autem aliud motus ad locum quod habet in se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] forma sua et virtute [illegible] formam et hec quia forma illa [illegible] [illegible] et tale motus est in plena potentia activa et perfecta [illegible] sui motus et talis [illegible] [illegible] sufficit ad locum movendi [illegible] [illegible] motore extrinseco. Unde non est in necesse motorem et mobile distare [illegible] [illegible] talis autem est anima et angelus quantum ad [illegible] spiritualem.

[illegible] est de exitu anime a corpore quem movet hugo de sancto victore .ii. libro de sacramentis .xvi. parte capitulo .ii. [illegible] [illegible] magister hugo [illegible] [illegible] dicatur anima exire a corpore [illegible] anima [illegible] debeat exire vel recedere a corpore [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] atque distantiam vel per solam [illegible] influentiam [illegible] [illegible] manent [illegible] non influat. — Et [illegible] [illegible] atque localiter recedat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totum [illegible] totum [illegible] [illegible] integrale et totum potestativum. totum autem [illegible] adest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totum autem integrale non adest [illegible] parti [illegible] [illegible] [illegible] aliqua. totum autem potestativum se habet medio modo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anima est quoddam totum potestativum [illegible] suarum potentiarum [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a corpore et [illegible] [illegible] potentiam vivificandi [illegible] sua essentia [illegible] est [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actum [illegible] [illegible] [illegible] certum est quod potentie anime non [illegible] [illegible] [illegible] actus suos in corpore defuncto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — Item [illegible] ad [illegible] .xxviii. epistola [illegible] [illegible] [illegible] immortalitate anime ita dicit quemadmodum flamma non potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo urgetur sicut [illegible] [illegible] ex tenuissimo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus [illegible] erumpit quo modo fulminum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sic flamma

erumpit [illegible] et non [illegible] eo [illegible] quod [illegible] vel retinere [illegible] [illegible] fulgur
non [illegible] in quo loco in quo [illegible] [illegible] per ad foramen [illegible] [illegible] anima non [illegible] in corpore defuncto immo [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — Item hugo .ii. libro didascalicon [illegible] ponit .iiii. progressiones anime et dicit quod [illegible] progressio anime est duobus modis qua soluta a corpore ad [illegible] sue simplicitatis [illegible] [illegible] [illegible] quod ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in illa [illegible] dicatur separationem essentialem quia sola [illegible] vel forma est [illegible] [illegible] [illegible] que est ab omni corpore [illegible] [illegible] [illegible] separata. [illegible] [illegible] quod anima in suo exitu separatur essentialiter — Item remota causa essentiali [illegible] removetur [illegible] sed sola causa essentialis est [illegible] [illegible] quia anima unitur corpori essentialiter est vita et motus [illegible] unitur [illegible] [illegible] propter vitam et motum [illegible] cessante vita et amplius [illegible] [illegible] [illegible] separatur [illegible] [illegible] in morte hominis quando anima dicitur exire a corpore [illegible] [illegible] anime a corpore [illegible] ponit essentialem separationem atque distantiam et [illegible] localem. — Item secundum philosophum [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] sed certum est secundum philosophum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est anime [illegible] corpori unio per essentiam [illegible] motus est unio per potentias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vitam et motum [illegible] [illegible] [illegible] causa mortis in homine [illegible] est separatio anime a corpore per essentiam et potentias [illegible] anima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] separatur a corpore in morte [illegible] [illegible] separatur [illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] influentiam. — Item [illegible] .iiii. libro capitulo .xiii. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] anime et corporis [illegible] — Item hugo .ii. de sacramentis .xvi. parte capitulo .ii. [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] accedit ad corpus eadem via remittitur cum recedit sed [illegible] est [illegible] [illegible] in morte [illegible] [illegible] per essentiam ad corpus [illegible] mittitur [illegible] accedit ad ipsum [illegible] [illegible] [illegible] in morte recedit per essentiam [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] accedendi ad corpus et recedendi — Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad mortem sunt motus oppositi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oppositos [illegible] [illegible] motus ad vitam terminatur ad unionem anime et corporis [illegible] per essentiam et potentias [illegible] motus ad mortem terminatur ad [illegible] [illegible] [illegible] ad separationem anime a corpore que est per essentiam et potentias — Item [illegible] quod [illegible] in universo sunt nobiliores [illegible] [illegible] [illegible] nobiliora loca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .xix. [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua loca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anima [illegible] [illegible] valde nobilis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] universi [illegible] angelum dignitate [illegible] [illegible] quod est [illegible] dei imago [illegible] ratione dignitatis sue [illegible] [illegible] [illegible] locus nobilior et superior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] ratione ad [illegible] [illegible] corpus [illegible] [illegible] corpus ad [illegible] [illegible] [illegible]
per unionem

dignitatem sue nature statim recedit a loco isto infimo et pergit ulterius ad locum nobiliorem et superiorem quantum de sua natura. Sed non est nisi separata a corpore esse in morte. Et confirmatur hic sic quia in corporibus superioribus et nobilioribus invenitur debere locus altior et superior quam aliis. Ergo videtur spiritibus ex quo non sunt nisi in loco quo sunt viventes. Item ...

[illegible]

s. est forma corporis. Item motus localis non nisi alicuius entis completi. ergo in quantum forma non movetur corpus suum. Sed aliter non potest recedere esse extra ipsum nisi per motum. ergo in quantum forma non est extra ipsum. Item nec in quantum est hoc aliquid est extra ipsum. quia si sic aut volens aut nolens est extra ipsum. Non nolens quoniam cum anima creata sit a deo libera libertate proprie que est ad contrarium. ergo non cogitur nec a deo nec a corpore quod separabiliter exeat. Sed nec volens quoniam anima incorporea est et ad eam simplex et impartibilis pertinet aut proprie quod impartibile non movetur. quia sicut dicit [illegible] se hunc motus tempus magnitudo mobilis et magnitudo sequitur sicut motus et ubi motum. Unde patet quod ipsum quod movetur non potest esse nisi magnitudo. cum igitur anima non possit esse alibi extra ipsum corpus separabiliter nisi per motum ad alium locum. ergo non potest secundum essentiam suam recedere ab ipso. Item augustinus xii. super Genesim in fine dicit quod si queratur cum anima de corpore exierit utrum ad aliqua loca corporalia feratur an ad incorporalia corporalibus similia. an nec ad ista sed ad id quod corporibus et similitudinibus corporum est excellentius cito quid respondi ad corporalia loca eam vel non ferri nisi cum aliquo corpore vel non localiter ferri. Sed utrum habeat aliquod corpus cum de corpore exierit ostendat qui potest. ego autem non puto. quod spiritualia non per tantum feruntur ad loca penalia similia corporibus. Item augustinus ex hac auctoritate habetur quod anima non fertur localiter alicubi sine corpore et quod non habet aliud corpus preter illud a quo dicitur exire. ergo non potest esse extra corpus nisi per motum localem et nec potest moveri localiter sine corpore et aliud corpus non habet preter illud. ergo semper remanet separabiliter in illo corpore. Item certum est quod deus punit ultra condignum ergo plus non exigit in pena quam quantum sum fuit. Sed mors hominis est pena culpe per quam homo se separavit a deo sicut dicit augustinus. sed ergo in culpa per culpam non separavit se ab anima eius. Sed solum a [illegible] spiritualis vite. ergo similiter in pena homo separationis nec separatur in morte anima essentialiter a corpore sed solum quantum ad influentiam vite. ergo semper manet anima separabiliter in illo corpore. Item de bonitate et nobilitate nec in aliorum est quod sicut expediat et paucioribus operatur quibus potest ergo et sic fuerat non superiorem s. non mediatam sed regit immediate et per se hominis in terrene mortuus imparare solius est divine nature. cum igitur expediens esset ad hominis separationem ex anima corpore quod anima esset essentialiter in corpore et numquam ab eo recederet quam de loco alio moveretur et descenderet proprie cum illa corpus obstat ex solita. sicut dicit apostolus i. ad corinthios xv. in momento in ictu oculi. ergo natura superior debuit hoc ordinare. Immo ita est ordinatum ut semper separabiliter maneat in corpore etsi non quantum ad vite influentiam. Item certum est quod anima desinit in [illegible] per mortem. Sed mors est privatio vite solum. ergo non desinit corpore nisi quantum ad vitam et vite influentiam et non quantum ad essentiam. Item essentialior est corpori forma separabiliter ad animam quam anima. Sed forma numquam separatur essentialiter cum ita quod separabiliter alibi vadat. ergo nec forma separabilis. ergo cum anima sit forma separabilis corporis organici. ergo numquam ab ipso corpore essentialiter

accidentalis

recedit et alibi vadit. Sed constat quod ipsa cum sit immortalis non corrumpitur in corpore. ergo semper separabiliter manet in illo et numquam alibi vadit. Item probatur s. quod forma accidentalis non recedit separabiliter et alibi vadit per augustinum v. de trinitate c. iiii. qui dicit accidens quod semper inseparabile dicitur non separatione sed mutatione ad nichilum sicut est capillis senium nigredo. quia dum capilli sunt possunt albescere. separabile accidens dicitur. Sed diligenter intuentibus satis apparet non separatione quasi ex nigredine aliquid a capite discedit ut nigredo. Inde candore succedente discedat et aliquo eat sed illam qualitatem coloris in verti atque mutari. cum hoc ex quibus apparet in proposito. Item augustinus ad orosium xli. quod dicit quod spiritus [illegible] sicut est angelorum et illorum sit tempore contemplatione divine caritatis [illegible] caritate tamen quod ex quo in floribus iussa dei perficiunt. Iure conditum moveri in tempore. Vos sua corpora in locum movent dum descendunt de celo et ascendunt in celum. Et ergo in fine quod spiritus creatus moveri potest per tempus non per locum. Item autem ex hac auctoritate ergo sic augustini de spiritu angelico videtur quod spiritus creatus quamvis non potest moveri per locum sine locali nisi per corpus ergo nec anima post mortem. ergo cum non habeat aliud corpus quam illud quod relinquit vivificare quod nullum aliud corpus est sibi congruum et proportionale ergo non potest moveri per locum nisi per istud. certum cum ergo [illegible] sit separabiliter in isto corpore. Item constat quod motus anime ad locum est per appetitum et desiderium. Sed anima ad nullum corpus aliud tamen habet desiderium sicut ad istud. Sed nullum corpus est sibi ita proportionale nec ita applicabile ei sicut istud. ergo ut videtur cum ita est de se et de natura sua non deserit separabiliter suum corpus ut moveatur ad aliud corpus sed ad aliud locum eodem cum nullum corpus possit ei esse proportionalius sicut istud. Item sicut vult hugo in li. de sacramentis ubi non est aliquod organum equales sunt omnes sensus. Sed anima separata nullum habet organum quo utatur. ergo in ipsa sunt equales omnes sensus. ergo et ipsa sunt equales visus et tactus. Sed anima separata potest inde [illegible] supplicium ut dicit gregorius ut suam gloriam. ergo et sentire. ergo licet sit separata quantum ad vite influentiam non tamen oportet quod separabiliter recedat de corpore propter receptionem sue pene vel glorie sed propter aliud non est necesse quod exeat cum nullus locus corporalis aliquid fuerat in animam non est ei melius esse alibi quam hic. Immo potius econverso propter affinitatem quam habet ad istud corpus ergo numquam separabiliter recedit de illo corpore. Item quamvis aliqua duo simul sunt et indistanter uniuntur non oportet quod aliquid deserat unum illorum ad hoc quod sit in alio. Sed sicut dicit augustinus xii. super genesim deus est locus anime et non alius. ergo cum sit essentialiter in illo corpore antequam dicatur anima exire non oportet quod anima recedat separabiliter ab illo corpore ad hoc quod sit in suo proprio loco. Immo cum exierit in isto illo corpore habet suum propinquissimum locum i. s. deum. ergo non oportet quod essentialiter recedat ab illo corpore. Item augustinus in epistola prima ad volusianum. Novit deus ubique esse et nullo contineri loco novit venire non recedendo ubi fuerat. Novit abire

non deserendo quo venerat. miratur hoc mens humana nec [illegible] primitus miretur. Unde augustinus ponit animam in [illegible] huius quod ipsa recedit et non deserit sicut deus. Sic ergo deserere dicitur quantum ad aliquam influentiam. Sed non quantum ad essentiam quia semper per essentiam est in qualibet re. Sic anima quantumcumque deserat corpus suum quantum ad vite influentiam tamen numquam ab ipso recedit per essentiam suam. Item in libro de anima et spiritu dicitur quod anima per hoc est imago dei quod sicut deus regit et gubernat maiorem mundum sic anima minorem et est in ipso. Sed deus sic est in mundo quod numquam ipsum vel aliquam eius partem deserit quantum ad essentiam et si quantum ad influentiam. ergo similiter anima numquam deserit corpus recedendo ab ipso separabiliter sed solum quantum ad vite influentiam. Item sicut dicit philosophus in li. de motu cordis unde inventus est esse vita. ergo respicit essentiam anime. Unde ergo non habet anima vitam in non habet essentiam. Sed anima extra corpus non habet vitam. ergo anima extra corpus suum non habet essentiam. ergo non separatur essentialiter a corpore sed solum quantum ad influentiam vite. Item probatur s. quod anima extra corpus non habet vitam per augustinum in epistola prima ad volusianum. Ubi dicit quod anima vivit in carne sua vivit. Unde querit sic quomodo anima que sit extra corpus sentit que non vivit in carne sua vivit separabiliter ergo remanet. Responsio. Ad istam questionem dicendum est de sub veritate et sub certe sanctorum quod anima in morte hominis separat a corpore non tantum solum quantum ad vite influentiam verum et quantum ad iura sua separabiliter ita quod separabiliter exit de corpore et est in alio loco quam in corpore defuncto. et illud necesse ponere propter multas rationes.

Sententia. Prima est ratione equitatis divine sententie. Sicut dicit augustinus quod sicut anima est vita corporis ita deus est vita anime. Et sicut vult hugo et augustinus deus ita condidit hominem quod quamdiu se haberet recte et ordinate ad deum superiorem suum tamdiu et sui inferiores s. corpus suum eadem esset obediens et subiectum. [illegible] ergo sicut iustum spiritus hominis deo qui est vita sua rebellis et inobediens fuit ex tunc caro sive corpus spiritui fieret contrarium et rebelle. Iustum est sicut ut sic spiritus deum qui est vita sua volens deseruit et ab ipsa totaliter ac perfecte aversione et separatione se ipsum separavit ita quod tunc esset ei necesse et solemnia a suo corpore perfecta separatione separari. hoc autem est in morte et id cum illa rebellio esset perfecta totalis separatio dicitur separari in morte ex equitate divine iustitie que sic sanxivit et quod ad regimen corporis [illegible] in futuram et eam quantum ad essentiam ut in nullo sentiret de illo corpore. Sicut quantum in se fuit separavit perfecte et totaliter a deo et ita ut hoc inveniret quantum in se fuit s. quod deus subtraheret spiritui humano vitam suam et ei influeret ad confusionem suam. nec quod tamen voluit facere propter suam misericordiam. Sed subtraheret ei usum corporis et corpori dare vitam nec esset per separationem ut sic esset totalis et perfecta separatio a corpore. sicut quantum in se fuit totaliter et perfecte per suam culpam a deo separavit. hoc igitur sanxivit divina iustitia que est immutata et infallibilis sententia. Et hanc rationem assignat et tangit augustinus in li. de c. dei xiii. et pluribus in primo. Secunda ratio est [illegible] ratione [illegible] quod anima rationalis quamvis de natura sua sit libera spiritualis sive simplex et intellectiva non te-

illo loco inferiori ratione corporis cui tamquam perfecto est unita vel soluta illa unione ipsa. quantum est de statu et exigentia sue nature semper petat loca nobiliora et que sunt separabilia simpliciter et spiritualibus magis congrua. Unde si esset propter penam aliquam cui esset obnoxia semper peteret s. loca suprema et omnino nobiliora et propter hoc quantum est de hoc non remanet in corpore et sic in loco inferiori in quo non est nisi ratione corporis quod amisit. Item cum ipsa sit libera valde et possit se movere ipsa faceret se vertere propria et moveret ad loca diversa et id non sed quod ei appetitus eam movet ad que et id non remanet in corpore illo. — ad loca — Tertia causa s. ratio est ratione naturalis distantie. Quoniam anima eo quod est forma corporis et perfectio materialis habet convenientiam et proportionem ad ipsum corpus materiale et corporeum. tamen eo quod est spiritualis substantia et in corporibus manens in se ipsam maximam distantiam vel differentiam ad corpus [illegible] et cum distant sit cum dissolutionis et recessus aliquorum ab invicem. dico quod soluta actualiter et ad tempus illa unione qua unitur anima corpori sicut forma et motor propter naturalem distantiam et diversitatem quam habent anima et corpus recedunt separabiliter ab invicem cum non accedat ad ipsum corpus nisi per defectum eius et motum. quia tamen ratione forme et perfectionis remanet in anima naturalis ratione hoc habet inclinationem naturalem ad ipsum corpus quo si tolleretur numquam ad ipsum ut estimo ergo inclinaretur nisi appetitu. Unde quod soluta anima [illegible]. In morte solvitur illud quod ipsam animam tenet in corpore recedit anima. quia ad statum naturalis distantie et diversitatis quam habet ad corpus et id separabiliter recedit ab ipso corpore. Re. Quarta vero est ratione premii pene vel glorie dei. namque sapientia sicut homini deputavit statum merendi ad statum meriti v. s. statum vie et sic locum s. locum habitationis terrene. sic deputavit loca competentia ad premium pene vel glorie et hoc exigente hoc ordine divine sapientie et equitatis sive iustitie. Unde hugo ii. de sacramentis parte xv. c. iiii. dicit quod competentibus locis et tormenta impiorum et gaudia iustorum distinxit. sicut est locus tormentorum deorsum est locus gaudiorum sursum. nam locus tormentorum deorsum est et locus gaudiorum sursum quia culpa deorsum premit et iustitia sursum extollit. Quia ergo deus iustus secundum ordinem sue sapientie et iustitie determinavit homini loca vel premii glorie et pene. ut est vero purgationis anime quod appellatur purgatorium et illa omnia loca necesse sunt extra corpus quod anime concessum est ad meritum vel demeritum et necesse est secundum ordinem divine iustitie. Nam post statum vie statim premiari gloria vel pena et purgari ad gloriam habendam. quia dicit nullum bonum relinquit irremuneratum nec nullum malum impunitum. Ideo postquam anima desinit esse viator et corpus regere et desinit mereri vel demereri necesse est quod anima separabiliter de corpore recedat et ad aliqua loca ire que sunt extra corpus. sed quod quia vivit vel desinit in corpore. non est dicendum quod in regnum debeat portare cum quod desiderat ipsum regere et movere. Sic ergo [illegible] rationes quod necesse animam de corpore separabiliter exire quarum et quelibet esset sufficiens per se. et iste rationes sunt fundate super dicta et libera sanctorum doctorum. Ad rationes ergo in contrarium dicendum et primo ad primam quod obicitur quod bona ratione coniunctum est velle dei non est dissolvi. dicendum quod illud dictum est in [illegible] ratione illa. ratio nec illa propter quam anima et corpus separabiliter coniunguntur

et ipsi corpori unificatur quia non dat anima ei per unionem
sue essentie corpori unite. unde in iuvene [illegible] quod non dat
formam mixti per unionem sue essentie corpori [illegible] ut [illegible]
sed postea per formam unit sic motor. quia [illegible] in morte cessant
illa duo scilicet unionis anime et corporis. sed anima specialiter recedit a
corpore. Ad primum quod [illegible] quod anima debet servare ordinem et gradum
in quo est condita sicut et alie creature. Dico quod anima est ut specialiter
forma et ut perfectio et forma et motor corporis et sic quoad gradum et ordinem
necesse quod habet in universo ut forma et motor exigitur quod sit corporali
specialiter et virtualiter unita. [illegible] in quantum est actus perfectio et
motor specialiter et virtualiter separatur. tamen in quantum est [illegible]
perfecta et habet aliquid huius post separationem [illegible] ad eius
gradum et ordinem in universo inter formas [illegible]
quod sit ipsa et per se ipsam sine corpore et quod specialiter separetur [illegible]
est [illegible] non separatur quia est forma [illegible]
ordine duplicem [illegible] inter [illegible] unum inter formas
aliud inter substantias spirituales et perfectas [illegible] ratione primi [illegible]
et cedit. [illegible] specialiter separetur non sit apta ad [illegible] tamen ratione
secundi apta est ad separationem et specialiter separatur. Ad primum quod [illegible]
aut separatur ratione sue nature aut ratione [illegible]

[illegible]

determinatio sicut et est exigentia [illegible] anime [illegible] diuersita-
tis eius corporis. Ad id quod obicitur xviii quod forma actus ex-
igit illud in quo est ut aliud [illegible] et cetera. Dicendum quod illud
est ex perfectione forme actus quod alibi non mouetur [illegible]
est que est tota [illegible] dependens ab hac et eam exigens
ut possit stare [illegible] nature est [illegible] ut [illegible]
in forme ut corrumpi. forma autem [illegible] eius est [illegible] for-
talis quod habet [illegible] [illegible] exigens in se non dependet
totaliter [illegible] non corpore in illo eius est et recedit quod
[illegible] forma actus ne recedat [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] eius [illegible] [illegible] ad [illegible] forma
[illegible] [illegible] [illegible] quod dicit esse tamen [illegible] separata
separari [illegible] [illegible] alia. Ad id quod obicitur xix quod dicit aug.
[illegible] datum [illegible] per quod non per locum [illegible] quod ap-
pellat [illegible] per locum mouendo [illegible] se [illegible]
quod fit motus siue [illegible] de loco ad locum [illegible]
mensurando non est ubi corporis [illegible] rei dimensionate [illegible]
est [illegible] tamen non mouetur per tempus quod non est simul [illegible]
successiue in loco siue [illegible] in quo et ad quod [illegible]
[illegible] ut dictum est [illegible] de loco ad lo-
[illegible] spatium non tamen [illegible] [illegible] in [illegible] rela-
[illegible] in [illegible] quod duo sunt in motu locali corporis. Ad illud
quod obicitur xx quod [illegible] corporis [illegible] est [illegible] anime sicut
illud [illegible] quod [illegible] est [illegible] est [illegible] in questione [illegible] est
[illegible] et motor [illegible] tamen per mortem illud corpus relinquit
indispositum [illegible] [illegible] anima reduat [illegible] ad [illegible]
tamen [illegible] intelligibilium [illegible] et ad [illegible] sue simplicita-
tis ut dicit hug. dicendum quod [illegible] [illegible] aliud corpus est
[illegible] magis [illegible] tamen ratione sue [illegible] cum ratione [illegible]
[illegible] ut dictum est. Ad id quod obicitur xxi
quod ubi [illegible] est corporis [illegible] sunt omnes [illegible] quod [illegible]
separata sunt [illegible] [illegible] [illegible] illorum [illegible]
[illegible] [illegible] alibi [illegible] est [illegible] dicit [illegible] quod uident
suum supplicium ut [illegible] dicendum quod illud [illegible] non est per
[illegible] [illegible] per intellectum quod [illegible] ut intellectus
[illegible] suam penam non per [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] quod [illegible] ut [illegible] penam ut [illegible] experimentaliter
cognoscat [illegible] hoc est sentiat ex [illegible] illa pena [illegible]
habet [illegible] corporis illud a diuina iustitia loco [illegible] deputata
Ad id quod obicitur xxii de loco anime dicendum quod locus se habet
ad locatum in triplici [illegible] siue [illegible]
[illegible] et influentie [illegible] et conseruationis per hanc ultimam
[illegible] quod [illegible] est locus anime quod solus influit in
illam conseruando et tenendo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad quod deus [illegible] est locus ut [illegible]
[illegible] in quo [illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible] non
[illegible] [illegible] locus debetur. Ideo post mortem [illegible]
[illegible] quod ad ipsum moueatur [illegible] corporis. Ad
aliud quod obicitur xxiii quod anima recedit et non deserit ut
dicit aug. [illegible] non intendit dicere quod anima post mor-
tem recedat non deserendo. [illegible] deus est ubique
tamen dissimiliter influit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] corporis [illegible] ab ista [illegible]
[illegible] influentia [illegible] tale [illegible] [illegible] tamen [illegible] ipsa

et [illegible] ad [illegible] [illegible] se accipe in [illegible] recessus de-
a rebus et non desertionis. Ad illud quod obicitur
xxiiii quod anima sic est in corpore sicut deus in
mundo. Dicendum quod ista [illegible] anime ad deum [illegible]
[illegible] quod anima perficit et mouet corpus quod sic [illegible]
est quod est ubique tota in corpore nec aut [illegible]
ad hoc quod ipsum [illegible] [illegible] deus qui [illegible] in
[illegible] et mundi [illegible] non [illegible] esse [illegible] sit in
mundo [illegible] sic tamen quod sunt extra mundum.
Ad illud quod obicitur xxv quod dicit aug. quod
anima non [illegible] in carne sua uiuit. Dicendum quod aug. lo-
quitur de anima [illegible] sicut patet per eius intentionem anima
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est quod ex illa non
uiuit quod extra illa non est quod tota diffunditur in corpore
sed non [illegible] negat quin anima possit uiuere extra
corpus [illegible] est separata [illegible] uiuit in [illegible] [illegible]
[illegible]

Questio est [illegible] in gloriosa uirgine maria post filii dei conceptionem et
in [illegible] sanctificationem remanserit peccandi potentia
et quod non ostenditur. Primo sic aug. in libro de conceptu uirginis
[illegible] [illegible] ut illius hominis [illegible] conceptio de matre pu-
rissima fieret [illegible] erat ut ea puritate qua maior
sub deo nequid intelligi [illegible] illa [illegible] cui deus pater unum
[illegible] quem [illegible] suo [illegible] sibi genitum [illegible] se ipsum diligebat
[illegible] [illegible] ut [illegible] esset unus utriusque
[illegible] dei patris et uirginis filius. Sed sub deo maior est puritas ubi non
est peccatum in actu [illegible] in potentia quam ubi [illegible] [illegible] [illegible] remanet
tamen. In potentia uirginis debuit remoueri peccatum et potentia [illegible] remouetur
actu [illegible] [illegible] remanet peccandi potentia. Ergo post filii dei conceptionem
et secundam sanctificationem non remansit in gloriosa uirgine peccandi
potentia. Item dignior facta est uirgo maria ex hoc quod effecta mater dei
quam [illegible] angelus [illegible] [illegible] glossa [illegible] luc. [illegible] quod mater dei omnes
angelos in dignitate transcendit. Et ambrosius dicit in [illegible] libro de uir-
ginitate quod nobilis est dei mater quam splendidior ea quam splendor elegit
[illegible] [illegible] angeli [illegible] ad hanc dignitatem electi ut non habeant a-
plius potentiam peccandi [illegible] in bonum confirmati. Ergo et uirgo
maria [illegible] facta est mater et genitrix filii [illegible] [illegible] a filio
accipere debuit ut [illegible] postea peccare potuit. Item plus
dilexit deus in beata uirgine [illegible] [illegible] mentem quam carnem quod corpus
[illegible] amore ordinato [illegible] [illegible] [illegible] carnem uirginis in
[illegible] [illegible] quod non potuit ad maiorem dignitatem
sublimari [illegible] de carne eius formatum est corpus filii dei ergo
[illegible] [illegible] uoluntate [illegible] uirginis ad statum nobilissimum
sublimare debuit. Sed [illegible] [illegible] elongatione a peccato quod fit
per ablationem potentie peccandi ergo [illegible] de ipsa fecit quod debuit
non remansit in ipsa peccandi potentia. Item [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] puritas [illegible] et [illegible] [illegible] plus placuit dei filio puritas
[illegible] uirginis [illegible] [illegible] carnis [illegible] puritas spiritualis est melior
quam [illegible] carnalis [illegible] [illegible] [illegible] placuit puritas
carnis in uirgine quod caro eius [illegible] est [illegible]
[illegible] uirginis quam de uirgine [illegible] [illegible] postea [illegible] ergo
[illegible] magis [illegible] puritate [illegible] [illegible] [illegible] inseparabilis
est [illegible] [illegible] uoluntati cum dei filio [illegible] est [illegible]

potentia peccandi [illegible] [illegible]. Ergo non [illegible] dei filius potentiam peccandi
in gloriosa matre. Item [illegible] dispositionem [illegible] [illegible] collocari in mundo
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] sibi [illegible] [illegible] [illegible]. Sed beata
uirgo tenet statum medium in [illegible] [illegible] [illegible] et alios [illegible] ergo
et [illegible] sunt. tenebat [illegible] [illegible] nec peccatum habuit nec peccare
potuit. alii [illegible] [illegible] et peccatum habuerunt et peccatum potuerunt facere.
Ergo beata uirgo [illegible] medium tenuit [illegible] post conceptionem filii
quam tunc [illegible] [illegible] statum medium in [illegible]. Sed non tenuit statum
medium [illegible] quod [illegible] habuisse peccatum et posse peccare quod beata uirgo
peccatum [illegible] [illegible] [illegible] originale habuit sed postea peccare non potuit
post [illegible] ergo sanctificationem quam habuit. In conceptione filii dei pec-
care non potuit. Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] totaliter [illegible] sui [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
quod non [illegible] in ipsa [illegible]. Ad [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non totum [illegible] [illegible]
implet non [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] susceptibili [illegible]
magis [illegible] gratia totum implet et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] potentia ad [illegible] [illegible] est ad peccatum in suo [illegible]. Sed talem
fuit gratia beatissime uirginis [illegible] post filii conceptionem
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totam [illegible] impleuit et [illegible] in ipsa [illegible]
non [illegible]. Ergo non remansit in ipsa potentia ad peccandum quod [illegible] talem fuit
gratia [illegible] uirginis [illegible] [illegible] repleuit [illegible] [illegible] per [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] dicit [illegible] sagitta electa amor [illegible] quam
marie [illegible] non [illegible] [illegible]. Sed et [illegible] ut [illegible] in
[illegible] uirginali [illegible] nature amore [illegible] [illegible] toto
corde tota anima tota [illegible] diligeret et esset gratia plena. Item
[illegible] de beata uirgine dicit totam repleuit [illegible] [illegible] gratia totam
[illegible] [illegible] amor. Ita ut in ea non esset nuda [illegible]
quod uiolaret [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
amoris. Item [illegible] [illegible] [illegible] in maria gestum est totum
[illegible] et [illegible] totum [illegible] et gratia sunt totum [illegible]
et [illegible] quod de celo [illegible] [illegible] [illegible] apparet [illegible].
Item [illegible] ad magis est susceptiuum [illegible] et gratie [illegible]
[illegible] et gratia maiorem habet [illegible] [illegible] [illegible] corpus est
magis per unum et [illegible] susceptionem tanto [illegible] maiorem habet
in ipsa [illegible]. Sed [illegible] est magis susceptibilis [illegible] et gratie
quam caro ergo gratia et [illegible] habent maiorem [illegible] et [illegible]
[illegible] in anima quam in carne. [illegible] tantum sunt [illegible] [illegible]
et gratie in carne gloriose quod caro sua post conceptionem filii
dei non potuit [illegible] [illegible] [illegible]. Ergo multo magis sic [illegible]
[illegible] [illegible] mens eius per [illegible] et gratiam [illegible] [illegible] ullam
[illegible] potuit uiolari uel corrumpi. Ergo peccare non potuit
quod autem caro eius sic [illegible] fuit patet per auctoritatem [illegible]
libro de uirginitate [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] uera uirginis
[illegible] dei in [illegible] [illegible] [illegible] copule [illegible]
[illegible] [illegible] ergo quod non potuit caro eius [illegible] per gratiam
[illegible] uiolari. Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
plus [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] quam in alieno et me-
diato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gratie et [illegible] est anima
[illegible] [illegible] [illegible] caro. Ergo gratia plus [illegible] et
plus [illegible] in anima quam in carne sic [illegible] quod [illegible] [illegible]

et meliorem habet actum in eo quod sue originis est magis [illegible] et
[illegible] [illegible] plus [illegible] est posse et facere ad quod est contra [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] quam quod non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et parere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] non habere [illegible] potentiam ad peccandum non est [illegible].
[illegible] [illegible] aliquo modo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est maria [illegible] in filii dei conceptione et [illegible]
[illegible] quod erat [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] conceptio uirgo et [illegible]
[illegible] [illegible] ita quod non fuit [illegible] corrupta [illegible] ergo multo magis
fuit in eius [illegible] quod non erat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] excellentissimum priuilegium dei gratie non re-
mansit in ea amplius potentia peccandi. Ad oppositum ·1·
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est. hug. in libro de sacramentis [illegible]
[illegible] [illegible] distinguens [illegible] statum [illegible] [illegible] dicit sic [illegible]
liberi arbitrii fuit posse peccare et posse non peccare
[illegible] ultima est libertas posse non peccare et non posse pec-
care media libertas [illegible] [illegible] est posse peccare [illegible]
et non posse non peccare post [illegible] non posse peccare
[illegible] [illegible] non [illegible] et posse non peccare [illegible] [illegible]
[illegible] et gratiam [illegible] non posse peccare [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] non [illegible] et [illegible] gratiam [illegible]
adhuc [illegible] non [illegible] [illegible] beata uirgo maria [illegible] li-
bertatem arbitrii quam diu fuit [illegible] [illegible] statum medium et non [illegible]
[illegible] non secundum ultimum et [illegible] posse peccare [illegible] [illegible] ad [illegible]
statum ergo beata uirgo maria quamdiu fuit [illegible] non habuit non posse
peccare ergo quamdiu fuit in hac uita potuit peccare. Item ·1·
hug. in [illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible] [illegible] quod in hac uita
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod peccare non posset quod in [illegible] [illegible] [illegible] 2
[illegible] ergo non est tenendum quod beata uirgo quamdiu fuit in hac uita
non potuerit peccare. Item aug. in libro de uirginitate [illegible] ·3·
beatior maria percipiendo fidem christi quam concipiendo carnem
christi sed beatior est quam caret aliquo [illegible] [illegible] potentia et actus pec-
candi [illegible] ergo cum conceptione carnis [illegible] non est ablata a uirgi-
ne potentia peccandi [illegible] [illegible] fidem christi ergo multo magis
nec post conceptionem [illegible] christi ablata est ab ipsa potentia pec-
candi. Item [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo beata ·2·
uirgo habet excellentiam [illegible] ergo habuit [illegible] excellentiam
[illegible] et [illegible] omnimoda [illegible] habet et [illegible] [illegible] omnimoda excellen-
tia [illegible] non [illegible] ablata potentia peccandi ergo potestas non
[illegible] a beata uirgine ablata non fuit quamdiu fuit [illegible] in statu
merendi [illegible] [illegible] omnimoda excellentia [illegible] non [illegible] ab-
lata potestate peccandi [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
cum [illegible] quod [illegible] pugna [illegible] [illegible] quod gloriosius ad [illegible]
[illegible] [illegible] per uictoriam pugne quam [illegible] ipsa [illegible] beata uirgo
[illegible] [illegible] potentia peccandi [illegible] habuit pugnam ergo cum beatissima
uirgo in nobili statu post filii conceptionem et [illegible] [illegible]
[illegible] ad perfectissimam [illegible] ergo ipsa fuit in statu
pugne ergo habuit [illegible] peccandi potentiam. Item [illegible] [illegible] ·4·
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ergo [illegible] [illegible] [illegible]
manente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ergo beata uirgo
quamdiu fuit in statu uie [illegible] est quamdiu [illegible] [illegible] habuit [illegible] [illegible].

vertibile secundum li. ar(ticulum) inflexibile potest peccare ergo ipsa quamdiu vixit hic
mortalis potuit peccare. // Item omne opus meritorium est opus volunta-
rium sed omne opus de virtute est voluntarium sed beata virgo habuit
multa opera meritoria ergo omnia fuerunt voluntaria. Sed omne vo-
luntarium potest committi cum voluntas sit ad opposita et non ex
necessitate moveatur ad opera. Ergo beata virgo potuit dimittere
omnia opera meritoria sed qui potest dimittere omnia opera meritoria qui
transgreditur vel omittit. ergo beata virgo potuit transgredi
vel omittere ergo semper potuit peccare quamdiu potuit mereri. // Item
natura humana assumpta a Christo ex se non habuit ut illa que primo
ad statum vie sed ratione unionis ad verbum habuit ea que sunt
comprehensionis et glorie que non habuit secundum Hugonem. ut sunt vi-
cia sed natura humana in beata virgine semper remansit pura. ergo non
debuit habere illa que sunt glorie contra. per gratiam fuit deo unica
sed ista videntur confirmationis gratificatio. in potentia peccandi et dico et multa
alia. ergo ista non debuit habere hec et planum est quod ista non habuit
hec. ergo non ipsum in peccando sed confirmationem in bono gratie et virtutis.
// Item conditor [illegible] dedit contradictio [illegible] rationalem potentiam
relinquit in sua potestate sicut angelicam ut dicit Hugo. que pure
spiritualis est preter et [illegible] corporis natura sicut rationalem animam et
hec est humana natura. prima autem natura sicut angelica ad quod convertebatur
in melius est conversa et in melius illi adhesit sed fuit bonum sed
magis fuit ea non immo propter mutabilitatem carnis et sensualitatem
mutabilitatem cumque adheret sive bono sive malo. Ex hoc ostenditur natura rationalis
humana vel via nunquam adheret malo quin possit deserere ipsum.
ergo sic nunquam adheret bono quin possit deserere. sed in beata
virgine sic fuit natura humana secundum statum vie. ergo nunquam
adhesit bono quin posset deserere sed qui potest bonum deserere potest pec-
care. ergo in eo in quo semper potuit [illegible] per alterum potuit. sed ut ar.
semper potuit a malo semper non potuit in bonum ergo fortius et potentius
potuit in bonum quam in bonum. ergo si non potuit dum esset in via in bonum et potuit
in malum et ei in melius adhesit. ergo multo magis non competit ei hoc
bonum in melius adherere. ergo non posse peccare quod istud est bono inmelius.
adherere. quod ergo beata virgo habuit ut ar. in statu vie ergo et cetera. // Item
melius et perfectius est reparari ut infirmo quam non corrupti. ergo istud
magis conveniebat beate virgini sed nullus infirmior est quam peccator. ergo
magis competebat si quod est erat mater et fons totius vite reparari
peccatoribus propter eorum redemptionem sed si potuit in peccatum cadere melius
posset reparari ipsa ma(ter). et experientia habetur de se ut mutare
peccati sic potest peccatis [illegible] ex de petro quia deus permisit cadere ut melius
sciret reparari alios ergo sic beata virgo habere debuit potentiam ca-
dendi in peccatum ut sic sciret melius reparari peccatoribus et com-
pati ex quo liberaret quia ad hoc erat facta et nata. // Item gratia
non expellit nisi suum contrarium. sed gratia non opponitur nisi malo
culpe et non malo pene ergo gratia non tollit malum pene sed solum
culpe. ergo cum potentia peccandi non sit a ratione humana cum sit ratio-
ne ad peccandum non dicatur malum culpe sed pene. quia aliquin in
nullo maneret contrarium habere pura gratiam. ergo gratia non tollit potentiam
peccandi. sed peccatum ergo per gratiam sanctificationis tolle non fuit ablata
potentia peccandi a virgine gloriosa. // Item de triterum semper fuit pre-
cens beate virginis et semper a principio fuit thalamus dei ex quo ipsa

dicta beata. Sed a principio fuit templum domini et sacrarium spiritus
sancti. ergo si expulsa sunt ipsi fuit ablata potentia peccandi in ipsa
ergo semper fuit ablata aut si non semper ergo nunquam. // Item in nobis
in statu est multum mutabilis et forma magis vel minus. [illegible] vide-
mus quod opposita nata sunt fieri circa idem. vel quod si unum invenitur re-
lictum potest inesse. ergo multo magis in voluntatibus. quod quare sicut vo-
luntas est magis mutabilis et quod scilicet non inest. naturalis si unum
inest reliquum potest inesse. sed gratia et vitium cum peccatum sive culpa
quod est voluntas sed unum insunt ergo in materia hic non invenitur
utrumque vero est vitium relictum. potentia ad alterum ergo ut gratia relicta
potentia quia inest peccatum sive culpa ergo fuit in beata virgine potentia
ad culpam contrariam habet gratiam. // Item secundum philosophum potes-
tates rationales sunt ad opposita. Sed voluntas quae est potestas rationalis
semper mansit in beata virgine. ergo semper fuit ad opposita sive contra-
rie. dico et natura [illegible] plenarie ergo ita quod bona quam adhuc possit
esse mala sed non potest esse mala quin peccando. ergo semper potuit pec-
care. // Item constat quod beata virgo potuit dicere aliquid contra
veram aut ergo potuit dicere eius contradictorie oppositum aut
non sed non videtur sic quia cum liberum sit non his sic per se
ad [illegible] [illegible] talem non habet equalem libertatem nobiscum. ergo po-
tuit sed non potuit hoc nisi dicendo falsum et sic decipiat mentiendo. ergo
cum dicere falsum et mentiri sit peccatum ergo ipsa potuit peccare. // Item
gratia non est contra statum nature. unde contra naturam sed supra et ideo non
mutat unde auferat naturam. unde statum nature sed elevat sed gratia est supra
naturam simpliciter et ideo ipsam exaltat et contra statum nature. unde naturam et ideo
ipsam mutat et aufert. sed non ergo gratia non aufert nisi quod est sibi
repugnans et contrarium et statum nature non sit contrarius. ergo non
aufert ipsam nec pertinentia ad ipsam sed sola gratia cum ergo posse
peccare pertineat ad statum nature viatoris ergo nunquam auferebatur
per gratiam sed per solam gloriam. unde gloriosa virgo ante quam esset glorificata
in celo aliquando potuit peccandi potentiam. // Item beatus dicit quod deus noster ihesus
christus tamen descendit quantum descendere potuit et plane quod in
expressum in utero matris conceptus et servorum habitus quam morte
christiana voluit comparari sicut in [illegible] matre se humiliavit
que pedes discipulorum lavit. Johannes xiii et Lucas xi. Dicite a me
quia mitis sum et humilis corde ergo sicut magister et maior matre se
humiliavit. Unde philosophus si humiliaverit tenet ipsum et cetera. sed plus des-
cendit et se humiliavit si de matre peccatrice natus fuisset et po-
tente peccare minor ut descendisset et humilitas esset nata
de peccatrice et potente peccare ergo non fuit. ergo matrem ei de-
buit esse peccatricem et potentem peccare. // Item status inno-
centie multo magis fuit elongatus a peccato quam status nature
lapse. Sed beata virgo quamdiu vixit hic mansit in statu nature lap-
se nec fuit reducta ad statum innocentie. quia non habuit
penalitates carnis et mortalitatem mori. ergo primi ho-
mines in illo statu habuerunt potentiam peccandi ergo multo magis
beata virgo semper potentiam habuit. cum magis elongetur a peccato. quia non
posse peccare non habet peccatum quod non habet potentiam peccatam. potentiam
peccandi. // Item utrumque est elatio et vana gloria. ubi est
peccatum et peccandi potentia sed in beata virgine post conceptionem
et partum filii fuit elatio vel superbia et vana gloria. ergo in ipsa

peccatum et peccandi potentia. contra. Probatur per Io. Crisostomum omelia
plurimis. Super Matheum cum dicitur quae est mater mea et qui sunt fratres mei
dicit quod reprehendit et repulsit matrem suam et fratres suos ela-
tionem. unde dicit ista unde uti et est ista elationem et
inanem eandem omnes in mente quoniam vanam gloriam hoc solum faciebant isti
sicut eadem omelia dicit quod sic in nuptiis bona voluntate quod erat
ad mentem. Ita utique habent et vanae glorie exeundi eam sanavit
et decenter honore. unde videtur quod ipsa [illegible] vitam petitam pec-
candi. // Item ponatur quod in potentia quod per ipsum beata virgo aliquid
ex carnali copula genuisset peccatum originale in ipsum transfudisset.
aliquin quia non esset istud privilegium singulare solius filii dei sive
nascendi sine peccato originali. sed non transfudisset peccatum originale. unde
in ipsa fomes remansisset ergo post secundam sanctificationem fomes
in ipsa remansit sed non est fomes sive potentia peccandi ergo potentia
peccandi in ipsa remansit. // Respondeo ad istius questionis e-
videntiam. Notandum est quod potentia peccandi dicitur uno modo dicitur
potentia peccandi ipsa potentia qua peccatur. quam peccat. et hoc modo potentia
peccandi est alius est quod ipsum l. ar. quod potest in bonum gratia
adiuvante et cadit in peccatum et in malum ergo deserente et
hoc modo potentia peccandi fuit in Christo qui tamen nunquam peccavit. non potuit
peccare et sic est in beatis angelis et hominibus. et hoc quod
sic potentia peccandi est creature rationali creature et pertinet ad eius
libertatem et vertibilitatem. quia non est rationalis creatura nisi sit
ex nihilo. et sic semper fuit in beata virgine. sed de potentia pec-
candi isto modo dicta non est presens questio. Alio modo dicitur potentia pec-
candi potentia ipsa cum quadam ordinatione sive habilitate ad pec-
candum. et sic non solum notat potentiam ipsam que est l. ar. sed notat
et ad medium. Inter substantiam potentie et ipsam actum per quod potentia
ipsa in peccati perfectione et hoc modo potentia peccandi notat defectum
et imperfectionem et sic nunquam fuit in Christo. nec etiam in
beatis et de ista est presens questio. utrum sic in beata virgine
remanserit post secundam sanctificationem et filii conceptionem.
// Sunt ergo aliquo alique que posuerunt quod sed in gloriosa virgine nunquam
nullum fuit actuale peccatum. sive mortale sive veniale tamen in ipsa
remanserit potentia peccandi. hec est potentia ad peccandum dicentes quod
ista potentia nunquam defuit alicui homini preter mortem. et hoc rationes
ne possunt. quia aliqua sunt contra naturam et statum nature mutant et
naturam corrumpunt sicut ista que videntur contra naturam humane et statum autem
non sunt. quia videntur naturam sed non sunt contra statum nature et hoc naturam elevant
et statum. sed non mutant et tale est gratia et ideo cum de statu
nature in illa sit posse peccare gratia istam potentiam non aufert.
Aliqua non sunt supra naturam et contra statum nature et ideo naturam exaltant
et statum penitus mutant et talis est gloria. ideo dicunt quod sola
status glorie aufert a creatura [illegible] potentiam peccandi. impossibili-
tas non peccandi in creatura non impossibilitas absoluta sed
respectiva et hoc per statum [illegible] rationales. et hoc facit
sola visio creatoris que in tantum voluntatem complacet. et eius ac(tum)
sive rectum perficiat et rationem recte satisfaciat et in eum totaliter
manet in se reportet quod ut sic est malum potest velle. sed ut est cogi-
tare. et quia semper sic erit nunquam peccare poterit. Et est hoc quod dicit
Augustinus xii contra creatura intellectualis quia quanto nequiter [illegible]

eterna perficiens tamen eternitatis tue valde mutabilitatem suam pre
dulcedine felicissime contemplationis tue cohibet et sine ullo lapsu
ex quo facta est inherendo te excedit omnem volubilem vicissitudinem
temporum. Et infra eodem libro. unde sine ullo defectu contemplationis sine
ullo intervallo mutationis quamvis mutabilis tamen non mutatum tua
eternitate atque incommutabilitate perfruitur. ex me sed preterea potest de oculo
aspicit in suis puteo. ex delectabili quia quietus [illegible] per se
sit mobilis. cum non movetur. Sed ergo dico quod beata virgo quamdiu
vixit hic semper mansit in statu vie ut sue gratia. eius mutavit
statum. nec perduxit eam ad illam beatam visionem et ideo beatam
quod in ipsa semper remansit potentia ad peccandum. sed tamen nunquam peccavit
quod repellentem ad peccatum non habuit. quod vero per habundantiam tempore sive
gratiam confirmata fuit. sed contra quod deus eam tantum honoravit ut potius
ipsam ad memoriam quod sit in potentia peccandi hic coluerit.
Nos omnes honorare debemus et veram recte ei attribuere debe-
mus cuncta que ad eius laudem pertineant et que filius eius dilectionem
ad eam et libertatem [illegible] et que veritati et rationi recte con-
veniant. quorum unum est principium sive quod beata virgo per secundam sanctificatio-
nem et filii dei conceptionem que fuit perfecte destructor peccati in
perfectione et omnino fuit elongata a peccato ut nec actu nec potentia
inclinatione ad peccatum potuerit habuerit. // Et istud ponitur
vel materie quod duplici ratione sive ratione condecentie ratione libertatis.
dico ratione divine differentie reverentie et ratione sive excellentie
gratie. // ratione ergo condecentie ergo convenientie hoc potuit
quod decebat dei filium ut matrem sive ius [illegible] alius sed
non solum appareret et ut [illegible] et in [illegible] quod alius ei
esset et inter ut sicut filius ei fuit [illegible] istam et
ipsa mater ex ea sanctificatos et ideo omnes eius sanctos et sanctificatos
in unitate excellentie habuit. sunt autem tres gradus generis
sanctificationis. primus gradus sanctificationis est per gratiam pugnantem
culpam et tollentem et [illegible] omnem ad mortale peccatum
et [illegible] facilitatem ad ipsum declinandi et ita fuit san-
ctificatio Jeremie de quo [illegible] sanctificavi te. Sed
tertius gradus sanctificationis est in qua cum hoc quod dictum est in [illegible]
gradu [illegible] et tenet per gratiam potentia et facilitas incidendi
frequentia venialium remanserit cum aliquo modo adhuc peccandi
venialiter et ideo hoc sicut Johannes Baptista. unde cantatur in hymno
ne levi saltem maculare vitam famine posses. // Tertius
gradus sanctificationis est in quo cum hoc quod dictum sunt confirmat per gratiam
facilitatem incidendi omne peccatum non tamen vel sed et particulariter
et tollitur omnis facultas vel pronitas ad omne peccatum et ipse
est perfectionalis. Sed ergo decebat esse ut illa que erat futura
mater dei que est sanctorum omnium alios excelleret quia non decebat
eum habitare in corpore obnoxio peccatis et ideo conveniens ut filii
illius decuit quod matrem in prima eius sanctificatione ad istum
gradum perduxerit. et in illa eius sanctificatio fuit gloriose virginis
Marie cum conceptionem filii quia plus per vitam mutandum ad
perpetuam filii accessit. // Quartus non gradus sanctificationis
quod est perfectissimus hic in via. in quo ultra omnia predicta confirmatur
per gratiam sanctificationis. impossibilitas peccandi et ad istum
gradum debuit sublevari. In secunda sanctificatione quam

.s. filium concepit, quia cito deuenit quod fieret conformis filio quem genuit et quem in utero suo gestauit. Sic in prima sanctificatione conformis fuit filio sanctificatori, et ideo sicut filius eius nullam habuit proteruitatem ad aliquod peccatum nec inclinationem, immo facultatem nunquam ad peccatum et quasi impossibilitatem committendi aliquod peccatum uel veniale, quod ab illo gradu conformis fiet filio suo, et sic sanctificata fuit in tantum quantum ad peccati actum, sed quasi quantum ad impossibilitatem labendi in peccatum ad hanc conformitatem deuenit ipsa per locationem perfectam ipsius ad filium. Secunda uero est ratione libertatis diuine. Cum enim dei filius qui est fons totius gratie et peccati destructor per ipsam ad nos transierit ad nos ut [illegible] daret ad omnem [illegible] peccati ac [illegible] [illegible] debuit liberalitatem eius ut illam perfectissime mundaret ab omni peccato de qua carnem assumpsit et per quam ad nos uenit. In ipsa enim maxime esse [illegible] emundationis reddidere debuit ut non solum remaneret peccatum in ea, sed ut nec possibilitas ad peccandum. Alioquin non fuisset liberalissima emundatio et perfectissima que decebat perfectissimam liberalitatem. Filius enim illam a qua mediante fuit ad destructionem peccati et per quam liberalissimus destructor peccati transiuit debuit esse perfectior [illegible] peccati ut plus quam alii acciperet ad destructionem peccati in ipsa, uidelicet peccatum ipsam non respiceret nec actu nec potentia. Item cum ipse dei filius carnem suam debebat totaliter a peccato esse immunis et a peccato mundam [illegible] in radice sua [illegible] ad hoc debuit [illegible] mundari non peccatum possibilitas in ipsa nec actu nec potentia ad hoc [illegible] quod sic mundaretur [illegible] uirgine [illegible] munda erat [illegible] a peccato mundari [illegible] tamen [illegible] [illegible] mundabat [illegible] sed omnino a peccato actu a potentia mundata, sed solum illam potentiam quam [illegible] mundam. [illegible] libertatis [illegible] repugnat perfectioni liberalitatis in filio dei, immo ad suam liberalitatem pertinebat quod mundando unam portionem, perfecte uirginem mundare totaliter [illegible] que [illegible] eius conceptus totaliter, et hoc ratione perfectionis liberalitatis diuine debuit a gratia uirginis peccatum tolli actu et potentia et peccati [illegible]. Tertia ratio est ratione diuine reuerentie. Si enim uirgo non fuisset [illegible] eam conceptione non a peccato tantum et non potentia peccandi, cum similiter [illegible] carnem de uirgine assumpsit et unio [illegible] filii dei [illegible] carnem [illegible] possibilitatem [illegible] potuisset. Sed non [illegible] est [illegible] honorem et reuerentiam filii dei quod [illegible] carnem [illegible] peccandi quia tale [illegible] uirgo habuit [illegible] potentia peccandi [illegible] uirginem totaliter, alioquin non fuisset perfectione [illegible] carnem [illegible] totaliter [illegible] potentia debuit esse et fuit [illegible] hominem filium suum et reuerentiam in potentia debuit esse et fuit, ut [illegible] haberet peccatum [illegible] possit esse [illegible] peccati que [illegible] omnia repugnant honori et reuerentie filii dei. Item [illegible] ut carnem uirginitatis in ipsa uiolatione [illegible]

corporalis habitaret. Et [illegible] uirginis [illegible] sic fuit impossibile ut [illegible] aliqua macula culpa. Decuit enim gerentem [illegible] redemptorem [illegible] dei filii [illegible] et habitaculum [illegible] peccatum [illegible] non posset habere [illegible] et [illegible] uirginis. Contra [illegible] ad excellentissime gratie que tanta fuit in gloriosa uirgine et debuit esse [illegible] non posset esse maior [illegible] gratia [illegible] gratia habundant [illegible] [illegible] excellens gratia. Consummata gratia [illegible] ut [illegible] et [illegible] tollit omne malum peccatum et non habitat mouet ad faciendum bonum. Gratia autem habundans [illegible] et expedit ad maiora opera [illegible] et [illegible] gratia ipsorum perficientium. Gratia uero perfecta est illa que [illegible] et illa que tollit solum mortale sed et ueniale peccatum. Gratia uero [illegible] [illegible] que [illegible] specialis [illegible] et illa tollit [illegible] facilitatem ad malum et difficultatem ad bonum. Et [illegible] beatissima uirgo maria in sua prima sanctificatione [illegible] gratia [illegible] illam que debebat esse dei habitaculum. Sed gratia consummata que [illegible] omnibus [illegible] hec tollit potentiam peccandi seu possibilitatem ad peccandum et hanc gratiam habuit et habere debuit gloriosa uirgo in secunda sanctificatione et filii dei conceptione, et ideo cum talis fuit eius gratia non debuit in ipsa remanere potentia peccandi. Item et gratia eius talis fuit et esse debuit [illegible] maxime. In [illegible] quanto forma et actus in natura nobilior et perfectior, tanto dispositio ad illa est nobilior et perfectior, et non solum est in natura sed et in [illegible] recto et congruo ordine precedit dispositio aliqua uel media. Nobilissimus et perfectissimus actus et [illegible] omnium [illegible] fuit dei filium carnem de matre sumere ipsum concipere et generare ad quod cum omnino esset supra naturam non fuit dispositio naturalis in suscipiente, immo gratia fuit dispositiua ad hoc et ideo necesse fuit ut esset gratia beate uirginis que ad hoc ipsam disponebat que ad hoc ipsi in secunda sanctificatione collata fuerat perfectissima gratia et consummata sic potuit esse in [illegible] in pura creatura. Unde [illegible] consummata fuit in ipsa [illegible] gratia [illegible] et perfectione [illegible] sed cum esset perfecta [illegible] in assumptione eius gloriosa consummata fuit eius gratia [illegible] et perfectione glorie. Et ideo quia gratia eius in prima sanctificatione sed esset perfecta non tamen fuit consummata. Ideo in prima sanctificatione ablata fuit inclinatio fomitis remanente [illegible] eius. In secunda uero fomes extinctus per essentiam remanentibus penalitatibus ex peccato causatis a quibus plene liberata fuit per gloriam assumptionis [illegible] quia [illegible] perfectissimi [illegible] perfectus est actus. Ideo cum gratia in beata uirgine fuit consummata [illegible] nec ideo remanentibus penalitatibus que [illegible] nec [illegible] habuit actum consummatum esse peccatum [illegible] non solum ipsum peccatum tolleret [illegible] actuale potentiam [illegible] potentiam ut non peccaret amplius [illegible] posset peccare. Consummatio enim sue gratie in gloriosa assumptione fuit [illegible] natum [illegible] et ideo non solum [illegible] ad malum in ipsa confirmauit ad plenum [illegible] est quia per illam consummatione

fuit gratia eius [illegible] in gloriam omnes penalitates ab ipsa remouit. Sic gratia in prima sanctificatione fuit ei collata gratia [illegible] efficacie, scilicet [illegible] ad bonum [illegible] non esset omnino sufficiens ad tollendam flexibilitatem, scilicet [illegible] mali quam [illegible] in primo statu habuit. In secunda sanctificatione gratia [illegible] fuit que in potentia scilicet [illegible] impleuit et consummauit ut [illegible] non posset flecti. Non quia [illegible] scilicet [illegible] absoluit sed defectum sic [illegible] quod [illegible] et [illegible] totum appetitum [illegible] quod non est ad bonum [illegible] posset. Rursum quia uirgo gloriosa per actum conceptionis et generationis fuit filio suo [illegible] ut [illegible] non potuit [illegible] sui cum ratione carnis de ipsa assumptione ideo debuit esse tanta gratia in ipsa que ipsam in bono firmaret ut ab ipso separari non posset [illegible] sic ei fuisset [illegible] quia [illegible] fuit maxima ideo et gratia coniungens [illegible] illi et ad hoc disponens debuit esse maxima. [illegible] non esset [illegible] ipsam [illegible] quod ipsam [illegible] in bono confirmaret. Unde [illegible] quod dicta fuit [illegible] uirgine gratia quod ipsa hic impleuit. Sic in uia [illegible] diliges dominum deum tuum in toto corde tuo et cetera de quo dicit [illegible] [illegible] quod [illegible] hoc impleri in uia. Unde [illegible] sagitta electa amor christi que marie animam non modo [illegible] sed [illegible] ut nullam in pectore uirginali particulam uacuam amore relinqueret. Sed toto corde tota anima tota uirtute diliget et cetera. Gratia plena quia gratia tanta fuit et esse debuit uirginis gratia. Ideo debuit habere actum perfectissimum et consummatum sic in uia et non solum ipsam [illegible] a peccato omni et a peccato ueniali uerum [illegible] a peccandi potentia [illegible] maximus. In bonum ideo debuit gratiam non solum sanctificationis sed et confirmationis. Contra quod dicitur [illegible] opinionis [illegible] angelorum et [illegible] quod [illegible] quia [illegible] perfecta adherentia cum deo non [illegible] nec [illegible]. Beata et uirgo fuit ut recte [illegible] excellentissima [illegible] creatura que est in uia fuit [illegible] caritate perfectissima adhesione [illegible] per uisum per auditum per experientiam cognoscebat quod [illegible] ignorabat et ideo per amorem perfectissime adhebat quod [illegible] quod [illegible] et gratia [illegible] creaturas exaltata in puro et [illegible] et quod excellit [illegible] ad suam gratiam fuit [illegible]. Concedimus ergo rationes [illegible] quia in beata uirgine per [illegible] sanctificatione et filii dei conceptione non remanserit peccandi potentia. Ad rationes ergo in contrarium [illegible] et primo ad primam. Dicendum quod [illegible] de libertate arbitrii [illegible] generale et communem statum hominis secundum [illegible] communem statum talis est [illegible] media [illegible] in medio statu qui est eam [illegible]. Sed beata uirgo maria eo quod dei genitrix et [illegible] filio suo locata atque [illegible] fuit et [illegible] debuit supra communem statum hominum. Unde fuit priuilegiata [illegible] est de statu [illegible] de priuilegio [illegible] qui [illegible] priuilegiati et [illegible] communem statum. Ad secundam [illegible] quod [illegible] illa [illegible] de homine puro et [illegible] ratione creationis et conditionis [illegible] omnis pura [illegible] quod possit peccare. Et [illegible] beata uirgo [illegible] ex [illegible] gratia quia gratia [illegible] tanta quod posset [illegible] [illegible] uirgine [illegible] fuit priuilegiata. Ad quartam rationem dicendum quod [illegible] in illa

[illegible] dicendum quod conceptio [illegible] non [illegible] uirginem ad [illegible] non [illegible] ad [illegible] potuisset [illegible] peccatore sed non [illegible] sed [illegible] totum [illegible] ipsam ad tantam gratiam et gloriam [illegible] per [illegible] peccata et quod filium dei concepit [illegible] matris [illegible] gloriosa [illegible] patriarcharum [illegible] cuius [illegible] in ipsa carne genitum et [illegible]. Iohannes [illegible] matrem [illegible] non [illegible] per sed [illegible] tantam gratiam non fuisset [illegible] in ipsa [illegible] tante [illegible] et [illegible] beatior quia in [illegible] origine [illegible] et beatitudo gloriose uirginis, scilicet [illegible] in conceptione filii dei [illegible] debuit [illegible] dignitas impossibilitatis peccandi [illegible] perfectissima [illegible] et societate quod ex tunc caro [illegible] uirginis fuit cum filio dei. Ad [illegible] rationem quod [illegible] quia [illegible] ad [illegible] et cetera [illegible] pugnam [illegible] statu [illegible] pugnare. [illegible] de [illegible] non pugnat non [illegible]. Ut [illegible] religioso [illegible] quod [illegible] ad [illegible] pugnam [illegible] pugnare. Dico quod ad [illegible] gratie non [illegible] pugnare et [illegible] quia [illegible] talis et [illegible] gratiam [illegible] ut [illegible] et [illegible] uoluntatem aliquo [illegible] trahat et [illegible] quia talis gratia non habet [illegible] plenum dominium [illegible] uoluntate [illegible] mouere possit per [illegible] et [illegible] statu uoluntatis et gratie [illegible] sed ad statum gratie consummate [illegible] pugnare quia talis gratia totum extinguit et extirpat [illegible] peccati et [illegible] peccati et ad peccatum inclinantia et potentia scilicet [illegible] in bonum confirmat et [illegible] quia talis gratia plenum [illegible] et [illegible] habet actum [illegible] et plenum dominium et ideo [illegible] ipsam et [illegible] et [illegible] confirmat et stabiliuit ut non possit flecti [illegible] non [illegible] ad actum et ideo tollit pugnam et peccandi potentiam et sic fuit in uirgine gloriosa. Unde non debuit ipsa remouere pugnam nec peccandi potentia. Ad [illegible] rationem quod [illegible] quod [illegible] [illegible] statu [illegible] et [illegible] eadem [illegible] et [illegible] in beata uirgine per secundam sanctificationem et filii conceptionem [illegible] non [illegible] quia et ipsa uirgo [illegible] et [illegible] ei cum deo nobilitata et hoc per gratiam consummatam que omnem defectum et possibilitatem ad defectum [illegible] abstulit ab ipsa et abstulit ab ipsa potentiam peccandi que [illegible] defectus et ita in nobilitate [illegible] quam abstulit ab ipsa nobilitatis uirginem et [illegible] ei [illegible] sic potuit exaltari in uia. Unde non fuit [illegible] illa remotio [illegible] et [illegible] et gratuita et [illegible] quod [illegible] de communi statu non [illegible] quantum est de priuilegio speciali [illegible] statu in [illegible] et [illegible]. Ad [illegible] rationem quia [illegible] quod omne uoluntarium [illegible] quod ad [illegible] uoluntarium [illegible] a uoluntate ad [illegible] oppositorum [illegible] et [illegible] a uoluntate ordinata et [illegible] per stabilita [illegible] et [illegible] actus uoluntarii a uoluntate [illegible] et de tali uoluntario [illegible] ratione uoluntatis [illegible] et [illegible] uoluntate [illegible] in illo et sic fuit in beata uirgine per gratiam manutenentem ipsam in bono opere. Ad [illegible] rationem dicendum quod beata uirgo et si non [illegible] fuit [illegible] et [illegible] hominis

assumptus. tamen post illam coniunctionem perfectissima coniunctione
fuit illi coniuncta. tum quia illum qui deus est in utero suo gestavit.
tum quia de corpore eius sumpta fuit illa portio carnis quam dei filius in
unitate persone sibi univit. et ideo si non tot divina que homo assump
tus habuit tamen unde debuit habere. scilicet quod peccare non potuit.
quia non esset conveniens quod peccatum vel culpa aliquem locum posset in illa
quam deus templum sibi sacratissimum elegit. // Ad xii. dicendum
quod rationabilis creatura humana usque tamen adhuc hic in via.
malo quia potuit ipsum deserere deum. quia non est ipse quod creatura
rationabilis humana se ipsa facit malum et propria libertate quia
se ipsa potest deficere et quia propria libertate sic facit malum et propria
libertate quia se ipsa immo per deum. scilicet per gratiam quam gratia aut habet per
fectum actum in ipsa aut non. si non habet tunc dico quod potest bonum de
serere. si autem habet actum perfectum in ipsa sicut est consummatum esset non
solum ipsam contingit. sed et in illa que et ad adhesionem confirmat
et stabiliter sic quod non potest perficiens in anima non [illegible] nec [illegible]
[illegible] totum [illegible] tunc veniemus in patria ad [illegible]
[illegible] quia cum totaliter [illegible] tunc non est [illegible] potest. sic est
in militibus celi et comprehensoribus celestium. sic gratia que fuit in beata
virgine perfectissima ei. scilicet actum in adhesione ad bonum sta
bilivit. // Ad xx. rationem dicendum. quod illa ratio concedendo sit de sic
[illegible] est potentius in malum quam in bonum. quia sic debuit esse gratia
beate virginis. non totum posse. scilicet actum. implevit quod tanta fuit
ita quod non reliquit ei posse ad ad aliud. // Ad xxi. rationem
dicendum. quod non competebat quod beata virgo experiretur peccatum per experi
entiam peccati habebat tamen cognitionem per illuminationem di
vine gratie quod optime cognoscebat quantum sit [illegible] peccati
non competebat quod experiretur quia optime cognoscebat [illegible]
quod qui expertus [illegible] de petro quia peccavit unde fuit
humilior beata et virgo. sed sic fuit humillima. // Ad xxii.
rationem dicendum. gratia perfectissima et consummata que fuit in beata vir
gine non solum expulsit culpe mortalis immo et venialis et [illegible]
[illegible] et dispositionum ad culpam et ideo omnia ita sicut et potestatem
peccandi non sit culpa tamen dicit quandam inclinationem et ordinem
tamen ad culpam ratione est tollendo in virgine gloriosa. // Ad xxiii.
rationem dicendum. quod [illegible] sunt [illegible]
beate virginis per gratiam primam sanctificationem et conceptionem
filii. tamen non oportet quod sic abstulerit potentiam peccandi sicut
tunc. // Ad xxiiii. rationem dicendum. quod unum est quantum est de ratione
sui quod in voluntatibus opposita nata sunt fieri circa rem susceptibilem
[illegible] quia alterum oppositorum habet determinationem naturalem in subiecto per
quod determinata inest ei et inseparabilis est non tunc unum et sic
est in nobis. unde propositio est intelligenda non alterum determinate
naturaliter et hoc determinate et sufficienter et [illegible]
est susceptibilem quia tunc ab ipso aufertur potentia ad alterum sic fuit
in gloriosa beata virgine. quia quod ad bonum [illegible] elevata
fuit confirmari debuit et in gratia inseparabili habuit. ideo
non peccare potuit. quia ita habuit gratiam quod non potuit eam amittere
necessario non potuit peccare. // Ad xxv. rationem dicendum. quod unum est quod
[illegible] potentias sunt ad opposita [illegible] est dicere et ad [illegible] non sunt.
sed non quod sint opposita in gratia [illegible] et sint opposita in gratia

mortis de peccatis. secundo unum est et sic fuit sed in beata virgine. sed de oppo
sitis in gratia mortis non est [illegible] voluntatis non confirmate [illegible]
est in altero contrario sicut patet in [illegible] et obstinatis qui non potest
in bonum et sic fuit in beata virgine. // Ad xxvi. rationem dicendum. quod
[illegible] accipitur. uno modo accipitur ut est quod liberum arbitrium potest peccare.
alio modo ut est quod potest liberum arbitrium cum actione et affectionis
intentione quo modo ponit dicere liberum [illegible] sed sic non est [illegible]
nec peccare quia [illegible] non est ibi libero ad significandum. [illegible]
[illegible] ad significandum conceptum [illegible] est solum
[illegible] peccare. secundo autem modo nec potuit nec potest velle quia
voluntatem eius in tanta fuit quod ad [illegible] ut ad [illegible]
flecti non potuit. // Ad xxvii. rationem est dicendum. quod beata virgo in statu dei
conceptione fuit electa super omnem et in statu nostre. quoniam ideo
gratia quam ad sui [illegible] elevavit eam ad statum quod erat
in statu [illegible] nec tamen mutavit statum nostre. unde est
de gratia sic quod [illegible] est in [illegible] gratia perfecta et consummata.
[illegible] elevat ad aliquid. quia est super statum eorum. sicut paulus
apostolus in raptu sed manebat viator tamen elevatus fuit ad
aliquem actum beatitudinis scilicet videre deum sic beata virgo
[illegible]
[illegible] in impossibilitate peccandi ideo quod [illegible] est de gratia
[illegible] competit dicere. quia in aliis non est consummata et perfecta quia
fuit in divina. // Ad xxviii. rationem dicendum. quod [illegible]
procedit de [illegible] et humilitate que est virtus et conde
[illegible] eiusmodi non est [illegible] ut ita humilitas que humi
liaret se deus et descenderet ad participandum aliquo modo peccato sui
potentie peccandi. // Ad xxix. rationem dicendum. quod [illegible] est de
ratione [illegible] utriusque [illegible] sed gloriosa virgo maria
[illegible] rationem [illegible] consummata fuit in dignitate
et gratia plus quam primus homo in statu innocentie. unde et [illegible] rationem [illegible]
[illegible] est ratione virtutis et gratie. sic ergo
magis elongata fuit virgo beata a peccato quam primus
homo. quia fuit in virtute et gratia sublimior. // Ad xxxi. rationem
dicendum. quod non est credibile quod iohannes [illegible] quod tot bona et preclara
verba de gloriosa virgine locutus est [illegible] sermo [illegible]
[illegible] quod [illegible] eam de peccato quod [illegible] et
[illegible] esset in ipsa reprehenderit. sed quod dicit filius [illegible]
dicere [illegible] quod [illegible] dixit quod ad aliorum reprehensionem
et correctionem. sed quod in aliis reprehendit superbia et elatio
[illegible] in [illegible] sed in virtute que non erat [illegible]
sed [illegible] iudicium et estimationem [illegible] reprehendit
quod erat in [illegible] putabat [illegible] ab aliquibus [illegible]
[illegible] quod [illegible] humilis [illegible] et gratiam
que habet ad [illegible] aliquis [illegible] aliquis
et reprehendit qui scilicet gloriantur de aliquo re que non est vel ad [illegible]
tum et dicit. [illegible] quod de nullo [illegible] debent gloriari non tamen [illegible]
quod [illegible] gloria esset in ipsa sed ubi humilis [illegible] bona gratia [illegible]
habet. unde quod dicit. quod de superbia et vana gloria non intendit [illegible]
dicere quod reprehenderet [illegible] ipsa [illegible] quia [illegible]
ipsa [illegible] quia [illegible] ut potest [illegible]
[illegible] quod non est [illegible] dignitate non sufficienter

[illegible] et vite et viva et fides et [illegible] quam omnia [illegible] in [illegible]
et quod ista [illegible] per [illegible] verba eius.
unde in [illegible] ostenditur quod non est [illegible] sic [illegible] et sic [illegible]
[illegible] intellectu iohannes [illegible] ut credimus [illegible] de peccato ac
[illegible] non intendit. putamus autem [illegible] eodem spiritu
locutum de domina quo alii doctores locuti sunt qui omnes [illegible]
[illegible] fuisse [illegible] omni peccato post primam sanctificationem et ideo non [illegible]
[illegible] eius. // Ad xxxviii. rationem dicendum. [illegible] de concep
tu virginis quod non per [illegible] ponitur quod virgo beata alium filium ge
[illegible] carnali commixtione post sanctificationem ille ge
[illegible] peccatum originale non haberet quia tanta fuit gratia [illegible]
[illegible] beate virginis quod [illegible] abstulit non solum a persona verum
etiam a natura [illegible] per ipsum quod post [illegible] generans
[illegible] alium filium ut conceptum ex carnali commixtione [illegible]
[illegible] est. quia [illegible] esset [illegible] sanctificatus. [illegible] beata
virgo [illegible] non esset sanctificata. sed [illegible] dico quod ille filius [illegible]
haberet originale. [illegible] et non esset tunc dico quod haberet originale
sed non ex parte matris sed ex parte patris quia non [illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible] est solus [illegible] concipi et nasci [illegible]
[illegible] originalis peccati vel culpe sic [illegible] pia dei
genitrice [illegible] ad omnia [illegible].

Utrum [illegible] de [illegible] peccandi in beata virgine ne
[illegible] est de ipsa quantum ad potentiam concipiendi christum et
[illegible]. // Et est quod utrum ipsa beatissima virgo [illegible] fuit
cooperata active per potentiam naturalem ad conceptionem et generationem
filii sui. Et quod sic [illegible] maria generavit et concep
[illegible] ubi natura active per virtutem propriam cooperatur.
sed in conceptione et generatione christi de beata virgine in [illegible]
[illegible] susceptiva generationis [illegible] conceptionis [illegible]
in ipsa operata est active [illegible] virginis [illegible] in illa
[illegible]
[illegible] loquitur de conceptione et de virgi
ne dicit sic. In quo [illegible] hominem concepit eum
[illegible] ostenditur [illegible]
[illegible] sumpta carnis [illegible]
[illegible] susceptus dei filius [illegible] natura
naturalis est et natura cooperatur [illegible] virginis [illegible]
[illegible] cooperata est [illegible] et active [illegible] virgo beata
in conceptione christi et generatione [illegible] sic [illegible]
et [illegible]. // Item [illegible] christi et conceptio
de virgine habet [illegible] in conceptu et in generatione
[illegible]
[illegible] veluti nova et in dei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] gignere possunt
et tale et conceptum in [illegible] philosophi
[illegible]. In sola [illegible] natura [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] dispensatione filii sui [illegible]
[illegible]. ex qua [illegible] conceptio et de virgine glo
riosa multa exempla [illegible] in aliis rebus cooper
[illegible] active ad generationem [illegible] et in generatione christi et
conceptione cooperata est [illegible] virginis active [illegible]
non essent ista exempla. istius conceptionis gloriosissime. // Item
[illegible] seu cooperatione
potentie naturalis active sed conceptio christi de beata virgine [illegible]
[illegible] per operationem vel cooperationem potentie naturalis active sed
illa non fuit in [illegible] virginis [illegible] de ipsa sola conceptus sit christus
[illegible]. ergo [illegible] in libro [illegible] in fine [illegible]
[illegible] amplius [illegible]
[illegible] motu [illegible]
[illegible] vel motu [illegible]. // [illegible] ad ple
non solum [illegible] principium [illegible] et passivi immo et in ratione prin
cipii activi [illegible] operantis ad perfectam [illegible] productionem
sed beata virgo maria fuit [illegible] christi. ergo [illegible] cooperata est ad
[illegible] conceptionem et generationem et non solum se habuit ad ipsam
in ratione principii pure passivi et [illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] in libro [illegible] Iuste et ve
theodocon id est dei genitricem sanctam mariam vocamus. // Item ostenditur
[illegible] et ab alio agente [illegible] ex tanta et
completa [illegible] perficit actum ad quem [illegible] sed virtus generativa in beata
virgine erat virtus [illegible] perfecta et ad generationem erat
et ab alia virtute superiori agente. sed [illegible] a virtute spiritus sancti
fuit excitata et completa. ergo [illegible] perficit actum generationis ad
quem erat et ad ipsum fuit naturaliter operata. // Item virtus genera
tiva in beata virgine non fuit minus activa [illegible] minus per
fecta quam est in aliis mulieribus et aliis viris. // Item virtus superior
et potentior [illegible] ad ipsam adiuvandam et promo
vendam non tollit [illegible] actum ipsius sicut patet quod gratia [illegible]
[illegible] non tollit immo prius [illegible] ad [illegible]
et perficit. sed [illegible] in [illegible] ipsa [illegible] gratiam [illegible]
agit ad ipsum conceptum et formationem conceptus. ergo [illegible] et
in virgine gloriosa [illegible] spiritus sanctus [illegible] ei actum
abstulit immo [illegible] promovit et ipsam ad actum excitavit
et adiuvit ut quod per se non potuisset cum ipso [illegible]
[illegible]. // Item gratia adveniens [illegible] perficit et melio
rat ipsam et nullo modo ipsam destruit sed gratia specialis fuit
collata beate virgini ad hoc quod posset concipere et generare filium
dei. ergo illa gratia generativa [illegible] in beata virgine [illegible] non
peioravit immo melioravit [illegible] quam habet actum suum et est
[illegible] melior est et perfectior quam [illegible] non est [illegible] sed si beata virgo con
cepit et genuit [illegible] more aliarum mulierum potentia generativa
[illegible] actum suum [illegible] que data est gratia perfec
tissima ad generandum [illegible] potentia generativa ad
[illegible] fuit [illegible] actus generationis et conceptionis et non
meliorata per illam gratiam [illegible] actum suum [illegible] et per
fectum habuit. // Item duplex est generatio. scilicet univoca et equivoca.

generatio univoca terminatur simile in specie. generatio equivoca terminatur ad dissimile. sicut vermis generatur ex ligno vel pediculus ex carne. sed hoc dicitur presumptuosius. natura est vis insita ex similibus rebus similia procreans. sed natura multo magis operatur in generatione univoca quam in generatione equivoca. sed in generatione equivoca natura operatur active. ergo multo magis in generatione univoca natura operatur active. sed generatio Christi de beata virgine fuit generatio univoca. ergo ad illam operata est natura virginis active. — Item dicit Augustinus de trinitate quod deus condidit administrat ut etiam proprios motus agere sinat. sed proprius motus virtutis generative est tam in mare quam in femina ex utrisque operatur et cooperatur ad conceptionem et generationem prolis. ergo virtus spiritus sancti generative [illegible] relicta fuit virtuti generative beate virginis ratione sue prolis. — Item nichilominus hoc non solum supponit predicationem de sola in virgine de illa et activa influentia sed fuit Christus verus filius virginis Marie secundum carnem. ergo non solum sumpta est materia de virgine gloriosa ratione conceptionis et generationis Christi domini et facta est in ab ipsa virgine vel et activa influentia. Consequens patet quia anulus non dicitur filius auri licet de auro fiat anulus, quia solum inde sumpta est materia. nec etiam similiter dicta est filia Ade licet de costa eius fuit formata, quia virtus activa non fuit ab Adam immo fuit extrinseca. Consequens patet quia dicit Augustinus libro de conceptione virginis capitulo xviii dicit quod deus pater unicum filium ita dare disponebat ut non esset unius tantum dei patris et virginis filius. ex quo patet quod fuit filius virginis naturalis. — Item omnis actus egreditur ab aliqua potentia agente proportionali et convenienti. sed concipere et generare sunt actus quidam naturales. ergo egrediuntur procedunt ab aliqua potentia agente et naturali. sed tales sunt actus naturales. ergo isti actus in virgine gloriosa fuerunt ab aliqua potentia agente aut ergo a potentia spiritus sancti aut a potentia ipsius gloriose virginis. Si a potentia spiritus sancti, sed ille a cuius potentia egrediuntur isti actus vere dicitur concipere et generare sic ille a cuius potentia exit eius vere dicitur creare. ergo sequeretur quod spiritus sanctus conceperit Christum et generaverit quod est manifeste inconveniens. ergo de potentia naturali ipsius virginis que vere Christum concepit et peperit. ergo et fuit naturalis filius procedunt isti actus scilicet generare Christum et concipere. ergo beata virgo in naturali et active cooperata est. — Et si dicas quod egrediuntur a potentia generativa de novo per spiritum sanctum sancte virgini collata. contra hoc est quia tunc non esset naturalis filius virginis cum illa potentia non esset naturalis sed naturalis potentia cum qua generando esset cooperata. — Item secundum philosophum motus naturalis est cuius principium est intra. actum est intra. sed generatio filii sui de patre sui de matre plus naturalis in specie est naturalis. ergo habet principium activum intra. ergo cum ipsa naturaliter mater et non solum ratione conceptus est in matre aliquod principium activum. Item quod ad conceptionem cooperatur active sed tale principium dicitur naturale. ergo in virgine fuit aliquod principium naturale activum cooperans conceptioni filii sui. — Item commentator in libro de anima ponit distinctionem potentiarum anime dicens quod potentie vegetative partis omnes sunt active. potentie vero sensitive omnes sunt passive. intellective vero aliud est activum sicut intellectus agens et est passivum sicut intellectus possibilis. sed potentia generativa est vegetative partis sicut est etiam in plantis. ergo ipsa generativa est activa potentia. cum ergo per huiusmodi generativam potentiam mater filium concipiat. alioquin non proprie diceretur mater. ergo videtur quod ad active

in conceptione agere. cum ergo beata virgo vere Christum conceperit et vere mater eius fuerit. ergo videtur quod ad eius conceptionem per potentiam activam naturalem cooperata fuerit scilicet per generativam. — Item in artificialibus artifex non dicitur pater vel mater artificiati licet faciat simile sibi cum non det suam materiam de se ipso sed nec in natura non dicitur pater vel mater qui negat dare formam que assimilat sibi aliquem in specie licet det et materiam. ergo patet quod ad rationem matris utrumque exigitur scilicet et materiam dare de se et dare ad inductionem similis forme. si ergo virgo gloriosa fuit vere mater filii sui. ergo utrumque contulit scilicet et formam per potentiam generativam. ergo generativa naturalis beate virginis ibi active cooperata fuit ad formationem corporis filii et ita ad conceptionem et generationem. — Item virtus generativa secundum philosophum datur a natura uno quoque vivo propter salutem speciei. In individuo ergo patet quod generativa tam patris quam matris intendit speciem. In individuo ergo generativa matris que vere est mater sic operatur ad illa. sed hec operatio est dando formam corporis et imprimendo quantum ipsi speciei. ergo in vera matre sic virtus naturalis movet et operatur ad inductionem forme et corporis que convenit speciei humane. ergo cum beata virgo genuit Christum tamquam plenum sibi consimilem in specie. videtur quod naturalis potentia ipsius ad hoc egerit et cooperata fuerit. — Item omnis actio principalis et unius est ab agente quod denominat quam ab illo quod non denominat. ergo concipere et generare cum sint actiones unius et principaliter a virtute propria et naturali agentis quod denominant quam quod non denominat. sed constat quod denominant beatam virginem ratione cuius dicitur genetrix vel et ipsum concepisse. non est spiritum sanctum quia non dicitur conceptor vel genitor eius. ergo a virtute naturali et propria ipsius beate virginis processerunt iste actiones. — Ad oppositum sunt rationes. Augustinus ad Volusianum epistola iii. in mirabilibus rebus tota ratio facti est potentia facientis et [illegible]. sed conceptio Christi de beata virgine fuit res mirabilis. ergo tota ratio facti fuit potentia solius dei mirabile facientis. ergo naturalis potentia beate virginis ad ipsam filii conceptionem non cooperata est. Consequens patet per Dyonisium qui dicit in epistola ad Gaium iiii. de Ihesu loquens super hominem magis operatur quam hominis et hoc monstrat virgo supernaturaliter concipiens et aqua instabilis [illegible] et terrenorum pedum sustinens gravitatem ex quo apparet quod non naturalis et mirabilis fuit eius conceptio de beata virgine quam non naturalem dicimus esse miraculosum affirmamus. — Item sicut dicit Augustinus Christus fuit in Adam et in sanctis patribus secundum corpulentam substantiam et non secundum rationem seminalem. sed eadem ratione fuit in virgine qua in Adam vel in patribus quia eiusdem [illegible]. ergo in ipsa non fuit secundum rationem seminalem que est ratio activa qua parentes operantur active in prolis generatione. ergo rationem activam non fuit in ipsa. ergo ipsa naturaliter activa cooperata est ad eius conceptionem. — Item certum est omnibus quod sic Adam primum hominem humanam rationem in se totam naturam et ab eo derivata est ad posteros. Item et rationes propagationis naturalis [illegible] in Adam quam in Christo. sed dicit Augustinus de conceptione virginis capitulo xi. Certum est quod Adam non accepit naturam propagationis nisi per virum similem et mulierem. ergo in natura est quod in omnibus aliis non operatur natura ad propagationem nisi ipsa propagatio fiat per virum et mulierem. [illegible] valentior esset natura potentior et aliis [illegible] quam fuit hec. cum ergo propagatio de virgine fuerit de sola matre

ergo in natura est quod nullo modo fuit per naturam in ea natura vel est cooperata. — Item constat quod nulla potentia ordinata habet operari vel cooperari ad id quod est supra ipsius. sed dicit Augustinus de conceptione virginis capitulo xi. natura non habet hominem nasci nisi per ipsius cognationem ut solus mas aut sola mulier hominem generet. sed ergo sola virgo filium sine viro genuit. ergo hoc fuit supra ipsius naturam. ergo natura in ipsa non fuit principium activum vel cooperativum ipsius procreationis. — Item Anselmus de conceptu virginali capitulo xii. propagatio vero de sola virgine in naturalis nec est aut voluntaria sed mirabilis. neque enim quam mulierem producit de solo viro et sic [illegible] viri de limo. sed eodem capitulo dicit in principio quod virgo non acceperat naturam aut voluntatem [illegible] de illo filio. ergo etc. — Item eodem capitulo dicit quod Adam non accepit naturam propagandi nisi per virum et mulierem. sed in illa natura potentior quam fuit in ipso ergo etc. — Item eodem capitulo ... dicit capitulo xxii. Adam nichil potuit de se propagare [illegible] mala per dei potentiam scilicet peccatum originale et eius sequelas in aliis per generationem. natura illa scilicet Ade data ad propagandum non voluntas eius que operata est quia plus valuit. et ex hoc [illegible] quod Adam ad peccatum originale non potuit transmittere.

= Item [illegible] [illegible] non [illegible] et potentia [illegible] [illegible] [illegible] conceptio [illegible]. ergo [illegible] cooperando [illegible] potuit [illegible] actiones. — Item philosophus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible] maior [illegible] operatur [illegible] motum [illegible] efficacia ergo etc. — Item [illegible] [illegible] quod [illegible] omnium mirabilium [illegible] novorum novissimum [illegible] solum novum sub sole [illegible] [illegible] [illegible] hominem etc. [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etc. — Item Hugo [illegible] de sacramentis [illegible] loquens de conceptu virginis [illegible] [illegible] quia in corde eius amor spiritus sancti singulariter ardebat. ideo in carne eius virtus spiritus sancti mirabilia faciebat. et cuius dilectio in corde illius non suscepit socium eius operatio in carne illius non habebat exemplum. hic ergo solum virgo concepit. quia de sua carne per amorem. quia de sua carne per amorem cooperatione spiritus sancti concepit. [illegible] solo sine virili seminis admixtione filium genuit. — Responsio.

Responsio. dimissis opinionibus dico quod in conceptione hominis [illegible] est consideranda. [illegible] [illegible] ad ipsam conceptionem et corporis formationem preparatio et reparatio non est [illegible] conceptio [illegible]. [illegible] est [illegible] sicut virtutes seu potentie ipsius partis vegetative [illegible] natura pertinet ad generationem [illegible] [illegible] secundum philosophum [illegible] restauraret deperditum per [illegible] alimenti [illegible]. alia [illegible] ad ipsius individui perfectionem [illegible] augmentativa que habet dare [illegible] corporis perfectum ut per ipsum exercere possit suas operationes. [illegible] pertinet ad ipsius [illegible] quod [illegible] generationem per successivam individuorum in specie illa multiplicationem et conservandam. Secundum quod dicitur nutritiva [illegible] superfluum [illegible] residuum [illegible] augmentare [illegible] [illegible] generative [illegible] in mulieribus [illegible] gloriosissima virgo [illegible] nobilissima natura fuit [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] beata virgo [illegible]

et ius accidit in forma. sed cum in se existens in sede intra-
rius. non agit nisi mota et regulata a rei existente
in sede ... . et forma ... habebit sic principaliter
agente. tamen necesse sit mota corporis ad complementum ge-
nerationis. et ad aliud dicendum quod dicit damascenus. vel unionem natu-
ralem. scilicet ... . tertia secundum sola unum continuata et
... xiii ... xix. in rebus permixtis quasi illa
forma ... et quod homo in unione ... et dicendum. ad
aliud dicendum quod huiusmodi non removent omnem cooperationem a ...
... . sed principalitatem actionis.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Primo q̄ de etni'e ut' etnitas ſit · xⁱ z q̄re an ſit ponē

pſit ad m̄ſ'are pbā ſic · q̄m nullꝰ acꝰ egrediens ab aīa poſſ q̄ ſic ſb gia deſpīe

[illegible]

gͦ n̄ ē ponē etni' · Jt' oē q̄ caret pn̄ ⁊ fine ē īmſu · ſʒ n̄ īmſu p̄ ad mſ'are · gͦ nlla ē mſura caret pn̄ ⁊ fine · n̄ ē gͦ ponē tale mſura ee ſʒ oſtat q̄ ſi etnitas eēt q̄ ipā eēt hꝰ · gͦ ipā ē etnit' eē q̄ n̄ īmſu

finis pͦ una de ·gͦ· cauſ ⁊ ex oē ſto ad iſtū finē dnr res bone · gͦ q̄ ne q̄ dā q̄ ſt ad iſtū finē ordīablia ⁊ de ul' uīu ē q̄ ſi caret fine · i · oē ad finē caret bono · talia ſt cīte oē ⁊ opa hūa ⁊ acꝰ ⁊ oponeſ · a ſt q̄ n̄ ſt ordīablia ad iſtū finē q̄ ſt iſte finis ſu ſt de ul' q̄ oē lp iſtū ·

[illegible]

Primo quaeritur de eternitate utrum eternitas sit, et secundo quaeritur an sit ponere mensuram carentem principio et fine, quod autem necesse sit ponere eternum esse videtur. Omne incompletum et imperfectum per prius reducitur ad perfectum sui completum in genere illo. Ergo si est ponere incompletum in aliquo genere, necesse est ponere completum et perfectum. Sed constat quod omne esse fluens et habens tempus est incompletum et eius duratio incompleta, ergo necesse est ponere esse permanens et quod non habet tempus et non durationem talem, scilicet durationem successivam mensuram. Ergo necesse est ponere aliquam mensuram permanentem et quae non habeat simpliciter tempus, sed aliquid est eternitas sicut patet per predictam diffinitionem positam a Boethio. Ergo necesse est ponere eternitatem. Item omne fluens reducitur ad permanens, ergo duratio fluens reducitur ad durationem permanentem. Ergo presens transiens in perpetuum reducitur ad presens permanens. Sed constat quod presens semper permanens non est nisi eternitas sicut dicit Boethius: presens autem fluens vel transiens est in durationibus causatis. Ergo necesse est ponere eternitatem esse. Item philosophus dicit in ... physicorum quod si duo inveniuntur coniuncta, si unum per se sine invenitur et reliquum per se poterit inveniri. Sed haec coniunctio quae fit in causa causati alicubi inveniuntur coniuncte, quod autem est quod est causa et causatum sicut patet in omnibus, et aliquando invenitur per se, scilicet quod est causatum tantum. Ergo relinquitur invenitur per se, scilicet quod autem sit causa tantum. Sed quod est causa tantum non potest esse nisi eternum. Ergo necesse est ponere aliquid esse eternum. Sed si eternum est necesse eternitas est, ergo eternitas habet esse. Item ens et bonum et verum et unum convertuntur, si ergo est ponere bonitatem ad quam cetera reducuntur et in qua est status et similiter unitatem et similiter verum, ergo necesse est ponere entitatem in qua est status ad quam cetera entia reducuntur. Sed ergo status non est nisi in summo, ergo sicut bonitas illa est summa in qua est status, sic et in entitate est summa in qua est status omnium entium. Sed summum in quolibet genere non habet admixtionem de opposito, sicut summum bonum non de malo. Ergo necesse est ponere summum ens quod non habeat admixtionem de non ente, nec actu nec potentia. Sed omne esse quod habet initium vel quod habet finem habet admixtionem de esse non esse actu vel potentia. Ergo tale ens quod habet principium vel finem non potest esse summum ens. Ergo ens summum in quo est status oportet esse sine principio et fine. Sed tale est eternum, ergo necesse est aliquid esse eternum. Sed si eternum est eternitas est, ergo necesse est eternitatem esse.

Ad oppositum non habet esse quod perenniter careat bono quod eternitas nominat, vel quod perpetuus caret bono. Ergo eternitas non est. Maior patet per Boethium dicentem non ergo quod sunt principio bonum expers est. Et quod bonum et ens convertuntur. Sed minor patet quod omne quod perenniter caret fine perpetuo caret bono, quod finis et bonum idem. Sed eternitas dicitur quod perpetuo caret fine, quod est inconveniens accipiatur finis. Ergo eternitas dicitur quod perpetuo caret bono.

Item omne quod ex creatura non potest cogitari. Sed eternitas creatura non potest cogitari, ergo eternitas non est. Minor patet. Maior quod impliciter duo contradictoria opposita simul. Creatura non potest cogitari eternitas et habet. Ergo et cetera. Maior autem patet quod eternitas dicitur quaedam durationum deficientium, sed duratio ipsius esse continuitatem, ergo omne continuum habet partem extra partem et tale est totum simul. Ergo eternitas non est quaedam continuitas, nec tota simul et ergo in ratione eius a Boethio ponitur quod sit tota simul, et ponitur esse quaedam continua duratio, ergo est tota simul et non tota simul. Ergo et cetera. Item non habet esse in re nisi ad cuius positionem sequitur impossibile. Sed posita eternitate ponitur impossibile, ergo eternitas non habet esse. Minor patet quod si eternitas est eternum est. Sed posito eterno ponitur impossibile, quod si aliquid est eternum aliquid est contra fidem. Sed hoc est impossibile, quod hoc impossibile, ad dicitur Hieronymus carere vel principio, sed non habet principium carere vel principio vel fine esse. Cum igitur sic causam principii distinguitur vel differre ab eo est et causa impossibile est. Ergo ad esse aliquid ergo impossibile est esse eternum. Item ratio mensure est quod secundum ipsam assignetur ipsi mensurato principium medium et finis, vel autem dicitur de loco secundum quod est mensura quod secundum ipsum assignetur ipsi locato principium medium et finis. Sed impossibile est quod secundum aliquid assignetur aliquid principium medium et finis nisi ad quod sit ista determinatio principium medium et finis habeat principium medium et finem. Ergo necesse est quod mensura habeat principium medium et finem. Ergo non est ponere aliquam mensuram carentem principio et fine. Ergo non est ponere eternum. Item omne quod caret principio et fine est immensum. Sed non immensum potest ad mensurare. Ergo nulla est mensura carens principio et fine, non est ergo ponere talem mensuram esse. Sed constat quod si eternitas esset quod ipsa esset huiusmodi, ergo impossibile est eternitatem esse, quod autem non immensum potest ad mensurare, probatur sic: quoniam nullius actus egreditur ab aliquo potentia quae sit sub contraria dispositione ad illum actum, sicut videmus quod habens frigus calidus potest autem calefacere, frigidum tamen frigidum non calefacere potest. Ergo cum id quod est immensum et eius ut videtur vel potentia sit sub opposita dispositione ad mensurationem, quoniam immensum dicitur per privationem mensurationis, ergo quod est immensum non mensurare potest ad mensurare. Item carere principio et fine dicitur privationem esse, quod est habere principium et finem. Sed omnis privatio posterior est habitu. Ergo si est ponere mensuram vel durationem carentem principio et fine, ipsa erit posterior illa quae habet principium et finem, scilicet tempore. Ergo talis duratio vel mensura non erit mensura per esse, scilicet divini esse. Est mensura et mensuratum illius sive simul. Constat quod talis mensura non potest autem esse mensura quae nullum autem esse caret principio et fine. Ergo talis mensura non potest ad mensurare, si ergo non habet esse, fructus et suo actu suo, ergo talis mensura nullo modo est. Sed si eternitas est ipsa est talis mensura, ergo eternitas non est.

Respondeo dicendum quod necesse est ponere eternum esse, sicut probatur per rationes. Non enim esset ens eternum, non haberet intellectus in quo status in entibus, quod autem istud sit necesse apparet sic, quoniam si est ens ab alio, necesse est quod sit ens non ab alio. Aliquin esset procedere in infinitum et non esset status nec completissimum in entibus, quoniam istud ens esset ens ab alio et illud ab alio et illud ab alio et sic in infinitum. Necesse est ergo quod si est ens ab alio et quod sit ens non ab alio, ens autem non ab alio est ens sine principio, sive non habens principium essendi inicialem. Tale autem eternum quoniam sit carens principio initiali, carens etiam fine in essendo, quoniam nullum habet aliquid nullam potentiam ad non esse, et ideo oportet quod careat principio et fine. Et ergo mensura in vniversi generi mensurato ut dicitur in x metaphysice necesse est quod mensura sue durationis careat principio et fine. Sed autem mensura dicitur eternitas, ideo necesse est ponere eternitatem esse. Secunda ratio autem haec est quoniam sicut est ordo in entibus et omnis ordo de necessitate ponat reductionem plurium ad unum primum, aliquin non est ordo, necesse est omnia entia reduci ad unum primum ens. Illud autem si esset ab alio primo existente, iam non esset ens primum, et ideo oportet ipsum non ab alio esse, et ideo oportet ipsum sine initio et carere principio initiali. Item in illo in quo fit reductio plurium sit status, et status non sit nisi in completo et deficiente, oportet illud ens esse completissimum et indeficiens, et ideo oportet ipsum carere fine. Oportet ergo illud ens ad quod omnia reducuntur carere initio et fine, et mensuram durationis eius sive mensuram sue durationis carere principio et fine, et hanc dicimus eternitatem.

Tertia ratio haec est, quoniam sicut videmus in bonis secundum Boethium quod est ponere bonum per participationem, necesse est ponere bonum per essentiam, sic dicimus quod est ponere ens per participationem, necesse est ponere ens per essentiam. Sic ergo videmus quod ipsum quod est bonum per essentiam omnino est impermixtum malo, quod est bonum et actu et potentia, quae autem participatione sunt bona potentiam habent ad malum, sicut quae participatione sunt substantia recipiunt diminutionem ut dicit Augustinus libro 83 quaestionum. Sic dicimus quod illud quod est ens per essentiam habet omnino impermixtum esse et actu et potentia, et non esse non sit autem illa quae sunt entia per participationem. Sed omne ens habens initium et finem habet aliquid in aspectu et potentiam ad non esse, et ideo oportet quod illud quod est ens per essentiam omnino careat principio initiali et fine, et ideo mensura sue existentie sive eius durationis oportet quod sit sine principio et fine, et hanc dicimus eternitatem, et ideo oportet ponere quod eternitas sit. Quae si non esset, non esset status in entibus et durationibus sive existentiis, aliter esset procedere in infinitum.

Ad rationes autem in contrarium secundo dicendum ad primam, quod illud quod perenniter caret fine caret bono, verum est, dicendum quod dicitur est finis est infinitus terminans et finis consummans. Finis terminans est per se rei quam ad ultimum terminat et hoc fine habent illa quae habent eternitatem et ultimum limitatas sic in quibus sunt finita et per privationem huius finis dicitur ad infinitum quod est immensum, et sic quod caret isto fine non caret bono, sed caret limitatione et ratione in quo numquam cessat autem desinit esse, et sic modo eternitas dicitur durationum carentium fine, scilicet terminante, quod scilicet numquam cessat autem desinit esse, et quod caret fine habet ultimum et perfectissimum esse, quod scilicet nullo modo potest ad non esse. Finis autem consummans est ille finis ad quem movetur aliquid per appetitum et desiderium in eius acceptione quiescit, et iste finis potest una de quattuor causis et ex ordine ratione ad istum finem dicuntur res bone, quod ergo quaedam quae sunt ad istum finem ordinabilia et de illis verum est quod si caret fine, id est ordine ad finem caret bono, talia sunt creature omnes et opera humana et actiones et operationes autem sunt que non sunt ordinabilia ad istum finem quia sunt iste finis sicut sunt de illa quae esse ipsum [illegible]

et tale est eternitas quia id est quod dicitur quod est finis ultimus omnium et id ipsum non caret bo-
no. Sed 3m id ipsum quod est bonum per essentiam. Ad secundum quod obicitur quod eternitas non est
mensura divina esse quia implicat contradictionem opposita et in non esse. Dicendum quod continua duratio
sui continua duratio prout intelligitur dicitur uno modo dicitur duratio continua rei permanentis

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

et nullus videbat ad aliquam visionem vitalem. Fuit iste velamen in cordis vel in hoc designatur quod genus humanum totum erat positum in tenebris et quia ianua clausa erat et nullus vitalis. Designatur quod obstaculum erat et [illegible] ipsum et sancti fecerunt. Hic est status bonus [illegible] ut est sensus huius quod per passionem Christi amotum. Tertio obstaculum fuit remotum [illegible] per passionem quia amotum est per passionem et per quod solutum est pretium. Ad primum ergo quod obicitur dicendum quod duplex est aspicere vel per oculum corporis vel per oculum mentis cum cordis illuminatione fidei. Primo aspicere imagines passionis quae non faciunt ad compassionem ad devotionem ad compassionem [illegible]. Secundo aspicere per [illegible] ad ista. Licet ergo primus aspectus aliquando moveat cor ad ista quando est [illegible], tamen quando fuit aspectus est quod est per fidem magis excitat ad ista cum istis velationibus quam fides docet homo quod fuit passus. Ex hoc enim homo interius compatitur et ad pietatem humiliatur. Ex hoc magis ad compassionem et devotionem cor domini passionem excitatur et ad eius amorem magis inflammatur. Ex hoc etiam magis ad vitalis cognitionem illuminatur. Unde dico quod per tempus illud in quo fuit iste velatio non tantum non excitare cor humanum ad illa quae dicta sunt et magis quam aspectus corporalis. Sed ista numquam fierent iudicatur enim nisi homines rationales et laici quia ista non faciunt esse sua ratione et dicunt istud esse signum aliquod magnitudinis spiritualium quae oculis cordis eius non possunt. Per hoc patet responsio ad omnia quae hic obiecta sunt.

¶ Quarto quaeritur de casu pertinente ad gratiam confessionis. Et sit quaestio utrum confessor audiens confessionem clerici beneficiati in ecclesia non deservientis secundum beneficium debeat ipsum visitare et ei concedere quod percipiat eucharistiam. Quod sic videtur quia cuilibet fideli ex institutione ecclesiae est concessum [illegible] alicui fideli est denegandum, sed communio sui corporis domini praecepto est hic, ergo nulli fideli est deneganda percipere tempore paschali, ergo nec isti est deneganda. Ad oppositum: nulli existenti in statu damnationis concedenda est communio corporis domini, sed iste est talis, ergo ei non est concedenda. Minor patet quia talis utitur re contra institutionem propriam domini quia istum reddit ecclesia sua beneficia ipsum in statu non deservire beneficium ab hominibus. Talis autem non deservit, ergo male utitur illo beneficio et est abusor rei ecclesiasticae, et talis est in statu damnationis et est in statu notorio, ergo et cetera. Responsio: dicendum quod beneficium quoddam est aliquod beneficiatum quod est tale quod obligat ad servitium et residentiam, aliud non. Est etiam aliquod proprie propter quod non tenetur aliquis ad residentiam vel servitium, sed recipit habens utrumque sicut et hoc de novo fundatores et institutores statuerunt. Sic dico quod beneficiato non deservienti nullum sacramentum debet negari quia non peccat et ex institutione et ordinatione priorum et eorum quorum interest ad nullam residentiam obligentur. Si autem sit beneficium quod obligat ad residentiam et servitium, hoc est duobus modis, quia talis aut tenetur ad residentiam personaliter et continuam sicut est de beneficio habente curam animarum, cuiusmodi est parochia, aut non tenetur ad residentiam continuam sed per aliquas partes anni sicut est in multis praebendis. Si secundo modo, sic dico quod in residentia parata vel licentia competenti per aliqua bona causa et honesta vel procuratione per se aliquis de licentia qui pro ipso deserviat, talis non peccat, sed est in statu in quo eucharistia debeat negari. Si autem primo modo, sicut est de beneficio parochiae cui est annexa cura animarum vel aliquo, hoc est duobus modis, quia aut talis absentat se aliquando habens causam bonam et honestam, sicut dictum est, quia scilicet vult addiscere ut melius in ecclesia sua proficiat, et habet licentiam a priori qui potest dare, et si necesse est habet in beneficio vicarium qui pro ipso deserviat, aut non. Si sic, dico quod non peccat nec est ei sacramentum eucharistiae negandum. Si secundo modo, sic dico quod peccat mortaliter, et si est notorius non debet absolvi nec eucharistia sibi concedi, quia talis propter contemptum et negligentiam et etiam quia fur est vel raptor accipiendo bona ecclesiae, sic est in statu damnationis et aperte, et sic patet responsio ad argumenta.

¶ Tertio quaeritur de officio praedicationis quod in ecclesia exercetur, scilicet utrum mulier praedicando et docendo mereatur aureolam. Quod sic videtur: videmus quod erat aliquis de libera et cetera gloriosa, non impedit sexus fragilitas vel supperit vitae puritas. Sed ergo in mulieribus praedicatione sic in beata Maria Magdalena et beata Katerina, sic vitae puritas non impedit quominus habeat fructum et aureolam praedicationis sicut praedicatores. Item aureola non respicit conditionem personae sed operis. Sed si sit opus privilegiatum, sed tale opus est praedicatio, ergo a quocumque perfecte exerceatur ei debetur aureola. Item mulier quae ad compescendum meretur aureolam virginitatis, quia ad vincendum meretur aureolam martyrii, ergo quae ad rationale si praedicet fructuose meretur aureolam praedicationis. Ad oppositum: ad hoc quod opus praedicationis debito modo impleatur requiritur auctoritas [illegible], quod praedicabunt nisi mittantur. Sed hoc non competit mulieribus. Quod prima ad Corinthios xiiii dicit apostolus: mulieres in ecclesia taceant. Et prima ad Timotheum ii: docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum. Ergo mulier debito modo non praedicat, non ergo debetur ei aureola pro praedicatione sua. Item prima ad Corinthios xiiii: sicut dictum est, mulieres in ecclesia taceant, dicit glossa: sed loquuntur linguis non prophetent, non enim permittitur eis ab aliquo auctoritate loqui in ecclesia. Ergo male faciunt praedicando, sed nullus malefaciendo meretur aureolam, ergo non mulieres praedicando.

¶ Quinto quaeritur hoc utrum aureola debeat praedicatori praedicanti propter inanem gloriam et propter lucrum. Videtur quod sic, quia virgini quae in morte si postea peniteat debetur aureola virginitatis, ergo et ista aureola praedicationis. Ad oppositum: praemium accidentale praesupponit praemium substantiale, sed talis praedicator non meruit praemium substantiale, ergo non praemium accidentale quod est aureola. Responsio ad primum istarum duarum quaestionum dicendum quod circa istam quaestionem sunt variae opiniones. Quidam enim dicunt quod ad hoc quod aliquis per praedicationem mereatur aureolam oportet quod habeat auctoritatem; mulieri autem non competit ista auctoritas in ecclesia, et ideo si praedicet non habet aureolam, quia non est officium mulieris, sicut videtur dicere apostolus unde prima ad Corinthios xiiii: sicut prius dictum est mulieres et cetera. Dicendum quod hoc ecclesiasticum dictum est quod mulieres praedicent vel loquantur in ecclesia et hoc quia sicut glossa prima ad Timotheum ii: sicut prius dictum mulier docere non permitto, sed mulier loquens magis incitat ad luxuriam et irritat, et ideo ipsis non competit auctoritas nec officium. Contra ergo sic dicunt respondet ad primum argumentum quod glossa in de virginibus quod ad vitae meritum, non autem quantum ad officium ecclesiasticum. Est officium praedicationis propter causam dictam et propter multa pericula et mala quae inde possent contingere, prohibentur ad finem. Ad tertium dicendum quod non est simile, quia non virginitas nec martyrium non imperant officium nec auctoritatem ad alios vel super alios. Unde bene competit mulieri aureola pro ipsis, non sic autem praedicationis. Alii autem propter sanctitatem ad gloriam et laudem sanctorum quod mulieres sicut fuit de beata Martha, beata Maria Magdalena et beata Katerina in sua praedicatione meruerunt aureolam quia etsi non missae erant ab homine sicut a praelato pariter habente [illegible] tamen instinctu spiritus sancti et missae a spiritu sancto praedicaverunt. Cuius signum est quod multos et magnos converterunt ad fidem. Et ideo pie credendum est quod deus non aufert ipsis quae per illo actu concedit aliquando forte in vita minus digne. Huic autem propositioni quae pia est et faciat ad gloriam sanctorum est assentiendo magis quam alii. Ad primum ergo quod obicitur in contrarium dicendum quod auctoritatem habuerunt a spiritu sancto, ipsas in sanctitate et spiritualiter instruente sicut apparuit per effectum. Unde non fideles praedicabant sed a spiritu sancto sunt missae. Et quod dicit apostolus dicendum quod loquitur de mulieribus secundum communem statum mulierum, non autem de illis quae a domino specialiter electae fuerunt et privilegiatae, et sic et cetera. Istud sit glossa. Ad aliam quaestionem respondeo quod per opera facta in morte vel malo fine sunt per opera mortua quae numquam vivificantur per gratiam consequentem. Talis non meretur aliquid nec meruit per suam praedicationem praemium substantiale nec accidentale sicut aureolam, licet peniteat. Sed si postea praedicet penitens et faciat fructum sic debet, dico quod ex tunc incipit mereri. Ad obiectionem ergo in contrarium dicendum quod non est simile, quia in virgine inter coniugatae manet integritas carnis cui tamen integritati mentis quae reparata est debetur aureola, sed actui praedicationis non debetur, non fiat debito fine et cum iam transierit iste actus et non possit per penitentiam recuperari, dico quod ei qui fecit non debetur illi aureola.

¶ Sexto quaeritur utrum aliquis prelato petenti ab ipso aliquid teneatur illi dare propter vitandum scandalum eius. Quod sic videtur: vita animae est nobilior et melior quam vita corporis et mors animae periculosior quam corporis. Sed ad servandam vitam corporis et evitandam mortem teneor illi dare quod ad hoc petierit, ergo similiter ad tuendam vitam animae et vitandam mortem animae eius teneor illi dare quod petit a me. Sed per scandalum est mors animae eius, ergo ad vitandum scandalum eius teneor illi dare quod petit a me. Item lege et ordine caritatis plus teneor ego diligere animam proximi quam corpus proprium, ergo plus quam rem temporalem aliquam. Ergo ut vitet mortem animae eius quae erit per eius scandalum vel turbationem teneor ei dare quicumque rem temporalem quam ab ipso petit. Item praeceptum non est quaecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis, sed quilibet vellet sicut hoc fieri, ergo tenetur aliis facere. Ad oppositum: nullus propter scandalum alterius debet alium praeiudicare vel iniuriam facere. Sed si quis teneretur praelato petenti a se propter scandalum eius vitandum contingeret frequenter quod aliis iniuriam faceret, sicut praelatis filios heredibus scilicet ipsos exheredando et quod debet esse eorum dominio aliorum subiciendo et hoc esset peccatum mortale et contra pacem et ordinationem rei publicae, ergo non tenetur. Item nullus tenetur alium magis diligere effectu quam se, immo se magis. Sed possit contingere quod iste peteret ab isto rem ipsi necessariam sine qua non possit bono modo sustentari vel vivere, ergo propter vitandum scandalum eius non tenetur illi dare, ergo et cetera. Responsio ad quaestionem istam dicendum quod non tenetur simpliciter et universaliter, sed est distinguendum quia petit aliquid a priori suo aut petit quod est rationabile et honestum et sibi necessarium aut non. Si sic, si peteret a priori uxorem eius quod non esset honestum, si peteret ab ipso hereditatem suam vel rem ei necessariam sicut summam magnam pecuniae, quod non esset rationabile, si peteret quod esset sibi necessarium sine quo bono modo non posset esse vel nullo modo esset vel si peteret ab ipso ultimam substantiam necessariam ut si peteret tantum quod inde posset sustentari non tantum modo in ista necessitate sed in futuro. Si secundo modo peteret, dico quod non tenetur ei priori dare propter scandalum eius vitandum quia talis non habet iustam causam scandali. Si autem primo modo petat ut si petat etiam et videtur quod sit in statu necessitatis et non est in necessitate quod petit nec alii iniuriose danda. Tunc credo quod pro loco et tempore debeo et teneor illi dare et quod tunc habet iustam rationem scandali nisi dem. Ad primum ergo quod obicitur de vita animae et corporis dicendum quod ad servandam vitam corporis non teneor illi dare nisi quod iustum est et rationale et necessarium. Primo non necessarium non propter aliquam quae veniunt scilicet non propter servanda vita animae quia non sunt causa mortis suae utrumque nec praecipue mihi imputari utrumque mortis si non petat praecipue mihi ut dictum est. Item non est simile quia talis non habet posse mortem corporalem effugere per se nisi invenerit ipsum et ideo esset reus mortis suae. Sed mortem animae potest vitare si vellet sine me, unde si se puniret sic mori ipse est causa mortis suae sibi non ego. Ad secundum dicendum quod est loqui de re temporali dupliciter: vel per se vel in quantum est ordinata ad proprietatem necessariam vel advenientem [illegible] ergo plus teneor diligere animam quam temporale in se quia diligo eam ad vitam aeternam, tamen rem temporalem in omni necessitate vel alii necessariam et rem debitam non teneor illi dare propter suum scandalum amovendum quia non scandalizatur rationabiliter sed iniuste. Et ideo debeo facere malum vel peccare ut vitem eius scandalum passivum quia est sibi tamen suum scandalum sed ipse. Ad tertium quod obicitur quaecumque vultis ut faciant vobis homines et vos illis facite, dicendum quod intelligendum est sic: quaecumque vultis iuste rationabiliter et honeste. Aliquis non est iniustum et ideo est tamen non possem istud velle rationabiliter et iuste loquendo secundo modo. Dico quod nisi iste velit aliquid praeter iustitiam et rationabilitatem ideo tamen non teneris ei quod petit facere, sic patet responsio ad obiecta.

¶ Septimo quaeritur de angelo et anima separata utrum distantia localis ipsis cognoscendo impediat cognitionem substantiae separatae simplicis. Quod sic ostenditur: Augustinus de cura pro mortuis agenda, in sermone defunctorum animae sunt ubi ea quae hic aguntur scire non possunt. Sed constat quod causa non est nisi distantia, ergo propter distantiam impeditur. Item est distantia secundum tempus et secundum locum. Sed distantia temporalis impedit illam cognitionem substantiae simplicis quia non cognoscit futura, ergo similiter et distantia localis. Item secundum philosophum ad cognitionem requiritur praesentia cognoscentis et cogniti, ergo omne quod tollit et subtrahit cogniti praesentiam impedit eius cognitionem sui notitiam in substantia cognoscente. Sed distantia localis causa potest esse quod subtrahit cogniti praesentiam ab intuitu simplicis substantiae, ergo impedit cognitionem eius. Item videtur operatio in substantia simplici non posse agere in quantitate distantiae sicut corporis, et hoc propter suam limitationem, ergo videtur cognitiva propter suam limitationem et finitatem non potest cognoscere in quantitate distantiae, ergo impedit. Ad oppositum: maxima distantia localis est inter beatos et damnatos quia isti sunt infimi, illi sunt supremi, sed beati et generaliter ulterius quod beati videant damnatos et gloriam ipsorum. Exemplum Lucae xvi de divite epulone qui esset in tormentis elevans oculos vidit Lazarum in sinu Abrahae, ergo distantia localis non impedit cognitionem simplicis et spiritualis substantiae separatae angeli scilicet vel animae. Item duplex est cognitio scilicet sensitiva et intellectiva. Cognitio autem sensitiva requirit situm, cognitio autem intellectiva non attendit situm sicut est hic et nunc sicut sensitiva, unde in eo sicut nulla opus impeditur per distantiam localem quae non requirit situm. Sed cognitio intellectiva est huiusmodi, ergo non impeditur per distantiam localem. Sed substantia simplex separata non habet aliam cognitionem nisi intellectivam, ergo non impeditur in sua cognitione per distantiam localem. Item substantia simplex separata potentior est in operando quam coniuncta quoniam habet de dependentia et est sic in statu magis spirituali, tanto potentior est in cognoscendo. Sed anima coniuncta potest cogitare de aliqua re non impedita quantacumque distantia, et quidquid contingit cognoscere contingit intelligere, ergo multo magis potest intelligere substantia simplex separata rem in quantacumque distantia, ergo localis [illegible] non impedit cognitionem animae separatae vel angeli. Item distantia non est causa ad eius [illegible] est omni loca vel distantia et magis tollit praesentiam ipsi cognoscenti non esse quam localis, sed per distantiam non impedit cognitionem intellectivam animae vel angeli, immo cognoscit ea quae praeterita sunt quae iam non esse ceciderunt, ergo multo magis distantia localis non impedit cognitionem animae vel angeli. Responsio: quidam dicunt ad istam quaestionem quod distantia localis non impedit cognitionem animae separatae nec angeli, quia anima separata recipit formas a deo per quas cognoscit ista cognoscenda, et sic angelus habet formas impressas, et quia istas habent formas impressas perfectas scilicet ideo cognoscit et intelligit rem quamcumque distantem. Sed hoc positio non videtur bona nec sanum habere fundamentum, quam videtur dicere quod debet animae separatae damnatae imprimat formas ad cognoscendum praemium. Unde nec debet de eius cognitione quam potius relinquit ipsum in sua ignorantia. Unde si ulterius ad cognoscendum non detulit secum speciem, oportet quod recipiat speciem ab aliquo, quia non potest esse nisi rei sit praesentia animae sicut fuit praesens sensui. Similiter angelus habet formas [illegible], tamen habet formas universales quas distincte non cognosceret in singulari nisi applicando eas ad singularia et quasi particularizando sive individuando eas ad quae rerum requirit ipsarum praesentiam. Propterea dicendum est quod substantiae spirituali separatae non est actu aliqua cognitio nisi intellectiva, sed hoc est duplex: una quaedam enim est per intuitum praesentiae, quaedam autem est per considerationem intelligentiae. Prima cognitio intellectiva fit per modum [illegible]. Unde talis cognitio est ipsum [illegible] substantiae spiritualis separatae quae scilicet apprehendit ipsum cognoscibile ut hic et nunc sicut [illegible] suo modo quod est acceptum secundum [illegible] ipse [illegible]. Si ergo loquimur de prima cognitione substantiae simplicis separatae, dico simpliciter quod ibi impeditur per localem quamdam distantiam sicut per illam quae tollit rei praesentiam quae requiritur vel cognoscitur ut hic et nunc. Ad istam enim necessario requiritur praesentia rei cognoscendae, quam bene tollit et subtrahit distantia localis quae impedit ne praesentetur res ipsi cognoscenti ut hic et nunc. Si autem loquimur de cognitione quae est per considerationem intelligentiae, dico quod ad istam non requiritur praesentia rei sed solum praesentia

speciei sui ... apud intellectum quia species bene potest esse in intellectu substantia rei presentia vel per distantiam localem vel per casum in non esse. Et propter hoc quod distantia localis non tollit presentiam speciei rei cognite existentis in intellectu, sit per ipsam ... per accidens ... vel recep... ideo non impedit in cognoscendo per distantiam localem de multis speciebus rei sit presentis intellectui. Immo potest cognoscere de ... qui ultra per ... sicut et anima homini[s] cogitat de illis que sunt ultra mare vel que iam sunt preterita.

Deinde probatur quod una anima sit in qualibet parte corporis tota. Quod sic videtur. Augustinus in libro de spiritu et anima: Sicut deus universaliter se habens totus est omnia vivificans movens et gubernans, sic anima in suo corpore ubique tota ... vivificans movens et gubernans, non in maioribus sui corporis membris maior et in minoribus minor, sed in minimis tota est et in maximis tota, sicut infusa corpori ut non per ... partes partibus sit divisa. Item Johannes Damascenus: anima est in corpore sicut ignis in ferro. Sed ignis ... est in ferro ... quod est secundum suam essentiam in qualibet eius parte, ergo et anima ... est in corpore quod secundum suam substantiam est in qualibet eius parte. Sed omne simplex ubi est ibi est totum, ergo etc. Item anima que est forma et perfectio totius corporis et partium eius non minus ... ad totum corpus et ad partes eius quam ille tactus qui ab ipsa egreditur ... comparatur ad totum et ad partes quod ipse. Sed ille tactus est in toto corpore et in qualibet eius parte, ergo et anima. Sed ubi est ibi est tota, ergo etc. Item quando aliqua ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

anime rationalis. quia anima secundum actum nobilissimum et perfectissimum respicit cor. Sed omnis
libera existens in pluribus magis est in uno quam secundum suam nobilissimam et perfectissimam
operationem quam in aliis. Item omnis libera existens in pluribus a quibus recedens ab uno necesse habet re-
cedere ab alio et non econverso magis principaliter est in illo quod in alio. anima est huiusmodi respectu cordis et aliarum
partium quia recedens a corde recedit ab aliis et non econverso. Item omnis libera existens in
pluribus per quam eius actus et operationes per prius et principaliter est in illo a quo plures eius
operationes et motus fluunt ad alia. Sed anima est huiusmodi respectu cordis quia et motus per
quam anima sicut omnes sensus est in capite et a capite fluunt sensus et motus ad alia membra
quod anima magis et principaliter est in illo. Responsio dicendum quod est loqui de essentia anime in corpore
vel ratione sue libere vel ratione sue influentie. si primo modo sic anima est sic in toto corpore ...

[illegible]

Utrum preceptum de sabbato fuit morale vel cerimoniale. Et videtur
quod fuit morale quia cerimonialia dicta sunt in lege Moysi. Moralia vero dominus dedit. Sed preceptum
de sabbato dedit et ante legem Exodi xvi. ergo morale et non cerimoniale. Item
morale est ut homines vacent operibus spiritualibus certo die. Sed dies sabbati ab
initio sanctificatus fuit. Genesis ii. ergo in sabbato vacare operibus spiritualibus est morale.
... Exodi xvi. ...

[illegible]

[illegible]

Q. 5 est utrum omnes anime rationales sint equales quantum ad naturam et secundum conditionem quod non
1 uidetur. Nobilitas agentis maxime apparet et apparere debet in effectibus imme-
diatis et qui sunt precipue ad suam explicationem et manifestationem producti. Sed deus
nobilissimum ac primum agentium producit omnia ordinate. quoniam istud
maxime attestatur sue conditioni omnium sapientie. ergo istud maxime debet apparere in
effectibus eius immediatis et nobilissimis ipsius maxime explicatiuis scilicet animabus et
angelis. cum ergo istud appareat in speciebus angelicis, quia sic conditur natura
2 angelica ordinata ut una sit nobilior et melior quam alia. Item
medium debet esse proportionale extremis. sed due extreme nature in uniuerso sunt natura pe-
nitus spiritualis et natura penitus corporalis. media autem est natura composita ex hiis. sed nature extreme
in uniuerso condite sunt in ordine inequalitatis sicut apparet in corporibus celestibus
et stellis. sicut apparet et in elementis. sicut apparet et in corporibus mixtis et complexiona-
tis. sicut apparet et in angelis. ergo si nature que ad utrumque sunt proxime condita
sunt in ordine secundum preexcellentiam nature dignioris ergo anime rationales sunt create in hac ine-
3 qualitate. Item actionum sine operationum anime in corpore dicitur quedam est que elicitur ab anima per
organum siue mediante organo. sicut sunt operationes sensitiue potentie ut uidere
audire. quedam autem est que elicitur per se ipsam non per organum sicut est intelligere et huiusmodi
operationes intellectuales. primarum ergo actionum nobilitas et bonitas in-
dicatur secundum organum scilicet quia est melius et nobilius quia secundum hoc eliciuntur meliores et
nobiliores operationes. unde dicitur quod si senex acciperet oculum iuuenis ui-
deret sicut et iuuenis. ergo bonitas et nobilitas actionis que per se ipsam fa-
cit iudicari debet secundum bonitatem et nobilitatem ipsius agentis et elicientis. ergo uidemus
quod non tantum una anima habet nobiliores operationes intellectuales in uno homine quam alia
in alio. ergo istud referendum est ad maiorem bonitatem et nobilitatem nature quam maior
4 est in una anima quam in alia. Item sicut uult Auicenna et Algazel et expositores
unumquodque corpus aptum ad receptionem anime tanto nobiliori anima perficitur
quanto ad nobiliorem gradum sue compositionis et complexionis attingit et patet exemplum
in corpore plante et bruti et hominis. corpus enim humanum quia nobilius est compositum
et complexionatum ideo nobiliori anima perficitur et nobiliori uita uiuit
quam corpus bruti et corpus bruti quam corpus plante. ergo si unum corpus humanum
ad nobiliorem gradum complexionis et compositionis pertingit quam alterum ergo
necessario nobiliori uita debet uiuere et nobiliori anima perfici unum quam alterum.
5 Item multiplicatio specierum secundum gradus uarios inequalitatis est de perfectione et
de plenitudine uniuersi. sed constat quod species incorruptibiles et earum indiuidua
plus pertinent ad perfectionem et plenitudinem uniuersi quam species corruptibiles
et earum indiuidua. scilicet quia iste corrumpuntur et transeunt. ille autem non. si ergo iste
et earum indiuidua condita sunt in gradibus uariis inequalitatis propter perfectionem
et plenitudinem uniuersi, ergo multo magis ille et earum indiuidua sic debuerunt
creari propter uniuersi plenitudinem et perfectionem. sed tales species sunt anima rationalis et eius
6 indiuidua. ergo condite sunt omnes in uariis gradibus inequalitatis. Item Augustinus in libro lxxxiii
questionum q. lxi. solo [illegible] licet [illegible] non [illegible] gratia quibus consistit
uniuersitas. ergo ad consistentiam et perfectionem uniuersi requiritur in partibus eius inequalitas
et precipue in partibus eius principalibus. sed anima rationalis principatum quendam tenet in
uniuerso et est de principalibus partibus et nobilioribus ipsius uniuersi. ergo maxime in ipsis
animabus ad consistentiam perfectionem et pulchritudinem uniuersi requiritur in ipsis inequalitas.
7 Item super illud Hebr. ii. paulominus minorasti eum etc. dicit glossa sicut naturam humanam
quam Christus assumpsit sic melior est in deo. ergo nullus angelus est melior quam ipsa
anima Christi. sed constat quod angeli sunt per naturam nobiliores et meliores quam anime rationales
sicut apparet ex uerbo Augustini xi. de ciuitate c. xv. ergo anima Christi simpliciter est melior et no-
bilior in naturalibus quam alie anime. ergo est ordo secundum preexcellentiam naturalium ipsius ad

omnes alias et quod ratione ipsius ad alias eadem ratione aliarum ad inuicem ut sit ordo inde-
8 in tota specie ad istum deus quod non facit nec plasmare totam speciem anime. Item sicut quan-
tum propositum de causa dicitur generatore quod non multiplicantur anime nisi per modum
quo multiplicantur intelligentie. sed multiplicatio intelligentiarum est per differentiam inequalitatis naturalis. ergo et mul-
Contra 1. tiplicatio animarum. Ad oppositum Augustinus lxxxiii q. q. vi. dicit quod omne quod est aliquod speciei
continetur aut sub [illegible] aut [illegible] anime. ergo omnes rationales continentur [illegible] specie. sed non
sub [illegible] immo [illegible]. sed constat quod omnia indiuidua alicuius speciei equaliter participant
naturam speciei. unde philosophus in [illegible] metaphysice dicit quod in indiuiduis eiusdem speciei non
est prius et posterius et prius. ergo omnes anime rationales cum sint in una specie anime discrete
solo numero equaliter participant naturam sue speciei. sed hoc non posset esse si essent in-
equales in natura immo tunc esset in ipsis prius et posterius sicut est in igne in speciebus. ergo con-
2 stat quod omnes sunt equales. Item Gregorius dicit in moralibus et in pastorali c. xvii. quod
omnes homines natura equales genuit. sed hoc esset ipso si crearentur anime inequales. quoniam ipso
est equalia [illegible] non quod [illegible] inequales. ergo [illegible] quod anime omnium
3 hominum sint equales. Item [illegible] comparatio angeli ad angelum [illegible] est suo modo
anime ad animam. sed omnes angeli quantum est ex natura et ex creatione sua sunt equales. ergo
et omnes anime. minor patet per Augustinum ad Orosium q. xvii. ubi dicit quod omnes angeli
equales creati sunt [illegible] quoniam natura angelica sit magis simplex ordinis
quam natura anime. si ista est equalitas ex creatione sua. ergo multo magis et in anime.
4 Item a summo iusto relegata est omnis iniustitia sicut a summo bono omnis in-
uidia. sed iniustum est quod eadem precepta dentur fortiori et infirmiori. ergo si una
anima est nobilior in naturalibus et potentior quam alia iniustum est quod eisdem preceptis
ligetur. cum ergo deus eadem precepta dederit omnibus hominibus et in omnibus animabus. ergo con-
stat quod iniustus esset nisi uideret unam animam in potentia adimplere sicut aliam
5 sed non esset hoc nisi crearentur equales in suis naturalibus. ergo etc. Item si anime sunt in-
equales aut hoc contingit ista inequalitas a parte scilicet a deo aut a se ipsis aut a parte corporis
aut a parte materie per generationem aut a parte materie per penitentiam quod plus non
habet in una quam in alia. sed non a parte corporis quoniam uidemus experimento quod habentes
nobilius et pulchrius corpus et fortius habent nobilem animam et magis obtu-
sam sicut non a parte sua quoniam secundum philosophum anima et quodlibet creatum a se non habet uirtutem
essendi immo autem et esse a solo creatore. ergo a se non habet una plus quam alia. quod deus
etiam non est ab agente scilicet creatore. quoniam cum per se habet sufficientiam et uniformitatem
ad omnia et equaliter in omnibus secundum unam dispositionem sicut dicit philosophus in i. de celo.
6 ergo uniformiter et equaliter eas producit. ergo non facit unam nobiliorem quam aliam. Item
dicitur in agentibus quoddam est quod est tota causa sui effectus ut deus. quoddam autem non ut
naturalia agentia. ergo sicut in hiis agentibus quod est tota causa sui effectus se habet effectus
ad suos effectus et effectus est ad ipsum. sed in summa equalitate producuntur
omnes effectus. sed in creatione animarum deus se habet equaliter ad omnes animas et omnes anime ad
ipsum. quia omnes immediate producuntur de non esse et sibi sunt ad bonitatem et omnes creat in · 06 ·
7 corpore. ergo omnes anime equales producuntur ab ipso. Item Augustinus xi. de ciuitate c. ii. dicit
quod anima rationalis solo deo melior est. constat autem quod anima in hoc sic preter ex-
cellentiam suam et uirtutem loquendi per totam speciem anime et non per hanc animam
uel istam. sed quod dicitur de non aliqua per totam speciem et est indiuiduo eiusdem speciei.
ergo de quibuslibet anima rationalis istud uerum est scilicet quod solo deo melior est. sed illud impossibile
non esset nisi sint equales. quoniam si essent inequales tunc superior esset melior inferiore. non ergo solo
melior est inferiore anima quod cum essentialiter et uiribus angeli. ergo necesse est po-
8 nere quod omnes sint equales et quod una non excellat aliam in natura. Item quecumque sunt con-
dita in eadem specie maiorem habent conuenientiam et paritatem nature quam ea que condita
sunt in diuersis speciebus. sed omnes anime rationales condite sunt in eadem specie. non sic autem anime et
angeli immo in diuersis. ergo maiorem conuenientiam habent et paritatem in naturalibus anime ad inuicem.

caret omni limitatione. Immo ad eius perfectionem oportet quod sit infinita et immensa. Hoc ipso autem quod est infinita et immensa, necesse est quod sit intima omni creaturae et intra eam et extra, et quod sit omnibus praesens. Sic igitur non est impossibile in ipso quod non possit se facere immediate et [illegible] in ipso perfectionis in ipsa quod non possit ab illa creatura absentare et removere suam immediationem et essentialem praesentiam. Necesse est igitur quod sit omnibus praesens per se ipsam. Item divina non est lumine immediate. Cum igitur ipsa sit summa et vivida lux, igitur sicut lux manens lux non potest non habere rationem cognoscibilis, quia lux est ratio formalis omnium cognoscibilium, igitur cum divina natura sit lux immediate, et sic lux per essentiam, non potest sibi sua immediatione facere quod sit praesens actu cognitionis disposito quam sit ei praesens in ratione cognoscibilis suo intellectui; et propter hoc non potest facere quin immutet et moveat potentiam cognitivam ad hoc sufficienter dispositam. Et sic dato quod anima beata sit immediate sufficienter disposita, non potest Deus se absentare ab eius cognitione. Verum est tamen quod potest Deus potentia absoluta ei auferre illam dispositionem et per [illegible] absentare se. Verum absentare se est dupliciter: vel per dispositionis ablationem, et sic non potest sine [illegible] ypotesi quod nulla [illegible] sit [illegible] per suae praesentiae remotionem sive absconsionem et medii interpositionem. Hoc autem modo non potest, et hoc ratione perfectionis est in ipso quod non potest aliter decere. Ad rationes pro parte alia, et primo ad primum quod ad voluntatem, quia voluntate [illegible] animae et conservat in ipsa illam dispositionem et habitum gloriae per quem videt ipsum. Ad secundum dicendum quod cum gloria potest se absentare dicendo quod hoc est et quia limitat [illegible] et potest suam praesentiam subtrahere et quia a natura sui nullus potest eum videre [illegible] ipsum. Ad tertium dicendum quod non est simile, hoc est secundum intellectum, quia facit se intelligi ab intellectu et potest ei subtrahere dispositionem per quam ab ipso intelligitur, verum non est sic de divinis intellectu, sed potius eius intellectus non [illegible] ei totaliter est passivus.

Secundo quaeritur hoc quod pro parte rationis intelligendi videat anima beata [illegible] divina essentia [illegible] Trinitatem personarum, quia divina essentia ostendit quomodo unitas praecedit multitudinem [illegible] intellectus. Igitur prius occurrit intellectui sub divina essentia in cognitione quam ipsa Trinitas personarum. Item omnium intellectuum est per sui quantitatem; igitur divinae per intellectum per suam [illegible], sed sua quantitas est essentia; igitur intellectus per essentiam, sed omne [illegible] per quam [illegible] intellectum [illegible] ab intellectu apprehenditur; igitur prius ratione intellectualis ut essentia quam Trinitas personarum. Ad oppositum ratio est in cognitione distinguendi, igitur intellectus rationalis est universalis omnium bonorum, prius fertur ad distinctionem, igitur prius intelligit personas distinctas quam essentiae univocatae, quae est sine omni distinctione. Item essentia divina est [illegible] in quo prius dat ei existere; hoc idem est primum essendi et cognoscendi, quia sic res se habet ad esse sicut ad verum et cognitionem, igitur prius est primum et ideo cognoscendi essentiam, igitur prius et per prius occurrit cognitioni quam essentia et Trinitas quam essentialis unitas. Responsio. Dicendum quod secundum rationem intelligendi essentia divina per prius videtur ab his et se offert et [illegible] visioni quam Trinitas personarum et hoc est quod sicut dicitur in libro de anima et spiritu, spiritus ex dono creatoris habet ad cognitionem veritatis et dilectionem bonitatis, non radio splendens lucis fuit perfusus et calore succensus. Tunc [illegible] sapientiae cognitione suo creatori assimilatur. Unde sicut quod lux est faciens se videri et calor faciens se amari, igitur ipsum divinum videtur in prima et ipsa veritas, ratio diligendi est ipsa bonitas. Quia igitur veritas est essentialis in divinis, immo est ipsa essentia, hic est quod essentia in veritate ratione cognoscendi se ipsam et personas distinctas, et ideo secundum rationem intelligendi per prius offert se cognitioni quam Trinitas personarum, sicut veritas et ratio cognoscendi se et personas ut distinctio omnium personarum. Ad primam rationem dicendum quod dicitur est duplex, scilicet essentialis et personalis, et si igitur divina essentia non offert se intellectui sub distinctione personali, quia non distinguitur personaliter, offert tamen se sub distinctione essentiali, quae ab aliis essentiis omnibus distinguitur essentialiter sublimius et gloriosius, et sub ista distinctione apprehenditur ea intellectus beatus quia sic est distinctissima et sua puritate clarius omnibus. Ad secundum dicendum quod esse est ipsum ut quod et quo, et quod [illegible] per distinctionem et omne personarum, non ipsum in se. Sed dico quod in secundo consideratur esse essentiale, essentia autem ipsa est suum, tamen esse habet in Trinitate personarum.

Tertio quaeritur utrum essentia et personae una visione et uno aspectu a beatis videntur, quod sic videtur

potior est intellectus quam oculus exterior. Sed magis naturaliter videt simul et uno aspectu quae sunt in diversa secundum rem quae distinguuntur. Sed oculus exterior simul et uno aspectu videt lucem colorem, figuram, magnitudinem, quae sunt diversa secundum rem; igitur multo magis intellectus beatorum personas quae sunt indifferentes secundum rem. Ad oppositum. Suppositum non suppositio essentiae, quod patet cum dicimus generat Deus quod sit essentia generare et generari; igitur in intellectu una intelligitur. Item fides in via succedit visio in patria; sed distinctae articuli de unitate essentiae et de distinctione personarum, et fides non simul [illegible] ista; igitur non videtur praecise in patria; minor patet, quia alius articulus est Deum esse et Deum esse trinum et unum, non fides uno motu movetur ad ista. Responsio. Ad istam quaestionem quod una visione et intuitu uno videbuntur essentia et personae, et hoc quia sunt una veritas et una pulchritudo intelligibilis. Quoniam enim sub hac ratione offerunt se intellectui, ideo una visione videbuntur; quoniam tamen essentia et personae distinguuntur secundum rationem, ideo in una visione et aspectu distinguet anima et videbit illum gloriosum totum, quae est essentia et personae una, at eius ratio videndi simplicissima, et distinguit sicut lux sub unitate vera, ideo simul et uno aspectu videbuntur. Ad primam rationem in contrarium dicendum quod sunt aliqui actus qui respiciunt personam secundum rationem personae, sicut actus notionales, sicut est generare et generari, et quia tales non conveniunt essentiae, ideo in ratione ad tales suppositio vel intellectio personae non supponit intellectionem essentiae. Sed cognoscere suum videre respicit ut ratio quae est essentialis et una in essentia et personis, ideo in comparatione ad actum cognoscendi una supponit suppositionem aliam et simul se habent in tali actu. Ad secundum dicendum quod licet plures sint articuli, tamen uno simplici habitu inclinante animam percipiuntur; illi autem habitui cognoscendi succedit visio intima et simplex omnium cognoscibilium in patria quae erit beatitudinis, et ideo simul et uno aspectu videbuntur, quod si non posset totaliter facere fides, hoc est propter imperfectionem eius et sui et sic patet.

Circa de angelis et primo utrum in corporibus assumptis utantur potentiis sensitivis quod non videtur. Item extrinseca forma corporalium est potentia mediante; sed quaedam est sensitiva cognoscens quae secundum substantiam et operationem dependet a corpore, quaedam quae secundum substantiam non dependet, sed secundum quandam suam operationem, prima est anima sensibilis, secunda est anima rationalis, igitur media est intellectualis quae non secundum substantiam dependet, non secundum operationem. Sed actus causat talis cognitionis non possit esse in angelis. Igitur et cetera. Sed omnis sensitiva cognoscitiva utitur sensibus in corpore dependet a corpore secundum operationem, quia operatio eius non fit sine corpore; igitur angelus non utitur sensibus in corpore assumpto. Item sensus in ultima divina completionem in distinctione aliqua quae est animalis et sensibilis animata sensibiliter; igitur distinguitur animal ab omni alio, igitur sentire est proprium animalis, igitur cum non competat esse animal, non competit sentire. Sed angelus assumpto corpore non est animal; igitur non in illo sentit; igitur non utitur sensibus in corpore assumpto. Ad oppositum sic dicit Boethius: oculus est singularium, intellectus universalium, quia singulare dum sentitur, universale dum intelligitur. Sed angelus in corpore assumpto cognoscit singularia in quantum sunt singularia; igitur in corpore assumpto utitur sensu. Item angelus in corpore assumpto assumpto videtur, audit, gustat suum comedere, ambulat, et habet quae sunt propria sensuum, sed actus praesupponit potentiam in agente; igitur angeli habent sensus et utuntur eis in corpore. Item vel patitur a corpore vel habet sensum, sed angeli patiuntur a corpore sicut ab igne infernali; igitur habent sensum. Sed eadem est natura sua conditio omnium angelorum; igitur angeli boni et mali habent sensus. Sed nunquam in otiosum est quod creavit suo sensu sic in assumpto corpore et cetera. Item Augustinus libro de divinatione daemonum daemones dicunt esse nimis sensu acerrimo [illegible] facile praedicunt ex hoc quod corpore praediunt aliquid; ista tamen hoc non est temporales sensus habent sensus in corpore; sed non est de omnibus angelis, quia conditores sunt; igitur angeli utuntur sensibus in corporibus assumptis. Responsio. Dicendum quod cum angelus sit substantia cognitiva a corpore separata et potest sensitiva sit potentia organo alligata, et utile habeat inclinationem ad organum et ad corpus, non habet esse sensitivum quamvis in potentia sua sit [illegible] cognitionem. Quod non habet utilem inclinationem non convenit cum ad corpus, immo quod de sua natura est et conditione est separata a corpore et quod non

est nata operari per corpus tanquam per instrumentum talis autem est angelus. Et ideo sicut [illegible] nominat potentiam organo alligatam et operantem per organum, nullo modo dicendum est sensum esse potentiam angeli et quod angelus nullam potest uti potentia quam non habet. Ideo non est dicendum quod utatur in corpore potentiis sensitivis et quod exerceat in corpore assumpto operationes vel actus potentiae sensitivae, immo quoniam cognoscit in tali corpore cognoscit per intellectum. Non enim in eo sunt alii quam intellectus. Ad primam igitur rationem in contrarium dicendum quod angelus cognoscit singularia per intellectum, sed intellectus habet potentiam cognitivam distinctam secundum rem ab intellectiva, habet secundum rationem solum et modum cognoscendi. Intellectus enim duobus modis potest cognoscere rem: uno modo accipiendo rei quidditatem et abstrahendo eam et separando ab appendiciis materiae, et sic cognoscit rem per modum intellectus; alio modo potest cognoscere rem prout hic est et nunc et ut praesentes, et sic cognoscit per modum sensus, et hoc modo cognoscit particularia in anima quod in anima separata. Et quia primo modo cognoscit per rationes vel res abstractas, tamen in cognitione applicatas ad ipsa cognita particularia, ideo dicuntur esse intellectus universalium, sed non particularium, quia est rerum praesentium sicut hic et nunc et ut praesentes quae sunt conditiones particularium, et est intellectus angelici huiusmodi duobus modis potest cognoscere res per cognoscere et singularia, et talia differunt tamen secundum rationem et modum. Ad secundum rationem quod angelus videt et audit et cetera, dicendum quod isti actus possunt exteriores ab anima non sunt a potentia sensitiva quae est distincta ab intellectiva, non exercet eos per organa corporis assumpti, hoc exterius in corpore non per corpus, et hoc per similitudinem in similitudine et intellectiva. Unde in videndo [illegible] aliquis oculis clausis sive apertis, et hoc apparet oculos et labia moveat et manum extendat corporis assumpti, non tamen facit per ista, sed solum movet in ista. Ad tertiam rationem quod non patitur a corpore non habet sensum, dicendum quod istud verum est de passione sensibili, quia non est passio angeli ab igne infernali, patitur enim per sensum spiritualem quod non est aliud realiter quam intellectus sui affectio, anima non autem per sensum corporalem. Ad quartam rationem Augustini dicendum quod aliquis potest dici sentire duobus modis: uno modo proprie per potentiam sensitivam quae habet operari per organum corporale, et sic est sentire in animalibus; alio modo proprie modo cognoscendi, quia secundum cognoscit rem ut hic et nunc et ut praesentem, digerendo aspectum suum ad ipsam, et sic dicitur angelus sentire, et hoc modo daemones vel [illegible] corpora aerea praecellunt animalia; non dicitur esse iste sensus corpora aerea, quia exercent ipsum per corpora, cum corpora aerea sunt corpora sumpta et ita non sit aptum ut sit instrumentum sentiendi, sed in corpore quia talis assumptio realiter sentiunt.

Secundo quaeritur utrum angeli illuminent animas in cognitione veritatis, et quod sic ostenditur. Dionysius dicit quod tres sunt actus angelici, scilicet purgare, illuminare et perficere; sed hos actus non habent animae inferiores vel superiores, sed potius eorum, ut dicit Dionysius; igitur habent eos vel hominum vel animarum; igitur illuminant animas ad veritatis cognitionem. Item lumen spirituale magis est communicativum sui quam lumen corporale, quia simplicius; sed lumen corporale communicat se aliis; igitur lumen spirituale angelicum communicat se aliis, igitur animabus, sed non communicat se sine illuminatione, igitur et cetera. Item ab extremo in extremum secundum legem divinam est devenire per medium; igitur homo qui est inferior vel divini et angelorum et angeli sunt medium, mediantibus angelis recipit illuminationem a Deo, et sic angeli illuminant animas suas hominis. Ad oppositum. Si illuminaverint animam, hoc est ad cognitionem corporalem vel imaginariam sive spiritualem vel ad intellectualem. Non primo modo, quia non habent lumen corporale; non secundo modo, quia non habent species imaginarias, non lumen imaginarium, quia illa non sunt organo separata a materia; non tertio modo, quia lumen intelligibile, quia tale est proprium intellectus; sed non potest se vel esse [illegible] sunt. Igitur non possunt istud lumen animabus dare, quia proficient eas. Igitur non possunt animas hominis illuminare. Item Johannis primo: erat lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, et exponit Augustinus quod nullus illuminat nisi per ipsum, igitur non per angelos. Responsio. Dicendum quod animam illuminari vel hominem hoc potest intelligi dupliciter: uno modo per modum irradiationis et informationis, alio modo per modum excitationis eam ad cognitionem et dispositionis. Si primo modo, sic [illegible] solus quod habet perfecte animam quae est imago Dei et similitudo expressa potest ipsum illuminare, et hoc est quod dicit Augustinus quod mens nulla interposita natura

a primo veritate formatur solus nisi Deus qui est lumen spirituale et intelligentiae intimum, quia potest in ipsam irradiare lumen et potest ipsam informare in lucem et veritatis cognitionem. Si secundo modo, sic dico quod angeli boni illuminant animas, scilicet excitando et disponendo, et possunt eam illuminare primo in cognitione imaginaria, quia per applicationem suam ad animam possunt movere phantasmata sicut quae anima se convertit, quia phantasmata manentes in anima operando igitur sic imaginativam possunt animam excitare ut videat talem visionem scilicet per combinationem et compositionem phantasmatum talem vel talem quae facit imaginativa animae ad motum ipsorum. Secundo in cognitione intellectuali, et hoc dupliciter, scilicet offerendo, quia angeli sunt specula, unde offerre possunt animae species quas habent. Et secundo exprimendo sive suggerendo ea quae concepit angelus, sicut doctor extrinsecus loquens excitat intellectum et praeparat viam ad intelligendum. Angelus enim est lumen excellentius quam sit lumen intellectus nostri, et cum habeat actum sui usum spiritualem locutionis et inspirationis, potest suggerendo animae sive loquendo suo modo animam ad cognoscendum excitare, non igitur illuminat lumen infundendo sive [illegible] infundendo, sed disponendo et excitando, et hoc scilicet offerendo ut speculum et exprimendo per locutionem sive [illegible] actum, ut patet. Responsio ad omnes rationes utriusque partis.

Tertio quaeritur utrum in angelis sit cognitio matutina et vespertina, quod sic videtur, quia constat quod angeli boni non minorem habent potentiam cognoscendi quam animae; sed anima glorificanda cognoscebat res in proprio genere et in Verbo, igitur cum non possit carere cognitione matutina et diurna, sicut habent istas cognitiones. Item non extrema est ponere medium; sed est quaedam substantia cognitiva quae sit uno modo cognoscens, sicut Deus. Est autem quaedam quae immediate solum sit et uno modo, sicut intellectus humanus; igitur est medium quae possibilis sit pluribus modis cognoscere; hoc autem non est nisi angelus. Igitur cum multis modis cognoscendi in ipso nominentur per istas cognitiones sic habet easdem. Ad oppositum. Cognitio matutina et diurna sunt per aspectum et inclinationem ad superius, scilicet ad unum; cognitio vespertina per aspectum et inclinationem ad inferius, scilicet ad creaturam in proprio genere. Sed ipse est unius et idem simplex sine motibus et inclinationibus contrariis; igitur intellectus angeli qui est simplex non potest sic ad cognoscendum istis modis. Item angelus magis assimilatur Deo in essendo et cognoscendo quam anima; sed Deus non potest intelligere plura nisi uno modo, scilicet se ipso. Sed intellectus humanus non intelligit simul nisi uno modo; ergo [illegible] assimilatur Deo, igitur multo magis non angelus qui est Deo similior et nobilior. Responsio. Dicendum quod secundum beatum Augustinum IIII super Genesim quod angeli sit habent cognitionem matutinam et diurnam et vespertinam, et appello cognitionem diurnam quam cognoscunt in plena luce sive in Deo; cognitionem vespertinam quam cognoscunt creaturam in se ipsa sive in proprio genere; cognitionem matutinam per quam cognoscunt creaturam ex eius cognitione consurgit ad laudandum et amandum creatorem et refertur ad cognitionem ipsius quem habet in Verbo, et hoc dicit beatus Augustinus XI de civitate Dei, VII, et cetera XXIX. Habent igitur cognitiones istas angeli sicut et patet hic, quia cum intellectus angeli sit summe dispositus ad cognoscendum per intellectum et ipsum intelligere per se sit et perspicacissimum et intimum tanquam omnium necesse habet angelus super ipsum intellectum. Item est intellectus angeli sic perspicacissimus et perspicuus et superius omnium et inferius non potest aspectum eius circa in proprio genere sui in ipsa non latere, et hoc est cognitio vespertina. Praeterea cum intellectus angeli sit ordinatissimus non potest circa creaturas cogitationes in laude et dilectionem creatoris non referre, et in cognitione matutina ex quibus apparet quod necesse est angelum bonum sit istos modos cognoscendi habere. Ad primam rationem in contrarium dicendum quod intellectus angeli et sic in unum in [illegible] habet tamen plures aspectus, et quamvis [illegible] sine iniquitate potest sibi motum quo diversa percipiuntur est per praesentiam huius in creaturis non avertit ab eo, potest inclinare ad creaturam considerandam. Unde non minuitur exemplo per minimum, cum quia lumen intimum eius est ei perspicuum tamen et quod per praesentiam non debilitatur, sed potius vigoratur intellectus perspicacitas, certa possunt intelligere sic simul, videmus radium et quod sunt circa radium. Ad secundum rationem dicendum quod ex imperfectione intellectus humani est quod non intelligit simul nisi unum, et quod non nisi illo uno modo quo intelligit.

156

Quarto de anima et hoc utrum anima separata utatur sensibus. Quod non ostenditur. Philosophus in libro de sensu et sensato: immo quoniam sensus est in eo anime per corpus, et ideo de [illegible] ad usum, et non [illegible] ad potentiam. Ergo anima sine corpore non utitur aliquo sensu. Item Augustinus ad Volusianum dicit: sentire non est nisi viventis quod ab anima et corpore, non sine corporis instrumentis. Intendimus audiendi cernendi utimur sensibus. Ad oppositum. Constat quod anima separata habet naturam potentiam, habet et obiectum sensibile presens, id est obiectum generat speciem suam et presentat anime, in qua est in potentia ponere mediante specie sensibilem generare presentem. Sed per illa non restringitur ad cognitionem, quia potentia cognitiva et obiectum et species et ideo presentem. Ergo anima separata utitur cognitione sensitiva, et ita utitur sensibus. Item potentia in substantia non est nisi ad agendum vel operandum. Ergo frustra remaneret potentia sensitiva in anima separata si non haberet actum, quia secundum philosophum frustra est potentia que non ostenditur actu. Sed non est aliquid quod adsit frustra in anima separata. Ergo et cetera. Responsio. Absolute dicendum est sicut et philosophus dicit: anima separata non habet usum potentiarum sensitivarum. Immo quidquid cognoscit cognoscit per intellectum vel intellectualiter. Non enim est vis sensitiva que non solum habet iudicare de presentibus, verum etiam de sensibilibus, tamen intelligit. Et ideo dicendum quod habere est: quoniam potentia sensitiva est potentia alligata et dependens ab organo corporali et a materia corporali sic esse et sic operari, sicut in aliis. Et quia habet virtutem eductam in esse de potentia materie et habet radicem in materia, et ideo corrupto corpore corrumpitur in aliquibus, que dependent solum sic operari et non sic esse, et hoc quia in non educta de potentia materie, sed creata in corpore liberam animam. Ideo in homine non corrumpitur sed separatur potentia. Sed manent in anima corrupto corpore, carent tamen operatione. Et hoc quia cum operatio illa sit materialis et species sensibilis non sit depurata ab appendiciis et conditionibus materie, non potest in illam exire sine corpore et sine organo sensibili. Non unquam sentit sensitiva sed intellectiva. Ideo potentia spiritualis non habet et sic non habet proportionem ad illam. Non corpore mediante non anime separata proportionem potentiam. Cum anima sit separata sic ipsa habet potentiam sensitivam ut sit intellectiva, et hoc vult philosophus quando dicit quod sentire est passio vel operatio coniuncti. Ad primum rationem dicendum quod procedunt ab insufficienti, quia in non sufficit cum non est ponere organum. Ad secundum dicendum quod non sunt frustra, tamen quia decorant animam et integrant et complent plenum posse anime, que est quedam totum potestativum, tamen quia non habent in actus suos exire non est anima creata cum corpore, et ad hoc sunt ei date, scilicet integrandum per corpus.

Secundo queritur de anima quantum ad verbum mentis quo scilicet intelligit se ipsam, et queritur quid sit verbum, videlicet sit qualitas vel quid aliud. Quod sit qualitas ostenditur: Augustinus nono de trinitate capitulo undecimo dicit quod verbum mentis est eius notitia que est similitudo et imago, et verbum est. Sed constat quod similitudo dicit qualitatem et non actionem vel motum, quia similitudo est differentia eadem qualitate. Ergo verbum mentis quod est sua notitia non est actus vel motus sed qualitas. Item si motus non est motus, sed verbum mentis est eius motus vel actus mentis, quia gignitur a mente in arte mentis, ergo non est mens vel actus ipsius mentis. Ad oppositum Damascenus i. libro capitulo [illegible]: verbum est naturalis intellectus motus, secundum quem movetur et intelligit et cogitat velut lux et splendor. Ex his habetur quod verbum mentis est motus, secundum quod naturalis intellectus motus est. Ergo non est qualitas, immo potius actus mentis. Item secundum Anselmum verbum est ipsa cogitatio, sed cogitatio nominat actum vel motum, non qualitatem. Ergo et cetera. Responsio. Dicendum quod secundum Augustinum et Anselmum mens dicit se et dicendo se cogitat se. Mens ergo dicendo se, sicut dicit Anselmus, generat sui similitudinem que se ipsam exprimit intellectui, que eius notitia dicitur et verbum. In quantum similitudo vel species que est verbum in se et absolute est quedam qualitas, sed tamen est quedam qualitas actualis que cum motu annexa. Et loquitur de verbo quod dicitur notitia actualis et non habitualis. Sicut verbi gratia lumen quod est in aere est in continuo fluxu et generatione a corpore solari, similiter species est semper in continua generatione ab ipsa mente; verbi gratia species est annexa motui mentis, quia cessante mente ab actu cognitionis sui desinit illa species. Et si mens cogitat se, generatur a se mente. Sicut ergo illa species semper est annexa motui mentis. Item illa species generata actu movet et immutat ipsam aciem mentis ad intelligendum et cogitandum. Et sic quia semper est coniuncta motui sui actum appellatur motus. Et hoc est quod dicit Damascenus, quia per ipsam mens intelligit et intelligit et cogitat, quia non sufficit intellectus ut cogitat actu. Et ideo non est actus vel motus essentialiter, sed est qualitas quedam et est qualitas actualis, et per hoc patet solutio ad primum obiectum de Damasceno. Ad secundum patet solutio, quia verbum dicitur cogitatio, hoc dicitur causaliter, quia similitudo sunt hec, scilicet mentem suam speciem gignere et se ipsam actualiter cogitare.

Tertio queritur utrum verbum mentis sit idem essentialiter quod mens vel differens a mente, et quod realiter. Quod sic ostenditur, quia quecumque se habent sicut prius et posterius in essentia differunt realiter. Verbum mentis sive imago in qua dicit se ipsam et ipsa mens sic se habent. Ergo differunt secundum rem et essentiam. Minor patet per Augustinum xv. de trinitate capitulo xv.: solus deus intelligitur habere verbum sempiternum sibique coeternum. Item secundum Augustinum gignit se ipsam. Verbum mentis est proles mentis et gignitur a mente tanquam proles. Ergo differt a mente secundum essentiam. Ad oppositum Damascenus i. libro capitulo vi.: verbum naturale de intellectu procedens est potentia id est cum intellectu [illegible], sed sunt unum ens. Ergo non differunt substantialiter mens et verbum eius. Item idem videtur per Anselmum in monologio, quod probat consubstantialitatem verbi in creatore eius dicens per eam consubstantialitatem verbi mentis cum ipsa mente per quam simul dicit se. Responsio dicendum.

Quarto est de ascensu animarum salvandarum ad celum empyreum. Et est questio utrum ad istum ascensum necessarium sit eis ministerium angelorum, quod per se ipsas adiuvante per gratiam possunt illuc ascendere. Quod sine ministerio angelorum possunt illuc ascendere et quod descendunt in genere ostenditur. Augustinus xix de civitate dei capitulo xiii: pax omnium rerum est tranquillitas ordinis. Ordo autem est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio. Ex hoc autem dicto habetur: prima est quod rerum omnium creatarum est ordo; secunda est quod secundum dispositionem et nobilitatem rerum habent loca sua disposita in universo. Nobiliori ergo creature debetur locus nobilior, et nobiliori nobilior, et nobilissime nobilissimus. Ergo cum anima rationalis sit creatura nobilissima, ergo ipsi maxime [illegible] inter creaturas et quod est de dote universi debetur nobilissimus locus tanquam sibi proprius et debeatur in universo. Sicut ergo videtur in universo sic dicit philosophus quod unumquodque fertur ad suum proprium locum non prohibitum, dum a quo eius gravis moveretur vel duceretur, et in videtur in celestibus. Ergo multo magis in est in anima rationali que est simplex et potentior quam aliud corpus quod ipsum se ipsum. Igitur propria virtute per se movi et ascendere ad locum glorie sibi scilicet ad celum empyreum. Ergo non indiget aliquo angelo ipsam portante et sine angelorum ministerio potest. Item Ezechiel xxxii: fili hominis cane carmen lugubre super multitudinem huius, id est glossa, quod anime peccatis mortue pondere eorum ad inferos detrahuntur. Ex hoc obicitur, quia tamen quod potentior et fortior est gratia super quam culpa sive peccatum, ergo fortior et potentior est gratia vel glorie quam peccatum vel damnationis et pene. Si ergo per peccatum sufficienter trahitur anima ad damnationem et ad locum damnationis sine aliquo ductore vel exteriori ministerio, sicut dicit predicta glossa, ergo multo magis anime salvande virtute gratie possunt ascendere ad locum glorie sine angelo ductore vel ministerio. Item Augustinus xiii confessionum: pondus meum amor meus, eo feror quocumque feror. Constat autem quod sicut amor malus et inordinatus est pondus ferens et inclinans versus penam, ita amor sanctus quem habent anime salvande est pondus inclinans et ferens ad locum glorie. Si ergo anima eo pondere fertur quocumque fertur, et non est minus potens illud pondus spirituale quam pondus in corporibus, quo feruntur corpora ad locum suum sine extrinseco motore, ut patet in gravibus et levibus, ergo anime bene isto pondere feruntur ad locum glorie sine extrinseco angelo motore. Item omne locabile cui debetur locus proprius potest sibi ferri ad ipsum, sicut vult Augustinus, et quod tamen possit in debitare et distare habet ad omnem locum. Ergo cum potentia per se moveri quam est de se ad unum sicut ad alium. Si ergo per se ipsam sine angelico ministerio potest moveri ad alia loca, ergo pari ratione ad celum empyreum, et cum sit ipsa ergo potest ad ipsum moveri per se in

glorie ad locum scilicet. Minor patet, quia in libro de anima et spiritu capitulo xxvi dicit quod anima sua substantia spiritualis simpliciter caret pondere figura et colore. Item omne id ad quod se ipso ipsum est ipso. Sed dato quod anime non possit ascendere in celum empyreum sine ministerio angelico, ad hoc sese ipso, ergo et ipsum potentius quam ipso. Ergo eius oppositum est dicendum, quod autem sequitur ipso est inconveniens, quia ex hoc sequeretur quod deficiente omni angelo nulla anima beatificaretur, que est ipso. Sed Augustinus libro i [illegible] dicit quod cum deus fecerit creaturam rationalem ad beatitudinem, in potestate eius ipsum non fecit de ipsa quod disposuerit, scilicet quod sit beata. Item Augustinus dicit prologo capitulo xxv quod beati erunt omnipotentes sua voluntate sicut deus est omnipotens sua. Ergo sicut deus plene per quod vult sine alterius ministerio, ita anima beata plene per quod vult sine alterius ministerio. Sed constat quod ipsa vult optinere locum glorie scilicet celum empyreum. Ergo constat quod istud plene per se potest sine angelico ministerio. Item Augustinus libro xxii capitulo xxvi dicit quod anima rationalis inter eas res que a deo condite sunt omnes superat. Ex quo arguitur quod anima rationalis nobilior sive ultra extendit se corpora et celestia et omnia, ergo virtus anime et potentia extendit ultra illa corpora. Sed quanta est potentia tantus est actus. Ergo anima rationalis virtute sua propria per se facere et movere ultra in corpore. Ergo super celum empyreum per se ipsam sine ministerio angelorum potest ascendere. Item anima rationalis beata perfectior redit ad deum creatorem suum et beatificatorem quam ab ipso exivit. Sed constat quod exivit ab ipso in sua conditione sine aliquo ministerio. Ergo multo magis redit et redire potest ad ipsum sine aliquo ministerio scilicet angelorum. Sed constat quod reditio eius ad ipsum omnino completa et consummata est per gloriam et per adeptionem loci glorie. Ergo ad gloriam et ad locum glorie ascendere potest sine ullo alio ministerio. Item omne mobile ad locum habens in se dispositionem sufficientem et sufficienter disponentem ad ipsum movetur per se sine extrinseco adiuvante ad illum locum. Sed anima beata ascendens ad celum empyreum est huiusmodi. Ergo sine angelorum ministerio potest moveri ad illum locum. Ergo non indiget ullo mi-

mistio · q̄ iōe p3 · qm̄ tal' aīa iā h̄3 suā btūdīnē · b̄ī° x̄ cū n̄ paci
at' ipsōm aq̄ · ē suffici dispō ad istū loc̄ glē · q̄ ꝑ ipm̄ ē
ꝛ ad ipm̄ ordiat' · It aug̃ · li · de qonedra · pdesti · ꝛ g̃ · c li · ar · 6 ·
ye d̄r · q̄ ū ē īdigen̄ i ȝ mīsiā · h̄3 tales aīe nulla hn̄t misiā · g̃
n̄ ulla īdigen̄ · g̃ n̄ īdiget ang̃ mistio ī aq̄ · It cīl ȝ ī illūd
q̄ quād a īn ē sūe dispoīta n̄ hn̄t ad repugn̄s for introducēde
q̄ statū · h̄ illā ȝ n̄ īdig3 extrīn° aq̄ depn̄deat · h̄3 ostat q̄ aīa dēcedēs
in g̃ · n̄ hn̄s pgā · nllm̄ h̄t repugn̄s glē · nȝ loco glē · āmēo ipi
glē · g̃ statī qm̄ decedt ꝑ3 q̄ tal' ē h̄t btūdīnē sū glām ꝛ loc̄ glē
sn̄ ext̄ mīstrīe · g̃ n̄ īdiget ad h̄ ang̃ mīstio · It aū · xxii · de
ci · c · 30 · Certe u uol3 spē · i ē · pau' co͞e · g̃ aīa bā relicto co͞e si
ut co͞e suū ē ī celo ēpyreo · statī ꝑ ipm̄ ī mōne ꝑ seipm̄ sn̄
ā mistrīe · g̃ ī loco mag̃ se ꝑ ꝑ ad celū ēpyreū moui ꝛ ascn̄
de sn̄ aū mīstrīe · It ca sr̄ q̄ motū īpediūr ꝛ q̄ faciūt q̄ mo
īdigeat adiuuante · ꝑ ē īpō mo · sm̄ ē īclīnā n̄t ad loc̄ c̄rīū · t
ē īpō co͞e · h̄3 nllm̄ istoȝ īpedit mot' aīe be ad cel' ēpyreū · g̃ co
stat q̄ seipā sn̄ ali adiuuāte ꝑ moui ad ipm̄ · It aug̃ · li ·
de lib̄ · arb̄ · de agl' poāt ēē agl' corpū loȝ dīcns · h̄ ueloci ex
ī radio sol' h̄ ītui q̄ statī orto sole ī plaga orientali ꝑrigt us
ad ultīa plage occi · ut ī eo ꝑendant n̄ ēē ī pō · q̄ de tnā dnis
sutā ueloci · h̄ g̃ · ēt uelocitas ho bt · ꝛ roe co͞e ꝛ roe aīaȝ · si g̃
radi' sn̄ ā mouere ł digne extrīn° ēīt siuū mot · g̃ mīto mag̃
co͞e glosū ꝛ aīa bā ī maiori ueloi ꝛ sn̄ extrī mistrīe ēit o͞e
suū mot · g̃ n̄ īdig3 ī aīa bā aq̄ mistrīe ali ad h̄ q̄ ascdat
ad celū ēpyreū · It aug̃ · de lib̄ · arb̄ · de fide · d̄r · signat ī qbȝ
anglos uale ostar · mia uo fiert ualeat · ē g̃ eīs siles fuim' sui
q̄ ī te uiuoes u' erim' · q · d · n · si g̃ aū ł ur̄ sola pt̄ se tare
ū uolūt sn̄ mīstio extrī · g̃ si ꝛ be aīe sn̄ mīstio ipoȝ an
Ad opp° ob' sic · dio · de iarchia angē · d̄r · q̄ lex dinī ē ab īfimi
ꝑ me deuēire ad supprmi ꝛ eo · h̄3 aū ut nos ꝛ dm̄ ē medii ꝛ h̄ ꝑ
rōm sui mistu · g̃ aīa mediaū anglis h̄ deuēire ad suppma
· s · ad btūnī ꝛ loc̄ btūdī · cū g̃ lex dinī sit ītui ꝛ īmo · g̃ nece ē
aīaȝ ab īfimo statu h̄ mor' deuēire ad loc̄ glē · mediaū ang̃
g̃ īdig3 ad h̄ mistio anglor · It hugo · i · li · s' iar · c · vi · hui'
iarchie · i · pīcīpat' sacr' rer' regīm̄ īmo · ī qbȝ suma pat' ē · q̄ īpat
tm̄ · ꝛ ifima ē tm̄ īpat · ꝛ me q̄ īpat īferiori · ē a sup̄iori īpatur
ex q̄ appȝ q̄ iarchia hūa sbtā ē supr iarc dīne ꝛ ang̃ · g̃ in
adeptōe ꝑfcōis ulte maxe īdig3 adiuto ꝛ mīstio pat' ang̃
g̃ ad h̄ q̄ adipiscat' ꝑfce glām suā · ꝛ loc̄ glē · īdig3 aīa ange
mīstrōe · It apte d̄r h̄ · aug̃ · s' l' · nuloȝ · c · iiii · s' illū textū
tabnaculm fedis ꝛ scm̄ sctoȝ īgdient aaro ꝛ filii eī · ꝛ ē · ī d̄r · In glō
tabnaclm testioꝝ s' o͞s sci q̄ sb testio dī censet · In h̄ tabna
s' qda minis ꝛ g̃ celsiores h̄ hos o͞s ꝑcari nece ē ī hūiis ut
ē oppinoe q̄ angli q̄ ordiati s' ꝑ eos q̄ h̄edi capiūt salutis
eos ꝑcari · Ex hac auct' plane h̄r q̄ aīas bas nece ē ꝑcari ab
anglis ad loc̄ l glē · g̃ īdiget ang̃ mistio · It sic uit ꝑhs ·
o͞e q̄ educit de pō ī actū educit ꝑ ād actu ens ī suo gnēe ꝛ q̄
h̄t ꝑte s' ipm̄ · h̄3 aīa ē mō ad locū glē ex' de pō ī actū · g̃ nece
ꝑ ad sui gnis q̄ h̄ ꝑte s' ipm̄ q̄ ē actu ens ł h̄3 n̄ tale ē n̄ an
glis bt̄ · q̄ dō n̄ ē eiū gnis ꝛ aīa ē sn̄ ł o͞e genꝰ aīa ā ꝛ anglis

s' ī gnēe intellectual' cre · It anglis bt actu optinz loc̄ glē · g̃ aīa nō
īdig3 mistio ang̃ ad h̄ q̄ ī mo ueat · It eīl ē q̄ coeq̄ndeī ꝑmy
ad mitū ꝑ pportōn · ē nec ꝛ tiuit · q̄ ē ꝑ o͞e dīne s' sū dīe eq̄
tatis ꝛ sapie · h̄3 aīe ꝑparuīt ang̃ mistiu ī ł mito ꝛ ī īdiget ī
g̃ ꝛ ī ꝑmio · q̄ n̄ ē coeq̄ndeī ꝑpor ꝑmiū ad mitū · q̄ cū nece s'
ēē · nece ē q̄ aīe ī adeptōe sui ꝑmiȝ ꝑparat ang̃ mistiu · It sic
d̄r ꝑhs · ꝑ q̄ unūq̄ ē tale ꝛ ipm̄ mag̃ · h̄3 aū mistiu aīabȝ ī mito
ꝑ adeptōm sue salutis ł ꝑmii · h̄ hebr · u · d̄r q̄ s' ī mistiu mis
si ꝑ eos q̄ h̄edi capiūt salutis · g̃ mito mag̃ ī ꝑfca adeptōe
ꝑmiȝ · nece ē eos mistre · s3 ī ē · ī ascsu ad celū ēpyreū · g̃ ī nēm
ē maxe aīabȝ saluādis mistiu ange · It s' · i · ii · s' · vii · cardiēs
hostioȝ domi intideus ꝛ ē · d̄r glō · cardiēs hostioȝ domi īteoris ang̃
s' mistia · q̄ nob̄ de co͞e ēgslis uite īcrīū celestis reserāt · h̄3 ostat q̄
aīe saluande reserans ītrīū celestis uite ē nēm · g̃ mistiu ang̃
nēm ē aīabȝ ad intreūd ꝛ ad ascnād ī celū · It si āq̄ ꝑfco n̄t
h̄ ād suū nle ꝑfcible · ip ꝑfco n̄r respuit q̄ s' c̄rīa suo ꝑfci
bili ꝑpue si ē tal' q̄ h̄at appetitū nle ꝛ īclināt ad ł ꝑfcible
h̄3 aīa ē ꝑfco co͞e ad q̄ ꝑficit h̄t nle īclinā · g̃ respuit nr o͞e ī
q̄ ē c̄rīū ipi co͞e ab ꝑpa ꝑficō · h̄3 celū ēpyreū c̄rīū ē co͞e ꝑfico ab
aīa · q̄ co͞e ī de n̄ sua ē gue ꝛ dēscsū · Celū x ēpyreū sursū est
ꝛ cōtrariȝ dispōnū · g̃ aīa nr respuit celū ēpyreū · g̃ n̄ ꝑ ꝑ se
ad ipm̄ eleuari sn̄ adiuuāte · h̄ n̄ ad h̄ ē apta qm̄ anglis g̃
aīa sn̄ mistio anglor n̄ ꝑ eleuari ad r · s · ad celū ēpyreū ·
It ē o͞s aīe roales sit eīd spēi ꝛ sili m ꝛ ꝑpor meant uitam
etnā · s · ī co͞e ꝛ ꝑ co͞e īstalr ꝛ ꝑmiū debeat rndre mito · g̃ sili
dz ēē mod' ī o͞ibȝ aīabȝ ascndodi ad glām · g̃ osili m ꝑigūt
o͞s ad glām · h̄3 d̄r apl' · i · tessa · iiii · O · d̄ nos q̄ uiuim' rapiem
ē ill' ī nubibȝ obuiā x̄ ī aera · glō · rapiem ab anglis · si g̃ ī
ascndet ꝑ rapal angloȝ · g̃ ꝛ o͞s alie aīe · It ē moui sic opp
prī ꝑs ut queire rei ꝑm q̄ ipi · ū ꝛ ꝑhs d̄r q̄ ipi n̄ mō · g̃
moui mag̃ q̄t co͞e q̄ spūs · h̄3 uide q̄ ista co͞e gūa ł leuia se
ipis ꝑpa uir' ad locū n̄ mouet īmo īdiget extrī uir · h̄ gue
n̄ mo' suffic' ad locū gn' · īmo ꝑ ꝑhm īdiget loci attcōe
g̃ mito mag̃ spūs hūani ē sit mi' apt' ad mot' q̄ co͞e īdig3
extrī uir' ad suū mot · sn̄ x ue aptioe ē ad īfluend s'
ipm̄ q̄ ange · ut' cītas dio · g̃ spe hūani ī l moti īdigent
ange mistio · It īclinā aīe ad co͞e mioȝ ē ꝛ ītmioȝ qm̄
īclinā eī ad ām loci ꝛ ꝑq̄ ē separata · h̄3 aīa n̄ ꝑ ꝑ se ipm̄
redire ad suū co͞e · g̃ mito mag̃ n̄ ꝑ ascnde ad ām loc̄ ꝑ se · g̃
n̄ ad celū ēpyreū · g̃ ī maxe īdig3 ang̃ mistio · Qz x ꝑ se n̄
ꝑsit redire ad co͞e ꝑ3 ꝑ dam · ii · li · c · iiii · q̄ ē hoībȝ mors
h̄ ȝ anglis casus · sic aū g̃ ꝑ casū n̄ ꝑt ꝑ se redire ad cel'
ī nec aīa ad co͞e suū · Rn̄ · dd · q̄ ot h̄ aliq̄ dicunt q̄ ad h̄
q̄ aīe exire a co͞e sn̄ aq̄ c̄rīuali ꝛ ē g̃ celū ascndeit · nēm
erat auxiliū angloȝ · h̄3 ostat eos errare ē aīe tales statī
ꝑ exitū · sit be · ꝛ do īmediate adhēant ꝛ s' extit n̄ īdigant
alie c̄rē auxilio · ꝑpea dd · q̄ nllo auxilio alr c̄rē īdi
gent ad h̄ q̄ ī ascndat · h̄ ad h̄ iudd · s'r° ē q̄ origīt loqui
de celo ēpyreo a roe sue n̄ · in q̄ · s · ē co͞e nobilissim ꝛ ꝑ o͞iȝ
ambiēs o co͞e · ac ꝑ h̄ hns intrītōm loci uitl ī n̄ ł īmediate ł

īmedi · a inq̄ ē ydoneū ꝑ suā īmutabilt ꝛ caret o͞is grīe eet
hītaȝ illoȝ q̄ · stat' ē ī oīoda qete · s' de aīa d̄r h̄ loq̄ · q̄ q̄ ad suā
n̄ȝ ꝛ iii tilez · ā q̄ ad eī glām · loqndo g̃ de celo ēpyreo ꝑ m
dico q̄ aīa ꝑ mn ꝛ nle ui ꝑ ī ascde sn̄ aq̄ adiuto sic anglis
s̄a ut d̄r aug̃ · aīa ȝ sba siplr ꝑ sn̄ co͞e sbsiste ī seip · ꝛ q̄ siplr
ꝛ spuāl' ȝ carens m co͞e · ꝛ n̄ depndns ab ea ꝑ s' seipm̄ libe re
flecti · h̄ · n · ē rō ꝑ aug̃ · c · vi · de ulbȝ · q̄ aīa scītia n̄ ꝑ s' se
reflecti qq̄m ut se ꝛ seipm̄ m me q̄ sp occurt eī ꝛ īpedit ne se
ipm̄ cogt ꝛ ne ł seipm̄ suffic' moueat · ꝛ q̄ h̄ n̄ ongit aīe ıd
ıd s' seipm̄ reflectit ī cogitndo ꝛ moundo · ꝛ q̄ sn̄ ponde ȝ ꝛ
mole co͞ea ıd ī dufferit se h̄ ad oem̄ loc̄ · ꝛ ıd sic loqndo q̄ roe
ꝑ moui ad uniū · ead roe ad ā · s' cū sit siplr ꝛ spūal' mi h̄
de m ꝛ pl' de sbe · ꝛ ıd mi' de pō ꝛ mag̃ de actu · ꝑ q̄ ī spua
les sbe a ꝑhis act' s' appllare · ꝛ de ang̃ · ꝑ h̄ d̄r da q̄ sp ȝ
mo · ꝛ q̄ sic ȝ ıd ꝑ seipm̄ aīa sic osidata ad celū ꝑ ascde ·
h̄3 loqndo de celo sm m · ꝛ de aīa ꝑ m · dico q̄ n̄ ꝑ · sic · n · ꝑ
n̄ȝ n̄ ꝑ attige ad glāȝ ī n̄ ad loc̄ eī · ū sic rex g̃ osiata ad
h̄ q̄ sit ī glā ī ꝛ īdig3 h̄itu eleuāte eā ad h̄ ut ascdat ad
loc̄ illū · h̄3 loqndo de aīa sm m · s · ꝑ descedit ē g̃ ꝛ sn̄ pgā aq̄
ꝑ ꝑ ipm̄ h̄itū glē q̄ ıd ē q̄ osūta g̃ ıd ꝑ se ipm̄ ascnde ·
Hoc ē sufficiēs ꝑm ē ad ī mouēd ē aīaȝ totalr ꝑficiat ꝛ osūet
ad rōm ū ꝑ ī c̄rīū dd · q̄ d̄r ȝ me · Est · n · me ꝑ rōm ꝛ o͞e
nēti · ꝛ ȝ me ꝑ o͞e ogitatis · q̄ g̃ aū ut nos ꝛ dm̄ sit medii
roe sui mistu · Hoc ē ꝑ roȝ ogitatis ꝑ o͞e ꝑeū uniūsi · ꝛ ī
ꝑ statū miti in q̄ ad h̄ ē h̄ uiatoȝ ꝛ istatū eē ophntū ul
tim · Imo adh ȝ ī statu īdigens ꝛ ꝑfcōis s' statū ultīo · ū g̃ ȝ me
nēti · ī lex dinī dcāt nēm ꝛ īmutable q̄ ab extimo ꝑue
ad extim · ꝑ me cinōi n̄ ē h̄ · ū x ȝ me ꝑ o͞e ogitatis ꝛ ꝑ sta
tu · ī lex dinī dcāt ꝑ ī statu q̄ ab extimo deueīt ad extimū
ꝑ me · h̄3 n̄ dcāt ıd ꝑ rōm nēti · h̄ ēdam ogri · ūn bn̄ dcāt q̄d
h̄ uiatoȝ ꝑficiat ad statū supprm̄ s' ad dm̄ ꝑ ang̃ mistiu
ꝛ h̄ ꝑ rōm ogitatis · h̄3 ꝑ statu ꝑ uiā ī q̄ aīa iā ȝ osūata n̄ō
dcāt istd ꝑ roȝ alie īdigeū nēti · Et si obicis q̄ h̄ uiatoȝ ī
dig3 ang̃ mistio · dd ē q̄ ē d̄r īdigeū · q̄dā ē ꝑ rōm o͞iode
nēti · sic gue īdig3 nēm ex motore ad h̄ q̄ moueat ad locū
sū sic ut loci attrhns · sn̄ alim ꝛ sic guāns ī n̄ īdig3 coopone
co͞e solaris ꝛ tal' n̄ ē ī · Est x ā īdigeū q̄ fudat' s' rōm ut
li ꝛ sic d̄r ād īdige eo q̄ ł ē utile · h̄ ē sn̄ q̄ n̄ ī bn̄ eēt ł n̄
ī comode ꝛ facili sn̄ expedire ād ꝑt · ꝛ sic h̄ ī statu uie īdig3
mistio ang̃ · q̄ ꝑ ī facilr n̄ expedire ꝑt ꝑfice · ꝛ si uita etiā
acqre ꝑ s' sol' ꝑt · In ꝑria x ł ī statu glē ꝑ morte neūt
m īdig3 · Ad ā q̄ obic q̄ hūana ꝑ me ang̃ ē sb dina
ꝛ q̄ h̄ ostitut' sb do mediaū anglis · dd q̄ istd ū ȝ ꝑ statu ui
e ī q̄ ho ꝑ oberrare ꝛ deuiare a fine · s' do · ꝑ statu x glē in
q̄ n̄ ꝑ deuiare n̄ ē ū ogiitatoȝ · c · ix · cel' · s' r° o͞s x ꝑ sin
glās giutes d̄r · sci anglis uri ꝑfules s' ꝛ n̄ aliā ob cām īpat
nob̄ n̄ ut nos reuocet a nr̄is erroribȝ ꝛ arrogancis · ī uni
ꝑti ꝛ cāe cogim q̄ sola nrā sal' ē ꝑ ī lo ꝑ rōm ogitatis ꝑ o͞e
ꝛ onerioni ꝑeū uniūsi q̄ h̄ epig' ut · s · sriora īfluāt īn
fiora q̄ diu ī textū s' ꝛ ꝑolli ad ād · ā x n̄ · ū sic co͞e sriora

m īfluūt ī h̄ co͞e īfiora q̄ diu sbsr mutabi sic alcāōm ꝛ gn̄oi
ꝛ co͞e · In fito x n̄ qn ō erit osūata ꝛ oplera · sic dico de anglis
ł hōis · Ad ā q̄ ō de uīb orig̃ · dd sic ꝑ3 ex ūbis eī ꝑcedntibȝ
ꝛ osequntibȝ q̄ īcipiūt · cū x solutū fuit ꝛ ē · ipe lō ī de ꝑrōne q̄
ad statū miti · ūn ult dr̄e q̄ hoīes illi q̄ gd' ī mito uarios
disfigunt · nece hn̄t ꝑcari ab anglis · ū istd ē ꝑcari ī mito · hōs
ē q̄ diu s' h̄ · īdiget ꝑca ne angloȝ h̄ ē adiuto q̄ s' ī statu ꝑi
closo ꝛ defci īnq̄ ꝑt cāe · ū īdiget ang̃ ꝑsidio ꝛ ꝑ d̄r nece q̄
· s · īdiget q̄ pares aduersarias ꝛ ut meli' ꝛ expediti' ꝑficiat ī suo
mito sic dcm̄ ē · ū nece n̄ accip ī ꝑre · s · q̄ q̄ n̄ ꝑt · s' h̄3 notat ī ī
digen̄ q̄ fudat' s' rōm expediens ꝛ utilis · Ad ā q̄ ō · q̄ o͞e
q̄ o͞e q̄ educit de pō ī actū educit ꝑ ād sui gn' actu ens tale
dd q̄ istd ē ū ꝑ ītitōm ꝑhi de edtōe alie de n̄ ēē ī ēē · ut de
pō m sic qn igi gnat ex aq̄ s' ēē igi ē ī m · aq̄ ī pō · ꝛ educit ꝑ
uir' igi agntis · Tal' edtio de pō ī actū n̄ ē ī ascnsu aīe ad loc̄
glē · īmo ē h̄ edtio de pō ī actū n̄ r ēē · h̄3 r loci · In illo · n · de
pō ad actū q̄ ad ēē · ꝛ de pō m ē ıd ū · h̄3 ī illa edtōe q̄ ē q̄ ad
locū ł q̄ ad motū ad loc̄ n̄ ē istd ū · q̄ n̄ oȝ motorē eē eīdem
gnis ē mō · ꝛ ꝑpue ū h̄ uir' actiuā suffici ad h̄ n̄ ē istd ū ·
Ad ā q̄ ō de coeqndeī ꝑpore miti ad ꝑmiū · dd q̄ ī ꝑpore coe
qndeī n̄ attnd q̄ ad h̄ · s̄a ī mito s' d̄r · s · miti qntitas ꝛ ipi
miti mod' sn̄ qntitas ꝑpore · g̃ coerespd miti ad ꝑmiū · ꝛ eȝ · attēd
q̄ ad qntit' q̄ tanto mito rndz ꝑmiū h̄ ū attnd q̄ ad qlt' siue
mod · s̄ō · n · oȝ q̄ qlt' ē mo ī mito · Tal' sit pea ī ꝑmio ut q̄
mer' pati n̄ oȝ ꝑmiet pati ꝛ h̄ · Ad mod' x ꝛ qlt' miti ꝑti
nȝ ange mistiū · ıd n̄ ıȝ q̄ ō pō q̄ d̄r aīe ī mito īdiget ī mi
nistio · dd ut ł q̄ ł ē de īndigeti ē dam expediens ꝛ utilis q̄
ꝑstāt ł adiuto · n̄ x de ī digeū nēti q̄ sn̄ illo mistio ꝑt aīa
hn̄s gm̄ tnsire ad uitā si bn̄ uellz · Ad ā q̄ ō ꝑ q̄ unūq̄
q̄ tale ꝛ ē · dd ē q̄ ū ād se h̄ȝ ad ā duo · si ad unū ꝑ altm ī ȝ
h̄ ū · h̄3 ū se h̄ȝ ad unū īmo m · ad altm ā · ꝛ ꝑ ꝑ ipm̄ · n̄ ȝ h̄ ū ·
sic ē h̄ q̄ mistiu ange se h̄ ad mitū sū ad obm · ad ꝑmiū sic
ad fine ł tm · ꝛ ī n̄ ē h̄ ū · īmo pō ıd mistiu ē mito tiat' ī
adeptōe ꝑmii · ū sic ꝑ3 ꝑ auc' apli q̄ allegat istd mistium
respic' adeptōm salutis ut fine ł tm ꝛ ıd cessat ł tiat' ·
Ad ā q̄ ō q̄ mistia angloȝ resant īcrīū celestis ꝑrie · dd q̄
n̄ d̄r istd q̄ de aliq̄ ange mistia qm̄ unit aīa · h̄3 ꝑ tanto d̄r h̄
· s · q̄ mistia ange nūāt aīaȝ mitaȝ ꝛ ꝑmouet ꝛ ea ꝑtegūt
ꝛ defendūt ne aduus' · q̄ mita mito nob̄ ī futo celū apiūt
q̄ ꝑ ī merit · aīe h̄ · illū īcrīū ī futo ł apiri a do · ū h̄ n̄ d̄r
q̄ ang̃ te apiant h̄ q̄ suo mistio h̄ iuuāt ī mito · ꝑ q̄ aīe
ꝑ ea s' digne ut ł apiat' · q̄ forte ꝑt d̄r q̄ ꝑ reserare ē eīs
maifestare sn̄ o͞nde loca glē ꝛ mānsiones ꝛ gd' ī qbȝ dz ēē
ꝛ h̄ n̄ ex nēti · ē h̄3 ex qdaȝ ogrulāne · Ad ā q̄ ō q̄ siles dz
ēē mod' ascndodi ad glāȝ ꝛ ē · dd q̄ siles ȝ q̄ nlla ascndit ad
glāȝ h̄ ꝑ s' mortis sepacōe ꝛ n̄ o͞io ab o͞i sorde ꝑti emdata ·
Et q̄ d̄r apl' q̄ rapiemr · dd q̄ apl' lō q̄ ad illos q̄ uiui rapiem
tpe iudicii q̄ rapient n̄ ad loc̄ glē h̄ ad loc̄ iudicii · h̄3 pea ꝑ se po
tiūt ascnde ad loc̄ glē sn̄ mistio · Ad ā q̄ ō · q̄ co͞e ab aīa
ꝑficitd h̄ c̄rias ōdnes celo ēpyreo · dd q̄ duobȝ mōis ōrigit

considerare corporis humani ab anima unio ... se et sua natura absolute et illas conditiones quas actu habet, que sunt ponderositas, corpulentia et obscuritas et huiusmodi; et hoc modo bene non [?], quia habet conditiones repugnantes conditionibus celi empirei. Sed hoc natum vel aptum, quia ad hoc quod ferantur vel eleventur ad celum empireum, et sic non, quia ab anima iam coniuncta et beata perficitur. Alio modo potest ipsum considerare quantum ad illam ordinationem quam habet ad animam vel contra eam tamquam ad perfectionem suam, ex qua et corpore fit unum coniunctum; et ratione huius nobilis ordinationis ad perfectionem tam nobilem hoc ipsum corpus aptum natum est ad gloriam suo modo suscipiendam, scilicet anima mediante, et ad locum glorie, qui est celum empireum. Et hoc modo habet in potentia conditiones conformes conditionibus celi empirei, que educentur in actum in resumptione corporis ab anima beata, et sic illis conditionibus corpus perficietur ab ipsa, non sic oppositis quas modo habet dum est in via. Unde ratione illarum conditionum quas tunc habebit respiciet anima beata ipsum, non ratione aliarum. Et patet quod celum empireum non est conveniens corpori, immo quod est unitum ab anima gloriosa perficiendum. Ad aliud quod obicitur quod corpora inferiora non moventur sine influentia corporum superiorum, dicendum quod duplex est motus: est enim motus ad locum, qui dicitur localis, et est motus generationis, corruptionis, alterationis, augmentationis et diminutionis et huiusmodi. Si ergo loquamur de primo motu, scilicet locali, dico quod falsum [?] est, immo cessante motu corporum superiorum et influentia eorum per motum, adhuc si lapis vel grave esset in concavo, moveretur et descenderet deorsum per naturam, et quando in fine [illegible] assumptus [?] ... moveretur lapis deorsum et ignis sursum, si essent extra locum suum naturalem. Secundum vero motum generationis et alterationis et huiusmodi non moventur hec corpora sine influentia corporum superiorum. Unde propter hoc modo cessare vel per motum cessare et diversarum partium revolutione [?] perficitur [?] facere diversas influentias in hec corpora inferiora; et ideo talium motuum est iste motus causa vel necessaria, non autem motuum localium inferiorum. Et quod dicitur quod reducuntur ad ipsum, quia est primus, dicendum quod motus locales inferiorum non reducuntur ad illum tamquam ad primum quod sit causa et principium illorum, unde causa est principium, sed ... ordinis vel motus localis. Secundum motus localis tertius [?] non reducitur ad motum localem celestem sicut ad causam vel principium, et ideo illa procedit ex suppositione falsa. Consimiliter non est simile de spiritibus et corporibus, quia corpora non habent virtutem in se perfectam et actualem sufficientem se movendi; spiritus autem per suam naturam [?] et actualiter habent, et ideo non indigent influentia extrinseca ad movendum se. Ad aliud quod obicitur quod corpus grave est magis aptum ad motum quam spiritus, dicendum quod de motu gravium et levium mixtorum [?] ... doctores diversa sentiunt. Dicunt quidam quod formarum quedam sunt corporales, quedam spirituales. Forme autem corporales sunt forme per se et diffuse secundum diffusionem materie, sicut patet in formis ignis et terre; unde propter hoc tales forme sunt concrete materie et dependentes a materia, et ideo sunt magis materiales. Et ipso ergo quod sunt forme per se sunt diffuse, sunt a materia dependentes et sunt materiales et concrete materie; et hoc ipso quod sic sunt minime inest eis formis habitus de actualitate respectu materie in qua sunt, immo ab ipsa dependent; et ideo non sunt actu et perfecte plenarie vel sue rationis [?], et ideo non sunt sufficientes principium motus in materia in qua sunt. Et ideo gravia et levia non sufficiunt moveri a forma propria; sed est forma sic movens tamquam principium motus, tamen forma in illa propria dependens et concreta est in materia et propter suam materialitatem caret perfecta ratione motus; et ideo gravia et levia et corpora inde indigent extrinseco motore. Sunt ergo quidam qui aliquid de motu gravium et levium, estimo sine preiudicio, quod est multiplex principium illius actionis, et ex aliquo istorum reliqua unum perficitur motus. Unum autem principium illius motus est quod agens universale [?] ... sic est dicit auctor vi. Methaphisice ... et principium non ulterius ... est principium totius ordinationis universi, quam appellaverunt antiqui philosophi catenam auream; et ista est diffusa per omnia corpora mundi, et forte principaliter residet

dicitur circa corpora celestia. Unde vel ista necessario diffusa est per omnia; unde ista movet et ordinat omnia corpora et inclinat ad sua loca, et ista est principium motus corporum gravium et levium ad loca sua propria, sicut agens universale, sicut sol est principium in generatione secundum Philosophum. Sed quia est agens universale, requiritur agens particulare; ideo aliud principium istius motus est forma propria et substantialis gravis et levis. Unde quod moventur a formis propriis, sed non sufficit; ideo tertium principium est virtus loci attrahentis, propter quod dicit Philosophus quod ... et post loca quod unumquodque fertur ad locum proprium non ... Ex hiis autem sufficienter movetur grave et leve, quare propter rationem dictam non potest sufficienter moveri a forma propria. Sed alie forme que sunt forme spirituales, et iste sunt sub duplici differentia, quia quedam sunt que habent radicem in materia, sicut anima vegetabilis et sensibilis, quedam autem non, sicut anima rationalis. Tamen iste forme omnes, quia sunt spirituales, non sunt diffuse secundum diffusionem corporis materie in qua sunt; unde non sunt materiales nec concrete ipsi materie, cum sic sit patet, et ideo plus habent de actualitate, ita quod propter actualitatem quam habent possunt movere materiam in qua sunt, scilicet corpus proprium; propter hoc et habent perfectam potentiam movendi ex aliquo modo. Ad primum quod obicitur quod perfecta anima ad corpus suum non potest redire, dicendum quod non est simile: anima enim non habet in se sufficientiam ad locum, et sic locum et sufficientiam propriam actualitatis quod per se moveat; hic non habet virtutem sufficientem ad corpus suum resumendum, sed ipsum appetat, quare non anima ex decreto divine iustitie naturaliter habet a corpore separari et ab ipso recedere; ideo in dispositione et voluntate divina est quod ipsa redeat ad ipsum, quod iure est ab ipso separata. Ideo non habet per se virtutem sufficientem redeundi. Unde si anima Lazari resumpsit corpus suum, hoc fuit virtute divina, sicut Augustinus super Iohannem.

Secundo queritur, supposito quod anime non indigent angelico ministerio ad hoc quod ascendant in celum, utrum tamen sit quod angeli ministrent eis et associent tamquam eas deducentes in ascensu. Et quod sic videtur, quia solus debet esse modus omnium animarum ascendendi in celum. Sed de anima Lazari dicitur Luce xvi.: Factum est ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Ergo similiter et de omnibus animabus; ergo constat quod angeli ministrant eis in illo ascensu. Item non est dubium quod ecclesia in suis orationibus a spiritu sancto approbatis [?] fallat; sed ecclesia orat: signifer sanctus Michael representet eas in lucem sanctam etc., et alibi in cantu [?] ecclesie de sancto Michaele: Constituit dominus animas ut perducat eas in paradisum exultationis. Ergo constat quod angeli ministrant animabus tamquam deducentes eos ad locum glorie sue. Item i. ad Thess. iiii.: Deinde nos qui vivimus simul rapiemur cum illis. Glossa: rapiemur ab angelis. Ergo videtur quod anime descendentes per angelos ducuntur ad gloriam suam. Unde Glossa dicit: rapiemur ab angelis sicut et illi qui nos precesserunt ad regem. Item Numeri iiii. super [?] primo tabernaculum ... et sanctum sanctorum etc. dicit Glossa: Cum solutum fuerit tabernaculum hoc, scilicet corpus, et ceperimus ingredi ad sancta et pergere ad locum repromissionis, hii qui ... sunt sacri et in sacris locis habitant, angelis portantibus incedunt et usque requiescat tabernaculum ... portant in humeris et extollunt in manibus; hoc autem plane asserit [?] ... Item in eadem Glossa: hinc in fine rapietur ergo ab angelis qui purgati et leves a delictis effecti sunt, ex quo sic appropinquant Christo. Item Hugo ii. libro de sacramentis xvi. parte c. ii. dicit: multis experimentis didicimus in exitu animarum angelorum malorum sive bonorum presentiam adesse, que illas pro meritis ad tormenta pertrahant vel ad requiem deducant. Ergo constat quod angeli boni ministrant animabus salvandis, deducendo eas in lucem sue glorie et quietis. Item psalmo xv. super [?] ... de terra longinqua; ibi dicit Glossa: angeli cotidie de terra longinqua, id est de summa patria, descendunt in mundum; iustos vel in temptationibus spe celesti roborant vel finito certamine ad palmam retributionis inducunt. Ergo patet quod ministrant illis deducendo eas ad suam gloriam. Item membra debent conformari suo capiti et proportionari; sed Christus, qui est caput animarum,

precantibus angelis ascendit in celum. Ergo similiter et alie anime minores, patet. Item in psalmo: In manibus portabunt te etc., dicit Glossa: in manibus angelorum solatium ... in celum, quod sic ... eis ruere, sed quod obsequebantur regi etc. Ad oppositum sunt ... Item sicut invenimus ... dicit Glossa quod assistit angelus Christo dum esset in agonia confortans eum, et hoc humane infirmitatis indicium, et hoc est quod dicit Glossa Heb. i.: Omnes sunt administratorii spiritus. Unde dicit Glossa quod angeli ministrant hominibus sicut fortiores infirmioribus. Ergo si nullum infirmitatis indicium debet esse circa tales animas, ergo nec angelorum ministerium est circa eas, quia nec superiores ministrant inferioribus; hic videtur esse infirmitatis inferiorum, quod non est in illis animabus. Item certum est quod ministerium angelorum est ... sed iam tunc constat ... in animabus ascendentibus in celum empireum, quod dicit Hugo ii. li. de sacramentis xvi. parte c. ii., quod usque ad mortem ... et post mortem ... ergo non ministrant eis angeli in illo ascensu. Item omne agens propter aliquem finem ... hoc in fine quiescit. Sed angeli ministrant animabus propter earum salutem, quod patet quia dicit Heb. i.: quod omnes sunt administratorii spiritus propter eos qui hereditatem capiunt salutis; unde ad salutem earum ordinatur angelicum ministerium. Ergo cum iam salve sunt et ... angelis sint in celo, manifestum est quod tunc eis cessat angelicum ministerium. Item remota causa removetur effectus; sed causa quare angeli ministrant animabus in talibus animabus est remota; ergo apparet non ministrant nec ministrare debent talibus. Quod autem causa sit remota patet, quia causa huius ministerii est periculum animarum. Unde in psalmo: In manibus portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Item anime tales sunt nobiliores quam corpora glorificata et beatiores ... non est in corpore nisi ex redundantia anime; sed nulla corpora influunt in corpora gloriosa, immo sole anime reget [?] ... ergo multo magis nullus spiritus non mediate influit in tales animas, que totaliter Deo et immediate adherent; ergo non angeli, ergo non recipient ab ipsis aliquod ministerium, cum ministerium illorum sit influendo. Item cessante statu motus et mutationis corporum superiorum cessabit angelorum influentia, scilicet quia non influunt nisi per motum et propter ... quod non erit motores eorum quando corpora ultima erunt remunerata. Ergo similiter cessante statu mutabilitatis earum cessat ministerium et influentia angelorum vel ... Sed in talibus animabus status per mortem cessat mutabilitatis earum, quia statim beate sunt; ergo influentia et ministerium angelorum vel ...

Respondeo. Dicendum quod accipiendo proprie ministerium angelorum circa animas, scilicet prout consistit in retrahendo a malo et promovendo ad bonum, non est necessarium anime nisi quamdiu est in statu vie. Sed accipiendo large pro eorum assistentia et congratulatione, ut modo boni angeli animabus exeuntibus ministrant. Sed hoc non dicitur proprie ministrare ... angelorum, sicut enim merebantur in promovendo eas ad meritum et in producendo eas ad plenum premium. Consummatio enim meriti est in finali perseverantia. Ideo propter reverentiam animarum dignum est et ut qui certare et humiliare fuerunt propter Christum in eorum militia cum honore perducantur ad eternum triumphum. Et ideo est propter ... animarum ad suum premium angeli non quod ministrent et non ... earum merita eas deducendo, similiter quod digne sunt in gloria. Ad primum ergo quod contra obicitur dicendum quod talis assistentia angelorum non est indicium infirmitatis, sed illa assistentia que est ad confortandum, sicut patet per Glossam quam allegavi; assistentia non est hec. Ad aliud quod obicitur patet per responsionem, quia bene obicit de ministerio proprie dicto, quod est in adiuvando animas et promovendo, solvendum autem de ministerio large sumpto. Ad aliud quod obicitur dicendum quod ... proprie et per se ministrant eis propter earum salutem; nunc eis ministrant propter earum reverentiam et propter suum meritum. Unde ... dicit quod magna dignitas est animarum ut unaquaque habeat angelum custodem. Ad aliud quod obicitur dicendum quod illa ratio procedit de ministerio proprie dicto, quod respicit statum imperfectionis et defectibilitatis in animabus. Ad aliud quod obicitur dicendum quod bene ... quod ministerium non est influendo vel conferendo ad talibus animabus ab angelis, sed in assistendo et associando propter reverentiam, ut dictum est. Ad ultimum quod

obicitur dicendum sicut prius, quod illa ratio procedit de ministerio proprie dicto, quod scilicet est influendo et conferendo adiumentum animabus. Unde tale ministerium ut visum est non habent angeli respectu talium animarum, sicut patet responsio.

Queritur hoc tertio utrum anime beate assumantur ad ordines et equalitatem angelorum in gloria. Et quod ad singulos ordines angelorum assumantur anime quantum illis in gloria sint equales, quod sic ostenditur primo per auctoritatem. Dicit Mathei xxii.: In resurrectione neque nubent etc. Ergo absit omnis defectibilitas, omnis infirmitas, omnis tarditas, omnis corruptio, et si quid aliud nomen decet regnum in quo erunt et promissionis filii equales erunt angelis Dei, sic non corpore nec etate, sed felicitate. Ex hoc autem apparet hoc quod anime sanctorum hominum assumuntur ad angelorum equalitatem in gloria. Item Mathei xi. c. xxi.: angelos suos in sublimitatibus celi sedibus, non quod Deus creaverit eos sed de sua serenitate et vita felicitate ... et certos esse nos ... ad quorum societatem promittens pusillos suos dominus ... Luce xx.: erunt equales angelis Dei ... nos non ... videte ne contempnatis unum ex hiis pusillis etc. In hac suscipere auctoritate videtur quod homines habebunt equalitatem in gloria cum angelis. Item ... xii. super Genesim ad litteram in fine: Cum anima corporis iam non ... sed per futuram innovationem spirituale receperit, angelis adequatam perfectionem habebit ... obedientis et ... vivificata et vivificatio ... ut ... glorie quod ... adequatio ... ad gloriam ... ad ... quia ut dicit ... angelis et anima ... erunt equales ... ergo ista adequatio de ... ad gloriam. Item ... xvi. perfecti sunt cives angelorum Dei ... vel ... numero [?] ... ad gloriam. Item ... sic constat quod ruina angelorum de celo cadentium reparabitur de hominibus; sic constat autem quod non esset plene reparata nisi ponantur homines in illo statu glorie in quo fuissent illi angeli qui ceciderunt si stetissent ... quia non est reparatio ... ergo illi angeli qui ceciderunt non fuissent minores in gloria quam illi qui steterunt, immo et maiores multi vel saltem equales; ergo filii boni homines ad gloriam erunt equales illis et de ipsis fiat illorum reparatio. Item ... viii. ... Christo filio non pepercit quomodo non cum illo omnia nobis donavit; dicit Glossa ... equalia ad ... ut angeli ... ergo ... equales sunt ... Et ... de paritate glorie ... constat quod homines boni habebunt eandem gloriam angelis. Item ... dicit Glossa ... hominibus ... premium ... ad gloriam ... quod homines equabuntur angelis ad gloriam. Item ... dicit Glossa: boni homines equales angelis et coheredes et concives sunt ... pertinent ad gloriam; ergo homines boni et anime equabuntur angelis ad gloriam. Item ... Cantici ii.: Veni amica mea in foraminibus petre et in caverna macerie etc., dicit Glossa quod maceria est angelorum custodia; caverna est vacuitas locorum relictorum a malis angelis, quam inhabitabit homo. Sic constat quod in premia et distinctione premiorum et distinctione locorum. Iohannis xiv.: In domo patris mei mansiones multe sunt. Ergo si homines ascendent ad loca que mali angeli deseruerunt, ergo ascendent ad equalitatem premiorum que illi habituri erant. Sic constat quod habituri erant equalia premia illis qui steterunt; ergo habebunt equalia premia et gloriam equalem angelis qui bene steterunt. Item si optimum in uno genere melius est quam optimum in alio genere, et si superius melius; sed optima gratia humane nature exhibita est superior melior quam optima gratia exhibita angelice nature. Sed si hominibus est melior quam gratia exhibita angelis, si gratia proportionaliter gratia datur gloria, ergo non potest esse minor gloria hominum quam angelorum ... cum gratia exhibita humane

gratia

nec tamen opera sunt gratie unionis divine et humane nature quia omnes excellit. unde
dicit augustinus de trinitate: In rebus per tempus ortis illa summa gratia est quod filius dei factus est
filius hominis. sed ista gratia non fuit exhibita angelo sed homini. Item super illud Josue i. omnem
locum quem calcaverit pes vester etc. dicit glossa: si diabolus [illegible] positus [illegible]
in eum contra deum se minus pedibus conspiciet locus eius in celo habendo. sed constat quod
multi sunt sancti homines qui in virtutibus vivunt et vincunt diabolum. ergo tales locum quem
habuit ante diabolus optinent et optinebunt. sed certum est quod gradus locorum et man-
sionum secundum gradus premiorum. ergo cum diabolus non fuerit in inferiori loco et premio aliis
sed equalis aliis et maior inferioribus. ergo homines sancti qui ipsum hic vincunt assumentur
ad equalitatem glorie angelorum. quia bene sunt in illis ubi non erunt inferiores. Item au-
gustinus de trinitate xv: debitum est homini quod locus in rebus quas deus condidit habeat. quo-
modo sic ponitur coniungi deo humana natura ut ex duabus substanciis fieret
una persona. sed constat quod ista fuit valde magna. et constat quod ista erat or-
dinatum ad hominis gloriam. ergo per hoc debitum est homini quod habeat locum supremum
in gloria. sed locus supremus est locus angelorum. ergo per hoc convenienter debitum est homini
quod ascendat ad locum et equalitatem angelorum. Item inter omnes formas et perfectiones anime
gratia est in qua magis est absoluta et qua magis est ex dantis liberalitate. sed constat quod
non est minor liberalitas dei ad hominem quam ad angelum. precipue respectu glorie quam
se ipsum dedit deus pro gloria hominis non pro gloria angeli. ergo constat quod si hoc bene pensat
se ad scripturam bonitatis liberalitatis quod non minorem vel et maiorem vel equalem dabit ei
deus gloriam cum ipsis angelis. Item constat quod multum est sibi excellentissimum. ergo plus
ei dabit de gloria et de premio quam alicui alii. ergo qui magis conformatur ei in mundo ei
non minus immo magis debebit de premio. sed multi sancti homines magis conformantur
ei in mundo quam angeli. quia multa mala voluntarie paciuntur pro
ipso sicut mortem etc. hec autem angeli non passi sunt. ergo talibus non minus dabit de
premio quam angelis. ergo tales ad minus exaltabuntur ad equalitatem angelorum bonorum
in gloria sive in premio. Item certum est quod officium capitis est influere in membra
et quanto membra sunt magis proporcionalia et conformia capiti tanto quidem est de-
se magis influit in ea quam in alia. sed constat quod homines sancti sunt membra capitis et ma-
gis ipsi conformia. quia habent cum ipso conformitatem in gratia et in natura. ergo dummodo bene dispo-
nant se habundantius influit in illa tam gratiam quam gloriam. quia capitis nostri est in-
fluere. ista sic ergo multi sancti qui se perfecti perfecte disponunt se. ergo in largitate habundan-
ter influit eis gratiam et gloriam sicut angelis qui non sunt eius membra per naturam conformitatem sicut
homines. ergo assumuntur et extolluntur ad equalitatem angelorum vel etiam supra gloriam ipsorum an-
gelorum. Item salvator expresse dicit luce xx quod homines bene erunt equales angelis
et constat quod non pro tali tempore [illegible] etc. et tum hoc spatium dicit quod ad modum
glorie. ergo est quod ad alia. Item i. cor. x. temptatio vos non apprehendat etc. dicit glossa
homines sumus sed spe aliis sumus quibus in [illegible] ergo etc. Ad oppositum obicitur
et probatur de angelis li. de concordia [illegible] quod deus bene quod dedit homi-
ni et angelis tantum ad commodum eius [illegible] non ad honorem suum. sed illi in
illam partem deserere quiescunt cum illam non deserentes perseveraverunt. quare prehe-
minere ad consorcium angelorum. quod si illam deserentes illatenus eam per se resu-
mere deinceps post et beatitudinem angelorum non adipisceretur et in qua habebat perseveraret.
Ex hoc autem angelos habere quod per peccatum primi hominis factum est quod hoc perveniret glo-
rie et beatitudine angelorum et quod deinceps ad illam non pertingat. si ergo homines in statu
innocencie pertingerent glorie ad equalitatem glorie angelorum. nunc tamen post peccatum possunt
ad eam pertingere. Item certum est quod maior est similitudo et convenientia inter angelos ad in-
vicem quam sit inter homines sive animas et angelos. certum est ut dicit hugo super
ierarchiam celestem quod ierarchia humana inferior est ierarchia angelica. si ergo nullus angelus inferioris
ierarchie vel ordinis unquam ascendit nec ascendere potest ad ordinem nec ad gloriam angeli

superioris immo immutabiles sunt in gradibus suis. ergo multo magis non homines vel anime
ascendent ad ordines et equalitatem angelorum. Item ecclesia militans debet imitari celestem
triumphantem in hoc quod per [illegible] ordinata et ad illam ut una fiat ex ipsis. sed vide-
mus quod in ecclesia militante sunt ordines ierarchici distincti et inconfusi sive inpermixti
et hec distinctio et impermixtio ordinum et officiorum facit ad decorem et pulcritudinem ecclesie
militantis. ergo magis in ecclesia triumphante quia summa decoris perfectio. sunt ordines bonorum spirituum
non distincti et impermixti. cum ergo ordo hominum sit ordo alius quam ordo angelorum
ergo erunt illi ordines impermixti. et est ordo et ierarchia humana sic inferior quam angelica ut
dicit hugo. ergo nullus homo assumetur ad ordines angelorum sed ad eosdem cum illis gradus
cum sit dignitate sit dignitas premiorum. Item certum est quod ordo
glorie pulcrior est quam ordo nature. sed in natura et gratia pulcritudo invenitur. ergo ordo glorie
magis est inconfusus quam ordo nature. sed ordo nature ita inconfusus est et stabilis quod non recipit aliquid
dissimilis nature et inferioris. non sunt inferior non ascendit ad equalitatem superioris. ergo ordo glorie
multo magis non recipit aliquid dissimilis nature inferioris. sed homo et angelus sunt dissimilis nature
et homo est inferior. ergo non potest homo in gloria ascendere ad ordines nec ad equalitatem angelorum. Item
ordo consistit in duobus scilicet in natura et gratia in natura ut dispositione in gratia ut complemento
et perfectione. ex quo vero obicitur quod non sunt equalia in perfectione. unde [illegible] quod melius est
disponitur nobilius recipit formam. sed certum est quod angelus et anima non sunt equalia in dispositione
ergo non sunt equalia in perfectione. unde si non sunt equales in natura ergo nec in gratia et non in gloria.
Item certum est quod duo sunt attendenda scilicet egressus eius a creatore et eius regressus
ad creatorem. certum est autem quod prius habet creatura rationalis de perfectione in suo regressu quam in suo
egressu. in qua egressus creature rationalis est eius initium regressus autem est eius consummatio et comple-
mentum. constat ergo quod plus habet angelus de perfectione in suo regressu ad deum quando pervenit
ad gloriam quam habuerit in suo egressu quando fuit per creationem productus. sed hec
vel anima rationalis non potuit egredi a deo in equalitate cum angelo. ergo multo magis non potest
ad ipsum regredi in equalitate cum angelo. sed ista perfectio regressus est per gloriam. ergo non potest homo
equari in angelo quantum ad gloriam. Item sicut per peccatum est aversio a deo constat in quod
fortiores et maiores virtutes ad deum conversionem quam ad aversionem. sed constat quod per peccatum
non potest anima vel homo tantum averti a deo quantum angelus sicut patet in angelis dampnatis
quia sua aversio statim meruit perfecte dampnari et irreparabiliter. ergo multo magis
non potest homo tantum per gratiam ad deum converti quam angelus bonus convertitur. sed quia non tan-
tum convertitur per gratiam non potest uniri per gloriam. ergo impossibile est quod homo ascendat
ad equalitatem glorie angelorum. Item secundum boetium omne quod recipitur in aliquo recipitur in ipso secun-
dum modum recipientis et non secundum modum recepti. sed modus et dispositio recipiendi gratiam et gloriam
maior est in angelo quam in homine. quia angelus est vicinior deo. ergo est magis aptus
ad receptionem divinarum influentiarum. ergo non potest homo eandem gratiam et gloriam cum angelo
recipere. et sic non possunt homines angelis equari in gloria. Item cum sol in quanto fue-
rit [illegible] dicitur magis tantam perfectionem ante suam separationem post ut ad equalitatem
spirituum separatorum pertingat. ergo non potest anima pertingere ad operationes bonorum spirituum
scilicet angelorum quas operationes sunt cognoscere summum verum diligere et laudare etc. sed iste
sunt actus glorie. ergo non tantam gloriam potest anima pertingere ad quantam angeli. Item
quanto mediate ad celestem vicinius et propinquius est igni tanto calorem eius intensius
participat sicut est de corporibus transparentibus respectu solis lucidi. ergo cum creatura rationalis
quanto deo est vicinior et propinquior tanto splendorem et calorem glorie immissum
ab ipso intensius nobilius participat. sed ut dicit [illegible] ierarchia angelica quod ierarchia
angelica media est inter humanam et divinam et propter eam est humana conservata sub propria et
summa ierarchia. ergo etc. Item sicut in angelo malo fuit aversio et in angelo bono fuit
ad deum conversio et magis erat bonum natura ad conversionem quam malum ad aver-
sionem. sed aversio mali fuit totalis. ergo conversio boni fuit totalis. ergo angelus
bonus secundum posse suum est ad deum conversus. sed quia creatura ad deum convertitur secundum ma-

gnitudinem datam. ergo cum totale posse angeli sit maius quam totale hominis et non potest ei compa-
rari. ergo tanta fuit conversio angelorum bonorum ad deum quod non potest ei comparari con-
versio hominum. ergo nec gloria hominum potest comparari glorie angelorum. Item damascenus li. ii
c. ult. dicit quod deus omnia tribuit ipsis creaturis sed unicuique secundum propriam vim. ergo
sicut tribuit et distribuit bona gratie et glorie quod pervigilant excitativam virtutem suscepti-
vam in rebus. sed angeli et homines non habent equalem virtutem susceptivam. ergo non possunt habere equa-
lem gratiam et gloriam. minor patet quia virtus susceptiva boni in nobis certe est proportio-
nalis secundum gradum sui. sed angeli sunt in superiori et maiori gradu quam homines. non possunt
homines ad gradum maiorem ascendere sicut non possunt esse angeli. ergo angeli necessario habent ma-
iorem susceptivam quam homines ergo etc. Respondeo dicendum quod est loqui de angelis et de homini-
bus quantum ad eorum naturam et sic inter ipsos secundum naturam inequalitas que est de natura perpetua
est et ipse consideratam. sed dico proportio animarum et quia est proportio et conpassa anime
et unita dictum est maxima nobilitate in omnibus tamen. scilicet non quantum ad gratiam et gloriam.
Sed si loquamur de ipsis quantum ad eorum gratiam et gloriam sic dico quod erunt equales et
non solum est hoc possibile immo forte aliqui homines maiores erunt angelis. sed quomodo
sit de hoc dico quod equales erunt in gloria. unde notandum quod ad habitum glorie habendum
multe precedunt dispositiones. scilicet quedam sunt sic remote sicut naturales habilitates
per quas rationalis creatura apta est ad gloriam habendam. unde est ideo proximaque et habitus. Quedam
sunt magis prope sicut gratie gratis date que de premio ad gratiam gratificantem disponunt.
alie sunt immediate et victrices quoniam sunt inseparabiles et perfecte. [illegible] ergo per
mas excellentiores habent angeli quam homines tamen non mediatas et que hec
disponunt ad gratiam gratum facientem. non sunt minores in hominibus immo forte
maiores. eorum habilitates naturales per eas adiuvantur ad gratiam suscipiendam et gloriam
non minorem. preterea quantum ad mediatas et immediatas conditiones potest esse equalitas. unde homo
prima gratia non potest sine merito habere tamen per merita augmentari. unde per
multiplicatem actum gratie et per tempus diuturnitatem quantum habet ad merendum potest
sibi per consequens acquirere tantam vel et maiorem quam potuit angelus unico actu
et tempore minori et quia secundum exigentiam dispositionis que est naturalis sive propinqua inducuntur
forme ultime. ideo ut patet. et ideo virgo beata exaltata est super omnes primi ordinis et
loci. Cuius hominibus comparatur multum quod infinitum [illegible] ex quibus inter homines per
se ad id ad quod potest per se non sicut angelus. unde quilibet non angelos apprehendere
habet. Item et sicut caput nostrum sic [illegible] influendi et conformatus sic contradi-
cit nos influit de plenitudine nostra eius nos omnes accepimus. Jo. i. in angelis autem non
sic est non sunt in statu eorum. Ad primum autem dicendum in contrarium dicendum quod angeli
boni ex duobus dicuntur beati. primum est quod servaverunt integritatem nature et innocen-
ciam [illegible] secundum quod carebant omni malo et propter hoc dicit augustinus quod omnes fu-
erunt creati beati. secundum est propter summi boni adeptionem et visio in quo consistit veritas
et substantia beatitudinis. et illa beatitudo non fuerunt creati sed apti ad illam de proximo.
sic dico quod primi homines quia non fuerunt [illegible] integritatem et innocentiam [illegible] fuerunt creati
quantum ad primum. sed non quantum ad secundum. sed hunc acceperunt per meritum et per opera [illegible]
quia illam integritatem nature et [illegible] originalem suam et innocentiam perdiderunt et quia
quam boni angeli servaverunt. ideo quantum ad hunc dicit augustinus quod si peccavit non possunt ad
beatitudinem angelorum pervenire. unde est quantum ad hoc quod non possunt illam integritatem et in-
nocentiam recuperare quia non possunt esse non corrupti. sed non est intelligendum de beatitudine quantum ad se-
cundum primum id est adeptionem summi boni et eius fruitionem in qua consistit substantia
beatitudinis et glorie. et sic intelligit augustinus. Ad hoc et sic augustinus quod beatitudinem angelorum adipisci
dicit vel propria virtute et sic eorum beatitudinem non possunt homines adipisci vel per virtutem gratie data et
sic post lapsum eam adipisci. et sic intelligit augustinus. sicut quod si illi deserentes non possunt
eam resumere per se non beatitudinem adipisci. Ad aliud quod obicitur quod inferior ierarchia vel ordo
in angelis non potest ascendere aliquid non ad equalitatem superioris. patet responsio per ea dicta.

sed non est quod angelus sic accepit omnem gratiam quam habere debuit et ideo ultra illam
perfectionem non potest in gratia et ideo non potest ascendere ad equalitatem superioris. non sic autem homo accepit
gratiam immo propter intellectum nature et propter multas difficultates et impedimenta quas patitur
non accepit totam gratiam suam quam debet vel potest habere immo addit potest cotidie in illa perfectione
sicut dictum est et ideo tamen potest per perfectionem quod ad equalitatem angelorum potest attingere. Ad id quod
obicitur quod ordines in patria debent esse inconfusi et impermixti sicut in ecclesia dico quod in immo pulcritudo
sunt distincti ordines ierarchia in patria quam hic in ecclesia. sed attende quod distinctio ordi-
num secundum formas et complementum est a gratia. hoc autem est alia species sunt quam angelis. tamen iste
due species magnam conformitatem habent et propinquitatem quantum ad naturam et quantum formam glorie ad quam
facti sunt tam homo quam angelus et propter hoc si est homo angelo in gratia non est confusio si
sublimatur ad eiusdem ordines et ad eius equalitatem in gloria. et licet ordo hominum sit alius in natura
specie quam ordo angelorum tamen valde conformis est hoc non illi nature et ad id sunt
facti et ad perceptionem eorum. et licet ierarchia humana hic inferior in via sit inferior quam
angelica quia hic ipsum disponit et ordinat tamen per perfectionem in gratia ut perfectione in
hic in gloria. Ad id quod obicitur de ordine nature et glorie. dicendum quod non est simile. ordines nature ante-
ponuntur et distinguuntur penes naturas quas sunt illa nature [illegible] ponitur est tantum et
gradus ultimus quod per gradum non potest non ascendere et ideo quia non creata habet sua nature et terminos
ultra quos ascendere non potest. bono nature non possunt excedere suos terminos. et hec quod dis-
tinctio eorum est per gradus. et ideo ordo nature non admittit ad aliam nature. sed ordo glorie
attenditur et distinguitur penes dona gratuita non penes naturas. formalia dico
hec gratuita autem per hoc tamen perfectionem quod equitat angelo. et ideo potest ad eius equalitatem et ordi-
nem ascendere. Ad id quod obicitur quod quia non sunt equalia in dispositione non sunt equalia in
perfectione. dicendum quod verum est in de dispositione propria et que est dispositio necessitatis ad illam per-
fectionem. non est autem verum de dispositione remota cum est non sui cum natura est sunt habili-
tates quas per hoc quod movetur in actum sicut quod sunt disponit et preparant ad gratiam
suo modo. Ad id quod obicitur quod homo non potest egredi angelo in suo egressu a creatore
ergo non in regressu. dicendum quod cum principales totius universi partes sint homo et angelus
debuit egredi sicut quod magis competebat saluti ipsius productionis et pulcritudi-
ni universi. unde et competebat quod ordinate egrederentur et ideo data sunt illis naturis
diversa secundum gradus et quibus debuit se habere ordinate in universo. et quia egressus fuit
secundum istam bonitatem nature quam ordinate accepit. ideo quantum ad egressum non potuerit equari
homo et angelus. regressus autem ad deum est sicut ad finem. hoc autem finis est ad finem deus sicut
angelus et ideo cum iste regressus fiat per gratiam et gloriam hoc finis est ad principale
gratie et glorie sicut angelus. sed non. homo et angelus ipsi sunt quam ad hoc quod sunt partes u-
niversi tamen partes sunt quantum ad finem. quia ad unum finem facti sunt. unde homo in finis est
ad hoc ut in me deo uniatur sicut angelus. et ideo quantum ad receptionem gratie et glorie
partes sunt in quod potest homo recipere eandem gratiam et gloriam cum angelo. Ad aliud quod obicitur quod
aversio diaboli a deo maior est quam hominis. ergo et conversio boni angeli maior. dicendum quod
est loquendum de aversione a deo per peccatum dicendum uno modo quantum ad ipsum gratie principium
alio modo magis quantum ad ipsum redire et conversio creature rationalis ad deum impediri et tolli
hoc autem ultimo modo non potest homo tantum averti quam angelus. tamen potest in potest tamen vel magis
sicut et dico quod licet vi sua et parte illius non possit tamen converti. tamen adiutus
per gratiam gratis datam et per gratiam gratum facientem iam acceptam et per influentiam a ca-
pite Christo in ipsum potest tantum plus converti. Ad id quod obicitur quod angelus est vicinior
deo et in magis aptus ad receptionem divinarum influentiarum et bonitatem. dicendum quod ista
maior vicinitas angeli ad deum est per conformitatem nature. et ideo aptus est magis
angelus quam homo ad receptionem influentiarum quas pertinent ad esse nature et ad gratiam
et regimen ipsius nature. non tamen sequitur quod necessario recipiat maiorem influxum bonorum
gratie. cum in dispositio vel aptitudine nec non sit non sic dispositio remota et non sit disposi-
tio necessitatis. propter hoc angelus sola dispositione sibi preambula magis aptus sit recta

per quod hoc sola non disponit. tum non in homine adulta per gratiam ut decens est apta ad recipiendum augmentum gratiae ad esse [...] cum anima vel et ad [...]. Ad illud quod obicitur quod corpus caelesti contactu et igni vicinius tanto calore eius participat intensius. dicendum quod verum est et quod calor actio in igne in corpore et ut [...] et sufficit ad istam dispositionem. Sed sola vicinitas sine proprietas naturae non sufficit disponit ad susceptionem splendoris et caloris gratiae. si non sola sufficeret tunc maior propinquitas [...] maiorem perciperet caloris [...]. Ad illud quod obicitur quod aliquando anima fuit totalis et conversio. dicendum quod illi totali conversioni angelorum non proportionatur conversio hominis quae fiet per illam eius sicut per hominem naturales non possunt [...] hominis. possunt tamen conversio hominis ad deum per gratiam augmentata adiuvante non nimis. proportionari illi priori conversioni angelorum vel ipsorum excellentiae. sic conversio hominis vigilis ad deum excellebat conversionem omnium angelorum ad deum. Ad illud quod obicitur quod deus bonorum retribuit secundum iustitiam susceptivam. dicendum quod verum est quod ut susceptiva et disposita. vel ad susceptivam gratiae et gloriae aeque vel magis possunt esse disposita ad augmentum gratiae et ad gloriam sicut in anima Christi diuturnitas temporis quae datur homini ad proficiendum in gratia et merito. quae non fuit data angelis. et ideo tantam gratiam potest homo consequi quantam habent angeli vel maiorem.

Quaeritur an animae sanctae separatae a corporibus ascendant ad caelum empyreum ante diem iudicii. an exspectent corpora sua. Et quod ascendant sine corporibus suis ante diem iudicii ostenditur secundum Gregorium IV Moralium dicit: iustorum animae mox ut huius corporis claustra exeunt in caelestibus sedibus recipiuntur. quod et ipsa per se veritas testatur dicens: ubicumque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquilae. Haec auctoritas plane hic dicit. ergo animae quae sine ullo purgatorio recedunt quas perfectas appellant ascendunt in caelum ante diem iudicii. Item Gregorius ibidem dicit: ubi ipse redemptor noster est corporaliter illuc procul dubio colliguntur et animae iustorum. Sed nullus dubitat fidelis Christum in corpore esse in caelo empyreo. ergo nullus fidelis debet dubitare iustorum animas quae non habent aliquo purgatorio vel impedientia esse vel ascendere in caelum. Item Hugo de Sancto Victore IV libro De sacramentis XVI parte capitulo IV loquitur de loco iustorum dicit: in hoc iustorum ultimi esse igne in extinguibili. ad hunc iustorum animae solutae a corporibus egressae statim recta [...]. sic ergo perfectorum iustorum et quae ab hac vita purgati exeunt sine mora ad caelum. ubi per humanitatem suam Christus in dextera patris sedet in gloria. conventio decenti conducuntur. sic scriptum est: ubicumque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquilae. Item deus pronior est ad salvandum quam ad condempnandum. Item remunerator bonorum secundum condignum punit malos autem condignum. Sed animae dampnatae ex corpore et decimo die vitae descedentes statim vadunt sive descendunt in infernum. ergo multo magis ex corpore die mortis patris et iusti animae quae nullum habent purgatorium statim ascendunt ad locum suae gloriae scilicet ad caelum empyreum. non exspectant resurrectionem suorum corporum. Quod autem animae dampnatorum statim vadunt et descendant in infernum. patet per illum divitem de quo dicitur Lucas XVI: mortuus est dives et sepultus est in inferno. sic et iudicium de ipso et de aliis dampnatis. Item Romanos X: quis ascendit in caelum. dicit glossa: haec autem iusti fidei est ne dubitet de spe dei quae est in Christo ne diffidat hominem Christum spoliasse infernum et cum animabus caelum ascendisse. Sed constat quod sine illi sunt salvandae animae et glorificandae. Sed una pars quas ante gratiam sic et cum Christo ascenderunt in caelum sine corporis resurrectione sic et quae cotidie descendunt et sine ullo purgatorio scilicet ascendunt in caelum. non exspectant resurrectionem suorum corporum. Item quanto caritas tota est melior et deo acceptior tanto est loco digniori et meliori dignior. Sed constat quod animarum descedentium a corpore in gratia et sine ullo purgatorio est melior et deo acceptior quam fuit caritas angelorum in sua conditione quae carebat gratia et gloria. ergo ipsa est nobiliori loco et meliori dignior. locus autem melior et nobilior in quo est caelum empyreum. ergo et cetera.

cum deus caritatem angelorum in sua conditione et adhuc indignam gloria statuit in caelo empyreo quae est locus gloriae bonorum angelorum et hominum. ergo multo magis animam dignam gloria statuit et ponet in illo loco. ergo statim ascendunt ad locum illum. Item ad Corinthios V: scimus quoniam si terrestris domus nostra et cetera. dicit glossa: per hoc dat fiduciam ut non timeamus dissolvi de corpore violenter infirmum. quia parata est habitatio in caelis aeterna ut de temporali et terrena expulsi in perpetua domo recipiamur. Ex hac auctoritate habetur quod anima sancta descedens a corpore quae non habet impedimentum peccati ascendit ad habitationem caelestem. Item secundum philosophum quae habitat in domo terrena glorificatur in domo caelesti vel non est terrena. Sed bonorum habitatio. ergo animae beatae et sanctae quae sunt sine ullo purgatorio sunt in domo caelesti non exspectant suorum corporum resurrectionem. Item in motibus quod verum est plenum sufficiens motor et remoto prohibente quod in statim est finis motus sine dilatione magis. Sed in ascensu animae ad gloriam et ad locum gloriae motor est gratia. remoto prohibente et remoto peccato. finis motus est locus gloriae et ipsa gloria. ergo cum in anima descedente sine ullo purgatorio motor iste scilicet sufficiens scilicet gratia finalis et remotum est prohibens scilicet omne peccatum. ergo talis anima quae descedit statim est in termino motus scilicet in loco caelesti. Item sicut se habet locus medius ad medium et ad statum medium ita se habet locus premii ad premium et ad statum premii. Sed locus medius et medium sive status medius inseparabiles sunt et simul sunt. ergo et locus premii et status sive premium simul sunt. ergo cum talis anima quae descedens sit in statu premii iam ante diem iudicii et resurrectionem corporum. ergo et simul cum hoc est in loco premii. Sed locus premii proprius est caelum empyreum. ergo talis anima ascendit ad caelum empyreum. Ad oppositum Augustinus in Enchiridion capitulo XXXI: tempus quod inter hominis mortem et ultimam resurrectionem interpositum est animas abditis receptaculis continet. sicut unaquaeque digna est vel requie vel aerumna. pro eo quod sortita est in carne dum viveret. Per hoc notatur quod dicit abdita receptacula non potest bene Augustinus dicere loca quae sunt caelum in quibus sunt animae usque ad terminum et resurrectionem corporum. ergo et ipsam animae sanctorum usque ad diem iudicii non ascendunt in caelum. Item Bernardus in quodam sermone de omnibus sanctis: In illam beatam domum non sine nobis intrabunt non sine corporibus id est non sancti sine plebe non spiritus sine corpore. ergo animae sanctorum sine corporibus suis non intrabunt domum beatitudinis et gloriae scilicet caelum empyreum. Item secundum dominum super Psalmum: adhuc pusillum et non erit peccator. dicit glossa: post hanc vitam nondum eris ubi erunt sancti quibus dicetur: venite benedicti patris mei. Sed poteris esse in illa requie in qua dives secum et sanctus videt Lazarum illuc longe et pauperem in quo requie secum exspectes diem iudicii quo recepto corpore animabus sic et locus in quo eris sanctus post iudicium quibus dicetur: venite benedicti et cetera. est caelum empyreum. ergo animae sanctorum usque ad diem iudicii et resurrectionem corporum exspectant locum illum. Item Ysidorus in I libro De summo bono capitulo XXXI: post terminum [...] sanctorum in carne promissa est celorum ascensio dicente ad patrem Christo: volo ut ubi ego sum et ipsi sint mecum. si enim membra capitis sunt et unum in se et in nobis est Christus utique non ascendit Christus et nos ascensuri sumus. Si ergo promissa est nobis ascensio ad caelum post terminum et ascensi sunt tunc ubi Christus ascendit. ergo animae sanctorum usque tunc non ascendunt in. Item cum non est meritum eius non est premium. et cum non est premium eius non est locus premii. ergo cum non est meritum per se eius per se non est locus premii. Sed meritum non est animae per se separatim sine corpore quia meritum non est corpori non convenienti. quia tamen anima separata potest mereri quod est falsum. ergo non premium sive locus premii est animae per se sine corpore. ergo non ascendet anima sancta ad locum premii scilicet ad caelum ante diem iudicii quando resumpto corpore fiet unum coniunctum. sicut simul ante premiabatur ipsa anima. Item sicut resurrexit Christus et est caput et exemplar nostrae resurrectionis sicut et ascensio ad caelum empyreum et caput et exemplar nostrae ad caelum ascensionis. sicut dicit Augustinus IV De trinitate capitulo [...]. Sed certum est quod anima Christi non evolavit nec ascendit ad caelum empyreum ante resurrectionem sui corporis. ergo multo magis non aliorum sanctorum animae quae debent imitari caput suum et eius corpus

scilicet ascendunt ad caelum empyreum ante resurrectionem suorum corporum.

Item IV libro De anima et spiritu capitulo [...] omne quod est in spiritu praestantius est quam quod est in corpore. et a [...] dicit quod omne agens nobilius est patiente. ergo caelum empyreum cum sit corpus non potest facere vel influere in animam sine corpore. ergo caelum empyreum non potest cooperari ad gloriam animae per se. ergo per illo et frustra moveretur anima beata exuta a corpore ad illud sive suo corpore. si ergo non frustra sunt actiones animarum. ergo non est dicendum quod ad illud ascendat sive moveatur sine corpore. et sine corpore non potest in illam influere. Item caelum est quod corpora maiorem habent convenientiam ad illud caelum quam spiritus sive animae. Sed corpora non ascendunt nec nata sunt ascendere ad illum locum ante iudicium. ergo multo magis non animae ascendunt illuc ante ascensum corporum. Item Augustinus XII De civitate Dei capitulo IX loquitur de civibus paradisi scilicet angelis et hominibus dicit quod hunc est id est adhaerere et inter se sociale sanctorum est et una civitas eademque ipsorum sacrificium eius unumque templum eius et pars quae coniungenda est in mortalibus ex mortalibus hominibus congregatur et nunc in morte peregrinatur in terris vel in eis quae morte obierunt secretis animarum receptaculis sedibusque requiescit. ergo secundum beatum Augustinum animae beatae adhuc sunt antequam coniungantur in quibusdam receptaculis sive locis secretis in quibus quiescunt. et secundum antequam sint in caelo. ergo haec receptacula secreta sunt extra caelum et sine animae beatae. Respondeo. dicendum quod circa quaestionem istam aliqui erraverunt motores dicentes quod aliquibus prodierunt bonorum divites animas non ascendere ad caelum nec esse gloriosas quousque resumant corpora sua ut sit proportio ipsarum ad premium sicut non meruerunt sine corporibus sicut premiuntur sine eis non corpore. Quod sic dicentes errant quantum loquentes contra divinam liberalitatem qua deus liberaliter et condignum remunerat animas sed differt deus dare eis premium et quod non habet in se repugnantiam. Et propterea dicendum quod utrique quod animae descendentes a corporibus sine ullo purgatorio statim evolant ad caelum empyreum. Et ratio huius est sumpta sicut videmus in corporibus quod unumquodque suo pondere fertur ad locum suum proprium nisi habeat prohibens. sic est in animabus quae secundum status meriti vel demeriti et status premii sunt status differentes animarum et status in oppositione et omnino distincti secundum Augustinum quod dicit quod beatitudo et miseria sunt esse non possunt. Item secundum istos assignantur animabus et debentur loca diversa secundum diversos status. et secundum diversas durationes tendunt ad ipsum. et quia status meriti est status laboris et pugnae variationis et instabilitatis. ideo locus ei competens est locus sensibilis mutabilis et penalis et hic est locus inferior scilicet infra caelum empyreum et proprie capiendo habitatio terrena quae est sub globo lunari. ideo oportet quod assignetur talis locus animabus per statum sive meriti vel demeriti. quia non status beatitudinis et altissimus et uniformis et stabilis et immutabilis. ideo congruit quod locus illi beatissimus animabus beatis deputatur. scilicet caelum empyreum quod inter omnia mundi corpora est altissimum et nobilissimum in quo est uniformitas et invariabilitas et perpetua stabilitas et excellentissima luminositas quae sunt convenientes conformes et consimiles sunt omnibus conditionibus status beatitudinis. ergo congruit isti statui ille locus in mundo et quia isti duo status sunt in oppositione et repugnantes sicut patet per eorum conditiones et proprietates. ideo non possunt esse simul. et ideo notandum est quod haec loca diversa sunt debentur de duabus dimensionibus et ponderibus corporum quae exigunt diversa loca [...]. sic ergo videmus quod corpora [...] suis ponderibus scilicet gravi et levi [...] non feruntur ad locum suum nisi prohibeantur in anima solutio vinculo carnis per quae in statu viae contraxit vel poena non adhuc impediat. sicut aliquid impedit adeptionem premii venialem peccatum quod per purgatorium oportuit vel ascendere quod evolat anima nondum dissolvit ut ipsum per purgatorium. Praeterea ratio huius est quod cum anima in dignitate et nobilitate sua talis apta sit ad locum nobilissimum qui est

caelum empyreum. et ipsa descedens vel exiens sine ullo reatu vel purgatorio habeat gratiam sufficientem dispositionem ad gloriam. et deus qui est dator gloriae sit iustissimus et liberalissimus et talis anima sit digna statim dat ei premium gloriae. et cum anima ex sui natura possit movendi se ad locum caeli empyrei ut est locus naturalis. et ex unitate gloriae dispositionem et movendi sufficientem ad illum locum ut in locum gloriae reducatur eius aptitudo ad actum. nam cum talem animam ad illum locum statim ut sit disposita ascendere et habeat in se quibus est sufficiens movendi et ducendi ad illum locum. Tertia ratio est quia cum Christus sit caput omnium sanctorum vel est caput in dignitate et nobilitate et sicut caput hominum non solum pro statu in quo sunt animae in corporibus sed et animarum pro omni statu separationis in quo sunt tenendum est et credendum quod omnes animas quae sunt digne suo consortio ad se adducit. Nulla autem sunt quae nullum habent purgatorium. et cum Christus sit in caelo empyreo. credendum est quod tales animae ibi sint omnino conformes suo capiti Christo. debent ab ipso in locum gloriae conformari. ubi sint sicut caput et membra. et non sit aliquid impediens vel repugnans isti similitudini. et hoc est quod dicit beatus Augustinus in I libro De ecclesiasticis dogmatibus: post ascensionem domini ad caelos omnium sanctorum animae cum Christo sunt et exeuntes de corpore ad Christum vadunt exspectantes resurrectionem corporis sui. Haec etiam ubique attestantur scripturae et sacrorum doctorum sicut beatus Bernardus et Hugo de Sancto Victore sicut dictum est in opposito et cetera. Ad oppositum dicendum ad primum quod in abditis receptaculis non sunt alia loca quam in sinu vel paradiso scilicet caelum empyreum quam purgatorium. vel non vult dicere Augustinus quod sint in aliquo loco qui non pertineat ad aliquam istorum. omnes enim animae quae decedunt aut sunt in inferno sive in Christo aut in paradiso. haec est in caelo empyreo aut in purgatorio. Unde ille quae sunt in aliquo istorum trium locorum dicuntur esse in abditis receptaculis. hoc est in occultis usque ad terminum. et hoc quia ista loca sunt nobis nota scilicet in generali ante diem terminum. sunt tamen nobis occulta in speciali usque ad illud tempus. in generali tamen quod infernus sit locus infimus in corde terrae. hoc est in centro. et quod caelum empyreum sit locus altissimus et amenissimus. et purgatorium sit locus medius in speciali autem non cognoscimus omnes conditiones illorum locorum et situm ipsorum. et propterea hic dicit beatus Augustinus significanter usque ad tempus terminus continens animas in abditis receptaculis. Ad secundum patet quod dominus in [...] non per locum gloriae sed per statum gloriae consummate. vel non vult dicere quod non intrabunt sancti cum carne ad locum scilicet ad caelum sed quod non intrabunt ad consummatam beatitudinem et hoc patet per verba eius quae continue subiungit dicens nec est perfecta laetitia integra beatitudinis domus sit haec integre et consummata non perfecte totalis est in ipsis etiam integritas. Ad tertium dicendum glossa post hanc nondum eris ubi erunt sancti. dicendum quod non negat eis locum gloriae sed statum gloriae consummatae quae est in utraque stola. unde hic quod dico ubi non stant in perfecto loco sed perfecto statu in quo anima recepta utraque stola est consummata in gloria sua. huius quod debebat habere vel [...]. Ad non exspectes unde glossa dicit non eris in terra id est non habebis geminam stolam quam habebunt sancti in termino. unde patet quod dicit quantum ad stolam non quantum ad locum. Ad aliud de Ysidoro dicendum quod non dicit sanctorum animas non esse modo in gloria in caelo empyreo. sed vult dicere quod non sunt ibi in carne vel cum carne. quia hoc est promissum post terminum et hoc est quod dicit post terminum sanctis promissa est celorum ascensio et cetera. Ad aliud quod meritum non est animae per se sed coniuncto et cetera. dicendum quod dicitur est loquendo de merito in meritis quam quod ad illud quod est simile in ipso. hic enim sunt actus meritorii et opponentes naturae quae sunt toti coniuncto. totius hominis sunt ut meretur orando ut psallendo et largiendo bona indigentibus. Aliquando tamen loquendo de ipso merito quantum ad id quod est in forma et quod scilicet perstat ei efficaciam et vigorem ut perducat ad premium et sic dignificat premio. quia scilicet facit ipsum dignum bono et id est caritas sive gratia per quae et sine operibus pervenitur ad premium ut patet in parvulis baptizatis. premium enim est toti coniuncto. sed ratio est ipsius animae non corporis non sunt hominis nisi ratione animae. sic dico de merito. et quia premium reddit et reddetur merito

[illegible]

appetit" coe amistitdi q retarda q̃da m ne tanta in[illegible] pgat
i e sumu cel. q diu n sit e coe c amistitoe appetit k qesitt
h bl i corpore iotis z affect osilitt. g si retarda mot aie i dni
ad sbal glie sbthnc. In huis q se hnt s nle coe ne po n p cesti
poet h psit eo. k q d' toe i plogo cu fine. h gla psuppo͞nt
gna z g g psto gle sbal. psto n sbale. h aia sepata n
i psta k n k aug. q d' q resup co coe tc heb aia psta n
sue mod. g z c. It aia eeti. z foe. g z gla q ei delet iq hi
celez. h illa n hz n sit i coe g z c. It sz. d' di. dd. c. tt. don
absorta sit mors i victo z tntis vndiq ciol lux phenus in
vadat z occupz ulq q qcum z i coebz gla celestis effulgeat
n psc aie ex toto sepat pone z cuslire i dm. unucu u li
gare coebz z tc z si n uita t ce aftcu tali. i ut absz hu
[illegible]

Hic continentur [illegible] disputate magistri [illegible]
vendantur pro xxx solid. [illegible]

Questiones theologice disputate. C.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE Mss

C.
B.16.C.5.

Cc. 164 numerate per 163 perchè la c. 54 è nu=
merata due volte, più una carta di guardia scrit=
ta in principio e una carta di guardia bian=
ca in fine. – La c. 59 è metà; le cc. 136–141 sono
di formato più piccolo. Il codice è tutto mem=
branaceo. –

20. I. 1936. XIV F. R.

LEGATORIA DI LIBRI * VANGELISTI *
VIA
ROMANA
130 r
FIRENZE